EX-LIBRIS

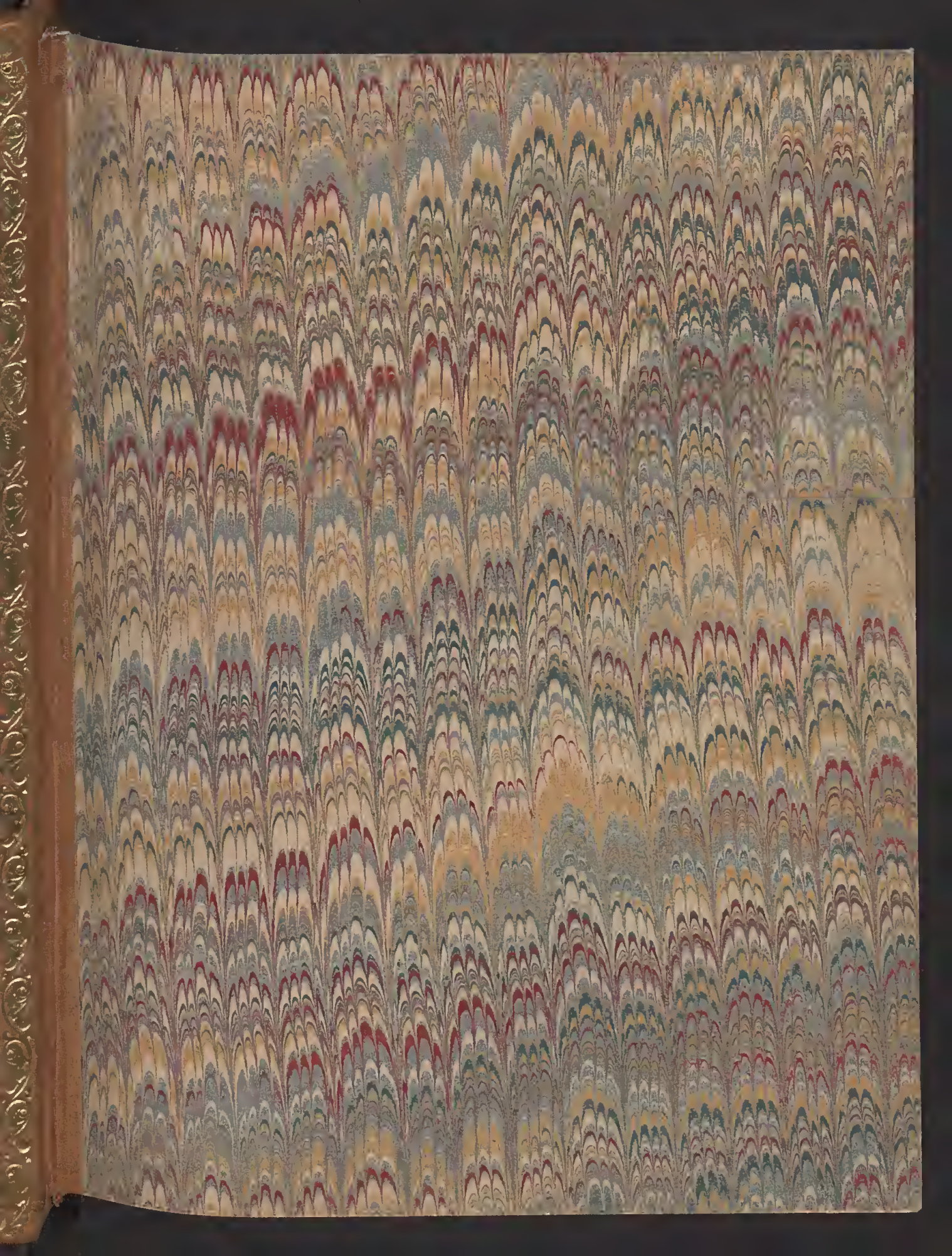

Summaria
Yfer pad Nyia Tes-
tamentid.

Pad er.

Innehalld/ Meining og Vnderstada Malsins/ Og
Þar sierlegustu Lærdoms greiner / sem eru/ j Sierhuerium Capitula/
Skrifadar j Þyskv Male af Vel lærdum Manne Vito
Theodoro/ Sem var Predikare Gudligs Ords
j þeim Stad Norenberg j
Þyska Lande.

A Islendsku Vtlagdar af Gudbrande
Thorlaks Syne.

Coloss. III.
Latid Christi Ord Rikugliga byggia a medal ydar
med allre Visku.

1589.

Peim Froma Lesara oskar eg Gudbrandur Thorlaks Son Nadar og Fridar af Gude Fodur fyrer Jesum Christum.

AD er ollū viturligt/ad vier hofū nu hÿ i Lande hafi Gudz Guddomliga Ord/meir eñ j XL. samfelld ar/ so ad menn hafa þ matt heyra/læra/z epter þui lifa/ef peir hafa viliad. Eñ huilika þock Gud Blezadur hefr feingid fyrer þessa sijna halcita gafu/z hünen vÿ heg dum oss þar i mote/z huern auxri Gudz ord ber hia oss/ þad hid sama er liosara/eñ fra þurfe ad seigia/Aller Fromer Gudhradd er Meñ sia þad og heyra/ Athuga leyse Maña/Nordemar/frillulife og adrar Synder og vondsligt framferde er Opinberara eñ þss verde duled. Þad audsyner sig i ollum stiettū harte og lægre/ ad þar er eingin Gudz otte/eingiñ joñ jdran/eingiñ rietta Kiærleike/hia allmorgū/Tru z dygd/ og hollusta sem huer ætte ad hafa j sijnu kalle og Embætte er hardla ijtil. Gudz Heilaga Ord/og Predikunar Embætted/og Kiennemeistarner eru vijdaast forakted z fyrerlitn/Agirnd z fiedrattur/z su buskaparlags sorg z Peninga ahyggia/nidur kiefr Ordid. Og þad er so til ad sia/ad þar sem Gudz ord er hellst kient og Predikad/ þÿ er þad hellst forsmad. Snogt ad seigia/ Auxturiñ syner Tried/ So ad hier vill vissuliga ecki añad epterkoma/Eñ þad sem Herran Christr hñ hotar/Ad þ hid vonda Tried sem ei vill/godann auxt bera / þ skule upphogguast og i Elldenn kastast.

Eñ sek og efne slijks blindleika/athugaleysis og añara Synda / er i Fyrstu Dioffullū/sa ed fiesta dregur fra Gudz orde/ad þr skule ei skeyta þar/og giefa þui ecki Rum j sijnu hiarta. Adrer þo þad lære z medtake/ þa gleyma þeir þui aptur/ z Dioffullū tekur þad vr Niartanu a þeim/ suo ad þeir lifa ecki epter Ordinu.

Vñ vort Hold og Bloder ei añad ad seigia/eñ ad jata/ad þad er af Naturuñe hneigt til hins illa/z er Diofliñū samsiñade/ hleypr fusliga epter hñs aeggian z jñblastre/til at fyrerlita Ordit/z velkia sig j Synd um og glæpum/og umbrotar Gudz Ord z hñs Nad til ohlydne Synda og sialfrædis.

Forelldrar hafa lÿer og skulld vti/alluñda/ þeir ed ungua godra rækt

me

nie astundan hafa a þui/ad halda sijnū Bornum z vppvaxtar Folkinu til Gudz ordz heyrnar/z Kristiligs lærdoms. þar fyrer/so sem Forellrar ner eru sialfer olærder z hirdulausser/skeyta ecki vm Gudz ord/heyra þat sialldañ eda ecki/So verdr vngdomurin lyka/Þuiad þad nema Bornin sem i bæ er tijdt.

Nusbœndur hafa z skuld hier vti/sem ad vera attu bœde Kieñemeñ z Valldzmeñ huer a sijnum bœ/ Þad er/ Þeir eiga at halda sijnu Binu folke til Gudz ordz/ei ad eins ad giefa þui leyfe til at vitia sinar soknar Kirkiu/helldur ad preyngia þui þar til/ z hafa jafnan godar fortolur z aminingar fyrer sijnum hiuum/z amana þau vm Gudz otta z sin Kristeligañ lærdom/og lijda ecki vondan lifnad/a sijnum bœium.

Vm Veralldliga valldstiorn vil eg eckirt tala/Nema þad/Þeir godr Menn sem hafa Vøld og Sterf/ þeim hœfer ei alleinasta ad handtiera Log og Landz riett/og ad vppbera Skatta og skylldur/z añañ sakeyrer. helldur og eirnin eiga þeir ad hialpa og tilstyrkia/ad Gudz ord meige fa framgang. Og med þui ad Almugin skeyter lijtid vm Ord nie amining Prestana/Þa eiga Gudliger Valldzmeñ/ ad preyngia þeim þar til mz tilheyreligu straffe/eg fiesektum/ad vitia Gudz ordz z Soknarkirknana. Þuiad þad sialfrœde sem Almugeñ hefur hier til dags haft/og vmuend unarleyse Valldz mana / þad er eige hin minsta sok/ huar fyrer Gudz ord er hier i Lande meir forsmad/eñ i nockrum stad odrū. Epter Veralldligum sektū sokū z misgiordū fara valldzmeñ allnakuamliga. Eñ þiañ Gudz Riett vilia faer sœkia/ z þetta Lagabrot hins pridia Gudz Bodordz/og þa forakttan Gudz ordz z forsman akta meñ ad litlu/huad ecki vera atte.

Ad sijdustu finst eg so ei hin minsta skuld hia Kieñemeñunum sialfū af huerū marger eru lijtt lærder (Gud nade) Eñ hiner þo fleire sem litla astundun hafa a sijnu kalle og Embœtte / og eru vmuendunarlausser vid Folkid/ bœde vm Kirkiusokner og þañ Kristiliga Lærdom/ jdka sig ecki i Gudz orde/huxa ecki vm sijnar Predikaner/ nema Lesa þær vr Bokiñe/ sem adra Sœgu. Þeir hafa nu þa heilogu Bibliu z hafa haft þ Nyia Testamentum i longa tijma eñ þeir kunna þar litid af/skilia þo eñ miña. Slijker later og hirdulausser Prestar er ei von ad hafe odru vijs tilheyrendur/eñ þeir eru sialfer.

Þar fyrer/ Vppa þad/ ad Gud Himneskur Fader ecki skule taka sitt Ord fra oss aptur/eda straffa oss med Hungre/ Hallœre/ Drepsottum og

odrum Plægum stundligum og æfinligum/sem hã alla tijma plagar ad straffa/alla þa sem hãs Ord fyrerlijta/og ecki vilia betra sitt lifnad/Þa giorum jdran og yferbot/Elskum Gudz ord/Og snue sier huer og eitt fra sijnum vonda Veige/ og late þad vera sijna allusru/ Þuiad Tijminn er nalægur/Auxin er sett vid Rootina a hueriu Trie/(seiger hinn Heilage Johañ. Bapt.)og huer sem ei giorer Jdran/og ei ber godan auxt/hann mun med Oxe Gudz Rettlætis Reide vpphoggueñ verda/og kastadur j eilijfañ Eld. Og þeir sem eru i nockre stiett hærre edur lægre/ Giore þeir fyrer Gudz Myskunseme/z take vara huera sijnu Kalle og Embætte/og styrke til vm Gudz Guddomliga Ord/ad þat mætte aukast og eflast/og vtberast og breidast a medal Almugans/ So ad Gudz Ryke og hãs sañ Kristne mætte blijfa hia oss i þessu Lande/og vorum epterkomendum.

Nu af þui ad þar eru allmarger/ei sijdur Leikmeñ/eñ þeir sem Prest ar kallast/sem ad elska Gudz ord/og Lesa þa Heilogu Bibliu/Enn þeir hafa ei þær Frædebækur / sem þiena til vtleggingar og skilnings/vppa þær greiner/sem margar finast miog þungar og vanskiliande i Ritningunne/Þa hef eg þeim til goda sem þetta vilia pyggia/vtlagt þessar Sumarius yfer hid nyia Testamentid/z latit Prenta. Af huerium Sumarijs/ ef þær ero elskadar og jdkadar med godre astundan/þa hef eg þa von/at þær munu(med Gudz hialp)vera nockur leidarujsser þeim sem ecki hafa Comentarios/og vtleggingar halærdra Doctores. Vonande til fromra Manna/ad þr mune þitta mitt omak med þockũ taka/z sier þessa Bok til Nytsemdar færa. Og ef Gud Himneskur Fader / lijdur mig suo leinge/ þa villda eg z so huxa vm þær Sumarius/yfer hid gamla Testamẽtit/at þær mættu eirnin i lios koma/ Gud Blezadur gicfe þar til sijna Nad/epter sijnum Blezada vilia

A M E N.

Summaria yfer Euangelium hins Heilaga Matthei.

Fyrste Capitule.

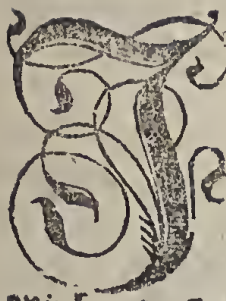

Fyrsta Cap. eru fyrst huad epter annad fraſagt Forfedur Herrans Christi epter holdinu / a medal huerra S. Mattheus einckanliga nefner Dauid og Abraham / seigiande / Sonar Dauidz / Sonar Abraham. Þuiat vid þessa bada heilaga Forfedur / var þad signada fyrerheit vt af Christo endurnyiat / z eñ liosara opinberad eñ adr fyrre / suo ad meñ mattu þa til sans vita / fyrst þtta / ad Messias og heimsins Lausnare / hann skylde af enguu odru Folke fædast enn af Sydingum / sem voru Abrahams epterkomendur / Þar næst af ætt Juda / og ad sidostu af kynþætte Dauidz.

J annañ mata er hier opinberan Engelsins af Himnum ofan / at vor Drotiñ Jesus Christus skule gietast af heilogum Anda / og þar fyrer skule hañ nefnast Jesus / þad er Frelsare / af þui ad hann ecke ad eins er hialpare og frelsare i stundligum veralldar motgange / heldur þa mune hñ frelsa sitt Folk fra Syndonum / z giora þad saluholpid. So sem Gudzspialla madureñ hier maler / ad þetta hafe huortueggia af Spamañenum Esaia verid fyrer spad.

J þridiu grein er hier eitt agiætligt epterdæme Christeligs kiærleika / og rettrar Truar / Ad Joseph villde ecke ofrægia sijna festarkonu / jomfru Mariam / fyrr eñ hñ visse af huerium hun hafde gietnad feing it / helldur huxar hñ sier heimugliga ad skilia vid hana. Eñ Gud hamlar þessare freistne i riettañ tima / Joseph truer og eirnen himneskre Opinberan / z tekur sina Trulofada festarkonu til sijn. Eñ þtta skall tu hier hueruetna merkia vandliga / huersu ad Gudzspialla madurenn grundvallar alla þessa giorninga og tilburde vppa Spamannanna vitnesburde / Þuiad slijkt pienar i fyrstu þar til / ad vier vitum at þetta eru fullkomlig sañinde / med þui þetta samhliodar so Gudz fyrersognū z hans Orde. J añañ mata aujsa Gudzspialla meñerner oss / ad vier skulū vandliga athuga og lesa Spamañaña Ritningar / og leita þar jnne epter Christo.

II.

ANNar Capitule. er ein Nistoria edur frasaga/ og suo ein bæn̄sing / ad enn pott Heidingiar hefdu eckert fyrerheit vm̄ CHRISTVM / pa vill po Cristus pa til sijns ríkes kalla / og giora pa Sæluhólpna / Puiat pesser Heidingiar verda med eirne sierligre Opinberan til Herrans Christum kallader.

I annare grein ma hier af pessare Nistoriu læra/ huernen pad mǣ ganga Euangelio/og peim sem par a Trua/Einckum so/ad peir sem pad er fyrerheitid/og peir sem pad ættu hellst ad medtaka/ pa skiedur þ so/ad/ad añadhuort akta peir pad ecke/ eins sem Gydingarner giordu i Jerusalem/peir sem Christum hefdu so sem fyrer sijnum dyrum nalægañ/peir skeyttu honum ecke/enn Vitringarner reisa til hñs :r fiarlægum Løndum/ellegar hitt/at peir ossækia hñ so sem giorde Herodis. I giegn slíkū tueggia handa hneyxlønum er hier su huggun/ ad ætíd vill Gud eiga sier nockurn søfnud/huersu lutill sem hñ er / suo sem hier voru Fiarhirdarner/Joseph/ Maria/Simeon/ Aña ꝛct. og þr vtleidsku Heidingiar. Puilíka vill Gud og suo vernda ꝛ vardueita fyrer Diofulsins slægd og vallde/so sem hier skiede/ad Eingell Gudz varade Joseph og Vitringana vid Herode/suo ad peir kiæme ecke vnder hans hendur.

Enn pad smabørnen verda i hel sleigiñ / pad sama er eitt teikn og auñsun/ad Ríked Christi skal ecke vera fyrer vtan ossokn / Kross og motgang/Enn slíkt mun peim Tirōnum so luckast/ad Christi Ríke skal blífa statt og stødugt/eñ peir munu fyrefarast/ suo sem Eingelliñ seiger hier/Peir eru i heliu sem leitudu ad lífe Sueinsiñs Eñ huernen ad Herodes vard plægadur fyrer petta mord/þ ma lesa hia Josepho og Eusebio.

III.

NÆR seigist fyrst fra pui/huersu ad Johannes Predikade og skirdi hia Jordan. Desse Predikū hefur vered so latāde/ ad menn skylldu ecke vera athugalauser/ helldr hrædast ꝛ ottast Gudz reide/lata af vondum verckum/ og vona og vænta sþ epter Syndanna fyrergiefningu ꝛ

Nim-

Himnariķe/fyrer Herrann Christum/ huer ed giefa mun allum þeim fra g hañ Trua/ þañ heilaga Anda/ Syndaña fyrergiefning/ z þat eilifa lifed. Nuerier slijka Predikun medtoku/og medkiendu sijnar synder/betrøduu sijn lifnad/og trudu a Christum/ þa somu hefur hañ skijrt/ og þeim hefur slijk skijrn verit Sanninda teikn og mercke vppa þetta fyrerheit. Þuiad so seigia Gudzspialla menenner/ad hañ hafe skijrt til Syndaña fyrergiefningar fyrer Christum.

Enn þad ad vor liufe Lausnare Jesus Christus liet sig z so eirnen skijra/þad er skied fyrer þessar greiner. I fyrstu vottar hañ med þessu/ ad þetta Nyia verk er ecke af Johañe dicktad nie Funderat/helldr hefr Gud þad jnsett og skickad/vppa þad/ad vier skulum vita þ fyrer vijst/ ad ef vier verdum skijrder/og truum /þa vill Gud taka oss til Nada. Og fyrer þessa grein/hallda þeir heilogu Spamenn miked vt af skijrnenne/so sem þar stendur Zacharie 13. A þeim tijma mun husid Davidz/og borgarmenn i Jerusalem hafa ein frij open vppspreittu brunn/ til ad af þuo peirra Synder og saurganer. Og Esaias 11. Þier munud med fognude Vatned ausa af hialprædesins Bruñe. z cf. I añare grein/villde Christus þui skijrast/ad hañ vill þar med aussa/ ad hann vilie ganga vnder skijrnina/og vnder þann smanarliga Dauda/fyrer vorar Synder/og styrckia og stadfesta þar med skirnina i christeligre Kirkiu. I þridia maka audsyner hañ hier med/ad hañ vilie añast og til sijn taka/ þessa Kirkiu/z ad hañ sie eirnen lidur og limur þessarar Kirkiu/i huerre skijrnen og þad heilaga Euangelium er og bijfur.

Og sia/ad Himnarner opnudust vpp yfer honum/ og Johannes sa Gudz anda etc.

Þesse opinberan og birting er mjog haleit / og eitt stort Dasemdar verck/huer ad skied er ecke ad eins vegna Johañis/ helldur allre Gudz christne til gagns og goda. Og hier liggr mjog mikel magt a/ad vita greinarmun a mille Neidiña maña bæna akalls/og sañarligs bæna akalls til Gudz. Heidner meñ vita at þar er eiñ Gud/enn samt hitta þr ecke vppa þañ sannarliga Gud/og ecke vita peir hañs vilia/ vm synd anna fyrergiefning/ og vm Christum/ Þuiat peir hallda ecke þañ fyre Gud/huer ed sig hefur opinberad i sijnu Orde i Christo / og med Christo.

Enn hier i þessare opinberan skulum vier læra / huernen vier eigñ þess

þess hins sæla lifande Gudz ad leita/hñ ad peckia/og hæñ ad akalla. Og so opt sem þu vppbyriar þínna Bæn/ þa hugsa vm þessa opinberā/ sia þu þar sie greinarmunur a mille þíns bæna akalls/ og Heidingia/ Tyrckia Gydinga. Lat þitt hiarta tilbidia og akalla þeña Gud/sem sig opinberade hier (i skirninne Christi) Þuiad þar fyrer opinberade Gud sig/ad vier mættum vita/huernen vier eigum hñs ad leita/hæñ at peckia/hann ad akalla. Faderinn opinberar sig hier med sialfs sins Raust/seigiande/Þesse er min elskuligur Sonur/Sonurin stendur þar i Vatnenu/Og þar birtist eirnen sa heilage Ande.

So vit nu þad/ad þu att ad akalla þennæñ Gud/huer ad er eilifur Drottinn/og alla hlute hefur skapad med sinum syne Jesu Christo/ z heilogum Anda. Og suo sem Nimeneñ opnadist i þæñ tima/so skaltu z vita/ad hann stendur alla tima opin fyrer þier/og ollum þeim sem i Trunne akalla Christum/Og Gud sa eilife Fader/hans sonur Jesus Christus og heilagur Ande/þeir eru alla tima nalæger sine Kirkiu/ z vorre skirn/og ollum riettruudum sem hann a kalla/ems sem hæñ tiede sig nalægann fyrer Johañe og þeim sæfnude sem hia honum var stad- dur/Þuiad obrigdanliga hafa fleire vottar verid vid þessa guddomligu og haleitu Opinberan.

Og alla tima skal oss þesse opinberan vera fyrer vorum hugskotz augum/Þuiat margt meiga meñ þar af læra/sem er/ þa Truargrem vt af þremur Personum i einum Guddome. Jtñ. ad vier eigum þeñæñ sama Gud ad akalla / huer ed sig hefur med þessum hætte opinberad/ jtñ. ad Gud hæñ vill vegna þessa sins Sonar/mediaka oss til nadar og bænheyra oss/og giefa oss sin helga Anda.

Þessa haleitu merkiliga hlute kann eingen Madur med ordum ad vtskyra/Enn þo vill Gud at vier hugleidum þetta/og tiltokum at læra þetta/huernen vier eigum hñ ad peckia/hñ ad akalla/og honum þocker ad giora so ad vier mættum fa og audlast þa eilifu saluhialp/ og lofa z dyrcka hñ eilifliga.

IIII.

ER ein Historia / huernen ad CHRIstur vard / epter sina Skirn freistadur af Dioflinum / huer ad er Herrans CHRI- STI / og hans Kirkiu opinber og argaste ouinur. Þar fyrer/ lika

lika sem Herran Christus hefur sialfur lided slijka freistíng/so hlyt: og hans christelig Kirkia alla tima ad lijda. Fyrst leitar Diefullinn vid/ med eymdog fatækdome ad koma henne til ad mistreysta Gudz orde/og hafa efa a peim/suo sem hañ giorer hier vid Christum/ hañ vill koma honum til ad meina / ad Gud hafe ecke vmhyggiu fyrer honum/skeyte ecke vm hñ/med þui hañ lætur hñ so leinge hungur þola. Enn ef hñ helldur þad/ad Gud sie honum Nadugur/ þa giete hann vel giort þa Steina ad Braudum.

Enn sem honum tekst ecke þesse freysting/þa leitar hann vid vppa hina adra sijdu / og vill giarnan ad menn skulu hafa meira traust a Gude/enn sem hñ hefur i sijnu orde lofad og fyrerheited. Suo sem hañ hier eggiar Christum / ad steypa sier ofan af Musterinu / Gud mune vel hialpa hñt.

Þa þetta vill ecki duga/þa leitar hñ vid i þridia mata med audæfñ og ríkedæme/ad menn vegna Ríkdoms og Audæfa/ vike fra Gude og hñs orde/og verde skurgoda dyrckendur / Med þessu mote hefur Pauen lated Diefulinn villa sig/so ad vegna ríkdoms og audæfa/er hañ vikinn fra Gudz orde.

Jslikum freistingum/hueriar allar eru i giegn riettre Tru / þa er omoguligt ad madur fae stadist vtan so sie hñ hallde sig vid Gudz ord/ so sem Christur sialfur giorer hier/ z rekur þar med Diefuliñ burt fra sier/oss til epterdæmis og huggunar ad vier skulum hallda oss fast vid Gudz ord/og sigra þar med Diefulinn og hñs inublastur/ fyrer Christum/huer ed allareidu hefur hñ sigrad og yferuñed.

Þar næst seiger Gudzspialla madurin fra / ad Christur hafe tekid til ad predika/og kallat nockra menn til Postula embættis / og tied sig med marguisligum krapta verkum. Nier ma sia eitt merkeligt epterdæme hlydneñar og truarinnar a þessum mønum / huerier ed ecke vtan fyrer eitt ord / yfergiefa sijna hantieran og kallan / og fylgia Christo epter.

V.

Eñ þegar hañ sa folkid gieck hañ vppa Fiallit ec.

VT af skickan gudspiallegrar Historiu hins heilaga Lucas þa er suo ad sia/ ad CHRISTVR hafe adur fyrr og optar haft þessa predikun. Þuiat þesse predikan hun er eins almennelig vtskyring

yfer

yfer Gudz Logmal/og straffar almennelegar villur Sydinga/huerier (so sem Veralldarinnar hattur er til) pad kiendu ad menn hefdu pa pegar halldit Logmalid og pui fullnægiu giort/ ef ad peir lifdu sidsamliga hid ytra fyrer monnunum/po hiartad være an Gudz otta z tru arinar/og være fullt af Drambseme/øfund/hatre/hefndargirnd/losta semdum/agirne/ Veralldar visku/og ad leita eigenligs gagns i øllum hlutum/og pryda reng malefne med yfer fegurdar varpe.

Soddan stora villu og slijka ranga meining (huer ed ecke var ad eins i hia Sydingum/helldur byr hun med huers manns skynseme) pa straffar Nerran Christur hier og giefur liosan lærdom vm Gudz Logmal/so ad vier skulum læra/ad pad talast og predikast ecke alleinasta af peirre ytre veralldarinnar sidseme og hæfesku / Helldur auitar Logmalit z straffar/pa hryggeligu z hrædeligu vanskickan i syndum spilltre fordiarfadre mannsins Natturu/vm hueria S. Pall talar/og seiger/Nolldugt sine/er ouinskapur i giegn Gude.

Nu er visst/ad fæst af monnum skilur pessa predikun. Peir eru og faer sem elska pa ytre sidseme/og hana ackta storliga/hueria mannleg skynseme kan po vel ad skilia/og i nockurn mata ad halda. Enn peir eru po fæster sem pessa predikan Christi skilia/ad øfund z hatur hiartans og oskickanligar girnder/forpiena eilifar kualer. Enn huer hann lætur pesse ord sier til hiartans ganga/hn hlytur fyrer Gudz dome ad skielfast og hrædast syndarinnar vegna/og pa lærer hn ad skilia pessa predikan. Puiad petta er ein jdranar predikan i huerre oss syndar eru vorar Synder/so ad vier skielfunst fyrer Gudz reide/ øg leitum Lausn arans/og væpbyrium ad betra vort framferde. Og med pui ad petta er so almennelig predikun / pa er likligt / ad Nerrann Christur hafe hier optar vm talad enn eitt sin.

Sæler eru Fatæker i anda. et c.

Fyrst setur Christur hier ein formala/og er ein huggun. Puiat/med pui Gudz Kristne / fyrer margra greina saker/hlytur i pessu daudligu life/ad liggia vnder Krosse og motgange / og myklum marguisligum eymdum/pa setur Christur hier fyrst fram Nogliga og gledeliga huggan/uppa pad ad vier skulum ecke ætla/ad Gud hafe yfergiefed og forlated oss/pott vier lijdum nockud.

Og er pesse predikan sett / i giegn hugrenningum Sydinga/ peir vonudu

vonudu /ad Messias munde gisra þa megtuga og ríska/ suo sem það mannlig nattura er ætijd sinnud/hun vill giarna Gude þiona / i þann mæta/ ad vier hølldum eignum/audæfum/ heidre og heilbrigdum Líkama z ct. Eñ hier þuert a mot seiger Christur/ I minu ríke mun vera fatækt/krankleike/Neyd/eymd z motgangur. Enn þier skulid ecke þar fyrer æruilnast/Gud mun vera med ydur/og hialpa og frelsa ydur/bæde i þessu life og okomnu.

Fatækt er þungur Motgangur/miog almenngeligur hier a jørdu/ þegar mañ brestur Nus z hybyle i þessu lijfe. Nier i mote seiger Christur/Lated ecke fatækt skielfa ydur / þuiat þier eigid það Ríke/ huar inne ad er gnott og nægd allra hluta/ sem er Himnarijke / bæde hier a Jordu og epter þetta lijf/Það er ad skilia/Þier erud Gudz Børn/ hñ ber vmhyggiu fyrer ydur/hñ mun ecke lata ydur af hungre deyia. So skalltu hid einfalldligasta skilia þessa huggun / suo sem orden hlioda. Og so hinar adrar greiner/huad epter annad. Skielfist ecke / þott þier lijded a ydrum Líkama/Eignum/Neidre/ Børnum/iafnuel vegna ydra Synda/þuiad þier skulud huggader verda.

Sæler eru høguærer þuiad þeir munu. ec c.

Það er so ad skilia/Drambsamer menn ættla at þeir eige ecke neitt ad lijda/helldur veria þeir sig af metnade/og hefna sijn sialfer/og meina ad so vilie þeir halda þeirra eignum vallde og virdingum. Eñ Herrann Christur framsetur hier annañ lærdom þuert a mote / og seiger/ Høguærd/Þolinmæde erfer Lønd og lyde/So skiede Dauid/ hañ erfde Ríked med sinne þolinmæde / Enn sa hefndar giarne Saul vard vt rekiñ.

Þannen merk iafnan/ad þesse formale Herrans Christi/hñ kienner/ad vona og vænta huggunar af Gude/z vpptendra Truna/styrkia og efla hana med Bæn og akalle i aullum Naudsynium andliga og likamliga.

Þier erud sallt Jardarinnar/Þier erud lios. etc.

Þetta hlyder sierdeilis og einckum vppa Predikara/og kiennefedur/ þott það gisre og greingar mun a mille Christi Kirckiu og hiñar ogudligu veralldar. Nuar hellst ad Gudz ord er ecke þar er ecke annad enn daude og fyrerdæming/þo þar sie alldrei so mikel magt/audæfe/dyrd z heidur/ So sem a døgum Augustus Keisara/ þa var i Romaborg mest

magt

magt og hin feguʀsta ʀiſkiesſtiornan ſem i Heiminum var. Enn huad var allt petta añad eñ daude og ſuiuirding fyrer Gude/ſem ſnart hlauſ enda taka.

Enn huar ſem Gudz ord er/par er eilijf Gudz vidurkienning / par er Lyfed og Saluhialpen. Og peſsu eiga predikarañer hellſt z einck-um ad halldа/Ad peim ber ad ſallta Jordena/pad er ad ſkilia/hr eiga aluarlega ad ſtraffa/ſuo ad allt holld fordiarfeſt ecke. Par fyrer huar ſem predikaranner eru later og nenningar lauſer / og illa luckande/ hliſfande mañunum/ og viliande ecke ſtraffa Syndernar/ par er ſad vigiort/ſuo ſem pad ſkiede i Sodoma/ og i Jeruſalem pa pær Borger foreyddуſt/ Par fyrer eiga aller predikarar Gudz ordz vandliga peſsa ſkipan og bijfalning a hiartad ad leggia/og ſtanda trulega i ſinu kalle og embætte/ſuo ad ecke kome ſu Boluan yfer pa/ vm hueria ſkrifad ſtendur Oſee 4. Af pui pu burt kaſtar Gudz orde/ pa vil eg burt kaſta pier.

Eg em ecke komenn vpp ad leyſa Lögmalit.

Merk hier vandliga pau allmennelegu orden / med huerium Herrann Chriſtur auijſar/ad Gudz Logmal ſie eitt eilijft ord / og Domur og viſkurdur i giegn Syndunum. Himen og Jord kunna ad forganga/Enn Gudz alycktadur domur i giegn Syndonum/hañ er eilijfur. Puiad pott ad Gud hañ fyrer giefe peim ſyndernar ſem Trua/ fyrer verdſkulldan Chriſti/ pa hefur Gud po ongua giedpeckne a Syndenne/helldur ſtraffar hañ hana og fyrerdæmer. Og po at hañ hafi peſs are ſiñe Reide af oſs lieit/ pt vier gatum hana ecke borit/ Pa hefur hñ po vthellt heñe yfer ſiñ Son/ſo ſem Chriſtur ſeiger hier/ Ad hñ vilie Logmaled oppfylla/ecke alleinaſta med verkonum/ og predikan ſinne/ helldur med ſinne pijnu og ſinum Dauda/huar med hañ tekur vppa ſig vort forpient ſynda ſtraff. Enn vier verdum ad eins med barnauende agader/ecke ad vier bitolum par med fyrer vorar ſynder/ helldr ad vier ſkulum amijñter verda/ad huxa vm Gudz dom og vorn lauſnara Jeſum Chriſtum.

Par fyrer ſkalltu merkia petta miog vandliga/ Puiad petta er ein halett predikun og ræda/Gudz Logmal er ecke ſo ſem mannaña Logmal/og vmbreytanliger ſetningar þrra / ſuo ſem ad eru ſkipaner vm klædaburd/vm Mynt og adra punkta hlute/ſem dagliga er vmbreyt-

Helldur

Nelldur/liſka ſem Gudz Visdomur og hñs Riettlæte/er eilifft og o vmſkiptelegt/ſuo ſtendur hñs Logmal vt af eilifre hlydne vid Gud alla tijma ſtatt og ſtodugt. Alla tijma krefur Gudz Logmal oſſ þeſſ/ ad vier elſkum hann af ellu hiarta / Alla tijma hatar þad fyrerlitning Gudz/ Manndrap//Nordoma/Blodſkamer/ Lygar ꝛc. Nñ fyrerlætur onguum an reſſingar ꝛ bitalings. Eñ med þui ad vier ecke gietum polad reſſingina / þar fyrer þa hefur hañs eingietinn Sonur vor Drottinn Jeſus Chriſtus / hana vppa ſig tekid vorra vegna / og hana fyrer oſſ borit. Þetta er þui ſuo i ſtuttu maale ſagt / ad menn hyxe vandliga vm þeſſe ord/og lære ad virda mikels Gudz Logmal / og ad hrædaſt Gudz Dom og hñs reide.

Nema ydart Riettlæte ſie betra enn þeirra Skriptlærdu og Phariſeis etc.

Margra Heidinna manna ſidſemd/ſem var Scipio/Celius/ gringur langt/ja miog langt yfer framferde riettlatra og Gudz barna / ſuo ſem Kæningians a Kroſſinum/ huer ed ſmereſt/ og annara fleire/Nuar fyrer ſeiger þa Herran Chriſtus/ ad vort Riettlæte hliote ad vera betra enn þeirra Phariſeis ? Andſuar. Satt er þad/ad Gud hñ hefur myklar hæleitar gafur giefed Heidingium/og giefur enn nu/ til ad halldа rijkium ꝛ Londum vid magt/og goda ſtiornan/ ſuo ad mannkynid fordiarfeſt ecki/ Þuiad være þeir menn ecke til/ ſem bæde eru Vijſer / riettlater / Nardrader/ Storhugader/ og farſæler/þa kynne eingen rijkisſtiorn leinge vid magt ad halldaſt. Nu er þetta vilie Gudz/ad Heimurinn ſtande ſo leinge/a medan og þangat til hañ ſaman ſafnar i eitt ſiñe Kirkiu. Þar fyre þa vrdu þeſſer lofleger menn ad vera i rijkesſtiornenne/ſem var Scipio/ Celius/Fabius/Marcellus/Auguſtus / ꝛc. Og þeſſara rijkisſtiornar manna Dygder og mannkoſter/ hafa myckiu meira alit/ enn Zacharie/ Eliſabetar/Joſeps/Mariu/og annara þuilikra.

Nu er eingen efe a þui/ Gud hñ heimter og krefur aluarliga þetrar ytre ſidſemdar/og godrar vmgeingne/Og hñ ſtraffar opinberligar oſidſemder med ofride/hallære/ſottum/krankleika/ fatækt/ ſiartione/ mannſkada/og allra handa motgange. Snogt ad ſeigia/med eilifre fyrerdæmingu/ef menn giora ecke idran og yferbot. So ſem þad fyrſta Bodord/ og Gudz ord alluſida auſſar/Og ſa 39. Pſalmur ſeiger/Vegna Synda og ranglætis refar þu Mannæña ſonum. Þetta beuſſa og ſanna allar

Nistoriur fra vpphafe Veralldar allt til enda.

Petta er nu Rædt og talad vt af godre vmgeingne og sidseme/ad menn vite/peir ero skyllduger hana ad hafa/og huer hana forsmar/hann mun straffadur verda. So langt er nu Phariseana riettlæte komed/eins lijka sem Neidinna Manna/og a vorum døgum er/peirra Muka og Klaustra mana/og allra peirra sem vt af sinum verkum vilia riettlater vera. Og sannliga eru miog faer so langt komner/ ad peir hafe kunnad ad skilia Dygd og sidsemd Scipionis og Lelij / Puiad sannliga hafa peir menn haft haleita Gudz gæfu/til at stiorna rijkino og sinu vallde.

Nu leggur vor liufe Lausnare Jesus Christus hier a ein hrædeligann Dom og vrskurd/Ef ydart riettlæte er ecke betra/pa kunne pier ecke inn ad komast i Nimerijke. Skulum vier hafa betre agiætare sidsemd/ helldur en sa riettferduge/ Hreinlijfe/ Storhugade / Godgiarne Scipio hafde? Andsuar. Enn pott ei sie allar gæfur jafnar til yferualldz stiettar/ pa hliota po peir Neilogu ad hafa fleire mannkoste z sidsemder med sier/einkum petta prent/ Idran/rietta Tru/og vppbyriada Nyia hlydne i hiartanu/ suo sem S. Pall kienner berliga/ til Rom. 4. Cap. fyrer Trunna verdum vier riettlæter. z c.

Fyrst hlytur jdranen ad vera/ Pad er/ Ad skielfast og hrædast fyrer Gudz reide i giegn Syndenne/huer ed loder vid vora Natturu/ og hueria vier drygt hofum. Og med pui vier jatum z vidurkiennum/ad vier erum ohreiner/pa skulu vier og medkienna oss seka vera/ og makliga refsingar og polinmodliga gefa oss par vnder.

I annan mata/pa eigum vier at trua og treysta pui/ ad Gud hann vilie af sinne Millde og myskun vegna Herrans Christi / fyrer giefa oss allar Synder/og taka oss ad sier/og hallda oss so sem riettlata/ fyrer sijn Børn/og erfingia eilijfrar saluhialpar og heyra vorar bæner.

I pridia mata/Nuar ed pesse jdran er og slijk Trua/par vppbyriost i hiartanu ein Ny hlydne/og par er riett z sonn Gudz vidurkienning/Otte Elska og akall Gudz/Polummæde/stodugleike i Gudz vidurkiennigu og i pijslum og harmkuælum/Og par med fylgia enn adrar fleire Mannbygder/af huerium Neimurinn veit eckert ad skilia. Puiad slijker menn hliota ad bernast ecke ad eins vid pa ogudligu i heime pessum / helldur og einnin vid Andstotann sialfann.

Vt af pessu efne vita peir Scipio z Nicodemus ecke par/ peir kunna

ecke ad

ecke ad vera hrædder fyrer Gudz reide/helldr þa hallda þeir sig riettlata/ og hafa glede og hrosan af sialfra þeirra sidsemd og mannkostum.

Í audru lage/þa vita þeir þo enn miña vt af Truñe /. ad þeir þurfe Syndanna fyrergiefningar vid/og ecki girnast þeir hana vegna Christi og bliſfa so i æfenligre Efasemd / huort at Gud mune vilia medtaka og bœnheyra þa. Ja ad vyſſu/ſliſka efasemd hallda þeir fyrer nyckla visku/ sem þo er ecke vtan blindleike og hatur i giegn Gude.

Í þridia mœta/Á medan þeir hafa ſliſka efasemd þa kuña þeir ecki Gud riettelliga at akalla/ Og þar kañ eingenn riett Von/Polinmœde/ og ast til Gudz med þeim ad vera / helldur falla þeir i vruilnan i mot-gange og harmkuœlum/hafa huggun engua/falla fra Gude med ollu/ suo sem giorde Saul Achitophel ſuikariñ Judas/z þeirra hiarta er ecki annad eñ angiſt/heluite/fyrerdœming/bøluan og gudlaſtan / Og þeſse hormung er mycklu meire/eñ nockurs mans tunga kuñe þar vm ad tala edur vt ad ſkyra.

Ef meñ bera i pennañ mœta saman Vercken hiartaña i hia hræſn-vrunum z þeim riettruudu/þa ſtest liosliga i huerium hlutum mismunur er a mille þeirra huorutueggiu/sem er Idranen/Truen/akall og huggũ fyrer þañ heilaga Anda. Og er þetta jnngangur og vpphaf til epter fylgiande jdranar predikunar.

Þier hafet heyrt sagt til hinna gomlu/þu ſkallt ecke Deyda.

Vt af Meſſia/þad er/af vorum Lausnara Jesu Christo Gudz syne ſtendur so ſkrifad/ad hñ ſkylde verda ecke alleinaſta Forn og Offur og Frelſare/helldur og so eirnen Lœremeiſtare/og einkum þa ſkylde hñ predika tuo hlute / Vtſkyring Logmalsins / og þar nast Euangelium vñ Syndanna fyrergiefning/Nad Gudz og eilyfa Saluhialp/hueria hañ hefur oſſ vtuegat fyrer ſijna Pijnu z ſitt Offur. Þar fyrer tekur hñ hier til at vtſkyra Logmalit.

Phariſearner hielldu og sogdu / ad su hin ytre ohlydnen vœre ad eins Synd fyrer Gude/suo dœmer og eirnen Mañlig ſkynſeme. Þar þuert a mote framſetur Herrañ Chriſtur hier Mannligu kyne þeſſa gloferan og vtſkyring/Eins suo sem Spamennerner adur fyrre hofdu giort / þeir vt logdu suo Logmalid/Ad ecke alleinaſta ſie su ytre ohlydnen Synd z eiñ fordœmeligur hlutur fyrer Gude/helldur og eirnen ad i hiartanu ſie ſtor

blindleike og efasemd vm̃ Gud/so at hiortun eru ann Gudz ótta/ann Trv ar/og eru full af heipt/ hatre/agirne / vondum girndum og tilhneiging- um ꝛ c. Og i stuttu mæle ad seigia/allar slíkar ohreinar hiartans hug- renningar og tilhneigingar/þær eru Synd/og forþiena Gudz reide.

Þetta er ein hørd predikun fyre mannliga skynseme/ Eñ þo samt er þetta aluarligur Gudz domur ꝛ vrskurdur/huern vier eigum ecke ad for- akta nie fyrerlíta. Eñ i giegn þessu/þa hefur Gud giefid oss sín Son/ hñ tekur þessa reide vppa sig / og giefur oss Nad og Saluhialp ef vier jatum vora eymd/ og hrædunst Gudz reide/og betrum vorn lifnad.

Enn fyrst tekur Christur til at vtleggia þa adra Tesfluna/þuiat sv und og hatur og oleyfeligar girnder/eru glæper storer /og er audueldara ad peckia helldur enn þær adrar synder a mote fyrre Tobluñe sem er efa semd vm̃ Gud/Rangt trunadar traust/huar vm̃ Christr hier sidar meir i sietta og siounda Cap. predikar. Og eru hier tueir hluter fyrst hugleid- ande.

Fyrst þetta/ad þesse predikun hun ber siost vitne þar vm/ad menn skv lu i predikunar embættinu og hliota/Gudz Logmal fram ad knyia fyrer Folkinu/suo ad þad lære ad jata og vidurkienna Gudz grimdar reide og hrædeligañ Dom yfer Syndunum/og i riettu angre og skelfingu hiart- ans ad flyia til Lausnarans Christum/og vppbyria ad betra sín lifnad. Ja sannliga/med þui hin Ogudliga verøld vill ecke peckia þa enu storu aluarligu Gudz grimdar reide i giegn Syndeñe/þui hefur Gud fra vpp hafe latid þetta hlioda i Kristniñe/og til skipad ad straffa Syndina og boda hñs reide. Suo giorde Gud sialfur fyrst i Paradís / hañ straffade þau Adam og Euu vegna þeirra misgiorda og ohlydne/ꝛ las yfer þeim þad þann þunga vrskurd vm þa myklu eymd og hørmung Mannligrar Natturu/af Daudanum og odrum fleirum harmkuælum/ og af Disf- ulsins grimd og æde/i giegn oss. Eñ þo þar iafnframt leggur Gud eina huggun þar til. Suo eigum vier nu ad heyra og læra Gudz Logmals Rodd/og þar vm ad huxa med otta og hrædslu.

Þad annad sem vier eigum hier ad hugleida/þa er þetta / Drottinn Jesus Christus hñ skickar hier eckert veralldligt Logmal nie domara em bætte/þar fyrer þegar hañ seiger/ skandit ecke a mote jllu / þu skalt ecke aptur slaa/ꝛ c. þar med fyrer bydur hañ eiginliga sialfs hefnd og reide. Og miog vandliga er hier athugande/ ad slík visskyring gudlegra Bod- orda

orda/kiemr ecke vid veralldliga Domendr/ helldr talar hun vm paũ hræd eliga Dom / huern ad Gud dæmer yfer huers mans samuiſku/ i peſſare samuiſkunnar ſkielfingu hendlar Gud heimugliga vid þig i þínu hiarta/og þitt hiarta vid Gud/ z kiemur þetta ecke þar vid veralldligt vallð. Þu ſkallt jata og vidurkienna þína Synd og syndum ſpillta Natturu/ og ſkielfaſt og hrædaſt fyrer Gudz reide. Þetta ſkal mañ merkia/ ſuo ad þu ecke vt af raungre vnderſtødu z ſkilninge þeſſa Texta/hugſer ad riett reſſing og reide Domarans ſie fyrer bodinn / ſuo ſem kienna þeir endurſkírarar/og þeir Klauſtra menn hafa þeirra hræſne hier af tekit.

Nier hlyt eg og ſuo eina aminning fram ad ſetia / vegna nockra ſier uitringa/þeir ſem hæda ad ſlíkum Texta/þegar þeir heyra ad hier edur añarſtadar ſtendur fyrer bodit ad reidaſt / eda hafa adrar oſkickanligar hugar girnder/ Þa ſeigia þeir ad ſlikt ſie forgiefens talad vm þa hlute ſem omoguligt er ad hallda. Alíka eins og þeir Stoici kiendu forgiefins Ad ein vís og hyggin madur hñ ſkal vera án reide/án elſku/ ohræddur/ og án hrygdar/ſuo ſem ſtockur edur ſteinn/ huad omoguligt er. Slíkar ogudligar hugſaner ſkulum vier yfer giefa/ ſtraffa þar og bolua þeim. Þuiad ſatt er þad/ þr Stoici hafa talad vm omoguliga hlute/ og hafa dickfad lygar og fanyta drauma. Enn Herrans Chriſti predikun hun er langt vm edruvís/ Þuiad hun talar vm Gudz reide i giegn Syndenne/ þeſſe reida er ecke onytſamlig nie forgiefens / Þad er hañs vilie/ og þad hlytur ad vera/ad vier ſkielfunſt og hrædunſt fyrer Gudz reide. Suo ſem sierhuer finnur med ſier oſkickanliga Reide og oleyfeligar girnder i ſínu hiarta/ſo finnur hañ og eirnen efaſemd med ſier/ Nuort Gud mune ſtraffa hañ/ Nuort hñ vilie Banheyra hñ /og vera honum Myſkunſamur. Þetta ackter Neimuriñ ecke fyrer Synd/ z helldur þetta litiñ veykleika/ Eñ Gudz domur er þetta/ad hñ vottar ſína reide yfer þeſſa Synd.

Nier ſkal huer madur hugſa med ſialfum ſier/huad hrædelig z ſkamleg vanart þar er med ollum moñum/ad hafa efaſemd a Gude/ ſuo ſem ſeiger sa 115. Pſalmur/Aller menn eru lygarar. Nier vt af mattu ſkilia ad Chriſtus hefur þeſſa predikan/ecke ſo ſem þeir Stoici. Nañ ſyner oſſ vorn veykleika og ſiukdom og Gudz reide/ſuo ad vier ſkielfunſt/ og leitum Rædar og myſkunar. Og líka ſem sa ſiuke hñ verdur ad lata ſeigia ſier ſiñ ſiukdom/ſo þurfum vier vid þeſſarar predikanar. Eñ þeir Stoici tala

ecke hier vm til þess/ad þeir syne oss Gudz Dom edur hñs styrk z hialp/ helldur fara þeir med fanytañ puætting/og jñblanda þar med morgum lygum/huar vm oflangt er ad sinne fleira ad tala.

Ef þu villt offra þijna gafu til Alltaris/ og þu miñest þar/ad þiñ Broder hefur nockud a mote þier.

Tuær Reglur mieg naudsynligar og heilnæmar fram setur Drottin hier/straffande þar med stora hræsne þa sem er i Neimenum.

Su fyrre hun er þetta/Ytre Ceremoniur med jllre samuisku framdar þær eru Gude ecke þægar nie þeckar. Til dæmis ad taka/Einn hañ vill hafa langar Bæner/ Kirckiu gongur/ Fornfæringar / eda vill giefa til Kirckna/enn hñs hiarta er fiotrad i Syndum i mote samuiskunne / sem ad vera kann Nordomar/ Natur Naungans/so sem þa Saul hañ færde Forner/enn ofsokte þo samt Dauid. Slijkar þionustu gierder og offranir hafa eckert ad seigia/ helldur aukast Synder þar af/þuiad þar jñe er falin vanheidur Gudz haleita Nafns. Nu er þesse hræsne mieg tijd z almennelig i verolldiñe/og þad skiedur opt/ad hræsnarar synast og þikia so Gudleger og godhiartader/ so sem fielle þr stalfum Gude til fota / enn fremia þar þo jafnframt hinar stærstu Synder/med hatre og vnderfelle vid siñ naunga.

Þar fyrer skulum vier þetta hier læra/Ad Gud kuñum vier ecke a at kalla nie tilbidia/ef ad vier hofum eina vonda samuisku/þad er/ so leinge og a medan vier sampyckiumst þui ad giora nockud i mote samuiskunne. Jafnframt þessu orde Nerrans Christi/þar hñ burtskufar slijkum fornum og Bænum þa skulum vier merkia S. Joh. ord/i fyrra Pistle og 3. Cap. Ef ad vort hiarta fordæmer oss ecke/þa meigum vier akalla Gud/og huad vier bidium þad fæum vier/þuiad vier vardueitum hans Bodord/þad er/ef vier truum a Christū/og hofum eina goda samuisku þar med.

Nin aunnur Reglan er þesse/huernen Brodurlig forlikun skule skie. Sa sem fyrre giorer oriett til/hñ er skylldur fridar og forlijkanar ad leita hia hinum. So sem Saul/hañ er skylldur ad bidia Dauid vmfyrergiefning. Enn þetta er veralldarinnar hattur / ad eingiñ þikist hafa rangt mal til handa ad bera/og huer og eiñ hñ pryder sina sok þad mest hann kann. Nu þott ad þetta gange suo til fyrer Neimenum/ þa skal þo fyrer

Gude

Gude i Christeligre Kirckiu/ samuisskañ vera domare/ hun hlytur ad leid rietta sig epter Gudz orde. Saul giefur Dauid/ ad yferuarpe pessa skuld/ ad hañ giøre vppreist a mote sier/ og vilie hrinda sier vr Riske/ Enn samuisska Sauls hun kunne vel ad dæma hier vm̃ ad hñ giørde Dauid orett/ so sem hñ optsiñis jafnar og medgeingur. Par fyrer/ huer hañ er øfsok og tilefne til osamphyckis/ hñ skal fyrst leita fyrergiefningar/ so sem Texten seiger hier/ Ef pier kiemur til hugar/ ad piñ Broder hefur nockud i mote pier/ pad er/ ef hñ hefur nockurn orett og ranginde af pier lidit.

Par a mote/ sa sem ranginde eda oretten lidit hefur/ hñ er skylldugr ad vera vægdarsamr/ hñ skal ecke af litelæte hins añars drembast nie metnast/ eda hardna par vid/ Helldur skal hañ lata vid sig rœda/ suo ad par mætte verda fridur og samphycke. Eñ sumra Maña natturur ero so bitrar z beiskar/ ad pui meir sem madur leitar vinattu hia hm̃/ pess hardare og ofridarligre pa eru peir. Enn slikker hafa siñ vrskurd/ sem suo hliodar/ Suo mun miñ Himneske Fader giøra vid ydur / ef pier fyrergiefed ecke af hiarta/ huer og einn sijnum Brodur þrra misgiørder.

Ef ad þitt hægra auga hneyxlar þig et c.

Allt mæl þad er menn tala sijn a mille/ þad skiedur med tueñu mote/ Annad huort tala menn vm̃ einn hlut med eiginligum ordum/ edur med epterlikingum/ so sem Figurum og kieñingum/ suo sem þa nockur kallar meinlausann Mañ Saud/ eda hardradann Tyraña Vif. Og i skolanũ læra smabørnen þessa Reglu / Nær sem helst ad Ordin i sialfum sier hafa nockra þa meining/ sem hlyder i giegn Gudz orde/ þa skal hyggia ad/ huort þad er talad i Figuru eda epterlikingu nockre. So er ecke meining Herrans Christi hier/ at vier skulum stinga vr oss augun/ eda høggua af oss hendurnar/ so sem sagt er ad Origenes hafe giørt/ ad hñ giellte sig sialfur. Þuiat þetta er a mote þui Bodorde / Þu skalt ecke Deyda. Par fyre skulum vier vnderstanda þesse ord so sem adra epterlikíng. Og eru hier tuær mælsgreiner/ hafa badar myked vppa sier/ Þuiat Augu og Hendr Mannsins syndga miog storliga. Marger eru peir þott peir snerte ecke annarligar kuinnur/ þa renna peir þo augum allstadar / og fyllast vpp med logande girnder/ suo þat er ofmyked / og optsiñis skiedr þad ad af einu Augna til lite vpptendrast hiortun / suo þar af kiemr margt og mikid illt.

Nu kiemr

Nu kiesser Christus oss hier/ ad peckia Rot z vppspretta slykra logande girnda/i Augunum/og standa par a mote. Fyrst skalltu vita/ ad hiartad pad er hneigt til vondra girnda/ par fyrer pa lætur pad augun Renna z huarfla. Pessa Synd eigum vier ad peckia og vidurkienna/z i soñum Gudz otta/aptur hallda og temia vor Augu z alla Lime/z Lide/ so ad peir fare ecke oflangt aframm/ Jafnsnart sem pad Madur lier augunum lausañ taum/lætur pau hlaupa og renna epter peirra girnd z vilia/pa er jafnsnart hiartad hertekid og fangad.

Og so sem talad er vm oleyfeligar girnder/ pad er og rædt vm Metnad og Drambseme. Sie augun vøn ad horfa a skraut og skart dramb og metnad/pa fær madur girnd par til/z vill vera huerium Mañe meire og megtugre. Pompeius (i Romueria sogu) hann sier huernen ad Sylla vppkomst i magt og metord/par fyrer vill hañ og so hatt komast. Julius sier vppa Makt og vald Pompei / par fyrer vill hañ ecke vera minne z c. Pessa metnadar girnd hatt ad komast / hana straffar Christur hier etrnen/po verdur hier fleira seirna meir vm talad/ Puiat slyk metnadar girnd til valda starfa og Rykis / hun er hin skadsamligaste hlutur/bæde i Andligre stiett og Veralldligre/og brytur i mote pui Bodorde/huert ed bydur og skipar / ad eirn og sierhuer truliga pione i sinu kalle og embætte/og skipar ad huer skule peckia sin veykleika z vanmatt/ og girnast ecke so hatt ad fara/z hugsa ecke/ad vier munum med vorre Snille og visku an Gudz hialpar/kuña luckusamliga ad stiorna/Puiat Johñes seiger/Eckert hefur maduriñ/pad hym er ecke hier ofan ad giesit. Huar vm fleira seirna.

Ef ad pijn hægre hønd hneyxlar pig et c.

Petta er og eirnen pungt Bodord/Pegar pijner bestu viner og Truustu radgiafar eggia pig a nockud illt/pa skalltu fordast pa/ so sem opt skiedur/og opt hefur fyrr meir til borit/ ad viner og frændur hafa viliad snua sijnum Naungum fra sañre Gudz vidurkieñingu/Nier skal Christi ord styrkia og stadfesta oss/par hann seiger / Vter eigum ad virda meir Gudz Bodord/helldur enn Fodr og Modur/ vine cdr vora eigeñ likame/ Petta merckia hier pau ordiñ/ vm Handaña afhogg/ pad er/Soddan hønd/soddan Vin/skalltu fordast/sa sem pig vill locka til nockurs hlutar sem Gude er a mote/og fylgia hym eckt epter/huersu kiær og elskanligr sem hañ er. Nu hefr alla tijma so til geingid i Neiminum/ og skiedur eñ

nn i

nu i Dag/opt og ostaldann/at meñ ackta framar vinattu frænda z vina eñ Gudz Bodord. Nuersu opt halla Domendur løgum og riette fyrer sína vina saker? Þessar Synder og adrar þuliſkar eru hier bañadar og fyrerbodnar.

Þu skallt ecke Sueria.

Adur fyrre var hier vm talad / ad Christr setur hier eckert veralldligt Løgmaal/vm Doma/Vitne/Eida/liſkamligar re[illegible]gar/ Nelldur talar Christr hier og predikar / vt af sierhuers Mans hiarta og samuiſku/ og vill at mañsins samuiſka hafe soddañ hrædslu og otta til Gudz/z litelæti ad hñ Sueria ecke nørkurn Eid/og ecke hinn minsta/ødru vøs eñ suo sem Gud hñ hefur bodit. Þuiat Eidur er ein þung byrdi/Eñ huad litills vert Heimurin ackar vm þa eida og forbæner/ þar vm er sion saugu rikare/ Eñ þesse vondur vane styrckist mest þar af/ad mm er ecki vnderuisad og kient/huad eidur er/þad añad ad veralldligt vald er ofmiog nenningar lauſt/ad straffa þessa stora Synd.

Eñ þetta er kraptur og mergur eins Eidz/huer hañ suer eid/sa giorer tuo hlute/hñ tekur Gud til vitnis/ad þad sie satt sem hñ seiger/edur þad hañ vilie þad hallda sem hñ lofar/Gude til dyrdar. I añañ mata akallar hñ Gud so sem þañ hæsta Domara/ad hñ late sitt embætte ei laſt eda minkun lida/og bidur Gud ad hñ vilie vernda sijna dyrd og sitt guddomligt domara embætte/og þ sama audsyna a þeim ed suer/med aluarligre Rettlætis reide/ef hñ lygur/edur helldur ei þad hñ lofar. Og þar hñ giet ur so Gudz dyrdar/hñs sannleika og embættis/ þar med manar hñ Gud til ad straffa z hefna/ef hñ lygur.

Ad Gud ackte þetta verk suo mikid/ þad kienner oss þesse malsgrein/ Gud hñ lætr þñ ønguañ orefstan/sem ad leggr hñs Nafn vid hiegoma/ eda þad mibsrukar. Þar ero og noglig dæme til/ad þeir sem ecke hafa halldit sijna eida/þeim hefur Gud refst med sierligum plægum. Suo sñ skiede/þa ed Zedichia Kongur hñ hiellt ecke sín eid sem hañ suared hafde Nabugodonosor Konge i Babilon/þar fyrer vard hañ hendum tekin/ og fyrst þa voru hñs Børn hm aſlaanda i hel sleigin/ þar næst var hñ sialfur blindadur bædum augum. Og slijk dæme eru noglig til/þuiat obrigdanliga/huer hñ suer rangliga/ hñ same blijfr ecke ohegndur.

Vñ slijka hlute talar Christur/og auistar hier med mañligt hiarta og samuiſku/ad hun er so dærleg/og an allz Gudligs otta/og ouirder so

miog Gudligt doms embætte/og heidrar þad ecke med tilheyreligre virdingu og titlætte.

Þar fyrer fyrerbydur hañ alla eida/þad er ad skilia/þa sem Gud vt krefur ecke nie heimter/fyrer veralldligt yfirvald og domara. Þuiat slijk eidar eru hier ecke fyrerbodner. Hvad vel er merckianda i giegn hrasne peirra anabaptista. Þuiad Gud hefur yfirvalldit og laga rietteñ med Eidenum stadfest/suo sem þar stendur Ebreos 6. Ende allrar prætu er Eidur. Nu med þui ad Eidur er i veralldligre stiorn eitt Gudz band/ og stadfesting/þa eiga menn ad hallda sijna eida/og suo ad sueria hvad rett er. Meñ eiga og ecke ad sueria vtan vid Gudz og vors frelsara Jesu Christi Nafn/eñ ecki vid nafn neiñrar skiepnu/ sem eru framlidner Heilager menn. Vm slijkt stort malefne/bid eg alla predikara og lærefedur fyrer Gudz saker/ad kienna og lara almuga folke/Þuiat Eidar z formæle hafa nu so hrædeligañ framgang i Heimenum/ad þar vilia landplægr og storar straffaner epter koma.

Ef nockur vill taka þinn Kyrtil fra þier.

Hier er enn ad Nyiu þad hugleidanda/ ad ecke er hier fyrerbodit Domara embætted/helldur þat/ ad hefna sijn sialfur. Ef neckur giorer þier oriett/ þad þier og þinum kañ vera til skada/ þa giorer þu rieit i þui/ef þu klagar þig fijrer þeim sem hefur domara embætte/þvat hñ er skylldugur ad vernda þig/So hefur Gud skickad/z vill ecke ad vier skulũ vera sialfer Domarar og hefna vor. Eñ slijka Gudz skickan sundur brytr mañlig opolinmæde og metnadur/og giorer sig sialfann ad domara og hefner sijn sialfur. Þetta er hier bañad og fyrerbodit/ og þad fleira sem þesse metnadur med sier leider/ so sem sia ma i forevdzlu Landa z Rijkia. Nuer madur þikist hafa riett malefne/ hver og eiñ fegrar sijna sek sem hañ kañ best/so sem veralldarñar hattur er til. Af þessu vonda z ranga grune risa flockadrattar missætter osam þyckir/ suo ad adrer hvorer verda Ranginde ad lijda/Eñ lata þo eigi sijn mal koma til reitz rãsaks. Af slijku efne hafa til komed þr enu hrædeligu Bardagar fyrr meir med þeim Romueria hofdingium/so sem sagna Bækurnar vtvijsa.

Med sama mote hefur þad og skied i Christeligre Kirckiu ad a mille Byskupa og kiennefedra hafa vpp komit lærdoms þrætur og deilur/vt af sialfra þeirra eiginlegum metnade og hefndargirnd/ hvar af Christeligg

Kirkia

Kirkia hefur meſtan ſkada feingit. Petta hid ſama ſkiedur og ſuo eirnen dagliga i allra handa valldſtiettum bæde ſmam og ſtorum/ z ſuo Kirkiu ſofnudum.

Par fyrer/med þui peſſe Synd/ſem er Rot z vppſpretta til allz oſam pycktis/forevdzlu Landa og Riſkia/ einkum hefndar girnden/ hun er ſuo almennelig Synd/þa eigum vier ad hugleida z giæta vel þar ad/z jata og vidur kienna vora vanſkickan z veikleika/z hrædaſt Gudz reide z hñs hefnd i giegn ſlikre Synd/og hafa taum a oſſ/ſo ad vier ei epterfylgium peſſare ſkadſamligre girnd og areitande fyſn / helldur þa eigum vier ad hugleida hüer ad ſie Gudz vilie/ hier vtj / og huad vijdt og breidt peſſe Elldur hñ brenur. Engiñ þræta miedtila er naliga ſo litil/ad þar rijdiſt ecke margar perſonur i/ dragaſt ſo i ſundur huad epter añad og verdur ſo oſampycke maña a mille/ i ſierhuerre ſtiett og i ollum almeñeligum ſam eigenligum hændlønum/huar af opt kiemur ſtor ſkadi. Nuer hann giefur nu tilefne til ſlijkrar miſſættar og oſampyckis/ſa ſame giorer eina hræde liga Synd.

Vt af ſlijku ſtoru efne talar vor Drottiñ Jeſus hier i peſſum ſtad/ z ſtraffar og avnſtar þa eiginligu hefndar girnd hiartans/ z fyrerbydr ad madur ſkule hefna ſijn ſialfur/þui þar af kiemur ſundurlynde og oſam pycke i huerre ſtiett. Petta allt er vandliga og vel hugleidanda/ vppa þ/ ad vier lærum ad vita Gudz ſkickan og ſkipan/og hafa taum a oſſ/ fylg ia ecke vorre hefndar girnd/Nelldur ef þaurf og naudſyn krefur/þa eigũ vier ad leita med hoguærd peſſ fulltings ſem Gud hefur til ſett og ſkick ad/ Eñ ſie ſuo vier faum ecke hialp og ſtyrk hia veralldligu vallde/i mote orettindum (ſo ſem opt ſkiedur þa enu Kriſtnu) þa ſkulum vier hugleida huar fyrer ad Gud hañ leggur þann kroſſ a oſſ/ og lijda þad med polin mæde/og vona og vænta hialpar hia Gude / ſuo ſem giorde Iſraels folk i Egiptalande.

Gief þeim ſem þig Bidur ekc.

Med þui ad oll peſſe predikun er ein gloſeran og vtlegging tiu Gudz Bodorda/þa fer nu Drottiñ Jeſus aframm eñ leingra/ fra einu Bodorde til hins añars. Adur er talad vm þſſe tuo Bodord/ Þu ſkallt ecke Deyda Itiñ. Þu ſkallt ecke Nordom drygia/og hefur giefet vppa þau eina myk la og aluarliga vtþyding. Nu kiemur hañ til peſſ ſiounda Bodordz þu ſkallt ecke Stela/huert Bodord valldzmeñ og ſtiornendur Folkſins hafou

i þañ tíma rangliga vtlagt og vthýdt. Þuiat þeir Prelatar voru agiarner/keyptu til sijn þad æðsta Kieñemans embætte/ og adrar valldstiettir af Heidingium/so sem ad skiede a dogum peirra Anthiochi jason/ z Menelaus/Og kiendu ad opinberer glæper være ad eins Synd/sem er Rann og gripdeillder/hueriar synder ad Heidingiar hafa streimiliga vegna fridar og samhelldis straffad og refst. Eñ Herrann Jesus setur hier fram mycklu ædre og diupare vtskyring/sem er þesse / ad hiarta mansins skule vidurkienna/ad stundlig audæfe þau eru Gudz gæfa/og ad meñ skule a lýta Gudz vilia og hñs Bodord/bæde i þui vt ad giefa/og so jñe ad halda/ z breyte þar epter. Og er hier fyrerbodit ecke at eins ad rœna z stela helldur og suo eirnen ad sutkia/okra/og nockurn odjofnud ad syna Raungæanum i lœanum/ sølum/og kaupum eda bytum.

Nu er þetta suo alment allra mañna a medal / faer eru þeir sem ecke girnast ad hafa rangañ auiñing i peirra kaupum og sølum. Slýkar almeñeligar margfalldar Synder straffar Gud margfalldliga med ofride/elldzgange og margvnsligu tione/sem meñ opt fa a sijnum eignum og nœringu. Þuiat so seiger Esaias/ Vei þeim sem ad rœner þuiat hñ mun og aptur rœntur verda. Ad výsu Christur setur hier fram eñ adra vtleggíng þar ad auk og seiger/ Þu skallt giefa þeim sem þig bidur/ z snu þier ecke fra þeim sem af þier vill lœn taka.

Nier seiger þu/huad er þetta sagt? Madur hlytur ad giefa og lœna med hofe/skule hñ buskap hafa/vpphelldi veita Bornum vg hiuum/ z ef a kañ ad liggia i Sottum og motgange. Nuar fyrer seiger Christur þa hia Gudzspialla mañenum Lucas/ Gief ollum þeim sem þig bidia. Nuer gietur ollum veitt og giefed? Þesse ord grýpa þeir Anabaptiste og dikta þar af peirra villu/sem er/ad eingen skule vera eignar madur yfir sijnu/helldur þa eige aller hluter sameiginliger ad vera ollum/ Og þesse Lærdomur lýkar vel þeim letingium sem eckert hafa sialfer/og ecke vilia viña/ad aller hluter skule vera sameiginliger.

I giegn slýkum styrialldar lærdome og villu peirra endurskirara/þa skal Madur vita/ ad rietta er ad huer eigi sitt/og þad er Gudz skickan og skipan. Þuiat so hallda þau tiu Bodord/ Þu skallt ecke stela. Nier med er þad sett og stadfest ad huer og eiñ eige sitt / Þuiad skylldu aller hluter vera sameiginleger/þa verdur ecke stolid. Eñ vz þessum ordum/ þu skallt

ecke

ecke stela/þa hefur Gud geymt huers mans eigu og so sem gard giort i kringum hȳs Nus og eigner/so ad meñ vite/ad peir eige ecke at hafa hendur a annars eign og goze. Og petta Logmal er eilȳfur oumbreyteligr Gudz vilie/og varer æfinliga Mañligre natturu til stiornar. Og so sem hiuskaparbandz stiettiñ er ecke fyrer Euangelium burt tekiñ/ so er og ei fyrerbodit/ad huer eige sitt/Itm. ad selia og kaupa/Itm. Lagarjettur z Domara embætte/helldur eiga pessar Gudligar skickaner / og skipaner ad halldast i Heiminum/ so sem Salamon seiger/Stikr/Mæler z voger eru Gudz skickan.

Petta skal huer z eiñ vita/ sa sem a eigur nockrar/ad þ er Gudz godz vilie /ad huer eige sitt z bȳhallde pui/so ad hañ pione Gude par med/pat er/ad hȳ kuñe hialp z adstod ad veita Gudz Kristne/yferualldz stiorniñe sinum Bornum og peim sem purftuger eru.

Petta mundangs hof/huerrnen Madur skal veita og giefa / pad er i Ordzkuidum Salamonis fagurliga vtnalad og framsett i 3. Capit. Þȳna Bruña lattu vt a stræteñ reña / enn þu skallt drottna par yfer. Þad er ad skilia/huer eiñ skal hallda sine eign/sie pad Nus eda heimile/ Akur eda eing/Gotz z peningur/Eñ af peim auexte og groda sem Gud giefur hȳ/par af þa skal Nuefaderiñ fyrst neyta og hañs skullda hiu/ sidan a hȳ ad skipta pui vt med pessum hætte/ Fyrst er hȳ skyldugur at giefa nockud til Gudz ordz og predikanar embættis og vpphelldis/ Par næst skal hȳ og giefa veralldligu vallde pad pui med riettu til heyrer. I pridia læge skal hȳ giefa nockud þm volada z purftuga/peir sem rietter almosu purfa meñ eru/ecki peim letifullu jdiulausu heilbrigdu Nusgags skolkum/sem ei vilia erfida / helldur fara a vonar vol/vtsugandi fromra Mana erfide. þessum bydur Christus ecki at gefa/Helldur peim sem ero retter almusu meñ og naudstadder / þo skal hof og stilling vera a þessare giof/suo ad þu blȳfer vid pitt arfagotz/og foreyder pui ecke. Og so sem S. Pall seiger 2. Cor. 8. ecke suo ad adrer hafe huild/enn pier Naud lȳdit.

Pad er og merkianda/ad hier talast og suo vm lann. Nuer hañ lofar lann og kieñer pad/hann stadfester og ad huer eiñ sie eignar madur yfer sinu/og bydur ad borga aptur pad honum var lanad. Nuad pad er ad lana vita aller skynsamer Menn/ sem er/ad veita odrum hialp af sinne eign/þo so/ad sa sem lanad er og hialpiñ er veitt/hañ giallde og giefe þ aptur i til settañ tȳma/suo ad etgn hins þuerre ecke par fyrer/helldur ad

þar sie jofnudur a baadar sijdur. Eñ þar ed Christus seiger Luce 6. Gief ollum sem þig bidia. I fyrstu skalltu rietk vnderstanda og skilia þ ord Bidia/ Þeir lotu dagþiofar z heilbrigder husgangsmeñ sem vppeta añara manna sueita og erfide. bidia ecke/ helldur gabba þa godutliugu/ fara med skuld og lygar. Alleina froom og trnud hiortu sem konnen eru i nockra neyd eymd og olucku/ siukar og særar skiepnur / þær kuña lietteliga ad bidia/ Og þeim skal madur giefa / epter fongum og efnum/ og giora onguañ mun/ huort hñ er vinur eda ouinur Mans. Þuiat Christr vill i onguan mæta vier skulum vor sialfer hefna. Og Einkanliga sierdeilis þa læt þitt hefndarfulla hiarta ecke glediast nie fagna af þíns ouinar oforum eda motgange/ so sem Simei gierde/ þa Dauid flyde fyre Absalon. Þetta er sañur og rettur skilningur þessara orda.

Eñ eg seige ydur elsked ydra ouine.

Hier ma spyria/ huar stendur þad skrifad hia Mose / Þu skallt hata ouin þiñ? Þo talar Gud i 5. Bok Moses so/ Mijn er hefndin/ eg vil endr giallda. Med þessum ordum hefur Gud i þañ sama tijma fyrerbodit eiginliga hefnd? Andsuar. Eige setur Christur hier Nytt Logmal/ helldur þa er allt þetta eilijfur ovmbreyteligur Gudz vilie. Þu skalit elska Gud. Þu skallt heidra Fodur og Modur. Þu skallt ecke Deyda. Þu skallt ecke Norast. So er og þetta eilijfur Gudz vilie/ ad vier meñerner skulum ecke hefna vor sialfer/ an Gudligrar bijfalningar/ fyrer vtan kallan vors embættis. Eñ þeir sem Domara embætte hafa/ þeim ber ad refsa / epter skickan og Logmale z c. Þetta er iafnliga meining Logmalsins hia Mose/ og vm þessa Gudlega hefnd stendur skrifad i þridiu Bok Mosis i 24. Cap. Þu munt ellta þijna ouine og þeir munu falla. Þesse ord eru eitt fyrerheit/ Gud hñ lofar hñ vilie hialpa sijnum Lyd i rettre Drustu/ og þetta er talad vm tilbæreliga hefnd og straff og refsing. Enn þessum skilningi vmsneru Gydingar/ gloserudu og vtþyddu Logmalit epter sinne villd (so sem þad allra maña Nattura er / þeir eru af spilltre Natturu hneigder til eiginligrar hefndar) og sogdu/ ad þad være nog / ef madur elskade vine og velgiorninga meñ/ siñ Ouin mætte huer madur ofsækia vnderpryckia af ollum mætte. Slijka Phariseaña gloseran og vidaukning vid Gudz Logmal hana straffar hier Christur. Eñ Domurum fyre bydur hñ eigi þeirra embætte/ ei rietteligar Refsingar nie Bardaga/ sem

yfer

yfer valldz Herrar taka sier fyrer hendur i rettan mata/ helldur er hier fyrerbodit eiginligt hatur / og eiginlig hefnd / suo sem audur er sagt optsinnis.

VI. Cap.

Giætid ad/ad eige giöre þier ydrar ölmusur etc.

I fyrre faranda Capitula/vtlagde Christus nockrar greiner i þeirre añare Moses toblu/vt af vondre tilhneigingu Maña þeirra a mille/sem er hatur/hefndar bræde loftagirnder. Þetta eru þar vondar tilhneyginger sem ecke gieta leynt sier. Enn Mañeskiañ er diupt nidur sockin i blindleikañ/og so langt leidd fra Gude/ad hun sier ecke hañs vilia nie Dom/ helldur elskar sig sialf/helldur vt af sier mykid/ og ef hun finnur nockurn godañ mañkost med sier/þa hefur hun lyst og glede þar af/ stæker sig þar af/geingur fram i sijnum blindleika/sier eigi Gudz reide i giegn Syndine. Ja/Druckit hiarta af drambe og metnade/ er ecki til fridz / ad þad helldur mikid af sier og þikist Rettlatt/ helldur vill þad ad adrer elske sig og i heidre hafe/og vill vera adre og framar eñ adrer menn/ og hefur hatr og ovilld a þeim hinum odrum sem hañ heidra ecke og prijsa.

Þessa heimuglig Synd og þeñan Blindleika i mote fyrsta Bodorde straffar Christur hier. Og þetta er eiñ lardomur/huern ecke er auduellt ligt ad skilia nie epter ad breyta/Þuiad drambsemie er eiñ diupur z oransakanligur stukdomur/huern ed af ytre ausyrtum Mañsins merkia ma. Til dæmis at taka/Pompeus vill vera Herra/eñ vill eige lyda Julium/ þar fyrer ofsaker hñ hañ. Itñ Alexander magnus liet drepa Calisthenem/fyrer þad ad hñ hafde veitt honum nockra litla auyston. Eñ Rot og vppspretta þessarar Syndar er folgiñ fyrer mañligum augum/eñ opinberast þa alleina þegar madur vmuerndast til Gudz fyrer þann helga Anda. Þuiat vpphaf allrar drambseme og allz metnadar er sa blindleikr ad Manneskian hun sier eigi ad Gud hañ er sañliga med oss og hia oss/ gefande lyf og audæfi/reidist og eirnen og straffar Syndina. Med þui ad Mañeskian er so mn Gudz/þa truer hñ og treyster vppa sig sialfañ/ og a synelig audæfe/so leinge sem þau eru til/ Þuiai Mañeskian hlytur ad hafa skiol/og eitthuad þad hñ meige vppa treysta

Og þetta hid sama er nu vpphaf allrar drambseme / þegar Madur hefur eigi Gud fyrer augum sier/treystandi vppa sialfs sijns mañkostu z audæfe/og leitar eige hialpar hia Gude/sñflyr eigi til hñs/ helldur alytr

sig

sig sialfañ / og hefur trauſt hia sialfum sier / huad ed Veralldar vísskan hefur og helldur fyrer mykla Speke og mannkoſt.

Þegar Madur treyster nu so vppa sialfann sig / og hefur giedpeckne a sialfum sier / þa vill hañ ecke giarna missa slíka lofyrd / sem hñ sier sialfur giorer / Nñ vill og adrer hallde mykid vt af sier / og vpphefur sig yfer adra / Og vilie adrer taka þessa lofyrd fra honum / eda vera hñ ja fner / þa reideſt hñ. Af þessu koma Bardagar z Blodz vthellingar z allzkyns hørmungar a Jørdunne / og so vnder Jørduñe. Vm̃ pennañ ausxt kuña meñ liosliga ad tala / Eñ vm Rot og merg slíks jlls / þar er vandara vm̃ ad ræda / Þuiad þad er eitt diupt og hulid eitur og blindleiki i mañligu hiarta. Enn i liosum epterdæmum er þad hægaſt ad sia og merckia so sem af dæmum peirra / Pompei / z Julí i Romueria søgu og añara þuilíkra / þeir ed eckert af Gude vita / hroopa ei nie kalla / suo sem sa aume Jeremias / Eg veit Drottiñ / ad Manneskiañ kann ecke sialf ad styra sínum veige / sínu embætte / sínum Lifnade / Gief þu Ræd og hialp þar til zc.

Þui næst alíktur huer sialfañ sig / z hugsar vm̃ huad mykla hlute hñ hafe vtriett / og huad myklar Orroſtur hañ hefur vñed / Hugsar ecke ad Gud hafe slíkañ Sigur giefed z ad hñ kuñe snua luckuñe epter þui sem hñ vill / Helldur hallda þeir vt af sialfum sier / Og sierhuer vill vera sa hæſte / og þar fyrer vppkoma strid og styriallder þeirra a mille.

Þetta lioſt og einfallt epterdæme / ma godur Kriſtiñ leſara hier merk, a / og ransake og hugse vm̃ Rotina / vm̃ hueria Christus talar hier suo med berum ordum i Textanum. Sem er / ad meñ hafe ecke Gud fyrer augum / / treyſte vppa sialfa sig / og vpphroke sier sialfum.

Þeir enu Kriſtnu sem nockut líktid hafa reynt / og lidit hafa nockurn motgang / þeir kuña nockud ad skila af þessum tegſta. Til dæmis at taka / Þa Gud suipte Dauid sínum tígnar skruda / liet hans vonda verk verda augliost / og rak hañ wr Ríkinu / þa hafde hañ eigi stora glede af sínum mañkoſtum / helldur bar hñ sig illa vegna sínns glæps / medkiennande sína eymd og Gudz reide. Hañ kuñe þa ei leingur / ad treyſta vppa sína eiginliga magt / þuiad hñ var vtrekiñ i vtlegd / hafande øngua mañ liga hialp / helldur leitade hañ Ræadar og hialpar hia Gude.

Þegar Madur er so vtleikiñ / þa lærer hñ litelæte og huad metnadur er. Sierhuer hñ hugse vm̃ sitt líf og framferde / og sín motgang sem hñ hefur hent / þa mun hañ vel fa skilning þegar hñ kiemur i peñañ skola.

Þuiat

Þuiat/ þessa hlutar vegna alleina/er Gudz Kristne vnder Krosse z mok-
gange/ad su metnadar drambseme nidur lækkist/z ad hun lære audmykt
og litelæte/þad er ad skilia/Ad hun vite/ad Gud hñ er med oss og hia oss/
veiter hialp og styrk straffar Synder og glæpe/vppa þad ad vier lifum i
Gudz otta og hræddslu/og Bæna akalle til Gudz/Og setium tru z traust
ecke a sialfa oss/helldur a Gud/ og forum ecke leingra aframm i nockrum
hlut/eñ oss er bodit / og giorum gott af oss i hlydne vid Gud / og vegna
vors kalls og embættis/suo ad Gud verde þñsadur/ eñ ecke ad vier verdū
þar vt af halldner Myckler/ Vísser / Riettlater/ Fromer og forkostu-
leger.

Og ad vier eige þikiunst audrum meire/helldur hugsum ad vorar gæ
fur ero Gudz gæfur/huer ed og kañ fyrer adra smæa og siora/ betre og a
giætare verk ad vtrietta. Til dæmis ad taka/ Gud verkar ecki alleinasta
fyrer Saul/helldur og so eirnen fyrer Jonatham/ Dauid og adra fleire.
Þar fyrer hefde Saul med riettu att ad packa Gude fyrer þad/ ad hann
prydde sijna Kristne med fleirum personum / og hefde ecke att ad mogla
þar vm̃/nie lata sier illa lynda/ þott Gud prydde hñ ecke eiñsaman med
so storum heidre.

Þesse aminning vt af Drambseme og Litelæte er vel i miñe setianda.
Þuiat med þui þesse lestur er so folgiñ/ þa er ei suo auduelldligt þar vm̃
ad tala/z Mannlig skynseme ratar ecke vppa þa riettu Rot og vppspret-
tu/halldande opt þad Dygd og mañkost/ ad treysta vppa sialfann sig.

Þar fyrer ættu Gudhrædder menn vandliga hugleida/huad Metnad-
ur/huad Lýtilæte sie / Og huernen Menn eigi good verkinn ad giora. Þu
skallt giefa almosu / þu skallt halda Hreinlýfe / þu stallt vera Trur
og dyggur i þjnu kalle og embætte/eñ eigi fyrer þa grein/suo sem været
þu sa Madur sem þetta giorer/ an Gudz nalægdar og hialpar. Þu
skallt ecki treysta vppa sialfann þig/ þu skallt ecke huxa ad þu med þssū
verkum burt taker þjnar Synder. Stýg eigi yfer þitt kall og embætte/
leita eigi þinnar Lofdyrdar/hef þig ecke vpp yfer adra/Helldur gior þu
gott/i ast og hlydne vid Gud/og vit þad/ ad þesse þjn verk munu þa þe
gar til nytsemdar og gagns verda/ ef ad Gud hialpar og giefur Lucku
þar til. Þar med skalltu og jata og medkienna/ad þu siert ein veyk skiep-
na þar med syndug og ohrein/og lifa ætýd fyrr z seirna i otta Drottins/
suo ad huorke felle þig eiginligur veykleike / nie helldur flærd Diofuls/

Par med skalltu Naadar og hialpar leita med Bæn og akalle til Guds fyrer Jesum Christum.

Petta er sa fyrste lærdomur i pessum Capitula of Litelætinu og ad Madur lære ad peckia sin medfaddan metnad og sialfbirgingskap. Gud hin giefe oss sin helga Anda / at vier kynnum ad læra ad peckia Rot og uppsprettu pessarar Drambseme / Og ad vier giætum burt rætt og rifed hana ur vorum hiertum/ so ad par i stadin mætte jnplantast og grodursetiast medur oss sannur Guds otte/miedkienning vors eiginligs veykleika/ Tru og traust a lifanda Gude og Bæna akall i nafne Jesu Christi/ Amen.

Pegar pier bidiet/skulu pier ecke vera margmaluger

Adur hefur Christus sagt og amint/ad menn skylldu afleggia allann metnad og traust riginligra verka. Enn hier kiennir hin huermen Madr skal bidia og akalla Gud/ huert bæna akall ad er pad sterligasta verk/ sem ad Guds folk kan allemasta ad fremia/ enn onguer men adrer. Ad vissu pa kunna Heidner Menn ad lifa sidsamliga og i hreinlife/ Jtm. ad vera godhiartader og myskunsamer/suo sem marger heidingiar hafa verit. En Gud ad akalla z tilbidia pad kan eingin madur ad giora/utan sa allemasta sem Euangelium ut af Christo retteliga veit og pui samliga truer. Nu pott pessu sie panen vared/pa vilia po aller menn Gud akalla og tilbidia/en peir hitta ecke uppa pad rietta. Heidingiar hielldu Bænena eitt verk/og uppa pad hun yrde pess betre og Gude pægare/pa hofdu peir par miog langar og margordar/ hupande ad forpiena par med Naad af Gude/ alika sem giordu Papistar og enn nu giora. Peir halldu ad men hliote ad hafa Klaustur z Kirkiur/ par jne ad men skule hafa saungua og lesninga/og heyra Messur/ Jtm. ad lesa peirra Tijder/sem peir kalla Horas canonicas/eda Presta tijder. Petta atte ad vera stoor pardomur/og vegna slikra verka atte Gud ad vera menum Myskunsamur/og peir hielldu pesse verk suo sem pa rettu sterligostu þienustu giord og dyrckan Gude ad veita. Petta skraut skin fagurt fyrer Heimin um/enn er po i Raun og sannleika ein villa/ Synd og afguda dyrkan/ Gude til stygdar/ So ad hann hefur par fyrer latid grimdar straff koma yfer Berølldina/bæde stundliga og eilifliga/ Pessa hlutar vegna hefur Musterit i Jerusalem i Tuær reisur nidurbrotid verid / og morg onnur Heidna manna Mustere/z en nu straffar Gud slika hiatru.

Pu

Þu seiger suo/skal madur þa ecki lofa og dyrka Gud med munnenum/ med Psalmum og skrifodum Bænum ẽ Andsuar / Madur skal akalla Gud/eige alleinasta med hiartanu/helldur ag eirnen med Munnenum/ lofa og dyrka hann/. Og ecke fer þad vel og lagliga sem sumer menn huxa/ ad med þui ad langar Bæner og lesningar eru onytar og til einckis / þa vilia þeir ecke lesa eirn Psalm/og ecke eina Bæn med liosum ordum bidia/hugsa at eins einu sinne eda tuysu̇ a ære/Gud Myskunc mier. Slikt bæuræktarleyse er miog strøffunar vert / og er so vel Gudz foracktan og fyrerlitning/so sem þeir lesningar ẽ langar bæner fyrer daudum ẽ fram lidnum er ein Neidinglig hiatru. Enn hier sier þu/at vor liufe Lausnare Jesus Christus setur hier sialfur fram þau ord sem menn skulu tala / og seiger so liosliga/So/med þessum ordum skulu þier bidia. I sama matta hefur og Johannis Baptista sett sinum tilheyrendum fyrer eitt form/huer nen þeir skylldu bidia/eflaust þar fyrer / ad Phariseí þeir hafa margar rangar bæner haft/alika sem enn nu hafa Papistar. So ẽ hefur heilagr Ande fordum fyrer Spamennena Mosen/Dauid/Esaiam/Jonam/Dan ielem margar merkilegar Bæner dicktad. Og S. Pall hann bydur Collo. i 3. Capitu. Ad vier skulum læra Psalma og andlig Kuæde/og jdka oss þar vti/huad hid sama fyrer tueggia hluta saker naudsynligt er.

Fyrst þad/ Ordin sem vier tolum i Bæninne/ þau mina oss a marga naudsynliga hlute/ vm hueria hiartad hlytur ad hugsa i bæna akallinu/ skule annars bænen ecke vera ein fanyt hugsan. Ad vissu Bænar orden eru suo sent til ad jafna Jarn þad elldur er medsleigin / þad ahrærer og kiemur vid hiartad so sem adra Tinu/ og þar af vppkueikist og tendrast Mannsins hiarta. Þuiad Gud hann verkar fyrer sitt ord/ huert Maduriñ i slikre vidrædu med hønd hefur. Fyrer þessa grein lesum vier Psalma/ Tru vorre til styrkingar/ Þuiat þar inn er lærdomur vm þad rietta bæ. na akall til Gudz/ þar eru fagurlig fyrerheit/ þar eru epterdæme. Nin ynur grein er þesse / Enn pott hiartad tale vid Gud/þa hlytur þo Tung an jafnframt ad lata sina jatning i liose/fyrer heilogum Gudz Englũ/ fyrer almennelegum søfnude Kristeligrar Kirkiu /ja fyrer sialfum þier/ fyrer þinum Bornum og heimafolke/kuelld og morna og til Maltyda/ Jtm. i giegn allum ouinum vors Lausnara Jesu Christi/sem er i giegn Dioflinum/ allum Gudz ordz spottorum / og forsmanørum Gudz ordz. Þar fyrer skallttu hræra Tungu þina/ẽ lata vpp Mun þin/Og nefna

Gud eilíſfann Fodur vors Drottins Jeſu Chriſti / hañs Son Jeſum Chriſtum og þañ Heilaga Anda/ med liosum ordum/ vidur kienna hann og akalla/ So ad þad heyra meige aller Englar/ Kriſtelig Kirkia/ þitt heimafolk/ og jafnuel Diofflarner/ ad þu ert ecke Heidinge/ ecki Tyrke/ helldur ad þu til bidier þañ ſæna lifanda Gud ſem ad ſig hefur i Chriſto opinberad. Þuiat ef þu aflætur med muñenum ad tala / þa forgleymer þu fullſnart Gudz fyrerheitū/ og hñs mikillre Myſkun z velgiorningū. Þar fyrer ſkal Tungan og bidia/ liſka ſem hiartad/ dagliga opt og oſtaſt/ Enn hiartanu ber alla tīma Gud ad alīta/ til hñs ad anduarpa og viſſuliga ad Gud hñ er hia oſſ og medur oſſ/ og ad Jeſus Chriſtur ſie medalgongu Madur/ ſa ſem medur oſſ og fyrer oſſ bidur/ og eigum ſo ad beidaſt vona og vænta Naadar/ hialpar og Myſkunar af Gude. Þetta allt kañ daglig jdkan Bæna akallſins myklu betur ad vnderſtanda/ enn hier verde med fæm ordum vtſkyrt.

Og ad ſoñu/ þa er þad ecki liſtid erfide ad bidiaſt fyrer/ helldur hlytur alla tīma i bæna akallinu/ þott Tungan tale ecki ord/ þa hlytur hiartad ad hugſa vm nalæga naudſyn / og hugleida jafnan þeſſar fim greiner.

1 Huern þu akallar/ huilīkur og huar ſa Gud er ſem þu tilbidur/ og huernen hñ hefur ſig opinberad/ og fraſkilid fra ollu þui odru ſem menn hafa halldit fyrer Gudi/ eñ eru þo ecki Gud.

2 Þar næſt er hugleidanda bod og bīfalning bæna akallſins/ ſuo ad vier vitum ad Gud hñ ſkipar oſſ ad akalla og bidia hñ.

3 Þad þridia er Gudz fyrerheit/ ad vier vitum ad vort bæna akall ſkiedur ecke forgiefens eda til onytis.

4 Þad fiorda er Truen a Chriſtum vorn medalgongu Mañ/ ſa ed bæde bidur medur oſſ og fyrer oſſ/ huers vegna vier Truum og vitū vorar Bæner ad vera Gude þægeligar/ og kroptugar.

5 I fimta mata er hugleidanda Neyd og naudſyn bæde Andlig og Liſkamlig/ ſem a oſſ liggur.

Vm þa fyrſtu grein talar þad fyrſta Bodord/ Þu ſkallt ecke hafa añarliga Gude. Þar fyrer ſkal þitt hiarta hugleida huer ad þeſſe Gud ſie/ ſem þu tilbidur/ og huernen hñ hafe ſig opinberad. Heidingiar Tyrkiar/ og þeſſa dags Gydingar þeir ſeigiaſt og ſo akalla Gud/ og hroſa þui ſtorliga/ ad þeir tilbidie þañ Gud ſem ſkapad hefur Himen og Jord. Enn þetta liuga þeir/ þuiat þeir þræta þeſſ med ollu kappe/ ad ſa ſie

Gud

Gud sem Jesum Christum hefur vtsent/og seigia ad Gud hñ hafe sugu-
uañ Son/Jesus Christur sie eiñ sukare ꝛc. Og med pui peir lasta Je-
sum Christum medalgangarañ/ par fyrer pa eru peir og so pess eilyfa
Foduis ouinet og Gudlastarar/so sem Christur hñ seiger Joh. 5. Cap.
Huer hñ heidrar ecke Soniñ/sa heidrar ecke Foduriñ.

Par fyrer hlytur pu nu i fyrstu ad skilia og greina pitt Bœna akall
fra akalle Heidingia Tyrkia og Gydinga/ og skalltu hugleida huer sa
Gud er/sem pitt hiarta akallar/ þt Bodordit seiger klarliga / Pu skallt
ecki hafa añarliga Gude/Pu skallt tilbidia og akalla pañ saña lifanda
Gud sem sig hefur opinberad med sañinda vitnisburdum/ fra Heimsins
vpphafe/fyrer sitt Ord/Og hñs Son Jesum Christum/eñ huarfla ecke
hingat og pangad/so sem Heidingiar Tyrkiar og pessa dags Gydingar
giora/hyerier pott ad peir latist leita Gudz/ꝛ hrose sier storliga par af/
ad peir tale viñ pañ Gud sem Himen og Jord hefur stapad / po vilia þr
ecke vidurkieña pañ fyrer sañañ Gud/ huer ed sig hefur opinberad fyrer
Jesum Christum/ og vilia ei hlyda pui fyrsta Bodorde/Og dickia so mz
sialfum sier/ Ma vera sa sie Gud huern peir vilsu Heidingiar i Rom a
kolludu/eda til Delphis edur sa huern Tyrkiar tilbidia/puiat peir hafa
storar figurutiñingar og framgang.

Med stuttu male ad seigia/ Slikar rafande hugreñingar eru afgu-
da dyrkan/Og petta er vandliga læranda og athuganda/ ad eingiñ kañ
ad peckia Gud/nie hñ a ad kalla sdruvijs eñ so sem hñ hefur sialfur sig
opinberad i sinu Orde og i sijnum Syne Jesu Christo / suo sem sialfur
Christus seiger/Eingin kiemur til Fodursins nema fyrer mig. Petta allt
skalltu nu fyrst merkia viñ Bœna akallid/huer sa Gud er/sem pu akall
ar/og hvernen hñ hefur sig opinberad. Par fyre/ huer hñ akallar Gud/
hñ skal hugsa viñ Gudz opinberaner fra vpphafe / vt af Gudz Rodd a
Sinai fialle/Itm. vt af vorum liusa Lausnara Jesu Christo/viñ huern
sa eilyfe Fader vottar med pessum berum Ordum/Pesse hñ er miñ elsku
ligur Sonur/Honum skulu pier heyra. Itm. pu hlytur og so ad hugsa
vm þ/ad su Guddomliga vera er sa eilyfe Gud Fader/ Fader vors liufa
Lausnara Jesu Christi/sa ed med sijnum Syne Jesu Christo og heilogñ
Anda allar skiepnur skapad hefur / og i ollum aliggianda naudsynium
andligum ꝛ lykamligum hialpa vill. Og pa pu bidur/pa skal pitt hiar-
ta aualt hugsa viñ nockrar liosar opinberaner / suo sem er opinberan i
Skirneñe Christi/par ed allar þriar Personur Guddomsins hafa sig op

inberad med sijnu mote huer. Og er miog gagnligt ad þu opt ꝛ jdugliga hugser vm̃ eiñ og hiñ sama bœnahatt huern þu skallt opt lesa/ til aminningar þijnu hiarta/og til einrar jatningar/suo at þu greiner þitt Bœna akall fra akalle Heidingia Tyrkia Gydinga/med soddañ hætte ed: þuilijkum sem hier epter fylgier.

Almattigur eilijfur lifande Gud / Fader vors liufa Lausnara Jesu Christi/huer ed sig hefur opinberad af oumrædeligre giæsku þiñe/ꝛ þañeñ hefur talad vm̃ þiñ Son Jesum Christum/ Heyred honum. Þu skapare og vardueitare allra skiepna/og Hialpare / med þijnum einka Syne Jesu Christo/og med þijnum helga Anda/ Myskunna þu mier / og lat mig niota þijns Sonar Jesu Christi/ huern þu hefur sett og skickad til einnrar fornar og til eins medalgongu Mans fyrer oss / Styr ꝛ stiorna oss med heilogum Anda þijnum/ styr og stiorna þinne Kristne / aullum Kristniñar forstondorum og yfersionar monum ꝛc.

Þetta er þad fyrsta sem naudsyn er ad hugleida/so opt sem þad madr vppbyriar sina Bœn/einkum s er þetta huern Gud þu akallar og tilbidur/og huernen hñ hefur sig opinberad.

Þad añad sem ad er hugleidanda / þad er Gudz skipan og Bodord/ ad vier vitum/ þad Gud hñ heimter og krefur þessarar þionustu af oss hafa/ sem er Bœna akallid. Nier skalltu þier i hug leida nockrar mals greiner/so sem er/ Bidied þa munu þier odlast Matth. 7.

Þad þridia sem er hugleidanda er Gudz fyrerheit/ bœde vm̃ Andliga og Likamliga hlute. Þuiad ei skal Mansins hiarta bœneñe i vind sla/ so sem være hun onyt og til einckis. Þu skallt ecke vœna Gud lyge/þar eru lios fyrerheit/i huerium Gud hañ hefur i liose latid siñ vilia/ Joh. 16. Huad þier bidiet Fodurin̄ i mijnu Nafne/þat mun hñ giefa ydur. Slijkar greiner skalltu setia fram̃ fyrer Gud/ꝛ trua stodugliga þar a/at vegna hñs fyrerheita þa mun þijn Bœn auoxt fœra og bœnheyrd vera.

Þad fiorda sem hugleidanda er/þad er Truen a Christum/petta er þad allra naudsynligasta/ Þuiat so opt sem þu vppbyriar þijna bœn/þa stendur þitt eigit hiarta þier i mote og seiger/ Eg villda giarnan bidia/ giarnan villda eg trua Gudz fyrerheite / være eg ecke suo Syndugur/ Syndugs mans bœn er boluan/huad skal eg giora/huers skal vona eda vœnta? eg hef ecke añad forþient eñ straff? Slijkur bardage i mañsins

hiarta

hiarta er ecke lijtell hlutur / Og mestur fiolde manna a Jordu fellur fyr-
er pessa freistne fra Gude. par fyrer hlytur hiartad i ollu Bœna akalle
til Gudz ad hugleida pann Cærdom vm Syndaña fyrergiefning og vm
Truna a C ausarañ Christum Jesum. Gud hñ talar so / So sañarliga
sem eg life pa vil eg ecki ad sa hiñ Synduge deyie / helldur ad hñ vmuern
de sier / og life. Set peñañ Gudz Eid fyrer pig / z snu pier til Gudz / graat
pijnar Synder / og tru pu ad pœr verda pier visuliga fyregiefnar fyrer
Frelsarañ Jesum Christum / Og ad pesse Frelsariñ Christus / hañ bere
pijna bœn fyrer pañ eilijfa Fodurtiñ / so sem vor medalgongu Madur og
vor œdste Kieñemadur / z ad vier bœnheyrder verdum ecke fyrer sakier vor-
ra verka / helldur fyrer medalgangarañ Christum Jesum.

Pesse Trua hun gierer pann sierligasta misnun a mille Christeligs
bœna akalls / og peirra hinna oKristnu. Og nema puiat eins petta sie
vel hugleitt / pa kañ eingeñ bœn / hvorke leingre nie styttre / retteliga ad
skie.

Pad Fimta sem hugleidanda er / pad er petta / ad hiartad hugse vm
sina Neyd og naudsyn / andlega eda likamliga / Putat pad heiter ecke ad
bidia / ef ad neckur hann beidist einckis / eda hugsar ecke par / Par fyrer
huxa vm pijna aliggiande Naudsyn. Pu parft i fyrstu vid fyregiefning
ar Syndaña / Nadar Gudz / heilags Anda stiornar / eilijfs lijfs / Pu pa-
rft og vid heilsu og heilbrigde / farsælldar og Lucku i pijnu Embœtte og
kalle. Aller pesser hluter eru liosliga med nafne framsetter i peirre Bœn s
Drottinn Jesus Christus hefur sialfur dictad / huer ed suo er latande.

Fader vor a Himnum

Hugleid hier i fyrstu vid huern pu talar / og huar fyrer pu kallar hñ
Fodur / einckum s er / ad pu akallar og tilbidur pann sanna lifanda Gud
Skaparañ allra hluta / huer ed sig fyrer Christum hefur opinberad / og
hann nefnist Fader / fyre pa grein / ad hann er oss Meystunsamur vegna
Christi / bœnerheyrer og hialpar oss. Og par ed pu seiger / ad pesse Fader
hann sie a Himnum / p er ad skilia / hann er i ollum œttum / hia oss og i
kringum oss Almattigur. Panneñ aminña pesse ord pig vm truna z trau-
stid til Gudz fyrer medalgangarann Christum / huer ed pessa Bœn bera
skal fyrer Gud.

Helgist pitt Nafn /

Pad

Pad er/ Lat Menn ⁊ Peckia þig riettelíga/ suo sem þu hefur þig i þínu Orde openberad/ Þitt Nafn/ Þ er þýn kyníng/ ad þitt Nafn verde Riett kient/ vtboret ⁊ breitt/ og medteikid/ ad þu verder riettiliga peckter/ þrýssadur og tilbediñ. So bidur nu hin fyrsta bœn/ vm þañ fyrsta ⁊ hæleitasta hlut/ og hinu mestu ⁊ stœrstu naudsyn. Þuiad Gud riettelíga ad peckia/ ⁊ hañ ad akalla/ þad er þad fyrsta/ œdsta og naudsynligasta verk og besta sem ad skepnunar a Nimne og Jordu hafa eiga. Þar fyre skulum vier yfer alla hlute fram af hiarta þad girnast/ ad peckia Gud riettelíga/ suo sem hañ hefur sig i sínu Orde og Euangelio opinberat/ og til kyníngar giefed/ so sem hier epter skrifad stendur/ Yfer alla hlute fram/ þa leitid Gudz ríkis/ Matthei 6. Cap.

Til kome þitt Ríske

Þesse ord koma vel huad vid añad/ þad fyrsta er ad peckia Gud/ lærdomur og predikan Gudz Nafns/ fyrer þessa hlute vppbyriast Gudz ríke. Þad er/ fyrer þetta tekur Gud til ad stiorna i oss/ giefur fyrergiefning Syndanna/ heilagañ Anda/ og þad eilýfa Líf. Og er so mikid sagt/ Eilýse Gud Fader vors frelsara Jesu Christi huern vier nu peckium fyrer þitt Euangelium/ og so akollum/ Stiorna þu oss og styr/ Lat Syndina Daudañ og Diofultiñ ecki stiorna yfer oss/ helldur gief þu oss Syndaña fyrergiefning/ og stiorna oss med helgum Anda þýnum/ og gior oss erfingia til þess eilýfa Ríkis.

Þinn vilie verde a Jördunne sem a Himnum.

I fyrerfaranda Bœnum hofum vier bedit vm þa fyrstu og œdstu hlute/ vm rietta kynning Gudz/ og þad hñ villde i oss stiorna. Nu kiemur su Bœn sem hlyder vppa vora kallan og embœtte/ og vor eiginlig verk. Þuiat Gud hñ setur ciñ og sierhuern til nockurs kalls og embœttis/ huar ínn hñ skal þiena/ Gude til lofs ⁊ Dyrdar/ og mañum til Saluhialpar. Nu eru allar stietter a Himnum ann Synda/ og i allre godre skickan. Þar fyrer bidium vier so/ Drottiñ/ gief þu ad predikarar aller/ Lærefedr/ Valldzstiornar meñ/ Hofdingiar/ Nusfedur stunde rietteliga og luckusamliga þeirra embœtte/ ad vier sieum aller þier hlyduger/ lýka sem þin er heilager Einglar eru þier hlydner/ Drottiñ/ littu myskunsamliga yfer Lærefedurnar og Valldzstiornar meñina/ Lat þa verda þýna sœla Eingla/ þier til Dyrdar og aumum mañum til Saluhialpar. Af ma þu allañ falslærdom/ Machometista/ Papista/ Villu meñ/ afmadu Tyrkian/

og gief

og gief þa Valldzstiornar meñ sem þiena þínu Nafne til lofs z monñ til Saluhialpar.

Vort dagligt Braud gief þu oss i Dag.

Adur fyrre hefur þu bedit vm̃ þau andligu og eilífu audæfe. Enn med þui Gud hañ vill/ad i þessu lífe sie Kristelig Kirkia/þa hlytur likameñ ad hafa líf og heilsu/Nus og heimile/Akur z Eing/sijna atuinu og næring/Frid og sampycke/ellegar þa kunna meñ i þessum Neime ecki ad lifa. Þar fyrer vill Gud z so veita þessa stundliga hlute/so sem Drott iñ Jesus liosliga talar og fyrerheiter i þessum Cap. Vegna slíks fyrer heitz þa skalltu og so bidia Gud vm̃ likamlega hlute/ og vita ad þeir eru Gudz gisf. Itm̃. Þu skallt og þeirra bidia epter rietfre skickan/ þad er/ Gudz ord z hañs kyñing skalltu meir ackta enn tímanliga hlute. Itm̃. Þu skallt so haga stundligum audæfum / ad þau þiene til Gudz dyrdar/ Þu skalt bidia vm̃ frid og Næring z atuinu/so þu mætter nema lærdom og sidseme.

Og fyrergief ossvorar skullder.

I ollum vorum Bænum og akalle til Gudz/ huar eda med shueria mote hiartad tilbidur hñ/og huar vm̃ madur hñ bidur/ þa er oss afnan vor Synd fyrer sionum / og kiemur oss til ad flyia fra Gude/ og hrædast hañ/med þessum og þuilíkum hugreñingum/Nuad villtu vesall madur bidia? Þu hefur til reffingar vñed / Gud bænheyrer þig ecke / þuiad þu ert eiñ Syndabrotz madur. I giegn slíkum skielfingum þa hlytur alla kisma jafnframan ollum odrum bænum þesse Tru ad skína z lysa/ z opt vppuakiñ ad verda/þad oss verde vorar synder fyrergiefnar vegna Lausn arans Christi. Vm̃ slíka fyrergiefning hlytz Mañsins hiarta ad bidia med sañre audmykt/ og hana med reittre tru ad medtaka. Þesse trua vt af Syndaña fyrer giefningu / hun fylger og suo jafnan hinum odrum Bænunum og Truñe vm stundliga hlute. Þegar Dauid bad vm sigur uiñing/ þa hugleidde hañ og suo jafn framan þui sinar Synder/bad vm Syndaña fyrergiefning og trude þar vppa. Og þetta er bæde agiætligt og huggunarsamligt/þad Drottiñ Jesus Christur hñ skipar oss sialfur ad bidia vm̃ Syndaña fyrergiefning. Þar vt af mattu vissuliga merkia ad hñ vill sañliga þessa gafu þier veita. Og þessa Tru skalltu orua og vppuekia/so opt sem þad þu les þesse ord/ Fyrer gief oss vorar Synder/ Og hugsa þar med eirnen/ huar fyrer ad vier þessa fyrergiefning faum

og sdlunst/Sem er/ ecke fyrer vorn verdugleik eda verdskulldan/ helldur vegna Lausnarans Christi/huer ed fyrer oss er ordin Forn og Offur/ og settur er til forlijkunar mans og Medalgangara (mille Gudz og vor)

Suo sem vier fyrergiefum vorum skulldunautum.

Pesse vor fyrergiefning hun forpienar ecke fyrergiefning hia Gude/ samt sem adur pa er þ aluarligur vilie Gudz/ad kiærleikurin skule fylgia Truñe. Og i sluttu male ad segia/ so sem adur er talad/ ad vier skulū ecke hefna vor sialfer/ Niarta pitt sie polinmott og gixskufullt/ ad þu ei vt af eginligum Metnade eda reide vppuekia styriolld eda nockra asteyting i Kristniñe/eda i veralldligre Valldzstiorn. Vegna slijkrar merkiligrar Naudsyniar er slijkt Bodord suo opt tuitekid/ suo og eirnen vid pessa dagliga Bæn fest. Par fyrer þa eigum vier hid allra forstalligasta ad stilla vorn eginligañ Metnad/ Grimd/ Reide/ Natur og hefnd z c. Enn þad huad Domara embætte vidurkur par vm er adur talad/ par hlytur þu so sem Gudz þionustu madur straff og refsing med alusru og Gudz vandlæte a ad leggia.

Og leid oss ecki i freistne.

Nugleid med huerre skipan pessar bæner eru settar. Fyrst er talad vm saña kyñing Gudz/ hñs stiern i oss/ vort kall z embætti. Þvi nast er sagt vt af Likamans naudþurft/ og af Syndaña fyrergiefningu. Enn hier miñer vor liufe Lausnare Jesus Christr oss a vorn hin grimma hrædeliga Dum/ og a vorn veykleika. Peir holldugu Spekingar hallda fyrer spott/ þa madur segir/ad Diofullin locke og droge Mañesstuna til Gudlestunar/ Mañdraps og fleire añara storra glæpa/ Helldur er peirra hugsan/ad su hin vonda mañliga tilhneying falle af sialfre sier til i slijkar Synder/ Þad er og satt/ su auma spillta fordiarfada Natura hun er mog veyk/ Enn nu kiemur Diofullinn þar til/ þar sem hñ fær Rum/ og giorer enn storre skada. Saul hñ var sialfur hueigdur til Metnadar og ofundar/ Enn pegar Diofullin merkte þad/ for hñ i hann/ og vppæste hñ til meire Synda/ so ad hñ drap margt mañs/ hañ villde og hafa drepid sin eigin son þañ loflega hofdingia Jonathan. Suo stendur og liosliga skrifad vm Judas/ Ad Diofullin hafe fared i hñ. Og S. Petur hñ seiger/ ad Diofullin gange vm kring so sem eitt grenianda Ljon/ z leite vid hvernen hñ kune skada ad giora. So kiennir oss z eirnin historian vt af

fyrsta

fyrsta falle Euu/ad hun var af Orminum aeggiud/ pad er/ af peim gud lostunar fulla og hreckussa anda Dioslinum. Enn pui verr/ Gud naade/ verolldin er ofimog athugalaus/ pott vier slaum pat i frasøgum/ og vitū pad af dagligre reynslu a sialfum oss/ huad opt vier komum i stora neyd og hørmung/ sem vier vonudum ecke vppa. Samt pa erum vier po sud druckner/ ad vier hyggium ecke ad vorum stora haska / lifum ohrædder athugalauser/ oframsyner/ z fylgium epter vondum aeggiunum og freist ingum mz heimskusamligre von/ ad pad munu so luckast sem vier otlum. Aust/ huad hrædeliga fiell Adam/ Eua/ Saul/ Dauid/ Salomon/ Josias Nabugodonosor/ og fleire adrer huerier langtum heilagre og forsialare hafa verid/ enn vier erum. huersu hrædeliga hafa og marger diuplærder Menn fallid i lærdomenum/ suo sem var Arius og adrer fleire. Slijkan vorn voda og haska pa eigum vier ad hugleida og yferuega hia pessare Bøn/ og med þungre anduarpan bidia og kalla til Gudz/ ad hann styre og stiorne oss med heilogum Anda sijnum/ og late oss ecke falla so sem Saul Dauid Judas og adrer fleire fiellu. O Herra Jesu Christe/ þu sem ad komen erft i pessa verolld Diofulsins verk nidur ad briota/ og høggorms sins hofud sundur ad troda/ Rek fra oss Diofulin/ grød þu vor Sær/ og varducittu oss so ad vier føllum ecke i vantru/ blindleika/ hneyxlaner/ gud lastan/ Synd og skam/ efaseme/ og adrar Synder Am.

Helldur frelsa osfra illu.

Nier i nidurlæginu slær Herran Christur ollum vorum eymdum i eitt/ sem er Synd/ Daude/ eilijf fyrerdæming/ Siukdom/ Fatækt/ Ofridr allzkyns olucka sem til fellur i pessu life/ og kienner oss ad bidia vm frelsan/ og heñar vissuliga ad vona og vænta af Gude. Nier ma einhuer seigia/ Huad stodar pesse Bøn/ Madur sier berliga fyrer augum/ ad Gudz Kristne hlytur ad lida meire eymd og motgang enn peir hiner ogudligu Heidingiar Tyrkiar hafa stora audlegd glede og goda daga/ Christus/ Jeremias/ Paulus og adrer fleire lidu ætijd meinsemder og motgang/ Nuar til hialpar pa pesse Bøn? Andsuar. Pesse bønen hun odlast ecke ad eins frelsan epter petta lijf / helldur og suo eirnen huggun og linun harmkuælana i pessu lijfe/ Puiad huorutueggia eru sannind / bæde pad/ ad Gud hann leggur Kross og motgang a Kristeliga Kirku/ og pad/ ad hann vill i motgangenum hialpa heñe/ so ad hann verde tilbedenn/ pecktur/ vidurkiendur og prijsadur. So sem hann seiger i Psalminum/ Akalla þu mig i

 pinne

þinne hørmung/þa vil eg frelsa þig/Item. Psalm. 34. Mikill er motgangur hins Rettlata/en Drotten frelsar hann af honum ollum/ Og Esa. 57. Gud hefur byr i hia sundurknosudu og hrygdarfullum anda/so ad hann endurnære hin. Þessar malsgreiner skallin yfernega jafnframt þessare Bæn/og hugsa suo/Enn þott Kross og motgangur burt takist ecke med ollu/þa odlast þo þesse þijn bæn af Drottne hialp og huggun z linun i harinkuælunum.

Amen.

Med þessum ordum endar Truen Bænena/hun alytur Gudz fyrer heit/og seiger Amen/þ er so miked sagt/ Þad er visst/þa pocknast Gude z þijn Bæn/z ad hun er ecke fanyit hial edur orda skrap / so sem manneligg skynseme hugsar. Og þetta Amen er vel torfelit af rettu hiarta ad tala/ad þad sie obrigdanliga satt/ad Gud hann hafe vora Bæn medtekid/ Þo hlyiur hiartad Truna ad vppueckia/ og giefa sig til frids epter bænena gierda/og hugga sig efunorlaust vid Gudz Nad og Mysku/ og i motgangenum vona og byda epter hialp og hiasiod. Þesse stutta vnder vissan Bid eg lesaran i sijnu dagligu bæna akalle vandliga ad merckia.

Þegar þier fastid/þa skulu þier ecke vera kamleiter sem Hræsnarar/

Fasta er med tuenu mote / Ein er Moses fasta / huer ed Gydingum var a nockrum sierligum tijmum sett/suo sem lesa ma Numeri 30. Cap. Og þesse fasta var ecke i þui folgin/ad þarnast eins eda annars matar/ so sem i Þauadomenum var plagsidur / helldur attu men þann allan dag vt/huorke ad bergia Mat nie Dryck. Hin onur fasta var epter sierhuers vilid og vilia/var ecke skipud nie bodin/helldur tok huer og ein hana vpp a sig epter sierhuers naudsynium. Og þesse almennelegur plagsidur var hia Gydingum/þegar motgangur nockur lag a / og þeir giordu þeirra bæner aluarliga/þa festudu þeir. Þuiad breyttande Bæn og belgur fullr samhlioda ecke. So lesum vier /ad Folkid fastade þa Saul var fallin/ og folked fieck osigur/ 2. Sam. 1. Dauid fastade þa hans sonur lag daud sinkur/ 1. Som. 12. Achab fastade og færde sig i seck og sat i osku / þa Elias bodade honum og hus Kuinu Gudliga hegning. Og þuilyk fasta er jafnan eitt teikn og mercke/ef hun er rietr / þa madur hefur hiartans angist/ og grind til Gudz Nadar og hialpar. Vm sijka fostu talar

Christus

Christus hier/ z vill hid sama sagt hafa vm̃ fostuna sem adur fyrr var talad vm̃ ølmosu og bœnina/ad ef madur vill pad giora þa giere hann af hiarta/eñ ecki af yfirvarpe fyrer mo̅num/og til lofdyrdar eda hræsne/ þuiad Gud hatar allan̄ hræsneskap/ og vill i ollum hlutum hafa alvoru hiartans.

Enn lijka sem þad Moses Logmal þad er aftekid / og vier erum ecke i nockurn mata vid þad bunder þeñan dag/ Vier meigum vel eta Suina kiot og añad pott þad vœre Gydingum fyrerbodit. Suo fremur og þad Bodord ecke þar vid os / vm þa fœstu sem vppa sierdeilis tijma og daga skickud var Og slijka fostu at bioda og hallda/so sem vœre hun naudsyn lig/þad sama er rangt.

Eñ Christur hñ hefur adra fostu bodit/ hverja vier eigum ad hallda/ ecki eiñ Dag eda añan̄/heldur alla vora lijfdaga/ og kallast þetta (suo sem Christus seiger Luce 22.) þyngia ecki hiortun med ofate eda ofdryck iu/heldur vera alla tijma vakande z med Bœna akalle til Gudz. Þessa fostu vita aller Christner sig skylduga vera ad hallda/ Eñ hver hñ eige heldur þessa fostu/heldur lifer i ofneytslu Matar og dryckiar/hñ same er ecki Kristiñ/og hñ dryger enna stora og hrædeliga Synd/ þuiat til ma bera ad Gud han̄ hurt kalle hñ skyndiliga/og hlytur hñ þa ad lijda þun gañ afellisdom. Lijka nu so sem þad þesse fasta a ad halldast alla daga og tijma/so er hun og ein almeñelig fasta/ Kristnum mo̅num sett og skip ud/ongum vndãteknum.

Ad auk þessarar almeñeligrar fostu/þa er þar eñ ein fasta /hver ed ecke er vppalogd alla Meñ/heldur fa eina / slijk fasta kallast med odru nafne Kross og motgangur/ Fatœkt / fyrerlitning / Sott Sukdemur/ Þetta skal madur bera med godum huga/vm mœglunar z opolinmœde. Vm̃ slijka fostu talar Christus Matth. 9. og hona þarf enginn vppa sig sialfur ad leggia/ Gior þu þad Christr hefur skipat/ z vert gudhrad dur/þa fær þu fullvel þessa fostu ad finna/sem er/Kross og motgangur. Nuer hñ vill nu sialfkrafa slijka fostu a sig leggia/ hñ skol ecke huxa ad Gud mune hirda vm þad/ pott hñ hallde sig fra kiote eda odrum Mat/ og giorer sier Gudz pionustu þar af. Þuiad Gude ad þiona/ þad henter ecke ad hallda sier fra eiñe eda añare fœdu/ slijkt hefur Gud hverge bodid nie skipad/heldur fra ofneytslu og ofdryckiu/suo ad hiartad þyngist ecke þar mz. Hier ma huer giora so sem honum synist sier best henta/til bœna akalls eda añara hluta gagnligt/ Eñ ad hyggia sig Gude þienustu þar

med ad veita/pad er huort hañ etur Kiot eda Fiſk/eda dreckur Vijn eda Vatn/pad er oriett Enn i slikre Gudz pionuſtu er falin allur Pauadomuriñ.

Pier skulid ecke safna ydur Fiesiod a Jördu etc.

Petta er ein merkilig Predikan i mote Agirnd / sem kallast ma ein hræsnara Synd/huer ed sig lætur fyrer vorum moñum so pryda/suo sem være eingiñ Synd par medur / Puiat ad yferuarpe synist petta riett/ ad madur safnar fie og peningum fyrer Konu og Børn / til eptirkomande naudpurftar. I pessare Synd framgeingur Verolldiñ athugalaus/og pikist eckert Rangt giora par vti. Eñ Drottiñ hñ seiger / Ef villtu vera eiñ Christiñ madur/pa vakta pig / safna pier eigi Fiesiod puiat pad er falluallkur hlutur/og pu kant snart ad syndgast par af / Kosta helldur par kaps a/huernen pu meiger standast fyrer Gude og hñs dome/ z hugleid huert ad pu hefur giert peim fatæku til goda af piñe eigu og pijniñ peningum/so sem Gud hñ hefur bodit. Ef Auga pitt er illt (seiger hañ) pa er allur piñ Likame myrkur. Pad er suo mikid/ Agirnd er suo vondur hlutur/ad hun forhindrar ecke ad eins Gudz pionuſtugiserd/pad er Truna og trauſtid til Gudz Nadar og giæſku/ helldur burt tekur hun þ med ollu. Puiat agirnd er eckert añad enn mſtrauſt a Gude. par fyrer lijka sem ad Likamiñ er storliga lyttur/ ef hañ er augnalaus og blindur/ Suo kanttu ecke ad vera Kriſtiñ madur/ef pu ert agiarn. Eingen/seiger hñ/ kañ ad piona tueimur Herrum/añad huort hatar hñ pañ eina z elſkar pañ añañ/ellegar hñ pydiſt pañ eina/ enn foracktar pañ añañ. Petta er ein hord amiñing / eim po hygst Heimuriñ samt ad gieta pionad til lijka bæde Gude og audæfum/par po Chriſtus so seiger

Eingen kann tueimur Herrum ad piona.

I vpphafe pessa Capitula straffar Chriſt Drambseme z metnad/ og agirndariñar Rot og vppſprettu/sem er/ ad Madur treyster ecki vppa Gud/og leitar par fyrer ad audgast huar og huernen hañ kann/ og med huerſkyns yferuarpe / jafnuel þuert a mote Gudz ſkickan. Petta er ein þung predikun/hueria allur Heimuriñ setur fyrer sig/Puiad. Puiad a mote pesu verdur ecke haft / Allra Manna en stærſta ahyggia er vm peirra stundlig audæfe/Vallds og virdingar. Enn vor liufe Lausnare Jesus Chriſtus hañ kienner oſs hier eina goda ſkickan/Leitid fyrſt Nim erijkis/pa munu og so pau hin oñur audæfen ydur til leggiaſt. Fyrſt pa

ſkulum

skulum vier læra ad þeckia Gud/og þessa Gudz kynningu skal huer og einn epter sijnu kalle og embætte efla og henne vid magt halda og hana prijsa/hafa og halda Gudz ord ædra enn nockra vora næring eda eign. Þui næst skal huer og einn stunda sitt kall z embætte/þa mun Gud gefa Lucku til hñs næringar og atuinu. Þessu skalltu trua vissuliga/og i slijkre skickan vona og vænta Lucku og farsældar af Gude / og breyta ecke af þessare skickan med vantru/ huxande ad þu muner af fatækt z hungre deyia/ef þu medkiennir Gudz ord/stundar þad og jdkar/ edur ef þu villt verda Drottins þienare. Þesse ahyggia hun er fyrerbodin hier/ huer ed ei er aflad eñ mistraust a Gude

Verid ecke hugsiuker fyrer Morgundeigenum.

Huad mercker þad z Er ecke allvida bodid og skipad ad vier sieum framsyner/og skulum hafa vmhyggiu fyrer vorum Børnum og epterkomendum/ Andsuar/ Þetta er einn forskall lærdomur z framsyn visska/ Marger fordiarfa z spilla þui nalæga/ med Rangre ahyggiu epterkomanda hluta. Epterdæme er þtta/Saul leitar vid ad drepa Dauid/ þt hñ ottast ad hann mune verda Kongur epter sig / og mune so Rijkid ganga vndan sinne ætt. Og þetta er miog almennsligt i Heimenum / Menn huxa og hafa stora ahyggiu fyrer epterkomande hlutum / sptllande þar med þeim nalægu. Menn fremia raugindi i nalægum hlutum/ af otta z von/ sem þo eru til einckis/ Þetta kiemur þar af ad Madur hefur mistraust a Gude. Þar fyrer straffar Christus hier þuilska lausstu/og kiennir oss ad stunda hid nalæga epter goore skickan/og trua þui/ ad Gud hñ mune sia fyrer þui okomna. Þier er ecke moguligt ad vita meta eda mæla huernen huer hlutz skal til ganga/epter þñi vilia. Þad er ein mikil Speke og forsialeg framinsyne/ad giora riett nalæga hlute / og freista ei nie vppbyria nockra slægd eda vnderhyggiu eda ranginde vm okomna hlute af nockre hrædzlu eda hiegoma von

Eigin Pianing/ Þad er dagligt erfide / Og er so mikid sagt/ þad nægier/ad vier dagliga erfidñ / vier skulñ ecke framar meire vmhyggiu hafa

VII.

Þier skuled ecke Dæma.

Huad vill þa verda /skule Madur ecke dæma/ þad er straffa og refsa

sa bæde i Andligre stiett og veralldligre/ þa være vigiørt vm alla Valld stiron bæde Andliga og Lyfkaliga? Þar til suaraft/ so s hier adur er talad vm eiginliga hefnd/ so er hier og talad vm eiginligann Dom sem skiedur fyrer vtan predikunar Embætte / og fyrer vtan veralldligt domara embætte/ og fyrer vtan brodurliga amuning / huer ad og suo er ein grein og partur Predikanar og Domara embættisins. Þuiad einum Predikara Domara og amuningar Manne/ honum ber ad dæma og vrskurda vm sa na og vissa sok/ en ecke osana nie ouissa/ So sem ad huerium skynsomum Manne er ei okunigt/ huad langt Domarner eiga fram ad taka. Nathæ byriar ad straffa og auysta Dauid vegna hans Nordoms/ Enn Simei a ecke ad brixla Dauid/ vt af sine eigin hefndar girnd. Eige skulu menn helldur dæma vm ouitande hlute/ af vondre grunseme/ so sem Heimurenn gierer/ huer ad med falskre grunseme og storre ofund opt af stad kiemur storre kuidrægne og osamlynde mana a mille.

Item Madur skal og ecke dæma epter yferlitum/ og straffa i pann mæta Synder og lostu/ ad man skame og laste par med Riett malefne/ So sem at giora Papistar/ peir ed lasta vora predikara og til heyrendr/ huersu ad marger lifa af peim oskickanliga/ huad satt er (pui verr) Efi med pessu yferlite leita peir vid ad Nidurpryckia saleiknum/ so ad fan lærdomur verde ad hatre hafour/ og at peir fae pryddar og skryddar hell dur sijnar suiuirdingar. Soddan domar eru og fyrerbodner/ Þuiat peir leita ecke Gudz dyrdar/ og par vpp a hlyder su epterfylgiande lysing i Tegstanum/ vt af bialkanum i augann.

Bidiet/ og mun ydur giefast.

Pessa hiartnæma aminning til Bæna akallsins og riflegt fyrerheit/ þa skylde huer og ein ymskrufa i sijnu hiarta. Og er ei porf langrar vt leg gingar/ Helldur skal Madur opt og ostaldan pesse ord aluarliga vnd hugsa og yferuega. Huernen hefur Gud gietad vingiarnligar vid oss rædt og talad.

Allt huad þier vilied ad Menner giöre ydur et c.

Nier med gierer Drottin enda a sine Rædu/ og bindur pad saman i einu orde sem hn segde so/ Þad er ei porf þu hafer margar Bækur/ Vil ier þu halda þier vel a medal manna/ þa skoda og alyst at eins pitt hiar ta/ Huad þu giarna villt ad adrer giøre þier/ giør þu peim pad sama/ og kosta par kaps a/ þa gietur þu ecke orietf giørt. Þuiad pad er med

fædd

fædd Nattura vor allra/ad vier vñum oss stalfum einckis jlls/helldr allz godz/ Blyf hier vid. So hefur þu nu med stalfum þier i þínu hiarta hiñ besta Lærmeistara. Enn þui verr/ þeir eru fæster sem hier epter breyta/ Þar fyrer kallast veguriñ til Nimerykis eitt þrongt port. Hier til styrkia og so þeir falspredikarar huerier ed slykan lærdom litils ackta/og hallda þo vt af odrum verkum miklt.

Þar fyrer setur Drottiñ hier fraм eina viduorun/seigiande/Vaktid ydur fyrer sals Þsamoñum/af þeirra auogstum skulu þier þa þeckia. Þad er/Ef þeir kienna og framбera slykañ lærdom / þa eru þeir rietter Kiennefedur/Enn ef þeir yfergiefa Gudz ord/ og vilia koma med añañ lærdom/þa vared ydur/ Trued þeim ecke/enn þott þeir giore jarteikner. Þuiad þeir meñ kuña ad hafa myklar storar gæfur/Eñ þegar þr vanbruka þær/og blyfa ecke vid Ordit/þa kñ þad ecki ad hialpa. Þar þuert a mote/huer vid Ordit blyfur/sa mun stodugur standa i ollum motgangi og ossoknum og endeliga Saluhialpligur verda.

Huer minn Ord heyrer og /Giörer þad/

Hier krefur Christus Truariñar/Þuiad huar ecki er truen/þar gier er madur ecki Gudz Boddrd/Rom 3. Og oll god verk sem giord eru/ af yferuarpe an Truariñar/þau eru Synd. Þar þuert a mote/huar hellst Truen er/ þar hliota god verken epter ad fylgia/ þad kallar Christur (AD GJORA) ad giora þau af hreinu hiarta. Eñ Truen/hun er þ sem hiortun hreinsar/ Act. 15. Slyk gudrækne hñ stendur stodug i giegn ollum stormoinduм/þad er/ i giegn allre magt helugstaña/þuiat hun er bygd a þui Biarge/ sem er Christur/fyrer Truna. God verk an truar eru þeir Camparner vidsmiors lausu/s em þær heimsku Jomfrur hofdu.

VIII.

Attande Cap. er ein Historia/huersu ad Drottiñ hreinsar eiñ spillta Mañ/og þar næst læknar hñ jkistukañ þion Nefudz mañsins/og leysir S. Peturs Magkonu af Koldu/ og ad hañ vt rak ohreina anda. Vr af slykum og odrum þuilykum krapta verkum/ þa skal madur i fyrstu þad læra/ad allt þetta er ecke añad eñ vitnis burder/ad þesse Jesus hann sie Sonur Gudz/og sa fyrerheitne Messias/ eda Christur/fyrer huern þeir skulu verda aller Saluhalpner sem a hañ trua. Þuiad fyrst ma hier þad sia og merkia/ad slykt er ecke manligrar Natturu/helldur þa er þad eiñ Guddomligur kraptur. Þuiat med þui likamligur siukdomur er komiñ sok

um Syndarinnar/ z Gud lofar Diofliuum ad leggia hñ a Mañeskiuna/ þa er ecke i nockurs Mans Magt nie vallde / þar i giegn ad standa/ vtan Gudz alleina/ huer ed alleina er riettlatur/ z Drottin er bæde Syndarinnar og Diofulsins.

I añare grein/ þa er þetta so fyrer sagt og Spad af Prophetonum/ ad Christus skylde med sliukum verckum verda kuñur og opinber/ Suo sem Gudzspialla madurinn sannar og vottar vt af Spamañenum Esaia. Þar Christur nu hialp og grædslu veiter so morgum fatækum og siukum/ þad sama er ecke skied ad eins / þeim einum semu fotækum insñum til goda/ heldur vppa þad/ ad huer og eiñ Madur hañ skule af þessum dasemdar verkum læra þad/ ad þesse Jesus sem er fædr af Mariu/ hañ sie sa sañe Christur/ huer ed þar fyrer er i Neimiñ komenn / ad hañ niderbriote Diofulsins verck og hañs riske/ og hialpe og frelse oss vt þadan. Þui fyrer þa þiena oll sliik dasemdar verkiñ Christi hier til/ ad vier kærum þat at þeckia hñ rietteliga/ og hñ fyrer vorn Lausnara holdum/ og i ollum noudsynium andligum og likamligum hia honum leitum hialpar og fulltings. Þuiad hañ alleina kañ hialp og fulting ad veita/ hñ vill þad og so giarna og af hiarta giora / ef ad vier ad eins setium vort traust til hañs/ og bidium hañ þar vm/ so sem þesse hofudz Madur giorde. Þetta sama er eins talad vm oll hñs dasemdar verk.

Þui næst er hier ein agiæt frasaga/ af einum sem baudst til ad verda hñs Læresuciñ. Eñ Jesus seiger ad hver hñ vill vera sñ Læresuciñ/ hann hliote fyrst alla sina eign og alleigu Drottne ad bifala/ og giefa sig vnder Krossiñ/ Þui næst ad lata eckert hindra sig fra sinu embætte og kalle an/ huersu fagurt sem þad er ad yferuarpe/ Þuiat/ so sem ædur er sagt/ Þeir Gud og Mamon forlykast ecke sin a mille. Eñ þetta ord merck vandliga/ Refar hafa holur og Fuglar loptsins hreidur / eñ Mansins Son hefur eckert/ hofde sinn ad adhalla/ Þuiad hier med vppmælar vor liufe Lausnare Jesus Christus sina Kristeliga Kirckiu / og huernen sinum Chtstnum skule ganga/ at þott þeir hafe nockud hier a Jordu/ þa hliota þeir þui ollu ad voga til/ vegna Euangelij. I sliikum efnum er vor liufe Lausnare Christus siñe Kirkiu fyrer augu setur/ Og þad er vel tilheyrt elegt/ ad Þienareñ hafe ecke betra eñ hñs Herra.

Og sia þu mikill ekyrrleike giördist i Sionum. etc.

Þesse Historia vt af Siafar storme/ hun er miog huggunarsamlig/

Ad

Ad huer hañ hefur Christum/ sa parf onguañ voda nie haska ad hræd-
ast/ af pui ad hñ kann med einu orde alla olucku af ad venda. Par puert
a mote amiñer hun oss/ ad ef vier vilium blyfa hia Chresto / pa purfum
vier ecke añars cñ ad vænta motgangs og haska. Eñ Christur hñ lætur
oss ecke par jñe fordiarfast/ heldur veiter hañ fulting/ Bidiet og kollum
ad eins til hans/ suo sem Postularner giora hier/ Drottiñ hialpa pu oss
vier forgongum.

I Nidurlaginu er ein sierlig Nistoria / vt af tueimur Diofulodum
mosium/ i huerre Nerrañ Christur lætur sig sia z merkia/ so sem volldug
ann Nerra yfer Diofslinum. Par fyrer skulum vier meire huggun hafa
af honum/ enn hrædslu eda vgn af Diofulsins Magt og grimleika.
Sierdeilis ma hier sia og merckia/ huad yllgiarn og hreckuys ande Diof
ulliñ er/ ad pa hñ kañ ecke ad skada Mañeskiuna epter siñe vilid/ pa vt-
eys hñ og heller siñe reide yfer skynlausar skiepnur. Par fyrer er þorf og
naudsyn ad Madur sie med Bæn og akalle vel hryniadr i giegn slykum
ouin og Andskota.

IX.

Fyrst er hier agætlig historia af peim halfuisna Manne/ af huerre
vier lærum/ huernen Madur skal fyrst leita lækningar likamligum suk
leika/ sem er/ Ad koma fyrst Syndiñe i burtu/ huer ad er Bruñur z vpp
spretta allz krankleika/ Siukdoms og allra añara eymda. Og par til pa
er vor liufe Lausnare Jesus Christur eñ beste lækner / huer ed Syndina
kañ ad fyrergiefa. Og i likamligum siukdome pa skicka pier best/ sem at
sata og vidurkienna sijna Synd/ betra siñ lifnad/ og Gud bidia vñ fyrer
giefning Syndaña. Par af er komeñ su siduenta i hia peim Kristnu/ ad
peir medtaka Sacramñtum/ Nollo og Blod Christi/ og forlyka sig fyrst
vid Gud .

I annare grein er hier ein huggunarsamlig Nistoria / huersu ad sa
Tollheimtu madur Mattheus kallast til Postultgs embætis. Par med
audsyner Nerran Christur/ ad pad er hañs embætte ad kalla pa enu
Syndugu til idranar. Enn idran kallast / reki ad fara aframñ i vondum
lifnadi / heldur ad syrgia og græta sijnar Synder/ lata af Syndsemum/
z trua pui at fyrer Christum verde oss allar Synder fyrergiefnar. Sodd
an Syndabrotz menn peir finna Christum eiñ Nadigañ Nerra/ huer ed
ecke mun heldur lata pa giallda peirra Synda eñ hañ liet Mattheum

giallda/huer ed var einn Tollheimtare/z berliga Syndugur madur/ eñ hñ liet af vondum lifuade/og epterfylgde Christo.

J pridiu grein er hier ein fiñ lærdomur/ ad pad er Gude engen pæg pionosta/ad leggia a sialfan sig mykla þuingan eda hardlife / So sem ad giordu S. Johañs læresueinar og Phariseí mz þrra fostum. Nelldr so / þegar Gud hñ leggur vppa nockurn meinsemd/ Motgang/ fatækt z annad þulikt/og ef vier lydum þad med þolinmæde og yfirvñum med godre von/þad heiter ad þiona Gude/og þad er eitt gott verk Enn þar Johañis vande sijna Læresueina til ad fasta/ so sem þeir sialfer medkienna hier/ Þad er ecki skied i þa meining/ad þeir giordu þad fier til Salu hialpar/edur Gude þar med ad þiona. Þuiad med Mat og Dryck kañ madur ecki Gude ad þiena/ fra tekiu i þañ mata / ad Madur medtake þad med hofsemd og þackargiord/ Nelldur hefur Johñis sett sijnum Læresueinum þa fostu til likamligrar tamningar / ad þeir være þess helldur skickanligre til Gudz ordz og Þænahalldsins. Slyku epterdæme fylgdu ei pharisear helldur fostudu þeir fyrer þa skulld meir eñ adrer menn/ ad þeir være hallder heilagre. Eñ Herrañ hñ latur sliska lykamliga tamning fara/og seiger þad vera rietta fostu/ad lyda Kross og olucku. þuiat þo madur hafe nog ad eta og drecka/i motganginum/ þa misser hañ þo alla lyst til matar og dryckiar. Slyka fostu (seiger Christur) fa mijner Læresueinar vel ad reyna/þegar Eg er i burtu. Þar fyre ofunde þa eingiñ af þui/ þott þeir hafe goda daga a medan eg er hia þeim. Þeir eru til slykrar fostu allt ofueyker/ eg hlyt ad hlyfa þeim vm stundar sakier/ og lata þa stercka. Ef Madur vill lata gamla bot a nytt Klæde/ þat er til einckis/su gamla botin helldur eigi prædinum/ Suo er z vm gamlar Flæskur / þar hallda ecki Nyin vijne. Nyiu klæde heyra nyiar bætur/ Nyiu Vijne heyra nyier stercker vinbelger / So heyrer og Krosse z motgange eitt sterkt og hraust hiarta/elligar lætur þad hneyxla sig og vikia fier. Þar fyrer hlyfe eg nu mijnum Læresueinum/ Enn þegar Heilagur Ande hñ kiemur/þa mun þar koma/ ad þeir munu bæde fasta og so lyda/ Eñ nu er þad ofsnemt/þeir eru ofueyker þar til ad siñe.

Eñer hañ var slikt ad tala vid þa/ Sia þa kom eiñ.

Nier fylgia epter þriu agiætlig epterdæme mikillrar og agiætrar Truar a Jesum Christum vorn Drottiñ. Þad fyrra er Høfdingians/

huer

huer er sañliga trued ad Nerran Jnsus hañ mune kuña ad lifga sijna Dottur aptur/ef hñ at eins leggur hønd yfer hana. Nitt annad epterdæme er Kuinuñar/hun trued efad hun Nær ad eins ad snerta fallð hañs klæda/pa mune hun heibrigd verda. Pad pridia epterdæme er peirra tueggia blindra mana/ peir trua og so eirnen ad hañ mune pa siaande giora. So sem pad pesser trudu so skiedi pa. Puiad Christur hñ er eiñ Drottiñ og Nerra yfer Daudanum og allre annare olucku. Par fyrer huer hñ treysted vppa hñ/honum verdur pad ecke ad hiegema.

Pessar Historiur z adrar huilikar i pessum Cap. pær votta/huersu ad Nerrañ Christur hefur med morgum og noglegum dasemdar verkum audsynt sig/eñ petta kom til einckis hia Gydingunñ / Puiad peir villdu ecke trua/heldur lestudu peir Nerrañ Christum/ suo sem hier stendur ad Pharisei hafe giort.

Nier latast papistar hafa eina sterka biuissing / vm krapt helgra doma (sem kallast Bem eda Klæde Neilagra) punad Kuñan vard hier heilbrigd pegar hun snart Klæden Christi. Eñ sia þu huersu finliga þr skilia Ritningina. Christur seiger hier med berum ordum/ ad ei hafe Klæden hana heilbrigda giert/ei heldur preifenen/heldur hennar Tru/ Þñ Tru seiger hñ hefur þig hialpliga giort. Truen hun huer ad latz sier nægia Gudz ord og fyrerheit/huad allt samen huert med odru hlyder pessare eiñe personu Gudz Syne/ eñ ecke hñs Klædum. Marcus seiger skyrliga/ ad i peim preyngslum þa hafe og adrer snert Nerrañ Christū/ Enn af pui pad skrifade ain Truar/pa siodade peim pad eckert/ Pessare Kuñuñe siodade þat/ecke af þui ad sa krapture vare i Klædunum/heldr af þui hun sette sitt traust a Drottiñ Jesum Christum/ pad kann henne eige ad bregdast.

Seinast er hier ein miog nytsamlig amining/at Nerrañ Christur hñ skipar ad bidta vm rietta og trua predikara. Puiad þ er ein hasta Gudz gæfa/Par fyrer / huar ed meñ hafa þa eno sem/ þa er tilheyreligt ad meñ packe Gude þar fyrer/z ad slyker erfidis Meñ sie vel z heidarliga halldner.

X.

Nier seiger huersu ad vor liufe Lausnare Christur hñ vtsender sijna Postula tolf/til ad predika z kienna Folkinu/ad Gudz Riike vare i nand. Petta embætte felur hñ peim a hendur med pessum hætte/ Nañ seiger ad

þier skule engua ahiggiu hafa fyrer þeirra akuinnu/ Mat eda Dryck. Oll þeirra ahyggia hun skule vera/huernen þeir kunne sem best z truligast ad vtrietta þeirra embætte/Þa vilie Gud (ef þeir so giøra) hafa og so vmhyggiu fyrer þeim/so ad þeir fae sijn erfidis laun so sem truer Pionar. Einckanligа er hier merckianda huad hardliga Herrann hotar þeim sem Euangelij predikun ecke vilia medtaka nie heyra/Ad yfer Sodoma og Gomorra þa skule bæreligre domur ganga eñ yfer slijka Euangelij forsmanara. Þar fyrer þa skyllde huer Madur hallda Gudz ord dyrmætt/ heyra þad vandliga og jdka sig þar jnne/ Vppa þad ad vier mættum fordast þañ hrædeliga afellisdom gudligrar Reide.

Sia/Eg sende ydur so sem saude a medal varga/ekt.

Þetta er ein fagurlig predikun / i huerre Herrañ Jesus giører sinum Læresueinum eina aluarliga aminning/ad fyrer vtan Kross z offsokn þa mune þeir ecke fa vtriett sitt predikunar Embætte / eins alijka sem þad Saudurenn hañ kann ecke ad vera fyrer vtan haska i bland Vlfanna. Þar fyrer heyrer vel til ad þeir sie forstaler so sem Nøggormar / gefe sig ecki ad slijkum hindrønum/eñ stunde þo sitt kall og embætte vel og vandliga/an allrar vnderhyggiu lijka sem Dufur/huort sem þar a mote standa Kongar eda Høfdingiar/ Fader eda Modur/ Frændur eda Viner. Þui næst huggar hñ þa i giegn slijkum haska og hneyxlunum og seiger/ Ad sier sialfum/Herranum Christo/ munu eins ganga/ Þar fyrer þa skule þeim ecke pikia þungt/þeir skule eige hrædast Meñina/huerer ecke kunna meira af þeim taka eñ Lijfed / þo ei fyrre eñ Gud lofar þeim þ/ þuiad huert Nær apeirra høfde þad sie talid.

Slijka huggun eigum vier fyrer oss ad hafa/i allre Neyd. Ef vier þad giørum/þa munum vier eige giefa oss ad neinum Krosse z motgange/helldur þa munum vier hafa og hallda hñ so sem fyrer eitt vissuligt merke þar til/ad fyrst þ oss geingur suo sem Nusfødurnum Herranum Jesu sialfum/þa erum vier hñs heimelismeñ. Og ættum vier þar fyrer ad glediast og fagna/hæda og spotta heim þessann z hñs grimd/ þuiad hañ styrker oss til þess heiduns og þeirrar Dyrdar/ ad vier verdum vorū Nusfødur Herranum Jesu lijker/ Fyrst i harmkuælunum/ þui næst i Dyrdenne Rom. 8. þar fyrer seiger hñ/prediked diarfliga og ohrædder medkienned mig fyrer Moñunum augliosliga og opinberliga/þa vil eg

og

og medkiena ydur fyrer Gude. Vilie veralldligt vallð/Fader og Moder þ ecke lijda/kuñe eiñ eda añar haske þar fyrer yfer ydr ad koma/ þa giefed ydur þar eckert ad. Eg vil rijkugliga endurgialda ydur. Huer hañ hier epter sig ecke retter/nie huxar/hñ same verdur ecke til leingdar Trur predikare Gudz ordz.

Huer hañ medtekur ydur / sa medtekur mig.

Jndurlage Cap. er ein aminning til peirra sem ordid heyra/ ad peir hafe vmhyggiu fyre sinum Predikorum/ og þad þr kunne þm eckert suo lijted ad giefa nie veita/Christur vill þad ad soñu rijkugliga endurgialda/og halda þad lijka eins sem þad hefde honum sialfum veitt og giort verid.

Nuxum nu þa/huad hrædeligt Doms afelle peir munu sier tilreida/ peir sem sina Presta og predikara fyrer lijta / og þeim ecke veita þrra Rettar sijlldur/ Og huad mijked gott peir briota þar med af sier/med þui ad einn kaldur vatz dryckur skal ecke olaunadur verda. Enn þesse Neimur hann er blindur/galin og heimskur/ ellegar þa munde hañ lata Augun vpp/ og sla ecke sijkum Gudz storum fyrerheitum i vind.

XI.

Nier seiger huernen Johañes hann sende sina Lærisueina til Jesum/ ad peir skylldu so vt af hans predikonum og verkum læra/ad hann vare sa sanne og riette Messias. Þar fyre suarar Herrann Jesus þeim suo/ Nann seiger huorki ja nie nei/Helldr vijsar hann þm alleinasta til sinna verka/og lætr þa heyra sina predikun. Vppa þad/ ad med þui Spamenn erner hefdu adr fyrre sijkt fyrespad vtaf Christo / þa mætte peir med sialfum sier nu vita og afrada/ad þesse vare vijst sa sanne Messias/Þui ad hann giorde þau verk og hafde soddann predikua/so sem Spamenner ner hefdu fyrer sagt og Spad/vt af Christo. So sem Johannes z so eflaust hefur þar epter liosara fyrer þeim vtlagt/og vijsad þeim til Jesum so sem til eins sanna og rietta Messias. Enn einckum þa merk hier þtta ordtæke/Fatækum verdr Euangelium predikad/og Sæll er hann huer ed ecke hneyxlar sig a mier. Þuiat þetta er þad dasamligasta og stærsta siormerke/ad Christr fyrer sitt Ord Blezada huggar Fatækar syndugar Manneskiur/enn asækar þar ecke nie fyrer dæmer/so sem Logmalid giorer. Þetta blezada Ord hefum vier nu apessum Daugum/ þegar oss verdr i hans Nafne bodud og tilsegd Syndanna fyrergiefning og þad eilijfa

eilijfa lijf. Enn hier stendur/ Sæll er hñ huer ecke hneygslar sig a mier. Þuiad skynsemen hefr þessa meining/ þad sie litels vertt vm þad/ ad trua a Christum/ lata Skira sig / og afleysa og þionusta sig. Og tekur þar fyrer øñur eiginlig vtualin verk fyrer sig þau heñe piker þyngra a liggia. Med þessu sama møte geingur þat til a þessum døgum/ Þauen/ Tyrkiar og Gydingar/ med øllum þeirra selskap hneyxla sig a Christo og hñs Euangelio/ og lata þat ecke fullnægia ad Euangelium predikast þm Fatæku.

Eñ ad þeim burtgeingnum/ hoof Jesus ek c.

Epter þetta skied/ þa hefur Herrañ Jesus vpp eina agiæta predikan/ og þrijsar Johañem storliga / vppa þad ad Folked skylde þess hellður med taka hñs lærdom/ Seigiande/ at hñ sie eiñ stadfastur predikare/ huer ed ecke skeikar so sem Reyr fyrer vinde/ og þad hñ predikade ecke møñum til giedpeckne. Nuort sem Møñum lijkar vel eda illa/ þa seige hñ sañleikeiñ. I þridia grein seiger hñ/ Ad Johñes sie meir eñ nockur Spamadur/ Þuiad hñ predike vtaf Chariſto/ ad hñ vxre Nalægur og komen/ Meñ þyrfte ecke ad vænta epter honum/ og hñ vijsar til hans med fingre sijnum. Þad hefur eigeñ Spamaña giort. Þeir hafa at sønnu predikat vt af Christo/ Enn ecke hafa þeir kunnad ad segia suo sem Johannes/ Sia/ Þesse er þad/ heyrid honum/ Truid a hañ/ þa verde þier Saluholpner. Fyrer þessa grein er Johannes meire enn aller Spamenn. Eñ þar Christus seiger/ Ad sa hin minste j Nimerijke sie meire enn hañ/ þad meinar Christur til þeirrar hneygslanar/ sem fyrr var vm talad/ Meñ trudu ei Johañe þar fyrer/ ad Christur hann hafde so luted og auduirdelegt alit/ so sem ed være hñ minstur og lægstur i Nimerijke.

Epter slijka predikan endada/ þrijsar og hæler Herrañ Christur þrre luckustund/ a huerre langtum odruvijs predikun geingur/ eñ vnder Løgmalenu gieck/ Og seiger ad slijk Naadar rijk predikun mune med magt og vallde vpp þadan framgang hafa/ og Menn mune slijstast þar vm / og med kappe og alusru hana til sin taka. Vtan alleinasta Gydingarner/ þeir sem optast heyrdu Christum/ z jafnan voru nalæger hm/ þeir skeyta ecke vm Euangelium. Predike Johañes fyrer þeim/ þa lasta þeir þad z seigia/ Þat er Diofuls predikun. predike Christur fyrer þeim/ þa seigia þeir ad hann sie einn predikare fyrer bersynduga og storbrota menn.

Þar fyrer hotar hñ þeim og seiger/ ad engen glæpr sie a medal Heid

enna þioda

inna þioda so stor/so sem fyrerlitning Heilay Euangelij/Ja Sodoma z Gomorra hafe ecke so sarliga Syndgaast. Par fyrer hliote Gydingar z aller forsmanarar Euangelij/a enum sijdasta deige þyngra doms a felle ad lyda/heldur eñ aller adrer Heidingiar/jafnuel Sodoma z Gomorra.

A þeim tijma suarade Jesus og sagdi/Eg prijsa þig

I nidurlagenu huggar Lausnareñ Jesus sig og alla Christna menn/ j mote sliskre hneyxlan/ad Euangelium verdur suo fyrer lited/ og seiger/ Ad so hafe Gudc þad þocknast/ad þesse Nadarinnar predikun skylde huliñ vera fyrer þeim Vijsu og hyggnu/eñ opinberast fatækum og vesol um Mañkindum. Þeir alleina medtaka Christum fyre pañ rietta Messiam/og læra suo fyrer hñ ad þeckia Gud retteliga so þeir vita til sans/ ad Gud hñ vill vera þeim nadugur og Myskunsamur/ fyrer giefa þeim Syndernar/ og giora þa Saluholpna fyrer Christum. Med soddann hætte kañ eingen ad þeckia Gud/ vtan hañ þecke Christum adur fyrre. Amiñande so hier med eiñ og sierhuern mañ/ad fyrerlijsta ecke slijka predikan/heldur medtaka hana/og lofar þeim huggun og Salar hugsualan j allzkyns Krosse og motgange/ef ad þad verdur allt yferuñed med polinmædi/og ef Madur heldur sier fast vid Christum med Truñe. Þuiat huorfueggia stendur hier/ Christur hann hefur Ok og byrde lagt þeim Kristna a herdar/ Nier er z suo su huggun/ad þad mune oss verda hægt z liett/ef ad vier lærum af honum/ fyrst ad vera hoguærer/ reidast ecke þott oss j lla gange/Þar næst litelater/so ad vier eige neitt hærra girnust/ og ei vpphefium oss sialfer. Nuer hann er so bæde hoguær z litelatur/þa mun Christur hialpa/suo ad hañs Ok verdur sætt og byrden liett. Enn þessa list verdum vier af honum ad læra/ J þessum Heime geingur þad odruvijs til/þuiat eingen lætur sialfur giarna sier nidurþryckia/ Og þegar Madur lijdur nockud/þa kemur opolinmæde/ og vill hefna sijn sialfr/ Enn Nerran Christur hann setur oss hier fyrer annad epterdæmi.

XII.

Nier standa fyrst tuær Nistoriur vm Sabbatzdagiñ/Þuiat Phariseir þr- aunsta Læresueina Christi fyre þad/ ad þeir plockudu Axen a Þuott deige/og atu/ Þeir hielldu z ei riett ad Christur hñ læknade hinn siuka Mañ a Þuottdeige. Enn Nerrann Jesus hann vtleggur þad þridia Bodord vm Huildardagiñ/skilianliga/ad ecke sie oll verck fyrer bodenn/

so sem Phariseí meintu/heldur eru god verck boden og skipud. Þuiad ei hlyder þridia Bodord so/ Þu skallt halldа huildardagiñ/ eda/ þu skallt idiulaus vera/ Helldr so/ þu skallt helga Þuottdagiñ/ Þad er/ Þu skallt fremia heilog verck a honum. Nu er þad ett af heilogum verkum/ ad hialpa Manneskiuñe j heñar neyd/ Þuiad Gud hñ hefur þad lodit og skipad sialfur. Þar a mote þa er og Gude eingen þionosta þar vti/ þott Madur lyde hungur/ edur legge harmkuæle a likaman. Þuiat þar til þa hefur Gud skapad Mat og dryck/ ad likamen skal þar af sitt vpp helldi hafa/ Eñ þetta kallast Gude ad þiona/ sid sem stendur Osee j. 6 Capitula/ Myskunsemd ad veita/ þad er/ Naunganũ allt gott ad giora/ og Gud ad þeckia/ þad er/ ad hafa hñs ord sier fyrer augum/ og fasliga þui epter ad fylgia. Eñ Phariseí/ þeir lastudu Gudz ord/ og villdu Neitlager halldner vera vegna sliskra verka sem enckis verd voru/ Þar fyr er afsakar Christur sijna Læresueina/ helldur þa soklausa/ og vill ei þeir skule hier fyrer dæmder vera/ z setur hier fram ett haleitt ord/ z seiger.

Mañsins Son er og einn Herra yfer huildardagiñ.

Med hærium ordum hann vottar/ ad þeir sem a hañ trua/ þeir skulu hafa soddan priuilegium og frihheit/ ad huorke Sabbatzdagz nie nockurt añad Bodord Logmalsins skule þa fyrerdæma/ Helldur þa skule þeir vera Herrar þar yfer fyrer Jesum Christum/ einkanliga þar sem naud syn og kiærleike þad hafa vill/ so som hier skiede j tueimur þessum epter dæmum.

J nidurlaginu stendur ein føgur malsgrein Esaie Spamans vt af embætte vors lufa Lausnara Jesu Christi/ ad hñ sie þar fyre af Gud vtualenn/ ad hann skule predika fyrer Heidnum þiodum/ og kienna þeim Gudz vilia. Eñ slikt embætte verdur hañ med þessum hætte framkuæmande/ ad hann mun vægia og hlifa ollum Fatækum samuiskum/ hialpa þeim/ hugga þær med Gudz naad/ og heilbrigdar þær giøra. Þar fyrer munu allar Heidnar þioder vona vppa Nafnid Herrans Christi/ þad er/ þær munu fyrer hann allena vona og væntta fyrergiefningar Synd añа/ z þess eilifa lifsins. J Hebreskuñe hlioda ordin nickud odruuis/ þui ad Gudzspialla Madurenn hñ hefur epter fylgt þeirre Grisku Bibliu/ so sem z optast skiedur j nyia Testamentenu/ eñ meiningen er þo en sama. Eyiarnar (seiger Spamadurin) munu epter hans Logmale vænta/ Þad er so

er suo miked sagt/ Heidnar þioder munu i hans Orde sijna von og sinn fognud hafa/ og hugga sig vid þad / ad þeim er lofud og tilsogd fyrer Christum Syndanna fyrer giefning/og þad eilijfa lijfed.

Þa vard til hans hafdur Diofuloda madur.

Þad er frasaga/huersu ad Herrañ Jesus hañ leknar einn Diofuloodan/ Blindan og mallausañ Mañ. Þetta dasemdar verk tok Folked so vpp / ad þad jatar lidsliga / og helldur fullkomliga fyrer satt/ ad þesse Herrañ Jesus hañ sie Messias. Þuiad Spamennerner hofdu suo fyrer Spad/ad Christur hñ skyllde opinbera sig mz slijkum dasemdar verkum. Eñ Phariseí þeir Gudlasta hñ fyrer slijkt dyrlegt verk/ og seigia/ad hñ giore slijkt af Diofuls krapte. Þar fyrer hefur Herrann Christur vpp eina merkeliga predikun/og beuijsar þat med sonum roksemdar greinum j mote þrra meinigu ad hñ giore slijkt af Diofuls krapte/helldur giore hañ þetta fyrer Gudz anda/ Þuiad Diofulsins Rijke þad kañ ecke mdur briotast/nema fyrer Gudz Rijke / Og med þui ad Christur hañ vtrekur Diofuliñ med vallde/naudugañ/þa er þar af augliost/ad Christur hañ sie Herra yfer Diofunum/og sterkare eñ hañ.

Þetta vilia phariseí i onguan matta sia nie heyra/ þar fyrer/ med þui þeir fara aframm i slijkre Gudlastan/þa seiger Drottñ/at þar sie ein Synd i mote helgum Anda / hun fyrergiefest huorke þessa Heims nie annars. Þuiat huer hñ vill eigi medkienna z jata Herrann Christum/ nie hñ medtaka fyrer eiñ hialpar Mañ i mote Diofunum/hñ same finz ongua adra hialp i giegn Diofunum og Syndiñe. Slijkum gudlosturū hotar Herrann Christur einum hrædeligum Dome a þañ sijdasta dag. Þuiad fyrst þad menn skulu af sierhuerju fanytu orde reikningskap giora/a þañ sijdasta dag/þa mun hrædelig hefnd hliota fyrer slijka gudlast an koma verda. Fyrer slijkre Synd skulum vier vakta oss vandliga/og peckia vorn liufa Lausnara Jesum Christum/og medtaka hñ/so sem þñ huer ed til þess er i Heimen komeñ / ad brjota og eyda Diofulsins vallde og ofrijke/og lata oss sins sigurs niotande verda/So sem hañ hier talar vm þañ yfee sterka/ ad hñ mune herfange vtskipta zc. Þuiad Christur hñ sigrar ecke ad eins Diofuliñ/ Helldur þa giefur hñ oss þar med sinn helga Anda/og giefur oss og so þar med aptur/ allt þad sem Diofullinn tok fra oss i Paradis.

Meistare/vier vilium sia teikn af þier.

Hier koma fram adrer/huerier at ecke Gudlasta so hardliga sem hin er giordu/en duga po ecke par/ Peir vilia ad Herran Christur hin skule med einhueriu stormerke beuisa/ad hann giore petta af Guddomlegum krapte. En Herran Jheus giefur peim stutt afskeid/og seiger/ Med pui ad peir lata sier ecke nægia petta Teikn/pa mune Gud giefa peim ent annad teikn/af hueriu peir munu ecke batna / helldur mafispillast par af /Einekum sem er petta/Ad hin sialfur/ Herrann Jesus / mune deyia einum herfeligum dauda. Og lyka sem Jonas var j hualfiskfins kuide So mun Mansins Son vera j midiu Jardar/pad er/ j Daudanum og grofine /en po mune hin a pridia deige vppriisa. Nuer han nu hneyxlast af hins Dauda/hin mun og ecke trua hins vppriisu / z mun suo j sinum Syndum fyrerdæmast. Og Herran Jesus han hotar pessum vantruada selskap/alyka suo sem hinum audrum / og seiger ad Heidingiar munu a hinum sydasta deige framganga z fyrerdæma pessa vantruada Menn/ huerier ed hofdu so liost z klart Gudz ord/og sau soddan Jarteikner med sinu augum/en villdu po ecke trua/Par po puert a mote/ peir i Ninive trudu peim Fataka Spamanne Jona/ og Drottningen af Sudre trude Salamon Konge/an allra Jarteikna.

Pegar ohrein Ande fer vt af Manenum ec c.

Hier endar Herraun Jesus sina predikun / og hotar hardliga peirre vantruudu samkundu Gydinga/ad mz pui hun vill ecke medtaka Christum og hans signada Euangelium/ huar med hun matte vr Diofulsins valldi leyst og frelsud verda / pa mun hun blyfa vnder Diofulsins ryke og eilyfliga hliota fordæmast. I odru lage aminer han hier oss alla/ad vier sieum ecke athugalauser/nie helldur fyrerlitum Gudz ord/puiad pott Diofulin hin vike i burt vm stundar saker/pa kan hin po ad smeygia sier jnn aptur auduelldeliga/ nema puiad eins ad madur stande par a mote og hamle him med Bæn og dagligre heyrslu Gudligra erda. Og Herra Jesus hin hotar pui/ad slykra mana hid seina mune verda verra en hid fyrra/So sem vier siaum dæme til peirra athugalausu opacklatu Kristna mana/emkum allz pauadomsins. Par fyrer vakta pig vel/ veit ecke athugalaus/hid Gud truliga/z hallt hier vid Gudz ord.

Sia pijn Moder og pijuer Bradur stande vte.

I nidurlagenu er ein Historia vt af Moder Christi og hans brædrum/Par med vill Herran Jesus til kynningar giefa / ad pad skule ecke

sect-

stoda nie hialpa Gydingum par / þott þeir sie Abrahams Syner epter holldenu. Þuiad huer hñ vill vera Gudz barn/hañ hlytur ad giora vilia Faudursins a Himnum er/Þad er/Ad trua a Jesum Christum/ og med taka Euangelium. Fyrer vtan þetta þa er þar eingen hlutur/ sa ed Gyd inga skal stoda til Gudz ríkis z hñs Nadar.

XIII.

I þessum Capitula eru tuær epterlikingar/i huerium Herrañ Jesus hñ aumsar/huad hellst hamlar Euangelio/ad so faer medtaka þ/ z verda Saluholpner. Þar fyrer eru þessar epterlikingar þar til nytsamligar/ad menn halde ecke Euangelium fyrer rangan lærdom/ þar fyrer þott ad menn batne lyst þar af. Þuiad af slyku hefur Lærdomurinn ongua skuld/helldur Diofullin og vonder menn. So sem þad Kornsædenu er ei ad kiena vm/þott þad vagse ecke i alla stade og auogst fære/ Helldur er þat stundum Jordune at kienna/stundum ovedrattune. Þui nast pienar þesse fyrsta epterlyking þar til einkanliga ad vier kynnum ad fordast þær hneygslaner og hindraner/sem Herrañ Jesus hañ aumsar hier / og heytum Gudz ord med auegste.

Su fyrsta hindran Euangelij er Diofullinn sialfur/huer ed hiortun leider fra Ordinu/ad þau skule ecki skeyta vm þad/helldur lata þat fara i vedur og vind/so sem læie eingenn magt þar a. Þar fyrer er naudsyn/ ad menn heyre Gudz ord vel og vandliga og med allre aluoru/og jdke sig þar vti/og hafe þad i hiartanu/Og bidie Gud ad hann villde fyrer sinn helga Anda grodursetia og jnplanta þad i vorum hiortum/og vardueita oss Myskunsamliga fra þessare hindran og olucku.

Su aunnur hindran er Motgangur eg ofsokn / huar epter sierhuer Kristin madur ma vænta. Þar fyrer er Naudsyn / ad madur hañ hafe osfielfdan hug/late fyrr lyfed/ og take vppa sig allz heimsins ouinskap/ fyrr en þat hañ afneyke fra Gudz orde/Suo sem Herrañ hann seiger hier madur fyrr/Þeir volldugu hripsa þad til sin. Þuiad huer hñ vill vera ein Rettkristen madur/hñ ma ecke vera blaudhiartadur/ Helldur þa hlytur hañ ad voga/hætta/og lyda nockud/þt Nemur þesse hñ latur Ordit ecki omaksslausst.

Þridia hindran eru þyrnerner/þad er/ Veralldlig sorg eg vmhygg-ia/eg sust og vid veralldligs rykdems/hertakande mannsins hiarta/so ad hann kiemst ecke til ad hugsa epter Ordinu/so sem vier (þui vert) nogligg

dæme høfum/Og vier høfum sialfer Nog at giora/at veria oss/med øllu megne/ad oss hende ei slykt sialfa. Par fyre/ Skule Euangelium auoxt færa / þa hlyt þu ad heyra Þ med allre alusru/og medtaka þad i hiarta ad med fastre Tru/Þu hlytur z ad vera stødugur/lyda Ordzins vegna/ z fra þier ad leggia alla stundliga sorg z ahyggiu. Þetta nefnist hreint hiarta/og godur Akur/Þar af mun koma riettur ausgstur. Eilift lyf/ og hier a Jordu Gudhræsla og godsidugur lifnadur. Þar fyrer hæler Nerrañ Jesus þeim hier sem þad heilaga Euangelium medtaka. Þar a mote hiner adrer/mz siaande augum blinder/þeir eru vesaler menñ/þeir ed heyra Ordid/enn trua þui huorke nie betra sig þar af. So sem Spamad ureñ hafde fyrer sagt og Spad.

Og enn sagde hann þeim adra epterlyking etc.

Nin auñur epterlykingen vt af þui vonda Sædinu/ hun þienar þar til fyrst/Ad vier lærum þad fyrst/ ad giefa ecke Euangelio neina skuld/ þott alla tima kome vpp villur og marghattadar hneygslaner / huar hellst Gudz ord þat vpprennur/ Þuiad slykt er andskotans skuld/hñ kiemur slykum hiudronum af stad. J sørulæge kenner oss þesse epterlyking/ huad Predidarañer skule til giora vid soddan hneyxlaner bæde i lærdome z lifnade/Einkum sem er þetta/ad þeir vake vandliga/ predike jdugliga Gudz ord/Og stande hneygslunum i mote þar med. Vilie menñ ecke giefa sig þar ad/þa skule þeir ei ad helldur neyta Suerdz nie valldz / þuiad þad er ecke predikurum helldur veralldligum valldstiornar mønnum a hendur faled/þeir eiga ecke neina opinbera hneygslan/ huorke i lærdome nie lifnade lata orefsta hia lyda. Enn huad veralldligt vald ecke refsar/ edur kañ ecke ad refsa/þad mun Gud sialfur a þeim deige straffa.

Þar fyrer skulu predikarar ecke ganga yfer endemørk sins kalls og embættis/og taka sier vallded og Suerded i hendur / þui þad er alleina veralldligu valldi bifalad. Enn þad Elias hann drap Baals bresta/og Nerrañ Christur hañ vtrak seliendur z kaupendur vr Musterenu/ þad eru sierlig verk/epter huerium vier eigum oss ecke dæme ad taka nie epter breyta.

Himerijke er liskt einu Mustardzkorne.

Nu epter fylgia nockrar fijnar epterlikingar vt af Euangelio/ huad agiætt dyrmætt z kroptugt Ord þad sie/Eñ þott þad sie fyrer Neimenñ foraktanlegt/z pike litels vert vm þad/ suo sem vm eitt Mustarskorn/

þad

þad helldur eingenn ad af þui kunne eitt stort Trie ad verda. Jtñ. Suo sem ett lited Surdeig/huert ed þo syrer allt deiged.

Himnarijke er lijkt folgnum sieftod etc.

Þessar tuær epterlijkingar vt af Fiesiodenum a akre/ og þeirre kostuligre Perlu/þær kiena oss fyrst/ huad dyrmætt z haleitt Euägelium þad er/Þar næst kiena þær/ad Madur skal ecki virda nockurn hlut a Jordu þar vid/ og lata helldur alla hlute fara/ Lijf og Gotz/ Konu og Born/ fyrr enn þad vier yfergiefum Euangelium. þuiad allt er þad añad fallvallt og stundligt/og vier hofum ecke not þar af nema þessa heims. Eñ Euangelium er eñ kraptur Gudz/til at giora þa eilijfliga Saluholpna sem þar a trua Rom. 1.

Himnarijkit er lijkt einu Nete etc.

Seinasta epterlijkingenn vm Neted/hun kienner oss einn lærdom/ vt af þeirre almenneligre hneygslan. Þott Euangelium þad sie einn hreiñ/ Godur z Saligur lærdomur/ þa medtaka þad þo ei aller/ Flester heyra þad/enn þeir betra sig ecke þar af. Þad hlota meñ ad lata suo vera/og bijfala þat Gude/hñ mun a þeim deige vel kunna at skilia þa rettruudu fra þeim Falskristnu. Þangad til verdum vier ad lijda þat/ ad vonder menn eru jafnan i bland þa enu godu/Og þ skulu aller predikarar varast/ad hugsa þad/ad aller munu hreiner z klarer verda/ so sem þeir Novitiani og adrer fleire Villumeñ hafa ment/ Þuiad þad skiedur annars Neins/hier ecke/Þar skal þad allt verda hreint og heilagt.

Huer sa Skriptlærdur sem til Himerijkis menntadur er et c.

Þesse greinen heyrer prædikorunum til/ad þeir vite/ad ganga ei yfer endemork sijns embættis /Sem er/ ad þeir gieta ecke meira giort hier a Jordu/enn ad sundur sniyda Ordit rietteliga so sem S. Pall ad orde kuedur/þad er ad skilia / Þeir ed sig ecki vilia betra og bæta/ fyrer þa skulu þeir framsetia Gudz reide og Logmalid/Ninum odrum sem vidurkiena sijnar Synder/og betra sinn lifnad / þeim skulu þr boda Gudz nad og Myskunsemi/z hugsuala þeim/og vpprietta þa. Vid þtta form og þeñ ann mæta skulu þeir blijfa æ z ræsd/og leita ei vid med odrum Veralld ligum hætte/ad burt koma þeim hneygslanum.

I nidurlage Cap. seiger/huersu at Nerrañ Christur hñ var af sijnū

eigiñ

eiginn Landz mønnum fyrerlitiẽ/Petta þienar ofs þar til/ Vier skulũ ætijd og aualt alãsta og athuga lærdom og kiẽning mañsins eñ eckert aũ ad /Sie lærdomurtiñ rietter og sannur / þa skulum vier medtaka hñ med Truñe/og hneygslast ecke a þeim sem haũ framber/ huort haũ er meire virdingar eda muñe/so sem vaũtruader Gydingar giordu hier.

XIIII.

Nier seiger i fyrstu fra/huernenn Johannes skirare var af Herode i Myrkuastofu hals hoggunn/þar fyrer ad hñ hafde straffad Herodem fyrer þaũ hordom hñ drygde med sins Brodurs Kuiñu. Nier lærum vier fyrst /ad predikunar embætted þad a fraũ ad ganga almeneliga/ z engu um hlijfa/heldur auãsta og straffa huad rangt og oriett er / a huerium manne hærre stiettar z lægre. I aũaũ mata/verdur hier kient/ huor ad sie laumenn sijkrar þienostu og truligrar amiñingar/sem er/ Daudenn og allzskyns ofsokner hier a Jordu/Eñ i ødrum heime þa mun þtta nog liga endurgolded verda. Enn enkanlga er hier merkianda þetta/ad med þui Johañis enn hæste Predikare næst Christo/hñ hlytur at fa smanar ligan Dauda og afgang/ þa skal ecki þungt þikia þott vier lijdum ofsok ner z motgang / vier sem ad myklu sijdur erum enn hiñ sæle Johañes.

Nin auñur historian/vt af siñ Braudum og tueimur Fiskum/hun er næsta huggunarsamlig / ad vier treystum Gude/ og hofum ecke sorg og ahyggiu fyrer vorre atuiñu. Þuiad ef vier blijfum vid Christum og hñs Ord þa hofum vier slijkan eiñ Herra/ huer ed ecki þarf mikiñ mat edur vister storar/Naũ kann so ad giefa sijna Blezan yfer þad litla / ad vier hofum Nog alla vora lifdaga/Þuiad hñ er almattigur/og haũ vill ecke yfergiefa oss nie synia oss siñar hialpar/ þegar vier treystum a haũ/ og bidium haũ vm allt þad vier vidþurfum. Eñ þad/ ad so mikell fiolde er þeirra aumu z Fatæku / sem eckert hafa til / þad sama er þeirra skuld/ Þuiad mestur fiolde þeirra husgangs mãna z Fatækra/ skeyter ecke þar vm Gudz ord/lifer i vondu framferde / ottast ecke Gud/ þui hlytur Gud ad reidast þeim og straffa þa. Enn þar ed so skier ad goder z Gudhrædd er meñ lijda fatækt/þad skiedur ad eins vm stundar saker/ þeim til Truar reynslu / Enn vm sijder munu þeir fa nogliga Gudz blezan/suo sem Christur haũ seiger / Sæler eru þeir sem hungra / þt þeir munu sadder verda.

Su þridia historian er vel merckianda / huer ed hlyder vppa þann

Siafar

Siofarhafa/og huersu ad S. Petur/giefur sig vt a Sioen/epter Herrans Christi ordum. Puiat fyrst pa lærum vier hier/Motgangur z freist ingar koma vel/pegar Herrann Christus hñ vyfkur fra oss/ og lætur oss einsamla. Par a mote er oss pad til huggunar/ad hann yfergiefur ecke sijna i nepdiñe/helldur lætur hñ pa finna sig og hialpar penn. So sem hñ seiger hier/Verid med godum huga /Eg em/ottist ecki. Sem hñ villde so miked sagt hafa/Nuar eg em ei par er nog tilefnj til otta z hræddslu/ put ad par hefur Diofullñ platz og rwm//Eñ huar eg er / par ma madur vera ohræddur/puiat eg vil onguañ hialparlausañ lata/pañ sem a mig truer z treyster. So sem sia ma af epterdæme S. Peturs/So leinge sem hann trude Herañs Christi ordum/pa hiellt hñ Storeñ/ suo sem annar steinueggur/ suo ad hañ gat bæde stadit og geingit a hñ at haskalausa. Eñ pegar hñ liet Vindinn skielfa sig/z Truna falla/oppa Ordit Christi og hñs skipan/pa kuñe Storenn ecke ad halda honum leingur oppe/ hñ tok pa til ad sockua/so sem adrer/peir ed ecke hofdu Truna. Og hier skaum vier/huersu snøgt pad kann til ad bera ad ein sterk Trua hun falle og skeike i freistinguñe. Par fyrer er storliga þorf/at madur sie ecki Metnadarfullur nie drambsamur/helldr life alla tijma i otta Drottins/ og bidie Gud oaflatanliga/ad ef vier stondum / ad vier þa føllum ecke. So sem Petur hñ bidur hier og seiger/HERRA hialpa mier. Og petta epterdæme er næsta miog huggunarsamlegt/vier hrøsum z føllum/Vier staum hier/Gud hñ lætur hiñ veiktruada Petrnm ecke nidur sockua/peg ar hñ kallar til Gudz og bidur vm hialp.

I nidurlaginu seiger huar fyrer Christur hñ hafe giort soddañ dasem dar verk/Et til pess/ad hñ villde lata Læresueina sijna sia nockud fasted/ Helldur ad peir skylldu vt af slijku vita z trua ad hñ være Gudz Sonr/ huerium allar skiepnur hliota hlydnar z vndergiefnar ad vera. Og fyrer pessa somu grein/ þa hialpar Christur hier aullum siukum sem til hans voru hafder/z ad eins snertu hñs klæde.

XV.

Hier seiger huerneñ þ Skriptlærder z phariseí klaga Herrans Christi Læresueina fyrer pad/ad peir hiellde ei peirra setninga/vm handañ puott fyrer Maltijd. Eñ Herrañ Jesus hñ afsakar sina Læresueina/ eñ giefur peim phariseis skuld/ ad peir hallde ecke Gudz Bodord / og med peirra vppsetningum giefe peir bodum tilefne til ad giora i mote Gudz

Bodordum. Kiennande hier med i fyrstu/ Ad mańa setninga ma madur med godre samuisku frÿlega briota / Ef ad peir giefa nockurt til efne til pess/ad Gudz Bodord veroe brotiñ i nockru. Pui næst giefur hann eina alyckt unargrein vm allra manna setninga / huerneñ hellst sem peir eru/ eda vera kuña /Og seiger ad meñ kuñe ei par med Gude ad piona/ Pui ad huad hellst ed fyrer Gudz pionustugiørd skal haft og halldit vera/ pat hlytur ad skie og verda epter Gudz skipan og bifalningu. Eñ huar ad eÿ er Gudz ord z sierlig Gudz skipan til / pa er pad omægulegt ad pad verk kuñe Gude at pocknast.

Af pessare predikun hueyrlast peir phariseí/ Enn Herrann Jesus skeyter ecke vm pad. Puiad huer ed ei betrar sig vt af Gudz ordi z retire kieñingu/helldur vill vera verre/ pañ sama skulu meñ lata fara/ z skilia par fyrer eckert vndann af Gudz orde. So sem Herrañ Jesus hñ og suo hier gierer/ Nñ kallar allt Folkid til sÿn/ og kieñer pui/ Pat saurgist ecki fyrer Gude af meinu pui sem vñ Munneñ jñgeingur / Enn pad sama sem af muñenum vtgeingur/ pad saurge Mańeñ / par fyrer skule menn pad fordast.

Jesus gieck burt padan og for i Landzalsur Tyri.

Eÿt agiætlegt epterdæme styrkrar z stodfastrar Truar er petta / ad pesse heidna Kuinna hun vill ecke lata fra sier taka pad frumadartrausst hun hefer til Herrans Christum/ ad hañ mune vissuliga hialpa hennar Dotter huersu oblÿdur sem hñ tietist vera. Slÿk stedug Trua pungar Herrañ Christum til ad hñ lofar ad hialpa hefe. Oss til eins epter dom is/ad vier og suo setium vera van eppa Christum/ i allre Neyd og ollum motgange/ z truum visselega/ ad hañ mun giarnsamliga hialpa oss af allre eymd z neyd/ og verum par fyrer sonder og stoduger i Bæna akalli inu til hñs/ post oss pike vm stundar sakir/ so sem vilie hañ hiorke hetta oss nie hialpa. Slÿkt jæuglegt Bæna akall pocknaſt honum vel/ og pad vill hñ af oss hafa.

Vñ pa Nistoriu / huersu ad Herrañ Jesus hañ mettar fiogur pus/ hunder Manna med sio Braudum/ og ganga po af sio Karfer fullar/ er audur fyrr talad. Ad auk pessa/ pa verdr hier aat sed/ huad pa er hel st/ sem oss almeñeliga optast hindrar fra sÿkn u trunadar ioesse til Gudz/ Einckum hetta/ ad vier/ so sem Postularner giera hier / hugsum ei nema pad/ huad mikels vier vidpurfum / og erum hugsiukir vm pad / pegar vier

vier hofum ecke noglegt fyrer hende/ Par vier ættum þo helldur yfer allt fraũ/ ad hugsa vel vm̃ þ/ ad Herrañ Jesus hũ kaũ rykugliga at Bleza og auka og vegsa þad litla sem vier hofum/ so meira verdur afgangs eñ maeñ haft hafa. Ef ad vier giordum þetta/ þa munde minka sorg og a hyggiu hia oss/ vier mundum z þa vera med godu giede/ z lata oss nægia litid/ þar opt audæfum fylger stor ahyggia/ og þar þeir enu Ryku eru aualt hræder/ ad þad mune minka og þverra fyrer þeim.

XVI.

Hier stendur fyrst/ ad þharisei beiddust jarteiknar af Christo. Þviat þesse vanart fylger miañligre skynseme/ ad hun vill ei lata sier þ nægia/ sem Gud giorer/ helldur þa vill hun/ ad Gud skule giora/ so sem hun vill. Þar fyrer straffar Herrañ Christur þa hier/ fyrer þad/ ad þeir villdu ei medtaka hũ/ me trua a hũ/ þott hañ med morgum dyrligum Dasemdar verkum nogliga audfyndi sinn Guddom/ Og hotar þeim/ Ad þeim skule eckert añad teikn giefast eñ þad hneygslufulla teikn Jona Spamans/ ad þeir skylldu hneyxlast a hañs smanarliga Dauda/ og sia ecke hans dyrdarsamligu vppriſu.

Þar fyrer aminner hañ sijna Postula/ ad þeir skule vagta sig fyrer hneygslunar somum Lærdome þhariseaña/ z kallar slyka lærdom eitt Surdeig. Þviat Rangur lærdomur/ huersu fagurligur z litell sem hañ er/ þa er hũ þo so sem eitt skadsamligt og nakuæmt eitur/ huert ed snarliga ollum maeſiolda spiller/ so sem vier staum a dæmum þeirra Sacrameñtis villu maña og annara. Þviad einginn villa er suo þusslig/ ad ecke finneſt nockrer þeir sem hana medtaka. Þar fyrer lyſtist falslærdomur mz rettu vid Surdeigid/ þad þarf litid ad vera/ þo fyrer þad eitt mikid deig.

Þa kom Jesus i landzalsur Borgariñar Kesarea Philippi etc.

Hier stendur ein merkelig Jatning/ sem postularner hafa vm̃ Herrañ Jesum/ Sem er/ þeir jata ad hũ sie Christur/ þad er/ þad fyrer heitna Sædid/ fyrer huern Gud hũ vilde vera Myskunsamur/ fyrergiefa Synd ernar/ z giefa þad eilyfa lyfed. Slyk jatning lykar Herranum Christo vel/ z hañ seiger/ Nolld og Blod hafe þeim ecke þetta opinberad/ helldur Gud fyrer sin helga Anda/ þrysar þar fyrer slyka jatning/ og seiger/ ad hun sie sa einka grunduollur/ a huerium hũs Kirkia sie vppbygd. Nuer

 hann

hañ nu helldur fast a þessare Jatningu/ þeim skal huorki Diofulliñ nie helugste kuña skada ad giora. Þuiad huar slijk kyñing z Jatning Herrans Christi er/þar er vissuliga fyrergiefning Syndanna. Eñ huar hun er ecke/þar kañ ei ad vera nockur fyrergiefning nie Saluhialp. Eñ þar ed Herrañ Jesus hñ fyrebydur Postulunū ad seigia þetta nockrū mañe/ þad ei skied fyrer tuær greiner. Þuiad fyrst villde Herrañ Jesus ad þesse lios predikan z jatning vt af Christo/skylldi bijda/þar til Christus vare vppriſiñ af dauda.

J aftare grein sa Herran Jesus þ vel fyrer framñ/at postulañer sialf er þeir mundu falla fra þessare vidurkieñingu. Þar fyrebydr hñ þeim ad predika þar ecke vt af/so ad adrer skylldu þess sijdur hneyxla sig af þra falle. Nefur þar fyrer vpp etna adra predikan/þad hñ hliote ad lijda/og deyia einum andstyggiligum Dauda/eñ a þridia deiga þa mune hñ vpp aptur risa/vppa þad at þeir sie þess styrkre z stødugre i mote tilkomande hneyxlønum. Slijk predikon lijkar ecke Petro vel/Eñ Herran Jesus hñ straffar hann/seigiande/Ad hñ skilie ecke þad huad Gudz er/þad er/Nñ veit ecke/ad þetta er vilie Gudz/ ad vier fyrer Krossiñ og pijnuna Christi skulum frelsader verda fra Syndiñe z Daudanum/ og predikar so fyrer postulunum z oss ollum vt af þeim heilaga Krosse/ ad þad hlytur oss so ai Jordu hier ad ganga/z fyrer Christi saker þa verdum vier nockud ad voga z lijda. Eñ j slijkre kuøl/þa skulu Meñ hafa þa huggan/ad vor liufe Lausnare Jesus Christus/hñ mū i siñe hugadkomu/allt þetta rijk ugliga viñbauna ad eiliſu. Og þessar huggunar greiner skulu Krisſner meñ vel merkia/ad Christus hñ seiger/Huer hñ glatar sijnu lijfe miña vegna sa mun siña þad/Þad hialpe Mañinum eckert þott ad hañ viñe allañ Heimeñ/og lijde skada a Salu siñe/Eda mune Madur nockud fa giefed ad leysa med Salu sijna? Þui þar mune koma / at Mannsins Sonur hñ mun koma i Dyrd sins Fodurs/med sijnum Enginglum/ z þa mun huerium einum gollðit verda epter sijnum verckum.

XVII.

Er ein fagurlig Historia/i huerre Herrañ Jesus hñ lætur sijna postula sia sijna Dyrd/ Eflausi fyrer þañ skuld/ad þr skylldi hafa þar af huggun/i mote þui tilkomanda hneygsle hñs smanarliga Dauda/og ad þeir skylldu hugsa hier epter. Og fyre þessa sonu grein/talar Gud sialfz af Nunnum ofan/og vottar ad þesse sie sijn elskuligr Sonur/og bydur ad

Meñ

Menn skule hlyda honum/ það er/medtaka hans Ord/ z huad hann predikar z lofar vm Syndana fyrer giefning og það eilifa lyfid/ þui skule Menn fastlega trua.

En þar Moses og Elias birtast/ z tala vid Christum vm hans pijnu z Dauda/ z epterkomande Dyrd(so sem Lucas i 9. Cap. vm talar) það er ein sannarlig beunsing ad epter þetta stundlega lyf/ þa er eitt annad betra og eilyfst lyf/ huert Gud hann hefur sijnum Neilogum fyrebued/ og fyrer Christum lofad og fyrerheited. En suo sem Herran Jesus hann seiger af Johanne/ ad þeir hafe ecke þeckt hann/ helldr giort vid hann huad hellst þeir villdu z það Mannsins Son hliote eirnen ad lyda. Eins geingur það til med ollum Neilogum/ ad þeir hliote fyrst ad lyda/ z fyrer margar freistingar og hormungar ad komast til Gudz Rykis z slykra fyrerheita.

Og sem þeir komu til Folksins/ giæck madur til hans

Hier seiger fra/ huersu ad Læresueinarner þeir gatu ecke hialpad þeim Diofuloda Manne Þessu seiger Herran Jesus ollod hafe Þra vantru. En þar hann seiger sijdan/ Ad það slags Dioflar fare ecke vt nema fyrer Bæn og fostu. Þar med giefur hann til kynningar/ ad huar ein riett Tru er/ þar life madur ecke i ofueyslu/ helldur epter Gudz orde/ i Gudz otta/ med bæna akalle/ Þar kann Diofullin ecke at standast/ suo sem skeira þar vm talad verdur Marci 9. Cap.

Og er þeir komu til Capernaum. et c.

Þetta er ein agiætlig Historia/ huersu ad Herran Jesus/ en þott ed hann være Herra yfer ollum hlutum a Himne og a Jordu (so sem hann hier audsyner a Fiskunum (efloust oss til epterdæmis/ ad vier skulum og suo fordast slyka hneygslan/ giallda skatta z skyldur/ og vera hlyduger Ver alldrigu vallde/ so mikid sem Lyf og Gotz ahrærer/ So sem það er eirnen Herrann Jesus hann byder hier seirna meir Matth. 22. Giefed Keisaranum það Keisarans er/ z Gude huad Gudz er.

XVIII.

Fyrst talar hier vm spurning Læresueinanna / Huer ed mestur være i himerijke. Þar til suarar Herrann Jesus / ad þeir sem i hmerijke vilia mykler vera / þeir meiga ecke hugsa þar vm/ ad verda storer og mykels metner/ helldur það/ huersu ad þeir meige verda lijker Smabørnum/ það er/ huersu ad þeir kunne hid einfalldigasta ad trua/ Gude treysta/ z ecke

vpphefia sig yfer nockurn mann. Þesse grein er sierdeilis vel merckiandi/ i giegn þeim endurskÿrurum/huerier at þar fyrer vilia ecke Smabørnen verde skÿrd/af þui/seigia þeir/ad þau trua ecke. Eÿ Christur-seiger hier med liosum ordum/ad þau true a sig. Og fyrerbydur þar fyrer/ z seiger/ ad menn skule vandliga vakta sig þar vid / ad hneygsla Smabornen eda leida og villa þau fra Trune/Þuiad Gud hann hafe sierdeilis þocknan a þeim/Helldr þa skule menn þeim hialpa/og styrkia þau til i lifnade z lærdomie/ad þeirra tru hun mætte vagsa/ og þau kyñe ad proast i Gudz Ryke. Enn af sÿkre hneyglan er allur pauadomurinn fullur / Þuiad þau born sem rettiliga eru skÿrd/ z feingit hafa Syndaña fyrergiefning vegna Christi/ fyrer skirnina þau leider hann med sÿnum rongum lærdome þar fra/til sinna eiginligra verka og forþienostu/So þat er ad sia sem ad hlyde þesse predikun einkanliga vppa þann villufaranda p aua-dom.

Vei sie Heimínum vegna hneyxlaña.

Epter þenann lærdom vpphefur Herrann Jesus eina hiela predikun/vt af hneygslonum/so at menn vakti sig vppa badar sijdur/I fyrstu þa late eingen hneygsla sig/helldur alÿte alleinasta Gudz ord/ og fylge þui epter / huernen sem adrer breyta / huort sem þeir trua þui edur ecke trua/og huort sem þeir lifa þar epter/eda ecke. Og þott vier þikiumst ei vel meigia missa þeirra manna /helldur enn Augna vorra/ handa eda Fota/þa skulum vier þo lata þa menn fara / og akta meir Gudz ord og hÿs vilia helldr enn nockurn mañ/huerrar stiettar hÿ er/Sie þ Kongur Høfdinge/Fader eda Modur/Vinur eda ouinur. Þetta kallar Herrann Jesus hier ad afhøggua hendur og fætur / helldur enn þad madur late þa hneygsla sig/edur burt leida fra Gudz Orde og hans vilia.

I annare grein þa skal madur varast/ad giefa nockrum hneygslan huorcke vngum manne nie gømlum/þott margur hugse hier litid vñ/ so sem læge hier litil magt a. Þuiat riettrunid Børn/þau eru Gude so þæg elig/ad hÿ bydur sÿnum Einglum ad vardueita þau. Merk og þennann Tegska i giegn þeim endurskÿrurum/hÿ seiger liosliga/ad sliÿk smabørn sie i Nad og vinattu Gudz. Nu kuña þau ecke/i nyia Testamentinu til Gudz Nadar ad koma, an skÿrnarinñar/ suo sem Christur stalfur seiger/ Vtan so sie/ad nockur hÿ verde fæddur hier ofan at/af Vatne z Anda/ sa kann ecke ad sia Gudz ryke. Þar fyrer þa skal ecke baña Bornunum

Skirn

Skyrnina/Þuiad Gud hñ hefur þad so til skickad / ad huer madur skule fyrer skirnina komast til þeirrar Heimneskv endurfædingar/ z verda Saluholpen/so vel Smabørnen so sem adrer menn. Og slykt vtmalar Christur fagurliga i þeirre epterlykingu vm þann glatada Saudeñ. Fyrst þ Christur hñ er komeñ vegna þeirra glotudu/og Smabørnen/ adur þau koma til skirnariñar eru glotud vegna Syndareñar/þa skulu menn ecke banna þeim skirnina/Þuiad fyrst þ Christur hann heyrer þeim til/ z hñ hefur tekid þau ad sier/þa hlytur og skyrnen ad heyra þeim til. Og ein Diofullig villa er þad / ad hindra þau fra skirninne og Syndaña fyrer giefningu. Snøgt ad segia/Madur skal ongua hneygslan giora nockrum manne/ z ecke þeim sem oss virdast at glatader munv vera.

Eñ ef þiñ Broder syngast vid þig/

Epter þad vor liufe Lausnare Jesus hñ hefur nv trulega varad menn vid/ad giefa nockrum hneygslan af sier/suo ad lata hneygsla sig/ og fra Ordenu ad leida / þa giefur hañ nv annann lærdom z Reglu/ huernen Madur skule breyta vid þa sem adra hneygsla/Einkum so/Madur skal leita godmannliga til vid þa/og avñta þa fyrst heimugliga fyrer brot og þrra misgiørder. Vilie þad ei hialpa/þa skal Madur i Naueru tueggia eda þriggia aminña hann til yferkotar. Og ef hañ latur þa enn ecki af Synd og hneygslan sinne/þa skal Christelig Kirkia banfara hañ so sem annañ Hedingia/og skal hun fullkomliga vita/at slykur heñar vrskurdz i giegn soddan idronarlausum manne/ er sannarliga Gudz domr. Enn huar ed slykar heimugligar eda opinberligar aminningar hafa nokuñ stad/z menn forbetrast þar af / þa skal madur fyrergiefa Syndina/ og medtaka hñ til Nadar/eigi einusinne eda tuysuar/heldur so opt sem hann iatar sina Synd/og girnest Nad og fyrergiefning. Epter þessu bodorde eru aller skylduger ad breyta/ ad þr af hiarta fyrergiefe / huer og einn sinnum Brodur/hans misgiørder/Ef ad þeir annars vilia/ad Gud hañ skule fyrergiefa þeim. Suo sem Herran Jesus hann avñsar i epterfylgiande lykingu/vt af tueimur pionum.

Himinariike er lykt einum Konunge / sem reikna

Hier staum vier fyrst/huad obærelig byrde oss a herdum liggur / s er Syndin hueria oss er omisgulegt af oss ad leggia/edur fyrt hana at borga nie litala/þar næst Cognieled Syndarinnar vegna/huert ad oss til Dauda dømer og vrskurdar. I slykre neyd er huorke hialp nie nockurt

Rad

Rad til/vtā ad audmykia sig fyre Gude/vidurkiēna Synd sīna/z bidia vīn nad z myskun fyrer Christum/ z hafa soddan hug z hiarta/ so sem pesse Pionen hafde hier / hañ liet sem hann vilde opp padan onguum skulldum framar auka. Pviad eingenn madur kann af hiarta ad bidia vīn Syndanna fyrergiefning/ vtan so sie/ hañ sette sier fyrer aluarliga ad betra sitt framferde/ z giora hid vonda ecki optar. Og petta er nu su hin mykla z agiæta huggunenn / ad vier vitum/ad vier hofum soddann eīn Gud a Himnum/fyre Christum/huer ed sier aumur a oss/lætur vora neyd sier til hiarta ganga/vill vera oss myskunsamur/ afleysa oss/z lata kuitta vera vīn alla pa skuld/so sem pesse Kongur hann gierer hier.

Med pui ad Gud hann hendlar nu so myskunsamlega vidur oss/pa eigum vier og eirnen eins ad giora/vid alla pa sem oss a mote briota/po so/ad peir medgange sīn misbrot/og bidie vīn fyrergiefning. Eñ huer hñ ei vill fyrergiefa/hñ man og slīkt myskunarleyse fa/suo sem pesse Pion fieck / ad hann man hafa eirn strangañ onmyskunsaman Gud/og hans Synder munu honum ecke fyrergiefnar verda. Peñañ Tegsta skulum vier vel z vandlega merckia/z vakta oss fyrer reide og opolinmæde.

XIX.

Hier er fyrst ein spurning/Phariseī freista Herrans Jesu / z spyria hñ ad/Huort pad er rett/ ad skilia sig vid sīna Kunnu fyrer hverria og eina sok. Eñ Herrañ Jesus hñ suarar peim og seiger/ ad pad sie oriett/ Pviat huad hellst Gud hefur samteingt/pad skal eingenn madur adskilia. Framar seiger eñ Hetrann Jesus / ad sīkann hiuskapar lifnad pa hafe Gud sett ecke vtan a mille eins Mans z eirnrar Kunnu. Og pau tuo seiger hann/er eitt Hold / huar med hann vill fyrerbodit og affakt hafa / ad eiga fleire Kunnur enn eina i senn / pott pad være almeñelegt hia Gydingum.

Hier pikiast phariseī nu hafa veitt Herrann Jesum rietteliga/z setia fram fyre hann Mosen/huer ed leyfe gaf Gydingum ad skilia Kuiñurnar vid sig/fyrer fleire adrar greinner/enn hordoms sok eina. Og petta leyfe kolludu peir Bodord. Eñ Herrañ Jesus væner pa osanninda par vti/og seiger Moses hafe pad ecke bodit/helldur hafe hañ orded ad leyfa peim pad/fyrer sokum pess peir hafe verid so hardrader og oppydanliger/ ad miñe hneyxlan hafe verid/ad peir skildu vid sīnar Kuiñur / og gīxfe peim skilnadar Bref/ helldur eñ pad peir bygge til samans vid pær med

vlbud

vilbud og illre hneygslan. Og alycktar hier berligga þuert a mote Mose/ ad allur hiona skilnadur/sem Moses leyft og lofad hefur fyrer vtan hordoms sok/hñ sie a mote Gude/ z ad hñ sie fyrer Gude eiñ hordoms Madur/huer hñ giptist þeirre sem so er fra sijnum manne skilen / Þuiad hañ rekur sijka eina Personu til hiuskapar/ sem ecke er eñ nu frials/ helldur af Gude vid einn añann mañ bunden.

Þetta vitnisst kæresteinunum vera eiñ hardur Domur / alycktudu par fyrer/ad betra være ad vera ogiptur/eñ ad vera so bundiñ. Eñ Nerrann Jesus hñ svarar þeim þar til/ ad þetta ord grijpe ecke aller. Viltande þar med so miked menn a/ad ecke sie þad allra maña ad vera fyre vtan Niuskap/z lifa i hreinlijfe og med godre samuisku / þad sie ein sierdeilis Gudz gæfa/so sem sia ma a Johañe og nockrum odrum. Þetta helldur Pauen otrulegt/huer ed hiuskakar banded fyrerbydur ollum sijnum andlegum/enn huerneñ þeir hallda hreinlijfe/og huersu audvelldligt þad er/ þar vm er sion sogu rijkare/ Gud nade.

Þa vöru Smabörn höfd til hans.

Þetta er ein fagurleg Historia / i huerre vier skulum fyrst hugsa vm hiarta og meining þessara Forelldra/og fylgia þeim sem sijn Smabørn baru til Jesu / og badu hañ ad leggia hendur yfer þau/þat er/Ad bidia fyrer þeim/ad Gud villde vardueita þau fyrer Syndonum/og lata þau va[illegible] og proast i Gudz otta og hañs kynningu/ z Orde/ z ad vita Gudz vilia. J añrae grein skaum vier hier/huersu ad Nerrañ Jesus hañ vetter giarnsamliga Forelldronum þessa þeirra bon/tekur Børnenn til sijn/og seiger/ad slijkra sie Nimnarijke. Þetta er ein visst z obrigdaleg aminsan/ ad vor smabørn sem eru skird/ þau þocknast Gude eins z hin þau vmskornu/og heyra til hñs Rijke/z hafa eina rietta Tru. Annars ef þau være an Truar/ þa kynne þau ecke at komast i Gudz Rijke. Þuiad an Truar þa er omogulegt ad nockur madur kuñe Gude ad þocknast.

Og sia/ Einn gieck ad honum og sagde/ Gode Meistare etc.

Þetta er ein fijn z Nytsamlig historioria/i huerre vier lærum/ huersu ad manlig skynseme/ nær ed hun hugsar vm Nimerijke / þa er hun ætijd huzsiuk þar vm/huad madur skule giora/so ad hañ verde Saluholpiñ/ Þuiat þad kañ hun ecke ad hugsa nie þui ad trua/ ad Gud hann mune

vilia giefa pad eilifa lifed vt af skiærre Nad z myskun/ollum peim sem trua a Christum/z oppa hñs forpienustu z fyrerheit treysta. Nuer hafi nu spyr ad/huad hñ skule giera/peim kañ madur ecke betra andsuar at giefa eñ petta/ad setia framm fyrer hann Logmaled/edur Tiu bodordñ/. So sem Herrañ Christur hñ suarar hier pessum Nofdingia/. Ef villtu vl. lifsins veganga pa halltu Bodordenn..

Eñ pesse sama madur/ hñ dregur sialfañ sig a talar/par hñ meinar ad hñ hafe pad allt giort/par po Logmaled er Andlegt/ og heimter af mañenum ad hñ skule hafa eitt hrent hiarta/ z vill ecke lata sier nægia verken einsemul. Nuer pad omogulegt/ad vort fordiarfada z Syndum spillta hiarta pad kuñe fyrer verkñ ad vmbreytast suo pad verde hrein. Neilagur Ande/hñ hlyte ad vmbreyta pui og hreinsa pad/fyrer Truna a Christum/og med fyrergiefuingu Syndaña/ huer ed i Euangelio alleinasta bodast z predikast..

Af pessu veit hin Skriptlærde eckert. Eñ Herrañ Jesus hafi auisar honum pad agiætliga vel/par med/ ad hñ bydur hñi ad fara og selia allt pad hañ a/og giefa Fatækum. Og petta er eitt miog gott og agiætligt verk/huert ed hñ Skriptlærde hefde att ad giera/, med pui Christr skipade honum pad. Eñ pad vill ecke so verda/ Vtiod heilagur Ande z Truen a Jesum Christum var par pa eñ ecki/añars hefde hañ þ strax giort an dualar..

Og er par fyre petta Suma og mergur malsins. God verken eigum vier ad giora/Enn fyrer pau verdum vier ecke Saluholpner/ Vtiad vier kuñum ecke ad giora pau fullkomliga.. Par fyrer er vor Saluhialp par ifñe falen og folginn/ad oss verde Syndernar fyrergiefnar fyrer Jesum Christum/ z ad hañ hafe pad eilifa lif med sinum Dauda z pijnu oss forpienad. Petta lærum vier af Christo alleina eñ onguum odrum..

Enn einkanlega staum vier i pessare historiu/huersu ad Veralldlig audæfe pau eru par rietta pyrner/ hueriar ed mikurkiefia anogst Gudz ordz/z hindra hiortun fra hydne Gudligra verda.. Par fyrer seiger Herrañ Jesus huersu omogulegt pad sie fyrer Veralldarinc/ad riikur Madur komest i Nmmarike. Eñ hia Gude sie pad ecke omogulegt/huer ed syndernar vill fyrergiefa fyrer Christum/, z vt af Nad z myskun Saluholpna giora olla pa sem a hñ trua..

Par Petur hñ spyr ad/huerra launa þr skulu vænta/keir sem saman sinart epter fylgdu Nazarenum Christo/z yfergafu alla kluti. Pa suarar

Herrañ

Herran Jesus peim/ad peir skule sitia a Tolf stolum/og dæma tolf kyn Ætte Israelis/ i endurfædinguñe. Pad er so miked sagt/ Peir skule predika Euangelium vm allan Heimen/fyrer huert vier verdum endurfædder til Gudz ríkis z vppbyggia Herranum Christo hans ríke hier a Jordune/z sydan asamt med ollu peim sem trua a Christum/z nockud hafa forlated hier Christi vegna/fa aptur Hundradfallt/ og par ad auk erfa eilift líf fyrer Jesum Christum. Slíka agiæta huggun missa þr aller/ sem ei medkienna Truna a Jesum Christum/og eckr vilia par vppa neitt voga nie missa/ suo sem Herran Jesus hñ seiger hier j nidurlaginu/Peir munu marger vera sem i vpphafe og fyrst hafa sig miog vel. En þegar nockud aliggur z peir skulu nockud voga Christi vegna/forda peir sier/z falla par fra.

XX.

Pesse Capitule hefur eina agiæta epterlíking sñe ad halda/ i huerre Herran Jesus hafi auíssar/huer ad sie misminnur a mille Logmals Folksins z Euangelij Lydz. Gud hñ vill ad aller mieñ skulu verda Saluholpner/epter pui sem fyrerheitid hlyder / vt af Kuiñunnar Sædi / sem fyrer heitid var/ad meria i sundur Noggormsins hofud. En adur eñ pad fyrer heit kom fram z var vppfyllt/ giorde Gud vid Gydinga einn sierdeilis samning /huad peir skylldu med ytre verkonum giora eda ecke giora/ ef peir villdu vera hans Folk/Og gaf peim Logmalid. Slíkann samning hefur hañ ecke giefed Folki Nyia testamentis/ og vill þo vera allra peirra huoratueggiu Gud z Salnhialpare/ peirra sem trua a Christ̃ Jesum.

Slíkt fellur Gydingum ecke i gied/pad Gud hñ vill onguañ greinar mun giora a mille Manna/ pad peirra Saluhialp ahrærer/helldur þa pikiast peir vilia hafa nockud fram yfer adrar þioder / vegna Logmalsins og þess sammings. En þetta líkar Gud ecke/z lætr þa fara sín veg. Nñ hefur peim lofad j samninge/pat er/huad hellst þr hafa i stundligū audœfum medtekid/pui lætur hñ þa bíshalda. En peir hliota med oūinattu burt ad fara. Par a mote eru peir honum þægeliger sem ad treysta vppa hans Myskunseme / enn ecke vppa sina verdskulldan. Þesse malsgrein (Marger eru kallader/eñ faer vtallder) hefur ecki þa meining /ad Gud hañ hafe i vpphafe fa eina til Saluhialpar vtaled/ Þui ad vm Gud skulum vier ecke odruvis huxa nie peinckia/enn ad hñ vilie

aller meñ verde Saluholpner/so sem Christur hñ seiger/ Joh. 3. Svo hefur Gud Neimen elskad ad ad hñ gaf sinn eingietin Son/ Vppa pad ad ALLER peir sem a hñ trua fortapist ecke/helldur hafe eilift lyf/ 1. Timot. 2.

En pad pesse Gudz vilie skiedur ecke/og faer verda vtualder/pad er/ faer pocknast Gude og eru honum pecker/ pat skiedur par fyrer/ad peir hneygslast a Gudz Nad z myskum/og vilia helldur treysta vppa sinn eigin verk og forpienan/en vppa Gudz Nad z myskunseme. Pad kañ Gud ecke ad lyka/ Par fyrer pott peir sie ad vyssu kallader/ pa verda peir po epter/eru ecke vtallder. Pad er/Gud hñ kañ ongua gedpeckne ad hafa a slyskum vantruudum mønum.

Pui næst epter pessa lyking seiger Nerrañ Jesus sinum Læresueinum fyrer sijna pyny z Dauda/So ad peir skule ecke hneygsla sig par a/helldur vita/ad hñ vill vissuliga lysa/og sijdan vpp aptur ryssa til eins eilifs lyfs.

Pa gieck til hans Moder sona Zebedei ete.

Pesser tueir Læresueinar Jacobus z Johañes / hafa pa meining ad Nerran Christur mune vppbyria eitt Veralldligt ryke hier a Jordu. Nier til suarar Nerrañ Jesus z seiger/Nuer hñ vill hafa nockud sierligt framm yfer adra i sijnu Ryke/sa parf ecke ad lata sig langa epter storum vølldum nie rykdome/Helldur skal hñ buast vid skirn z berskum Dryck/p er/hñ hlytur ad lyda marguyslegañ motgang z ossokner.

Petta skylia ecke hiner adrer Læresueinarner/ par fyrer misliykar pm vid pa tuo Brædur/ad peir villdu so sem vera fyrer hinum ødrum. Par fyrer kieñer og vnderuyssar Nerrañ Jesus peim/ad sijnu Ryke sie ødruvysi hattad eñ Rykium pessarar Veralldar. I Veralldligre valldstiorn geingur pad so til/pess meire magt og vallð eiñ hefur/pess dyrligre er hñ halldiñ. En i mynu Ryke seiger Nerrañ Christur er sa allra dyrlegastur sem mest litelækar sig/z ødrum vill hellst piona. Og petta sannar Nerrañ Jesus med sialfs sijns epterdæme/i pui ad hñ geingr fyrer pyy/so sem eitt Præll z pienare allra Maña/og einkum aumra bersyndugra/ Og setur hier til eina huggunarsamliga Malsgrein seigiande/ Mansins Sonur er komeñ/ vppa pad ad hñ pione z vtgiefe sitt lyf til endurlausnar fyrer marga. Petta ma med riettu kallast ein nykel z tru pionusta/ ad madur giefur sitt Lyf og sijn Likama vt fyrer sijna ovine ad frelsa og endurleysa

pa/

þa/Suo vill hñ aller adrer skule giora/þeir sem i hñs Ryke vilia odrum fremre vera.

Og er þeir geingu vt af Jericho.

Hier er epterdæme einrar sterkrar Truar a Herrañ Jesum/ad hñ kunne ad hialpa/þa þegar allra añara manna hialp og hiastod er vtgiord. Slyk Tru z soddañ traust kiemur þessum tueimur blindum mønnum til/ad þeir kalla suo akafliga z þeim verdur þat ecke hamlat. Þetta er oss eitt epterdæme/Vier skulum z so blyfa stoduger vid Bæna akalled/ þott ad hialp z hiastod dragist vndan/þa skulum vier ecke ad helldur aflata/Helldur vita þad fullkomlega/so sem hier stendur vm̃ Herrañ Jesum/hñ sier aumur a vorre eymd/z hañ mun giarnsamliga hialpa oss.

XXI.

Er ein historia/huernen ad Herran Jesus/ litlu einu fyrer sijna Pijnu/sñreid i Jerusalem a eiñe læns Øsnu. Þetta þiker fyre skynsemenne litels vert vera z ein audvirdeleg litilmotlig frasaga/ Enn hier hefur þo stor magt aleigit. Þuiad med þessare sñreid hefur Herrañ Jesus viliad lata sitt Folk sia sig/ad hann være sa riette einka Messias edur Christz/vm̃ huern slykt var adur fyre spad fyrer Spamañeñ Zachariam/Cap. 9. þar ed hañ nefner Herrañ Jesum eiñ Konung/ huer ad er Riettlatur z einn Frelsara/þat er ad skilia/sa sem frelsa mun sitt Folk fra Syndum um/ og hialpa þui fra Diøflinum og eilyfum Dauda. Slykt eru ecke Veralldlig nie stundleg/helldur Andleg eilyf audæfe. Þar fyrer færer Herrañ Jesus ecke neitt Veralldligt stat nie prial/helldur þa er hñ eiñ hoguær Kongur/þad er(So sem þar stendur hia Spamañenum Zacharia i 9. Cap.)Fatækur og aumur/huer ed rydur eiñe læns Øsnu/ þa ed hñ vill hier a Jordu lata sia sig so sem þañ saña Messiam/i mestu skraute og Veralldlegre tign.

Hier er nu tueggia handa Folk vidstadt/ vid þessa sñreid. Postularner z þad auma almuga Folk þesser medtaka Herrañ Jesum fyre þann saña Messiam/Kallande hañ þar fyrer Son Dauidz/ oskande honum lucku z Blezanar i hñs vppbyriada Ryke/med þeim ordum sem heilagz Ande hafde longu adur/i þeim hundradasta og atianda Psalme/ fyrer munn Dauidz/vt af Christo sagt z talad. En þeir phariseí/z hiner adrer sem fyrer heimenum voru meire z ædre/villdu hñ ecke medtaka/Ad vysu/þeir villdu giarna hæmla hinum odrum/ suo ad þeir skylldu ecke hñ med

taka/og ecke fyrer þañ sanna Messiam medkienña hñ nie sata.

Enn þo þeir mektugu z heilogu fyrer heiuinum vilia ecki medtaka þennañ Fatæka Kong tíðanda a einne stnu/ þa er þar þo marger adrer aumer og Fatæker sem hann medkiennа/og a hñ trua/þessum hmum somu til glede og huggunar/ þa lætur þesse fatæke Herrañ Christur sia sig/so sem eiñ mektugan Konung og Herra/ og rekur burt vr Musterinu þa sem þar jnne selldu og keyptu. Vppa þad huer madur meige sia/ad hans Ríke þad er ecki eitt Veralldligt ríke/helldur hefur hñ vmhyggiu fyrer þui/huernen ad Gudz þionustu giord mætte blíta hrein ofølsud og ohindrud.

Eñ þesse vt regstur af Musterinu/er ecke so litels verdur hlutur/helldur er þad eitt míked dyrlegt dasemdar verk/ ad so ríker meñ og megtug er/lata einn einstødings mañ reka sig vt/vm koll kasta peirra bordum/z bana peim Musterid / Og Herrañ Jesus hafde þo huorcke Suerd nie Spiot i hende/helldur litla Suipu/ edur keyre/ þar med rekur hann þa vt af Musterinu. Eitt dasemdar verk er slíkt/huerju oss ecke er møgulegt epter ad breyta/og vier skulum ecke þess og freista. Þuiad so sem adur er vmtalad/ i 13. Cap. þa skal einn predikare ei meir giora, enn ad bera fram Orded. Enn vilie nockur ann skipunar breyta epter þessu dæme Christi/ giefe sa onguum skuld/ þott þad ei vel luckest. Su malsgrein Spamansins hlyder sierdeilis vppa Judadomen og Musterid til Jerusalem. Enn vier i þui Nyia testamentinu erum ecke vid eirn stad sierlig ann bundner/helldr vid eina sierliga Personu/sem er vid Herrañ Jesum Christum/i hñs Nafne alleina vill Gud tilbedeñ verda/huar vier stadd er erum/þar liggur eingin magt a. Þesse grein hun þienar z þar til/ad Gydingar skylldu hallda/ ad þeirra slatruner og fornfæringar være ecke su rietta Gudz þionustugiord/ helldr at þeir skylldu hafa Mustered þar til ad akalla Gud riettelega i Nafne fyrerheitna Sædestns/framar enn at heidra þad vegna þeirra offurs og fornfæringa.

Eñ ad morne er hñ gieck aptur til Borgarinnar

Historian vm Fyrirtried / hun hlyder sierdeilis vppa Judadomenn/ Fyrst þad Gydingarner villdu ecke medtaka Christum / nie trua hans predikun / og ecke betra sig / þa merker hun ad þeir mundu missa allar þær gæfr/med huerium Gud hafde prytt þa framyfer allar adrar þiod er/og

a/og ad sijdostu fordiarfast. Þetta ma og suo almenneliga skijred verda/ epter þui sem Christur og Johannes predikedu / At huert það Tre sem ecke fører auxt skule afhogguast og i Elld brennast. Enn þegar Lærisueinarner þeir vndrudust/huersu snart ad Tred visnade/talade Herrann Jesus ettt mieg huggunarsamlegt ord/og sagde/ Huad hellst þier bidied i Bœnenne ef þier trued þui/þa skulu þier þ odlast / Þetta ord ættu vier med riettu vppskrifat hafa i vorum husum og hybilum/eda þar annarstad ar sem vier giorum vorar Bœner /So ad vier i Bœna akalle voru hugsudum þar vppa og verum þess heitare i Bœna akalle voru til Gudz

Og er hann kom i Musterid/

Nier segier huerinen hofudprestarner og Oldungarner yferfalla Herran Jesum i Musterinu/og vilia vita af hm / huer honum hefur giefed vallld/so ad predika/og so ad giora . Enn Herran Jesus hn suarar engu þar til/helldur setur hann fram fyrer þa adra Spurning/og segier þeir skule fyrst segia sier vm Skirn Johannis/huort hun hefdi verid af Gudi eda ecke. Slyka Spurning lagde hann fyrer þa/ecke alemasta þar fyre ad hn villde nidurþagga þa/helldur vill hann þar med straffa þeirra van tru/At þeir fyrst / forbetrodust eckert af predikan og skirn Johannes/ Þar nest og suo / ad þeir vt af hans predikonum og dasemdar verckum hefdu ecke suo mykid lært ad þeir visse/ ad hann munde giora slykt vt af Guddomligre magt/enn ecke af sialfs sijns Nadi eda asetninge. Þar fyr segier hann skulu þier ecke verduger vera/ad eg giefi ydur andsuar eda vnderruss/ so sem þesse eptirlyking hun vottar.

Huad virdist ydur / Madur nockur atte tuo Sonu/

Nier vissar Herrann Jesus þeim hofudprestum/Oldungum Skrifterlerdum og hinum audrum vantruudum Gydingum fra sier/ og ausar þm / huad þungr Dom og vrskurdr yfer þa koma munde/ vegna slykrar þra-vanteruar. Einckum sem er / ad Gud hann munde vpp fra þm tyma ecke hallda þa fyr sitt Folk / helldr munde hann kasta þeim/ fra sier og medtaka i stadenn þra / Heidingia og kalla þa nt Euangelium og til þss eilyfa lyfsins. Þetta ausar lysliga su eptirlykingen vm Vyngardz Mennena/huerium Vingardurinn var bygdr/ad þr skylldu giœta hans og med þra erfidr faga hann / Þat er/ þeir hefdu þad kall og þa byfalning af Gude/ad lœra Folked og leida þad. Efi huad giordu þeir/Þeim

þionum

Þionum sem husfadereinn yr sende til þrra villdu þeir i engilan mata hlyda/helldur veittu þeir þeim hadungar z drapu þa/huern epter annañ/þar til ad þeir og vm syder liflietu hans eigin Son. Þar fyrer feingu þeir þrra maklig forpicat laun/ so ad Gud hañ Rak þa vt z kastade þm fra sier/ so ad þeir vrdu hormuliga sundurdreifder forepdder og eydelagder. So sem stalfer þeir hier seigia/ Þa ed Herrañ Jesus hañ spyr þa at/ Nuad mun Herrañ Vingardsins giora til vid þessa Vingardz Menn/ þa fella þeir yfer stalfs stirs hofud eiñ hrædeligañ Dom/og seigia/ Þm vondum mñ mun hañ vondzliga fyrerfara.

Slykt Domsafelle/seiger Herran Jesus/ hefur Dauid longu audur fyrersagt/ Ad uppbyggendur/ þad er/ Høfdingrar Høfudprestar skriptlærder a medal Folksins/ þeir mundu ecke Gudz Son medtakande verda. Nu med þui ad Gud hefur sañ Son þañ burtuarpada Steinen / sett til eins hornsteins / sa ed huorutueggiu bæde Gydinga og Heidnar Þioder skyllde saman binda og saman hallda/ Þa fylger þad hier epter/ ad huer hañ vill ecke yfer þessum Steine lata uppbyggia sig/ hañ hlytur ad fyrer farast og fortapadur ad verda. Þuiat fyrer þa grein nefnist Herrann Jesus og lykist vid eiñ Stein/ ad Christielig Kirkia þeirra rettruudu hañ er þar uppa uppbygd. Eñ huer ed ecke truer a hañ/ hañ meider sig a þessum Steine/ ef ad hann vill hræra hañ/ eda falle þesse Steinn a nockurn/ þa sundurmer og knosar hañ þann hañ sama.

XXII.

Hier stendur enn ein epterlyking i huerre Herrañ Jesus hañ fyrst stryffar þa vantruudu Gydinga/ þar næst heidnar Þiodet/ og vottar og auysar hier huilyke beggia þeirra Domur verda skal. Brullaupid er fyrer giefning Syndaña/ og þat eilifa lyf/ huert ed Gudz Sonur Jesus Christus hefur afrekad og vtuegad / hañ huer ed høggormsins hofud hefur i sundur marid / Gen. 3. Til slykrs fagnadar og slykrar glede baud Gud þeirre fyrstu Verold/ fyrer muñ heilagra Forfedra/ Enn hun villde ecke þad þiggia/ Þar fyrer sieck heimurinn sitt straff/ so ad Vatzfloded kom og afmade allt þad sem lifanda var. Epter þad hefur Gud allt til Christum/ og Postulanna tyma ætyd og alla tyma lated bioda mønunum til þessa Brullaufs fyrer syna heilogu Spameñ / Eñ flester hafa forsmad þetta Bod / og akta meir stundlega forgeingeliga hlute. Sumer hafa veitt bodgiønnunum ofryske og dreped þa. Þar fyrer vppuakte Gud þa

Romueria

Romuerta og liet þa eydeleggia Gydingaland med ollu. Hier skaltu sier-
deilis þetta merkia/ad þott i Kristeligre Kirkiu/hafe nockr misnotur ver
id i ytra lifnadenū z framferdmu/þuiat fyre Abraham var eingen vm
skurn / so hafa z Gydingar epter Abrahā hafi adrar skickaner z adrar
Ceremonur/en Abraham hafde/z þr heilogu Forfedr. Þa hefe þo alla
tijma ein z hin soma predikun verid/vm Syndana fyrergiefning z þad
eilijfa lijfid/Einckum sem er þesse/ad menn ættu ad koma til þessa Brull-
aups/ z ad þeir styllou fyrer þña tilkomanda Christum vona Syndana
fyrergiefningar z þess eilijfa lifsins/So sem þetta fyrerheit hlioodar/Nu
skal sundurmerkia hoggormsins hofud. En hier stendr so/ad þienarañer z
Bodzmeñerner hafe vegna sijkrar Predikanar añad huort verid forsmad
er eda lijslatner. Þuiat Heimureñ gietur þ ei lidit/ad menn skule vona vpp
a Syndana fyrergiefning og þad eilijfa lijfid alleinasta fyrer Jesum
Christum.

En þegar Gydingar villdu ecke medtaka Euangelium/ z huorke sia
nie heyra Herran Jesum/ þa snert Gud sier til Heidinna þioda / og liet
bioda þeim til þessa Brullaups fyre Euangelij Predikan. Þuiad Euan
gelium er ein almeñelig opinber predikan huer ed onguan vtebyrger nie
epterskilur/helldur frambydur hun/einum og sierhuerium/jllum z godum
Gudz Nad og godgirne. Enn þar finnast nockrer giester/ sem ecke hafa
Brullaups klæde/þad er/þeir hafa øngua rietta Tru a Jesum Chri-
stum. En med þui Truen er ei riett/þa fylger þat þar epter/ad øll þeir-
ra verk lifnadr z framferde / þ hlyti allt ad vera Synd z ranglæte fyrer
Gude/So sem S. Þall hn vottar Rom. 14. Nuad ei er af Truñe þ er
Synd. Þuiad þetta er þad ædsta og besta einka skraut og skart Kristna
maña/ad þr true a Jesum Christū/ z fae fyrer sijka Tru fyregiefning
Syndana og heilagan Anda. Þeir ed ecke hafa þetta skart/ þeir meiga
vel hrosa sier af Kristiligre tru sem þeir vilia/vier hliotum og ad vña þm
þess lofstirs/ad þeir kallest Christner. En a þeim Deigi mun þad opin-
bert verda huerier Euangelium hafa af hiarta z aluoru medtekid/ z þui
retteliga truad og þar epter hegdad sinu lijfe og framferde. Nuer adrer
munu vegna þeirra vantruar eilijfliga fyrerdæmder verda.

Þa geingu Phariseí burt/og settu Rad saman.

Nest þessū epterlijkingū standa nu nockror Historiur/huersu at sadu
cei/Phariseí og skriftlærder freista Herrans Christum niz margwijslegū

spurningum/ ef þeir gixle veitt hñ i ordum. Enn Gudz vissdomur gior allañ mansius vissdom at hemsku/so sem vier sioum hier skiedur. Su fyr sta spurning er/ Nuort ar meñ skule giefa Keisaraũni skatt edr eigi Puiad Pharisei þeir mentu so/ Med þui þeir vœre Gudz Folk / þa œttu þeir ei vndergiefuer ad vera nockru Veralldligu valldz/ sierdeilis Keisaranum i Rom huer eo var eñ Neidingr. Eñ Herrañ Jesus samteinger hier Gud z Keisarañ/ þar fyrer/ ad allt yfervallo er af Gude/ so sem S Poll vott ar/ Og bydur Christur ad giefa þad Keisara sem Keisarans er / og þad Gude sem Gudz er/ Þad er ad skilia/ Madr skal þiona þeim badum/ þo so ef at þessara tueggia þionasta vill ecke hlioda saman/ þa skal madur heldur lata bregdast Keisarans þionestu eñ Gudz/ þott ad Madur atti þar fyrer nockud ad lida z voga.

Þñur spurning hlyder vppa vprisuna/ þar lata Saducei sier þikia/ ed þeir hafe fastan fot a ad standa/ ad þar sie engen vpprisa til/ z eige kuñe hun ad vera/ Med þui ad ein Kuinna hefur haft so marga Meñ. Þeir hugsa so/ Skule epter þetta lif vera añad lif/ þad er ei hafelegt ad aller þeir vij. meñ hafe eina Kuinnu. Slika þusalega hugsan hafa þess er kalfar oñ Nimerijke. Eñ Herrañ Jesus hañ straffar þo reitliga og seiger þeir villist/ vite huorke Gudz krapt nie Ritningina. Þuiad Ritningin Exodi i 3. Cap. nefner Gud eisi Gud Abraham Isaac z Jacob. Nu eru þesser Forfedur andader. Eñ med þui Gud hñ seiger/ ad hañ sie þeirra Gud/ þa er þar vt af augliost/ ad ecke eru þeir fyre Gude Dauder/ heldur lifande. Enn Lyskamañ vpp ad reisa af Dauda/ z lata hañ lifa au Matar og Dryckiar/ so sem Eingla Gudz ad eilyfu/ þat gietur eingin skepna giort / huorke mein nie Englar/ heldur er þad alleinasta Gudz verk. Þar fyrer kallar Herrañ Jesus þad Gudz krapt.

Þridia spurning hun hlyder vppa þad œdsta Bodord i Logmalinu. Med þessare spurningu œtlar Pharisearen/ ad hñ mune veitt gieta nockud sierligt. Eñ Herrañ Jesus hñ suarar honum einfalldliga z rett/ so at hñ hlytur ad vera þar med til fridz/ og þagnar vt af. Vm þessa vidrodu skrifar hin Gudzspialla mastenum Lucas skira. S. Marcus hñ seiger/ ad þessum skrijlarda hafe sierliga vel lykad andsuor Christi/ huert ed hñ gaf þeim Saduceis/ og hafe þar fyre vilnad verna til/ huert andsuar hñ gixle til þessarar Spurningar. Og sem ad Herrañ Jesus hñ suarar honum/ þa letur hñ sier þad ecke ad eins vel lyka/ heldur þa seiger hann med audmiukre hugar/ Gud ad elska/ og Naungan/ sem sialfan sig / þad

eru

eru þau verk/sem yfer ganga allar Breyteforner og allar Offraner/huer ed þau kyñe ad giora.

Sliꝁt/seiger S. Marcus/ad Herranum hafe vel þocknast/ ad hann suarade sua skynsamlega/og seiget þar fyrer til hans/Ei ertu langt fra Himnariꝁe/Þuiad þetta er vpphafid ad mañ komist þangat/ad Madr hñ lære Gudz vilia vt af Logmalinu/og vite þat/ad med vorum verckum kunnum vier ecke Logmalid vppadfylla nie þad ad fullgiora. Þuiat þa hrædast og skielfast hiortun fyrer Gudz reide/og hugsa vm þad/huernig þau meige til Gudz Nadar og fyrergiefningar Syndana komast.

Eñ vppa þad ad Herrañ Jesus hñ kome honum þñ i Gudz Riꝁe/ þa leggur hann eina spurning fram fyrer þa pharisæos og Skriptlærdu/ huad þeir hallde vt af Christo / Huers Sonur hñ sie ? Þesse spurning hun pienar þar til/ad Herrañ Jesus hñ vill hier med kienna þeim Pharisæis/ad enn þott þeir vite þad/huert ad sie þad sterlegasta Bodord/ þa er þad ecke nog til Saluhialpar. Þuiad þott Madur hñ vite þad/ ad hñ eige ad elska Gud og sinn Naunga/þa vantar hitt añad/ad þ sie giort. Eñ þad ed sama er omogulegt/utan so sie ad Madr hñ þecke Christi/ og vite huer og huilꝁur hañ sie/ sem er / Ecke ad eins Sonur Davidz/ helldur z so Drottin Davidz / og Gudz Sonur / huer ed situr til hægre handar Gudz/sa ed leggia mun vnder hñs fætur alla hñs ouine / Syndina/Daudann z Diofulinn.

Nuer ed hañ hefur nu slꝁa Tru a Christum/og efar þetta ecke/ honum eru hans Synder fyrergiefnar/z hann medtekur þañ helga Anda. Þesse heilagur Ande/hñ tilreider hiortun i þñ mata/ad þau gieta elskat Gud z Naungan. Og þott slꝁ elska sie ofullkomlig/ og holldid dregur oss ætid z lockar/ad vier skulum elska stalfa oss/ þa er þo þesse veykleike af Christo vppfylldur/ Og Gud lætur sier þocknast þessa hlydne/þo hun sie ecke algiord / fyrer sokum þeirrar Truar sem vier hofum a Jesum Christum. Þuiad fyre sokum slꝁrar Truar / þa fyrergiefur Gud oss allt þad sem vora Tru kann a adbresta og vanta vppa Laugmalsins fylling.

XXIII.

Er ein snorp predikun i mote pharisæis z þeim Skriptlærdu sem i þñ tima voru þeir sterliguſta stiornendur Kristninar. Fyrst auꝁtar hañ þa þegna þeirra vondz lifnadar og framferdis/Þui næst logdu þeir a mes

marguislig þyngst af sinne agirnd / z voru drambsamer Hræsnarar/enn villdu halldner vera hiner fromostu. Þar fyrer setur Herran Jesus fram einn agiætan lærdom / huernen menn skule hegda sier z breyta vid þa. Þegar þeir Predika Gudz Ord/seiger hann/þa eiga menn þeim og epter ad fylgia/En epter þeirra verkum skule menn ei giora/ z einkanlega vakta sig fyrer Drambseme/eingenn vppheffe sig yfer annan/helldur audmykie huer og einn sig/z þiene audrum giarnsamliga z af godum huga. Giate nu menn vandlega ad/huort ad Pauen i Rom. hans Byskupar/Mukar/ Prestar z Prelatar hafa / ecke þessa somu lestu / sem Herrann Jesus brigslar hier vm þeim Phariseis. Fyrer Dramb z Agirne kuna þeir ecke ad præta/þuiad þeir vilia alleinasta heita Andleger/z oll þeirra astundan er epter Fie og Peningum.

En þad Herran Jesus hann banar ad menn skule lata kalla sig Meistara/z at onguan skulum vier a Jordu Fedur kalla/þar med vill hann eckert annad fyrebodid hafa/enn so sem þeir Pharisei lietu kalla sig Rabbi z Fedur/liska sem være þeir alleina sinn allt vissu/ z þar fyre skylldu z attu þeir af ollum at heidrast z vegsamast z ann þeirra vilia z somplckis þa skylde einger nockurn hlut giora. Suo sem Pann gierer/ huer ed hafa þikist slyka Magt z slykt Vald/ad engenn skule annad giera/eda odru vss trua/enn hann vppa setur. En Kristner Menn þeir hafa odra lyfaning/þeir skulu hyggia ad Gudz vilia z hans Orde. Nuer hann hefur þad med hond/og handtierar þad retteliga / þann lata þeir blyfa Doctur og Kienef odur/ Þuiad þeir vita/ad hann talar eckert af sinu eiginhofde/ hann girnist og ecke afhalld sinnar Personu vegna. Þar þurt a mot/ Nuer hann hefur þetta Gudz Ord ecke/ edur handtierar þad orettelega þann hann saina halda þeir onguan Meistara / veita hann og ecke neina vegsemd/ þuiad þeirra eincka Meistare er Gud a Himnum / fyrer sitt Ord/ enn einginn annar. Epter þessa aminning tekur Herran Christur til/og setur fram hneygslunar Lifnad og framferde þeirra Phariseis og Skriptlærdu.

Fyrst seiger hann / ad þeir byrgi Himerikie fyrer monnum/þat er Þeir kienna ecke nie læra/ ad vier alleina vt af Nad Gudz fyrer Herrann Christum/þad fyrerheitna Sædit/edlust fyrergiefning Syndanna og þad eilifa lyfid/ Slyka lærendur finnur þu i Pavaden enum marga.

Þar næst eru þeir agiarner/ og liuga vt af eckinnum þeirra godz og Peninga med þuryferuarpe/ Þeir seigiast skulu bidia til Gudz fyre þann/

Alſka eins sem giordu vorer Mukar og Prestar / og enn nu giora/ þa þeir selldu monum Messur og Tiider. Þar standa enn nu Klaustur og Stigte/til vitnisburdar hier vm/so ei verdur mote mællt.

Í þridia mata/ad þeir leida og so þa Heidna Menn j villu/ sem yfer gafu Heidne /og giordust Gydinga Truar so od þeir vrdu fyrerdæmder/ þuiat þessum vijsudu þeir alleinasta til þeirra forinfæringa/ z ytre Gudz þionosstugiordar/ Enn vm Messiam vnder vijsodu þeir mm eckert / helldr vijsudu þeir monum fra hm.

Í fiorda mata/ad þeir fyrer sijna agirne gafu tilefne til Gud losiun. ar/ z kiendu monum so/ad þad være mine Synd ad sueria vid Musterid z Alltarid/ en vid Gullid i Musterenu z forner a Alltarinu.

Í fimta mata/ ad þeir lietust vera mæg granduarer i litlum hlutu z litilsuerdum/enn þar þuert a mot yfergiæfe þeir z at enguu oktodu þau enu adstu og sterligostu god verk/ sem er Domen/Ad Madr straffe huad strossunar er vert. Myskniseme/ Ad Madur hialpe z giøre gott hueriu Mane/huar med hn hellst kan. Truna/ad Madur þecke Gud ad vera riettan og sannan Fodur/og vænte hns hialpar i ollum naudsynium fyre hns Son Christum.

Í sietta mata/at þeir hiellde vandliga hreinu hinu ytra Bikarum og Matardiskum/Enn vm þat hirte þeir ecki/at þeir hofdu sueita og Blod fatækra manna i þeirra Kierum og koppu Atu z Drucku þar af. So sm flestur fiolde Muka og Klaustra manna giort hefur.

Í siaundu grein / at oll þeirra verk og giorder være eckirt annad enn einsmoul hræsne/Utan til være þeir skijnande z heilager/Enn hid jstra være þeir fuller allra Synda z saurugleiks

Í attundu grein/ ad þeir offæktu Gudz Ord / og lifdetu Gudhrædda Predikara. Hier er Pauen/ hans Biskupar/Mukar/Prestar z prelatar Hofudmeistarar vppa / a þessum Dogum / Gud afskyre þeim og giøre enda a þrra offsknum. Þar fyrer Ognar og hotar Herran þeim hræd. ilega/ og seiger/ ad allt saklaust Blod liggi yfer hofdi þeim/og þss skule a þeim hefndt verda/so at þeir skulu med ollu eydelagder verda/bædi fyr' Lijf og Sæl/ og ecke komast fyrr til Christi vidkiennings /en þa han forklarast/ og seinast kiemur til Domsins/og kastar ollum vantruudum i eilifan eld

Þesse Zacharias / vm huern Herran talar hier/ ad han hafe lifiatiff verid/ amille Musteris og Alltaris/ þa hallda sumer/ at verit hafe Fader

hins heilaga Johañis skírara/ huern ed Phariſei og Presta Høfdingiar skulu hafa. Drepid/ fyre pad/ ad hñ hafde jatad og medkient/ ad Jesus hñ være Christur Sonur Gudz.

XXIIII.

ER ein Predikun/ i huerre Herrañ Jesus Christus hann giefur Læreſueinum ſinum andſuar vppa tuær Spurningar. Su hin fyrre var vm̃ foreydſlu Gydingalandz/ hin oñur var vm̃ þann ſijdaſta Dag edur ſeinoſtu hingadkomu Herrans Jesu Christi. Eñ adur eñ þad Herrañ Jesus hañ ſuarar þeim til þeſſara ſpurninga/ þa kuñgiorer hñ þeim huernen þad ſkule tilganga þeſſ a milli/ þangat til ad Veralldariñar ende hañ kiemur. Fyrſt munu koma marger falſ Spameñ / og þeir munu villa marga. Þui næſt mun ætlid i Heimenum fyrr og ſijd vera ofridur og ſtyriøld /og eitt Ríke mun i mote ødru vppreiſa. Þar med munu þeir enu Christnu jafnliga offøkter verda / Nuar fyrer ad marger munu hneyxlaſt / þad er/ vikia og falla fra Trunne og Jatningenne. Ranglæted þad mun yfergnæfa/ og Kiærleikurin̄ mun nidr Morgum kolna. Þo ſamt þa ſkulu Euangelium vtganga vt vm̃ allann Heimenn/ nu i þeim ſtad / nu i ødrum lioma og Predikad verda/ til eins vitnesburdar yfer þa opacklatu Verold.

Þegar þier nu ſtaed ſuuirding Foreydſlunnar etc.

Epter ſlijka vnderuñſun þa kiemur nu andſuar til hinnar fyrre ſpurningarinnar/ ſo ad þeir kynne ſañliga ad vita/ nær þad ſkylldi enda taka med Jeruſalem. Og ſkipar Herrañ Jesus ſinum Læreſueinum/ at giæta vel ad ſuuirdingu i Muſterinu. Þad er ei alleinaſta ſkilianda/ vm̃ bilæte edur merke þeſſ Romuerſka Keiſarans / huert ed ſett var i Muſterid til Jeruſalem/ Helldur merker þad andlega ſuuirding/ z er vnderſtandanda vm̃ alla þa andlegu Kirkiuſtiorn/ huer ed Gudz ord þad heilaga Euangelium munde ei lijda /helldur ſtanda a mote þui/ med offoknum/ blodzvthellingum/ og allzſkyns Syndum og ſuiuirdingum/ og hallda faſtlega a þra Afgudadyrkan og rongum lærdome. Slijkt er ſu hin rietta ſuiuirding/ huer ed i kriſteligre Kirkiu ſkada meſtan giorer/ og foreydſluna yfer ſig leider. Þar fyre ſeiger Herrañ Jesus/ ad þa ſie ecke langt til foreydſlunnar Jeruſalem og allz Gydingalandz / þar fyre ſkule huer Madur forda ſier. Enn einkanlega er hier merkianda / þetta rad ſem Herrann Jesus

Jesus hafi giefur / Nar ed nockur lærdoms villa vppkiemur / og vikurkienningin Christi formyrkuasi marguislega/ Pa eiga Menn ad halloa sier vid Gudz Ord/ huert hñ jafnar hi' vid leiftrandi elding. Huer ed pad gioret/ sa fer ecke a'miss vid Nerran̄ Christum.

Og strax epter hörmung pessara Daga etc.

Petta er andsuar vppa pa adra Spurning Læresueinana / vm̄ pau Teiknen sem skie skylldi fyre pann sijdasta Dag. Og einkanlega er hier merkianda/ ad Nerran̄ Jesus hñ seiger hier fyrer/ huersu pad Heimurinn hafi mune verda med ollu athugalaus/ og stunda allrasta vppa sællyfe og ahyggiu pessarar Veralldar. Slykt athugaleyse skal ecke vera hia Christnum monn̄ / heldur pa eiga peir i Gudz otta ad lifa huer og ein̄ epter sijnu kalle/ og alla Daga og stunder sig ad tilbua og reida til pessarar hingadkomu Christi. Nuer adrer/ peir sem ad ecke astunda nema pessa forgeingeliga hlute/ verta odrum Mønnum vallda eda ranginde/ og lifa i lystingum pessarar Veralldar yfer pa mun/ pegar pa minst varer pesse Dagur koma/ og pr munu ett hrædeligt Doms afelle fa / Suo sem Nerran Jesus han̄ talar hier i pessare epterlykingu vm̄ pan̄ vonda Pienara

XXV.

SVo hin fyrre epterlykingen/ vt af peim fim̄ forsialum og fim fauisum Meynum/ hvn kienner oss / i huerre skickan Nerrann Jesus hann mune finna Verølld pessa/ pa hann kiemur a sijd asta Degi/ Enkum so/ ad marger / og flester munu athugalauser lifa/ og pott peir heyre alla Daga kient og tollad vm̄ pann sijdasta Dag/ pa mun pad peim po ecki ut hiarta ganga/ og ei munu peir heldur bua sig vid tilkomu Nerrans Christi/ Nelldr pa munu peir fara og hafa allrasta sijna alyggnu fyrer stundligum hlutum. Yfer pessa mun seinasti Dagur koma pegar pa minst varer/ Og mz pvi peir hafa forsomad Idranarinar tijma/ pa munu peir fra Brullaupum vteluckter verda. Vill por fyre Nerrann Jesus med pessare epterlykingu skerdeilis kienna oss og amuna/ ad vier skolum lifa rotta Drottins/ vera ecke athugalauser/ heldur alla Daga og allar stunder fela oss Gude a hendur/ og altid vænta epter hans tilkomu/ so ad vier sieum alla tijma reidubuner

med

Lug.

med vorum Compum og vidsniore / og mækkum suo sem goder Christner Meñ/med rettre Tru og godre samuisku fundner verda/nær sem Herrañ Christur hann kiemur.

Lika sem sa Madur/er ferdadist langt burt etc.

Nu auñ epterlykingen/vt af Pundsnum/hun kieñer oss/ad vier eigum ecke allcinasta ad vera vakandi/ og vakta oss fyre athugaleyse/heldr pad/ad huer og eiñ hañ standi so j sijnu kalli og embætte/ad hann pione morgum/ og ad sem flester hafe Not og gagn af honū. Þuiad pad Gud hañ giefur suo marghattadar gæfur/ pad skiedur allt saman til pess/ad meñ eiga ad pionа ødrum par med. Þeir sem pad giora nu truliga/og eru morgum Nytsamliger/ peim vill Gud giefa sijna Blezan/og margfalda sijna Nad vid pa/og vm sijder añars Neims/endurgialda z launa peim peirra trua pionustu. Enn peir sem petta giora ecke / og hafa sijnar gæfur alleinasta fyrer sialfa sig/og piena ønguum par med/ peir munu med eilyfre bøluan og fyrerdømingu straffader verda/ Suo sem Herrañ Jesus i enda pessarar epterlykingar sialfur vtleggur pad/ og ladar og lockar oss hid godmañligasta par til/at veita huer ødrum hialp og styrk/i huern mata sem vier kunnum / og seiger/ Ad huad eiñ giører peim enum minsta Christnum Mañe/pad hafe hañ giort sier/Og lofar ad hañ vilie a hinum sijdasta Deige hrosa pui/ z endurgialda pad. Þar fyre eru pad aumer Meñ og vesaler / og eiñ pungur afellis domur nun yfer pa koma/sem hialpad gieta ødrum/ eñ giora pad þo ecke / Heldur giøra ødrum mein og skada. Þar peir ættu ad giefa/ þa taka peir fra ødrum. Þar peir ættu ad kieña og vnderuisa / þar sunkta peir og leida samaiskuñar i villu og vantru. Þar peir ættu at hialpa og frelsa / þar plaga peir. Þar peir ættu ad sampynast i añars neyd z motgange/ þar hafa peir glede og gaman af. Slykt ma sia og merkia i øllum stiettum hærre og lægre. Eñ peir sem rietkristner eru/ peir hyxa vandliga og alvarlega epter pessum vrdum/og hegda par epter sijnu lyfe og framferde.

XXVI.

Sier tekur til Pyningar Nistorian vors liufa Lausnara Jesu Christi/huer ed oss jafnliga aminner og leider til Gudz otta/ Truarinar/ Kiærleikans og Þolinmædinnar. Þuiad fyrst þa siaum vier hier/ huersu hryggeligur z hrædeligur hlutur pad Syndin

Syndeñ hun er/ og so Gudz Reide/Af þui ad eingeñ Madur gat stillt hana/ vtan Gudz Sonur / þo med smanarligum / bitrum og beiskum/ Dauda. Þar fyre eigum vier æ og alla tijma at lifa fyrr og sijdar i otta Drottins/og fordast vandlega ad fremia Syndir. Eñ huar ed Synder eru og vond samuiska / þa er ecke mogulegt ad Madur kunne ad hafa nockurt añad betra traust eñ þetta/Ad Gudz Sonur/ hann tok vppa sig vorar Synder/og er ordeñ Forn og Offur fyrer þær/ og hefur med sijnu dyrmæta Blode þær borgat og bitalad. Nier fyret kallar Johñis skijrare hñ Lamb Gudz/Þad er/ þañ huern Gud sialfur hefur sett og skickat til eiñrar Fornar fyrer Syndernar.

Nier af er augliosliga merktanda / huilijk hiatru og Gudlastan þad er/ ad hugsa þad Madur mune fa fyrergiefning Syndanna fyrer sialfs sijns eiginlig god verk/eda añara manna/ ed: framjestodu heilagra Manna/Og leita so añarar Fornar og offurs/ helldr eñ Gudz Sonar Blodz/ Dauda og Þijnu/so sem giort var i Þauadomenum/Nuar fyrer ad Þauadomuriñ med rettu kallast Ma Antachristz Kirkia. Einkum af þui ad þeir þeiga vñ þessa Fornena Jesu Christi vors liufa Lausnara / og vijsa aumum syndugum monnum til þess Messu Offurs / sem af þeim er sialfum vppdicktad/Rænande so Offur og fornfæringina Herrans Christi sijnum heidre / ad vier alleinasta skulum alijta og treysta þar vppa. Fyrer sliika Tru a Jesum Christum/þad hañ hafe vorar Synder vppa sig tekid/og fullnægiu bot og bitaling fyrer þær giort / þa verda Menn alleinasta rettlater og Saluholpner.

Eñ ei fylger þad hier epter/ad Meñ skule þar fyrer eingeñ god verck giora. Þuiad so sem Christur hefur elskat oss/so eigum vier og huer añañ jnnbyrdis ad elska/ og þar med ad bera Krossiñ med Christo/og lijda giarnsamliga þat Gud hñ vppa oss leggur/verande i fullre von þar viñ/ so sem S. Þall hñ seiger Rom. 8. Ef vier lijdum med Christo/þa munu vier og so med hñ til Dyrdarinar vpphefiast. Og 2. Timoth. 2. Ef vier deyium mz hñ/þa munu vier lifa med honnm. Lijdum vier/ þa munum vier og so medrijkia/þo fyrer krapt Þijnuñar og vppriſuñar Christi. So skal huer og ein grein Þijnuñar vors liufa Lausnara Jesu Christi/ vtleggiast þydast og hneigiast/Einkanliga þar til/ ad vier skulu læra þar vt af/ Gud ad ottast/ Syndinnar ad fordast/ Gude ad treysta / og visselliga ad trua oss ad fa Syndaña fyregiefning / fyrer Jesum Christum/ elska huer annañ jñbyrdis/og giora huer odrum til goda/og eignast suo

verar Sæler med Þolinmæde/ i allzkyns Krosse og motgange.

Nu vilium vier Þýdingar Historiuna sialfa yfer skoda / grein epter grein/og sia huad oss verdur þar til lærdoms fyrer sett/auk þessa almeñe liga lærdoms sem nu var vmtalad.

Þa sanian sófnudust Kienemaña Hofdingiar etc.

Lærdu hier fyrst/huerier þeir eru sem Christum ofsækia/ z hñ a Krosſiñ festa/ Einkum sem eru þeir hellstu og æstu Kiennemaña Hofdingiar/Skriptlærder/z Olldungar folksins/þat er/þeir sem æðstu embætte hofdu i Kirkiuñe og Veralldligre valldstiett. Eins og Þauenn gioreir a þessum Deige med sijnum Byskupum/Diuplærdum/Doctorum/Løguit ringum. Suogt ad segia/Þeir sem ad þikiast vera / og af Veroldinne halldner eru fyrer þa Heilagostu/Lærdostu/ Vísostu/ Megtugustu og Ríkostu Menn/i hia huerium riettkristner reiknader eru Þussar/ Þorparar og villu Menn / Þesser hinu somu kuña a þessum Dogum ecke heldur ad hlyda Gudz ord / heldur eñ Gydingarner þeir lidu Christum Jesum.

Eñ þa Jesus var nu i Bethania i huse Simonar/

Hier er fogur Historia/i huerre vier siaum/ huersu ad Herrañ Jesus hañ dæmer þetta fyrer eitt hid allra æðsta og besta verk/ef Madur vidur kiener hañ og Vegsamar/Sosem þesse Kuinnañ hun hier giorer/ huer ed ast og Tru sijns hiarta til Herrans Christum i liose lætur med þeim hætte/ad hun heller þessu kostuliga Smyrsla Vatne yfer Hofud hañs og Lykama. Þuiad þetta leggur Herrañ vt sialfur sue/ad med þui hann skylde lýsiataſt næsta Dageñ þar epter/þa hafe hun giert þad til þess/ ad bua hñ þar til med Grafariñar. Og hier prýsar hñ heñar Tru/i þui ad hun hneyxlast ecke a haña Dauda/heldur aktar hun hañ og heldur hañ ad vera Dyrmætañ og dasamligañ. Þar fyrer verdur sliikrar Historiu minst i Christeligre Kirkiu/ og sliikt verdur med riettu kient og Predikad/Ad eckert sie gledelegra nie huggunarsamlegra eñ þetta/ad Jesus Christus er fyrer oss daiñ/og ad hñ hafe med sijnum Dauda/ Greptran og Vpprýsu oss leyst og frelsad fra Syndiñe og eilifum dauda.

Þa gieck kurt eiñ af þeim tolf/sa ed hiet Judas et c.

Ádur fyrr sagde Gudzspialla Madurenn fra þui/ ad Hofudkienne menñerner/þeir enu Skriptlærdu og olldungar Folksins / hafe verid þeir

enu

enu sømu sem satu vm̃ lýfid Herrans Christi og hañ villdu lýfiata. Ekki hier auñsar hann/ ad einn af Herrans Christi eigin Læresueinum hafe tilstyrkt og hialpad Gydingū til pessa peirra aseinings/ So at sa fatæke Christur/ hann hlytur ofsoktur ad verda bæde af vinum og Quinum. Quiner hañs peir geta ecke lidit hans Predikun. Viner hanns lata sie z penninga tæla sig. Sø geingr þat alla týma til/ allt til Heimsins enda. Eñ huad hryggiligt z hrædilegt Domsafelle yfer slýska mun koma/ þad auñsar Herrañ Jesus litlu sijdar/ og seiger/ Þad være betra ad peir hefdi alldrei fædder verid.

Enn a fyrsta Sætabraudz deige / geingu Læresueinarner til Jesu.

Nier tekur þ gamla Testamñtid enda/ z vppbyriast hid Nyia. Þuiad Herrañ Jesus/ hñ hælldur ad søñu Paskalams hatijd Gydingaña/ eñ hñ seiger/ þad skule vera su hin seinasta/ og jnnsetur og stickar þar i staden Kuelldmaltijd sijns Lýkama og Blodz. Ad lýka sem Menn hefdu ædar etid Paskalambid/ og endurminst þar med peirrar frelsanar af Eigiptalande/ So skule Meñ nu hiedan af/ z alla týma hier epter/ i Kulldmal tijdiñe eta og Drecka Christi Lýkama og Blod/ Nuar med og jafnframt vier skulum endurminnast z hyxa/ ei vppa eina stundlega/ hælldur a eina eýslifa endurlausn/ vt af Diofulsins vallde/ Syndiñe/ Daudanum z Helueýste/ sem skied er fyrer Jesum Christum þad retta Paskalamb. Þesse ord skalltu vandlega merkia / þa mattu sia huersu blindader og villter peir Sacramentistar eru/ þar Christur rietter Braudid fram̃ og seiger/ Þad er min Lýkame / þad er mitt Blod / þa vm̃snua peir þessum ordum/ og seigia/ ad þad sie ecke nema Braud/ og merke ad eins Lýkamañ Christi. Verande so ecke betre eñ Papistar peir ed forsma Christi býfalning og skipan/ Þar hann seiger/ Dreckid aller hier af/ þa taka peir þo fra Leikmønum þañ añañ parten Sacramñtisins. Nuer hñ vill nu lata sig villa og visvitande og viliande med sier hafa eina vonda samuisku af þessum Heime/ fyrer Gud/ hñ same epterfylge Papistum/ eda Zoinglio og peim ødrum Sacramñtistū. Þuiad Christur hñ hlytur so vel hafa talad ofatt þad eina sem þad añad. Gud snue peim a retkan veg.

Og ad Lokløngnum sögdum etc.

Nier eru tuær merkeligar sijnar Nistoriur. Su fyrre talar vm̃ Petrū

og þa adra Læresueina/huerier ed fyrr og ædur eñ þad freistingiñ kom/ þa voru þeir so sterker og fullhugader/ad þeir seigiast vilia ganga i Da udañ med Herranum Christo/ Eñ þegar ofsoknin og freistingiñ kiemr/ þa eru þeir ecke alleinasta hrædder og veykier/helldur liggia þeir fallner med øllu/ so ad þeir ei alleinasta flyia burt fra hñ / helldur þa hneygsla þeir sig a honum. Þar fyrer er alla tijma Naudsyn a kristeligri Bæn/og ad hafa goda giætne þar a/so sem S. Pall seiger/Ad huer hañ stendur/ siae sa vel til ad hñ falle ecke.

Nijn Sal er hrygg allt i Daudañ et c.

Þesse sñr Nistorian/hlyder vñ þa Andlegu halcitu Þijnu vors liufa Lausnara Jesu Christi/hueria hñ hefr vegna allz mañligs kyns i Gras gardinum lidid og polad/ad hñ preyter og berst vid Diofuliñ/ og Synd ina/af huerre Daudiñ er kominn/r heyier soddan barattu/ad hñ af ster re hrygd/Angist Skialfta og Titran sueitest soddan Blodsveita/so sem S. Lucas hñ vottar/ad Droparner hafe fallid a Jord nidr/ Og i slijkre Neyd og Angist birtist hñ eirn Eingill/og verdr ad hugga hañ. Allt er þetta skied vorra vegna/ vppa þad ad hñ frelsade oss fra þire hrædeligre og oendanlegre skielfingu/Neyd r angist Helluijtis r þess eilifa Dauda. Þess vegna ber vorum Lausnara Jesu Christo Lof og Þrijs og þackar giord/ad eilijfu/ Amen.

Hier staum vier og so eitt sierlegt agiætligt epterdæme / ad hañ i slijkre astrijdu og freisting fer og bidst fyrer. Þuiad slijkt er skrifad oss til epter dæmes/ad vier skulum og suo eirnen vaka og bidia. Þuiad Hollt vort er miog vr mata fram breyst og veykt/ Þar fyrer kñ þad snort til at beta/ ad ein Mañeskia falle i hormung Neyd r angist. Eñ huernen at madr skule bidia/þad seigist og hier/Ad Madr skal setia fram fyrer Gud sijna Naudsyn/og bidia Gud vñ hialp og hiastod/eñ setia þad þo i Gudz vil ia/ og fela hñ þad alleina a hendur. Eñ einckanlega verdur hier til kien ingar og lærdoms framsett (ad med þui Herrañ Jesus hñ hryggist so/ Titrar og skielfur) huad hryggeligur og hrædeligur þunge Syndin hñ er/og huad þung hun hefur ordit vorum liufa Lausnara Jesu Christo/ þangad til hañ hafde hana fyrer oss bitalad. Vppa þad ad vier þetta huortueggia giorum/ Bæde ad fordast Syndina þess vandligar/ og ad packa vorñ Lausnara Jesu Christo/fyrer sijn oseigianlega velgiorning/ og hugga oss vid hñ.

Os

Og þa hñ þar ad tala þetta/ Sia þa kom Judas.

Judas suikur Christum med Kosse/ alÿka giora aller Villumeñ/ þeir ed alla tÿma hafa fyrr og sijd/ med følskum flærdar lærdome hañ forrad id/ enn skryda og prÿda sig þo hid ytra/ suo sem hafe þeir enu somu mein ing/ og ad þeir vilie Kristeligre Kirkiu ecke vtan hid besta þar med. Enn þad/ ad Herrañ Jesus hñ skipar Petre ad slÿdra Suerdid/ og veita ong ua vørn/ þad skiedur ecke alleinasta fyre þa grein/ ad slÿk vørn og hialp var þa i þad sinn til einckes/ helldur fyre þa grein/ ad Christus hñ giefr sig viliugliga sialfur i Daudann/ og i þann mata hefur Skriptin ordid ad vpp fyllast. Þar fyrer skal eingen Madur steyta sig nie hneyxlast a þessum Dauda/ þetta hefur verid Gudz dasamligt z oransakanligt Rad og vilie. Ellegar hefde Christus kuñad ad veria sig/ ecke alleinasta fyre Mannlegan styrck og hiastod/ helldur og suo fyrer Einglana. Enn huar være þa su glede og huggun/ sem vier nu (Lof sie Gude) eilÿflega hofñ/ at Christur hñ sie fyrer oss a Krossinum Dainr Næst þessu þa er og eiñ añar naudsynligur Lærdomur/ ad þar skal engiñ Madur Suerd taka/ nema hñ sie þad bifalad/ So sem Meñ sia dæme til nogleg. Þuiad þad er so asett/ At huer hñ tekr Suerd/ af sialfum sier til/ hñ same skal fyrer Suerde faraſt.

Eñ þeir sem Jesum hofdu gripid/ leiddu hñ fyrer Kiennemanna høfdingian/

Framuegis allt til enda Passiuñar/ skrifar Gudzspialla Madureñ/ huersu ad Herrañ Christur/ hañ var fyrst hafdur i Kiennemaña Hofd ingians Hus/ þui nast fyrer Pilatum/ sidaſt til þess stadar þar sem hñ var Krossfestur/ z huad hñ i huerium stad fyrer sig hefur talad/ og lidit/ og huad til hefur borid. Slÿka kuol og Pÿnu skal huer og einn Kristiñ Madur/ i ollum sijnum greinum so akta og alÿta/ og so vmhugsa/ at allt þetta hefur vor liufe Lausnare Jesus Christus vorra vegna giort/ Vpp a þ ad þesse huggū hun sie þess stodugre z stadfastare i vorum hiertū/ i giegn ollum vorum Syndum/ ad þar sie meir enn fullu bitaladar og Nogu dyrt borgadar/ einkum sem er/ med þeim Beiska og bitra z Smañ arliga Dauda Jesu Christi Gudz Sonar.

Eñ Kiennemannahofdinginn og Olldungar og allt Radid leiddu liugsiena et c.

Hier er sierdeilis og einkum merkianda/ ad med saſſindum þa kunna Gydingar ecke ad gisra Herranum Christo nockud / eda beinſſa nockud vppa hñ/þar fyre verda þeir ad hialpa sier med lygum z falsuitnisburd um. Oss er þetta til huggunar skied/ At Christur hñ hefur ecke lidit fyr sinar/helldur alleinasta fyrer vorar Synder og misgiorder. Nuar fyrer skulum vier þa ecke hugga oss vid hans Pinu og Kuol.

Þetta epterdæme er og i þeirre grein huggunarsamligt / ad med þui þeir sem vid Þauadomeñ hanga/þeir vppliosta a þessū Dogum i giegn Euangelio/allzkyns loſtum og lygum / Nuxum þui hier/ ad suo hefur geingid vorum liufa Lausnara Jesu Christo/so sem hañ seiger/ Þienar inn a ecke ad hafa betra eñ hñs Herra. Nafe þeir mig ofsokt / þr munu og ofsækia ydur. Nafe þeir halldit mijn Ord/þeir munu og halda ydar/ Joh. 15. Suo er og hitt annad epterdæme hier vel athugande/ad Kieñe maña Nafdingeñ Særer Herrañ Jesum/suo sem være hñm mykel aluara a þui/ad vita/ef hann være Christur. Enn þegar hañ seiger honum þ/ þa hropar og kallar hñ vpp / lyka sem være þad hin stæsta Gudlastan. Eins alyka gisra Papistar þennañ Dag / þegar Madur jatar og med kieñer fyrer þeim þann rietta Sañleik / ad vier hliotum alleinasta fyrer Truna a Jesum Christum ad verda Saluholpner/ þa taka þeir þ vpp fyrer fullann vitnisburd villu og vantruar/lasta þad z lyta og deyda og drepa Meñ þar fyrer. Slykt skulum vier med Herranum Christo polin modliga lyda/sa ed hier lætr hrekia og sla sig/og hrækia a sig/ og leggia a sig alla plaga og Þinu/lyka sem ad giæte hañ ecke sig vared/ nie þar ad gisrt.

Enn Petur sat vt j Fordyrenu og vermde sig.

Af Petre/huer ed skamliga afneitade sijnum Herra Christo/ þa skul um vier þat læra/J fyrsiu/huersu snart þ er vtgiort med Mañeskiuna/ huer ed þo med allre alusru hugsar sier ad voga sijnu lyfe vt med Chri sto/ad hñ kann so snarliga falla og forsta sig. Þar fyrer eigum vier æ og alla tyma ad bidia Gud/ ad vier eige leidunst nie føllū i freistingarnar. Þar næst er þetta harla huggunarsamligt epterdæme fyrer alla Synd uga/ad Herrañ Jesus hñ vill fyrergiefa oss vor missfelle / og reikna þau ecke oss til/ef ad vier vilium grata med Petre/þad er/Vidurkiesa vorar Synder og missfelli/græta og syrgia þær/og bidia af hiarta vm Nad og fyrergiefning. Meir gietum vier ecke giort til Syndaña fyrergiefning

ar/hitt

ar/hitt allt annad hefur vor liufe Lausnare Jesus Christus giort/ huern vier skulum med Trunne til vor medtaka/ pad er/ hugga oss par vid/ og hallda/ pad sie fyrer oss skied.

XXVII.

Enn ad morne geingu aller Kiennemanna höfd. etc.

Jafnan talar Guzspialla Maduriñ vm̃ pa Kieñemanna Nofdingia og Olldunga Folksins/ i pessare Pijnuñar Nistoriu/ Vppa þ/ vier skulũ ecke vndrast/ og ecke steyta oss par a/ þott vier siaum þat enn suo til ganga a pessum Dogum/ Ad Euangelium pad er ofsokt/ lastad og fordæmt af peim stormegtugu Herrum/ og einkanliga sierdeilis af peim sem pad andliga Kirkiu valldit hafa. Þuiad pesser eru peir enu somu/ sem ecke hafa Roo nie huild/ a medan Christur hann lifer / og hans Ord verdur rettiliga predikat.

Þa er Judas sa ed hann hafde forradit/ leit pad et c.

Eitt hryggilegt epterdæme er þitta/ huersu ad Judas vaknar vid sijna Synd/ og hun skielfer hans hiarta/ og dregur hann til orvilnunar/ so ad hñ rædur sig sialfur af Dogum. Hier af skulum vier læra/ ad Syndga ei visvitãde/ so at oss hende ecke slijkt. Þar puert a mot þa er dæme Peturs/ Honum er og so leid sijn Synd/ enn hañ girnist af hiarta fyrergiefning/ og vonar par vppa. Þuilika von hafde Judas ecke/ par fyrer orvilnadist hñ/ z fyrer for sialfum sier. Lær nu par fyre af Petre/ huad z huilijk ein rett og sañ jdran er/ sem er/ Ad peckia sijna Synd/ og hafa þo traust og huggun fyrer Jesum Christum/ i giegn Syndinne. Enn pad Gydingar keyptu eiñ Akur fyrer þa priatigu Silfurpeninga/ pad er skied fyrer þa grein/ Ad sa Akur skyllde vera eiñ eilijfr vitnisburdr i mote peim sialfũ/ ad peir hafe Jesum Christum Krosssest/ huer ed peim var saklaus foradiñ og selldur i hendur.

Enn Jesus stod fyrer Landzdomaranum et c.

Ningat til hafa Gydingar alleina honlad vid Herrann Christum/ z peirra illuilia og hadungar a honum audsynt/ Nu koma og eirnin Neid ingiar par ofan a. Hier er fyrst giætur giefande/ ad peim marguñsligũ vitnisburdum/ sem hlyda vppa sakleysid Christi. Pilatus merker sialfur ad hñ sie af ofund ofurselldur/ og medkieñer liosliga/ ad hañ siñe ongua sok med pessum Riettlaka. Hans Kuiña ber og suo vitne / ad Jesus sie

Riett

Riettlatur / og slijkt sie heñe i Suefne opinberad / og amminner þar fyrer Pilatum/ at hañ skule ecke Syndga sig a hñi. Slijka vitnisburde hlytur Herran Jesus ad hafa i þessum Heime / eñ ecke ad sijdur verdur hann ad lijda Pijnu z Dauda. Þuiat hñs eigid Folk hueriu hañ var fyrerheit in z sendur / þad vill helldur giefa lijf z grid þm argasta skalk z Morðingia/ helldr eñ þ sa saklause Jesus sie laus latiñ. Slijkā fiandskap hefr Diofulliñ z Heimur þesse a vorum liufa Lasnara Jesu Christo og hñs Orde z Euangelio. A þessum Dogum kañ Paueñ i Rom z adrer Stor herrar/ ad lijda/ Tyrkia Gydinga/ Endurskijrara/ Sacrameñtista z allz hatta adra Villumeñ. Enn jafnsnart sem þad Euangelium vt af Christo Brydder nockurn eiginn a sier/ þa er vppe Elldur og Eisa / þad vilia þeir ecke lijda. Þeir lata Barrabam lausann / enn Christū Krosfesta þeir/ eins sem giordu Gydingarner

Og er Pilatus sa þad hann fieck ecke adgiört et c.

Pilatus feller Domsadkuædе yfer Christum/ enn vill þo þar med vera Fromr z saklaus. Þar a mot eru Gydingar vppa þrra sijdu so athuga lauser og orogger/ ad þeir berliga seigia/ Ef hñ skiedur orietf þa kome þ yfer oss og yfer vor Børn. Þar fyre vrdu þeir/ epter þui sñ þeir oskudu/ ad verda afmader z eydelagder af þeim Romuerium/ og allt til hins sijd asta dags eru þeir og blijfa Armer/ aumer / forblindader / villurafande Menn.

Þa höfdu Strisdzmenn Landzdomarans Jesum.

Þesser Heidingiar veita Herranum Christo allzskyns meingiorder/ z lata stundlig audæfe og Magtarualld so forblinda sig/ at i hans stærstu Neyd z angist hæda þeir hañ z spotta. Allt þetta lijdur vor liufe Lausnare Jesus Christus viliugur z med þolinmæde vorra vegna. I sama mæta hliota þeir enu Kristnu i þessum Heime ad lijda/ Þuiad þienaren a ecke betra ad eiga enn hans Herra/ so sem hier strax epterfylger

Eñ er þeir geingu vt/ fundu þeir eirn Mann etc.

Þesse Simon hñ er ein fyrermyndan allra Kristiña Maña / þeir eð hliota ad bera Christi Kross/ þad er/ ad lijda vegna Christz z hñs Ordz. Enn slijkan Krossburd vtuelia þeir ei nie kiosa sier sialfer / helldur rata þeir þar i oforuarandis/ og þeim verdur naudgad þar til. Þuiad eingin skal sier sialfur nockurn Krossburd giora/ eda vppa sig leggia/ helldur huad

huad Gud skickar z leggur vppa Mañ/ pad skal hañ giarnsamligа med godum vilia bera/ Med pui vier staū/ ad vor liufe Lausnare Jesus Christus/ hñ hefur staifur sīñ Kross borit. Eñ par peir giefa Herranum Christo Edik ad drecka/ pad er ein sierlig auñsan vm̃ þ beiska hatur og heipt sem peir hafa a Christo og hñs Kristnum monum. Puiad i Neydinne og hārwkuælunum/ pa er pad Veralldariñar plagsidur/ ecke ad eins ad lata pa enu Kristnu huggunarlausa / heldur pa vpphugsar hun huad marguñsligа hun kuñe med allzkyns mnckun z meingiordum Plagum og p.sstū pa ad lysflata/ z peirra kuol z pīnu pyngre z sarare ad giora.

Eñ sem peir hofdu Krosssest hann etc.

Kristeliger Kiennefedur hafa agiætliga meining haft vm̃ Krossinn/ Puiad lyka sem Ewa hun syndgadist a pui fagra auaxtarsonnu Alldintre/ og er suo i Daudañ fallin/ So er og fyrer Gudz Son/ a pui purra Krossins Trie/ Lyfid aptur giefid/ Daudiñ Drepiñ/ og Diofulsins rike nidur brakad og brotit. Petta Krossins trie hefur siora Arma edur enda/ Par a hanger Herrañ Jesus med vtrettum Armleggium/ til eins vissuligs merkis par vppa/ at hñ vill oss alla til Nadariñar nædtaka/ z fyrer peñañ sīñ Dauda veita og giefa oss Frid i allzkyns Neyd og angist/ suo ad vier leyster og frelsader fra Gudz Reide/ huorke skulum ottast Diofulin nie peñañ Neim.

Eñ par Strīdzmeñerner spila vm̃ Klæden Christi/ Pad merkier þ/ at huersu lyfted sem peir enu Kristnu hafa i pessum stundligum hlutum/ pa hliota peir po pad fram̃ ad leggia/ og lyda ad Verolldiñ skiemte sier par vid.

Yferskriptiñ yfer Krossinum/ hun giefur Christo sok/ so sem være hañ styrialldar vpphlaups Madur/ suo sem vilie hañ vera Kongur/ og hafe viliad Keisarans vallde og Rike kremckia. Slykar lygar og lastaner verdur pad Heilaga Euangelium ad lyda / og peir enu Kristnu eñ nu/ Par po Christur ecke vill i nockurn mata vera halldinn fyrer Veralldligann Kong/ og lærdomur og lifnadur peirra Kristnu stendur allur vppa pad eilyfa og okomna/ eñ ecke vppa petta Nalæga og forgeingeliga.

Pa voru og Krosssester med honum tueir etc.

Pesser tueir Spillutrkiar sem Krosssester eru niz Christo/ sīñ til huer tar handar peir eru ein fyrermyndan og so sem Speigill/ i huerium vier berliga siaum/ huad Verolldiñ er/ og huernen hun brepter og hegder sier

vid Christum og hans Ord. I fyrstu þa er þar eingin Mismunur Manna i mille/ þeir eru aller spillurkiar/ þad er/ eilifs Dauda verduger/ Synd arinar vegna. Efi þar hanger vor liufe Lausnare Jesus Christus nitt a mille þeirra/ vtrietter synar hendur/ heimter z kallar til sin alla Synduga/ fyrer sitt heilaga Euangelium/ og lætur boda z Predika fyre þeim/ ad þeir skule fyrer sia Dauda vissuliga vona og vænta vppa Syndanna fyrergiefning/ og þad eilifa lif. Enn huernen tekur Verolldenn þessu z Eins alyka z þesser Spillurkiar giordu. Enn þeirra lastar og spottar Herran Christum/ i huerium hann hafde þo att at hafa alla sina glede z huggum. Þetta giora z þeir Kieñemannahofdingiar/ Skriptlærder og Olldungar folksins. Slykt hid sama giora z einnen a vorum Døgum Paueñ/ hans Cardinalar Byskupar/ mz ollum þeirra Gudlasta selskap/ Þess verr sem þeim Kristnu gengur/ þess meire er þeirra glede z fognudr.

Efi hin annar Spillurkifi/ Suo sem Lucas seiger/ Nu vidurkieñer sig fyrer eina Syndara/ Auitar sin lagsmañ vegna hans Gudlastanar/ forsuarar so Christum og hans æru / og biour at hann vilie huxa til hans i sinu Rike. Nañ þneykir sig ecke þar a/ þott Herrañ Jesus hañ hange þar a Krossinum/ z hliote þar þegar at Deyia/ Helldr þa iatar z mzkieñer hann fyrer slykañ eina Konung/ huer þo hier i Verolldu sie Daudr/ þa hafi hann þo/ fyrer vtan þessa verold/ eitt eilift Rike/ huert hann bæde vill z kañ þorum med sier at veita z giefa/ þeir sem þad girnast. Þetta er eitt miog ofurmata agiætt epterdæme / af hueriu vier skulum læra / Huernen vier eigum rietteliga ad akta og vinda Pynuna vors liufa Lausnara Jesu Christi/ z hana rietteliga hugleida z oss i nytsemd ad færa.

Og fra siettu stundu vard myrkur yfer allt Landit.

Nier epter fylgia nu þr veglegu Vitnisburder sem þad votta/ ad þisse Jesus/ sem so smanarligañ Dauda lyder a Krossinum/ hann sie sañarlega Sonur Gudz huer ed hier med vill skielfa Diofulin og Heimin / sem nu meintu/ ad Gud hefde gleymt hann olldungis / og med ollu hann yfergiefed. Þuiad þesse formyrkuan hefur ecke Nattulig verid / ad hun skylde suo leinge vara/ z a ouenuligum timma skie/ þegar Tunglid var fullt.

Þuilykt er z so þetta/ ad Grafernar opna sig i Jardskialfta num/ og marger Lykamer Helagra risu vpp. Efi einckanliga þad/ ad Fortiallid þad rifnade i sundur/ og þad allra Helgasta vard opid. Þuiad þetta er eitt vissulegt merke z auyssan þar til/ ad fyrer Gudz Sonar Forn z offr/

þa

þa skylde þionustu giørd Moses enda taka. Þetta allt vppuekur Hø-
udz Mañeñ/ ad hñ berliga medkieñer/ ad þesse Jesus sie Gudz Son. So
snart tekur Blodid vors liufa Lausnara Jesu Cristi ausyt ad færa/ og
Mønnum ad snua til yfirbotar.

Ad Kuelldi kom eñ riskur Madur af Arimathia.

Þetta er ein frasaga/ ad þo Kieñemañahøfdingiar Skriptlærder og
Øldungar Folksins fyrirlyte Christū/ þa sanit hefur þo Herran Jesus
eñ litiñ flock Maña/ og eina litla Kirkiu/ sem ad helldur med hñ og vill
þiona hñ/ jafnuel epter Daudā/ þa þegar øllum þikir þad sie nu vtgi-
ort vm hñ. So sem Joseph hñ giører hier/ huer ed berdist epter Lika man
um Jesu/ og leggur hañ i sina Nyia Grøf. Og Konunnar sem ad sitia
hia Grøfiñe/ og ecke gieta skilist vid Likaman Jesu Christi þeirra liufa
Herra og Lausnara.

Annars dags komu Kiennemañahøfdingiar etc.

Storleg vndur eru þat/ at þesser forblindader Meñ hafa engua Roo
nie huild/ og ecke þa þeir høfdu Krossfest Christum / og i Grøfina nidur
lagt. Þeir koma nu til samans/ og eru hrædder vm sig/ ad hñ mune risa
vpp af Dauda / þar þeir høfdu þo adur spottad hñ vm þessa vpprisu.
Þañeñ mun þ tilganga/ Aller þeir sem ecke Trua a Jesum Christū og
hans Ord/ helldr ofsækia þad/ þeir auka sialfum sier ahyggiu og omak/
Og þess framar sem þad þeir hyxa sier at nidurpryckia Gudz Orde/ þui
meir koma þeir þui a Lopt. Ems gieck þad hier til med Gydingana/
med þui þeir jncigla Grøfina / og setta Steydzmeñ til geymslu þar vm
kring/ Þa skiedur þ so hier fyrer/ ad af sinum eigin meñū verda þr fyrst
varer vid vpprisuna Christi/ og hliota so mote sīe eiginligre samuisku/
mz þriefanlegum lygum ad afneita og verja hñs vpprisu. Allska s þad
Þaueñ og hñs selskapur/ þeir kuña ecke nei ad segia vid Euangelij lær
dome/ vtan med storum otruanligum lygum og þreifanligum osañindū.
Þañenn er Christus vm litla stund veykur/ lætur þa hafa allan þeirra
vilia/ so sem þa Ogudligu lyster til/ Eñ at sydostu verdur hañ þeim yfer
sterkare/ z kollkastar þeim/ so at þeir lifa med vondre samuisku/ z hliota
suo ad Deyia z fyrerdæmder ad verda.

ER ein fagnadarſæleg z gledelig Hiſtoria/huerſu at ſa hin Kroſſ feſte z Grafne Chriſtur/er a himum prida Deige fra Dauda vppriſen/til eins eilifs lifs. Ollum þm̃ sem a hñ Trua/til sier ligrar huggunar/Ad Daudeñ hñ mũ enguañ skada giora þm̃/ heldur þa skulu þeir fyrer Chriſtũ Jeſum Daudan yfer viña/z ſo skulu þeir vppriſſa til eilifs lifs. Þuiad fyrer þessa grein seiger Chriſtr/ z suo Englaner/til Kueñaña/ad þær skule ecke ottaſt. Chriſtus hañ oſkar og sinum Poſtulum Frid/ z kallar þa sina brædur/ ſo sem þa/ huerier ed slikſ sigurs a dauda z Diofle/ skule nz hñ hluttakandi vda z motãte.

I añañ mata/er þesſe vppriſsa eitt almeneligt traust z huggun/i all skyns Motgangi/Ad vier skulum trua z vona/ad lifa sem þad Chriſti Pina z Daudi vmbreytiſt z sniſt i gledeliga vppriſsu/ſo mun þad z skie vidur oſſ/i ollum Motgange/z allzhattudum eymdum vorum/ þad Gud hñ mun ecke lata oſſ þar ifir glataſt nie fordiarfaſt/heldr mun hñ mr̃ſt unſamliga hialpa z frelſa oſſ þar i fra. Slika von skulum vier hafa i ollum vorum motgange/þa mun hñ verda oſſ hettbærare.

Enn medan þær geingu i burtu/Gia þa komu

Lærisueinar Jeſu gloddust vid hñs vppriſsu/En̄ Kieñemañahofding tar skielfdust þar vid/z helldu Radſtefnu/huernen þeir kuñe þesſe tydinde nidur ad pryckia. En̄ i mote Gude stodar eckert Rad/eingin̄ Vitſdomur/ hellour hlytur þ allt ad verda at hemſku z opinberum preifanligū lygū.

En̄ þeir ellefu Lærisueinar geingu burt i Galileam.

Nier kieñer oſſ Nerrañ Jeſus/huernen vier skulum ackta z alita hñs Vppriſsu/z huerrt gagn oſſ þar af leider/Einckum sem er/at nu þadan i fra hafe hñ alla hlute i sinu valde/a Nimnenum z a Jordũe. Þar fyrer vppbyrie hañ sitt Heilaga Euangelium eitt Nytt riike/ vm̃ allan Heimeñ/z bydur nu z skipar/Ad huer hñ vill i þesſu Riike vera/hñ skule skirdur verda j nafne Fedur og Sonar z heilags Anda/og fyrerheiter z lofar þui/ad hñ vilie hia slikum skirdum Rettruodũ mekum vera/allt til veralldarinñar enda/þad er/Ad hñ vilie ecke yfergiefa þa/heldur vera þeim nalagur/hialpa þeim fra Syndarnum Daudanum z Diofliunum/ þongad til vier verdum endeliga Saluholpner med ollu. Þad hid ſama vitte z giefe oſſ vor kiufe Herra z Lausnare Jeſus Chriſtus / lofadur og Blezadur med Fedurnum og Helgum Anda / vm̃ allder og ad eilifu.

AMEN.

Euan

Euangelium S. Marcus
Fyrste Capitule.

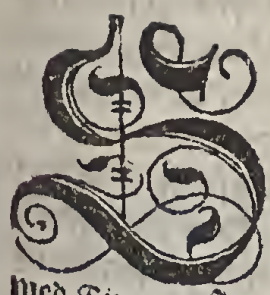

SIT Euangelium vpphefr Marcus strax med skÿrn Johannis/epter ordum Christi/Matth. 11. Logmalid z Spameñerner hafa Spad allt til Johañem. Pad er so mikid sagt/Johañes hañ var fyrstur/huer ed Euangelium vppbyrtad hefur/ og Syndanna fyrergiefning i pañ mata bodad fyrer Christum/ad hñ vÿsar vppa hñ med Fingre sÿnum/og med kienner opinberliga/og seiger/ad eige purfe leingur hñs ad vona/Christus sie allarcidu fyrer hende. Slÿkt kuñe huorke Logmaled nie nockur Spamannanna adur fyrr ad Predika. Eñ pad Johañes hann hefur haft sierligt liferne/Mat z Klædnad/Pad er skied fyrer pa grein/so sem sialfur Christus vtlyder Matth. 11. Ad Gyding arner skylldu pess vanligar heyra hans Predikun/ og pui helldur hennie trua.

Jeg skÿre ydur i vatne/Eñ hann mun Skÿra ydur

Pesse malsgrein Johannes er so sÿtiande / Hñ giorer hier innsmun a mille sÿñar Personu og embattis / og Herrans Christi/ Vppa pad ad huer Madur fare til Christum / og halide hañ fyrer pañ sama/huer ed alleina kañ heilagañ Anda ad giefa/og Syndiñar ad forlata. Eñ hier fyrer skal eingeñ ad helldur forsma skÿrn Johañes. Puiad pott huorke Johañes nie neckr sa ed skÿrir kuñe ad fyrergiefa Syndernar/nie giefa heilagañ Anda/Pa vill po Gud an skÿrnarinnar og an añara ytre teikna/ sem Christur hefur jñsett / ecke giefa nie vieta heilagann Anda nie Syndanna fyrergiefning/so sem pad er vÿst og satt/ ad huar ei er fyrst skÿrnin/pui næst Ordit og Herrans Kuelldmaltÿd / par er eingiñ Kristelig Kirkia/einginn fyrergiefning Syndaña/nie heilagur Ande.

Pad vard a peim Dögum/ ad Jesus kom fra Nazareth vr Galilea. Les par vñ Matthei 3. Cap.

Og pa strax dreif Anden hann i eydemörck et c.

Par vñ Les Matthei 4. Cap.

Eñ epter pad Johañes var gripiñ et c.

Christur hñ hefur fyrst vppbyrjad ad Predika/ þa Johannis hñ liet af/ og var fangiñ af Herode. Nu saman bindur S. Marcus Predikan Christi med fæm emm ordum/ med þessum hætte/ Ad Timen sie komen/ og ad Gudz Riske sie nallægt ꝛc. Þuiad þar vppa hefur fyrst hlydt Herrans Christi Predikun/ Ad tijmiñ være vppfylldur / og Gudz Riske være nalægt/ þad er ad skilia/ Menn þyrfte þa eigi lengur ad vænta nie bijda/ sa fyrerheitinn Nadariñar tijme være i hand / og vppbyrjadist alla reidu/ ad Gud fyrer Son sinn Jesum Christum lætur boda slykt Naadarriske/ og bydur sijna Nad og Myskun huertum Mañe. Þar fyrer skulu Meñ giora jdran og yferbot/ Þad er/ jata sijnar Synder/ og bekra sinn lif nad/ og trua Euangelio/ Þad er/ vona og vænta Syndaña fyregefningar/ alleinasta fyrer þennañ Christum. Og vppa þad ad slijk Predikun þess vydar vtbærist og breiddist þa kallar Herran Jesus nockra Tæresueina til Predikunar embættis/ og hñ sialfur Predikar i þeirra Samkundu husum/ og lætur sia sijn marghattud Dasemdar verk og Jarteikner.

Og eiñ Madur var þar i þeirra Samkunduhuse.

Slyk Dasemdar verk skrifar og so Mattheus/ sem vier heyrt hofum/ med huertum Herrañ Jesus Christus lætur sia og merkia / ad hañ er eins Herra yfer Diofliñum og hans Riske. Enn hier seiger S. Marcus sier deilis/ Nuersu ad Diofulliñ nefner Herran Jesum þñ heilaga Gudz/ og seiger/ Eg veit huer þu ert/ Þu ert komeñ ad glata oss. Þar fyrer hastar Herran Jesus a hann/ og skipar hñ ad þeigia. Og litlu sijdar i annare Historio/ þa seiger S. Marcus/ Nñ liet Diofiana ecke tala/ þuiad þeir þeckte hñ. Af þessum greinum er augliost/ ad Diofullenn hafe vel þeckt Herrañ Christum/ vpp fra þui ad hann hafde freistad hñs. Eñ Herran Christus hañ var til þess komen/ ad hann i sundurmerde Høggormsins hofud/ og ad hann tiede og audsynde sig/ ad hann være einn Herra yfer Diofliñum/ Enn Diofullinn være ecke hans Postule. Þuiad Diofulliñ hann ma tala vm̃ Christum þat hann vill/ þad er þo ecke hans aluara/ Hann bliufur og er Herrans Christi Dutnur / og bijstur i hans hælbein. So hofum vier ongua þørf ad læra af Diofliñum huer Christur hann sie. Þuiad Herrann Jesus hañ vottar þad fyrer oss med sijnum verkum/ ad hann sie Diofulsins Herra / Þuiad hann hlytur ad þackarlausu og naudugur ad vijkia fyrer hñ / og vndann ad lata.

Og einn Likþrar Madur kom til hans bidiande.

þetta

Petta er fagurligt epterdæme einnrar agiætrar Truar/ad hinn Lijk-
prae hann truer ad Herran Jesus giete laknad sig. Enn par hann seiger/
Ef þu vilt þa fær þu mig hreinsad. Petta er so vtleggianda/ Enn vier
eigum i aullum motgange Gud ad akalla/ og hiaplar af hann ad vænta/
Þa eigum vier þo ad setta þad i Gudz vilia / og bera med polinmædi og
hlydne Krossinn/so leingi Gud vill ad hann liggi a oss. Suo sem sialfur
Christur hann bidur i Grasgardinum/Ecgi minn vilie/heldr verde þinn
vilie. Enn par Christur hann fyrerbydur hinum Lijkþra ad seigia petta
nockrum/heldr skule peir syna sig Kiennemm. Petta er par fyre skied/ ad
Herran Christur hann hefur z so viliad/ad peir enu Andligu sm i Kirk-
iu embættinu voru skylldu vinne bera par vm / ad hann hafe peñan Lijk
þra algiorliga hreinsad/so ad huer Madur kynne þar af ad vita/at hann
være Gudz Son. Þviad slijkt dasemdar verk geingur yfer allt mannlegt
megn/list og kunnattu allra Manna.

II.

Vm þann enn Iktsiuka/ og huernen Matthæus var til Predikunar embættis kalladur/ þa les hia Matth. 9. Cap.

Enginn saumar nyia Kladisbet a gamallt Fat.

Nytt Klæde er sterkt/þar fyrer er þad forgiefins ef Madur vill bæta
þar med gamalt fat/þad gamla heldr ecke prædr / og glidnar fra. Eins
er Nytt Vin / þad sem enn nu geingur/ þad er sterkt og hlytur ad hafa
sterkt flat/til ad geyma þad i. So vill þad og ecke fara vel (seiger Herra
Christur) ad eg legge nu Kross og motgang vppa mijna Lærisueina/ þeir
eru ofueykier þar til/ þeir hliota ad styrkna adur / ellegar skielfast þeir i
Krosse og motganginum.

Þad skiede enn aptur ad Jesus hann gieck vm þuott dag/ z c. Les þar vm Matthei 12. Cap

III.

Þesse Historia / huersu ad Herran Jesus hann læknar a Þuottdeigi
i þeirra Samkundhuse/ stendur Matthei 12. Cap. Enn þad hefur S.
Marcus hier sierligt / ad Herrann Jesus hann spyr þa Pharisæos ad/
huort þad leyfest a Þuottdeige gott ad giora eda illt/at lifga eda deyda?
Viliande þar mz votta/ad þad er ecke Sabbatz eda helgra daga brot/

40

ad giøra gott af sier / og hialpa odrum / helldur er pad Gudz skipan og vilie Eñ peir forblindudu Phariseí/ pott þr giete ecke haft a mote þessu/ þa vilia peir þo petta ecke medkiena. Eins sñ ad giøra nu Papistar vñ Kuelldmaltid Christi/ og hiuskap Presta/ og eñ i fleirum odrum greinū.

Hann gieck vppa Fiallid / og kalladi til sin þa hann vilde. ꝛc. Les þar vm Matth. 10.

Hñ hefur Belzebub/ og fyre Diöflahöfdingia ett c. Les þar vñ Matthei 12.

Þar komu þa Moder hans og Brædur ett c. Les þar vñ Matthei 12. Cap

IIII.

Sia/ einn Sadsædare gieck vt ad sa ett c. Les þar vm Matthei 13.

Suo ad peir med siande Augum siae/ og skynie þo eigi.

SVo mikid sem þad þessa þungu grein ahrærer / So ad peir med siaandi Augum siae/ og skynie þo ecke/ og med heyrande Eyrum heyre og vnderstande þo eige/ Suo þeir snuist ecke/ þad peirra Synder mætte fyrergiefast ꝛc. Þetta vtleggr sa lærare Theophilactus so/ Gud hefur so skapad Mansins Augu/ Eyru og hiarta/ ad hñ kñ ad sia/ ꝛ heyra Gudz Ord/ og medtaka þad. Enn þegar Manneskian er vond og hreckuss / ad hun vill ecke sia Nadarinnar ord nie þess krapt/ og eige heyra þad nie vnderstanda / Suo sem vier i fyrerfaranda Cap. heyrdum ad Phariseí peir giordu/ og enn nu a þessum Dögum giøra Papistar / og adrer sia Kristner Menn/ þa er eingen von ad þar Mañeskur munu vmsnuast edur hialplegar verda. So er nu þesse grein en ecke so vt vydanda/ So sem vilde Gud ecke/ ad Menn skylldu hialpast. Þuiad þesse hlutar vegna/ ad aller verde hialpleger/ þa lætr hñ sitt Ord Predikast vm allan Heimenn Eñ huer hann er so blindur og forhertur/ ad hann vissvttande þennan dyrmæta Fiesiod sem i Orde Gudz er fram bodin/ foracktar og fyrerlijtur/ hañ hlytur þetta hrædeliga og hryggeliga straff ad hafa i laun / ad med siande Augum er hann blindur / og med heyrande Eyrum er hann Daufur/ og med skilianda hiarta skal hann ei

vnder

vnderstanda hiñ minsta Titel vm Gud z sijna Sæluhialp / fyrer huer ju vor liufe Lausnare Jesus Christus virdist oss nadarsamliga ad vard veita. Par fyrer þa ætte huer Madur med allre alud og alusru Gudz ord ad medtaka/so sem eiñ añañ dyrmætan Fiesiod /sem Gud hñ kañ oss ad giefa/þar vppa ad trua/og þar af sijn lifnad ad betra og bæta. Þa mun þar koma z Herrañ Christe hñ seiger/Ad huer hñ hefur þeim mun meir giefast. Þviad þetta er auextur ordsins/huer hñ medtekur þad med alud og alusru/þa vex þad hia hñ og proast / Eñ huer hañ fyrerlijstur þad/ þeim enum sama stodar þad eckert huersu mikid hñ hefur/kañ eda veit.

Kueikist og Liosid til þessat þad setiest vnder bord etc.

Þetta er ein aminning/ ad Læresueinarner skule med allre allwd z alusru heyra og merkia Ordit/og vtbreida þad/og kiesa þad odrum. Þvi ad þetta Lios (seiger hñ) kueiker Gud ecke til þess/ ad þat skule heimuglygt og geymt vera/helldur til þess/ad þad skuli vpplysa alla Meñ. Huer hañ heyrer nu Orded og kieñer og vnderuñsar þad odrum/ vid þann vill Gud margfallda sijna Nad. Eñ hiner adrer sem þ heyra auaxtarlaust/ þeir skulu missa þad aptur / Ja ad vijsu/ þeir hafa þad alldrei retteliga haft. Og þott þeir bere þad Nafn/ad þeir kallast Kristner/þa mun þat eckert stoda þa/ þeirra hræsne mun vm sijder opinber verda Þar fyrer eru þeir ei aller Kristner sem Ordit heyra/z Sacramentin til sijn taka/ helldur þeir sem Ordid heyra og varducita þad/ og ausgst færa i þolinmæde.

Og hañ sagde/Gudz Riske er liska suo sem nær ed Madur zc. Les þar vñ Matthei 13. Cap.

Og þar giordist mikill Storniuindur etc.

Les þar vñ Matthei 8.

Enn þar Marcus seiger hier/ad Læresueinarner hafe vppuakt Jesu og sagt suo/ Meistare / Nirder þu ecke vñ þad þo vier tortynunst hier? Þetta dæme kieñer oss liosiega/huad Vantruen er / fyrer huerria Herran Jesus hñ straffar sijna Læresueina/sem er/ Ad þeir og aller vier erum so til sinis i freistinguñe og motganginum/ad Gud hñ hafe gleymt oss/hañ skeyte ecke þar vñ huort vier lifu eda Deyiu. Slijk huxun hun er Synd samleg og orettelig. Þviad Gud/so sem vor sañr Fader/hñ veit huers vier

vid þurfum/hañ vill og giarna veita oss þad/ef ad vier biddum/ hañ þar vm af hiarta.

V.

Og þeir komu yfer vm þañ Sio etc.

Les þar vm Matthei 8.

ER þar Jesus hañ vill ecke lofa þessum Diofuloda med sier ad vera/helldur bydur hm ad fara heim til sīna/ og Predika fyrer þeim/þetta er þar fyrer skied/Nū vill ei vier skulum giora þad huad oss sialfum fynest gott ad vera/ helldur huad oss er bodid ē skipad/þar af ma Madur vissulega vita/ad hñ gierer riett/ og Gud hñ hefur þocknan þar a.

Og sia þar kom einn af Foringium Samkundu. Og su Kona var þar ed hast hafde Blodfall etc.

Vm þessar badar Historiur les Matthei 9.

VI.

Hñ gieck vt þadañ aptur/og kom i sitt fosturland.

Les hier vm Matthei 13. i midurlage Capitulane.

Og hann kallade saman þa Tolf etc.

HEr er merkianda/ad Gudzspiallamenn ber ecke saman i ollum ordum. S. Matthæus hñ seiger þeir skule engeñ Skoklæde/ē nguan staf taka med sier vppa veginn/ so sem Lucas hñ talar i 9. Cap. og seiger/ Þier skulud eckert bera med ydur a Veg/ huorke Staf nie Tosku/eige Braud nie Peninga. Enn Marcus hañ seiger hier/ad hñ hafe boded þeim/ad þeir skule eckert med sier a veg bera vtan alleinasta Staf. Slikur ordа mismunur snertur meir Ord enn meining. Þuiat eige hefur Christur lated sier i hufe þikia vm Þung eda Tosku/vñ Staf eda Sko / helldur allena vñ Mannsins hiarta. Þar fyrer hefur þetta Bodord þa meining/Nafe þeir Þung/ Tosku/ Sko/ eda ecke/ þar liggur eingenn magt a / þeir skule vita fyrer vist/ ad Gud hañ mun forsorga fyrer þeim og i þeirra Predikunar embætte varkuenta þa / so ad þeir skulu fa Mat og Klæde og alla nægiu/þeir skule ad eins hafa þar alla vakton a/ ad stunda þeirra Predikunar embætte vel og vandlega/so sem hñ seiger sialfur Luce 22. Cap. og þad vtleggur. Þuiad

þad

þad eykur eckert fyrer Euangelio nie heldur fra þui tekur þar/hvort eiñ Predikare hñ hefur tøsku og Pung/eda ecke. Enn þad tekur nockud fra Euangelio/ef ad Madur hrædest Kross og motgang/og hefur sorg vg a hyggiu þar fyrer/ad hañ mune af hungre þar med Teyla / med soddan hyran fær Madur ecke leinge Euangelium Predikad.

Og ad þesse sie meiningenn/þad audssar S. Marcus sialfur þar epter a i Historiunne/vt af þeim fim Braudum z tueimur Fiskum/þa Lær eſueinarner sogdu/ Skulum vier fara og kaupa Braud fyrer tuo hundrut Peninga/ z c. Þesse tuo Hundrud Peningar er hia oss ad reikna tuo hundrud Kuintin Silfurs/ hueria Peninga þeir hafa ecke i muñe sier geymt/heldur i einum Punge eda Tøsku. Þar fyrer skal engenn lata þeñan orda nidsnum villa sig/so sem ad sie hier leyft z lofad slo og Staf ad hafa/ enn hia hinum odrum Gudzspialla mñm sie þad fyrerbodid. Herranum Christo þiker mest og hellst i hufe vm hiartad og Truna til Gudz/og ad Meñ take truliga vara a sijnu embætte/og hafe ecke neina ahyggiu fyrer nockrum hluk.

Herodes Kongur hann fieck og ad heyra þad et c.

Vm þessa Historiu z adrar fleire sem hier fylgia / Les Sunnana yfer 14. Cap. Matthei.

VII.

Þar komu og til hans Pharisei et c.

vm þetta og þad fleira sem hier sten dur/Les hia Matthæo i 15. Cap

Og þa hann gieck burt aptur yr bygdarlage Tyri

EIn merkeleg Historia er þetta/huersu at Herrañ Christur hañ lækner eiñ Daufan Mann og mallausan/ so ad hañ fær bæde mæl og heyrn/Oss til lærdoms/ad vier lærum vt af slikum dasemdar verkum/ ad peckia Christum/ og packa Gude fyrer hñ af ollu voru hiarta/þat hañ hefur oss aumum Mañeskium og fyrerdam legum Syndorum sinn engietiñ Son skeinckt og giefed til ad frelsa oss fra Synd og Dauda/og til eins Hialparmañs i mote Diofslenum/z esa þad ecke/heldur trua og vona vissuliga þar vppa/ad hañ mune oss fyrer Diofslenum verda og vardueita.

Enckanlega er hier merkianda/Ad Herran Jesus hañ lyftir vpp til Himins og anduarþar/ Eflaust af hiartgroiñe medaumkan/z hñ hefur

sied aumur a oss/ad vier mannesskiur erum so vorra synda vegna af Diofl-
inum bundner/at vier erum aller Andlega Daufer og Mallausser/z skyn
ium po ecke nie staum sialfer vora eymd og vesolld/ockum ecki Gudz ord
nie hans dasemdar verk/og prijsum pau ecke. Ef hier i mote er petta pat
hæsta traust/ z stærsta huggun vor/Ad Gudz Son hann er komen i Heim
penan/Diofulsins verck z Rijke nidur ad briota/ og fyrer sitt Ord Gudz
Rijke i oss vpp ad byria. Slyka oseigianliga velgiorninga eigum vier vt
ad bera og vidfrægia/z Gupe hier fyrer af ollu hiarta packer ad giora/
so sem pesser Men giora hier.

VIII.

A peim dogum/ pa par var enn margt Folk etc.

Pharisei freistudu hans/og leitudu eins teikns etc.

Hier vm allt petta Les Sumarium yfrer pann 15. Capi. Matthei i
nidurlaginu/og yfer pan 16. Cap. Matthei

Hann kom og til Bethsaida/ Og peir hofdu til hans einn Blindann zc.

HEr seiger/ad Herran Jesus hann gaf einum blindum Manne
Syn. Nuar vt af vier lærum enn nu/at Jesus hann sie Sonur
Gudz/og par fyrer i penan Heim komen/ad hann hialpe oss fra
Diofslenum og Syndine/Vppa p/at vier hia honum allcina/
en huerge annarstadar leitum hialpar huggunar z fulltings i giegn Dio
flinum og allre ollucku. En par hann leider pan blinda vt fyrer stadin/ og
vill ecki lækna hann innan Stadar/pat skiede par fyre/ad pesse Stadur hann
er einn af peim sem heyrt hafdi margar Predikaner Christi/og sied haf
de morg hans dasemdar verk/ en hafde po ecke giort idran nie betrad sig/
helldur mannspilltist par af/so sem par vm stendur skrifad Matthei 10.
Cap. Slijker Men peir voru ecke makleger pess / ad peir skylldu optar
heyra Christi Predikun/ eda sia hans Dasemdar verk. Huiad Christur
hann banar ad kasta Perlum fyrer Suin/ so sem hann hier fyrerbydur og so
peim blinda. Ninar adrar Historiur finnur pu Matthei i 16. Capi.

IX.

Og epter sex Daga tok Jesus til sijn Petrum etc.

Par vm Les Matthei i 17. Capitula

Hann

Hñ kom til siña Læresueina/og sa par margt Folk

MAttheus hñ skrifar liosleg a/ad Læresuemarner hafe ecke giet ad vtrekid peñañ Diofull/vegna peirra vantruar. S. Marcus hñ vottar hier/at vantru Fodursins hafe z so hialpat hier til/so sem og Gudzspialla Mennerner auñsa i odrum stad/ ad Herrañ Jesus hñ hafe fa ein verk giort/i sinu Fosturlande vegna peirra vantruar/ Matthei 13. z Marci 6.

So sem peir attu nu ad hafa Truna vppa hœdar sydur/so attu peir og huoru tueggiu ad bidiast fyrer z fasta/ ef ad Diofullinn skylde verda vtrekinn. Þuiad Gud hñ vill vera bediñ vm slika Nad. Eñ nu er omog uligt/ad Madur kunne rietteliga ad bidiast fyrer/nema hñ sie fastandi/ og petta er su Retta fastan Kristinna Mañа/Luce 22. Vaktid ydur/ so ad ydar hiortu pyngist ecke med ofat og ofdryckiu z med ahyggiu pessar ar nœringar. Petta tuent/einkum Truna/hefur Læresueinana vantad.

Og hñ kom til Capernaum/og sem hann var etc

Les par vm Matthei 18.

Eñ Johannes suarade hm̃ og sagde/Meistare etc.

Herran Jesus hafde ecke nema tolf Læresueina/peir sem med jafnade voru hia honum/so sem S. Marcus hñ auñsar i 3. Cap. Eñ par ad auk pa hafa hiner verid myklu fleire/hueria hñ hefr vtsent til ad Predika/z i sinu Nafne kraptauerk ad giora/og hafa po ecke verid hia Herranum Christo/so sem hier œdur fyrre stendur i peim 5. Cap. ad hñ skipar peim Diofuloda ad Predika i peim Tiu Stodum. Slikr hefur pesse vered/vm huern Johñes talar hier/ad hñ hafe Diofla vt rekid i Nafne Christi. Enn Herrañ Jesus hann vill ecke lata fyrerbioda honum pad. Þuiad hia Lucas i 9. seiger hñ/Huer ecke er i mote oss/hñ er mz oss/pad er/Huer hñ setur sig i mote Diofslinū z hñs Riske i minu Nafne/sa same heyrer til minu Riske/enn pott hñ sie ecke hia mier/so sem pier erud.

Og ef pin hond hneyxlar pig et c.

Les par vm Matthei 18.

Aller hliota med Ellde ad salltast etc.

S. Marcus hñ leggur hier til eiñ Malshatt vm Elld og Sallt/ og vill par med auñsa/Ad Madr skal ecke lata hneygslaner villa sig/heldr standa vel bryniadur par a mote/so at Madur skal heldur lijda z leggia

nockud i hætta. Sokina leggur hñ til/og seiger/ þad hlytur allt mz Elldi ad sallast/ Þad er so skilianda/ Ef madur leitar hier a Jerdu alleinasta fridar og kyrdar/og vill eckert lijda/þa hlytur hñ annars Heims eilijfliga ad lijda. Þar fyrer er betra ad halda sier epter Gudz orde/ og gæta sijn fyrer hueygslonum/ z lijda nockud þess vegna/ helldur eñ ad verda annars Heims eilijfliga glatadur og fyrirdæmdur. Nuar ed slijkt skiedur/ þar ma Madur hafa bædi Sallt og Frid til samans/ þad er/ hñ hefur i Krossin um og harmkuælingum þessa huggan/ ad hañ mune med þessu moti/ sud sem Herrañ Christur hñ seiger/ til lijfsins verda jñgangande

X.

Og hann Reis vpp þadann et c.

Þar vm Les Matthei 19.

Hann tok og þa tolf aptur til sijn/ og sagde et c.

Þar vm Les Matthei i 20. Capitula

XI.

Og þa þeir komu nær Jerusalem et c.

Les þar vm Matthei 21. Capitula

XII.

Hann tok og til ad tala vid þa i epterlijkingum.

Þar vm Les Matthei 22. Cap. i vpphafe Capitulans

Þa geingu Saducei til hans/ huerier ed seigia ecki

Les þar vm Matthei 23. allt til nidurlags

Og er Jesus Sat giegnt Olmusu örkinne/ et c.

Þesse Nistoria hun kienner tuo hluti/ Fyrst þad ad Meñ skulu giarna giefa nockud og styrkia þar til/ ad þeir sem i Kirkiu þionustune eru/ þa meige sitt vpphellde/ og so hiner Fatæku sem ei kuña fæda sig sialfer. Vegna þessara tueggia Naudsynia hafa Gydingar haft i þrra Mustre/ eina Peninga kistu/ at kasta þar i Olmussuñe. I annare grein lærñ vier hier/ Ad i Olmossugiordiñe vill Gud fremar meir alijta hiartad eñ Olmussuna sialfa. Þar fyrer seiger Herrañ Jesus vm þa fatæku Eckiu hier ed tuo Smapeninga jñlagde/ þar ed marger Rijkier logdu þar mikid jñ/ Ad hun hafe meir jñlagt i Olmussu kistuna/ enn aller hiner adrer/ sem

sem i pad sinn þar jnnløgdu/Þuiad hann kunne ad sia jñ i heñar hiarta.

XIII. Capitule.

Og þa hann gieck vt af Musterinu/sagde etrn etc

Þar stendur vm skrifad Matthei 24.

XIIII.

Enn epter tuo Daga voru Paskar etc.

Þar vm Les Matthei 26. Cap.

XV.

Og strax vm Morgunen hielldu höfudprestarner Rad. Þar vñ Les Summarium yfer 27. Cap. Matthei/

XVI.

Og er Sunnudagurinn var lidinn/keyptu þær etc

Les þar vm Matthei 28.

Enn Teiknen er þeim fylgia etc.

Vermn þetta hafe vppfyllst/þa vtnýssa Postulaña giorning ar vogliga/þo þar stande og ecke skrifad nema af fam einum Postulum/huernen þeir hafe Predikad / og huilýk Dasemdar verk þeir hafa giort. Eñ huar fyrer þesse Dasemdar verk hafi vrdit/þad aunsar Gudzspiallamadurñ liosliga/sem er / ad HERRA N Jesus hafe þar med stadfest Ordid/So ad aller þeir sem þau verk sæu/ þeir vrdu at jata og medkiena / ad su nyia Predikan vt af Jesu Christo hun vare Gude þægeleg/og vare sonn/ añars hefde Gud ecke lated slýk Dasemdar verk skie. Og med þui/ad Ordit er eitt siñ fyrer slýk Dasemdar verk nogliga stadfest/þar fyre er ecke þorf ne naudsyn ad slýk dasemdar verk skule skie optar a þessum Dogum. Þuiad huer hñ vill ecke trua Ordinu i stalfu sier/hia þeim sama Mañe munu ecke Dasemdar verkin storlegt vtretta. So sem og Abraham hñ segger til hins Ryka mans/Jad vonsu/þeir vantrunadu er þess ecke verduger/ ad þeir skule sia eina minsta Jarteikn. Þar fyrer þo ad Gud hañ giore Dasemdar verk enn nu a þessñ Dogñ/so ẽ er/ad hñ varduer er sina/ z veitter þñ dasamliga hialp z huggun i allzskyns haskasemdñ/ þa giorer hñ þ þo hetmuglega/so ad þ merkia allemasta þr hm gudhraddu/ẽ Gud þr vm bidia/z hñ packer Giora fyrer hans myskunsamliga hialp z hiastod/Nner akta þ ecki.

Euangelium S. Lucas.

Fyrste Capitule.

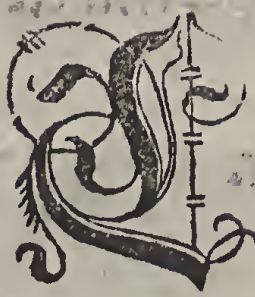

Ika sem S. Marcus hñ oppbyrtar sitt Euangeliñ med Predikan Johannis skÿrara/ Suo hefur S. Lucas pad med fædingu Johannis/huern Gud hefur prydt med suo morgum Dasemdar verkum/ fyrer pa grein/ad fyrer hñ atte ad oppbyriast su nyia Predikun heilags Euangeliñ/ og ad Menn skylldu hafa pess fyrr gixtur par a. Pad fyrsta dasemdar verk er pad/ad Zacharias er gamall z Elizabeth obyrria. Pad annad ad Eingell af Nimnum hñ bodar pessa fæding/ædur enn Johannes hañ verdur getinn. Pad pridia at Zacharias verdur af pessu bodskap mallaus/ z getur ecke talad/ allt pangat til ad Barned er fædt og Vmskored. Pad fiorda / ad Johañes verdur i Modurlyfe fullur af helgum Anda/z fagnar og gledur sig af nalægd Gudz Sonar/z af føgnude stockur opp/z packar Gudz Syne/ ad hañ er Madur ordinn. Pad fimta/ ad Sacharias og Elizabeth pau verda samhliodande vm Nafned Sueinsins/z kalla hañ epter Eingelsins ordum Johañes/Af pui/ad hñ atte ad vera eiñ Nadarinar Predikare. Oll pessr Dasemdar verk hefur Gud pui lated skie/ad menn skylldu hugleida z læra/ad Gud hñ villdi nu padan i fra nockud nytt oppbyria/so sem Tegstiñ hier seiger/Ad allir peir ed petta heyrdu/peir toku sier petta til hiarta og søgdu/Nuad meinar pu ad pesse Sueti hñ verde? Eñ par S. Lucas seiger strags i upphafe sijns Gudzspiallz / ad i pann tima hafe Herodes verid Kongur i Gydingalande/Pad gierer hañ fyrer pa grein / ad Menn skule sia/ ad Spadomur Jacobs hann var pa framkomeñ. Puiad suo stendur skrifad Gene. 49. Ad Christus hñ mun pa fædast/pegar ad Spyran z Konglegt vallde er burt komed fra Juda/z eiñ añarligur z Vtlendskur Kongr hefur pat a hallda.

Og a sietta manude/ var Gabriel Eingill af Gude.

Hier oppbyriast sa sæle Nadartyme / af huerium Adam og Eua og aller Heilager Forfedur/ Spameñ/ og aller Gudhrædder sem voru fyrer Christum hafa haft peirra huggan/ ad Sæde Kuiñuñar skylde koma z sundurmeria Noggormsins hofud/sem par stendur Gen. 3. Cap. i huer

ium ord

tum Ordum / Sumra / mergur/og sijchalld allz Euangelij er sijne falid og bundid/Einckum sem er/ ad Jesus Christur sanur Gud og Madur/hann mune fyrer sijna Guddoms magt suipta Diofulin sijnu valde/huar med hann hefr allt Manlegt kyn fellt i Synd z Dauda/z nidursokt og i fangelse og fiotrum haft og halldid/ penan hefur hann(so sem S. Paull seiger) yferunned/sigrat/ herfange suipt/z leyst so z frelsat allan heimen fra eilifre boluan/ Ad aller peir ed a hann trua / skule verda rettlater/ og fulluisser uppa pad eilijfa lijfit og Saluhialpina. Og ad petta sie meiningen pessa fyrerheitiss Gene. 3. Pad vottar fyrst Engelin med liosum Ordum/sijn hann talar til Modur pessa blezada Sædis/og seiger/ Namn mun verda mikell/z kallast Son: hius hæsta zc. Jtm/ Pad Heilaga sijn af pier mun fædast/mun kallast Gudz Sonur. I annan mata seiger Engellinn/ ad hann mun af heilsugum Anda i Modurlijfe gietast/ og af hreinne Jomfru fæddur verda. I pridia mata/ad hann skule ein eilijfur Kongr vera/huers Rijke enguan enda hafa mun/ Og hann skule heita Jesus/pad er/ Lausnare/Frelsare/Hialpare/huer ed frelsa mun sitt Folk fra peirra Synd/ og giora pad rettlatt og Saluholpid/ So ad Diofullin mun ecke padan i fra hafa nettt vald yfer peim/so sem fyrr/ adr en hans hofud var sundr Marid. Og pott ad Diofullin stinge pa i hælin/ so sem hann hefur giort Herranum Christo sialfum/pa skal pat po ecke verda peim til skada nie fyrerdæmingar/ heldur til gagns og goda.

Sia eg em Ambatt Drottins/verde mier epter Ordum pijnum.

Petta er eitt agiætligt merkilegt epterdæmi sannrar z sterkr" Truar/at Jomfru Maria hun Truer slijkre Engelsins Predikum/ z giefur sig oll ungis vnder Gudz Rad z hans vilia. Eins sijn pat nu/ad hun fyrer slijka Tru verdr Herrans Christi Moder/so lijka pa hliotum vier fyre Truna ad fa og odlast Syndanna fyrergiefning/og verda Gudz born/ Joh. 1.

Og Maria sagde / Mijn Sal myklar Drottinn.

I pessum loffsong Prijsar Jomfru Maria fyrst pann Gudz haleita velgiorning sem henne var veittur / ad hun skylde verda Moder Gudz Sonar/og allrar Veralldarinnar Frelsara. Pui næst kiesser hun oss mz sinu epterdæme/huernen vier eigum ad hegda oss / pegar vier vilium ad Gud hann sie oss myskunsamur/ Enkum so/ad vier audmykium z litelæck-

oss/og hrædunst Gud/þa mun hann vera oss myskunsamur. Slykt/seiger hun/er mig skied vt af skærre myskun/ huer myskunsemd ecke veitist þo alleinasta nier eirne/Eg er ad sonu alleina til þess vtalliñ/ad eg skule verda Moder Gudz Sonar/En eg er þo ecke alleinasta su/huerium Gud vill myskun veita. Þuiad hñ vill vera myskunsamr ollum þm s hñ ottast/ Huersu sem þad þr eru aumer og fatæker/þa vill Gud þo vpphefia þa/ og sedia þa med giædum. Þar þuert a mote /þeir sem hann ottast ecke/ helldur eru stollter z metnadarfuller af þeirra Visku/Magt/ audæfum og Signum / þeim mun þad eckert stoda/þeir munu vm syder/til grunns ganga/þott þeir hefdu allrar Veralldariñar magt og audæfe. Enn sier deilis/seiger hun/er Gudz Myskunsemi prysande i þui/at hñ miñest þar a/og ender þad Trulega/ huad hann hefur talad vid vorn Fodur Abraham/z hns Sæde. Þuiad nu kiemur þ fyrerheit fram / þa Christur hñ verdur eitt Offur fyrer alltar Veralldar Synder/og vtuegar og afrekar oss aumum Moñum eilyft lyf med sinne Þynu og Dauda.

Og hans fader Zacharias vard fullur af helgum Anda.

Þetta er eiñ merkeligur Spadomur vt af embætte Johñes/ og vt af þeirre Nad sem ad fyrer Nerrañ Christum veitast skylldi bæde Gydingū og Heidingium. Blezadur/seiger hñ/ sie Drottiñ Gud Israel/þuiad hñ hefur vitiad/og Frelsad sitt Folk/Og vppreist oss eitt hialprædis Horn/ þad er/ eina fulluissa hialp i giegn Syndiñe Daudanum og eilyfre fyrer dæmingu/Einkum sem er/Nerrañ Christum Son sinn/þad fyrerheitna Sædid. Vppa þad ad vier leystir z frelsader fra ollum eilyfum eymdum kynum ad þiona hm hier epter/mz eiñe godre Rosamre samuisku / og lifa epter hans vilia/ i riettre Tru/ fyrer hans heilaga Anda. Slyka Gudz haleita velgiorninga (seiger Johañes framueigis) skal Minn Sonur Johañes vtbera og boda/ og vera fyrstur Predikare þar til/og tilbua so Nerranum Christo Eiñ veg/at Meñ fare til hans/og true a hñ.

Slykt er ecke Moses Predikan/hrædande z skielfande meñena/helldr er þetta ein hialprædid Predikan/vt af huerre Menn læra/ ad Gud hñ vilie fyrer Christum Syndernar fyrergiefa/ vt af skærre Nad og myskunsemi. Og slyk Predikun hun mun so sem skynande Lios vpplysa alla Meñ/ sem annars hliota vnder Gudz reide/i Synd og Dauda eilyfliga ad gkatast. Vppa þad/ ad vorer Fætur gange a fridar veige/þad er/ad vier

vier fyrer Truna a Jesum Christum hofum eina goda samuistu / og sieum vefader par vm̃/ad Gud hñ vilie vera oss myskunsamur / og giefa oss eilijfa Saluhialp.

II.

HJer tekur til Fædingar Nistorian vors liufa Lausnara Jesu Christi / i huerre Gudzspialla Maduriñ hañ gietur i fyrstu suo vandlega tijmans / vegna pess fyrerheitis sem par stendur Gen. 49./og syrr var vm̃talad. Eñ so dasamlega hefur Gud pessu til hagad/ad vegna pessar Skattskrifunar/pa vrdu pau Maria og Joseph ad reisa fra Nazaret til Bethlehem/ vegna pess Spadoms Mich. 5. huar ed stendur/ad Christur skylde fædast i Bethlehem.

I añan matt er i pessare Nistoriu fagurlega vtmalad og fyrer sioner sett/huersu ad Nerran Christus hañ munde ecke verda eiñ Veralldlegur Kongur/Ellegar hefde hañ/so sem vñur Konga Børn/ecke i stallenum fæddur verid/ z i eina Jotu nidur lagdur/og i Fatækum Reifum Reifad ur/ helldur hefde hañ fædst i einum Konungligum Sal/i einne gullegre Voggu/z i Pelle z Purpura verid Reifadur og vafdur. Eins sem pad nu pesse Kongur hñ er fyrer Neimenum fyrerlitiñ og Fatækur/eins pa er hñs Folk /hueriu hann verdur af Einglenum bodadur/Fatæklegt/sem eru peir Fiarhirdarar/peir skielfast i fyrstu hardla mikg/enn jafnsnart verda peir fyrer Engelsins Predikun huggader/og i Truñe hughreysster/ suo ad/ pegar peir hofdu sied nu Barned i Stallinum/ pa fara peir burt/ Syngia z segia vt af pui fyrer huerium Mañe. Par puert a moke/ Herodes z oll Jerusalem/einkañlega peir Nofudstolpar lydsins/sem ad voru Skriptlærder/ Kieñemaña Nofdingiar/z Oldungar Folksins/ pegar pesser fa ad heyra/ad sa nyaleñ Kongur Gydinga sie fæddur/pa skielfast peir/ og veita hñ offokn og vm̃satur.

Suo geingur pad til/ Peir fyrerlitnu Niardar Meñ og adrer peirra likar/peir sem fyrer Neimenum eru litels verder/og lagrar stiettar/ peir hneygsla sig ecke/a pessu Barnkorne Jesu/pott hñ ligge par i stallinum so aumlega og Fatæklega/okiendur/ og af huerium Mañe forsmadur z fyrerlitiñ/ helldur fa peir hier vt af hiartans fognud og glede / ad peim er boren Frelsaren/so sem Engelleñ hñ seiger/ Nuer at er Christr Drott tñ/sa ed pa skal frelsa fra Synd og Dauda. Puiad so sem Christur hñ seiger/ Fatækum verdur Euangelium bodat. Eiñe godre Predikun hyrer

og eiñ gledelegur Loffongur/edur te deum laudamus/Þuiad þa Engell
iñ hafdi Endat sijna Predikun/þa vpphefur þesse allur himneskur Ner
skare gledeligasi Loffong/lofar og prijsar Gud/og seiger fyrst / Dyrd sie
Gudi i hædum/Viliande hier med kieña og vnderuijsa oss/huad þesse heil
su sama fæding Barnkonsins Jesu skule vtrietta.

Fyrst/At Menn skule þeim hæsta Gude a Himnum seigia lof z dyrd/
so sem einum milldum og myskunsomum Fodur/huer ed/fyrer þetta barn
korned hefur leyst z Frelsat oss fra Syndum z Dauda z Diofle.

I annare grein oska þeir / Ad a Jordunne skule vera Fridur/ Þat er
ad skilia/Diofulsins magt z vald skal hafa enda/Þuiat þetta Barnid
þad skal sundr meria Diofulsins hofud. I þridia mata skulu menn hafa
godann Vilia/þad er þeir skulu vera hlydner þolinmoder/ glader og med
godum huga/med þui þeir vita þad/ad þott þeir verde ad lijda nockud vm
stundar sæker hier a Jordunne/þa eru þeir þo fulluisser vppa þad eilijfa
lijfid. Þessa Predikun vt af Jesu Cristo z hans heilsusamligre Fæding/
hafa Hirdararner þad epter a allunda vtborid.

Og þegar atta Dagar voru vmlidner/ ad Barnid.

Ad Herrann Christus var vmskorinn/A attanda Drige/eins og adrir
Gydinga Born/þad er þar fyre skied/so sem S. Pall hann voltar Gala.
4. Cap. Vppa þad/ad hann frelsade þa sem vnder Logmalnu voru/og
ad vier skylldum fa Barnaarfleifdina. Þuiad med þui ad hann er þar
fyrer Madur ordenn/ ad hann tæke vppa sig vorar Synder/og giorde full-
nadar bot og bætaling fyrer þær/Þar fyrer þa hlaut hann i allann mata
samlijkur ad verda sijnum Brædrum/og i ollum hlutum ad verda freist
adur eins og vier/þo an Syndar. Þar fyrer eru þesse og audur verckin
Herrans Christi/miog huggunarsamlig ollum Syndorum/suo ad þeir
meige fullkomliga vita i þeirra hiortum/ad enn þott þeir sie veyker og o-
styrkuer og hafe ecke vppfyllt Gudz vilia / þa hefur Christus þad sama
fullkomliga þeim til goda giort/þeirra Synder bored/ z bætalad. Þetta
kallast retteliga ad trua a Jesum Christum.

Og sia þu / Madur nockur var / i Jerusalem/ad nafne Simeon et c.

Hier vppbyriar þa vitnisburde vt af Christo Gudz Syne / vppa þ/
ad hann verde Monnum kunugur/ z ad marger true a hann. Og fyrst er hier

merk

merkianda/su Predikun vt af Barnkornenu Jesu sem hiñ gamle Simeon fraiñsetur/og kienner oss med sijnu epkerdame/ huernenn vier eigum ad peckia petta Barnkorned/og riettilega med pad ad fara. Nú seiger/ Drottinn/ Lat nu pion piñ fara i fride/pad er/Eg vil Deyia pegar pu villt/pa er eg gladur og med godum huga/z er ohræddr fyrer Daudanū/ Huar fyrer?/ Puiad mijn Augu hafa sied pinn Frelsara z c. Nafn huer ad er einn sliżkur Frelsare/ad hñ mun suipta Diofulinn sijnu valde/og taka vppa sig allar Veralldariñar Synder/z vtgiefa sig sialfan i Forn færing/og fyrer sijna Forn vtuega peim ollum eilift lijf sem a hañ trua.

Vid sliżka Nad hugga eg mig/Eñ petta veitest mier ecki ad eins einum/ Puiad pu hefur pennann Frelsara fyrerbued bæde Gydingum og Heidnum Piodum/ ad aller skuli peckia hñ og trua a hñ og fa og odlast pad eilijfa lijfed. Heidnum Mønum er hñ eitt Lios/ puiad hñ kienner pm Gudz vilia /af huerium peir vissu adur allzeckert/puiad peir hofdu ecke haft Gudz Ord so sem Gydingarner. Eñ sijnu Folke Gydingum er hañ Prijs. Puiad aller peir sem a hann hafa vonad og vænt/ peim hefur ecki petrra von brugdest / Peir hafa fyrer sliżka Von og Tru medteked og feinged Syndanna fyrergiefning z pad eilifa lijfed. Sliżka von forsmar Heimureñ/og leitar vid med odrum hætte at verda Sæluhelpenn/ eñ hñ hefur onguañ pris par af feinget helldur skada/ Skem og sneipu og eilijfa glotun.

Og Simeon Blezade pau/og sade til Mario etc.

Epter sliżka Predikun hefur Simeon vpp/ fyrer ad seigia og Spa/ huernin Heimuriñ/einkum Gydingarner peir munu sier hegda vid petta Barnkorn/ og breita vid hñs Rijke. Nú mun (seiger hñ) settur verda til falls og vppriżsu margra i Israel/Pad er/ecke munu aller medtaka hañ fyrer Christum z Messiam/helldur/pa mun mestur z flestur fiolde Gydinga mæla i hm mote. Eñ peir sem petta giora/peir munu falla og eilijflega glatader verda. Enn peir sem hñ medtaka/og a hñ trua/peir skulu bliżfa og Sæluhelpner verda. Sliżkt mun skie (seiger hñ fraiñucigis) par fyrer/vppa pad/ad fyre Herrañ Christum i lios kome z augliosar verde huxaner/ Puiad pa ma sia/huer hñ er riettruadur/ eda ecke rettruadur/ Mukar og klaustra Meñ/og allur Pauadomuriñ hefur miked fegurdar Kraut og skin/z synest ad vera Sañheilagur. Eñ med pui peir medtaka

ecke Euangeliunn / og vilia ecke medtaka eda hafa Christum par til/ ad verda fyrer hann heilager og fromer/ Par med pa verda peirra huxaner opinberar og augliosar/ ad pad sie eigi añad eñ Suik/ z eingeñ sannur Heilagleike. Petta kuña Meñ ecke fa ad vita/ ef hiortun yrde ecki opinber fyrer Christum z hñs Euangelium/ huersu haturliger Dedzins ouinner peir eru/ og kala jlla vm̃ pad og ossækia pad. Enn hier vt af ma huer Madur sia og merckia / ad peir eru fuller af hræsne/ og hafa hatur til Gudz af hiarta/ med pui peir gieta ecke lided hañs Ord/ eñ pott peir hidyra fyrer Mokonum synest ad vera misg Fromer / Andleger og Heilager/ z c.

Pat sem hier epterfylger vm Spakonu Vñu/ ad hun hafe verid ein Eckia/ og hafe verit jafnliga i Musterinu/ z hafe med Fostum z Bæna halldz Dag og nott Gude pionad/ pad er eitt agiætlegt epterdæme/ Enn madr skal rettelega skilia pad. Fasta kallast sparneytne i Mat z Dryck / puiad onnur Fasta er oss eingenn bodinn Eñ pesse. Eñ ad vtuelia helldur añañ Mat eñ añañ/ so sm̃ ad læe par miked vid/ huort Madur etur Kiot edur Fisk/ pad hid sama er af Mokum vppdiktad/ um Gudz Ordz z skipanar. So og var pesse Aña ein Spakona/ par fyrer hafde hun eina sier lega kallan/ ad hun hiellt sig i Musterinu.

Enn merk hier/ huad olikt petta er vorum Papistum / Hun pionade Gude med Fostu og Bænahalldz / Enn par jafnframt stod oll hennar Tru og Von vppa Frelsarann Christum. Puiad par fyrer prysar hun Drottin/ ad hun hefur feinged at sia petta Barnkorned/ og Predikar og seiger/ ad petta Barn sie alleina sa/ huer ed Jerusalem/ z sitt Folk leysa skule fra Syndum z Dauda. Nier er petta tuent til samans/ verken god/ og Truen/ huer ed alleinasta forlætur sig vppa Christum og a hñs rett læte. Enn vorer Papistar/ peir fasta og fremia onnur god verk pau sem ad Christur hefur ecke bodit / og vppa slika Gudz pionustugiord peirra eiginlegra verka setia peir sitt traust og sijna Sæluhialp/ enn Christum og hñs Ord ossækia peir. Petta kallast ei ad breyta epter dænum Aufu/ heldur ad giora par puert a mote. Enn med pui / ad flester / motmæla Herranum Christo/ so/ sm̃ sagt er/ par fyrer pa hlytur Christelig Kirkia ad lijda / og ossokt ad verda. Pesse ossokn er pad Suerdit sem hiartad Mariu og allra Retkristina Manna særer og i giegnum stingur.

Og hñs Forelldrar foru Arliga vpp til Jerusalem

Ein

Ein fijn Historia/ huer ed i fyrstu pienar til aga z hyllijar Barnana/ Ad Menn hallde peim vandlega til Kirkiunnar og til Gudz Orda / So sem hier stendur skrifat/ad Joseph og Maria hafa haft Barned Jesum med sier vpp til Gudz pionustugiordar i Jerusalem. Puiad huar ecki er Gudz otte/par er ecke ad vænta neins godzhia peim Børnum. Parpuert a møte/huar ed Meñ venia Børnun fra vngdome til Kirkiu z til Gudz Ordz/par er von a ad Gud hañ giefe sina Blezan/ so sem kient verdur i peim 34. Psalme.

Huad er pad/ad pid leited ad mier/vite pid ecke ef c.

I añan mata lærum veir hier/greinarmun ad giora a mille peirrar hlydne/sem vier erum Forelldrønum skyllduger ad veita/og Gude/Einkū sem er/ad Gudz hlydne/hun hlytur alla tijma fyrer ad ganga. Og huerueina par sem Meñ gieta ecki peim badum hlydne veitt/ pa skal helldur hlyda Gude eñ Forelldrunum / Slijkt hid sama er talad vm alla hlydne sem Meñ skulu Mønum veita/sie þ Fader/ Moder/ Herra/ Husbonde/ Kongur/ Keisare/og allzhattad Yferualld/huerium vier eigum med Tru og Dygd ad hlyda.

Enn ef peir vilia/ med peirra hlydne preyngia oss til / ad giora pad nockud sem Gude er a mote / suo ad vier hliotum ad veita Gude ohlydne peirra vegna / pad eigum vier ecke ad giora/ lijda helldur huad sem ad hendum kiemur/ So sem S. Petur seiger Act. 5. Framar hæfer ad hlyda Gude eñ Mønunum/ puiad Gud hañ straffar ohlydne myklu punglig ar enn Nemurijñ/ huer ed ecke kañ ad pijna nema Lijkaman. Par fyrer seiger Christur/ Vitid pier ecke/ ad vier byriar ad vera i peim hlutum s mijns Fødurs eru ? Sem hañ villde seigia/ Mijns Fødurs hlydne geingr fyrer. Par fyrer skal huer Madur giæta par ad fyrst/ z sidā veita mønum pad hañ erpeim skylldugur. Pa geingur pad ricit og skickanliga til.

III.

Sancte Lucas skrifar hier vm Predikaner S. Johñes Skijrara/ skyrlegar eñ S. Mattheus. Eñ sa vitnisburdur vr Bok Esaia Spamans / pad aller Daler skule fyllast/ z oll Fioll z all ar Hæder skule verda slietter / petta samhliodar vel og hlyder vppa Predikun Johñes/ I huerre hañ giorer alla Meñ jafna/ Syndara vegna/ Eins alijka sem z S. Pall giorer Rom. 2. Og Galat 3. Gud hefur

hefur alla vndurlykt vnder Syndina/oppa pad ad hñ Myskune sig yfer hlla. Pañeñ straff" nu Johñes i siñe Predikun/ fyrst pad stora ottaleyse/ Ad Gydingar pottust par fyrer hrilag"/ad peir voru Abrahams Sædi/ og hotar peim/Ef ad peir syna ecke ausxt idranariñar/pa munu peir/ so s̄ auaxtarlaust Trie opphoggnast/z vr Gudz alldingarde kastast.

Pui næst aussar hñ/huer ad ste Rettur ausxtur idranariñar/ einkum s̄ er/Ad veita Myskun hueriū Mañe s̄ heñar vid parf. Pessan Lærdom vtbreider hñ sidā oppa sleire Stietter og embætte/ad huer og eiñ skule so skickia sijnu embætte z framűferde/ ad hñ pione par med odrum.

I pridia mata giorer hñ so s̄ eiñ Trur z merckur pienare / z giorer greinar mun a mille sijn og Herrans Christum/og seiger/Jeg skyre med Vatne/pad er/Eg er ecke vtan eiñ pionusta Madur/Enn sa s̄ kiemur epter mig/hañ mun Skyra med Anda og Elde/pad er/Nann er Drott iñ/huer ed giefur pañ Heilaga Anda/huers ed Nueitid er / Eg em ecke vtan suo sem eiñ leigdur Pionustu Madur par til. Vppa pad ad huer Madur True predikun Johañis og medtake Herrañ Christum/suo sem pañ / huer ed Syndernar fyrer giefur og med Heilogum Anda skyrer.

Vm Skirnina Christi/ Les hia Matth. 3. Cap.

IIII.

Eñ Jesus fullur af Heilogum Anda / kom aptur fra Jordan.

Les par vm Matth. 4. Cap.

Og er hñ kom til Nazareth par ed hñ var Vppaliñ.

EIn merkelig Nistoria er petta/huad Herrañ Jesus hefur Predikad i sijnu Fosturlande / og huernin honum hefur par fyrer vegnad/ad peir hneptu hñ vt af Stadnum/z villdu hafa Lyflated hñ. Par fyrer hotar hñ peim vantruudum Gydingum/ z seiger ad peim mune eins luckast slijk Gudz Ordz forsman/eins so s̄ pat skiede a Dogum Elie z Elisei/pa Gud hñ gaf peirre Ecku i Sarepta noga atuiñu/eñ liet pss a mille Gydinga af hungre Deyia. Og sa Heidne Naaman hñ vard af siñe Lykpra hreinsadur/ huad ecke veittist peim Spitelsku i Israel/vegna peirrar vantruar/ pad er ad skilia/ Med pui Gydingarner villdu ecke medtaka Gudz Ord / pa skal p takast fra þm/ z giefast Heidingium. Eñ vitnisburdur Esaias/hann er einkanliga ein

vegleg

vegleg Predikun vt af Embætte Christi og hans Verkum/ at hñ sie þ" fyrer Smurdur/og af Gude sendur/ ad hañ skule Predika Euangelium fyrer þeim Fatæku/þat er/hann skule lofa og giefa þeim fyrergiefning Syndaña/Gudz Nad/og þad eilifa Lyfid/og giora þa lausa og liduga af Diofulsins og Daudans vallde og fiotrum. Þetta eru þau Nadarsæligu ordin sem styrkia þau Sundrudu hiortu/ z þeim veita huggun i all skyns motgange.

ÍSamkunduhusenu var Madur sa etc.

Les þar vm Marci 1.

V.

HVer seiger huernen þad hafe tilgengit/ þat Petr z Andreas/ Jacobus og Johañes vrdu af Herranum Christo til Postula embættis kallader og vtvallder/ Fyrst heyrdu þeir hñs Predikan/ þui næst hafa þeir fied hñs Dyrdlig dasemdar verk i þeim mykla Fiskedrætte/ Þuiad þesse hin mykla fisse er þar fyrer ordiñ/ ad þr skylldu þeckia Christum/og hallda sier vid hañ. Þui næst er þesse Fiska veide eitt liost epterdæme / huar jñe vier staum/ad þad er ei komed vnder voru erfide/helldur vnder Gudz Blezan/ ad nockur hlutur eiñ eda annar kuñe vel ad luckast/Eñ saint þo hlytur erfide ad vera þar med.

Eñ slyk Blezan hun er ad eins þar sem Christr er og hñs Ord/suo s Petur seiger/ Herra / i þinu Orde vil eg minu Net vtkasta/og vil ecki lata skielfa mig þad/ þott eg hafe i alla Nott forgiefins erfidad/ Þar þo helldur er von til/ad a Nottiñi veidest helldur eñ a Deginum/Eg vil og ecki treysta vppa mina vtuegu eda atburde / helldur hætta til i þinu Orde. Slyk Tru hun matte ei bregdast Petre. Eñ þar Petr verdr felnis fullur vegna soddan Dasamligrar Blezanar / og medkiennr sig ad vera eiñ Syndugañ Mañ/ z ei verdugañ slykrar Blezanar/þat giorde Petr vel og rietteliga. Þuiat þ hliotum vier alker ad iata z vidurkienna/ad þra velgiorninga og þeirrar Blezanar erum vier omakliger/ sem vier Dagliga piggium af Gude. Eñ i þui giorer Petur ecki rietticliga/ad hñ bidr Herrañ Christum ad ganga fra sier/ Þuiad þess vegna ad vier erum Synduger/þa eigum vier ad epterfylgia Christo/ og hallda oss vid hñ/ þuiat hñ er allrinasta sa s bædr kañ og vill hialpa oss / Þuiat þar fyrer er hñ i Heim þeñañ komiñ

Vm þañ Likpra Mañ/ Les Matth. 8.

Vm paũ Iktstuka/og kallan Leui/ Les Matth. 9. Capitula.
Vm Lærisueina Johañes/ Les Matth. 9. Marci 2.

VI.

Og pad skiede a einum Hatijdis deige etc.

Vm Huiloardagiñ/ Les hia Matth. 12.

Og hann hof sijn Augu yfer sijna Lærisueina.

Sancte Mattheus skrifar pessa Historiu greinelega/ Eñ S. Lucas hñ talar par so stuttliga vm. Fyrst seiger Herraũ Jesus/ ad sitt Folk hier i Heime mune vera aumt fatækt z fyrerlitid z ofsokt. Allt petta eiga Meñ ad lijda fyrer Gudz saker/ og hefna sijn ecke sialfer/ Ja ad søñu giora peim allt gott/ sem eru peirra ouiner/ og peim giora illt til/ Eins sem pat Gud hañ er godgiarn vid pa opacklatu og hreckussu. Aminande par med pa Kristnu til Myskunsemdar/ z seiger ad Myskunsemen hafe pessar fiorar greiner/ Ad dæma enguann/ Fyrerdæma ecki nockurn/ Fyrergiefa giarnsamliga/ og at giefa þm purftugu. Eñ af pui ad oss vill pad vera þungt ad stilla oss fra pui ad dæma ecke vm̃ Adra pa seiger Herraũ Christus/ ad pad sie i allaũ mata miog illt z skadsamtegt. Fyrst pa ernm vier aller Synduger/ par fyrer/ Þeg" eiñ hñ Dæmer vm̃ añaũ/ pa er pad eins so sem pa eiñ Blindur hñ leider añaũ/ eda þeg" eiñ Læresueiñ vill kieña sinũ Meistara. Læresueiñeñ/ seig" hñ er ecke yfer Meistaranum/ pad er ad skilia/ Ef neck2 vill kiena odrũ hñ hlytur ad kunna meir eñ hñs Læresueiñ huerium hñ vill kieña. Þuiat huer er þorf a peim Kieñefodur sem ecke kñ meir eñ hiñ añar? Huerueñ vill pa petta fara/ þu hefur sialfur þorf a einum Læremeistara/ suo þu peckier sialfs þins Synder/ og villtu þo Dæma vm̃ adra Meñ/ og kieña peim? Þegar Læreseiñeñ er eins og Meistareñ pa er hñ algiordur/ pad er at skilia/ Villtu Dæma vm̃ adra og kieña odrũ/ pa hlytur þu ad vera eiñ Meistare eñ ecke Læresueiñ/ pad er/ þu hlytur sialfur vera ostraffanlegur/ suo sem su næst epter fylgiande lijking kieñer. Þuiad pad fer miog afskaplega/ at eiñ læst vilia taka Øgnena vr añars auga/ eñ heill z sier Bialke er i sialfs hñs Auga.

Þar fyrer skal huer og eiñ Dæma fyrst vm̃ sialfaũ sig/ pa mun hañ finna so margt og myked ad lasta og straffa/ at hañ mun lata adra Meñ kyrra vera/ og apturhalda sialfum sier/ og færa godaũ auoxt. Þar i met er petta

er þetta eiñ vondur auoxtur / og vex vt af einum vondum Fiesiod ills og hreckuisss hiarta/ ad Dæmda vm adra Menn/ eñ dæma ecke vm sialfan sig. Eñ þesse Predikun kiemur ecke vid þa/sem eru i nockre yfirbodarre stiett/og Gudz skipun hafa/ad straffa Syndernar/Sem er/Predikaren/ hañ skal Dæma med Ordenu/ Wallzmadurenñ skal Dæma med Sueriedenu/ Forellrar hafa huortueggia vallded ad Dæma bæde med Ordinu z Wendenum. Sierdeilis z einkñ skulu þeir hallda sig fra þui ad Dæma/ sem slijkt vallds og embætte hafa ecke. Giore þeir þad ecke/þa Syndga þeir/og mun aptur i mot Dæmder verda z c. Ef ad Menn hallda þetta/ þad heiter ad ganga epter Gudz skipan z hañs Ordum/ Sa reisser Bygd a Hellusteine/þuiat hñ fylger epter Gudz Orde/og Syndgar ecki a moti þui/nie helldur i mote sinne kallan.

VII.

Þier stendur eitt agiætlegt epterdæme einrar merkeligrar Truar/og stors Litelætis. Nuerutueggia þetta þocknast Herranum Christo miog vel/þar fyrer er hañ fus til jafnsnart at giora þad sem þesse Litelate og Riettruade Nofudzmadur hñ bidur. Hier hofum vier eitt epterdæme/ad Litelæcka oss fyrer Gude vegna vorra Synda/z treista þo vppa Gudz Rad og nu skunsemne fyrer Christum/ Slijkt Trunadartraust þad kañ alldre ad bregdast.

Og þad skiede þar epter/ad hañ geick til einar borgar sem hiet Naim et c.

Þad er ein huggunarsamleg Historia/ af huerre vier rigum ad læra/ huad mecktugan Herra z hialpar Mañ vier hofum s er Herrañ Christum/ sa s med einu Orde kañ Daudan burt ad drifa/og lifid aptur ad giefa/ Þar fyrer skulum vier i slijkre Neyd flyia til Herrans Christum/ eñ huerge añarstadar. Og ef ad hañ kañ nu hier med einu Orde Daudan burt ad drifa/huad agiætligt huggunar traust hofum vier þa/nu/ ad vier vitum/ hñ hefur þar fyrer vtgefid sitt Blod/vppa þad ad vier skylldum eilijfliga lifa. Eñ þar eru malkostirn vnder komen/ad vier þtta til vor tokum mz stodugre Tru/ Epter þui s Christus sialfur seiger/ Joh. 8. Sannlega sannlega seige eg yde/huer hñ vardueiter minn Ord/ hñ skal ecke Daudann sia eilijflega. Og Joh. 11. Huer hñ truer a mig/hañ mun alldre Deyia.

Og allt þetta kunngiordu Johann hñs Lærisueinar

þar af stendur Matth. 11.

Eñ nockur af Phariseis bad hann/ ad hñ æte med honum.

Þetta er ein agiæt og nytsamleg Historia/i hverre vier siaũ/a þessare Kuiñu merkelegt epterdæme eiñrar rettrar sañrar Idranar. Fyrst epter fylger hun Herranum Christo i añarligt Hus / og græiur beisklega/ og Liuelæckar sig fyrer Herranum Christo/ Þetta gierer hun allt þar fyrer af þui ad hun iatar og vidurkiennir sina Synd/og leitar Nædar z fyrergiefningar hia Herranum Christo. Lika sem su epterlykingiñ vt af þeim tueimur skulda mønum/ og so sem Herrans Christi huggunarsom Predikun vottar/þar hñ so seiger til hennar/Þinar Synder eru þier fyrergiefnar. Þuiad huar fyrer sig skylde Herrañ hafa huggad hana med soddann mote/ef ad hun hefde ecke aduarlega til hñs vñ hialp z huggun leitad.

Þessu Dæme eigũ vier epter ad fylgia/ fara ecke aframm i Syndunũ/ heldur syrgia og grata þar af hiarta/ z leita og vanita Syndaña fyrergiefningar hia Christo alleinasta. Þetta kallast ein Kristelig idran. Eñ þar Herrañ Christur hñ seiger/Henne eru myklar Synd fyrergiefnar/ af þui hun elskada mikg. Þad er ecke peirra vndirstodu sem Papistar meina/so sem ad forþienum vier Syndaña fyrergiefning mz vorre elsku. Þuiad epterlykingiñ hun leitar strax noglega / ad elskan kiemur þa ed fyrsta til/þegar skuldiñ er mædr fyrergiefen. Eñ Herrañ Jesus hañ vñ breyter andsuarinu/vegna Simonar sem hñ jnbaud/hverium hñ framsetur eiñ hardan Capitula/ ad hann hafe enguañ kiærleika nie elsku til hans/añars hefde hañ eins giort/og þesse Kuiñan.

Hier vt af þessu er augliost/ad hñs Synder eru ecke fyrergiefnar/ellegar hefde kiærleikurin z elskan ecke epterleiged. Vill so hier med straffa peñan Phariseara/þar fyrer/ad hñ medkiennir sig ecke fyrer Syndugã/ eñ sydur girnest hñ Syndaña fyregiefning af honum/z hlytur þar fyri Syndum ad Deyia og fordiarfast. Og þsse Historia hlyder næsta vel/ fyrst vppa þa Meinadar fullu/Stolltu/athugalausu Nræsnara/z falsheilaga/þeir ed Herran Christum forackta/ og hañ vilia ecke medtaka. Þui næst vppa þa Aumu Syndara / sem ad finna / iata og medkienna sinar Synder/og flyta z leita til Herrans Christi/ med þessare Fatækre bersyndugu Kuiñu/og hafa þar Tru z traust a/Ad hñ hafe fullnad bot z bætaling fyrer þar giort/so s Herrañ Jesus hñ seiger/Matth. 11.

Toll

Tollheimtumeñ og ſkiækur meiga jnkoma i Nimeríke fyrr enn þier ꝛc

VIII.

Vm þa epterlijking af Sadino.

Stendur Matth. 13. og Marci 4. Capitula.

Enginn kueiker Lios ꝛc. Les Marci 4.

Enn Moder hans og Brædur komu til hans/etc.

ſkoda Matth. 12. Cap.

Alsgrein þesse sem Christur hañ talar hier/ Mijn Moder og mijner Brædur eru þeir sem heyra Gudz Ord og halda þad/ hun ætte med riettu ad vera hugguan vor i ollum mañraunum og ofsoknum/sem oss Kristna Meñ kann ad henda Gudz ordz vegna i þessū Heime. Þuiad huad skadar þad þott Paueñ i Rom halldi oss fyrer Okristna. / Þott Kongar og Høfdingiar hallde oss fyrer otrua vnderdiana/vegna Euangly ꝛ Gudz Ordz. / Þuiat vier heyrum hier ad Herrañ Jesus/ hañ ackar og helldur oss so sem sijna Modur ꝛ Brædr/ vegna sins Ords/huad kuñum vier ædra og betra ad gitnast./

Og þad bar til a einum Deige ad hann stie a skip.

Jtñ vm Stormuindiñ og þañ Diefuloda/ Les Matth. 8.

Og sia/ Kadur kom þar sa ed Jairus hiet etc.

Og vm þa Kuiñu sem Blodfall hafde. Vm badar þessar Nistoriur les Matth. 9. Eñ þott S. Lucas tali hier nockud Liosara vm/einkum ad Herrañ Christus hafe huggat Foduriñ/þa hm var sagt ad hñs Dotter være latiñ/ꝛ sagt til hñs/Ottast þu ecke/Tru þu ad eins a Jesū Christ um/þa hlytur Daudin ad verda ad lijfe/Syndiñ ad rettlæte/Heluijte ad Himrijke. Þuiad Christur hñ hefr bade vilia ꝛ matt þar til/ ef vier trūm a hñ/ad hialpa oss fra Daudanum/Syndinne og Heluite/Þott vier alla reidu værum sockner þar i. Slijk stodug stadfest Trua hun gierer þad/ ad Klæda ateckningeñ þeirrar Kuiñu / ber langt af þeirre ahrœran sem Postularner tala vm.

Hier syna Papistar sitt pussaskap / þeir ed af hessare Nistoriu vilia beuissa/ad Helgidomur Daudra Heilagra Maña hafe krapt til ad gisa Jarteikner. Þuiad hefdi kuiñan ei truad / þa hefdu Klædiñ allteret hialpad heñe/So sem Herran sialfur vottar þar hñ seiger / Þijn Trua

giør" þig holpna/ecke Klædiñ/Nie þeirra aleckning.

IX.

Hann kallade sanan þa Tolf etc.

Af þeim Fiñ Braudum ꝛc Matth. 14.
Þad gisrdest ꝛ þa hñ var eiñ og badst fyrer ꝛc. Matth. 16.
Þad skiede ꝛ epter þessa rædu nær viſ. Dogum ꝛc. ſkoda Matth. 17.
Þad skiede og annars Dags ꝛc. ſkoda/ Matth. 17.

Og þad skiede so þa þeir Dagar voru fullkomnad" er ad Hann skylde vppnemaſt ec ꝛc.

Her stendur ein agiætlig Niſtoria/ huerſu ad Herrañ Jesus mz þui sa Tijme for nu i hond vñ huern Gud hafde talad fyrer Spameñinu/ þa giefur hañ sig vnder Gudz vilia/ ꝛ for oskielf dur ꝛ ferdadist a veigiñ vpp til Jerusalem. Af þessu aſetninge vita þeir Samuerſku allz eckert/ ꝛ villdu þar fyrer ecki veita honū Herbergi/ þuiad þeir hofdu þa meining/ mote Gydinguin/ Ad huer hñ villde tilbidia Gud/ hñ mætte þ giora/ ecke alleinaſta i Jerusalems Muſtere/ helldur og jafnvel vppa Fialle Samarie/ so sem merkia ma Joh. i 4. Af ordum þeirrar Samuerſku Kuiñu/ sem hun hier vñ talade vid Herran Christum.

Enn þar Læresueinarner / girnast ad fordiarfa Stadeñ med Ellde/ vegna þessar" vanturar/ þa auſstar Herrañ Jesus þeirra aſetning. Þui ad þott þeir Samuerſku medtæke hañ ecki i þad siñ/ þa mundu þo sijdar meir nockrer medtaka Euangelium / ꝛ verda eilijflega Saluhialpleger/ huerier þa væru fyrerdømder ef þeir þa i þad siñ yrde i slijkre Synd og freistingu fordiarfader. Framűcigis setur Herraſi Jesus fram ett huggunarsamligt Ord/ ꝛ seiger/ Mañsins Sonur er ecki komeñ/ at fordiarfa Manneskiuñar/ helldur ad frelsa þær. Lær þessa Malsgrein vel ꝛ geym hana vandlega/ þier mun þar a liggia/ i seinaſta tijma/ ꝛ so endrar nær/ opt ꝛ oſtallda.

Þad skiede og er þeir voru a veiginum ec ꝛc.

Hñ sagde og til eins Añars. Skoda Sumariñ hins 8. Cap. Matt.

Og einn annar sagde/ Herra Jeg vil fylgia þier.

Herraſi Jesus hñ færer hier ſñ eina epterlijking/ om einn Akurucrksmann

mañ. Þegar Madur hefur lagt hønd a Plogeñ/ þa hañ er ad plægia z vñuellta Akurlandinu/þa tiaer hñ ecke aptur a bak ad lijta leinge/ þt Ploguriñ vill ætijd meir og meir aframm/og ma ecki vidstanda. So seig' Herrann Jesus/ Huer hñ hefur aluarlega girnd a Gudz Rijke/hñ hlytz ad hafa vakttan allrnasta þar a/ og lata onguar adrar Syslanet sorg edur ahyggiur hindra z hamla sierþar i fra.

X.

Sancte Lucas hñ seiger/ Herrañ Jesus hñ hafe ad auk þeirra xij. Postula vtsendt adra Siotijge/og skipad þm ad Predika/ z Krapta verk at giora i Nafne Jesu. Eñ þar Herrañ Jesus hñ bydur þeim hier sierdeilis/at ecki skule þeir nockrum Mañe heilsa a Strætum/ Þad hefur ecke þa meining suo sem ad biode Herrañ Christur þeim ad vera suo oppydum og þurrlegum vid Menn/ad auarpa onguan godum ordum/ Helldur er þetta meiningen / ad þeir skule giora aluarliga þeirra Embætte/og Predika/ z lata ecke nockurn hlut hindra sig þar i fra. Þad fleira sem vm þennann Texta er ad tala / þad finz þu Matth. x./xi./og Marci i 6.

Enn þeir Siötijger komu aptur med fagnade etc.

Lærisueinarner glediast af þui/ad þeir gieta vtrekid Diofla i Nafne Jesu. Eñ Herrañ hñ seiger/ad þad sie enginn vndur /þuiad hñ hafe sied Diofuleñ hrapa af Himnum suo sem adra Elding/suo ad hans Magt hun skal minka/og hañ skal og hlytur fyrer Herranum Christo ad vikia og vndann ad lata /huer ad er Drottinn z Herra yfer Himnenum/ ellñ þeim til huggunar sem trua a hans Nafn. Chrysostomus hañ vtleggur þetta vppa hropunar fall Diofulsins af Himnum /þa ed hañ hrapade af Himnum med sijnum Enginn/ædur eñ Mahestian var skopud. Hetta seigist Christus sied hafa/sin eilijfan Guddom þar mz vottande. Sum' Kieñefedur vnderstanda þetta Ordit HIMER allegorice/þad er med annarlegre vtlyding/og vilia at þad merke þa Dyrd/hueria Audskotiñ haft hafde i Himnenum/ ædur Christur hñ kom med sijnu Euangelio/ og vt rak hñ. Þuiad allur Heimurinn hñ veitte hñ alla heidran suo sem Gude. Þetta/seiger Herran Christur/skal hñ nu bannad verda. Eñ hñ aminner / ad enginn skuli af þessare giof metnast eda dramba sig/ eda hallda þad mest vertt/ad vier kuñ ad bioda yfer Diofslna med Christi Orde. Þuiad hitt er mykla meira/ad vier fyrer Christum/ ecke alleinsta

verd

verdrm hier i Neime fyrer þeim vonda Ouin verndader/helldur þa verdi veier og epter þetta Lifi Saluhialpliger. Af þuilikri eigum vier einkanliga ad gledia oss/ z packa Gude af hiarta þar fyrer/ og bidia hann ad vier mættum þar vid blifa. Þuiad huer hann vill vera drambsamur og athuga laus vm sig/ honum munu fara eins og Andskotanum/ sa sem var einn Engell/ en þo hrapade hann af Nimnum ofan og vard Andskote.

Og samstundis gladdist Jesus i Anda ec.

Mening þessarar merkilegu Predikan er þesse/ hid einfallidligasta/ Med þui ad Gud hann lætur boda Euangelium vt af sinnum Syne/ fyrer allum Neinenn/ en þeir vissu z hyggnu vilia ecke sikt ord medtaka/ þa pocknast þad so Gude/ ad þess nalægre sem þeir hafa þad/ þess leingra skulu þeir koma þar fra/ og þess leingur þeir heyra þad/ þess minna skulu þeir læra þar af/ og ecke trua þui. Þuiad slikt vantru og motproanleg ohlydne kann Gude ecke ad pocknast og hun hlytur þar fyrer ad straffast. Þar i mot/ Þeim aumu og faradu/ sem slika Predikun medtaka/ vid þa vill Gud auka og auaxta sinna Nad/ so ad þr sku læra/ fyrer Christu/ ad þeckia Gud rettelega/ z skuluso verda Saluholpner. Þuiad þetta er einkum Herrans Christi embætte/ ad opennbera Fodurenn fyrer slikum Smælingium/ og leida þa til Gudz kyning fyrer sitt Ord/ og sin Anda. So ad þr true hann/ z hugge sig i hans Pinu/ og Dauda/ z verde fyrer hann eilifiega Saluholpner.

Sæleru þau augu sem sia þad þier siæd ec.

Herran Jesus hann hæler sine tid/ fram yfer Forfedrana z Spamann ana tima/ bædi vegna kieningana z dasemdar jarteiknana. Petta þiker þeim skrift lærda vera vm of/ z freistar hans z seiger/ Nuad skal eg giora so ad eg erfe eilift lif./ Sem hann villde sagt hafa/ Þu hæl[r] pine kienin gu so mog/ huad er hun betre en Mosis Lærdomur./ Þu munt ecke vissa mier annan veg til Nimerikis enn Moses hefur vissad/ Nuar fyrer hælur þu pine tid og pinum lærdome/ Fram yfer Moses tid z hans lærdom/ So sem ad nu hid fyrsta en alldrei adur hafe Mannana Augu og Eyru sæl verid/ þau sem sia og heyra þig/.

Herran Jesus hann lætur so s ecke merke hann slika huxun/ Enn med þui hann spurde/ huad hann skylde giora/ þa seiger hann/ Nuad lestu i Logmalinu? Og seiger hann hafe riett i þessu male/ ef ad Madur talar vm vorar giorder og verk vor/ þa kunne eingin ad hafa betra Meistara en Moses.

þar

þar fyrer/ þegar sa Skriptlærde suarar/ Þu skallt elska þiñ Drottiñ af ollu hiarta/ af allre Sælu/ af ollum kreftum/ af ollu hugskote/ og þiñ Naunga sem sialfann þig. Þa lætur Herrañ Jesus þetta andsuar lyska fier/ og seiger/ Þu suarader rett. Enn þetta leggur hañ til/ Gior þad/ þa muntu lifa. Viliande þar med seigia honum/ ad þetta hafe hañ allorei giort/ þar fyre hialpe hñ þat eckert þott hñ vite huad hñ eigi at giora/ mz þui hñ giore þ ecke/ og ecke helldur giete hñ þ giort nie fullkomnad.

Þetta andsuar skilur hiñ Skriptlærde vel/ þo vill hñ fegra sitt mæl/ og setur eñ adra Spurning fram/ Nuer ad sie siñ Naunge? z giefur sig so sialfur sekan/ Ad med þui hñ veit ecde huer siñ Naunge er/ huad mun hñ þa halldit hafa þ Bodordit sem ad hlyder vppa elsku Naungās? Til þe ssarar spurningar andsuarar Herrañ Jesus hñ meirstarlega. So hiñ Skriftlærde visse þad vel/ ad sa være hans Naunge/ sem hans hiastod þyrfte vid/ og huerium hañ giorde til goda. Eñ þad veit hñ ecke/ ad hñ skal vera aptur i mot hans Naunge/ þad er ad skilta/ Nam a ad hialpa einum og sierhuerium/ huenær/ huad hellst/ z i huern mata sem hañ kall og gietur/ alstande huad adrer giora i þui efne/ So sem Christur seiger Luce 6. So sem þier vilied ad Menenner giore ydur/ suo skulu þier þeim giora. Þar fyrer synr nu Herrañ hñs Spurningu/ so ad hñ hlytur sialf: ad sata þad/ ad sa kallast ecke alleinasta Naunge/ sem þurftugur er og hialpar med þarf/ Helldur og hiñ sem odrum getur til goda giort/ og þ giorer af godum vilia/ so sem sa hiñ Samuerske hñ giorer hier. Suo ad huer Madur/ lære ad lysta þar a/ ad huar hañ kann ad hialpa/ þa skal hñ giora þad jafnsnart/ go huxa sig ecke leinge þar vm/ z alsa ecke huad adrer giora/ eda ecke giora.

Eñ þar ed Herrañ getur i epterlykingiñe eins Kieñemans/ leusta/ z þess hiñs fanuerska/ þad er skied vegna þrrar fyrre spurningar/ ad þad sie ecke nog/ ad vita Logamlid/ Madur hlytur og ad vppfylla og halda þad. Eñ þad getur eingiñ Madur giort vt af synū eigin kreptum. Log malid veiter þad ecke helldur/ so sem opinbert er af þessum Kieñemañe z Leuita. Þar hlytur Gudz Ande ad verka og giora/ hñ hlytur ad vmsnua hiartanu. Þennañ Anda odlust vier alleinasta fyrer Christum og hans Euangelium. Þar fyrer ber Herrans Christi tyd og hñs lærdomur langt af Spamañana z Forfedrana tyma z þeirra lærdome/ so ad þau Augu eru harla sæl/ z þau Eyru/ sem sia og heyra þetta af Herranū Christo. Þuiad i Euangelio lærum vier/ ad vorar Synder eru fyrer Christū for-

sijkiar/og Heilagur Ande verdur oss giefijn / huer ed Niortunum kiemur til ad veita Gude eina lostuga hlydne/og honum vel þœga og þecka. Og þott ad sijk hlydne hun sie ofullkomen/vegna Syndarinar / sem vid oss loder/a medan vier lifum hier/og ecke er enn nu Dain/i oss/Þa þocknast hun þo Gude og lijkar hm/vegna Truarinar a Christum Jesu/Þviad þad sem oss a brestur/þat er allareidu allt saman fyrer Christum borgat og bitalad/og fyrergiefed. Þetta veit huorcke Þrestur nie Leuiten. Logmalid vita þeir epter Bokstafnum/En þetta giora þeir ecke/og ecke gieta þeir giort þad/a medan þeir hanga vid Mosen alleina/ og vilia ecki taka Christu.

Af þessum Samuerska lœrum vier/ z er oss fyre sioner sett vors liufa Lausnara Jesu Christi oseigtanlig Nad og Mysktun/ sem hn hefr veitt vesallre manlegre skrepnu/ hueria ed Diofullin med Syndenne og fyrer Syndina hefur fellt/ Kladum rœnt/ sleiged og Sœrt/og so herfeliga fordiarfad/ad engin Lœdomur/huorke Moses Logmal /ne nockur verallig Vijska z Speke/eckert Reitlœte og engin Engill/kan hne hialp ad veita/og þau Sœr og lemstur ad grœda. Og ef ad mannlig Natturu sylldc lœknud verda/af sijkre fordiarfan/og heilbrigd giorast aptur/þa hlaut Christus Gudz Son/huer ed af sijnu eigen Folke halldenn var einn Samuerskur/hn hlaut ad koma til/hn hlaut ad verda Madur/og vppa sig ad taka allz Heimsins Sœr og siukdom/og bera allar hans Synder a sinum eigin Lijkama vppa Krossen/ Vppa þad þar banuana Mordingians vnder yrde vnbundnar og heilbrigdar giordar. Þesse epterdame fylger su fataeka Kristeliga Kirkia/ huer ed Euangelium medtekur/ huer ed bœde af Gydingum og Heiminum halldin er fyrer villu men z vantru ada/ hun audsyner sin Kiœrleika vid sinn Naunga / þar og þegar þerf krefur. Nia hinum odrum sem ecke trua er þad ecke nema Nrasne / þar eckert Niarta er med.

En þad skiede er þeir ferdudust etc.

Nier er ein Fijn Nistoria/i huerre Herran Jesus hafi vill vier lœrum af þessare Maria Magdalena/ad hier a Jordu er sa engen hlutur sem vier eigum meir ad astunda/ og eckert suo halett akta/so sem Gudz ord. Þuiat þad er alleina þad a hueriu oss magt liggur/ef at vier vilium hi i Heime hafa eina goda Samuisku/Traust z huggun i allzkyns astrid um og motgange/og ef vier vilin eiga von þess eilijfa Lijfsins. Allt adat

huad

huad hier er a Jordune/pat skilia Menn eppter. Enn huad vier lærum z kunum af Gudz Orde/pat bliſſur og put holldu vier eilifliga/Par fyr skal enginn Madur lata nockurn hlut / huorke Vinnulag/ Erfide/nie nockurskonar erende edur vlueigi/ edur annad fra Gudz Orde sig hindra.

XI.

HErrann Jesus hann kiennir hier fyrst sinum Læresueinum ad bidia/par næst anniñer hann pa/og vppuekr til Bæna akallsins/ ad peir skule ecke aflata/og efa i nockuan mata/Gud hann vill vissuliga bænheyra oss/ og veita oss allt pad sem vier bidium i Nafne Jesu Christi. Puiad/ Gud er/segier hann/ydar Vinur/ Ja hann er ydar Fader. Par fyrer huxit ecke annad enn pat/ad hann mune feigiñ af hiarta Bænheyra og hialpa ydur/suo sem pier Fedur / pier Bænheyrid giarnan ydar Børn/og giefid peim þ s̄ pau purfa med. Enn einckum er petta huggunarsamligt og vel merkianda/at Gud hann vill/fyrer Christi/ ecki alleinasta Bænheyra oss / i isskamligre Neyd og freistingum/ helldr vill hann og so giefa Neilagann Anda peim sem hann bidia pat vm. Enn huad Neilagur Ande hann verkar med oss/par vm talast seirra Joh. 16. Nuer hann vill nu huxa epter pessum huggunarsamligum Malsgreinum/sem oss vppuekur til bæna akallsins/z hyggia ad fyrer hueria grein/ad Gud hann er ecke alleinasta vor vinur/helldur vill hann vera vor Fader/hann mun sinna/ ad allt petta skiedur vegna vors liufa Laussiara Jesu Christi. Puiad mz ur put ad Gud hann geifur sin Son vt fyrer oss/ og sialfur Gudz Son hann Deyr fyrer oss/pa er ecke moguligt ad Gud hann sie vor Duinr/edr pad ad hann mune ecke hafa Fodurligt astar pel til vor/z hialpa oss ecke giarnsam lega i ollum vorum motgange/z Mattralunum/og so s̄ S. Pall segier/ giefa oss ecke alla hluti.

Og hann rak vt einn Diofull sa ed var Mallaus et c.

Fyrst er petta ein hryggilig Historia/par ed Nerrann Jesus hann segir/ ad Diofullinn hafe pessa Verolld inne/Eins alska sem pad einn sterkur heruopnadur Rise/hann hefur sitt Nas inne ad halda. Enn par i mot er petta huggunarsamlegt/ad Nerrann Christus segist vera sterkare enn Diofullinn/og segist yfer vinna hann/ og skilia hann Nerklædum/ Pad er/ Suipta hann sinni valldi/og vtskipta hans herfange/ Pat er/hann lætr sinna Kristne notta sinns Sigurs/so ad hun skal/fyrer hialp z hiastod Nerrans

Christi/ yfervinna og sigra Diofulinn/ og fa pad aptur allt saman/ sem Diofullinn hafdi rænt fra Mañeskiuñe i Paradis/ fyrer Syndina. Og vill par fyrer/ ad vier af slikri Dasemdar verke sýlum læra/ ad Guds Ryke pad er hia oss/ og Diofulsins Ryke þ skal eydast og nidurbriotast/ huar hellst at Christur er og hñs Ord.

Pessare huggun skulum vier fastlega halda. Eñ vera po ecke athug alauser vñ oss/ helldur akalla og bidia Gud dagliga/ ad hann hallde oss i sinu Ryke/ varduete oss fyrer freistingum og ræfsum Diofulsins. Pui ad post hñ sie steigin og Sigradur/ pa lætur hñ po ecki af/ helldur leitar hñ vid alla veganna/ huernen hñ meige komast jñ aptur/ z giora skada. So sem Herrann Jesus hñ seiger hier i nidurlaginu/ Ad huar ed Diofullinn hñ er einu sinne vrfarin/ par hliota Meñ ad sia vel og vandlega vid/ at hñ kome ecki jñ aptur/ og vppbyrie annad verra eñ ædur. So sem Meñ sia/ dæme til/ alla Daga/ at skiedur þa Meñ sem lifa athugalauser/ og Diofullinn blindar þa med Agirnd/ Drambsieme/ Munud/ suo at peir hyxa vñ ongua Sidseme/ nie neitt añade. Les par vm Matth. 12.

Engeñ tendrar Liosed ek t.

Epter pad ad Herrañ Christur hañ hafde endsuar gieft bade peim Gudlostunar Mosum/ og þm hinum sem hñs freistodu/ pa leggur hañ hier til eina Aminning/ ad Gud hafe par vppkueikt z tendrad Euangelij Lios/ og lated pad lysa/ vppa pad ad huer Madur skuli þat medtaka/ og i Trune par af aukast og proast/ og betra sin lifnad. Eñ huer hñ heyrer Euangelium med þm hætte/ so sem giordu Phariseí/ peir ed meir og meir hneyxludu sig par af/ og vrdu forherter/ hñ mun eiñ sierliga þungan a fellis Dom fa/ Auk pess/ ad hñ Dag fra Deige/ fellur pess diupara nidr i blindleik og forhert siñe/ suo sem Gydingana er skied.

Og er hañ var sliskt ad Mæla ek t.

Er ein agiæt Nistoria/ af huerre Madr lærer/ huersu ad Hræsnararner alyta alleinasta pad hid ytra/ og þar epter dæma peir/ Eñ ad þui jñra/ og ad peim rietta skalka hnykium gieta peir ecki. Þar hneyxla peir sig a/ ad Herrann Jesus þuar ecke sinar Hendur. Eins pad halda peir fyrer ongua Synd/ ad peirra hiarta pad er fullt med vondar girnder og huxaner/ z ad peir eru fyre Gude Profar og Ræningiar. Þar fyre seig Herrañ Jesus/ ad peir skule lata af skulde z Rane/ z gieta Almessu/ af sinu/ Ef peir vila vera Fromer z hreiner. Itñ peir skule ecke yfergieta

Domen

Domen og Gudz Kiærleika/ þ er ad skilia /Þeir skulu heyra Gudz Ord/ þ medkieña/ z i ollu peirra framferde audspyna a sier Gudz mst z elsku skoda þar vm Matth. 23..

XII.

Hier stendur fyrst ein agiætlig og huggunarsamlig Predikun/ ad Menn skule varast hræsne/ vidurkieña sijnar Synd'berliga/ og betra sinn lifnad af Niarta / Þuiad allar Dygder peirra Hræsnara/ þær munu vppkoma/ ecke alleinasta a hinum sijdasta Dome/ helldur og suo hier a Jordu/ fyrer hreina Euangelij Predikun. Enn med þui/ þar er eingiñ hlutur sa / s Hræsnarar kunna sijdur ad lijda/ eñ þad/ ef ad nockur seiger þa Synduga ad vera / og þar fyrer ofsækia peir rietta Predikara/ Þa huggar Herrañ Christr þa riettu kieñe fedur/ og seiger ad peir skule ecki lata slijkt skielfa sig / helldur þa skule peir ottast Gud framar eñ Menn̄a.

Jañare grein seiger hñ/ ad Gud hñ hafe vmhyggiu fyrer oss/ og hñ mune giæta vor/ Og ann hñs vilia þa skule ecki eitt hid minsta Nær falla af voru Hofde.

Þridia maata/ Ef ad vier jatum hann so fyrrer Mønnum/ þa lofar hñ/ ad hñ vilie og so medganga oss fyrer sijnum Englum Enn med þui vier Mafleskiur erum veyker og skielfder/ og þ skiedur opt/ ad vier þorum ei ad jata z vidurkieña hñ/ af otta og hrædslu/ Þa huggar hñ oss i slijku tilfelle /og seiger/ huer hñ talar nockud ord i mote Mansins Syne/ Þad er suo mikid sagt/ Nuer hñ jatar hñ ecke diarflega/ helldur Neitar hñ/ af otta og hrædslu/ so s Petur giorde/ hñ skal þad fyrergiefast / þegar hann snyst og bidur vm Nad og fyrergiefning. Enn huer hann talar i mote Heilogum Anda/ Þad er/ huer hañ blijfur stadfastur i slijkre afneitan/ i moti sialfs sins Samuisku/ og setur sig i mote Heilogum Anda / huer ed añad talar i hñs Samuisku/ z a añañ veg honum vissar/ og ecke vill þm Helga Anda og hñs aminningu epterfylgia/ hñ ma þad ecke fyrergiefid verda. Þuiad þar Synder verda ad eins fyrergiefnar/ sem Madur hañ jatar og vidurkiener/ z lætur af þeim/ z bidur vm Nad z fyrergiefning.

Enn nockur af Folkinu sagde til hans etc.

Er ein long og merkelig Predikun/ i giegn Agirnd / og kienner oss ad treysta og trua vppa Gud/ vera ecke agiarner/ alsta giarnan naudpurfi Fatækra/ og lifa ætijd i Gudz otta. Eñ hisse Predikū reis þar af/ ad þar var

vår einn sá/sem ei kunne ad forlijkast vid sinn Brodur / vm̃ þeirra Arfskipte. Þetta misliȝkar Herranum Christo/ad Brædur skulu verda osam þyckier sijn i mille/vegna slæmligs Fiar ꝛ Peninga. Og tekr þar fyrer til ad Predika vt af Agirndine/ꝛ seiger/Audæfe Fie ꝛ Peningar hialpe oss eckert/Þar fyrer er betra ad Madur sie Rijkur i Gude/þad er/ betra er ad ottast Gud ꝛ treysta Gude/en̄ at hafa mykla peninga. En̄ ef Gud hñ hefur giefed þa Mañe/ þa skal hañ med olmosſugiordum/giora sier Fiesiod a Himnum/og vakta sig fyrer athugaleyse/vera ecki sofande/leggiast ecke i Oforyckiu og adra Lausung. Þviad vier vitum ecki/ huenær Herrañ mun koma / Þar fyrer er storlig Naudsyn ad vier sleum augllt reidubuner/og vænkum og bidum epter Drottne. En̄ þeña lærdom taka allfaer sier til hiarta/ꝛ einkum geingur þad nu so til/ a þessum seinostu Dogum/suo s̄ Christur hñ seiger/ Ad Pionen tekur til ad lemia Prela og Ambatter/ þad er ad skilia/Nuers og eins Mans astundan er nu þ̄ ad komast yfer Fie ꝛ Peninga/og verda rijkur/Og þott adrer hliote þ̄ fyr' ad fordiarfast og verda aumer og Fatæker/ þar hirder eingen vm̃. Itm̃. A ofneyslu og oforyckiu er og nu eckert hof nie Mæte.

Ofan a þessar Synder kiæmur og suo þad/ad Menn lata sier leidast Gudz Ord/ vilia ecke lata auusta nie straffa sig/ Og ofsækia þar ad auk þad Heilaga Euangelium. Nu vel/seiger Herrann Jesus/Ordsins Arit og Nattura er ecke onnur en̄ þesse/ Heimurin̄ ofsæker þat/og vill þat ecki lijda. Slijkan̄ ofrid ma eg vel lijda i Heimenum / ad mijner Predikarar eru ecke peigiande/heldur straffa Syndernar aluarlega/ ꝛ iata og vidkiena mitt Nafn. Vilie Heimurinn ecki heyra þad/nie trua þui/þa skal hñ fisia þad/þviad þar mun koma/ hñ skal standa reikningskap þar af. Og Herrann straffar ꝛ auustar so hardlega þa vantruudu Verolld/hier i nidurlaginu / Nun kuñe alla adra hlute ad dæma og skynia/ꝛ leitar sin̄ ar fordildar/En̄ Euangelium vilie hun ecke medtaka nie hafa/huar med hun kynne ad vmflyia þa Gudz Reide / sem koma mun yfer alla þa ogudligu.

Nær ed þu geingur med þijnum Sökudolg fyrer Valldzmannenn ert.

Nier seinast er ein aminning til fridar ꝛ sampyckis/ad Kristner menn hafe frid og sampycke sijn a mille/a medan̄ þeir eru hier i Heime / og ad huer lijde annan̄/og fyrergiefe odrum. En̄ huer hñ fyrergiefr ecke/ heldr

geymer

geymer sijna reide/ z vill ecke annad en hefnast/ hann same mun vænta þess Doms z vrskurdar/ ad Gud hann vill eins giora vid hann/ z fyrergiefa hann ecke helldur hans Synder.

XIII.

Vær þessar fyrstu frasagner/ vtleggur Herran Christur vppa Jdranar yferbotina/ Gud hann latur stundum sierliga refsing koma yfer Menena/ eke þar fyrer ad þeir sie alleinasta Synduger og hafe slijks strasfs verduger verit/ Helldur gierer hann þ odrum til epterdæmis/ ad þeir skule steyta sig þ" a/ z lata af Syndunum. En vilie Menn ecke betra sinn lifnad/ þa hotar Herrann Christus þeim med þessare epterlijkingu vm þad avaxtarlausa Fykiutried/ at straffs og refsingar sie ecke langt at bijda. So hefur þ tilgeingit med Gydingunum/ Þa eingen aminning villde duga/ leingr/ þa vrdu þr Romuerska ad koma og eydileggia þa. Slijka okomna forepdslu hefur Gud viliad auinsa þm med þeim Turne i Siloa/ suo sem Christr hann vtleggur þad/ ad vppuckia z aminna þa þar med til jdranar. En þat hialpade eckert. Slijkar aminningar faum vier opt og tijdum i ollum stodum/ En vier erum stockblinder/ so sem Gydingarner voru. Vier hrædunst ecki Elldin a medann vier standa Reykenn fiærlægan. En sia þu vel til/ gior Jdran z yferbot/ lat annara vijse þier at varnade verda/ Elligar kiemur hann vissulega z so til þijn.

Og hann kiende i Samkunduhuse þeirra a þuott deige etc.

Þetta er ein sierlig Historia/ i huerre bæde vottar Herran Christur/ og so Gudzspiallamadurinn med liosum ordum/ ad Krankleike og Sijkdomur verde af Diofslinum vppa Menn lagdur. Þar fyrer hlytur þetta huorutueggia ad skie/ ef ad vier vilium niota þrrar Gudz Edlagafu sem er Heilsa og heilbrigde/ Þa skulum vier fyrst varast og fordast Syndernar/ þar næst hliotum vier ad bidia Gud ad hann vardueite oss fyrer Diofslinum. Enn med þui ad Heimurenn gierer huorke/ Syndina vill hann ecki fordast/ af Syndinni vill hann ecki lata/ og þegar Sijkdomur z krankleiki kiemr/ þa huxa Men ecke vm bot z betran lifnadarins/ nie vm Bæn til Gudz/ helldur þa huxa Men/ ef ad þeir hefdu Græadara z Læknara/ þa þikiast þeir hafa allt/ So kiemur til/ ad sijkdomar og meinsemder eru so almennelegar og ganga i vext i Heimenum.

Vm

Vm Huildardagiñ er adur optar eñ eitt siñ talaad.

Þær ij. epterlijkingar vt af Mustardzkornenu og Surdeiginu / þær kienna þad/ Ad enn þott Euangelium sie litels vert/og þott Heimurenn reise sig þar i mote/þa mun þad þo þhindrad framgang fa/z alla tijma ausyt færa.

Enn þar sagde nockur til hans/ Herra meinar þu eige ad þeir sie faer ed hialpaſt/. et c.

Þad er ein aluarleg Predikan/i huerre Herrañ Jesus hañ viduarar og aminner/ad Meñ vakte sig vid þui ad fyrerlijta Euangelium. Þuiad ef ad Meñ forsoma þeñañ Nadariñar tijma/ þa hialpar þad eckert seiria meir. Og einkum þa hotar hañ þm Gydingum/ad þeir skule verda vte luckter fra Gudz Rijke/eñ Heidingiar i stadin jnntekner.

A þeim sama Deige geingu nockrer Phariſei jñ.

Phariſei huxa ad þeir vilie skielfa z hræda Herrañ Jesum/so hañ skule fara burt/alleina fyrer þa grein/ad þeir meige so verda hans kuitter/og ad Folked skule ecke flyckiaſt so ad honum. Eñ Herrañ Jesus hañ seigest/ huorcke fyrer sokū Herode nie þeirra vegna vilia aflata Krapta verk ad giøra/Og kuedst hafa eina litla stund epter olifad/og þar fyrer vilie hañ ecke burt fara/ Nann mune verda so siñ aller adrer Spameñ ad lata sitt Lijf i Jerusalem. Og vpphefur eina Predikun i mote þm ohlyduga stad i Jerusalem/ huersu ad Gud hañ hafe viliad giøra honum til goda/ og giefa hm sitt Ord rijkuglega. Eñ med þui þar fylgde eingeñ jdranar yfer bot eppter/og þr drapu Samennena/þar fyrer mune Gud straffa slijka offokn og ohlydne/ og lata foreyda allt þeirra Land þar fyrer. Til eins epterdæmis og skielfingar ollum þeim sem Orded ofsækia / og þad vilia ecke medtaka. Les fleira þar vm Matth. 23. Cap.

XIIII.

Historian vm hiñ Vatzsiuka Mañ/hun kieñer huernen madur hañ skal Huildardagiñ edur Sunudagiñ halda og helga med godum verkum. Og a þessum og audrum þuilijkum Dasemdarverkum/sia Meñ/ad Christur er ecke alleinasta Madr/heldr og eirnen eiñ Herra yfer Skiepnunum/Ja ad vijsu/ Gud sialfur/Med þui hañ kañ so auduelldliga ad hialpa.

Og

Og hann sagde eina epterlijking til Giestaña er c.

Þesse eptirlijking/ vm fremstu Sessa / hlyder sierdeilis vppa þa and ligu Drambseme Pharisæaña/huerier ed þottust vera fromer z heilager og ann Synda. Enn Herrañ Christus hñ seiger/ad huer sig sialfur vpp hefur/hñ skule mdar lækast. Þuiad fyrer Gudz auglite gietū vier eckert añad betra giort/Enn ad jata og vidurkienna vorar Synder/og beidast Nadar og myskunar fyrer Jesū Christū.

Þui næst aminner Herrañ Christur / ad vier skulum giarna hialpa þeim Fatæku/þad skule/annars Heims i vppriju riettlatra endurgolldit verda. Eñ lijka so sem ad i þañ tima skulu sijkar Almossur z velgiord launast/ Suo mun ein hord Resing og þungur afellis Dome koma yfer þa sem vel gieta hialpat/eñ eru þo timalauser þar til/og þar med agiar ner og drættuler/og taka sueita z blod Fatæcra Maña. Sem Gud nade/ad Verolldin er suo blinduð / hun vill huorcke riettleliga huxa vm sitt gagn nie skada.

Þegar eñ af Phariseis heyrer nu þetta/ huer og einnin villde halldit vera fromur/þa seiger hñ/ O/huad sæll er sa sem etur Braud i Himnariike. Enn Herrañ Christur hañ vottar fyrer hñ/ad þad sie ord haños at eins/eñ eingiñ hiartgroiñ aluara. Þuiat þott hñ og adrer hñs lijkar/ sie vt af Gudz Nad og milde kollader til þess eilifa lijfs/þa vilie þeir þo gi koma þar jñ.

Þuiat þesse epterlijkingin/vm þa myklu Kuelldmaltijd / hun hlyder sierdeilis vppa Gydinga/hueria Gud hñ kallat hefur til eilifrar Saluhialpar/ med sijnu Orde/ Enn þeir vilia huorke medtaka Christum nie hans Euangelium. huxande/þegar þeir hafa Mosen/og hafa audlegd þessa Heims/og goda Daga/(Psal. 144.) þa þurfe þeir ecke Herrans Christi vid nie hans Euangelij. Þar fyrer lætur Gud þa fara/ z leita til sijn Auma/Vesala/Hallta og Blinda / Þad er / þa minstu hattar af Gydinga Folke/huerier ad eru forsmader/ og af Heiminum fyrerlitner/ þa fatæku Fiskara/ Tollheimtumeñ/z adra sem eckert alit hofdu huorke i Andligre stiett nie Veralldligre.

Þui næst verda Heidn^r þioder/ecki bodnar nie bodnar til þessa Brullops/helldr er þeim þryngt og naudgat þar til/ Þuiad Gud hñ lætur vt hropa sitt Euangelium vm allañ Heimiñ/og lætur frambioda Syndaña fyregiefning/þa Heilogu Skirn/huerium Mañe/z allt añad þat naud

synligt

synligt er til Saluhialparinnar. Huar ed hiortun heyra nu fyrst Guds Reide/ z hñs Dom yfer Syndunum/ og læra par epter/ ad Gud hñ vilie vegna sijns Sonar Jesu Christi vera Myskunsamur/ og tilreikna ecke Syndernar/ heldur fyrergiefa pær/ og giefa eilifa Saluhialp/ pa naud ga pau sier sialf til pessa Brullaupz ad koma/ z Guds Nad at medtaka/ Puiad eingen er sa hñ vilie fyrerdæmdur verda viltande.

Pessa Naudgan ma og i pañ mæta vtleggia/ Ad epter pad vier eñ fædder/ pa verdum vier borner til peirrar Neilogu Skijrnar/ og verdum so j sijplantader Christo/ epter hñs skipan og fyrerheite/ Petta ma hetta ad naudgad sie til Guds Rijkis/ Puiad ef vier ættum sialfer ad ræda/ pa mundum vier litla huxun hafa par vm. Eñ hier finst eiñ añar brestur/ so sem ad er vm pañ sem eckert Brullaups Klæde hafde/ leita Matth. 22.

Par fyrer aminer Herrañ Jesus/ ad huer hañ er Kristiñ Madur/ og huer hañ vill vera fundiñ i pessu Brullaups klæde/ honum kyriar losiug lega ad giefa sig i allzskyns voda og hætu/ og vegna Truarinña og Guñ gelij lata alla hlute fara. Nuer pessa ecke vænter/ og ecke vill pita voga/ hñ same late Euangelium vera i fride/ Puiad hañ hefur eingenn net af pui/ heldur mun hñ falla par fra/ og spilla sijnum eginum. Enn einkonliga skulu peir s ad Orded Predika/ vera vidbuner ad lida alskyns neyd og ofsoku/ Puiad ef Kiennefedurner tru veyter og estadfaster/ pa munu Lærisueinarner og ecke sijrkuer vera.

XV.

Er ein forkostuleg Predikun/ J huerre Herrañ Jesus hñ kienner huert ad sie hñs embætte/ ad hñ sie par fyrer komeñ i Heiminn/ og par fyre late hñ sitt Euangelium allstadar Predikast/ at pr Syndugu skulu vidrkiena sinar Synder/ giora Idran/ z verda Saluholpner. Og hñ Prijsar Guds Myskunsemi mog mikellega/ ad hñ hafe giordeckne og elsku a peim Syndugum sem sinost ni idran fyrer/ huer ed hñ vidurkiener sig fyrer eiñ aumañ Syndara/ og eiñ villu rafande Saud/ hañ same ervilnest ecke ad heldur par fyrer/ heldr giate gloggliga ad Roddu pessa Soudahirders/ og snue aptur af prim ranga veige/ og late Christum bera sig/ pad er ad skilia/ Hñ skal vona z væntа fyrer hñ Syndañа fyrergiefningar og rettlæteins/ pa mun hann hialplegur verda. Puiad par fyrer lætur Christur Predika sitt Euangelium.

Eiñ Madur hafde tuo Sonu et c.

Epter

Epterlijkingum vm̃ þann fortapada Son / hun huggar fyrst allar Syndugar Manneskiur/ad Gud hñ vilie medtaka þar z vt skufa þeim ecke/þegar þeir jata og vidurkiẽna sijnar Synder/og lata sier þar leidar pikia/og bidia vm Nad fyrer Christum.

Jaunan mata straffar þesse epterlijking þa Phariseis / huerier ed hneyxlodu sig þar a/ad Nerrann Christur hñ var so Myskunsamur/og medtok þa enu Syndugu til sijn. Þuiad hñ seig so/Þad er vel ad Phari sei vakta sig z fordast þar ytre Synder / þuiad Gud hann vill þad hafa af huerium Manne. Eñ þad ad Phariseí halldu sig rettlata/og vilia ong ua medaumkan hafa yfer audrum Syndugum Monnum/ helldur sygg iast þeim þar fyrer/ad Gud vill vera þeim Myskunsamur z Nadugr/ þad hid sanna er oretteliga giort. Þuiad þeir ætti ad gledjast vid þad ad þeir Syndugu snua sier/ og þar til ætti þeir ad styrkia og hialpa af øllu megne. Eñ einkanliga hyder þesse epterlijking i giegn Gydingum/ huer ier ed þar a hneyxlodu sig/ad Neydingiar skylldu z so verda Gudz Folk/ og eilijflega Saluholpner / þar þeir hofdu þo huorcke haft nie halldid Moses Logmal.

XVI.

Hier er fyrst ein merkelig epterlijking / kiennande oss / ad vier skulum ecke vera agiarner/ helldur hafa Fie og Peninga til þess/ad þeim Fatæka verdi þar med hialp og hiasod veitt. Og Drottin hñ lofar/ad huer hañ fer so med Fie og Peninga/hñ skule annars Neims riskuglega launad verda. Þessa Malsgrein vilegg ia Papistar so/ad god verk giore Mañeñ Saluholpiñ/og hialpe hñ jñ i Nimerijke. Eñ huer hann vill sig sialfann a scalar draga/hñ ma folg ia peirre villu. Þuiad Nerrans Christi fyrerheit stendr fast og stodugt/ Huer hñ truer a mig sa skal ecki Daudañ sia eilijflega. Nañ seiger ecki/ Huer hann giefur Olmssu. Añars mætte Madur kaupa Nimerijke/ Og þr Fatæku hefdu þa stor bagindi/þar vte/sem ecke kuña ad giefa/helldr hliota ætlid ad þiggia af odrum. Þar fyrer hefur þesse Malsgrein eina meining og adrar fleire þess hattar/ ad þad eilifa lijf/þad er oss vtuegad alleinasta fyrer Christum/ og verda oss fyrer Truna a Jesum skeinkt og giefid. Eñ verkiñ god/þau ẽ vt af Trune z epter Truna/þau hafa sijn laun i Nimerijke/so sem Nerrañ Christr nogliga vottar Matth. 25. Eñ þar af epterfylger ecke/ad vier verdum Saluholpner vegna sijkra gódra

verka/og komum i Himrijke fyrer þau. Þar fyrer er þ meining þessarra epterlijkingar/ad Menn skule vera Myskunsam' z hialpargiarn'. Enn huer hñ gioret þad ecke/hñ mun þar giolld fyrer fa / og sitt straff lijda. So sem Herrann Christr hñ hotar/ ad Gudz Reide skule vera yfer þm/ sem ecke hafa astundan a þui okomna lijfenu/ helldur saman safna hier i Heime gotze og Peningum)/ecke vtan til Metnadar og sællijfis. Snogt ad seigia/Ef þu þionar Gude/þa fær þu þess not/Þionar þu þm Mammona/þa giellder þu þess/Skiedur þad ecke hier/þa skiedur þad añars Heims.

Lögmalid og Spameñerner Spadu allt til Johañ.

S. Lucas hñ samansleynger hier nockrum Predikenū / huar vm þu Les Matth. 11.

Huer hñ skilur sig vid sijna Eiginkuinnu etc.

Skoda Matth. 19.

Þar var eiñ Rikur Mann sem kladde sig uz pelle

Þetta er eitt epterdæme/vppa þad fyrerfarandi lærdom/huernen ad þeim skule ganga añars Heims/sem odrum gieta hialpad/af sijnū Eignum og Peningum/ enn vilia þad þo ecke giora/ Enkum so/ þeir skulu añars Heims eilijflega þurfande verda. Þar i mot huggar Herran Christur þa Fatæku/ so þeir skule ecke vera opolnmoder i sijkre þeirra eymd og vesælld/og struinast/ helldur hugga sig vid Gudz eilijfa Myskun og þa von eilifs lijfs/fyrer Jesum Christum/ og bera þeña Gudz vilia vm litla stund hier i Heime polnmodlega. Suo sem þesse Fatæke hefur þar fyrer þad Nafn/ad hñ kallast Lazarus/Edr so sem hñ Nefnest i gamla Testamtino/Eleazarus/þad þyder so mikid/a Norrænu/Sa ed vonar z forlætur sig vppa Gudz hialp. Eñ þar Textenn hier talar vm Abrahãs skaut/ Þad er ecke annad eñ fyrerheitid þeirrar Blezanar og þess eilifa lijfsins sem Christur Gudz Son hefur oss vtuegad.

I midutlaginu er eiñ naudsynligur Lærdomur/Ad i þessu lijfe / hefur Gud ongua adra vidsetun skickad Mønnum / huar epter þeir skulu sig leidrietta/vtan sitt Ord. Nu med þui/ad þad hid sama Ord hotar þeim ogudhræddu/eñ fyrerheiter þeim allu godu og eilifu lijfe/allum þeim sem Trua a Christum/z sier hallda vid eina goda Samuisku/þa eiga Menn þui epter ad fylgia og þar epter sig ad rietta/ og vakta sig vel fyrer sonhuerr

huerfingum Fraskilidiska. Þuiad Gud hñ vill ecke vnderuisa nie viduara nockurn/fyrer framhiona Dauda Meñ/Þar fyrer eigia Meñ allt sijkt at halda fyrer Diofulsins suik z Sionhuerfingar.

Sa sammarlege emcka lærdomur / og vidiorun er Euangelium Jesu Christi/So sem su bifalning af Nimnum ofanhliodar/Þesse er mñ elsk ulege Sonur/hñ skulu þier hlyda. Og Abraham seiger hier/ þeir hafa Mosen og Spameñena. Þessa Predikun vill Gud nægia lata /Nuer hñ vill ecki hlyda henne/ og ecke leidrietta sitt lijferne þar epter / þeim syner Gud ecke neitt sierlegt/z þeir munu þad reyna/añars Heims/so sem hiñ Ryke Madur/ huad þeir hafa ecke viliad trua nu hier i þessum Heime.

XVII.

Hann sagde til sinna Lærisueina etc.

Þar vm stendur skrifad Matthei i 18.

Og Postularner sögdu til Drottins etc.

Sitt miog huggunarsamligt Ord er þetta / ad ein veyk Trua/ huilijka Postulañer meckieña sig hier ad hafa/hun er þo oyfer uiñanleg. Enn hier er merkianda/ Ad ef Truen skal vera/ þa hlytur fyrst ad vera Orded og Gudz fyrerheit/ huer hñ helldur sier nu vid fyrerheitid og Ordid/ Gudz/ huersu veyklega sem hañ helldur sier vid þad/þa skal hañ þo edlast þad sem hñ er til sagt og lofad. Og þesse epterlæking/vñ opprycking z grodursetning Triesins/setur Herrañ farñ/hellst fyrer þa grein/ad hñ vill þar med kienna/ ad Truen hun er ein kroptugur og Almattigur hlutur/ eins suo sem Gudz Ord ad þad er kroptugt og Almattugt/ og þad vardueiter Mañeñ/mz frabærum otruanligum hætte/i allskyns voda haska z freistingum.

Huer er sa a mzal ydar sem hefur einn þienara etc.

Þetta er ein sierleg Predikun/ i huerre Herrañ Christus hañ kienner tuo hluti. Fyrst þetta/ad huer og eiñ Madur skal i sijnu kalle z embætte/vera þolinmodur/og hyda nockud/ ædur eñ hann edlast þad sem Gud hefur fyrerheitid. Þuiad hñ setur ecke strax þienarañ til Bordz (seiger hñ) þegar hñ kiemur af Akre/hñ hlytur ædur fyrr ad bua til Bordz/ z þiona sijnum Herra.

Jodru lage kieñer hñ/ad Meñ skule ecke i nockurn mæta/ Metnast

vegna sinna godra verka/edr stalf heilagleiks / og hyxa ad Gud hfi mune vera oss nockud skylldugur par fyrer þo vier giorum gott af oss. Sokin er þesse/ Vier erum þienarar/huad vier giorum/þad erū vier allt skyllduger ad giora/Gud er ecke skyllugr oss þrælum vm nockurn hlut: Og ef hfi sem allt hefur giort skal seigiast vera onytsamligr þræll/ Af hueriu skulu þa þeir hrosa sier/sem ecke eru rettkunser vtan i einum hlut eda tueim urs þeir Stela ecke/Liuga ecke/giefa Olmossu/eñ eru i odrū hlutum straffanleigur/so sem vier erum aller/þui verr.

Þar fyrer þa hefur þu hier/ eina gloseran yfer þa grein sem stendur i fyrer farande Capitula / þ Viner vorer skule taka oss i eilifar Tiallbuder. Þuiad hier stendur Lioslega/ ad madr skal ecke hrosa sier af neins forþienustu edur godum verckum: Þar fyrer verdur hier ædur fyrre Tru sie hxlt/þo hun sie ecke meire eñ eitt Mustardz korn / hun giorer oss ad Gudz Bornū og erfingiū/eñ ecke vor verk/me nockur forþienan.

Oz þad skiede þa ed hann for til Jerusalem etc.

Petta Dasemdar verk i sialfu sier/er i fyrstu eiñ vitnisburdur/af þsse Jesus/hfi er sa eñ sanne Christus z Messias/og hfis Lærdomur er sañr og Gude þægeligur. Þuiad med þui hfi burt tekr Syndarinar straff/þa epter fylger augliosleg ad hann vilie og so i burt taka Syndina sialfa.

I añañ mata er þesse Nistoria ein Figura/z kieñer þad/ad margkonar til Christi kyñingar/eñ blifa þo ecke stadfaster þar vid/ helldr falla þar fra aptur vegna oþacklætis. Þar fyrer skal þesse Nistorian vera oss ein amiñing/ad vier hølldum oss fastliga vid Gudz Ord og Truna/z latum ecke hneyxla oss. So s þesse Samuerske/hfi lier þa hinu Niu sijna Lagsmeñ fara/fyrer hueriū Prestarner toludu so vm/ad ecki hefde Christur hialpad þeim/helldr hefde þetta verid sa timeñ/a hueriū þeir hefdu att hreiner ad verda.

Þar fyrer kiennr þesse Samuerske aptur til Christum/þackar honū so s þeim/huer ed fyrer Gudligan krapt þafde hann holpiñ giort. Þuilijk Tru og Jatning er su rietta og Gude þægilig þiænusta hueria vier skulū veita Gude/sem fyrer Christum erum hreiner ordner af Syndariñ ar Liskpra og Spitelsku.

Enn er hann var adspurdur af Phariseis etc.

Þesse Predikun er nockud oskilianlig / af þui ad S Lucas blandar hier einu saman vid añad/og sumt heyrer til þeim seinasta tima/fyrer

Doms

Domsdag/huad þo Matthæus framsetur vm midurbrot Jerusalem. Þar fyrer vtleggia sumer/ alla þessa Predikun vppa Foreydslu Jerusalem. Ef sumer/ a mzal hverra er Ambrosius/ Augustinus/ z Theophilactus/ Þeir lata þetta vera eina Allegoriam/ og hafa eina heimugliga vtþyding/ þar ed Christus seigr/ Nuer hñ er a Riafri z c. Nu er Spurningin þessi/ Nuenær kiemur Gudz Ryke? Þar til svarar Christur svo/ Þetta mun ecke so til ganga so sem i gamla Testamentinu/ þar ed Menn hafou sierligañ stad og tyma/ og mæta/ til Gudlegrar þionustugiordar/ Helldur mun Gudz Ryte blyfa i Orde og Anda. Og giorer suo eina vidvorun/ fyrer øllñ þeim sem þa ytre Gudz þionustugiord vilia binda vid sierlega stade. So sem i Þanadonienum er skied/ þar þeir hallda sijna serninga/ Regluhallo/ Klædasnid/ Tyder og Lesninga/ ellegar sie þad eingiñ Gudz þionusta. Og timen mun koma (seiger hñ) ad þier munud girnast ad sia eitt Dag Mannsins Sonar/ þat er/ Gudz Ord munu verda midurþryckt og formyrkrad og þar munu koma vpp Villur og vantrua/ svo ad Menn munu seigia/ Sia/ hier/ Sia þar finnur þu Gud/ þar skaltu hñ þiona. Efñ fylged ecke þeim epter (seiger Christur)/ Stoid allena til huar Gudz Ord er/ huert od hemar lyta so sem Elding fra einum stad til annars/ og alldrei stendur kyrt i nockrum stad/ og ecke er helldur bundit vid nockurn stad eda nockra sierlega Personu.

I annañ mæta/ mun sidr galeyse og athugaleyse verda a Jordu/ suo ad bædi mun Rykia hneyxlan Lærdoms og Lifnadar. Framueigis seiger hñ/ A þeim Degi Nuer hñ er a Þake sa stige ecke nidur/ þad er/ Latid ecke Veralldar a hyggiu sukia ydur/ astundit ecki þetta hid stundlega og forgeingelega. Latid alla ydar ahyggiu Sorg og vingeingne vera epter Gudz Orde/ lated þess vegna alla hlute fara hvad þier eigid og formeigid/ þa munu þier frelsa ydar Sæler. Em þegar soddan hneyxlaner taka til ad vaxa/ og Rykia/ þa mun Drottins Dagur ecke fiarlægur/ a huerium Agnernar munu fra Nueitinu skildar verda/ og þier sem hallded ydr vid mitt Ord/ þier munud koma þangad sem eg er/ alyka eins sem þ Ern iñar þær komia þar sem Nægd er.

XVIII.

Christen þesse vt of jafnlegu Bænakalle/ hun hlyder til þeim ne sta fyrerfarandi Capitula/ Ad Madur a sydasta tima vakte sig einkum þar vid/ ad lata Veralldar ahyggiu hindra sig fra

Ordinu

Ordinu/so sem Herrañ opt og ostalldan aminner sijna Kristna/ ad peir skule vera jafnlega vakande. Pui næst kiesser hñ /ad Madr skule jafnan bidia/z lofar med Liosum Ordum/ad Gud hñ vilie Frelsa sijna vtualda/ þa sem Nott og Dag til hñs kalla/ so sem þad epterlijkingiñ vt af þeim Ranglata Domara vtmijssar. Þuiad þar hafa Gudhrædder Menn stora studning af / þegar þeir giora bœner i mote Diofflinum og Neimenum/ Af þui Gud hñ er rettlatur/ og kñ af sialfum sier/ eñ þo hñ sie ecke þar vm bedinn/ ecke ad lijda Ranglœte og Synder/huad myklu helldur og flio tara mun hñ Ranglœtenu hamla/ ef ad hñ er þar vm bediñ.

Eñ þa þegar Mañsins Sonur kiemur meinar þu

Þetta er eitt þryggelegt Ord/huert einkū hlyd vppa Þauadomē. Þui ad med þui Gudz Ord er i Þauadomenum ecke ad eins formyrkuad med mañligum setningum/helldur og so ofsokt z hatad hid allra hrædiligasta/ þa kann þar ecke Truen ad vera. Þar ad auk verdur Neimureñ meir og meir athugalaus og galñ. Sierdeilis þa mun kiærleikurin vtkolna eirnē a mzal peirra sem Ordit hafa rijkugliga/z þar fyrer vilia Kristner kall ast/ Eñeru þo þar mz vnder yfirskarpe Kristelegs Nafns/verre eñ Neid ingiar.

Enn hann sagde til nockra peirra/sem trudu sig sialfa rettlata ad vera et c.

Þad er ein epterlijking/med huerre Drottin hann auijsar/huert ad sie þad sañarlega rettlœte fyrer Gude/ ecke hin ytre god verkin/vt vf hueriu Pharisei hrosa sier/ huer verk Gud hann þo heimter og hafa vill. Þuiad þetta er Gudz vilie og skipan/ad huer og einn Madur hafe œrligt og sid samlegt framferde/ huer þad ecke giorer/ þañ vill Gud straffa. Enn af slijkum verkum/og vegna slijkrar ytre Sidsemdar/þa skal eingiñ madur hallda sig rettlatan. Þuiad fyrer Gude kann eingiñ Rettlatur ad vera/ nema hañ audmyke og vidurkienne sig fyrer Gude fyrer einn Synduga Mann/og vone þar vppa ad Gud hañ mune hñ vt af skiœrre Nad og Myskum vilia Syndernar fyrergiefa/vegna sijns Sonar Jesu Christi. So sem S. Pall z eirnen segier/ Þad Rettlœte sem fyrer Gude gilder/ þ kiemur ecke vt af Logmalsins verkum/huert Rettlœte þo er þrilagt/rett z gott/helldur vt af Truñe a Christum. Þuiad fyrer hña alleinasta verda hiortun hrein og Syndernar fyrergiefnar.

Petta

Petta beuisaſt og par med/ad Herraſi Chriſtur haſi seiger hier titlu ſijdar/ Ad Gudz Ryke pad heyrt Smabornum til. Puiad ef pad skylde med verkum eignaſt og vtuegaſt/pa hafa peir sem fulluaxner og gamler eru/betre kior/peir sem ætijd jdka sig i godum verckum/heldur eñ Smabornen / huer ed eckert giora og eru jdiulaus. Enn Herraſi Jesus hann fuyr pessa vm/og seiger/ Peir Gomlu hliota lijker ad verda smabornum/ ef peir vilia jſi gauga i Himerijke. Par stendur pad liosliga auijsat / ad med verkum kañ Madur ecke ad fa Himerijke.

Vm Vngbörnen.

Teita Matth. 19.

Og Hoſdinge nockur spurde hñ ad et c.

Skada Matth. 19.

Eñ hñ tok pa tolf til ſijn/ et c.

Skada Matth. 19.

S. Lucas haſi seiger hier peyſuar ſiñum/ad Lareſuenarner hafe ſijkt ecke vnderſtad it. Puiad petta er i mote allre Mañligre skynſemi/ad pesſe skule vera Sonur Gudz/og Endurlauſnare allra vor/sem ſo hryggeliga verdur lijflatenn. Par fyre hneyxla sig a pessum Fatæka Christo/ecke all einaſta Gydingar og Tyrkiar/heldur og Pauen med ſijnum selskap/hu ed einckis añars leitar i hia Chriſto/eñ ſtundlegra audæfa / Valldz og virdingar. Enn fyrſt peir ſinna pad ecke hia honum/pa lata peir hans Ord og Suangelium fara ſiñ veg. Nu ſkulum vier ecke vænta/ad Gud hñ mune odru vijs handtiera vid oſſ / eñ hann hefur breytt vid ſinn Son vorn liufa Lauſnara. Hñ hlaut ædur ad lijda/og fyrer allzkyns hormūg ar jnn ad ganga i ſijna Dyrd. Slijkan Kalæk hliota aller Kriſtner ad dreckа/Ef peir vilia vera Gudz Syner/ og Erfingiar eilijfs lijfs.

Og pad ſkiede pa ed hñ tok ad Nalgaſt Jericho etc.

Les par vt af Matthei 20.

XIX.

Jer er eitt fagurligt Epterdæme rettrar Truar. Zacheus hafde allt pangad til haft Syndſamligan og hneyxlunarfullann lifnad/ſtundar eckert añad eñ epter Gotze z Peningum /ſo sem Kaupmeñ plaga ad giora/ſkeyta huerke vm Gud nie Naūg aff. Eñ pegar hñ lijtur nu Chriſtum/og heyrer hñ i ſijnu Huſe/(Puiad

eſlauſt hefur Herrañ Chriſtur/epter ſijnum vana/haft yfer Bordønum
ema merkeliga Predikun/ad hñ ſkylde yfer alla hlute/. ſtunda epter þui
eilijfa/z fara ſo med þeſſa ſtundlega hlute ad hñ þyngie ecke ſijna Sal
þar med) þa latur hañ af ſijnu Syndſamlegu liferne/z bydur ſig ſtrax
til/ad bitala ferfallt aptur/hafe hñ nockurn ſuikid/ z giefur þar ad auk
Fatækum helming allra ſiña eigna. Slijkt er z kallaſt ein riettelig jdrā/
huerrar Gud hñ krefur af øllum Mønnum/En ecki fær neckur Madr
fyrer þetta Syndaña fyrergiefning / þuiad hana faum vier alleinaſta
fyrer Truna a Jeſum Chriſtum.

Merk hier vādlega/og tak til þijn þad huggñarſamliga Ord/Mañ
ſins Sonur er komeñ/vppadleita z Sæluholpid ad giora/þad ſ glatad
er/zc. Þar fyrer þarf eingen ad falla i øruilnan/ Helldur ſkal huer og
einn Madur/huerſu Syndugur ſem hann er/breyta epter Zacheo/giora
eina Sañarliga jdran/ og vona vppa Syndanna fyrergiefning i Jeſu
Chriſti Nafne.

Ad þeim eñ aheyrōndum ſok hañ vid og ſagde etc.

Les þar vm Matth. 25.

En S. Lucas hñ ſeiger ſierdeilis/ ad Herrañ Jeſus hañ hafde talad
þetta a þeiginum/þa ed hñ kom nær Jeruſalem. Viliande þar med avijſa/ad þeſſe epterlijking hefde ſierdeilis einkum til Gydingum / þeir ſem i
þañ tijma hofdu Kirckiu valldit/eñ hofdu litla vaktan þar a/og giordu
meira ſkada eñ gagn. En einkū hlyder þeſſe lijking/vppa alla Sydinga
Samkūdu/þar þeir ſeigia/Vier vilium ecke ad þeſſe Rijke yfer oſſ. Þui
ad med þui þeir villdu ecke mediaka Herrañ Chriſtum fyrer þañ rietta
Meſſiam/þar fyrer þa vrdu þeir af Romuerium drepner/ og allt þeirra
Land lagt i eyde.

Og þad ſkiede þa hañ tok til ad Nalgaſt Bethphage.

Les þar af Matthei 21.

S. Lucas hñ eykur þeſſu vid/ad þeir hafe kallad vpp/Bleſzadur ſie
ſa ſem kiemur eiñ Konungr i Nafne Drottins. Þeir kalla hann Kong/
ecki vegna þeſſa auma og Fatæka Prials/ſem hañ hafdi i þad ſiñ helldr
af þui/ad Spamadurinn Zacharias Nefner hñ ſo i 9. Cap./þar hñ
ſeiger/Sia/þin Kongur kiemur til þijn z c. Þar fyrer halda þeir þad/
ad hñ ſie ſa ſame Kongur/ vm huern Zacharias hefur Spad. Þui næſt
hropa þeir. Fridur ſie a Nimne/ og Dyrd a vpphædū. Med þeſſum ordū
viſkyra

vtskyra peir/huad fyrer Kong þesse Jesus hann sie/Einkum sem er/huer ed Neiminn forlyktar og fridpæger vtd Gud/ og Gudz Reide burt trekur/ z eina sańa Gudz þionostugiørd mun vppbyria/so ad huer Madur skal lofa og Prýssa Gud fyrer hýs Ounrædeliga Myskum.

Og sem hann tok nietr ad Nalgast/sa hann a Borg ina/og grict et c.

Þetta er eiń Spædomur/ huernen ad Jerusalem skule af Romueriń verda vmsetiń/yferuńiń og nidurbrotiń. Sud ad Ryke Gydinga/ og peir ra Kieńemańskapur skal vpp fra þui eiń enda hafa/og peir skule ecke vera framar nietr Gudz Folk. Soddań hrædeliga hefnd hafa peir parmz forskulldad/ad peir þecktu ecke pań tyma/ a huerium peirra var vitiad/ Þad er/peir villdu ecke medtaka Gudz Son/ huer ed þa villde riettelega frelsa fra Diofulsins vallde/og giøra þa erfingia eilyfs lyfs/og eilifrar Saluhialpar/og villdu ecke giøra jdran og yferbot. Nelldur lyftetu peir hań þar ofaan a. Slykar Synder kann Gud ecke nie vill lata ohefndar vera.

Og hann gieck jnn i Kusterid et c.

Les þar vm Matthei 21.

XX.

Og þad skiede a einum þessarra Daga/þa ed hann kiende Folkinu i Kusterinu.

Skoda Matthei 21.

Peir høfdu og vardhalld a hýn et c.

Skoda Matthei 22. allt til enda.

Enn ollu Folkinu aheyrande/sagde hann etc.

Les þar vm Matthei 23.

XXI.

Enn hann leit vpp/ og sa þa hina Riku et c.

Skoda Marci 12.

Og er nockrer gatu af Kusterinu et c.

Skoda Matthei 24.

Merk hier/ad Herrañ Jesus hñ telur þetta med Tæknum til kom ande foreydslu/ad Gudz Ord mune verda ofsott / og Ordsins þienarar þeir munu Ordsins vegna lijda . Enn med þui ad Gud hann gietur ecki lidid slijka ofsokn sins Ordz/helldr straff ar hñ hana hrædelega/ Þa fylger þad visslliga þar epter/ad huer hann ofsækier þad/yfer hann hlytur at koma ein hrædeleg Olucka/þott ad hñ sie sa metugaste Herra og Hofdinge a Jordune.

Nu med þui ad Tyrkenn og Pauen ofsækia Christum og hñs Ord/ sem mest þeir kuña/þa mun Gud hlyta þar Myskunsamliga a/og vardueita sitt Ord/og sijna Kristeliga Kirkiu/ og verynda hana og varducita fyrer þeim/so ad þeir munu/ ad þockarlausu/ lata hñs Ord og Kirkiu standa/eñ þeir munu med sijnum ofsoknum z ædi til grundz ganga. Eñ huenar þad skulu skie/þar latum vier hñ fyrer sia. Enn vier hølldum oss vid hans Ord/þar hñ segier/Ad hñ vilie alla sina Duine leggia sier fy Fætur/og sundur sla þo sem Leirkier/ Amen/ Kom elskulege Herra/og gior snart eiñ enda hier a/ Amen.

Og þar munu skie Tekn a Solu og Tungle e tc.

Þetta er ein oñur Predikun/viñ þañ sijdasta Dag / þegar Herrann Jesus koma mun af Nimnum ofan/ i Skyium m/ med myklum Krapte z Dyrd ofeigianlegre/til ad kasta Diesfinum og ollum Omilldū i eilifa fyrirdæming/Eñ sijna Krisina/ Lifs og Dauda vppaduckia og leida til eilijfs lijfs. Þar fyrer gioret Herrann Jesus þeñan Dag/so æskelegañ og gladlegan/ fyrer huerium vier skulum ecki skelfast nie hrædder vera/ helldur bijda hñs og vanta med glodu hiarta. So sem vier jñelyksium hñ i vorre Drottinligre Bœn/z bidiū tuysar sinum þar viñ/Fyrst/ad Gudz Rijke skule koma/I adad sinn/ad vier verdū leyster fra ollu illu. Þar fy framsetur Herrañ Jesus hier eina fagurlega epterlijking/vt af einu Fik tutre og odrum Triam/Þegar Lauskd tekur til ad spretta vt a þeim/þa er Sumarid i nand/þegar allt tekr til at klungast/ z at lifna vpp apt.

Eñ hñ amiñer / ad Menñ vakte sig fyrer Ofueytslu og Ofdryckiu/og veralldar vmhyggiu/huar niz ad hiertun þyngiast/z verda athugalaus viñ sig/og gleymia þessum Deige/huer ed koma mun skyndiliga. Eñ mz þui ad Gud hñ vill Dama einn og sierhuern/epter þui sem hñ sinur hañ þa i þañ tijma/þui sie huer Madur Vakande/ og siae til/ ad hann hafe eina goda Samuisku/z bidie þar med oaflatanlegā/ad Gud hann vilie

vard

varduieta oss fyrer freistingum/og lata oss vakta vppa þeñan Dag med glodu hiarta og godre Samuisku/fyrer Jesum Christū Amen.

XXII.

Vm Historiuna Þýnuñar vors liufa Lausnara Jesu Christi/ sīñur þu Matther 26. Cap.

Og er su stund kom sette hann sig nidur/og þeir tolf.

Segir Lucas Skrifar/ad Herrann hafe sagt/ad hann hafi af hiarta epter langad/epter þessare Kuelldmaltīd/ ecke fyrer sok um Paskalambsins/heldur af þui/ ad hñ vilde þa aftaka þa gomlu Paska/eñ jnn setia Nyia Paska. Þar fyrer seiger hañ so/ Eg mun ecke hier epter eta optar þar af/ þ^r til þad vppfyllist i Gudz Riske/þad er/ Þetta skal vera þad seinasta Paskalamb/ Og skal hier epter i Gudz Riske/ þad er i Kristeligre Kirkiu/ vera eitt Nytt Paska lamb/Euckum sem er/ Mīn Likame/sem a morgun mun a Krossīñ vpp festast/og mitt Blod/sem vt mun hellast/ Þetta skal hier epter utskiptast Kristnum Mosium fyrer Braud og Vīn/ suo ad þeir minnist þar med vppa mig/Þad er/ad þeir true fastlega z vissulega þui/ ad eg hafe mitt Lykama vtgiefid fyrer þa/z mīnu Blode vthellt fyrer þa/ so ad þeir skulu hafa Syndaña fyrergiefning og eilifa Saluhialp. Og strax epter þessa rædu/tekur hañ einn Kaleik/og giefur hñ sijnum Lærisueinum/ad þeir skule drecka hañ vt/ og giefa þar med ordlof þui gamla Testamentinu/og seiger/ Eg mun ecke drecka af auexte þessa Vinuidar/þangad til Gudz Riske kiemur. Þad er so miked sagt/þangad til ad Syndiñ hun er bitslud med mīnum Dauda/og Daudeñ hñ er sigradur/ z Diofullīñ yfercumīñ/ og mīn Kristelig Kirkia er endurfædd fyrer mitt Euangelium.

Enn þar hofst vpp þræta þeirra a mille et c.

Les þar vm Matther 19. i nidurlaginu/ z 20. Cap.

Enn Drottinn sagde/Simon/Simon/sia andskoti.

Hier mattu sia/ad freistingiñ ma vppkoma ecke ad eins af vorū Holldu/sem ad er veykt og miog vanmegna/ Heldur z einnen af Diofsinum/ So sem S. Lucas seiger hier adr fyrr/ad Andskotiñ hafi fared i Judas. Og hier seigr hñ/Andskotiñ hefur girnst ad fælla ydur sem Hueite/þat er/ad freista ydar og fella ydur. I moti slikum vodа/ er þesse hin stærsta og hellsta huggun/at vier heyrū at Herrañ Christ/hñ bad fyrer Petre/

og ecke fyrer hñ alleinaſta/ſo ſem S. Joh. ſeiger i 17. Capt. Helldur fyrer øllum peim ſem trua Poſtulanna Predikun. I annañ mata lærū vier hier/ad þa ſem af Diøflinum verda fellder/ſkulum vier ecki yfergiefa nie peim burtkaſta/helldur vppreiſa/huggg og ſtyrkia þa/ſo ſem Herrā Jeſus hñ bydur hier Petre/ad hañ ſkule ſtyrkia Brædur ſijna.

Og hann ſagde til peirra/So opt ſem eg hefe ſent ydur an Töſku etc.

Meining og jnnehalld þſſa Texta er þetta/hid einfallðligaſta/Nin gad til hefur ydur eckert broſtid/og eingiñ olucka hefur ydur hent/þuiat eg hef verid hia ydur. Nu er þad vtgiørt/þier munud nu verda liſda/ og ganga i møte ydar Ouinum. Þar fyrer bued ydur til/Selied ydar Klæde/ og kaupid Suerd/þuiad þat hlytur ad koſta barattu/Eigneſt ydar Eal er med Poliumæde/Biſkid huorke fyrer Diøflinum nie Neiminum/liſted allt þad liſdande er/og biſdid þad vt/So og hneyxliſt ecke a mier. Þuiat þad ſkiedur/at eg mun verda reiknadur jafn illgiorda Møñum/ Eñ þo ſkiedur þetta ydur til goda/ad eg fare fyrſt vtaan/ og reidi Veigiñ fyrer ydur/ſuo ad þier og aller minner Kriſtner Menn/allt til Heimſins enda/ meigit fylgia mier. Eñ Læreſueinarner ſkilia þetta ecke/ þeir alla ad hñ mune tala vm citt Liſkamligt Suerd/þar fyrer ſeigia þeir ſuo/ Sia/hier høfum vier tuo Suerd. Þar til ſuarar Herrañ Jeſus/ þat nægiſt/Sem hñ villde ſo hafa ſagt/Peſſe Suerd giora þad ecke/ Nu gilldur ecke ad Slaſt/me med Sueide ad beriaſt/helldur hlyt eg þa Þiſnu ad liſda.

Og hann gieck vt epter vana/til Fiallſins Oliueti

Les þar vm Matthei 26.

Þar eiun Eingill ſtyrker Herrañ Jeſum/ þar af lærum vier ecke ad eins þetta/huert ed ſiettegaſta Embætte ſie Englanna/Einkum ſem er/ ad vera hia oſſ i freiſtingonum/og hugga og ſtyrkia oſſ. Helldur ſuo ſem hia Matheo ſtendur/At vier huxū aluarlega vm Þ/huad buſkt z pungt þad hefur a Herranū Chriſto leigid/ vort Syndagiallð. Vppa þad ad vier þeſſ betur og vandlegar voktum oſſ fyrer þeſſare obærelegre Synda byrde og Trū þeſſ øruggligar/ad Chriſtur hafe fullnægiu bot z bitaling giort fyrer vorar Synder.

Þa hann var þetta ad ſeigia/Sia/ad Flockurinn

Les þar vm Matthei 26.

þeir

Þeir kueiktu þa vpp Elld et c.

Skoda Matthei 26.

Enn þeir menn sem hielldu Jesu darudu hann.

Meire meingiorder kañ eingiñ Madur ødrum Mañe at veita/ Enn Gydingarner giordu Herranum Christo. Allt petta pienar oss til Truar styrkingar/ad Herrann Jesus hafe fullnadar bot og bitaling giort fyr vorar Synder. Í añañ mata ma hier sia / huad grimur Diofullinn er Herranum Christo z hañs Ordi/ ad hñ kañ alldrei nogliga vppadhuxa huilikar kualer og Pijsler hñ giefe lagt vppa Gudz Pienara/ suo sem a þessum Døgum hefur skied sijdan Euangelium kom vpp/huersu ad Pa pistar Deyda z drepa/stegla og breña alla þa sem straffa þeirra hræsne og Afgudadyrkanir/ og þeir kuña hende yfer ad koma. Sierdeilis maa hier sia eina sijna epterlijking / þar Herrañ Christur seiger hier/ Vilie Madur þeim Blodþyrstu Papistum seigia Sañleikañ / þa trua þr ei/ Ja þeir vilia hñ ecke lijda. Spyrie Madur þa ad / þa suara þeir ecke/ z Jo þeir vilia hñ ecke lijda. Spyrie Madur þa ad / þa suara þeir ecke/ z lata ecke helldur þa Fataku Kristnu lausa. Þar fyrer skulum vier vorn liufa Lausnara Jesum Christum þar vm bidia / ad hañ vardueite sijna Fataka Kristne/fyrer vallde og vielum Diofulsins/ Papistaña/og allra añara Falskieñefedra.

XXIII.

Og allur þeirra Sofnudur stod vpp et c.

Christur hann hlytur hier ad halldast eiñ styriallder vpphlaups Madur/Eins skulld giefa Papistar Euangelio a þessum Deige/ad þad vppueke ecke ytan Styriolld og Ofrid Manna a medal.

Enn er Pilatus heyrde Galileam nefnda et c.

Sa Ogudlige Herodes/hñ er þess ecke verdugur/ad hñ skule sia nockra Jarteikn af Herranum Christo. Eñ þar hñ hader og spottar Herran Jesum/ þad hid sama skiedur eñ nu a þessum Døgum/ ad þeir Storherrar hafa gaman og skiemtun af Euangelio. Þuiad þeir hallda af onguñ hlut nockud/nema af sialfs þeirra Magt/Dyrd / Veralldar bramle og þeirra audæfum. Euangelij/Truariñar og þess eilifa Lijfsins / hafa þr ecke þorf.

Pilatus

Pilatus kallade Kiennemanna Höfdingiana et c.
Les þar vm Matthei 27.

Enn hann fylgde epter mikell fiölde Folks og Kuen.
Med þessum Ordum vill vor liufe Lausnare Jesus Christur aminna oss/ ad vier af hans Pijnu lærū/adottast Gud/giora jdran/lifa Gudliga/ z fordast Syndernar. Þuiad fyrst þad Gud hlyfde ecke sijnū Syne/huer ed ongua Synd hafdi giort/z ei hafdi nema añarra mana Synder vppa sig tekid/Huad myklu sijdur mun hann þa hlyfa þīm sem i Syndenū liggia/ og vilia ecki betra sig. Þesser eru þad purra Tred/ vm huert Christz tal ar/huert ad ei er til añars/eñ ad kasta þui i Ellde. þad vor liufe Lausnare Jesus Christur lætur iyfit/þad skal ecke hryggia oss/heldr gledia/þuiat þad gilldur vora Endrlausn. Eñ þad ad vier erum so aumer Syndarar/ veyker/ z vanmegna/þad skulū vier biturlega grata/z lata oss þad til þ ranar vppueckia/þa geingur þ rett til.

Enn eirn af þeim Spillvirkium sem hengder voru af Ræningionum Les Matthei 27.
Eitt serlega agiætt z merkelegt epterdæme er þetta / huar jnne vier staum/Huad ein rettileg og Kristileg jdran hun er. Þuiad fyrst medkiener og jatar þesse Frome Ræninge sijnar Synder/ med huerium hann hefur þña Dauda forþient. Jañañ mæta setur hann sig i forsuar fyre Herrans Christi æru og meinleyse/og auystar hann añañ fyrer hans orettiliga Gudlastan/huad ad var eitt Dyrlegt merkilegt gott verk/og eitt rettur ausetur jdranarinnar. Jþridia mata/ hefur hann eina retta og stadfasta Tru/ ad hann hneyxlar sig ecke a Krossinum Christi / heldr þa heldr hann Jesum fyrer einn Konung/þott hann hange a Krossinum/og skule jñañ skammisa lyfit/ z truer ad hann hafe eitt eilyft Ryke/ Og bidur hann þar fyrer/ ad Nær hann kiemur i þetta sitt Ryke / þa villde hann minnast hans. Huar hellst ad slyk retteleg jdran z Tru hun er/ þar mū vissulega epter fylgia su eilifa Sæluhialp/ fyrer Jesū Christū/ Þar vm les fleira Matthei 27

XXIIII.

Enn eirn Puottdaganna miög snema et c.
Vm Vppriſuna Herrans Christi Les Matthei 28.

Sancti

Sancte Lucas skrifar hier eina fijna Historiu / af peim tueimur Lærisueinum/ huerier ed miog veyker voru i Trunne/ og alla reidu hielldu eckert vt af vppriſuñe Nerrans Christi. Eñ Herr ann Christr/ hñ vtskufar ecki peim vegna soddañ veykrar Tru ar/ helldr vnderuijſar hñ peim vt af Ritninguñe/ og opnar peirra Augu/ so ad peir peckia hñ/ og halda pad fyrer satt/ ad hñ sie af Dauda Vpp risin. Og er petta ein miog huggunar samlig Historia/ ad Nerran Chri ſtur hñ er par fyrer Vppriſiñ/ ad vier skulum Trua a hñ/ og verda par fyrer Sæluholpner. so sem hñ og giorer hier epter/ pa ed hañ opinberar sig peim Ellefu i Jerusalem/ og leitar vid/ at koma peim fra peirra van tru/ og styrckia pa i Truñe. Eñ einkanliga eru hier pessar tuær Malsgreiner vel merkianda/ Su fyrre er pesse/ Ad Christur vort hofud/ hann hlaut fyrer sijna Pijnu jñ ad ganga i sijna Dyrd. Par fyrer nær vier idum Mein eda motgang/ pa verum ecke skielfder/ helldur huggum oss vid petta epterdæme Christi/ og vitñ fyrer vist/ petta er Veguriñ/ a huer ium ad Nerrañ Christur hñ vill oss leida ut eilijfrar Dyrdar. Su annur greinin er/ pad Nerran Jesus hñ skipar/ ad Predika i sijnu Nafne jdrā og fyrergiefning Syndanna. Idran er skielfing fyrer Gudz Reide/ yfer Syndunum/ So at Madur late af peim/ og verde sidan fromur. Eñ fyrergiefging Syndanna hun fæſt fyrer Truna a Jesum Christum/ fyrer huern ad samunskurnar/ par sem vidurkieña sinar Synder/ z hrædast þ fyrer Gudz Reide/ par vidriettast aptur/ og fa huggun. Par fyrer skal og þesse Syndaña fyrergiefning/ alleinasta Predikud verda i Nafne Jesu Christi/ pad er/ ad Gud hañ vilie Syndernar fyrergiefa alleinasta i Nafne sijns Sonar Jesu Christi/ huers vegna hñ er i Daudañ giefiñ/ og vegna vors Rietlætis vppuakiñ aptur.

Par fyrer er pad omoguligt/ ad vier fyrer nockurn añan hlut faum fyrergiefning Syndaña/ vtan fyrer puliſka Tru/ Suo sem peir aumu forblindudu Papistar/ fara med/ eñ nu peña dag/ og standa suo fast par a/ og vilia pui fram halda/ ad Gud mune fyrergiefa peim Syndernar vegna peirra godra verka/ og leida pa iñ i Nimerijke. Gud hañ vpplyse pa/ sem so fara villt/ af peirra oviſku/ Amen.

Vm Vppstigning Nerrañs Christi Les i Postulaña giorningum/ i Fyrsta Cap.

Formale yfer Euangelium S. Johañis.

Johañis Postule hefur lifad allt til Daga Traiani Keisara/ huer Tratanus Ryke tok/a Nidradasta ære epter hingadburd vors liufa Laufnara Jesu Christi. Par fyrer hefur Johannis lifad og verid vid Predikñar Embætted nær. 70. ær/epter vppreisuna Christi. Og a peim tijma hefur margt vidborid bædi gott z illt. Sem er/Gud hfi liet Kreptugliga vtbreidaft og beraft sitt Euangelij/ pa riettu Gudz kyñing/Akall sins Heilaga Nafns/vm oll Lønd/ og liet par med ftie ftorar og myklar Jardteikner/ til vitnisburdar Ordinu/og faman safnade mørgu Folke til eilifrar Saluhialpar. Gydinga Folk var og a peffum tijma/hrædeliga afmæd og eydilagt / til eins ogurligs og hryggiligs epterdæmis/øllum peim sem Euangelium forsma og fyrer lifta. Johñis hefur og eirnen fied vppa offokn Euangelij bæde af peim grimmu Valldzmñ og fals Kenefedrum/ Suo og lika pad grimidar straff sem kom yfer pa/er Euangelium offoktu/sem var Nero/Domitiaus/ Ebion/Cerinthus og adrer fleire.

Og jafnframt Postulana Predikñ/pa hefur i pañ tijma pesse spurning uppkomid hia Gydingum. Med pui ad Postularner nefndu Jesu Son Marie pañ Krossfesta og Vppriina/Gudz Son/ og vtpyddu pad so/ad nefndur Jesus være ecke alleinasta Madur/epter Manndomligre Natturu/hueria hñ tok af Mariu/helldur og eirnm eilifur Gudz Son/ huer ed var hia fijnum eilifa Fedur/hans eilif Myndd/og af Fedursins vndenfædu er fædr/ So ad tuær Natturur være i Christo oumrædeliga Samteingdar.

Pesse Lærdomur var miog faheyrdur hia Gydingñ / par fyrer stodu peir fastliga hier a mote. Og Cerinthus hñ kiendi so/Ad eñ pott Jesus hñ sie Messias/pa hefur hañ po alleinasta Mañliga Natturu/enn ecke neina adra. Puiad hnernen ma pad skie/(sagde hann) ad Gud hafe eñ Son/pañ sem af hñ er gietenn? Jesus ma vel heita Gudz Sonur/suo sem adrer Heilager kallast Gudz Syner/ Ei so sem være peir gietner af Gude/ helldur medteknertil eilifrar Nadar og Saluhialpar. Og pesse villa/mz pui ad mañleg Nattura var par til hneygd/pa barst hun vida vtvm Heimin/fyrst a medal peirra Gydinga sem Skirn hefdu fengit/ z Jesum hefdu medtekid fyrer sañan Messiam/pui nast vm Arabiam/ z flene ofiur Lønd/so ad vt vf pessare villu hefur Machomet sijdar meir tekid sin Dyfulegan Lærdom/huar med hñ hefur pañ mesta hlut Veraldarinnar smitekid/ Ad Jesus Christum hafe ecke haft tuær Natturur/

heldur

helldur alleinasta eina Mañdomlega Natturu/ Posatar hñ ad hñ hafi verid eiñ strangur Kieñefader z Lærare/ so sem Moses.

Pesse Gudlastan hun fell z miog vel i gied peim Veralldar vissu/ par fyrer hafa Postular Gudz/ med opinberum vitnisburdum stadfest sañlet keñ/ z aluarlega sett sig a mote pessare villu/ og trulega kient z vnderusat Christelegre Kirkiu/ til at vita Sañleikann/ og rietteliga ad peckia Jesum Christum/ Huer ad hañ sie/ og huilikur ad sie Mismunur a mille Moses og Messias/ Einkum sem er pesst / Ad Jesus Christur sie sañar ligur og Natturlegur Gudz Sonur/ huern Gud hefur vtsent / Ecke til prss ad hann skylde vera Veralldligur striornare/ so sem Moses/ Helldur til pess/ ad hañ skylde verda Forn og Offur fyrer allra Maña Synder/ stilla Gudz Reide/ burtraka Synd og Dauda/ og giefa aptur Rettlætid og eilift Lif vllum peim sem a hñ Trua/ Af pessum Gudz Syne hafa peir Neilogu Forfedur Abraham / Isaac og Jacob/ Moses/ Dauid Esaias og adrer Spamenn Predikat/ og vidurkient hñ fyrer sin Frelsara/ og ad hñ koma munde a tilsettum Tima/ og vppa sig taka Mañdomliga Natturu.

Petta huortueggia/ bæde huer ad sie Jesus sa sañe Messias/ z huert ad sie hñs eiginlegt Embætte/ og Nad hañs og Myskun / og huar fyrer hañ er sendur/ par vm skrifar Johañes strax i vpphafe sinar Historiu/ z vppa þssa tuo hofudpuncta hlyder sierdeilis hñs Euãgeliũ/ allt til enda. Og i nidurlaginu/ segier hñ/ ad petta hafe hñ Skrifad vppa pad/ ad hñ bere vitne vm / at pesse Jesus sie Gudz Sonur og Messias. Par stendur og so skrifad/ ad Johañes Postule og sa Gudlastare Cerinthus hafe a einum tima verid bæder i eirne Badstofu. Og pegar Cerinthus tok til ad tala vid sina Læresueina hædungar yrde i giegn Guddomlegre Natturu Herrans Christi/ pa reis Johannis vpp/ og baud peim sem med hñ vorv burt ad ganga/ og sagde at Gud munde snarlega straffa slika gudlastunar Meñ. Og jafnsnart sem pat Johañes og hañs fylgiarar voru burt geingner/ fiell Husid yfer Cerinthũ/ og alla pa sem med honũ voru/ og drap pa. Petta epterdæme er merkilãda/ ad vier lærum ad ottast Gud/ og fordunst Ranga lærdoma og Gudlastaner/ hueriar Gud hafi straffat med grimmre Reide/ so sem dæme eru til i vllum Historium.

Petta er ein Aminning hier fyrst i vpphafe/ so ad Lesarin merke/ fyrer hueria sok og tilefne/ ad Johannis tekur strax til at Skrifa vm Guddomliga Natturu Christi/ sem er/ ad hñ fae par med hamlad prim lastan

fulla lærdome/ z villu/ af huerre sa mykle Machometz Eldur er komen. Par fyre er Euangelium Johañes harla naudsynlegt a pessum seinasta tijma/ og vel vandliga athuganda/ so at vier sieum vel buner og bryniad med Sañleikanum i giegn peim Diofuls Lærdome Machometz/ z hñs gudlostunum.

Euangelium S. Johañis.
Fyrste Cap.

SV pott Mañlig skynseme hafe pa huxun vm Gud/ At Gud hñ sie ein Andlig eñ ei likãlig Vera z vnderstada Almættug/ Vijs/ Godgiorn/ huer ed Skapad hefr allt hid goda/ i Natturunne/ og pui vid magt hellour/ Pa er po pesse huxan/ eñ nu langt fra peirre Naudsynligre kyñingu/ hueria Gud vill hafa/ af sijnu Folke/ og i sijne Kristeligre Kirkiu. Þuiad Gud hñ vill/ ad Meñ skule so peckia hañ/ suo sem hñ hefur sig i sijnu Orde opinberad z i sijnum vitnisburdum/ so sem hñ seiger hia Spamañenum Jeremias/ Petta hef eg bodid/ ad pier skul ud heyra mier. Huer ed nu burt vijkur fra Gudz opinberonum/ hñ viller sialfan sig/ og kiemur sier fra Gude. Par fyrer skulũ vier hier fyrst læra/ ad vier eigum ad peckia Gud/ epter pui sem hann hefur sig opinberad/ i sijnu Orde/ huert hñ hefur i hendur feingit Spamañũ z Postolunũ. Og pesse tuefalldur greinarmunur er einkanlega a millum þrrar kyñingar sem Nytlager Meñ hafa a Gude / og peirrar ẽ er i Kristelegre Kirkiu. Sa fyrre mismunur hlyder vppa Veruna og vnderstoduna/ Sa annar er vm vilian Gudz/ huort hann vilie fyrergiefa Syndernar/ medtaka og Bañheyra oss/ og giora oss Sæluholpna/ eda ecke.

Heidingiar Machometistar/ og pessa Dags Gydingar/ pott peir seigi/ ad par sie eitt eilifur Gud/ sa sem Skapad hefur Himin og Jord/ pa neita peir pui/ ad Gud hafe nockurn Son/ og seigia ad Jesus Christus sie ecke Sonr Gudz/ Og vilia ecke od sa Gud sie Skapare Himens og Jardar/ vm huern Jesus Christur hefur Predikad/ og Postularner z Spamennerner hafa talad vm / ad sie Fader eilifur Jesu Christi. Nu seiger Christur/ Johañis 5. Huer hañ heidrar ecke Soninn/ sa heidrar og ecke Fodurenn. Par fyre vppnæmla Heidingiar z Machometistar z Gyding-

sier

ſier eiñ eigtiñ Gud annañ/ og vſkia fra þeim ſaña Gude.

Eñ ſu en ſaña Gudz Kirkia z Sofnudr hefr alla tíma leitad Gudz/ epter hñs truanligum opinberingum/ z þañ Gud akallad/ſem ſig hefr i ſíjnu Orde opinberad. Og hun veit/ad Gud hñ vill ecke odruvíſs þeckt ne akalladur vera/og eige vill hñ Mañſins Saluhialp verka/med odru mote/eñ hañ ſie ſo akalladur og tilbediñ/ ſo ſ hñ hefur ſig opinberad/ Sem er/ad hañ ſie eiñ eilífur Fader/huer ed ſiñ Son/ſíjna eigin Mynd Meſſiam/ſa ed fæddur er af Fodurſins Veru/ ſett hefur z ſkickad til forlíſkunar Mans og medalgangara/ Med huerium ſíjnum Syne og Neilog um Anda hñ ſtapad hefur allar Skiepnur.

Nínn añar miſmunur er enn liosare/ Heidingiar Machometiſtar og Gydingar / þeir kunna ecke framar ad feigia vt af Gudz vilia eñ þad/ Gud hañ vill Nadugur vera tiettlatñ/ eñ ſtraffa Synduga/vt af Syndaña fyrergiefningu vita þeir allz eckert/og efa eiliflega/huort þeir mñu verda bœnheyrder/edur ecke/ Ad víſſu/þeir vilia onguañ Medalgangara hafa/og Gudlaſta Chriſtñ. Þar i mot/ſu retta Kirkia/hun þecker Gudz vilia/og Medalgangarañ Jeſum Chriſtum/er þacklat þar fyrer/ blíſir ecke i efaſemdeñe/helldur Truer hun/at vier verdum Chriſti regna medtekner og Bœnheyrder. Þeſſi tuefaldur miſmunur hann verdur liosliga framſettur i þeſſum Texta Johañes / huar vñ vier vilium nu fatt eitt tala.

S. Johañes ſo ſem eiñ ſañur Hiſtoricus og Sagnamadur / ſ tala vill vm Chriſtñ/hñ ſeiger fyrſt huer Chriſtr ſie. Þar naſt ſeiger hñ fra hñs Embœtte. Nñ ſeiger ad hñ ſie eilífur Gudz Sonr/huer ed ſidan tok vppa ſig Mañdomliga Natturu af Jomfru Maria. Eñ huad er þeſſe Gudz Son fyrer eina Perſonu? Huernen er hñ af Fodurnum fæddur? Þad kieñer Johañes/þar hñ Nefner Gudz Son ORD/ I vpphafe var Ord/þad er/Gudz Sonur / Su oñur Perſona Guddomſins fæddur af eilífum Fodur. Þui er hñ kalladur ORD ? Þetta Maltœke hefur þott vndarlegt og faheyrt hia Gydingum og Heidingium/ Eñ Kriſtelig Kirkia hun ſkal hugleida þeſſe orda atkuœde. Lyka eins ſem þad Mañſins ord eru i hugſkotinu ein mynd þſſ hlutar ſem Madur hñ talar vm/ So hefr ſa eilife Fader hugleitt ſig ſialfan/ Og i þeſſare hugleidingu talar hñ þetta ſitt Ord/þad er/ Nañ huxade og fœdde eiginlega Mynd ſiñar Veru og vnderſtodu/huer ecke er ſo ſem med Mañunum/ forgengiglig huxun/helldur veranlig Mynd/liſk Fodurnum/z af Fodurſins Veru

og vnderstødu.

So kieñer oss Pistilliñ til Ebreos vm Soniñ/seigiande at Sonurinn sie Ljome Fodursins Dyrdar og birte/z eiginleg Mynd hñs vnderstødu. Vid pessa sijna eigin Mynd talar Faderiñ/z tekur Rad/so s̄ par stendr i fyrsta Cap. Fyrstu Moses Bok/ Gud hñ sagde/ Vier vilū giora z c. Pesse Mynd er nu Sonurinn / huer ed sijdann par epter a tok vppa sig Manndomliga Natturu/ vt af oseigianlegre Alsku og Myskunsemi vid Mañlegt kyn/so sem Texiñ sijdar meir vm talar.

Nu skaltu vel adgiæta/ og vardueita vandliga pña lærdom/ ad Ord kallast og Nefnist hier Gudz Sonur/su eñur Persona Guddomsins.

Nu epterfylger i Textanum

Pesse Sonuriñ var hia Gude etc.

Hier sier pu sundurgreining Personaña. Sonuriñ var hia Fodurnum

Og Sonuriñ var Gud.

Hier seiger Johñis liosliga/ad Ordit/pat er / Sonuriñ hñ sie Gud/ pad er/ein Guddomlig Vera og vnderstada med Fodurnum/po ad Personurnar sie sundurgreindar.

Aller hluter eru fyrer hñ Skapader/ etc.

Pad er/Eilifur Fader hefr med Sonenum og Heilogum Anda/alla hlute skapad/ Suo sem par stendur liosleg a Skrifad til Colossenſis/ Ad fyrer Christum sie aller hluter a Himne og Jordu skapader. Ef ad Sonuriñ er nu Skapare/pa er augliost/at hñ er Natturligur Gudz Sonur. Peñan vissan ouallan vitnisburd skulu vier innpryckia i vor hiortu/ so ad vier kunnum ad akalla Frelsaran Christum. Pviad huer hñ helldr ecki med sier/ ad i Christo sie ein Guddomlig Natura/sa same kañ ecke rett elega hñ ad akalla. Hier ad auk er pesse vitnisburdur oss harla naudsynligur/i giegn morgum Gudleysurum/sem er i mot Machomet og odrum fleirum/Huar vm i añare leingre Radu er vm talanda.

Og an hñs er eckert giört/pat sem giört er etc.

Pesse grein er eiñrar meiningar og hin fyrre/Einū / ad Gudz Sonr sie Skapare med Fodurnum. Og pott at pessar Mals greiner sie oransakanligar/pa skulu Menn po grunda pær/epter pui sem Gud gefur Nad til/oss til Truar styrkingar/ ad i Christo sie sañarlig vijssulig Guddoms Natura/og ad vier fyrer pessa Truarinnar grein / latum vppueckia og

hueria

huetia oss til Bænakallsins. Hier er og pad sierliga merkianda/ ad pesse ordin eru ecke forgiefins par til laugd/An hñs er eckert giort/huad giort er. Puiad par med vill hñ kient og vnderunsat hafa/ad aller goder hlut eru af Gude Fodur z Syne z Nelogū Anda Skapader.

Eyn tuær grimmlegar og hrædelsgar akomur og skadsemder ma sia a Mañlegre Natturu/Einkum sem er/Syndin og Daudinn/huerrar ecke eru litils aktande/og ecke Plaga ad eins fa eina men/helldr vpp suelgia pær allt Mannligt kyn. Par fyrer hafa aller Neilager vissinda Menn alla tima epterspurt og leitad/huadan Syndin og Daudenn mune vera komen./Par til giefur Johañes i sidrum stad andsuar/ad sok og efne og vpphaf Syndarinnar sie Diofullin/so sem hier sidar stendur i visi. Cap. Ad Diofullinn sie Fader lyginnar. Eñ Synd og Daude eru ecke skopud verk af Gude/helldur eru pau spilling og nidurbrot Gudlegrar skickanar i Mañligre natturu/hū spilling z fordiorfū ad skied er/z vppbyriud af Diofli nū og Mañeskiñe i mote Gudz vilia. Pⁿfy leggr Johñes hitta til/An hans er eckert giort NBAD GYDRT ER. Sīm hann vill so hafa og sagt/Pu sier tuær akomr og skadsemder a Mañligre Nattura/ Sem er Synden/z Daudeñ. Petta er ecke skapat verk/ par fyrer skaltu vita/ad pad er ecke vppbyriad nie skapad af Gudz Syne/ helldr eru pau verk allenasta af Gudz Syne/sem god eru/og pau eru af Fodurnum og hñ og Nelgum Anda skopud.

Par fyrer epterfylgier/

I Synenum er lifsid og Kiosid/ et c.

Pad er/hñ er fullur eilifrar kyñingar Gudz/ og fullur Riettlætis og Lifs/og hñ verkar med Mañenum/Kiosid/ kynning Gudz/Riettlætid og pad eilifa Lifsid. Par fyrer skal Madur ecke hyxa/ad Synd og Daude kome af hñ/helldur Gudz kyñing/Rettlæte og Inf/

Peir sem a hñs Nafn trua/et c.

Adur hefur Johañis talad vm Guddomliga Natturu i Christo/ og pui næst gietur hañ pess/ ad Christur hañ hafe birst i Neimenum/huar vm hañ talar sidar meir sterra. Eñ nu seiger hann fra Herrans Christi Nad og gæfum/sem hñ giefur oss/Einkum sem er/ad hñ giorer Menn Gudz Born/rettlata og Erfingia eilifrar Saluhralpar. Enn huernen skulum vier fa og odlost pessa haleita stora Nad/: fyrer Truna/ ecke fyrer verdskulldan vorra verka/edur nockra fordilld vorrar Fadingar edr

allar

ættar/so sem Gydingarner hrosudu sier storliga par af/ad þr voru Abrahams Sæde. Þar fyrer seiger Johañes.

Þeir sem ecke af Blodinu et c.

Þad er / Nattturlig fæding giorer þad ecke / ad Menn verde Gudz Børn/so sem Gydingar hrosudu sier/og so s̄ þeir Tuiskyrarar Anabaptiste eñ nu kieña/ad þau Børn sem fædd eru af Kristnū Forellдrū/hafe ongua vppruna Synd/so sem ad skyllde vor holldleg fæding giora oss ad Gudz Børnum.

Og ecke af vilia holldsins et c.

Þat er/fyrer Mañlega vtualning/edur arfleidslu /so s þa eð Menn vtuelia og taka til sijn añarleg Børn / og arfleida þau / og giora þau sijna Erfingia. Og er þetta vnderstadā z meiningen/Mañleg vtualning hun giorʳ z ecke Gudz Børn. Þott ad Capitule vtuelie eiñ Byskup eda Abota/þa fylger þad ecke þeirre vtualningu/ ad hañ sie Gudz Barn ad helldur/so sem þeir Papistar hrosa/ ad vegna þeirra Embættis og Andlegrar stietar þa halldа þeir sig fyrer Gudz Folk og hñs Kirkiu. Þañeñ vtskufar nu Johañes Sydinganna z Papistaña villudome/þr sem vilia vera Gudz Børn vegna þeirra Fædingʳ/eda vegna þeirra vtualningar/ Embættes z Andlegra stietta. Nu vtskufar hñ eiñe z añare villu sijñ ecke er glogg og lios fyrer Mañа Augū

Ecke helldur af vilia Mannsins et c.

Þad er/vt af verkunum/sem Madurinn giorer/ af eiginnlegre skynseme og vijsdome/huort helldur hñ vpphuxar þad sialfur/eda giorer þad epter ødrum/slijk verk giora Mañeñ ecke ad Gudz Barne. Einsetumadur hñ er i Eydemorcku hefur stort hardlijfe/ med Fostum og añarre pianingu/so sem Elias/þo er hann en ecke samtafa Elia. Þannenn vtskufar Johañes þessum þremur hlutum/sem fyrer Mañligum Augum virdast miog vegleger og haleiter / og þetta eru þeir þrir hluter / vt af huerium Mañlig skynseme Dæmer Gudz Folk og Kristelega Kirkiu. Gydingʳ vilia vera Gudz Folk/vegna Blodsins/þat er Fædingʳ z burdar vegna. Þeir Byskupar/Capitula Rad/og Papistar vilia vera Gudz Kirkia vegna vtualningar og þeirra anlegra stietta. Mukar og Klaustra Meñ/og ødrer verkheilager vilia vera og Gudz Kirkia/vegna þeirra eiginnlegra verka/ og hardlijfis. Allt þetta seiger Johañes giorer ecke Gudz Børn/ helldur hliota þau af Gude ad fædast fyrer Truna a Lausnarañ Jesum Christum

Og fyrst þad Truen giorer nu Gudz Børn/þa fylgier þad þar epter/ ad fyrer Truna verda Menn alleinasta rettlater z Sáluhólpner. Ein þenann Articulum fordæmer Pauen og allur hans selskapur / og hellour þetta fyrer villu og vantru/ þar Johannis talat hier þo so lósliga vm.

Og Ordit vard holld et c.

Þad er/ Gudz Sonur/ hann sem var ad eilifu hia Fodurnum/og med Fodurnum er Skapare allra hluta/ hann tok Manndoms Nattura vppa sig/ so ad i Jesu Christo/huer ed af Mariu Meyiu er Fæddur/ eru tuær Natturur Dasamlega Samteingdar/ Guddomleg Nattura og Mannlomlig. Slyk mykel Gudz Myskunseme z kiærleike til vor aumra Syndugra manna er oumrædeleg/ Ad Gud hin hefr soddann sattmala/ og soddann vinatta vid oss bundit/ ad hann opinberade sig so/ ad hann tok vppa sig vora Natturu. Nuar med hann vottar/ad hann bere vmhyggiu fyrer oss/og vilie hialpa oss / og er Ordinn i þessare Mannlomligre Natturu fyrer oss eitt Offur / og hefur tekid straff og Refsing þeirrar fyrstu og stærstu Gudz Reide/ i giegn vorum Syndum/ Vppa sig / Til ad stilla Gud til Fridz. Og þott ad slyk Naad og Mangiæska sie oransakanleg/ þa skal þo huer Kristin Madr nockurn neista hafa med sier af þessu liose / so ad hann vppbyrie z til take hier i heime/ad hugleida slyka Naad/ z Prysa Gud med packlatu hiarta/ med lærdome z lifnade.

Þar var ein Madur af Gude sendur et c.

Epter þad ad Gudzspiallamadurin hefur kient oss/huer ad sie Messias edur Christr/einkum/þad eilifa Ord Faudursins/ þa vppbyriar hann nu þar nast Nistoriuna Christi/ z seiger fra / huernen Johnes skyrare hefr af hm Predikad/og vyssad Monum ad slyku Liose. Ein þetta sama Lios (seiger hn) sem þar fyrer er i Heimin komed/ad aller Menn skylldu fyrer þad upplyster verda/og fa eilifa Saluhialp/þad hafe hans eiged Folk Gydingarner ecke viliad medtaka. Ein þeir sem þad medtoku med Retstre Tru/þeir hafa storligt gagn þar af feingid/so sem hier epter fylg'.

Og af hans nægd hofum vier aller feingit et c.

Þetta er Predikan Johannes / hann talar hier vm þad embætte og þa Naad/hueria Frelsarin hefr med sier/ og giorer greinarmun a mille Christu/ z allra annara Forfedra z Spamanna/ s er Abraha Moses/ Dauid og aller adrer Heilager af Gude vtvalder. Þuiad aller þesser/þeir hafa

þocknaſt Gude/ecke vegna þeirra eiginlegra verka eda heilagleiks/ þeir hafa og ecke vt af ſialfs þeirra eiginlegū kroptū kunnad ad færa ſuoddan Valldſtiettet/ Nelldur eru þr Gude þecker otdner/ vegna þeſſa Sonarins Jeſu Chriſti/ eins og vier/ og eru bigafader med Heilogum Anda/ hverri þeſſe Lauſnariñ Jeſus Chriſtur ſialfur giefur/ og ſkeinker þar med Rett læte/ eilift lyf/ vyſsdom/ Radſpeke/ og ſtyrkleika. Þeſſe Gudz Sonur/ hañ leidde Moſe vid ſyna Nond i giegnū hafit Rauda/ ſo ſ Eſaias ſeig 64. Cap. Þeſſe Sonur Gudz ſtod hia Joſua nr brugdnu Sverde/ z ſagde/ Eg em Nofdinge yfer Gudz Folki. Med ſama hætte ſkulū vier viſſulega vona/ ad af gnægd og ryſkdome þeſſa Lauſnarans Jeſu Chriſti munum vier fa z audlaſt Nad/ rettlæte/ Heilagā Anda/ eilift lyf z Styrkleika. Jeſus Chriſtur hann er hia oſſ/ hlyfer z hialpar oſſ/ ſo ſ.m hñ ſeger hia Johñe 14. Huer hñ elſkar Mig/ hñ helldr minñ Ord/ og miñ Fader mun elſka hñ/ z vid munum koma til hñs/ og bliſa hia hñ.

Nad fyrer Nad etc.

Þat er/ vier fāū z odlaſt Nad vegna þeirrar Myklu omæleligu Nad ar og Myſkunar/ ſem vor liufe Lauſnare Jeſus Chriſtur hañ hefur. Af þui/ Jeſus Chriſtur er elſkadr af ſinnū eilifum Fodur/ þar fyrer verdum vier til Nadar medtekner/ ſo ſ lider z limer Jeſu Chriſti/ ef vier Trūū a hñ/ z ad hñ mune fyrergiefa oſſ Syndernar/ vegna þeſſa Lauſnarans Jeſu Chriſti. So ſem til Epheſeos ſkrifat ſtendur/ Nñ hefur elſkad oſſ/ vegna ſins elſkulega Sonar/ fyrer huern vier hofum endurlauſnina.

Þuiad Logmaled er fyrer Moſen gieſid etc.

Nier vtleggr Johñis Baptiſta eñ liosara/ hū at ſie miſmunr Chriſti og Moſes/ og kiennet hier þa werkeligu og Naudſynligu hofud grein Chriſteligs Lærdoms/ ſem er/ Huer greinarmunr ad ſie a mille Logmalſins og Euangelij/ Huer Nofudgrein af er eitt Lies allrar Heilagrar Ritningar. Moſes er ecke annad eñ eiñ Þienare/ fyrer huern ad Gud gaf ſitt Logmal/ og ſtadfeſte þat med liosligū vitnisburdum/ ſuo ad Menn viſſu hvad Syndiñ er/ z huerſu ad Gud Nerdiſt hefde. Med þeſſū Hatte aunstar z ſtraffar Moſes alleina/ eñ hialpar ei Þar til/ ad taka i burt Synd edr Dauda. Eñ Gudz Sonur Jeſus Chriſtur/ hñ hefur langtum ædra embætte og þionuſtu/ Nñ er ſendur ad taka i burt Syndina og Daudañ/ og ad giefa eil. ſt Rettlæte z eilift Lyf/ þar fyrer epterſyliger i Textanū.

Eñ Nad og Sañleikur er fyrer Jeſum Chriſtum

Þad

Pad er/fyrergiefning Syndaña og Gudz vinſkapur giefſt oſſ vegna Christi. Og Sañleikur/pad er/ ecke forgeingelig audæfe/edur ſkugge/ helldur saunarliger hluter og eiliflega varande/ſoñ kyñing Gudz/eilyfe Rettlæte/og æfinlegt lyf. Puiad Lagmalſins Riettlæte og þeſſ giærde/ſa yfire Netlagleike/og ſu fagra Rykisſtiorn i Israel/ ad Gudz Folk hafde eitt ſierdeilis Lad z Ryke til eignar hier a Jordu/ þad var ad vyſſu/ agiætlig ſtundleg gæfa/ Eñ þo var þetta ecke nema ſkugge og forgeingileg ur hlutur. Þar i mot giefur Christur eilyf audæfe þau sem Myklu eru betre og ædre.

Og þetta er vitnisburdur Johañis/þa Gydingar sendu af Jeruſalem etc.

Þad er ein merkeleg Hiſtoria/huernin ad þeir Kieñemaña Nafoingiar Leuitar og Phariſei/giordu sendefor til Johañem/vegna hans Predikunar og ſkirnar/huort hñ hefde þetta vppbyriad so sem Christr: Meſſias ſialfur/edur so sem añar Spamadr. Puiad hita mattu þr ecke lyda/ ad Johañes vppbyriade Nytt Predikunar Embætte i Eydemorcku/ og Nyia Ceremoniu ſkirnarinar/so sem ad ſkylldu meñ fa þar fyrer Syndaña fyrergiefning. Eñ Johañis hñ medkieñer hier fridlega og seiger/ Eg em ecki Christur/ eg em z ecke Spamadur/ Þo vil eg ei aflata af miñe Predikun z miñe ſkirn. Puiat þetta heyrer þeim til sem epter mig kiemur/ſa sem ecke ſkyrer med Vatne so sem jeg/ helldur med helgum Anda/ fyrergiefur Syndernar/z veitter þad eilyfa lyfid/hñs vegna Skyre eg/ ad Meñ lære ad peckia hñ/og verde fyrer hñ Saluholpner. Suo er nu þeſſe vitnisburdur vel merkiande fyrer tuær greinar/Fyrſt þad/ad Johañes hañ vottar med so liosum orduni/ fyrer þeim Kieñemonum z Phariſeis/ad Christur Meſſias sie þa allareidu komen. Þad añad/ Ad hñ lætur ecke ſkielfa sig fra ſynu Embætte/Lyke þad Kieñemaña Nafoingium vel edur illa/þa vilie hñ þo ſkyra vppa Christum/og vt af hñ votta og Predika/ ad hañ sie Meſſias.

Añars Dags sier Johañes Jeſum komanda til ſin

Þetta er einn annar vitniſburdur/edur oñur Predikun vt af Christo ad Johannes vyſar vppa Christum med ſynum Fingre/ og bydur huerium Mañe ad hyggia vandlega þar ad. Puiat/seiger hñ/ þad er Lamb id Gudz/þad er/Nñ er su rietta Syndafórn/ af Gude ſialfum til ſett og

ſtickud/til ad burt taka Heimſins Synder / og giora fullnadar bot fyrer þær.

Huer hñ þecker Chriſtum og medkiener hñ med þeſſu mote/ hñ ſame hefur huggun i mot Syndiñe og Gudz reide/ Þuiat hñ ſier og truer/ ad Gud ſialfur hñ hefur i burt tekid Syndernar af oſſ/ z lagt þær vppa ſiñ elſkuligañ Son Jeſum Chriſtum/ So ſem Eſaias hñ ſeiger 53. Cap. Drottiñ lagde allar vorar Synder vppa hñ z c. Þar ſkal Madur lata þær liggia/ og ſturlaſt ecki fromar þeirra vegna. Eñ þetta er ſu hin myrkla og diupa Spekiñ Kriſtiña Manna huer ed alldrei verdur fullard i þeſſu lifi/ Huar af þær athugalauſu Manneſkiur vita allz eckert / og Dæma þar vm og tala/ ſo ſem blinder Meñ.

Nugleid hier eñ aptur þetta orda atkuade / Sa ſem fyrer mig var. Itm. Hñ var adur eñ eg. Þuiad hier med merker Johañes Guddomliga veru Gudz Sonar/ fyrer huern (ſuo ſem adur er ſagt) aller hluter eru ſkapader/ Þar fyrer hefur hann verid ad eilifu/ ſañur og Natturlegur og eilifur Gud med Fodurnum z c. Eñ þar hñ ſeiger / Eg er komeñ ad ſkira med Vatne/ vppa þad Chriſti verde opinber i Iſrael/ Þad er ein merkeleg auñſan/ huar til ad ſkirn Johañes þiene/ Einkum þar til/ ad hun ſie eiñ vitnisburdur/ ad Chriſtur ſie allareidu fyrer Hende / og ſkule þa ſtrax vppbyria ſitt Embætte / og vtſkipta Syndanna fyrergiefningu a medal allra þeirra ſem Trua a hann. I allann mata eins ſem vor Skirn/ hun er a þeſſum Deige eiñ viſſ z ſañur vitniſburdur/ ad Chriſti ſie komen/ og hafe fullnadar bot og bitaling giort fyrer allar Heimſins Synder.

Og Johañes vitnade og ſagde/ Jeg ſa Andañ Gudz

Þetta ſkiede þa ed Herrann Jeſus liet ſig Skira af Johañe i Jordã. Þar vm er adur talad Matthei. 3. Cap.

Eñ Johannes hñ giorer hier eiñ miſmun / a mille ſiñar Sirnar og Chriſti Skirnar/ ecke Skirnarniñar vegna/ helldur vegna Perſonanna. Þuiad fyrer Skirn Johannes / hafa þeir rnu riettruudu og ſuo feingit Syndaña fyrergiefning z Heilagañ Anda. Eñ Johañes hañ hefur ecki ſkirt vtã med Vatne/ þat er/ Hñ var ecke vtan Þienare til ſlikz verckz/ kuñe ecke ad veita Syndaña fyrergiefning/ nie giefa þañ Helga Anda. Eñ Chriſtur hñ Skirer med Helgum Anda/ þat er/ hñ kañ z vill giefa Heilagañ Anda ollũ þeim ſẽ hñ þar vmbidia/ og ſlikrar Skirnar leita.

Aſiare

Annars Dags stod Johannes enn/ og tueir hans Læresueinar et e.

Pad er ein Historia i huerre vier staum / ad vitnan Johannes vt af Christo/hun hefur ecke verid forgiefins/helldur þa hafa nockrer af hñs Læresueinum/halded sig til Christum/epter slijkum vitnisburde/ z fylgt Jesu epter/sem var Andreas og Petur. Nier vt af maa Madur merckia huad Johañes hefur Predikad vm̃ Christum/Sem er/ad hñ sie sa fyr heitne Messias. Slijkt hefur hñ opinberliga sagt z Predikad vt af Christo. Eñ Prestahøfoingiar og Pharisei hafa halldid pad fyrer spott / og fyrer eina Villu og vantru. Eñ peir Fataker Fiskemeñ /peir trudu þessu/og vrdu þar fyrer Saluholpner.

Annars Dags villde Jesus ferdast aptur i Galilea.

Nier er ein oñur Historia/huernen Philippus verdur til Postula embættis af Herranum Christo kalladur/og huernen Nathanael kiemur til Herrans Christi kynningar. Og auijsar þesse Historian merkeliga vel/ Huad til þess kome / ad Heimuriñ vill ecke med taka Christum / Sem er þetta/ad Christur hañ færer ecke nema Veralldligt Skraut og fegurdar prial/Suo sem Nathanael seiger hier/ Jafnsnart sem hañ heyrer gietid Nazareth/þa seiger hñ/Huad kañ gott ad koma af Nazareth ? /Sem hañ villde suo miked sagt hafa/Eg hiellde nockud hier af / ef þu talader vm̃ Jerusalem/þuiad Heimuriñ hñ helldur af ongus nema þui sem er yppurlegt/og Skrautlegt/Þar i mot/huad Gud hñ gierir/þad virdist so sem/verde þad ad ongus/þuiad þad vppbyriast so litellega og audmiudeliga/Eñ hann viendar þad Volldueglega og miog Dyrdarsamlega z e. Þar fyrer hirder Herrann Jesus og ecke vm þad/ þott peir storu Herrar vilie hñ ecke medtaka. Eñ þar af helldur hañ mikid/ Ad Himineñ skulu meñ þar epter opiñ sia/og Eingla Gudz fara vpp og ofoñ yfer Mañsins Son/z c. Og Nathanael hñ lætur þad meir hræra sig til Truar/ad hñ heyrer af Christo/ad hañ hafe sied hañ vnder Fijkiu trienu ædur enn Philippus kallade a hñ/helldur eñ hañ liet ædur hneyxla sig þañ Fataklega skad Nazareth.

II.

ER ein Historia vm þad fyrsta Jarteikn Herrans Christi huert hann gierde Nionabandenu til heidurs/ og til ad stadfesta þad og prijsa þ/

 suo

sp sem adra Gudz skickan og giørning/ad Neimuriñ skylldi par med vid Magt halldast. Eñ huar fyrer hañ hafe giort petta Dasemdar verk/ z onnur fleire/ pad auñsar Johañes par med/ ad hñ seigir/ Og opinberade sijna Dyrd/ Pad er/ Nañ hefur viliad lata so sia sig/ at hañ være ecke all einasta Madur/ helldur z eirnin eiltfur Almattugur Gud. Puiat ad vm breyta Skieptinuñe odruvisi eñ hun er af Gude Skopud/ so sem Christr giorer hier/ pad gietur eingiñ Madur giort/ vtan Gud alleina.

Pesse Nistoria i sialfre sier/ hefur marga merkelega lærdoma/ Fyrst/ Med pui Nerrann Jesus sialfur kiemur til pessa Brullaups/ og giefur Brudguma og Brudur so ærligann skeinck/ pa er par med noglega audsynt og beuñsat/ ad Nionabandit er ein heilog lifnadarstiett/ og Gude vel pægelig/ i mote Pauans Rangligum lærdome/ z fulum hneyxlunar full um lifnade. Puiat med pui ad/ Christus ecke ad eins kiemur til Brullaupsins sialfur/ helldur giefr hñ Brude z Brudguma eina ærliga gafu sinar Blezanar/ pa ma fullsnart par af merkia/ ad Nionabanded er ein Neilog stiett z Gude pægelig.

I annare grein hafa Nionen hier og so eirnen Aminning og huggun/ Aminningin er pesse/ pau skulu ei hyxa/ ad allt mune ganga suo vel til i pessare stiett/ so sem pau giarna villdu/ og pau i vpphafe ætla ad ganga mune. Par vill koma Dag epter Dag Neyd og motgangur/ Fatæki/ og allra handa Kross/ Puiad standin hatar pessa stiett/ þ^r med pa eru vier aumar og veykar Mañeskiur/ erum sialfer opt sok og efne til vorrar eigin ligrar olucku/ og hofum ecke goda gietne a oss sialfum. Hier i mote er petta su sana og rietta huggun/ ad Christur hañ vill vera hia Nionunu/ med sinne Blezan/ og hialpa peim/ so framt ad pau bioda hñ til Brullaupsins/ pad er/ So sem sa 128. Psalmur seiger/ Ef ad Nionin ottast Gud/ og ganga a hañs vegum z c. Eñ eige ma Madur giefa sig par ad/ pott motgangur kome vm stundar saker/ og hialp og hiastod dragist vndan/ Puiad pad er Art og Nattura pessa Gieftsins/ ad pad besta giefur hñ seinast/ z vill reyna til/ ef vier erum stadfaster i Truñe/ og vilium bida og vona epter hñs hialp og hiastod.

Og Paska Hatijd Gydinga var Nalæg et c.

Petta er merkeleg Nistoria/ i hverre vi^r siaum hñs Guddomliga magt/ so vel so sem af pui fyrra dasemdar verke/ ad Christr pesse Fatæklege forumadur hann porer ad giefa sig i Musterid/ alleina/ til peirra rijku

Ofur

Þkurkalla/ hryndz vm koll peirra Bordū/ kastat nidr peirra Peningū/ z rekz þa vt af Musterenu miz Suipū. Þetta þiker Gydingū vera ofmiked/ En peir merkia vel / ad peir verda ad hafa þad so bued. Þesse Nistorian skal vera eitt epterdæme ollum Predikorum/ ad peir eiga ecke ad lyda i Kirkiunum opinberar hneyxlanet/ eda nockud þad sem hindr. Gudz Þionustugiord / þo skulu peir ecke med Magt eda Valldc otretta þad/ þuiad peir eru ecke Christz/ helldur med Ordinu. Frekare bifalning hefz eingiñ i predikunar Embattinu.

Eñ þad/ ad peir skulé nidurbriota Mustered/ þad er/ Lyfiata Christum/ og a þridia Deige þa munie hñ risa vpp aptr/ þad er soma meining ar sem hia Matthæo stendur 12. Capt. þar ed hñ talar vm Jonas/ huer ed þria Daga og Natur var i Hualfiskins kuide.

III.

ER ein Merkelig Predikun vm þa stærstu hofudgrein Kristeligs lærdoms/ Huernen Madurin skule verda Saluholpin. Nicodemus er einn Skriftlardur Madur og Phariseare/ þar fyrer kallar Christur hañ ein Meistara i Israel/ þat er/ein Doctor/ Predikara og Kiennefodur Folksins. Þesse hann hefur þo meining/ Ad skule hañ verda Saluholpin/ þa þurfe hñ ecke ~~meira til~~ þess/ eñ ad vera Rettlatur og fromur/ og giora þad sem Gud hefur hñ skipad i Logmalinu. Huiad Manlig skynsemi kann onguan añan veg ad finna til Nimerikis/ nie sia/ eñ peñan/ huer ed komen er i godum verkum z Logmalsins hlydne. Nier til suarar Christur Nicodemo/ og seiger til hñs/ þad sie ecke so/ Þar sie eitt añar vegur/ ad komast i Nimerike/ helldur eñ hañ ætlar/ og adrer hñs lykar/ huersu Fromer og Rettlater sem peir skyna hid ytra og þott peir sie so Heilager/ vysser/ og Rettlater sem mest meiga peir vera/ Einkum sem er/ ad Madur verde ad endurfædast ad Nyiu. Þar med vilande so miked sagt hafa/ Ad vier/ suo sem vier Fædust i þennan Heim af Fodur og Modur/ med Skyne z skilningar vitum/ miz frialsum vilia/ miz ollum vorum godum þotta og meiningu /og aullum vorum kroptum/ þa erum veir Diofulsins og Daudans Manneskiur/ z kunum ecke at komast til Gudz Rike/ þo vier hefdum med oss Tiu Moses/ med peirra Logmal/ z þar med alla Philosophos z alla Vyssenda Mest/ og allan peirra Lærdom og lifnad.

Sof og efne hier til/ seiger Christur/ þetta ad vera/ Ad huad af Holld

inu er Fædt/ þad er og blýfur Holld. Nu seiger Ritninginn/ ad Holld sie ecke odruuys eñ Holldliga sinat. Eñ Holldligt sine ad hafa/ þad er Fiand skapur i gegn Gude/ ja Dauden/ Þar af epter fylger/ ad aller menn/ epter Holldligre fædingu/ sie gietner z fædder i Syndonū/ z af Nattturu Born Reidinnar/ fra huerre þeir kunna ecke lauser nie liduger ad verda/ nema þuiad eins ad þeir verde ad Nyiu fædder/ so sem Christur hier seiger.

I añrre grein kienner Herrañ Jesus hier/ ad slyk endurfæding/ fyrer hueria Madur kiemst i Gudz Ryke/ hun hliote ad skie fyrer Vatned/ og Andan/ Vatned er su Heilaga skirn/ fyrer hana verkar Heilagur Ande Truna/ ad vier so verdum endurfædder til Gudz Rykes/ og verdum Gudz Born. Og þessa grein merk vel i mote þeim tuiskyrdu Villumonnū/ huer ier ed harla lited halloa vt af Skirninne/ og seigia/ Huad kann Vatned ad giora z Andeñ giorer þad allt samañ. Þad er ad vissu satt/ Skulum vier endurfædder vda til þss eilifa lyfsins/ þa hliotū vier ad hafa Heilagā Anda/ sa Syndsamlege Ande/ huern vier hofum af Nattturuñe til/ hañ leider oss til Heluytis eñ ecke til Nimerykis. Þar i mot þa er þetta z sañ inde/ ad Heilagur Ande vill hafa Vatned til þessar endurfædingar/ epter Christi bifalningu og skipan/ og an Vatz Skyrnarinnar vill hann ecke verka mz oss syn verk. Þar fyrer liggur jafmykel Naudsyn a Vatn enu/ til endurfædingarinn/ so s a Heilogū Anda/ Þuiad fyrer vtā Vatn ed vill Heilagur Ande ecki verka i oss. so s Christur hñ seiger/ Nuer hann Truer og verdur Skyrdur sa verdur Saluholpeñ. Þuiad þ med vottar hñ/ ad an Skirnarinnar kuñe Truin ecki i oss ad vera. Þar fyrer eru þ Ranger og villufarande Andar/ s Skyra/ eñ hafa ecke Vatn þar til.

Enn huernen ad Heilagur Ande endurfæde oss til Gudz Rykis/ fyrer Vatned/ þad verdur ecke med lykamlegum Augum sied/ ecke helldur med hug eda panka hondlad/ onguu helldur eñ Vindurinn sa ed blæs. Þuiad fyrer Ordet verda hiortun ablasinn af Heilogum Anda/ so s af oerum Vinde/ ad þau True a Christū/ og verde Saluholpeñ. Slykt kañ madr ecke ad sia med lykamligū Augū.

Huernen ma þetta skie etc.

Þessa Predikun skilur Nicodemus eñ ecke/ þuiad hañ veit ecke huad Vatn rdur Andi er. Þar fyrer þa ed hann spyr ad/ þa vtleggur Herrañ Jesus allt þetta Malefne hid einfalldlegasta fyrer honum/ z skipter þui i tuent/ og seiger/ Enginn fer til Nimens/ nema sa s af Nimne ofan er komin.

komiñ. Þat er/Mier heyrer alleina Himeriſke til/og eg kiem i Himinen/ þuiad eg em af Himnum komen. Aller adrer Meñ/onguum vndan tek-num/þeir heyra ecke Himeriſke til/ koma þar og ecki/þeir hliota hier ad bliſa. Þetta er þad fyrſta.

Þad añad/Enn ſkule Meñ komaſt i Himinen/þa hlytur þad ad ſkie fyrer mig/eg ſem er Mañſins Son/huer ed vpphafiñ ſkal verda a Kroſſ tñ/Vppa þad ad aller þeir ſem a mig trua/fortapiſt ecke / heldur hafe eilift liif. Nú hñ Truer a mig/ ad eg ſie vegna hñs Synda vpphafiñ/ þad er/Kroſſfeſtur og Daiñ/og hafe med miñe Pijnu og Dauda/ fulla bot og bitalng þar fyrer giort hñ mun ecke ſia Daudañ / heldur verda viſſuliga Saluholpiñ. Þuiat hier hlytr þu ad læra/ ad þeckia Gud odru vijs/en i Logmalinu verdur vm hñ Predikat. Logmalit predikar ſo vt af Gude/ad hañ ſie gramur þeim Syndugu/og vilie ſtraffa þa. Þar i mot Predikar Euangelium ſo/at Gud hafi elſkad Heimen/þott hañ ſie vondr og hreckuijs. Soddan elſku ſyner Gud i þui/ at hñ giefur Heiminum ſiñ eingietiñ Son/og giefur hñ fram til þeſſ ſuiuirdeligaſta Kroſſins Dauda/Vppa þad/ad aller þeir ſem trua a hñ/verde ecki glatader/ heldr ad þr hafi eilift liif/. Huer hñ truer nu a Son Gudz/ſa verdur holpiñ/ En huer hñ ecke truer/þott hñ jdke Logmalit/giøre og late ſo mikid ſem hañ gietur/þa kañ hñ þo ecke Saluholpiñ ad verda/ Þuiat hañ truer ecke a Nafnid eingietins Gudz Sonar.

Þañeñ kieñer nu Herrann Nicodemo allañ añañ veg til eilifs liifs/ en hñ ætlade. Logmalid/ſeiger hñ/kañ ecke ad hialpa þier/ Þar jñe er þ allt folgid/og þar vnder er þ komit/ad þu truer a mig/og verder ſo fyrer mig Saluholpiñ. Til þeſſa hlutar heyrer nu alleina Heilagur Ande/og ſu Heilaga Skirn/þar vier verdum i Chriſti Dauda ſkijrder/ad Chriſtr ſie fyrer oſſ Daiñ/ og med ſijnum Dauda hafi hann bitalad fyrer vorar Synder. Eñ hugleid hier/Ef Nicodemus er ſo langt af rettñ Saluhialpar veige/huer ed þo vmgiekſt med godum/ og af Gude ſkipudum verkñ i Logmalinu/Nuad langt munu þa Papiſtar vera fra ſoñum Saluhialpar veige? þeir ſem vmgangaſt med Mañaña verk og ſetningá/og hugaſt ad koma þar fyrer i Himeriſke/ſo ſem ad er/ Klauſtra lifnadur/Meſſur og foſtar og añad þuilikt fleira.

Eñ ef nockur villde nu ſpyria/Huar til þienar þa Logmalid/vnz þui vier gietum ecke fyrer þad ordid Saluholpner? Hann ſkal merkta þetta andſuar. Logmalid þienar fyrſt þar til/ad vier lærum þar af/ ad þeckia

vorn vanmatt og veykleika/og treysta ecki vppa oss nie vor verk/ helldur ottast Gudz hefnd og Reide/og medtaka Christum/z Treysta vppa hans Mystum z fullnadar bitaling. Nuer hann nu truer a Christum/ og hefur odlast Syndana fyrergiefning/og hefur medtekid Neilagan Anda/hann hefur Logmalid til pess/ad joka sig par vti/ og veita Gude skylduga hlydne. En fyrer pessa hlydne verdur Madur ecki Saluholpin. Fyrst hlyta Madur ad verda Saluholpin fyrer Truna a Christum/pa epta epter fylger hid fyrsta hlydnen/og god verkin.

Epter petta kom Jesus og hans Lærsueinar etc.

Er ein merkelig Predikun hins Neilaga Johannes Baptista/ vt af Christo/ad huerke hann Johannis nie nockur annar/helldur Jesus Christur/ hann sie sa riette Herra og Brudgume/huer ed Brudena hefur. Puiat hann sie alleinasta komen ofan ad/ og hann kunne retteliga ad kenna sinnu Folke sannan Gudz vilia. Par fyrer sie hann af hiarta gladur/ad Folkid medtekur Christin/og amisser sinna Lærisueina/eins sem Christur Nicodemum/ ad peir skule medtaka Jesum Christum/ so sem pann er af Gude er sendur/ huerium aller hlutер eru i hendz feingner/ fyrer huern oll Nad z Mysk un skal yfirstiotanliga veitast ollum peim sem a hann trua.

Puiat/seiger hann/Faderin elskar Sonin/ &c. Nuer hann truer a Sonin hann hefur pad eilifa lif/En huer hann ecki truer Synenum/hann mun ecke sia Lifid/helldur blifur Gudz Reide yfer honum. Pad er/Hann fær allarei Gudz Nad/nie Saluhialp/po ad hann take sier fyrer hendur Logmalid/ og giore huad hann vill. Nuad giora hier peir audmu Papistar pa/ (Eg tala vm pa Neitogustu) ad peir vilia med sinnum lifnade og strongum godum verkum stilla Gudz reide og riettlæte. Pad vill ecki so til ganga. Puiad ef ad vier giætum pad nz vorum verkum vtriett/huad hefde Gud pa purft ad lata sinn eingietin Son/ Daudan lida fyrer vorar Synder.

IIII.

Er ein Frasaga/huersu ad Herran Jesus/hann hefur eina vinsamliga og mieg huggunarsamliga Rædu z samtal vid eina Samuerska Kuinu/hia Brunne Fodursins Jacobs/z talar vid hana vm pad ædsta og sierligasta efne/Sem er/huer hann sie/og huers Menn skulu vænta hia honum. Og sergr hæne herliga/ad hann sie Messias/epter huerium Heimskin vantar/Og giefur par med til vnderstinn/

ad

ad hñ vilie ecke alleinasta vera Herra og Frelsare Gydinga (huertum hñ var fyrerheitiñ) heldur og eirnin Heidinna Pioda/huerias ongua lofun me fyrerheit hafdu vm hñ/ peim vilie hñ hialpa vr ollum Naudum/og giora þær Rettlatar og Saluholpnar/ ef ad þær trua a hañ/ad hañ sie Christr/ z c. Nu hotudu Gydingar eckert Folk a Jordu so miog s Samuerska/og ef þeir villdu brixle og last leggia a nockurn/ þa kolludu þeir hañ Samuerskañ/suo sem þeir giordu Herranum Christo Joh. 8. Þat fyrer vidrast þesse Konan/ad Herrann Jesus hañ beider hana at giefa sier ad Drecka. Suo z hnyckte Læresucinonum vid/ad hann lætur sia sig þar hia heñe og talar vid hana. Eñ vor liufe Lausnare hafde añan tilgang til þessa/hann hafde þosto og hungur/ so sem Gudzspiallamadurin seiger/ecke alleinasta liskamliga/sem vel er Truanlegt/ ad hann hafe verid Hungradur og Þystur/og mæddur af Reisunne/ enckum med þui ad so var alldid Daginn/ad þat var nær Tollftu stund/helldur þyste hñ nyklu fram Andliga/so sem hñ seiger sydar meir/Eg hefe Mat ad eta þad þier vitid ecki / þad er so mikid / Mig þyster epter Endurlausn Fat ækra fyrerdamdra Syndugra/ huerrar eg em til hialpar og hiuggunar sendur.

Nu visse Herrã Jesus vel/huerrer hñs eiged Folk var til siñis/ Mest ur stolde þss folks/og þeir enu hellstu stodu fast þar a/at þeir være Forfedrañ Syner/ Vmskorner Heilager Meñ/og (snogt ad seigia) Gudz Folk. Þar fyrer hielldu þeir þat viss og fast/ad þeir være Fromer Rettlater og fyrer Gude Heilager/og girntust þar fyrer onguan Messiam/ s þeim skylde hialpa fra Synd og Dauda/ Heldur villdu þeir hafa einn slikan Messiam/huer ed þa kyñe ad giora hier a Jorduñe Riska z farsæla/ z c. Vegna slikra Drambsamra Heilagra var Christur ecke komiñ. Þar fyrer er þsse Historian so sem nockurskonar fyrirleikur z vndan fare/ad Gud hñ vilie burtkasta sinnu Folke/eñ taka i stadiñ til sin Heidnar Þioder/þær ed ecke hafa ad hrosa sier af Gude/nie neirne Gudz þiónustugiord/ecke af Logmale/nie nockrum Heilagleika/so sem Gydingar ner hrosuda sier vt af/Heldur vrdu ad jata og vidurkiena/sig ad vera/ogudliga Skurgoda Menn. Þar fyrer þegar þuilsker heyrdu talad vm Christñ/ad hñ være haggun Heidiña Pioda/huer ed þeim villde hialpa fra Syndiñe og Daudanum/ z c. Þat var þeim eiñ gledeligur og fagnadarsamligur bodskapur.

Þo er þetta meire vndar/at Herrañ Jesus/hñ vill tala vm slika Hof

 uðgiein

udgrein / vid cina Samuerſka Konu (huer ed epter Gydinga Maaltake nefnifi ein hundtijk) og i odrum ſtad ſtendur ſo ad hann hafe haft Lyſt og glede af peirre Canuerſku Kuiñu/ Seigiande/ O kuiña pin Trua er Mikel ꝛ c. Itm. epter ſijna Vppriſu birtiſt hann allra fyrſt Mariu Magdalenu/ ꝛ bifalar henne Predikunar embætti ad hun ſkule Predika fyrer peim/ til huerra hañ ſagde epter a ſeirna meir/ Farid vt vm allenn Heimñ ꝛ c. Nuernen kiemur petta til? Kunne hañ ecke ad finna neina adra lærda og ſkickanliga Menn/ ad tala vid pa vm ſijka Naleita hlute og bifala peim petta/ ꝛ c. Ad hñ tekur til peſſa aumar og fataekar Kuiñ ur. Petta og añad fleira fel eg a hendur Fromum Gudhræddum hiartñ ad huxa par vm/ pui par er oflangt vm ad tala ad peſſu ſinne.

En þ mæ hier ſia og merkia/ ad peſſe Kuiñan/ pott hun være Samuerſk / þa hefur hun þo elſkad Gudz Ord / pui hun veit Hiſtoriuna vm Jacob/ og talar vm Meſſiam/ at hañ mune koma/ og kienna alla hlute. Hier ad auk þa girntiſt hun ad fa ad vita af Jeſu/ ſo ſem odrum Spamanne/ huor Truan ſie rettare/ Gydinganna eda peirra Samuerſku/. Þar vppa giefur Herrañ Jeſus henne ecke gott ondſuar/ og ſeiger ad Gydingaña Tru ſie Riett. Vier (ſeiger hñ) vitum huad vier til bidium/ Enn pier vitid þad ecke. Itm. Hialpradid kiemur af Gydingum/ enn ecki af Samuerſkum. En ſa tijme ſtendur til ad Gydinganna Pionuſtugiordet munu enda taka/ ſo ad Menn munu ei framar meir akalla Gud i Muſterinu til Jeruſalem/ helldur i ollum ſtodum. Og petta Bæna akall munu ſkie/ ecki med Muſtenum einum/ helldur i Anda ꝛ Sañleika/ Þad er/ nia fullkomligu Trunadar trauſte vppa Gudz Nad og Myſtñ/ fyrer Jeſu Chriſtum hañs Son. Puiad fyrer vtan Chriſtñ/ er allt Bæna akall ann Sañleiks/ ꝛ an Truar. Þar i mot/ fyrer Chriſtñ Jeſu kuñum vier allenaſta ad vera fulluſſer vppa Gudz Nad/ at hñ vilie Bæneyra oſſ og vera oſſ Myſkunſamur.

Seige þier ecki ſialfer/ ad þar ſie eñ nu fiorer Manuder til Kornſkurdar tijmans.

Þad er ein Amiñing til Poſtulaña/ ad þr ſie drogger til Predikunar embættesins/ og giore þad aluarliga/ þui þar mune vera margar aumer Saaler/ ſem gladar verda vid peñan bodſkap/ og Euangelium rt af Jeſu Chriſto munu med hiarta medtaka. Til ſijks Nytuglegs Kornſkurdar/ haſa Spamenn menner Truliga ſtyrkt ꝛ hialpad/ og Johannes Babuſto/

med

med þeim fagurligum fyrerheitum vt af Christo. Þar fyrer vantar ecke annad/en þad þier taked til vpp ad skiera/ Þad er/ Þier skulid kunngiora ꝛ boda fyrer Euangelium/ at eg sie sa sanne Christur og Messias Heimsins Lausnare.

Og hier stendur ein merkeleg og huggunarsamlig Grein/ vm þa sem trulega Predika Gudz Ord. Sa sem vppskier/ seiger Herrann Jesus/ hlyt fær Laun/ ꝛ safnar auexte til eilifs Lyfs. Þar fyrer/ Þott Heimurinn lastme Gudz Ordz Predikorum illu/ þad skadar ecki þar/ Þau enu Rettostu og bestu Launen/ munu þeir vissulega finna og fa annars Heims/ i Himmeryke.

Og þar var ein Konunglegur Madur et c.

Hier er eitt agiæti epterdæme/ huersu vier skm vera stadfaster i Bænna akallinu/ og lata ecki af/ Þuiad þott Trueñ hun sie i vpphafe/ veyk og ofullkomen/ þa vill Gud þo ecke slyckre veykre Tru i burtu kasta/ heldur styrkia hana/ suo ad hun meir og meir vaxe og styrkuare verde. Þesse Kongs Madur Truer ad Jesus kunne at hialpa syninum syne/ En þo ecki fyrre en hann er nalagur hia honum. Þar fyrer beider hann hafa ad fara nidr sier ofan til Capernaum/ þar ed hann Stuke lag. En þat kunne hann þa enn ecki ad trua/ ad Herra Jesus kynne med einu Orde/ fraucrande/ ad giora hann heilbrigdan. Vegna slyckrar veykrar Truar audnar Christur þenna Kongs Mann/ og seiger/ Nema þier siaed Teikn og Stormerke ꝛ c. En ecki at sydur helldur hann fosi a sinn Barn, og segir/ Herra/ kom ofan/ Og hratar so Herrans Christi hiarta/ ad hann seiger/ Far þu/ þinn Sonr lifer. Þar verdur vt af veykre Tru/ ein sterk Trua/ so ad hann truer ad þad mune so vera sem Herran Christur hefur talad/ þott hann siae þat ecki med sinum Augum. Þetta kallast nu Rettelig Trua/ ad halda fyrer satt Herrans Christi lofun og fyrerheit/ þott ad vier huorke siaum nie reynum sannande þar a fyrer vorum Augum.

V.

Hier ein Historia/ huernen ad Herran Jesus/ vt af Guddoms krapte heilbrigdan giorer einn Mann a Þuottdeige/ sa ed 38. ar hafde siukur leigid. Fyrst er hier merkiada/ ad sumer Kienefedr skrifa/ ad þtta heilsusama Vatn hafe merkt Skyrnina/ ꝛ hafi slyckt Dasemdar verk ecki skied nema vm Nuitasunu Natydina/ huer Natyd ad er vpphaf hins Nyia Testamentis. Og þtta samhliodar ecke illa

þuiad lyka sem þetta Vatn var ecke i sialfu sier heilsusamlegt/vtan eitt Eingell hræred þ/ So er og Skirnin eitt endurfædingar bad/ ecke Vatn sins vegna/helldur af þui ad Heilagur Ande hñ er þar med og hia þui/ og vill fyrer Skyrnina vtrietta sijna verkan.

J annañ mata amiñer Herrañ Jesus þña hiñ Siuka/ z seiger/ Sia/ Nu ert þu heilbrigdur ordiñ/ Syndga nu ecki framar meir/ so ad þig hendi ecki annad verra. Þesse amiñing vottar noglega/ ad Gud hñ plagar ad straffa Syndernar med Siukdome/ og krankleika. Þar fyrer/ Nuer hañ girnist ad hafa heilbrigdañ Lykama/ hñ same fordist Sydernar z vakte sig fyrer þeim.

J þridia mata staum vier hier/ huernen Gydingar sitta vm Herrañ Jesum/ þar fyrer/ ad hñ Læknade a Þuottdeige/ z hafde skipad þñ siuka ad bera sijna Sæng. Enn Herran Jesus giefur þeim soddañ andsuar/ Miñ Fader verkar allt til þessa/ Þad er/ Gud a Himnum lætur Nytid dagiñ ecki so blinda sig/ at hñ veite Moñum ecki allzskyns velgiorninga. Og eg verka eirnin/ þad er/ Slyku epterdæme mijns Fodurs fylge eg epter/ og eg giore riett i þui/ ad eg hialpa Fatækum Moñum. Og hier af fæ Herrañ Christur eitt tilefne/ Ad hñ vppbyriar sina merkeliga fagra Predikun/ ad hñ sie Gud/ og Guddomlig verk giore hañ/ og þar fyrer skule huer Madur a hñ Trua.

Þa suarada Jesus og sagde til þeirra/ Sannlega Sañlega et c.

Jñehalld og Suñia þessarar Predikunar er þetta/ Ad Herrã Jesus seiger hier liosliga/ ad hñ sie Sonur Gudz/ og huad hellst hñ giorer/ þad giore hñ so sem eiñ Sañur Natturlegur Gud. Þar fyrer/ seiger hañ/ er þetta litid verk/ ad eg hialpa Fatækum Moñũ vppa Lykamans vegna. Eñ þad er meire Guddoms Kraptur og Mattur/ ad eg gief þeim eilyft lyf/ sem a mig Trua/ og eg Frelsa þa fra Daudanum. Slyka Magt hefur mñ Fadur giefed mier/ ad eg hef Lyfid med mier/ eins og Faderiñ þ hefur med sier. Snogt ad seigia/ Eg em Gud/ eñ ecki allenasta Madur/ suo sem þier hallid mig vera/ og eg mun a hinum sydasta Deige halda Dom/ Vppueckia þa hinu Daudu/ og giefa þeim Sæluhialp sem gott hafa giort/ þad er/ so sem fyrr er talad/ Þeir sem mijn Ord hafa heyrt/ z þar vppa hafa treyst og truad/. Þetta/ seiger hñ/ votta eg ecki sialfur at eins/ eda einsamal/ Johannes hefur eins vitnisburd borid vm mig/ suo z

þier

þier vited. Eñ sa vitnisburdr er eñ þo Dyrlegre/s Faderen ber mer fyre þau verk s eg giore. Eñ þ/at þier fornæmest ad taka þessañ vitnisburd/ þad er ett Teikn og merke/ad þier skilied ei Gudz Ord/ nie skynned hñs Verk.

I þridia lage/Auk vitnisburdar Johannes/ og sijkra Gudomligra verka/þa er Nellog Rituing/hun ber z Vitne vm mig. Og ef þ' vilied nu Lesa Spamaña Bækurnar/þa munu þier finna/ad þeir hafa Spad vm mig. Og endar suo þessa Predikun med þunglegre hotan/ Sem hañ vilde segia so miked/Ecke elske þier Gud/ og ecki leite þier hñs Dyrdar. Þad audsyne þier i þui/ ad þier vilied ecki mektaka mig / Jeg sem þo er komen til ydar i mijns Faudurs Nafne/ til ad giora ydur Saluholpna. Þar fyrer mun straffed eptirkoma/og hefnden/ ad þier munud medtaka annañ/sa s ecki kiemur af Gude/helldur i sijnu eigin Nafne/og ydr glatar bæde til Lijfs og Sælae. Þier hrosed ydur storliga af Mose/Eñ yd" Moses hñ mun klaga yfer ydur a þañ sijdasta Dag/ad hañ hafe vijsat ydur fra sier til mijn/og aluarlega bijfalad ydur / ad þier skylldud hlyda mier so s hñ/ Enn med þui þier giored þad ecke/ þa munu þier fa ydar Dom.

VI.

Epter þetta for Jesus yfer vm Sioñ ec c.

Les þar vm Matth. 14.

Sancte Johañes hañ skrifar þessa Nisteriu fagurliga/ og setur til/s ecke haka huer Gudzþialla Meñerner. Fyrst þat/ Nann gaf af Fiskenum so miked s hñ vilde/ ecke so s til var. Þuiad þad gatu þeir Andreas og Philippus giort/ad lata frañ suo miked s til var. Eñ Herrañ Jesus hñ kañ adre List/so ad hñ giefur ecki so miked sem til er/helldur so miked s hañ vill. Þat añad/ad Herrañ Jesus skipar vpp at taka afgange leifarnar/og vill eckert skle spillast. Þui ad Gud hann giefur sijna Blezan/ecke til þess ad Meñ skule eyda z vpp soa Gudz gæfum/helldur vandlega þm samansafna/audrum ad hialpa þar med/og ad geyma til eptirkomande naudþurftar/ Suo sem Joseph giorde i Egiptalande.

Eñ ad Kuelde geingu hañs Læresuetnar til Siof ar og foru a Skip et c.

Annañ Daginn epter / sa Folked sem hinumeig inn Siafarins stod et c.

Nerrañ Jesus hñ tekur tilefne til sinar Predikunar/þar af/ad Folket hiellt sier til hñs/ af þui ad hañ hafde Mettad þa ı Eykenisreckñe. Og Nerrañ Jesus hañ vottar og Audsyner hier/mz liosū Ordū/so s̄ og fyrr/ 34. og 5. Cap. ad hañ sie Sonur Gudz. Ef ad nockz vill nu Saluholp tñ verda/þad hlytur ad skie fyrer hñ/añars verdur hñ eilifliga glatad:. Og þesse Predikū er med soddañ mote til samans teingd.

Fyrst auisar hñ Gydingū/ad þeir fare epter hm̄/alleina þess vegna/ s̄ er stundligt og forgeingilegt/Sem er/ad hañ Mettade þa med so fam einum Braudum. Og miñer þa þar fyrer a/ ad hafa helldur astundan a þat/huernen þeir kunne ad fa þa soñu fædu/ og eilift lif. Seiger þat næst/ad hñ sie sa-hiñ same/s̄ þad kañ ad vetta z giefa. Itm̄. Ad Trua a haun / þad heiter ad giora Gudz verk / og eiliflega Sæluholpiñ ad verda.

Þessar Malsgreinar z adrar fleire þurfum̄ar/þær votta fyrst liosleg/ ad Jesus Christur sie sañur eilifur Gud/þar næst vitna þær/ ad madur alleinasta fyrer Truna/a Christum/ eñ ecke fyrer Logmaled edur fyrer god verkiñ/kunne Sæluholpenn ad verda/huorn lærdom þeir blindu Pa pistar fordæma/s̄ mesta villu og vantru. Þegar Judar heyrdu þta/þotte þeim vndur/ad hañ kyñe ad giora so stora haleita hlute/Seinkum s̄ er/ Ad giefa oforgeingiliga fædu/ þa s̄ varer til eilifs lifs. Og girnast þar fyrer eitt Teikn/huar af þeir meige merkia/ ad hñ formeigi slikt ad gio ra. Og seigia jafn framt þessu/ ad Moses hafe haft vrsuligt Teikn ad hñs verk voru af Gude/ hañ Nimnamiele af Nimnum ofan Regna lat id/yfer Folked. Þar vppa andsuarar Nerrann Jesus/ad þad hafe verid litels vert vm þ Nimnamiel/þt þott Madur æte þar af/þa hluat hñ ad depia samt s̄ adur/Þad hafe ecki verid nema ein Lykamle g fæda

Eñ eg/seiger hann/Eg em þad rietta Nimnabraud/huert miñ Fad giefur ydur. Þuiad huer helst hñ kiemur til mīn/þañ mun ecke hungra/ huer hñ Truer a mig/ þañ mun alldrei þyrsta/ Þad er hñ skal eilifliga vera Sæluholpinn. So sem Nerrañ Jesus hier sidar mer vottar / med volduglegre Malgrein/Þad er hans vilie sem mig sende/ad huer hñ sier Sonū/og truer a hñ/hñ hafi eilift Lif/og eg mun vppvekia hñ a hinū sidasta

sijdasta Deige/Merk pessa maalsgrein vel z vädliga/pui par mz kastu ad forsuara og veria ptg/ecki alleinasta i mot Papistū/sem vni god verk en tala so margt/helldr z so eitnen i mot Diosinum/z vondre samuisku.

Sijkt heyra Gydingar/enn peir vilia ecke Trua pui/ hneyxla sig a Fatækligre Personu Christi/og seigiast peckia hans Fodur og Modur/ sem peir villdu so mikid seigia/So sem Rittningiñ talar vm̃ Messiam/og huad hñ skule virketta/pa hlytur hñ ad hafa meira z Dyrdarlegra alit/ eñ pesse hefur/pui vier vitum/ad Fader hñs og Moder/pau eru Fatæker Meñ. Puiat Gydingar vtpyddu og logdu Rijked Messias/vppa eitt Ver alldar Rijke/ huert ed færer stort Vallds / skraut og Skart/ petta fundu peir ecke hia Herranū Christo. Petta vmlijdur Herrā Jesus/ og huggar sig/og seiger/Emginñ kiemur til min nema Faderiñ Dragi hañ/pad er/ ad Trua a mig/pad er eitt Gudz verk/huer þ lærer af Fodurnū/hñ kall pad/og hñ kiemur til min.

Nu hefur emginñ sied Fodurinñ/vtan sa sem er af Fodurnum/pad er/ Ef pier vilied ad Faderinn Drage ydur/pa hliote pier ad hlyda mier/ z trua a mijn Ord/Ellegar verde pier alldrie Saluholpner. So sem Herr añ Jesus þ̄ litlu sijdar/liosliga talar vm pessa sonu grein/z seiger/Nu hñ Truer a mig/sa hefur pad eilifa lijfed/Itm̃. Eg em Braud Lifsins/ Huer hñ etur par af/hñ mū ecke Deyia. Itm̃. Pad Braud sem eg gief/ er mitt Hollð/huert eg vtgief Neiminum til lijfs.

Pa prattudu Gydingar sijn amille/og sögdu etc.

Pa Gydingar hycktust meir og meir vid peñañ Lærdom/og mogludu par vt af/pa endar Herrañ Jesus pessa Rædu/ og seiger/ Prattid par vm so sem ydur lijkar/pad er þo so asett/Huer hñ etur ecki Hollð Mañsins Sonar/og Dreckur ecki hañs Blod/hñ hefur eckert lijf i sier/pad er hñ hlytur eilijflega ad fyrerdæmast/par i mot/Huer hañ etur mitt Hollð og Drecke mitt Blod/hñ hefur pad eilifa lijf/z jeg mun a seinasta deige vppueckia hñ. Hier talar Herrañ Jesus ecke vm Kuelldmaltijd sijns Likama og Blodz/ huer ed laungu seirna var af hñ jnnsett/ad hun skylde vera i Kristiligre Kirkiu/i stadiñ Paska Lambsins/til einnrar minningar ad hñs Hollð og Blod var fyrer oss a Krossinum Offrad. Helldur kallar hñ pad ad eta Hollð hñs og Drecka hñs Blod/ so sem hier stendur fyrr/ ad Trua a hñ/ad hñ sie Sonur Gudz/ z su Forn sem fornfærd er fyrer Veralldarinñar Synder. Huer hñ truer ecki pessu/ pad er omoguligt ad

hñ verde Sæluholpiñ. Þuiad fyrer vtan þessa Endurlausn/sem Christr hefur med sijnū Lijkama/og med sijnu Blode vtuegad þa kañ ecke nockr oñur Endurlausn ad fiñast.

Þetta talade hañ/Kieñande i Samkunduhusinu til Capernaum etc.

So er ad sia/sem Judas hafe verid eiñ af þeim/er hneyxluduſt a sijk re Predikū. Eñ þad Herrañ Jesus hñ seiger/ Nolldit er til einckis neytt. Þad talar hñ ecke vm sitt eigid Nollð/ so sem þeir Sacramentistar hafa Gudlosīūarsamliga vtlagt. Þuiad þad er eitt Blezad z Heilagt Nollð/ veitande oss Gudz Nad og Syndaña fyrergiefning. og miog vesaler og boluader And' eru þad sem seigia/ad Christi Nollð sie til einskis neytt. Nelldur er þetta meiningiñ hid einfalldligasta/ Þier hafid (meinar Herr añ) eñ nu holldligañ skilning/þar fyrer hneyxlid ydr ecki/ þier grijped þ ei mz holldligre skynseme/hun er til einskis nytsamlig. Þad hlytr Andeñ ad verka/ad Madur hafe Truna/og verde Saluholpinn/af oss til for meigum vier veykar Mañeskiur þad ecki. Heilagur Ande/hañ hlytur ad vpplysa hiortun fyrer Euangelium/og skapa þau allt ydruijs/ad þau True og treyste a eckert añad/ eñ þad/ ad Gudz Son sie ordeñ ein Forn syrer oss/og fyrer oss hafe hñ sitt Nollð og sitt Blod vtgiefed.

Vpp fra þui gengu marger af hans Læresueinū

Vm Jatning Petri Les Matthei 16.

Eñ merk hier vandlega þat Petr seiger/Huert skulum vier fara/ þu hefur Ord eilifs lijfs. Þuiad taktu fyrer þig Lægmaled med allre sinne Gudz pionustugiord/ Þauadomiñ med ollum sijnum godum verkum/þa varer samt Synd z Daude/Madur far engua vissa von eilifs lijfs. Eñ þegar Gudz Sonur kiemur/og Predikar i Euangelio/at hañ sie af Fed urnum sendur/vppa þad ad huer Madur hafe fyrer hñ eilift Lijf/Sia/ þad er su ofalluallta huggun/huar vppa Madr ma fastliga standa. Eñ so sem Christur seiger hier/Eñ af ydr er Andskote/So er þad vissulega satt/Nuer hñ helldr sier ecke vid þessa huggun/þñ stiornar sa leide Dia full/so sem vier siaum a Þauanum og ollum hñs selskap.

VII.

HJer seiger fyrst/huersu ad Herrañ Jesus/hñ fordast þañ Stad/hu' hñ mæ ecke ohultur vera. Þar nast huert suar hñ giefr sijnum Erad

rum

rum/þeir sem hm̃ Radlogdu/eñ þo ecki af neinu godu rade/ad fara vpp til Jerusalem/Nñ seiger þeir meige vel vppfara til þeirrar Natiſdar/þr hafi eingiñ forfoll. Eñ hñ hafi nog forfoll at duelia vid/Þuiad Gyding ar hefdu fiandskap a hm̃ vegna hñs Predikũar/og stodu epter hñs lifse/ madur eñ hñs tijme var komen. Ecki ad sijdur/ þa Natiðin var sem staest/ þa fer hñ vpp/og lætur opinberlega sia sig og heyra i Musterinu/ Suo ad hñ hneyxle onguañ/z sie lifkur odrum/i Gudz Þionusturugiord. Eñ af þui ad Gyding" hielldu hñ fyrer eiñ Villumañ/af þui hñ hafde læknad þañ Siuka Mañ a Þuottdeige/i Jerusalem/Þa forsuarar Herrañ Jesus sig hier/og seiger/Þier Reidist vid mig/so sem hafe eg brotid Logma lid. Þad hefe eg ecke giort/Heldr briote þier Logmaled/i þui þier vilied Lyflata mig/Þuiad sliikt hefur Gud fyrerbodit. Eñ þat hefur hñ ei fyrerboded/ad giora gott a Þuottdeige/annars mætte ecki vmskiera neinu a Þuottdeige.

Þa sögdu nockrer af Jerusalem et c.

Hier er eitt fint epterdæme/huar ed sia ma/huernen Heimuriñ hneyxlar sig a Herranum Christo/af þui hñ er Fatæklegur/og kiemur ei med skraut og skart/ So sem Judar forsmadu hañ þar fyrer/ad þeir meintu ad þeir þeckte hñ huadañ hñ sie/z huer hñ være. Eñ Herrañ Jesus seiger. Huernen meige þier þeckia mig/ad þier þeckid ecki þañ sem mig hefr sentt. Þo seiger Gudzspialla Maduriñ/ad margt Folk hafe a hñ Truad. Þuiad þott allmarger hneyxle sig a Christo/þa blifur þo Ordid ecki auaxtarlaust.

Þa Pharisei heyrdu nu lydiñ krytia þetta et c.

Þetta er eitt huggunar epterdæme/Þott Gydingar hafi illt i sinne vid Herrañ Christum/og sende vt Menn til at grijpa hann/þa komu þeir þo engu a stad hier mz/ helldur verda þeir ad læra af sialfra þeirra reynslu/ad þeir þienarar sem þeir sendu vt til ad taka hñ/ þeir heyrdu hans Ord/og trudu a hñ/og vokta liosliga af hm̃/At alldrei hafi neckr Madr so talad/sem þesse Madur. Sliikt hefur opt vidborid i Kristeligre Kirkiu/ad Gud hñ lætur sijnum ouinum opt bregdast þeirra aform/og takast odruvijs eñ þeir ætla.

A sijdasta Deige hiñar myklu Hatijdar et c.

Þetta er ein stutt/eñ þo merkelig Predikũ/z kiener oss/at vier ollcina

fyrer Truna a Jesum Christum/ faum Heilagañ Anda/ og verdū Sal uhølpner. Nier verdur z i annad siñ minst a þa hneyxlan/ ad þeir forsk udu Christum þar fyrer/ ad hañ var vr Galilea. Þuiad Heimurinn vill hafa/ þrial z hoffrackt.

Nicodemus sagde þa til þeirra et c.

Þad er eitt añad huggunar epterdæme/ At Gud hñ sender opt slijkañ Nicodemum i Rad þeirra Ogudlegu/ til ad hindra þeirra vondar rada gierder/ so sem opt hefur skied a þessum Dogum sijdañ Euangelium vpp kom/ Ellegar hefde Ordsins Ouinum fliotare tekist þeirra aform.

VIII.

ER ein føgur Nistoria/ vm þa Nordoms Konu/ hueria Herrann Jesus vill ecke Dæma/ Þuiad þad var ecke hñs Embætte/ heldur/ fyrergiefur hñ hēne Syndernar/ Þuiat þ var hñs Embætte/ ad leida aptur fortapada Saude af huse Israel / og hugga Fatækar Syndugar Mañeskiur. Nier med var þm þtta eingiñ aluara/ ad læra af Herranum Christo/ huernen þeir ætte ad straffa þessa Nordoms Konu/ þuiad þeir høfdu liost Logmal þar vm i Mose/ Helldur leit udu þeir þessa/ so sem seiger Gudzspialla Maduriñ/ til þess/ ad Þr mættu akiæra hñ. Þar fyrer lætur Herrañ Jesus so sem þetta kome ecki þar vid sig/ lytur nidur/ og Skrifar med Fingre sijnum a Jordina/ suo sem hafe hñ añad ad huxa. Eñ er þeir lata ecke af ad spyria hñ/ þa suarar hann þeim so/ ad þeir verda fegner þeir komast fra hm̄/ Huer ydar sem er æn Synda (seiger hñ) kaste sa fyrstur steine a hana. Þetta er ecke vnder þa meining talad/ ad Valldzmeñ skuli ecke leggia Refsing a illgiørda meñ/ fyrr eñ þad þeir siñe sig sialfa ad vera æn Synda. Helldr hefur Herrañ Jesus viliad þar med þa skielfa/ einkum þa hræsnara/ sem lietust sialfer vera Riettlater/ og hentu helldr gaman af þessare Fatækre Mañeskiu/ eñ þad þeir kiende i briost vm hana. Þar fyrer hafa þesse Ord Herrans Christi hæft a þeirra hiarta/ ad þeir vrdu ad skamast sijn/ z gāga burt.

Jesus talade eñ aptur til þeirra seigiande/ eg em lios

Nier vppbyriar Herrañ Jesus eina nyia Predikun/ z er meiningin eins og a þeim fyrre/ Ad hañ kieñer/ ad hñ sie Veralldariñar Lios Huer hm̄ epterfylge/ sa skule hafa Lios lijfsins. Af slijkre Predikū kiemur stor

þrattan

þraattan/Phariſei þeir ſeigia/ ad hñ bere vitne vm ſialfan ſig/þui hafe þeir noga ſøk huor fyrer þeir truc hm ecke. Eñ Jeſus hañ ſeiger/Þo eg bere vitne vm ſialfan mig/ þa er þo miñ vitneſburdr ſañur/þuiat eg em af Gude komeñ. Þar til med þa ber minn Fader vitne vm mig/med ſuo mørghattudum dyrdligum Jarteiknum og ſtormerkium. Og med þui ad tueggia vitnisburdur er ſtadfeſtur/ z ma ecki riufaſt/Þa giore þier rãgliga ad þier Truid ecki.

Þa ſagde Jeſus eñ til þeirra/ Eg fer/ og þier leited

Epter ſliꝛka Predikun varar hñ þa vid/ z hotar þeim/ad med þui þr vilia ecke Trua honum/þa ſkulu þeir deyia i þeirra Syndum. Þuiat eg em/ſeiger hñ /ofan ad/Og huert eg fer þangat kuñe þier ecke ad koma/ vtañ ſo ſie ad þier Trued/at eg ſie ſa ſañe Meſſias. Eins ſem hañ ſagde adur fyrr i III. Cap. Eingeñ fer til Nimins/nema Mañſins Sonr zc. Eñ huꝛa hier vm/huerium mun Þapiſtar ſie betre eñ Gydingar ?/ med þui þeir hallda ſo miked af ſynum verkum/og forþienuſtu/Eñ fyrerliꝛta Euangelium og Nædina Chriſti.

Þa ſögdu þeir til hans/ Huer ert þu et c.

Þa Gydingar nu ſpyria hñ ad/huer hñ ſie? Suarar Herrañ Jeſus/ Þad vpphaf ſem talar vid ydur/þad er/Eg em ydar Predikare/þui huꝛid til/og truid a mig/ef þier vilied añars verda Saluholpn. Þeſſe Ord ma og ſo i þeſſañ mæta vtleggia/Þad fyrſta/Þad eg vid ydur tala/þad er/Ef þier vilied vita huer eg er/þa trued þui ſem eg hefi talad/Sem er/ þetta ad eg ſie Lios og liꝛf Heimſins. Eg hef margt ad tala og dæma vm ydur/Þad er/ Eg villde vel tala meira fyrer ydur/vm mꝛna Perſonu og mitt Riꝛke/og vm ydart Domsafelle / huad allt eg hef heyrt af mꝛnum Fodur/og tala þad ecke af ſialfum mier/þar fyrer er þad ſanninde/ Eñ þier faid þad nu ecke ſkiled. Eñ þegar eg em vpphafiñ/ z mitt Riꝛke vpp byriaſt vm allañ Heimin/fyrer Euangelium/þa munu þier þetta vnderſtanda og ſkilia.

Þa ſagdi Jeſus til þeirra Gydiga ſem a hñ trudu

Nier vppbyriar Herrañ Jeſus eina nyia Predikun/ z huggar þa fromu og Rietꝛuudu/epter þad hañ hefur auiſtad hina vantruudu og hotad þeim/og ſeiger/Nuer hñ bliſfur vid mitt Ord/þañ hiñ ſama mun Sann leikuriñ frialſan giora af ællum Syndum. Þeſſa Radu vilia Gydingar

giora ad osannindum/og seigia/ Nuad meinar þu þar med/at þu seiger/ Þier skulud frij og frialser verda. Vier erum aðr frialser/ þuiat vier eiñ Abrahams syner. Eñ Narrañ Jesus stendur þar a/at þeir sie Þrælar z i fiotrũ hallder. Nuer ed Syndina giorer (seiger hñ) hñ er Þræl Synd arinnar / og er þui omogulegt ad hañ kuñe frials ad verda nema fyrer Gudz Son.

J annare grein/ Ef þier væred rietter Abrahams Syner/ þa giordu þier Abrahams verk. Nu giore þier þar þuert i mot/ þiu þier vilied Lifla ta mig/ þad er eitt Diofuls verk/ huer ad er Manndrapare. Þar til þa vilie þier og ecke Trua minum Ordum og kienningum/ þad er og so eitt Diofuls verk/ huer ad Fader er lygiñar/ og kañ ecki Sañleikiñ ad lijda. Vt af þessu er nu augliost/ ad þier erud ecke Aprahams Syner/ heldur Diofulsins Syner.

Huer ydar kann straffa mig vm nockra Synd/.

Nier tekur þrattaniñ fyrst til/ Christr straffar Gydinga vegna þrra vantruar/ og seiger þeir sie ecke af Gude/ añars munde þeir heyra Gudz Ord. Þetta vilia þeir ecki lijda z seigia/ ad hñ hafe Diofuls. Eñ Nerrañ Jesus hñ forsuarar sig/ Eg heidra (seiger hñ) miñ Fodur/ þuiat eg tala þ z giore sem hñ hefur mier bifalat/ Eñ þier vanuirdid mig/ þad bifala eg mijnum Fodur/ sa sem minnar ætlu leitar/ og Dæmer. Þo skulu þier/ þat vita (þier sem mig Gudlastit so sem ad talad Diofulliñ fyrer mig) ad þeir munu aller Daudañ sia/ z eilifiega þ^r jñe blijfa/ þeir s ecki halda min Ord. Þuiat huer min Ord ecke heyrer nie heldur þau/ og ei truer a mig/ sa þecker ecki Gud/ og hñ er eiñ lygare/ og i sijnum Syndum mun hñ deyia/ z eilifiega fyrerdæmast.

Nu talar Nerrañ Jesus hier vm krapt sijns Ordz Euangelij / huert ad er ein myklu liuflegre og huggunarsamligre Predikun helldr eñ Moses Logmal/ Þar fyrer hlytur þu ad skilia þesse ord rett/ Nuer hñ geymer mijn Ord/ hañ mun ecke Daudañ sia ad eilifu. Þuiat Christi Ord ad geyma/ kallast ecke ad geyma þau Tiu Bodord/ þad hid sama eru Moses ord. Helldr heiter þad ad halda Christi Ord/ ad Trua þui/ ad Jesus sie Gudz Sonur/ og ad hñ kuñe at frelsa oss fra Syndiñe. Nuer hñ truer nu þessu/ og er nu fyrer Truna frials ordiñ vid Syndernar/ hñ kañ þar epterа rettiliga at fara med Mosen og hañs Logmal/ aður var hñ þad omogulegt. Þar fyrer er þetta meiningeñ/ Þad er satt/ þier eru Gudz

Folk/

Folk/ hueriu Gud hefur fyrer Mosen sitt Logmal giefit/ huar jnne þier skulud joka ydur og Gude þiona / og huar af þier hrosed ydur fram yfer allar adrar Þioder ꝛc. Eñ allt þetta stodur ydur ecki þar fyrer Gude/ ꝛ hier fyrer fae þier huorcke Syndanna fyrergiefning/ nie eilift lyf. Mitt Ord verde þier ad heyra/ og geyma þad/ ef þier Daudañ fordast vilied/ og þad eilyfa Lyfid hreppa ꝛ sdlast.

Þa þeir heyra nu þetta/ reidast þeir eñ meir/ og þikiast nu vita fyrer vyst/ ad Diofullin tale fyrer hñs Muñ/ med þui ad hñ hæler suo miog sijnum Lærdome/ og leggur hñ til soddañ krapt/ ad huer hann helldur og hñ geymer/ sa skule ecki sia Daudañ ad eilyfu. Med þessu mote hlytur þ ad vera betra og kostulegra Ord/ helldur eñ Mosis og Spamañana lærdomur er/ og hañ hliote þa ad vera ædre eñ Moses og Spameñerner/ hú ier aller framlidner eru.

Ja ad vysu/ seiger Christur/ Eg em meire eñ Abraham/ huer ed miñ Dag sa/ og vard gladur vid. Huernen sa hañ hañ/ j fyrerheitinu þui s Adam var giefit/ ꝛ so hñ stalfum Geneſis 3./12./22./Cap. Þessu fyrer heite Trude hñ/ ꝛ vonade fullkomlega þar vppa at Messias Veralldar iñar Endurlausnare skylde koma/ og Endurleysa Manligt kyn/ I þessare Tru er hñ Sofnadur/ og eilifliga Saluholpiñ ordiñ.

Nier medkiener Herrañ Jesus hioslega/ ad hñ sie meire eñ Abraham/ þad er/ ecke ad eins sannur Madur/ so s þeir hielldu/ hñ vera/ helldur og sañur Gud. Eg em seiger hñ/ adur eñ Abraham var. So kiemr þad til/ ad hñs Ord hafa soddan krapt/ ad þau frelsa fra Daudanum eilifliga.

Af þessu Andsuare verda þr olmer og ærer/ og byrgia Eyrun/ ꝛ halda hñ ecki verdugen/ ot þeir tale eitt ord framar vid hañ/ Helldr fara þr og vilia gryta hñ/ Gude til Dyrdar/ so s eiñ opiñberligañ Gudlostunar Mañ ꝛc.

Þesse prættan ꝛ deila/ vm lærdem Gudlegs Ordz/ hñ hefr verid ætlyd fra Neinsins vpphafe/ og mun vara allt til enda/ stundū frekar eñ stundum. Og so geingur þad til/ ad þr ener semu s eru mester Duiner Gudz/ hñs Ordz/ og hñs Folks/ þeir hrosa sier mest/ og hafa þat Nafn/ at þeir sie Gudz Folk og Kristelig Kirkia/ og bañfæra og ofsækia þess vegna/ so s mestu yllu Meñ þau rettruudu Gudz børn/ s hreint Gudz Ord hafa/ og þad vidurkieña og jata/ so s nu mœa sia og til spyria. Enn þetta fer s skylde. Nafe Gudz Sonur vor liufe Lausnare Jesus Christur ordit ad heyra þsse brixlyrde/ ad hañ være eirn Samuerskur/ og hefde Diofulin/

þa er eingiñ vndur/þott þeir Papiſtar/Sophiſtar ꝛ þeirra Selſkapur/ kalle oſſ Villumeñ og Diofulſins Syne. Latū þa briyſla/ꝛ laſta/þeirra bryxlan er vor ſtærſta Dyrd. Og nær ſo kann til ad falla/ ad vier lijdum ſlijkt/þa þockum Gude/ad haſi vtrder oſſ þeſſ/ad lijda ſman og bryxlan fyrer hñs Neilaga Nafns ſaker. Eñ þo vonum vier/ad Gudz Son mun ſnart koma/og giøra enda a þeſſum bryxlønū Amñ. Amñ.

So er nu þeſſe Cap. allt vt til enda/ eiñ lærdomur huad vier ſkulum hallda og Trua vt af Chriſto/og huers vier eigum oſſ af hñ ad vænta/ Sem er fyrergiefning Syndaña ꝛ eilift lijf/ſo s̄ af Gudz Syne/ eñ ecki af oſſ nie vorum verkum.

IX.

Er ein merkelig føgur Niſtoria/huernen ad Herraſi Jeſus/haſi giefur Syn einū Mañe/s̄ blindr var fæddr. Hier er fyrſt merkiande/ad þad eru ſanninde/ ad ſoddaſi Lijkamlegur motgangur kiemr opt af Syndønū til/ſo s̄ fyrr ſtendr ſkrifat vm Matth. 9. Cap. af þeim jkiſiuka. Þo kaſi þad ecke ad ſijdur til ad bera/ad þad ſie ecke ſierlegra Synda ſtraff/helldur Gudz alag/ſo s̄ hann giørde Job/til Truar reynſlu / edur t aſiann mata/ſo s̄ Herrann Jeſus ſeiger hier/Ad þeſſe hann ſie þar fyrer blindur borenn/ ad Gudz Dyrd yrde a honnum optnber.

Þad er og ad merkia hier/ad Herranum Jeſu haſi ecki lijkad/ad Læreſueinarner løgdu ſo fliotā vtſkurd a þetta(eins og Phariſei)ad med þui þeſſe Madur ſie ſo ſierlega plagadr/þarfyrer hafe hñ þad ſama forſkuldad. Þuiad Chriſtur hñ vill/ ad vier ſkulum ecke dæma vm adra / helldr ſialfa oſſ. Eñ Herraſi Jeſus ſeiger/ Eg hylt ad verka a medaſi Dagzeñ er/þad er þeirrar meiningar/ ad hñ ſie þar til ſendur ad haſi leite Gudz Dyrdar/og Mañaña Saluhialpar. Eñ þaſi tijma a huerū eingin kaſi ad verka/kallar hñ þaſi hneyxlunar fulla tijma/ſiñar Þijnu og Dauda/ þa øll Daſemdar verk hliota nidre ad liggia/og Læreſueinarner munu/ øngua huggun af hñ hafa.

I aſiañ mata er hier merkianda/adHerraſi Jeſus/ hñ ſeiger ecki hi (ſo ſem aſiarſtadar)/Vert Staande/helldur hræker hñ a Jørdina/ og giører þar af einn Nrakaſaur/og Smyr auga hins blinda þar med/ og ſkipar honum ad fara til Dikiſins Siloa/ og þuo ſier þar. Þetta er ſtied eſlauſt til þeſſ/ad þ merker eitthuad aſiad ſierligra. So s̄ S. Johaſis/

hann

hann hefur einatt sierlega gætne á þessum og þuilijkum Heimuglegum hlutum. Þar fyrer er þetta ein aumsan/ Að vier hliotum/ í vorre Sælu staande að verda. Þuiað ef að Manlig skynseme með þm frailsum vilia stiornar oss/ í þeim efnum sm Guðz Riki og vora Sæluhialp á hrærer/ huersu vijser og Heilager sem að vier erum/ Þa er það þo eckert annað en blindleike/ heimska/ og hindran/ suo að vier saum allderi þeckt sialfa oss/ nyklu sijdur Gud/ heldur blijfum vier í sama blindleika afsnliga.

En ef að vier vilium staande verda og Saluhelpner/ þa hliotum vi' at lata vor augu Smurð verda með Herrans Christi braka og leir/ það er/ Vier hliotum að heyra Euangelium/ huert að Veroldin forsmar/ og trua á Christm/ Þui næst skulum vier þuo oss í Dikinu Siloha/ það er/ lata Skyra oss í Dauðan Christi/ So sem hann seiger/ Huer hann truer og verður Skijrður sa skal holpin verda/ &c. Vegna þessara greina/ þa hefr Herran Christr soddan Ceremoniur við/ þa hann læknar þenna blinda.

Í þridia mata ma sijnlega sia og merkia hier / þa vondu hræsnara Art þeirra uprkhelogu . Phariseí hneyxla sig þar á að Herranm Jesus læknar þenan blinda Mann vm Sabbatz dagin huert ed þo var eitt gud ligt verk/ og þar fyrer hefdu þeir att með rietiu/ að batna og betrast af þessu verke/ En þeir forblindast og harna meir og meir þar af. Eins sem Papistar giora þenan Dag/ þeir hneyxlast af Prestahiuskap/ og Kiol- 20 ate/ á forbodnum tijmum/ en það þeir batna af vorum lærdome/ þar þeir þo vita/ og verda að jata/ og þeirra hiarta seiger þeim það/ að vor lærdo- mur er sialfur Sannleikurenn. En þeir sia þessu í Vind/ og giefa ei fyrr vpp af þeirra Gudlosstonum/ en þeir sockua til vijtis.

Í fiordu grein hofum vier eitt agiætt Truarinnar epterdæme/ á þessu blinda Manne/ og að hann so stadfastlega medkienn Christum fyrer Heim- enn. Þui þar hann hlyder Herranum Christo/ og Truer þui/ að ef hann hær set í Siloha/ epter hans skipun/ þa mun hann staande verda. Þetta er Teikn tijstrar merkelegrar styrkrar Truar/ So sem hann og hier epter má/ til bidur Herrann Christum/ þa ed hann heyrer af honum að hann sie Guðz Sonur/ og truer á hann.

En þesse vidurkienning er miog sterk og stodug/ at hann skielfest ecki fra Christo/ fyrer miorg ord Phariseana/ lika sem þeir Nu giordu/ Lykpra er/ fyrer huerium Prestarner hafa eflaust med þeirra ordum so vmtalid/ ad snued þeim fra Christo/ eins sem þeir villdu hier giora þessum blinda. En þesse hann er stadfastur/ lætur þa strafa það þeir vilia. Og stendur

stodugur a þui/at med þui Gud hefur fyrer þeñan Jesum Christū mīn Augu vpploked (seiger hñ) þa er omogulegt ad þesse Madr sie ei Gude kiær z Heilagur. Og vegna slykra vidurkieñingar lysdur hñ þad/ad þeir reka hñ vt af Samkunduhusinu/og bañfæra hñ/so sem añan villumañ. Og vegna slyks stodugleika þrýssum vier hñ/og holldum ad hñ hafe ver id sañheilagur Madur. Og huar fyrer ferlum vier oss þott oss hende slykt hid sama/og þott vier sieū hallder fyrer Villumeñ og Kiettara/af þa uanum Kongum z Keisorum.

Til Doms kom eg i þeñan Heim etc.

I nidurlaginu er hier eiñ merkeligur lærdomur/ bæde sa sem huggar og so skielfer. Þuiad þar hñ seiger/Ef þier værud blinder/þa hefdu þier engua Synd. Þar med giefur hñ huggū þeim blindu/ þad er/ Fatækū Synduguin Mañeskium/ad þeir skule ecki ordlnast/þuiad fyrer Christ um skal þeim hialp veitast/og þeim skulu Syndernar fyrergiefast. Þar þuert i mot/huer hñ þikest ecke blindur/þ er/ecke vill medkiena sig fyrer Syndugañ/helldur þikest vera siaande/suo sem þr Phariseí/þar blyfur Syndiñ/og verdur ecke fyrergiefiñ.

X.

Sañlega Sañlega seige eg ydur etc.

ER ein merkelig Predikun vt af Herranum Christo z hñs Embætte/z hlyder vppa þau ordin sem Christus talade i nidurlage hins Niunda Capi./til Phariseis/Ef þier værud Blinder/þa hefdu þier ongua Synd z c. Eñ i þessare Predikun talar hñ vm þriar greiner/sierdeilis. Fyrst vm Phariseis z Skriftlærdra lærdom/ og þeirra Embætte. Nuer hñ fer jnn vm Saudahusid(seiger hann) vm þaked/þar af ma marka/hñ er ecke sa riette Hirdir/ellig ar hefde hñ Lyk ileñ/z fære jñ vm Dyrnar. Slyker Hirdarar eru þier(seiger hñ) i Saudahusinu vilie þier vera eñ þo vilied þier ecki ganga jñ vm riettar Dyr. Þuiat þier vissid moñum til Himerikis/eñ Predikad þo eckert vt af Messia/huer allena er þær Rettu Dyrnar til Himerikes. Þar fyrer eru þi Þiofar og Mordingiar. Þiofar/af þui þier firred Meñ þui sem þeirra er/med ydar Rangre Gudz Þionustugiærd. Mordingiar eru þier af þui ad þier leidid þa i afgrun Helunnis. Medr þui ad þier kieñid þeim ecker vt af Christo. Þuiad fyrer vtan Christum er huorke Syndaña fyrergief

ning

ning nie eilift lyf. Eg em(seiger hñ) Dyrnar/fyrer mig aleina fær madr
þa eilifu Sæluhialp/og Syndaña fyrergiefning/og verdur frelstur fra
Diofunum og Daudanum/Eñ þier vilied leida Meñina til Nimerykis/
mitt mijn/alleinasta fyr' Mosen z hñs Logmal. Ad vissu þier halldid mig
fyrer eñ vitstolinn Mañ og Diofulodeñ. Nuar ed soddan blinder Nird
arar tru / Ja Þiofar og Sælumordingiar/Þar er jll geymsla a Saud-
unum.

Eg em eiñ godur Hirder etc.

Þesse orñur grein/hun hliodar ecki vppa Lærdomiñ/helldur vppa mis
mun a mille Personuñar Christi/og allra annarra Spamaña og Nird
ara. Þuiat Gydingar hielldu mieg mykit vt af Mose/suo ō vier heyrdū
9. Cap. þar þeir so seigia / Vier erum Moses Læresueinar/Vier vitū
ad Gud talade vid Mosen/Eñ huadan þesse er vitū vier ecke. Eñ Nest
añ Jesus hañ giorer hier miſmun og seiger/Nuort Þ er Abraham Mo-
ses/edur huertu Nafne hñ heiter/og þott þeir giore sitt embætte Þ truleg
ast þeir/kunna/þa eru þeir þo ecke annad eñ Leigumenn. Þad er þeirra
Embætte/og þeir giora þad sem þeim er bifalat. Eñ soddañ meñ eru þr
ecke/ad þeir giete Vlfinum motstodu veitt/og Saudina geymt fyr' hñ.

Eg em alleina sa riette Hirderinn/ og eg gief mitt Lyf vt fyrer mijna
Saude/þad er/fyrer miñ Dauda verda Meñerner frelsadir fra þeim ei-
lyfa Dauda. Þad gietur eingiñ giort/nema eg. Og slykre velgiornings/
ad eg Lyf mitt vtgief fyrer mijna Saude / verda ecke ad eins Gydingar
niotande/helldur z suo Heidingiar/þa vil eg hingad leida/suo þeir heyre
mijna Rodd/so ad bæde Gydingar og Heidingiar verde ein Hiord/og ein
Kirkia.

Eñ þar Herrañ Jesus hañ seiger/ Eg þecke mina/ þad er suo miked
sagt/Eg skal huxa vm þa/og hafa vmhyggiu fyrer þeim/og vernda þa
fra allre Olucku z c. Eñ þo med þeim hætte/suo sem miñ Fader þecker
mig/huer ed mig hefur skickad til ad lyda Kuol og Dauda. So lyka mu
nu mijner Sauder i Heimmum ecke vera an freistinga z ofsoknar. Vif
uriñ mun lxdast epter þeim/sitia vm þa/og glepsa til þrra/Enn grijpa
skal hñ þa ecke. Þuiad þetta huorutueggia hlytur hia þeim Kristnu ad
vera/Kross og motgangur/z þui næst su eilifa hialp z endurlausn.

Þar fyrer elskar mig miñ Fader/ad eg set mitt lyf vt

Su pridia greinin hlyder vppa þa epterkomande hneyxlan/Sauder-

ner(seiger hñ)skulu fyrer mig hafa lifset/eñ eg hlyt þo fyrst adr ad lida þañ suiuirdelegasta Dauda a Krossinum. Slikt/ seiger hañ/ skulu þier ecke lata hneyxla ydur/þuiad eg geng þar til viliugur vnder/og em hlyden þar vti minum Fodur. Þar fyrer elskar miñ Fader mig/og þetta er honum hid allra kiæraska z þægeligasta verk/at eg giefe mitt lif vt fyrer ydur/Þuiad þetta skiedur hñ til Dyrdar og ydur til goda/ suo ad þier verdid fyrer þad Saluholpner. Þo mun eg ecke i Daudanum halldiñ verda/ Nelldur/So sem eg læt lifid/med minum vilia/suo mun eg z af mier sialfum til/taka þat aptur/Soddan Magt hef eg z c. Og þetta er ein miog merkelig og huggunarsamlig Predikun/af huerre vier skulñ læra/ Ad vor hufe Lausnare Jesus Christur/hñ er sañarligr Gud/sa sem hefr lifed i sier/og kañ þad ad giefa þeim ed hañ vill. Þetta skal einkañlega þiena oss þar til/ad vier hia hñ alleina leitum hialpar z fulltings igiegn Synd og Dauda og Diofluñ/og lata þañ lifkamliga Dauda ecke hrada oss nie skielfa.

Og þar var Kirkiuvigsla til Jerusalem.

Hier er eñ ad nyiu klar og lios Predikun/i huerre Herran Jesus med kiefer openberliga/ ad hañ sie Christur og Guds Sonur. Enn þad þier trued ecki mier/ seiger hñ/Þad skiedur af þui/ ad þier erud ecki af mínū Saudum/þar fyrer þecke þier og ecke mina Rædr. Ef þeim sem a mig Trua/þeim gief eg eilift Lif/ og þeir munu aldrei glatest/ og enginn skal slita þa af minum hendum. Þetta eru fegrar og huggunarsamlig ar Malsgreiner/vel merkiande/Vppa þad ad vier i allum vorum motgange kuñum ad hugga oss þar vid/z ad standa i mot þeim lærdome/sem vifar oss til eginligra verka. Þuiat þar hñ seiger/Enginn skal slita þa af minne Hende/þar med giefur hñ til kynningar/fyrst þañ voda og Naska i hueriñ alier Kristner Menn eru stadder/Enkñ sem er/af þui ad Diofullin sa grimme glepsande Vargur/hñ vitiar þa alla tima/ z leitar vid ad koma þeim fra Christo/z hans Orde. Þuiat ef hañ gietur þ giort/þa er þad vtgiort med þeim/þa hliota þeir at blifa i Syndonum/z Daudanum og verda glatader. Slikur vode og haski er ecki litils verdur/so þar liggur storlega a ad bidia Gud/og sia sig vñ kring vel z vandliga.

I annare grein er þ miog huggunarligt/ ad Christur lofar ad þesse Duinur skule onguan skada oss giora/epter sinum vilia. Christur hann er sterkare/hñ helldur oss i sinne hende/ og þott Anðskotin gripe til vor/þa skal

skal hñ þo eige fa vallð yfer oss. Suo sem vier biðium i Fader vor/ Leið oss ecki i freistne/ z frelsa oss fra øllu illu/ Ameñ. Þetta vill Gud Blezadr giora/ af sinne Myskun/ og þessa mættu af hñ vænta ad eilyfu. Þessa ræðu skildu Gydingar vel/ so sem þeir segia/ Þu ert eiñ Madur/ z giorr þig sialfan ad Gude. Nier ad auk sau þeir þau dasemdar verk. Eñ þetta skodade ecke þar/ þeir batna huorke fyrer hans merkeligu Predikaner nie hans Guddomleg verk / og Jarteikner / heldur forhardna þeir meir og meir/ huar vt af sia ma/ huad Mattug: slægur og vondr Andi ad Diofullinn er/ z c.

XI.

Er ein huggunarsamleg Historia/ huersu ad Herran Jesus hafi reiser af Dauda Lazarum/ huer ed 4. Daga hafde i Grafiñe leiget. Oss til huggunar og lærdoms/ ad vier skulum peckia hñ/ so sem hñ Predikar hier fyrer Martha/ ad hñ sie Vpprisan og lifid/ og huer a hñ Truer/ hñ skule lifa þo hñ deygie. Þetta kañ huorki Moses nie nockur Patriarke eda Prophete at segia/ þar fyrer kañ einginn þeirra fra Daudanum at hialpa nockrum Mañe/ myklu sijdr Paul i Rom med sijnum lygum/

Su epterlykingiñ/ Huer hñ geingur a Deiginum hñ steyter sig ecke/ hana ma so i þañ mæta hid einfalldlegasta skilia/ So sem hugge hann þar med sijna Læresueina/ og giere þa hughrausta/ af þui ad þeir voru ottaslegner fyrer Gydingum/ so sem hñ vilde sagt hafa/ Jeg geing ecke i myrkre/ heldur veit eg vel/ hvad vppa mun koma/ þar fyrer giefed ydur til fridz/ og hafid engua sorg.

Nast þessum Lærdome/ eru hier tus merkilig epterdæme/ Truariñr/ Martha segier/ Eg true ad þu ert Christur Sonur Gudz/ Itñ. Maria systur Marthe hun segier/ Herra/ hefder þu hier verid/ þa hefde minn Broder ecke andast. Nier ma heyra / ad Martha truer fullkomliga ad hñ kuñe/ ad vppuekia siñ framlidiñ Brodur / a sijdasta Deigi. Tru Martie er ecke so sierst/ þo segier hun/ Herra/ hefder þu verid hier þa være imñ Broder ecke latin.

Nier i mot er þetta eiñ hrædeligr blindleike ein Diofullig forherdsla/ sem þeir Prestahofdingiar og Phariseí hafa/ þeir ed eckirt forbetrast vt af seddañ Gudcomlegu Dasemdar verke/ heldur taka þeir nu hid fyrsta til ad olmast og æda i giegn Herranum Christo. Enn þad þeir ottast/ þ

kiemur yfer þa/ z med þui sama/ huar med þikiast vilia hialpa Sokine/ þar med steypa þeir sier sialfum til gruns. Eins alyka sem Papistar a þessum Dogum / þeir meina ad þeir hafi þa vel fyrer sied/ ad þeir lofa Euangelio ecke vpp ad komast/En̄ þar med leida þeir sig sialfa i olucku bæde fyrer lyf og Sæl.

XII.

Sunnarium yfer þessa Historiu / Les Matthei 26. Cap. Þar seiger Gudzspiallamaduriñ/ ad þetta Giestabod hafe vered i Nyse Simonar hins spitelska. En̄ S. Johannes hñ seiger ad þesse Marta hafe verid Systur lazari og Marthe.

En̄ annann Daginn epter/ þa ed lydurinn heyrde Les Sunnarium yfer 21. Cap.

Þar voru og nockrer Gricker et c.

Er ein fagurlig Nistorta/af huerre Nerran̄ Jesus fær tilefne/til eins rar agiætligrar z huggunarsamligrar Predikanar. Nockrer Meñ Grisker girnast ad sia Nerran̄ Jesum. En̄ Natran̄ Jesus seiger / Þetta vill edruvys til ganga eñ þier ætled/edur nockur huxar. Þad er ecki komed i þessare Syniñe. Þad er litillsvert þott þsser fæer einer meñ girnist ad sia mig. Inmann skams tima mun eg kuñur verda vñ allan̄ Heimeñ/ fyrer Euangeliū. Þad er meiningen̄ /þa hñ seiger/ Mannsins Son mun auglysast. Enn slyk forklaran̄ mun med vndarlegu mote skie/ Þuiad eg hlyt ædur Dauda ad lyda/En̄ þar med kiem eg morgu godu til leidar. Og þetta mun ecke vera olykt/og þa Madur fæer Korne i Jordina/ þ ber ei auoxt vtan þad Deyte ædur. So mun þat fylgia minum Dauda/ad eg mun auglysast z forklarast vm Heimen allann/ og huer sa Madur sem Truer a mig/ han̄ mun holpinn verda. Stærande hier med amining/ at þeir skulu ecke hneyxlast a hñs Dauda/Ja ad vysu/hñ kieñer oss/ad vi skulum ecke hneyxla oss þott vier lydum sialfer a oss. Þuiad þad vill eins rar somu meiningar vera mz oss so sem med hñ/ Þegar vier glætū voru lyfe fyrer Heimenum/þa varduettum vier þad til eilyfs lyfs.

Epter þessum lærdome skyldu aller Kristner Meñ vandliga huxa/z halda allzkyns Kross þyinu z motgang/ad vysu Daudan̄ sialfann/ einn forkostulegan̄ hlut/huer ed oss gierer stort gagn þo oss þike/ad hñ sie oss ecke neina til fordiorfunar. Þuiad so seiger Christur hyer/ad huer hñ ber

Krossin̄

Krossiñ med honum/hñ skule vera par hañ er/og siñ Fader skule heidra hñ. I huern mata̅. Pad hñ mun ecke sia Daudañ eilijfliga/so sem vier heyrt hofum fyrr i 8. Capi.

Min Sal er hrygg. Og huad skal eg seigia etc.

Af pessare huxan/vm sijna pijnu og Dauda/pa verdr vor liufe Lausnare hryggr af hiarta. Par fyrer gierer hñ eina Bœn/Oss til epterdœmis/ad i ollum motgange Neyd og harmkuælingum/pa skulum vier halda oss til Bœna ak allsins/og vita og Trua vtissulega pad/ad vier munū bœnheyrder verda/so sem Christur var hier Bœnheyrdur. Puiat so seiger Johañes/ad Gud af Nimnum ofan hafe kallad til hañs/z sagt/Eg hef pad forklarad. Sem er/fyrer morg krapta verk og stormercke. Og vil eñ nu forklara pad/fyrer pa Dyrdarsamligu Uppriſu/og kroptuga predikun Euangelij/vt vm alloñ Neimiñ. Pessi Rodd af Nimnum ofan/hefr verid eñ merkeligur vitnisburdur/ og eflaust hafa marger af peim/ordit Truader/sem pat heyrdu/einkum peir Gricker/huerier ed soddann girnd hofdu til ad sia hñ/ so sem Herrañ Jesus hñ seigir/Ad pesse Rodd hafi ecke komed hñs vegna/helldur vegna pra sem þ̄ heyrdu vppa.

Nu er komenn Domur pessa Heims.

Nier vtleggur Herrann Jesus/huer aurxtr fylgia skal/þeg̅ hann er Dacñ og upp aptr Risiñ/einkum sem er. Fyrst pad/ad hñ vilie fyrer siñ Dauda yfernuña Daudañ/Neimeñ og Disfuliñ/pad er/fordœma hañ. I añañ mata/ad hñ velie draga Mañeskiurnar til sin/Pad er/borga z bitola fyrer peirra Synder/z vtuega þm þad eilifa lijf. Eñ hier tekr til su hneyxlā so sem Gydingar seigia hier. Med pui ad vor liufe Lausnare Jesus Christur/Deyr suo hormuliga og Smanarlega a Krossinum/pa helldur engimi Modur hñ fyrer Christū/sa hñs eigiñ Læresueinar hneyxla sig a hñ. Puied Neimuniñ z skynsemeñ veit eckert par af/ad Gud hñ kañ alla tijma ad syna siñ krapt og styrkleika/med veykleika. Par fyr̄ varar Herrañ Jesus pa vid/og seiger//Ganged i Liosinu/m medan pier hafid pat/pad er/Nallded ydur vid mitt Ord/og trued ad eg sie Christr/og ad eg mune hialpa ydur fra Synderunum pott eg depie peim smanarliga Dauda a Krossinum/Puiat petta gierde eg ydur til goda. Huer hañ vill ecke pessu trua/sa fær ecke vaktad sig fyrer hneyxlaniñe.

Petta talade Jesus/og gieck burt sijdañ.

Þesse Malsgrein Esaie/ad Gud forherde hiortun Manna/hefur ecke þa meining/So s ad vilde Gud ecki vsa mm þess ad þeir skule Trua z veroa Sæluholpner. Þuiad alleingsta fyrer þann skuld/ad huer Madur verde truadur z Sæluholpin/þa lætur Gud sitt Euangelium fyrer hueriu mane Predikast. En ef menn vilia ecki slikre Predikun Trua/þad opack lætr/og þa forsman straffar Gud hrædelega/ so sem S. Pall seiger/ 2. Thessalon. 2./Fyrer þad ad þeir hafa ecke medtekid kiærleikann samleik sins/so þeir hialpudust ecke/Þui mun Gud senda þm megnan villu dom/ ad þeir true lygine z c.

Nier stendur og eitt sierlegt epterdæme annarrar hneyxlannar/huer ad miog er almenelg i Heimenum. Marger merktuger og merkeleger Menn hallda Christu fyrer ein gofuglegann mann/z hans lærdom ad vera sannan/ En þeir vilia ecke medkiena þad/suo þeir kome ecke i skada/Outrding og þrinattu manna þar fyrer. En Gudzspialla Maduriñ hn seiger/Ad þiia sie ein stor blindleike/ad stunda meir epter æru og virding hia mennum en hia Gude.

Jesus h nkalladi þa og sagde/Huer sem a mig truer

Þetta er snnur Predikn i huerre Herra Jesus hn kienr z viduarar/ Ad vtan so sie/ad Men true a hn/þa mune þeir eckert annad Lios hafa til eilifs lifs/Þar fyrer skal huer Madur medtaka hans Ord med Trune. En huer hn gioror þ ecke/hn hefur alla reidu sin Dom/ Þuiad huer hann vill ecke Liosid hafa/hn hlytur i Myrkrenu ad ganga/þar er ecke Rad a mote. Og Herran Jesus hann setur sina Rædu hier fram med sierligum hætte/ Faderinn/ seiger hann/ hefur sialfur mier Bodord giefed/og eg veit hans Bodord er þat eilifa Lif/Þetta Bodord er ei Moses Bodord/ heldr þad/vm huert skrifad stendur i odrum Psalme/Predicans preceptum eius. Eg vil af peirre vissu Predika/s Drottin hefur talad til min/ Þu ert minn Sonur/i Dag ol eg þig/þat er/ad skilia/Vier hliotum all einasta fyrer Gudz Son ad komast til Nadarennar/ og verda Sæluholpner.

XIII.

Sancte Johannes hann hefur langan formala / adur en þad hann kiemur til Fotapuottarins/ Og seiger fyrst/ huersu ad Herran Jesus hafe elskad sina Læresueina / allt til endans. Vilande þar med avissa/ad þetta epterdæme Fotapuottarins/hafe Herr

an Jesus

Jesus af storum astudligum Kiærleika/sett fyrer Læresueinana/ suo sem eñ sierligañ Naudsynlegañ og Nytsamligañ lærdom/ &c. J añañ mata talar hañ i tuær Reyst:/Ad Herrã Jesus hafi medkient sin tima ad vera/ ad hann geinge af pessare Verolldu til Fedursins/og hann hafe vitad vissulega/ad Fadereñ gaf honum alla hlute i Hendur / og hann var af Gude komeñ. Med pessum Ordum audsar hinn Heilage Johañes/Ad a peirre somu stundu/pa ed Herrañ Jesus/hñ hafde ptta i panka & sñe/ ad hñ være eiñ Herra yfer Heimenum Disitnum & ollum hlutũ/ Sia/ pa stendur hñ upp fra Bordinu/bindur um sig/og tekur sier fyrer hendur pad verk/sem Pienarar og Ambatter i Nusinu plaga ad giora/og puær Fæturnar a sijnum Læresueinum. Petta verk og pessi pionusta samhliodar litt peirre sañre Dyrdarsamligre huxan/seni Herrañ Jesus hafde i pad sinn. Eñ hñ giorer petta sijnum Læresueinum til eins lærdoms & eptr dœmes/ad peir skulu eins giora/stæra sig ecke af peirra gœfum/heldur piena odrum par med/& einkum puo prra Fæt:/Pad er/so sem S. Pall seiger/Ad eiñ bere añars byrde. Og Christur seiger sialfur/ Fyrergiefid huer ydar odrum hñs misgiorder. Pui næst utleggur Herrañ Jesus fyrer Petre peñann Fotapuott upp eina ædre og haleitare meining/huad vier kuñum ecke epter hñ ad breyta. Puiad hñ er alleina sa eñ same/ huer ed med sijnu Blode allar vorar Synder af puær og hreinsar/og er pat vissuliga satt/Ad huern Christr ecke puær og hreinsar/sa hefur ecke hlutskipte i Himerike.

Ef þier vitid þetta/þa eru þier sæler/ef þier giörid

Nier tekur Herran Jesus ad vara sijna Læresueina vid peirre epterkomande hneyxlan/ad hann verdur suikeñ/og skal Krossfestur verda/Eg (seiger hñ) seige ydur petta fyrer adur eñ pad skiedur/So ad pier trued/ ad eg em hñ/pat er/ad pier halldit mig fyrer Gudz Son og skeyted ydur ecke par a/pott eg hliote at Deyia einum suiuirdeligum Dauda/a Krossinum/Puiad eg mun ecke blijfa i Daudanum / helldur mun eg upp aptr risa/og ydur utsenda/so ad pier skulud Predika Euangelium. Huer hañ pa medtekur ydur/hñ medtekur mig/pad er/Eg vil bitala hñ pad/og so miñ Fader lijka.

Þa Jesus hafde þetta sagt/hrygdest hañ vid i sijnum Anda etc.

Það angrar Herrann Jesum/að Judas er soddañ skiemdar skalkur/ og að so margar amiſsingar/ Kieñingar/og velgiørningar hñ veiter/skule til einckis koma. Eñ þetta er ein sierlig illska/ að epter þañ bita mediek iñ/fær hañ soddañ grimd til Herrañs Christū/og giefur Diofslinū Rum hia sier. Þar fyrer með þui að þar kann eckert Ráð að hialpa/þa lætur Narrañ hñ ecke alleinasta ráða sialfan/ heldur seiger hñ til hñs/Quað þu giorer/þa giør það snart. Sem hñ vilde suo hafa sagt/Þar stendur eckert Ráð til að hialpa þier framar meir/þu hefur ofmiked Rum Diofslinum giefed/so Ráð þu nu sialfr. Eñ sierdeiles er hier merkianda/það Herrā Jesus hñ seiger/Nu er Mañsins Son auglystur/það meinar hñ til sijns Dauda og sināar Þýnu/so sem fyrr þa hñ talade vm Hueitekorn sæded/og vill að vier skulum eins hyxa vm vorn Dauda/eda harmkualeingar/ z hyxa vm endan.

Sonakorn mijn/eg em eñ litla stund hia ydur etc.

Hier minnist Herran Jesus eñ nu a sijna Þýnu og sin Dauda/z giefr sijnum Læresueinum eitt nytt Bodord/að peir skule elskast jñbyrdis. Eñ þetta kallast ecke þar fyrer nytt Bodord so s að hefde Mosis ecke boded að hafa kiærleikañ/Heldr af þui/að þtta sierlegt Kiærleiks epterdæme/ til heyrer Herranum Christo/at vier skulum so huer elska añañ/lyka sem hñ hefr oss elskad. Þar fyrer/ huer hñ vill læra/huernen hñ eige að elska Naunga sin/hñ alyte ecki alleinasta Mosen/huer ed skipar að elska Naungan so sem sialfañ sig/heldur skal hñ og alyta Christum/ hañs epterdæme/þar sier hañ huad rett kiærleike er/Þuiat Christus elskar oss ecki suo sem sialfañ sig/ heldur meir og framar eñ sialfañ sig/ þuiad hañ vt giefur sin Lykaima og sitt Lyf fyrer oss/so sem hñ seiger hier epter a/ 15. Cap. Eingeñ hefr meire elsku/eñ þa að vtgiefa sitt lyf fyrer sijna vine. Þetta er nytt kiærleiks epterdæme/þui ma þ vel heita eitt Nytt Bodord/ og þar epter skulum vier hegda vorum Kiærleika.

XIIII.

Hier tekur til su merkeliga/huggunarsamliga z sijdasta Predikun/ sem Herrañ Jesus hafde fyrer sijnum læresueinum vnder Bordum/þa seinustu Kueldmaltijd/þeim til huggunar z styrkingar/ i mote tilkomande hneyxlan hñs suiurdeliga Dauda. Þuiad suo Dyrdlegan sem Herrañ Jesus hafde hingad til tied sig/ med sijnum lærdome og Dasemdar verkum/So hryggelega og aumlega atte

hann

hñ ad Deyia a Krossinum/liſka sem ad hefde hñ engua vørn Daudanū i mote/helldur eñ adrer Meñ. Nu veit Herrañ Jesus fyrer fraм/ad þsse hneyxlan mun bæde sla sijna Læresuema og adra/ þeir sem allt pangad Trudu þui/ad hñ være Sonur Gudz og sa rette Messias. Þar fyre hugar hñ þa z seiger/Ydart hiarta skielfist ecke/Saukiñ og efned er þita.

True þier a Gud/þa Trued a mig.

Þad er/Eg em Gud/huad þi' Trued vm Gud/þa Truid z þ sama vm mig. Daudeñ gietur ecke grandad Gude/Nu med þui eg em eiñ sañr Gud/(þott eg sie sannur Madur) þa mun eg ecke i Daudanum bliſfa/ þott eg Deyie.

I minns Fodurs Huse eru margar verur et c.

Su ædur grein/huar fyrer þier skulud ecke skielfast af minū Dauda/ er þesse/Ad eg fer til Fodursins/ þad er/i Eitt eilyfft liſf og Rike/ ad eg bue z tilreide ydar þar bustad/Þ skulu vera Dyrdlegre z traustare Nusa byggingar/helldur enn hirr a Jordiñe eru/þuiad þad kallast bustadur Fodursins/þad er eitt eilyfft liſf. Þetta vtuega eg ydur fyrer miñ Dauda/ þar fyrer skielfist ecke af honum/z hneyxlid ydur ecki þar a/ þuiad eg vil koma til ydar aptur/z c. Þad er/so sem hñ seiger hier epter a/Eg vil z ecke lata ydur Munadarlausa vera. Og eg vil taka ydur til mijn/ vppa þad ad þier sieud þar huar eg er/ Þetta eru miog agiætar og merkelegar greiner huar vid vier eigum af hiarta ad hugga oss/z packa Gude fyrer sliſka burtfor Herrans Christi/ Med þui vier hreppum so mikit gott af hesse.

Nuer fær þad med hug edur hiarta hendlad/huad þad er/sem hñ seiger/Þier skulud vera/þar sem eg er? Þad vtleggur Johañes i sijnū Pistle/1. Joh. 3./Vier vitum/ad þa ed hañ opinberast/ þa munum vier ødast honum liker/þuiad vier munum sia hñ so sem hñ er. Eñ þetta er haleitt ord og geingur yfer vorn skilning/Vier kuñum þetta ecki at skilia i þssu auma vesæla Veralldar liſe.

Eñ Læresueinarner skildu þat ecki/þar fyrer seiger Thomas/Herra/ Vier vitum ecke huort þu fer/syn þu oss veigin. Thomas hañ veit ecke sialfur huad hñ seiger/þo giefur Herrañ Jesus hm þo rettiligt andsuar/ z seiger/Ef þu villt vita Veiginn til Fodursins/ þa skalltu vita/ ad eg em hañ. An mijn kiemur eingiñ til Fodursins/Þad er/fyrer mig alleina hliote þier ad verda Sæluhialpliger. Þuiat eg em Veguriñ. Þar fyrer/

huad hellſt Maduriñ vill giøra/ſier til Saluhialpar/fyrer vtan mig/Þ er ei añad eñ villa z vantru. Eg em Sañleikuriñ/Þ fyrer/ huad hellſt Maduriñ vppbyriar/ſier til Saluhialpar/ an mꝫn/Þ er ecki vtan lygi Eg em lꝫfed/Þar fyrer/huad hellſt/ad Madureñ giører/ ſier til Saluhialpar/an mꝫn/Þad er ecke annad enn Daude. Þetta er ſtutt og lꝫtil Malsgrein/ enn þo miog agiæt og merkeleg/Vt af huerre Madur ma reyna og dæma allañ Lærdom/og allar Keiñingar/huort þær eru riettar eda ei. Þuiad huer ſem añan veg vꝫſar Mennum til Nimerꝫkis/eñ fyr Truna a Chriſtum/hñ ſame er eiñ Kiettare og Villumadur.

Og vppa þad/ad Meñ vite viſſulega/ad þetta er riettur ſkilningur z vnderſtada þeſſara orda/þa leggur Herran Jeſus þad ſialfz vt/z ſeig/ Enginn kiemur til Fodurſins nema fyrer mig/Og huer hñ þecker mig/ hñ þecker Foduriñ/ Huer hñ ſier mig ſa ſier Fodureñ. Eg og Fadereñ erum eitt/ Huad eg tala/þat talar Foderiñ/huad eg giøre/þat giører Faderiñ/ſo ſem mꝫn verk audſyna og votta. Þar fyrer trued þꝛ a Gud/þa trued z a mig/Og ef þier Truid a mig/ þa munu þier giøra þau ſemu verk ſem eg giøre/og eñ meire. Fyrer þa grein/ad eg fer til Fodurſins/Þ er/Eg em i eiñe eilifre Almattugre Dyrd/huad þier nu bidied vm i mꝫnu Nafne/þad vil eg veita ydur/ vppa þad ad Faderiñ verde Dyrkadur i mier.

Þetta er ein klar og auglios Predikon/ad Chriſtur ſie eiñ ſañur lifande Gud/og ad vier eigum ad vænta oſſ af honñ ad eilifu allena allra godra hluta. Þær fyrer eru þeſſar Malsgreiner og allar adrar þuilꝫkar ſo ſem eitt reidarþrumuſlag/nidurbriotande oll maña verk/z þeirra ſetninga/huerſu god og haleit ſem þau ſynaſt fyrer Moñum. Ef þier elſkid mig/þa halldid mꝫn Bodord/og eg vil bidia Foduriñ/ hañ ſkal ſenda ydur añan huggara/ſa ſem hia ydur ſkal vera eilꝫſliga/ſem er Sañleiks Anden/ꝛc. Þetta er z ein merkelig grein/huar fyrer Poſtulañer attu ad vera oſkielfder. Oſſ ſkal þetta og ennen vera þeſſe dyrmæta gæfa til hiartans glede z huggunar. Eñ þar hañ ſeiger/Ef þier elſkid mig/þa vardueitid mꝫn Bodord/ Þar er audur vm talad/ad hañ talar ecki vm Moſes Bodord/i þeſſum ſtad. Enn ad vardueita eda halldа haſis Bodord/er ad Trua a hñ/ad hñ ſie Gud/z Vegurin til þſſ eilifa lꝫfſins. Slꝫkie Trui epterfylgier viſſuliga/elſka z kiærleike Naungans/huern Drottin bydur og ſo hier epter.

Iuañ ſkams tꝫma þa mun Heimureñ ei ſia mig.

Jeg

Eg life/pad er/Eg helld visſuliga/ad eg mun ecki i Daudann blyſa. Jeg life/og þier ſkulud og eirnen lifa / i þui ſama lyfe i hueriu eg life/ og þeſſu kiemur niſi Daude af ſtad/ þar fyrer þa ſkielfiſt ecki/nie hræd- iſt fyrer honum.

Huer hann hefur miſn Bodord/og helldur þau.

Nier endar Nerran Jeſus þa huggunar Predikun/ Sem hann villde ſo ſeigia/þier meiged jafa z medkienna/at ydar vegna giore eg margt/z ydur þiena eg ſo/ad þ mæ med ſonnu heita Riettelega þionad/ Þuiad eg gief mitt lyf vt fyrer ydur/ Þar fyrer er vel tilheyrelegt ad þier þar i mot elſkid mig. Enn mig ad elſka/er ecki alleinaſta ad hafa godann vilia til min/ helldur þad/ad geyma z vardueita vel og vandlega minn ord/ z lyda þeſſ vegna/huad ſem ad hendi kiemur. Ef þier giored nu þetta/þa mun min Fader z ſo elſka ydur/og eg mun og elſka ydur z opinbera mig fyrer Nei lagann Anda. Þetta hefe eg talad vid ydur a medan eg er hia ydur. Þad er/Eg hugga ydur nu/Enn þier ſkilied þad ecke/Enn huggarin ſa Neilage Ande hann mun kienna ydur þad vel. Fridin læt eg ydur/þad er/Verid med godu giede/verid ecke hugſiuker/ottiſt onguan/ Þuiat eg vil vera z blyſa hia ydur/og þott Neimurinn legge ofſokn z motgang vppa ydur/þa ſkulu þier þo hafa i mier z fyrer þann Nelga Anda alla gledi z huggun i ydrum hiortum.

Ef þier elſkudut mig / þa mundud þier glediaſt vid þad ad eg fer til Fodurſins/ vr þeſſa Neims auma og Fatæklega lyfe. Þuiad Fadereñ er meire enn eg/þad er/ Nia Fodurnum verd eg i eilifre Dyrd og Guddom- ligum almætte/þar eg hlyt hier ad vera einn Þræll og þienare/og lyda af Neiminum þad ſem hann vill/ ſo ſem hann feiger/Nofdinge þeſſa Neims kiemur/þad er/Diefullin huxar at freiſta z vidleita allz a mier/ Enn hann hefur eckert a mier/Og þott hann lyſſtate mig/þa kann hann þo enguan ſkada ad giora mier/Ja hann feinge mig og ecki liſtaud/ef eg elſkade ecki Fodur inn/og være hann hlydin. Þar fyrer latid ydar hiortu ecki ſkielfaſt.

XV.

Eg em ſannur Vinuidur etc.

Þier er og ſo rin huggun/i mot þrre tilkomande hneyxlā/ ad þr ſkule hallda ſier faſtliga vid hann/og falla ecke fra honum/ Þui- ad hann ſie ſa riette Vinuidur/Enn þeir ſem a hann Trua/Vinuid

ar kuisterner. Par fyrer/ef at peir blijfa stoduglega vid hañ/z halda sier vid hñs ord / pa munu peir fyrer Neilagan Anda ausxt færa. An mñ seiger hñ/kuñe pier eckert ad giora. Puiad fyrer Truna a Christum tek ur Gud oss til Nadar/z giefur oss Neilagañ Anda/so ad vier saum fyr er Christum huad hellst vier bidiũ. Sa Ausxtur vm huern Nerrañ Jesus hñ seiger/ er pad/ Pegar vier blijfum vid hañ med stodugre Tru/pa munu oll vor verk/s sierhuer giorer i sijnu kalle z Embætte/epter Gudz Orde/vera kostuleger auexter fyrer Gude/ og ad sijdostu mun pad eilifa lijfed eyterfylgia/huert ad er sa riette Truariñar ausxtur.

Lijka so sem Fadereñ elskar mig etc.

Petta er ein amiñing/ ad Cæresueinarner skule elska huer añan jnnbyrdis/ Puiad huar ed ecke er elska Naungans/par kañ Diofulliñ allre Olucku af stad ad koma/suo ad bæde nidur fellur Cærdomuriñ z Truen. Par fyrer setur Nerrañ Jesus fram sig sialfã til epterdæmis/huersu ad hañ hefur elskad oss/at vier elskum oss eins jñbyrdis. Ef pier giored pad seiger hañ/pa eru pier mijner viner/hueria eg hef vtualid/z sett par til/ ad færa avsxt.

Ef Heimuriñ hatar ydur/ pa vited ad hñ hefur hat.

Pa hñ hefr nu annint ad elska Naungañ/pa huggar hñ oss p^{r} næst i mote Krosse z motgange/z seiger fyrst/Ad ecki lijdum vier alleina/ hñ sialfum Nerranũ Christo hafa eins geingid. Nu ma þ vera eiñ ærulitill Pion/hñ vill hafa betra eñ hñs Nerra. I annare grein/Nær Heimuriñ ofsækier ydur/pa taked slijka ofsokn fyre eitt vissuligt merke/ad pier erud ecki af Heiminum/og pier heyred ecke til peim stad sem hñ tilheyrer/helldur ad pier sleud mijner Cæresueinar/z mijn eige pier ad giallda. Eñ p^{i} skulud gledia ydur hier vid/Puiad eg kañ ad vmbuna ydr pad i pui okomna eilifa lijfe.

Ef eg være eige komenn/og hefde ei sagt peim pat.

Er ein hørd ausstunar amiñing i mot Gydingum/huerier ed Euangelium ofsoktu/og ecke villdu Trua so myklum og haleitum Dasemd^{v}verkum. Pesse Synd seiger Nerrañ Jesus hefur ongua afsokun/ Nuer hañ hatar mig/hñ hatar miñ Fodur. Puiad huad hellst Madr giorer i mote Christo z hñs Orde/pad giorer hñ i mote Gude sialfum. Par fyrer stodar þ eckirt Papistum Gydingum nie odrum Duinum z ofsoknarũ Euan

gelij

gelij/ pott þeir tale myked vm Gud/og hæli siñe Gudz Pionustugiørd/m̃z þui þeir hlyda ecke Synenum/og vilia ecke medtaka hñs Ord/ z c. Med soddañ Predikun huggar Herrañ Christur sig z sijna Kristne/Og þott meste partur Heimsins laste Euangelium z ofsœke þad/þa mun þo Heilagur Ande giora sitt Embœtte/ z bera vitnisburd vm̃ Christum i hiortũ Rettruadra/og þesse Vitnisburdur hñ mun framgang fa/þar epter a i Predikunar Embœttenu/z blijfa so sijdan i Heiminũ.

XVI.

Enn þetta tala eg til ydar/so ad þier hneyxlist eige

Hier amiñer og viduarar Herrañ Jesus sijna Christna Meñ/a ollũ tijmum/ad med þui þeir hliota af Heiminum z Diofliñ ofsokter ad verda/og margt ad lijda/þa skulu þeir ecke lata slijkt hneyxla sig/helldur giefa sig veluilianlega þar vnder. Þuiad þeir munu seiger hñ banfœra ydr/ og lijflata ydur/af þui ad þeir þeckia huorke Fodureñ nie mig. Þetta er eitt haleitt huggunartraust/z miog Naudsynlegt a þessum vorũ Dogũ. Þuiad þetta siñur Madur hia ollum ofsoknar Moñum Euangelij/þeir hrosa sier ecke alleinasta þar af/suo sem vœre þeir su retta Kirkia og þr bestu Krijstner sem til eru/ Helldur hyggia þeir sig giora Gude eitt þœgt legt verk/þa þeir ofsœkia og lijflata hñs Kristna Meñ. Vid þetta(seig Herrañ Jesus)skulu þier ecke bregda ydur/Helldr vita vissulega/ ad þott þeir hrose sier miked af Fedurnum og mier/þa þeckia þeir þo huorke hñ nie mig. Med soddan hrosan og yferuarpe hafa Papistar brent þañ heilaga Johañ huss/Og eñ nu a þessum Dogum/huar ed þeir ofsœkia þa enu Christnu/þeir drepa þa z Deyda/so sem Villumeñ og Kiettara/suo sem þa ed geingid hafa af rietttre Tru. Enn/lated ecke slijkt villa ydur (seiger Herrañ Jesus)þuilijker ofsoknarar/eru þeir enu orgestu Kiettar at og Duiner mijns Fodurs og mijner/ eñ ecke þier sem ofsoknina lijdid.

Nu fer eg til hans sem mig sende etc.

Hier huerfur Herrañ Jesus aptur til þeirrar huggunar Predikanar/ so ad Nidurlaged sie eins hliodanda og Vpphafed/ og seiger/ Þier erud hryggner / af þui þier hafed nu heyrt / ad eg skal skilia vid ydur/Enn i Sannleika/þad er ydur fyrer godu ad eg fare i burtu. Þuiad i fyrstu vil eg senda ydur þañ Huggara/hñ skal fyrer/ydr vppbyria mitt Rijke hier i Heime/med Nyrre Predikij. Moses straffar at vijsu Heimeñ fyr Synd

ina/s̄ er Skurgodadyrkan Vantru/Ohlydne/Manndrap/Stuldur/Lygar/Lausung/ꝛc. Nuad og riett er/og pad hlytur ad vera. Eñ par er eñ ein Synd/huer ad er yfer ollum Syndum/ fyrer hueria Heilagur Ande mun Heimenn straffa/sem er pesse/Ad þr Trua ecki a Gudz Son/pad er/ Peir hallda ecki ad þr verdi alleina fyr' hñ Saluholpn'/Nuar hellst ad pesse Nofudsynd er/par kñ eingin fyrergiefning ad verda.

Moses kieñer og suo/ad Madur skal vera Fromur og Riettlatur/enn soddan Riettlæte ad fa og odlast/er oss omogulegt/vier naū pui ecki med vorum verkum/ Syndinn liggur oss i veige/og hindrar vora hlydne. Par fyrer Predikar Heilagur Ande i Euangelio vt af einu odru Riettlæte/ s̄ er/Ad Gudz Son: sie a Krossinū Dain(pad kallar hñ ad fara til Fodur sins)og vier staum hñ ecki meir/ Helldur Truum a hñ/So s̄ Euangeliū kieñer og Predikar/ad Gud hñ vilie lata oss niota sins Sonar/ꝛ vera oss Myskunsamur/hans vegna/ puiad hann hefur borgad og bitalad fyrer vor ar Synder.

I pridia matta mun Heilagur Ande straffa Heimenn vm dom(edur vegna Doms)ad hofdinge pessa Heims Diofulliñ/hñ er dæmdur/pad er/ Heilagur Aude mun hugga þa enu Christnu so peir skulu huorke hrædast Heimen nie Diofulen/helldur visslega vita ad Jesus Christur peirra Lausnare/hñ er eiñ Herra yfer ollū hlutū/ꝛ hñ hefur dæmt Diofulen / par fyrer gietur hñ ecke þa skadat og ei helldur skal hñ/ skada þa Rettruudu

Petta og añad/seiger Herrañ/skal Heilagur Ande kiena ydur/ enn nu skilie pier þ ecki/þo at eg talade margt par vm/Eñ seirna meir skulu pier skilia pad. Puiad Heilagur Ande hñ mun auglysa mig/pad er/ Nñ mun opplysa ydar hiortu/og kiena ydur/So pier munud peckia mig/og Trua a mig/Nñ mun ꝛ kungiora yd: pad s̄ okomed er/So ad pier snuet ydar hiortū fra pessu s̄ er Nalægt og stundligt/ꝛ alīta pad hid okomna og eilifa med visstre von. Og merk hier einkum/Ad Heilagur Ande hann talar ecke af sialfum sier/helldur huad hñ heyrer/ pad talar hann. Nuad giorer þa Pauen i Rom. huer ed ecke alleinasta an Gudz Ordz/ helldur og eirnen i mote Gudz Ordi hñs skipan og skickan/allzhattadan lærdom kieñer og oppbyriar i Christiligre Kirkiu/ Par fyrer nefnist hñ med rettu og er hñ Andachristur.

Vm litiñ tijma þa munu þier ecke sia mig et c.

Petta

Þetta er ein ønnur huggun/at Cæresueinanna hrygd/skule ecki leinge vara/heldur vinskiptast snarliga z verda ad fognude aptr. Nuar fyrer þuiat hann vilie aptur koma og sia þa aptur/þa skule epterfylgia einn Dendaligur fognudur. Þesse huggun er mtog kroptuglig. En vor Natt ura hux er suo dreckt i Vantruñe/ad vier gietum ecki truad þui/ heldur huxum vier so/nær sem Krossin kiemur/þa mune hñ eilijfliga vara. Þui ad med þui vier staum ecki/med hueriu mote vier gietum komist fra Krossinum/þa er omoguligt/ad vier sieum ecke hryggver. Þar fyrer setz Nerr ann Jesus fram fyrer oss etna epterlijking/vm etna Kuinu/sem er Jodstuk/Þar er i fyrstuñe soddan neyd z so stor/ad þ piker sem þ mune kosta bæde Moduriñar lijf og so Barnsins/En þad stendur skama stund yfer/ Gud hñ hialpar. Suo þar er ecki framar meir nockurn haska ad ottast eda Dauda/helldr er þar tuefallt lijf/Og oll hrygd z sorg huerfr i burt/ og Moduriñ hefr fognud z lysting af sinnum ducrte. Eins t allañ mata fer vm vorar hrygder/Sorg z Motgang/ þad er ecki nema vm litiñ tijma ad giora/suo snyst þad og þar kiemr epter huggun z glede i Christo/ huer ed epter synu fyrerheite eige kann sijna ad yfergiefa.

Sañlega sañlega seige eg ydur/ Huers sem þier bid.

Þesse er hin pridia Huggun / ad þeirra hrygd skal ecke ad eins vara vm litla stund/heldur huad þeir bidia Foduriñ i Christi Nafne/ þ skule þm veitast. Og vppa þetta fyreheit skipar Nerrañ þm ad bidia. Sijkt fyrerheit z sijka skipan eigum vier vel ad merkia. Sijk skipan z bifalning amiñer oss/ad draga ecke vndan Bæna akallid/þangat til vier þiktunst skickanliger vera þar til. En fyrerheitid þad huggar oss/suo ad vier skulum vissuliga vona oss ad verda hæinheyrda af Gude. En ecki þar fyr/ ad vier sieum þess verduger/eda so fromer/heldur vegna vors liufa Laus nara Jesu Christi/So sem Nerrā hñ seiger hier liosligar/Faderiñ elskar ydur/af þui þier elskid mig/og Truid ad eg sie af Gudr vtgetningiñ. Þar fyrer er þad ecki alleinasta forgiefins/heldur og ein Afguda dyrkan/ og þuert i mote Christi Dyrd z æru/sem Þauen kiñer/At Meñ skle akalla Heilaga/og vona ad Meñ verde hæinheyrder/fyrer arnadar ord z frame sodu Heilagra Mana. Enn Nerrañ Jesus hañ kiñer oss hier langtvm odruvijs/z seiger/Bidied i minnu Nafne.

Þetta tala eg þui til ydar etc.

Þetta er nidurlag og ender a þessare huggunar Predikun/ Og hann

setur

fetur þetta huorutueggia hier til samans/ad þeim enum Kristnu er eckert vissara hier i Heime/eñ ofsokn motgangur z allzkyns ogiæfa/ so z finna þeir eckert vissara traust eñ þetta/Ad vor liufe lausnare Jesus Christur hñ hefur Heimiñ yferuñid/ og oss leyst fra Syndiñe og eilifum Dauda/ So at vier epter þetta lif skulum verda erfingiar eilifs lifs. Slik hugg un giorer oss allan Kross og motgang lieitbaran.

XVII.

ALLur þesse Capitule er ein merckeleg Bon vors Frelsara og æðsta Kiennemans Jesu Christi/hueria hñ hefr titlu einu aðr eñ hñ var Pijndur/fyrer sier og ollum Rettruudum. Þar fyrer þa eiga aller rietttruader ad taka Hiartans huggun af þessare Bœn/þui þat er vissulega efunarlaust/Gud hñ hefur þessa Bœn heyrt/ og hñ vill ad aller skulu þessarar Bœnar niotande verda. Eñ þesse Bœn hun skipteſt i tuær Bœner/I þeirre fyrru Bœneñe bidur Herroñ Jesus fyrer sier/ad Gud hñ villde auglysa og forklara hañ/þad er/Vardueita hñ i Daudanum/z lata hñ kuñañ og Dyrdlegañ verda fyrer Euangelium vm allan Heimiñ/Sus ad huer Madur iate og medkieñe/ad hañ sie Gudz Sonur/huer ad lyfed hefur i stalsum sier/z þ kañ ad veita z giefa ollum þeim sem þess hia hñ leita/z a hñ Trua. Eñ huar fyrer at Herrann Jesus hñ bidur vñ slikt/þad setur hñ hier til/og seiger/Uppa þad ad þiñ Sonr auglyse þig/Þad er/Predike et af þier fyrer Moñenum/ og giore þeim kuñigt þitt Nafn z þiñ vilia. Vegna slykrar Predikunar lysiata þeir mig nu/Eñ þu Fader/hialpa þu mier/og auglys mig eirneen/ad Menn þecke mig/og verde fyrer mig Saluholpner.

I odrum Parte þessarar Bœnar bidur Herrann Jesus fyrer sijnum Læresucinum/þad er/Fyrer ollum Rettruudum/alla tijma/allt til Heimsins enda/af þui þeir hliota at vera i Heimenum/Ad Gud hñ vilie vard ueita þa i sijnu Nafne/þat er/halda þeim vid sitt Ord/z vernda þa fra illu/þad er/geyma þa i allzkyns freistingum/z frelsa þa þar i fra/so ad þeir falle ecke fra Ordinu/epter dœmum Heimsins/og verde so fordœmder. Eñ þetta skiedur med þui mote/ad Faderiñ Helgi þa i sijnum Sañleika þad er/ad Faderiñ hallde þeim fyrer sitt Ord/i rietttre Trua a Christium og giore þa so Helaga. Huiad eg Helga mig(seiger hñ)fyrer þa. Þad er/Eg læt mitt lif þar uppa/ad þr verde Helgader/z af Syndunum kuitter/z Saluholpner. Og miog er þetta huggunarsamlegt/þad Herrañ

Jesus

Jesus hñ seiger/Slikt tala eg i Heimeinum/suo ad peir hafe miñ fullan fognud med sialfum sier. Puiad med pessum ordum vill hañ/ ad vier alla vora lifdaga i giegnum/ skulum hyxa vm pessa Bæn/og hugga oss vid hana/og vera af hiarta glader/ad huorke Diofullin nie Heimurin gieti oss nockrum skada giort.

Jeg bid ecke alleinasta fyrer peim helldur og safnuel fyrer peim et c.

Petta er eñ oñur Bæn/huer ed ecke ahrærer petta stundliga lif/helldur pad eilifa/. Ad peir Rettruudu skulu verda eitt/ med Fodurnum og Syninum/og hafa pa Dyrd sem Sonurenn hefur. Petta vtskyrer S. Jahañes i pridia Cap. hins fyrra Pistils/par hñ seiger/Vier erum nu Gudz Børn/Enn pad er eñ ecke opmbert huad vier verda munum/Enn vier vitum pa ed hañ birtist pa munum vier verda lyker hñi/Puiad vier munum sia hñ so sem hñ er. Og S. Pall hñ seiger 1. Cor. 15./Vppa þ ad Gud hañ sie allt i ollum. Eñ ad vier skilum þetta fullkomlega hier i Heime/pad er oss omoguligt/Añars Heims i pui eilifa lyfe pa munum vier i sañre raun hafa og hreppa Not af pessare Bæn / sem vor Herra Jesus hefur bedid fyrer oss.

Fader / jeg vil ad huar eg er/ ad peir sie med mier.

Pett er so ẽ ein vilegging fyrre Bænar/Vppa pat aller Meñ Kristner take sier til pessa fyrerbon/ z true pui vissulega/ad Gud mune vilia/ vegna sijns Sonar Jesu Christi vardueita pa hier a Jordu/i allzkyns voda néyd og motgange/og sijdañ giska pa eiliflega Sæluhølpna. Eñ er pad ecke hryggeleg plaga/og ein stor Gudlostan z ad Pafuen i ollum sijnum Klaustrum z Kirkjum/med ollum sijnum Presium og Munkum/ ecke hefur eitt siñ vijsad Meñ/til pessarar fyrerbonar Herrañs Christi fyrer sine Kristiligre Kirkiu/ helldur komed z naudgat moti til ad hafa Rangan Atrunad/vppa fyrerbon og framestodu Heilagra Manna? Eñ vier skulum vor hiertu og allt vort traust setia til pessarar Bænar vors Lausnara Jesu Christi/z grundualla vor bæner/vppa pessa hins Bæn/ huert pad er vm stundlega eda eilifa hlute. Vppa pad/vier sieñ pess helldur oefader/Med pui Christur hañ hefur giort soddañ Bæn fyrer oss/a sine sijdostu stundu/Pa mũ Gud vissuliga heyra vorar bæner/fyrer Christi skuld/huer ed bøde bidur fyrer oss/z so niedur oss.

XVIII.

Hier tekur til Pÿnunnar Nistorian vors liufa Lausnara Jesu Christi/i huerre S. Johannes gietur nockra huggunar grema/ sem ecke hafa hiner adrer Gudzspialla Menern, En einkum framsetur hñ/epter vanda sijnum/ par greiner og Nistoriur/s liosliga beuijsa/ad Christur hñ sie ecki at eins Madur/helldur og sannur Gud. So sem hñ seiger hier strax i vpphafe/ Jesus hñ visse allt pad yfer hañ atte ad koma. Itm./ad Jesus hñ slo mdur z aptur a bak ollum pm flock Maña/med einu sijnu Orde. Itm. Jesus skipar peim at lata sijna Læresueina fara i fride/og fanga onguañ af peim. Allt petta er Teikn z merke til hñs Guddomlega kraptar. Nuar vm ad stendur Matth. 26.

Simon Petur fylgdi Jesu epter etc.

S. Johañis seiger ad petta hafe skied i Nuse Kienemaka Nofdinga/ iana. Nu hefur hañ adur sagt/ad Caiphas hafe verid Prestahofdinge a pui are. Par fyrer er augliost/ad Petur hefur par afneitad Christo/ i hañs huse/og par hefur Christur peiged pañ Kiñhest af pienaranum.

Pa leiddu peir Jesum fra Caiphas og i Pinghusid.

Petta er eins helgedomur og Papistar hafa/Gydingarner meina ad peir verde ohreiner/ef peir ganga jñ i Domhusid. En ad bera falsvitne i mote Nerranum Christo/huer ecke er ad eins saklaus/ helldur Drottinn Dyrdariñar sialfur/og ad Krossfesta hann/pad halda peir fyrer ongua Synd/og ecke meina peir ad pad giore pa ohreina. Eins giora Papistar peñan Dag/Peir sla helldur i hel Pusund Meñ Kristna/en pad ad fretc Kiot a fostu Dag/Petta ma heita merkelegur helgedomur.

Pilatus gieck jñ aptur i Pinghusid etc.

Hier setur S. Johañis eñ nu fremñ eitt merkelegt ord/par Jesus hañ seiger/Mitt Riske er ecke af pessum Heime. Par med vottar Christus/ad hñ hafe Riske/og sie eiñ Kongur/eñ po añars Heims/pad er/ ad hañ sie eiñ eilifur Kongur og Gud. Par fyrer giefur hñ sijnum Pienerum hier i Heime ecki stundleg laun/helldur eilñt i eilñstigu lijfe/Puiat hier i Heime verda peir ad lijda ofsokn/Motgong og allzkyns Neyd. En par hañ seiger fram/eigis/Eg em ad vijsu Kongr/Eg em par til fædr/og i Heimen komen/ad eg vitne vm Sañleikañ. Hier setur hann mesmun a mille Heimsins og sijns Riskis/ Heimurenn stiornar med Sueide og Veralldar magt/

magt/ eĸ Christur alleina med sijnu Orde.

XIX.

Pa tok Pilatus Jesum og Hudstrykte hañ etc.

Les par vm Matthei 27.

Vier høfu Lögmal og epter Lögmalinu skal hñ deyia

Vær Saker giefa peir Herranum Jesu. Pa fyrre/ad hñ hafe giort sig ad Gudz Syne. Pad hallda peir fyre eina Gudlastā z Synd i mot fyrre Logmals Tobluñe. Pa adra/ad hañ hafe giort sig ad Konge/Su Synd er i mot añare Tobluñe/suo ad Herrañ Jesus hann hlytur Lyfed ad missa/ suo sem eĸ Villumadur og Gudlastare/z eĸ styrialldar vpphlaups Madr. Pessa somu skuld giefr Heimureñ Euangelio/og peim Rettkristnu/sem Raun giefur vitne. Pa uen Dæmer Euangelium fyrer eĸ Villulærdom/ Veralldleger Herrar halldа pad fyrer styrialldar Predikun/z osamþyckis. Enn huer Donur mun þar afalla/a peim sijdasta Degie/ þegar peir sia ad Christur er i Sañleika//bade Sonur Gudz og so lijka volldugur Herra z Kongr yfer ollum hlutum.

Eñ striidzmeñerner/pa peir høfdu Krossfest Jesum.

Hier hefur Johañes eñ nockud sierligt/vm Kyrtil Herrans Jesu/fyr sokum pess/ ad Heilagur Ande hefur hier vm fyrerspad 22. Psalme. Pesse Kyrtill merker Heilaga Kirking/huer ed allzstadr er samhlioda/z ecke kann i sundur skiliñ ad verda. Vm hana spila Striidzmeñerner/pat er/Heimureñ/og einkanliga peir Villumeñ og Kiettarar/peir fara illa med hana/Ecke sier nie odrum til Saluhialpar/heldur til agirndar og ofmetnadar. Peir eru og sumer sem vileggia petta vppa Veralldleget yfer vallð/med pui Johañes seigr hier berlega/at striidzmeñerner hafi giert ptta. Puiad huar ed Veralldligt vallð er ecki Christid/par driifr agirnd pa til/ad skipta vt eignum og audæfum peirra enu Kristnu sijn a mille/ eins sem Striidzmeñerner skipta hier Klædunum Christi a millum sijn.

Og par stod hia Krossinum moder Jesu et c.

Par Herrañ Jesus seiger/Kuinna/pad er pinn Sonur/Med pessum ordum/seiger Herrann Jesus vpp pessu Veralldarlijfe/ og vill po/ad a medan vier lifum par ijfe/pa skulum vier veita huer odrum stod z styrk/ og allañ Kiærleika. Kieñefedur hneygia petta til Barnalærdoms/at þr

Nerrañ Jesus hñ alñtur sijna sorgfullu Moder/ z skipar Johañem hesse til Forstødu / þa skule Børnen þ̄ af læra/ ad þau eru skyldoug ad veita sijnum Forelldrum hlydne og Dygd. Jtñ./ Þar hñ segier til Johañem/ Þad er þin Moder/ Þar giorer hñ Johañem z alla Rettruada/ ad sijnū Brædrum.

Nig pyster et c.

Þetta hefur S. Johañes ecke viliad vndan skilia/ ad ver liufe Lausnare Jesus Christur/ i mote Andlatinu/ z i sīne stærstu Daudans Neyd a Krossinum klagar sig vm Þostañ/ og girnest ad fa eiñ Dryck. Eñ hñ var giefid Edik/ so sem þar stendur fyrerspad i þeim 69. Psalme. Ollū Kristnum Mōnum til huggunar/ Vppa þad/ nær sem þeir i Neyd og ofsoknum sīna huerge huggun/ og fa ecke ad heyra vtan spott og spie og hadungar/ þa skulu þeir huxa vm þeman Dryckiñ Christi/ ad suo hafe og so vorū liufa Lausnara Jesu Christo geingid/ Neimuriñ veiter Nerranum Jesu Christo og hans Neilogum ecki adra virding/ nie hugsuala.

Og jafnsnart Rañ þar vt Blod og Vatn.

Þetta er eiñ annar sierligur hlutur/ ad Blod og Vatn rennur vt af Sijdu vors liufa Lausnara Jesu Christi. Þetta hefur þa meining/ ad Blod vors liufa Lausnara/ þad er kroptugt/ jafnuel epter hñs Dauda/ til ad þuo z hreinsa alla Rettruada af Syndunū/ allt til Neimsins Enda. Eñ þar ed Vatned vtreñur/ þad er ein auijsan/ ad fyrer þa Neilogu Skyrn/ vetdur Blodid Christi vort/ og fyrer þad verdum vier af Syndonum hreinsader.

Chrysostomus z Theophilactus þeir vtleggia þetta vppa Nerrans Kuelldmaltijd/ og einkum segier Theophilactus suo/ Þad sijkt hefr skied a Krossinū/ þad hefr tina sierlega merking/ Þuiat Kristeleg Kirkia/ hun fædist nærist/ z vardueitist fyr̄ þetta tuent/ Fyrer Vatned (þad er fyrer Skyrnina) Endurfædūst vier/ z fyrer Lykamañ og Bloded Christi verdū vi̇ mettader. Þ̄ fyr̄ nær þu geingr til ad Drecka af Kaleikū Nerrans Christi þa skalltu ecki halida añad eñ þad/ ad so sem þu Drecker vt af Sijdusse Nerrās Christi. Þssa grein hef eg þui hi̇ sett/ ad meñ siae/ huad hr gomlu Lærefedr hafa kient z halldit vm Kuelldmaltijd Nerrans Christi/ Þeir hafa ecke verid Sacramentistar neiner/ helldr hafa þeir truad/ ad i Braude og Vijne verde eted og Drucked sannur Lykame og Blod Nerrans Christi.

þier

Þier skulud eckert Bein briota i honum.
Þeir munu sia/ i huern þeir hafa stunged.

Hier setur S. Johañes ein vitnesburd vr Heilagre Ritningu/ Uppa þad/ ad Menn meige sia og vidurkienna/ huersu ad allar Ritningar vissa til Herrans Christum/ suo ad vier þess heldur medtokum hañ fyrer þann rietta Messiam / z hneyxlum ess ecke a hañs Dauda/ þo þui ad Ritningin hefur so greinelega þessa Þiñu fyrerfram sagt og bodad.

Enn eptir þetta bad Joseph af Arimathia Pilatum

Vor liufe Lausnare Jesus Christur hañ hefur og suo þetta fagnad froma Menn/ sem hañ elska framlidin/ z hñ veita allan heidur. Enn af sierlegum Gudz vilia og tilskickan er þad so skied ad þesse Grof var þar so Nalæg/ z np. Fyrst fyrer þa skuldu ad Læresueinarner mættu ganga þangad a Natydar Deigenum. Þar nast og eirnen/ Suo ad Gydingar giæte ecke loged þad/ ad añar hefde af Dauda vppriside heldur en Herran Jesus. Þuiad i þessa Grof hafde allderi verid añar adur lagdur verid.

XX.

A einum þuottdeigum kiemur Maria Magdalena

Les þar vm Luc. 24.

Snert þu mig eige et c.

Christur vill ecki lata Mariam Magdalenam snerta sig/ adur en hun hefur fengid sanna vnderrietting/ huerien hu sie hattad vm hñs efne/ Sem er/ ad hñ vilie nu ecke vpp þadan/ epter sina Vppriju/ af Dauda/ hafa Lykamlega vngtingne / hier i Heime/ Heldur fara til Fodursins/ og senda ofan hingat Heilagan Anda/ z vppbyria eina Kristeliga Kirkiu. Þessa vndertunsun vissu þar adrar Kuiñurnar/ þuiad Maria Magdalena hafde sagt þu þar fra z Postulunum/ Þar fyrer leyfer Herran Jesus þeim ad snerta sig. En Magdalenu lofar hñ þad ecki

En sierdeilis og einkum er þetta hatla huggunarsamligt/ þad Herra Jesus nefner Læresueinana Brædur sijna / og Gud a Himnum/ þeirra Gud og Fodur. Þetta er Auexturin Daudans og Uppriseñar Christi/ ad vier erum nu komner i Satt vid Gud / og vorar Synder eru nu fyrer giefnar/ og nu skulum vier vera Gudz Børn og hñs Erfingiar eilifliga.

Enn ad Kuellde þess hins sama þuottdags &c.

Þetta er ein fagurlig Historia/huersu Herrann Jesus fer ad vidsiina Lærisueina/epter sijna Vpprisu/alika so sem vid glatada Saude/leitar epter þeim/ huggar þa/ og leitar allra bragda/at koma þeim vr þeirra Vantru z til rettrar Truar. Þuiat þat fyre er hann og vpp aptur Risinn/ ecke ad fordæma þar aumu Syndugu Mañeskiz/heldr ad hugga þar/ og giefa þeim fridt i þeirra hiarta. Þessara hluta vegna vyssar hann þeim sijn Sar/ecke alleinasta til þess/ad þeir skulu peckia hann þar af/ heldur nyttu framar þess vegna/ ad þeir skylldu hafa huggun af hans Vndum z Sarum/og þar med merkia/ ad þeirra Synder eru bitaladar med hans dyrmæta Blode/z ad þeir sie nu vid Gud forlykter. Einkanlega er mikil huggunarsamlegt/ad Herrann so Nakuæmlega leitar vid/ad koma þeim tortryggua Thoma til rettrar Truar. Vppa þ/ ad vier siaum/ huernen hann vill giarna leida oss til Sæluhialpar/ Sæler eru þeir sem þad skilia/ og þui Trua.

So sem Faderen sende mig suo sende eg ydur &c.

Næst þessare Historia/skal Madur merkia þa bifalning/ vandlega/ vr af Predikunar Embættenu. Hann segier/ Lijka sijn nu Fader sendi mig/ so sendi eg ydur/ þad er/ Eg byd z bifala ydur ad Predika so Euangelium/ ad su Predikun skal eins heyrast/og eins medtekinn verda/ fyrer vissann sannan lærdom af ydur/eins sem af Gude minum Fedur/ed mier sialfum. Þ" vppa þa medtaked Heilagann Anda. Sie Predikarin sinar Personu vegna/so sem hann vill/ þegar hann kiesser ad eins mitt ord/ þa skal Heilagur Andi vera hia sijkre Euangelij Predikun/ Naalægr/z hræra hiertu a nockrum Monnum/og giora þa Sæluholpna. Þuiad med þui Euangelium bodar og Predikar Syndanna fyrergiefning fyrer Christum/Nuer sijkre Predikun truer/ Hann eru vissuliga hanns Synder fyrergiefnar. En huer hann ecke tru"/eru hans Synder apturhalldnar/z ecke fyrergiefnar/þott hann verde Þusund sinnum afleystur. Suo stadfastlega og Dyrdarsamlega er Predikunar Embætte hier sijsett z skickad/at þat skal engin efa/Þegar nockr hann heyrer Syndanna fyrirgiefning bodast z tilsegiast i Jesu Nafne/þa skal þ vissulega hann veitast og þær eru þa fyrergiefnar

XXI.

Þetta er hin þridia Historia/huersu ad Herra Jesus hefur birst sijnu

Lære

Lærefueinū epter sijna Vppriſu. Næst þui að þesse Niſtorla er eiñ vitnis burdur vm Vppriſuna Herrans Christi/þa verdur hier framſettur einn merkelegur lærdomur / og epterdæme. Postularner høfdu bøfalning af Herranū Christo/að þr skylldu ecke reisa fra Jerusalem / þangat til þr høfdu medtekid Heilagan Anda/Luc. sijdasta Cap./Þar fyrer eru þeir þess a mille i sijnu kalle og Embætte/og erfida. Enn hier ma sia/ að med þeirra erfide er eingiñ lucka/fyrr eñ Herran Jesus hañ kiemur sialfur til þeirra/ og giefur bæde sijna skipan z Blezan til arbeidisſins/ so sem þat stendur 127. Psalme/Ef að Drottinn uppbygger Hus ecki/þa arfida þeir forgiefins sem þar vppa erfida/z c. Til forgiefins er Arla upp at standa/og leingi að sitia/z med sorg næringar að leita/Þuiad Drottinn giefur sijnum vinum/þa þeir sofa.

Þad er og að sia/ so sem høfe Drottiñ med þessum Fiskdrætte viliad til auñsingar giefa/Að þangat til høfe þeir til litels gagns Gydingum Predikad/þuiad flester af þeim oksækia þa. Eñ þa þar kiemur/að þeir Predika fyrer Heidnum Mønum/þa munu þeir flockum saman þar að flyckiast.

Eñ þar Herrañ hefur sierdeilis rædu vid Petrum/z spyr hañ þrisuar að/og bydur hñ þrysuar að fodra Saudina/eñ hinum ødrum bydur hañ eckert/þad vtleggia Papistar vppa yfervallð Petri/at hañ hafi haft eina sierliga bøfalning fram yfer adra Postulana. Þar ed Herrann segir þo med liosum ordum/Þeralldarger Konungar Drottna/og þeir s Valldid høfa kallast Naduger Herrar/Eñ ecki so þier/Luce 22. Nu ord noglega vtuñsa/að Herrā Jesus hañ vill ei hafa/að sijner Lærefueinar høfe neitt hid ytra Þeralloligt yfervallð hier i Heime.

I aññare grein/þott að Herran tale hier einkanliga vid Petur/z fele hñ allcinasta sijna Saude a hendur/þa giefur þo Raun vitnt / að ecke hefur Petur einsamall haft Nirders Embætte/heldur og ødrer Postularner/so sem hñ/ og ecki af Petro heldur af Christo sialfum høfa þeir þad medtekid/so sem i næsta Cap. er noglga auñsad/að hñ giefur þeim vllū þa bifalning að predika/fyrer vtan allañ greinarmun meire valldz edur miña. Huernen gieta Meñ þa hrosad/ að Petr høfi yfervallð haft/ edur nockra adra sierlega kallañ og bifalning? Þar fyrer er þad mykiu þusslegra z olikligra/ að þeir festa þessa bifalning vid sierlegann Stad Romaborg/huar Petur hefur skiemst verid. So er nu þetta heldr meiningeñ/þui Herran Jesus hañ hefur Rædu sierdeiles vid petrum. Petur

hñ fiell hrædelega og hryggelega/ þa hñ afneitade Herranum Christo í þriar Reisur/ Eñ nu var þar ad komed/ ad Herrañ vilde bifala honum Predikunar Embætted/ og Petur skylldi nu meira lijda og voga eñ ædur hafde hñ giort.

Þar fyrer spyr hñ hñ ad/ ecki eine siñe/ helldur i þriar Reisur/ Elskar þu mig?. Sem hann villdi so segia/ Þu hefur ædur afneitad mier/ þa eingiñ vodi var a Ferdum/ enn nu hid fyrsta/ mun eg setia þig i voda og haska/ lijfs ẽ Lima. Nier liggr a/ ad þu elsker mig/ og miña vegna giarna lijder allt huad vppa kiemur mins ordz vegna. Þar fyrer kiære Petr/ Vert þu stadfastur/ elska mig/ þa munu mijner Sauder vera þier kiærer/ ẽ þu munt Dyggelega giæta peirra/ ẽ ecki lata skielfa þig nie leida/ fra minu ordi og hreinum lærdome. So sem Herrañ sialfur setur sok og efne hꝭ til/ ẽ seiger/ Añar mun gyrda vm þig/ þ er/ Þu munt lijda mins ordz vegna/ ẽ med Dauda mig vegsama.

Þa ed hñ hafde þetta sagt/ seiger hñ til hñs.

Þetta er einn miog fagurlegur og Naudsynlegur Lærdomur. Petur hyrer hueria bifalning og huert Embætte hañ hefur fengit/ sem er/ at Predika/ og þar fyrer ad lijda. Þesse kallañ seiger Herrañ ad hann skule vakta/ og þar vid blijfa/ og hafa ecki hugsyke þar vm/ huad Gud hann vill giora vid adra. Oss er þetta til lærdoms skrifad/ ad vier allir skulum vandliga þar ad giæta/ ad huer og einn sie Trur og idiñ i sijnu kalle og Embætte/ og þoli og lijdi vegna Gudz og hans Ordz/ huad sem Gud lætr vppa koma/ So ad hans Nafn verde prijsat i ossallum/ ẽ ad vier/ so sem Truer Pionar og hlydinn Børn/ i Christo Jesu/ mættu fundner og halldner verda/ Þat sama veite oss Gud Fader fyrer sijn Son Jesum Christum vorn Herra Amñ.

Eumarta yfer Postulaña.

Storninga.

Fyrste Capitule.

Petr

SETTA er annar partur af Euangelio hins Heilaga Lucas/ so sem hann skalfur sundurskipter þui/ z segist i fyrre Bokiñe hafa sagt fra þui/ s̄ Christur hñ giorde/ allt til hñs vppstignungar til Nimna/ Eñ i þessare Bok vilie hañ skyra fra hueð ed giorst hefur jafnframt hñs vppstigningu til Nimna/ og þar eptir/ sem er/ Ad Jesus hafe fyrer heited sijnum Cæresueinum Heilogū Anda/ z giefid þm hñ/ og huad sa hinn same Ande hefur giort og vtriett/ Bæde hia Gydingum og Heidingiū/ þr ed a̅ Christū trudu / fyrer Predikun Euangelij.

Þuiat Johañis hñ Skirdi med Vatne.

I fyrsta Capitula/ þar ed Herrā Jesus bydur sijnum Cæresueinum/ ad þeir skule bijda til Jerusalem/ og bijda þar þess hins Helga Anda/ þa miñest hñ og a Skijrn Johñes/ og segier/ Ad Johañes hafe skirt mz Vatne/ eñ þeir skule med Helgum Anda Skijrder verda. Þesse ord eru ei so vtleggiande/ so sem ad hafe Meñ ecki fyrer Skijrn Johañis Heilagā Anda medteked. Þuiat med þui Johañis hñ Skijrde vppa Christū/ huer ed þar var allareidu/ og med þui at hañs Skijrn/ er Skijrn til fyrergiefningar Syndaña/ þa ma ecki añ Helga Anda vtelykia nie fra skilia/ fra Syndaña fyrergiefuingu/ og jdraninne/ þuiat Heilagur Ande hann verkar huortueggia i hiartanu/ bæde jdranina og Truna vm Syndaña fyrergiefning. Þar hlyda þesse ord/ fyrst vppa greinarmun Personaña/ eñ ecki verkaña. Þuiad Johañes so sem eiñ Þienare/ hñ getur ecki añad veitt eñ Vatzskijrnina/ eins lijka sem vier nu giorū i nyia Testamtinu. Eñ Christur hñ er sa sem giefur añ Heilaga Anda.

I annann mata er þetta greinarmunur þeirra a mille/ Ad eñ þo ad Heilagr Ande yrde giefiñ Meñum fyrer Skijrn Johñes/ so at þr trudu a Christum/ z feingu fyrergiefning Syndaña fyrer truna a Christum/ vm huern Johannes bar vitne/ Þa var þo þesse gæfañ þar epter a̅ ein sierleg gæfa/ ad Heilagr Ande kom Synelega yfer Postulana/ z var þñ giefiñ med Syneligum Dasemdar Teiknū / Heilagur Ande er og giefiñ vt yfer adra Truada/ þa þeir Skijrdust Synelega/ og kom yfer þa med sierlegum Dasemdar hætte/ so ad þeir toludu Tungur nytar/ og giordu adra fleire halcita hlute. Med soddañ hætte er Heilagur Ande ecki komin fyrer Skijrn Johannis/ so sem hañ og eirnen ecki kiemur Synelega/ hia oss/ Vier sem þo Skijrum riett/ so ecki Postularner hafa Skijrt. Þuiad

a þeim tíma var þorf og Naudsyn a slíkum Dasemdar verkū/ so ad ord Gudz og hans Euangelium yrde medtekted af ollum Mønum/og ad vor liufe Lausnare Jesus Christur/yrde jatadur og medtekin fyrer þū Retta og sanna Gudz Son.

Og er hann hafdi þetta sagt/vard hann þeim asiaandum

Nstoriā vt af vppstigningu Herrās Christi til Himens hun er miog huggunarsamlig/ecki allenasta þess vegna/ad nu meigū vier hrosa þui/ ad vort Hold og vort Blod þad situr nu til Gudz hægre Handar/Þuiad Jesus Sonur Mariu/hann er vppfarinn med þeim Líkama/sem a Krossin um hieck fyrer allar Veralldarinn Synder. Þetta skal Madr vissuliga trua ad so sie/og ad þesse Himna ferd Herrans Christi sie oss til nytsemd ar. Þuiad so seiger i þeim 68. Psalme/Hann er vppfarinn i Hædernar/ad gieta Monnum gaafur. Þessar gaafur vtleggur S. Pall Ephe. 4. Ad Christur hann Drottne i Heimenū fyr' sitt Euangelium/z giefa þa men sem þetta sama Euangelium kunna odrum ad Kienna og predika. Jtem. Christur sialfur seiger i Euangelio Johannis/Ad þegar hann er til Fodurs sins farinn/þa vilie hann senda þann annan Huggara/ ad hann ecki allenasta late so sitt Ord vid Magt halldast i Hiemenum/Tradz i mote Diofulsins z Heimskunnar vilia/heldur þa giefur hann og so sinn Helga Anda/so ad Ordet fære auoxt. I þridia mata seigir S. Pall/Rom. 8. Christur sitz til hægri handar Gudz/og er Arnadar Madur vor. Þetta eru huggunar greinar miog Dyrlegar / huar med vier eigum med rettu oss ad hugga.

Þesse Jesus/huer ed Vppnumenn er fra ydur.

Þar Engillenn seiger/ad Christur mune aptr koma so ā þeir hafa sied hann til Himens fara/i Skyunu. Þessa Malsgrein hafa þeir Villuand' Zwinglius og adrer Sacramentistar þar til hneygt ad Christi Líkame og hans Blod sie ecki i Kueldmaltidinne/heldur ad eins Braud og Vin allenasta. En þessu er hægt svar ad giefa/Lof Gude. Ef ad vier kiendum so z Predikodū/ad Christur vaare syneliga i Altaris Sacramentino/so at menn saie hann/med Líkamlegū Augum/liska sem þa ed hann stie vpp til Himna/ þa mattu þeir Sacramentistar med rettu setia þessa grein oss i mote. En þad/ad vegna þessarar Malsgreinar skule Herrans Christi Ord ei soñ vera/þar hann so talar vm Brauded/Takit z etid/þat er min Líkame z.c. Þad er ecki Tru nie Lærdomur riettruadra Manna.

A þeim Dögum stod Petur vpp a midle Lærisueina.

Z þess

I þessare Historiu eru þrjar greinar merkiandi. Hin fyrsta um Suikarañ Judam/huad suiuirdelega hñ er Daen/ z þ hñ sundurbrast i midiu so hñs sdur vthelltust/par mz hefr Gud viliad opinbera hñs Synd/fyrer huerium Mañe. Þuiad eflausi hefur slykt epterdæme ecki skied fyrer vtã sierlegt Gudz Rad. So ẽ og opt a vorum Dogum er skied/ þar ẽ Gudz Euangelium kom fyrst upp/ at marger af þeim sem lostudu Gudz Ord/ þeir feingu skiotan og bradañ Dauda. I Berlin i Pyska lande var eiñ Mukr/hñ lastade S. Pal i sijnum Predikum/ad hñ hefde ecki retteliga kient/ja ofsnart vard hañ Mallaus suo hañ gat ecki eitt ord talad. Itm Meistare Kos hiet eiñ Predikare i Lipsia/hñ skiede og hid sama/ þa ed hñ a sijnum Predikunar stol/lastade Euangelium.

Þesser tilburder og adrer fleire sem opt hafa vidbored i Pyskalande/ a vorum Dogum/er allt Judas dæme/huar af Menn meiga merkia/ad ef þott Gud hñ lijde vm stundarsaker ofsoknara og Gudlostum Manna sijns Ordz/þa fiktur hañ hñ þa þo vm sijder/so þeir fa sijn forþient laun/So ad adrer meige þad merkia/og lasta ecke Gudz Ord. Þuiad þott þ kuñe til ad koma/ad Fromer Menn og Gudhrædder/ fae skiotlegañ Dauda og afgang/þa er þar þo frabær munur a mille/þuiat þegar soddan kiemur yfer þa Ogudligu/þa þeir lasta Gud og tala i mote honum/þ er eitt sierligt merke og teikn Gudligrar Reide. So sem S. Petur hier framsetr vr þrim 69. psalme/rm alla Duine Herrans Christi og hañs Heilaga Ordz/Ad þeirra Busiader skule i eyde verda/ þat er/ef þeir finnast ecke/ þa skule þeir afsiader verda.

Þad annad er þetta/ad S. Petur frañ fylgier/ad þeir skule vtvelia eiñ añañ i stadeñ Judas/til postuligs Embattes/suo sem Drottiñ hafdi sialfur tolf vtualid/vegna Tolf Kynþatta Israelis/ So sem hañ seiger Matth. 19./Þier munud sitia a tolf Stolum/Dæmande Tolf Kynkuisler Israel. Þuiat so var lofad z fyrerheitid hia Spamm/at Israels att er skylldu allar komast til Christi Rykis. Nu voru þær tunstradar hingad og þangad a medal Neidna Þioda/og suo skildar ad/sijn a mille/ad þeir vissu ei sialfer/huer Gydingr var edur Neidingr. Og þegar ad Euangelium var nu af postulunñ Kient og predikad/a medal Neidna Þioda/þa komu þær Tolf Kynkuisler þar til og hefur so Herrañ Jesus viliad hafa Tolf postula/so sem ad Kynþætter Israelis voru tolf/uppa þ/ ad satt reyndist þad hñ seiger Joh. 4./Heilliñ er af Gydingñ.

Þad þridia er/ad þeir bifala Gude vtualning þss tolfta Bottarins/

þo ecki so/ad þr girnist Teikn af Himne/eda at hñ skule segia þm huorn hañ vilie vtuelia/Helldur leggia peir a hlute/og bidia Gud/ad hañ late þñ hlotnast/sem honum til slyks Embættis best er þægiligr. Þuiad so s Saloman seig i Ordzkuida Bokinne 16. Cap. Hlutfoll eru i skaut løgd/ eñ þau falla epter þui sem Drottñ vill. So skulu og Menn a þessu deige hallda þad fyrer Rietta vtualning/þegar Madur er kalladur til predikunar Embættis edur añarar stiettar/ af þeim sem þad eiga med rettu og meiga giora/og þar hafa embætte til z rett vald.

II.

Hier ma sia/huad Herrañ Christur epter sina Vppstigning til Himna/til Fodursins hægre handar vtretter. Einkum sem er/ ad hañ sender Heilagañ anda sijnum Postulum/huer ed þeim giefur Mælsku z Vijsdom/So ad þeir bera opinberliga vitnisburd vm þñ Krossfesta Christum/ad hñ sie Gudz Sonur/hñ sie af Dauda Vppristñ/og sitie til hægre handar Gude/ og ad fyrer hann allein skule Menn vona og vænta sier Syndaña fyrergiefningar og eilijfs lijfs. Eñ þar Herrañ Jesus giefer Helgañ Anda a sialfañ Huitasunnu dag/ edur fimtugasta Dag epter paska/þat sama hefr eina sierlega meining. Þuiad a fimtugasta Deigi epter þa fyrstu Paska/þa Gydingarner hofdu Paskalambid etid i Egiptalande/þa gaf Gud þeim sitt Logmal vpp a Sinai fialle. Þar a þui Fialle liet Gud sia sig i elldinum/ og þar vrdu Reidarþrumur og Elldingar/so ad Israels Syner vissu ecki/fyrer hrædslu saker/huar peir skylldu sig hafa. Þetta var su Moyses Huitasunna/ miog ognunarlig/lijka eins sem er sialf Logmalsins predikun.

Eñ Herrañ Jesus hñ hefur eina adra Miukare og liufligre Huitasunnu/ þar Heilagur Ande kiemur af Himnum ofan/ med einum sterkū/ Vindbyl/þo miukum. Þuiad Euangelij predikun/hun preynger z naudgar hiortunum/ad þau koma þangad viliande og med fognude/ So sem Herrañ Jesus segier Matth. 9. Jtñ. Hñ lætur sia sig i Elldlegū sundurgreinanlegum Tungum/Þuiad Euangelium vt af Christo hlytur ad verda predikad vm allañ Heimiñ/z i ollum Tungumalum. Og hier koma framñ tueggia handa Læresueinar/sem sia ma/Sumer medtaka Ordid/og snuast. Hiner adrer færa þad i spott og Dæruskap/lasta Heilagā Anda og ossækia Ordid.

Þa stod vpp Petur med þeim ellefu.

þesse

Þesse er en fyrsta predikun vt af Christo/ z hefur þriar greinir. Fyrst giefur hñ andsuar til þeirra smanarorda/ sem nockrer sogdu/ at þeir væri fuller af Nyiu Vijne. Nei segir hañ/ Þetta er ecke sa tijme a hueriũ Meñ plaga druckner ad vera. I añari grein skyrer hñ fra/ huert og huliket þetta Dasemdar verk er/ sem Gud nu verkar i þeim z fyrer þa/ So s þad er fyrersagt z Spad af Spamañinum Johel. Þesse vitnisburdur Johelis er miog agiætlegr/ Þuiad þar Drottiñ segir so/ Eg vil vthella af mijnum Anda yfer allt Hollð. Þetta vottar i fyrstu/ at Heilagr Ande hñ er einn Rettur Natturligur sañur eilifur Gud/ þuiat med Gude og i Gude kañ ecke añad ad vera eñ þad sem Gud er/ þad er/ þad sem er eilift og almattugt. Og med þui ad so stendur/ ad Gud vthelle sijkum Anda/ þa hlytur þesse Ande sem vthellist ad vera ein annur Persona/ fragreind þeim s hafa vthellet.

I þridiu grein þar hñ segir/ Yfer allt Hollð. Nier dettur nidur allur greinarmunur/ a mille Gydinga z Heidingia/ z þar af epter fylger þtta/ ad Gud vilie medtaka heidnar Pioder/ og giefa þeim Heilagan Anda/ z fer ecki ad þui/ þott Gydingar være ædr Gudz Folk/ z a medal Gydinga være alleinasta ætt Leui predikunar Embætted a hendur falid.

I fiorda mata framsetur hñ þa grein s ædst er/ hú hñ akallar Nafn Drottins/ hañ mun verda Sæluholpiñ og vill þar med avijsad hafa/ ad Judadomurin sijkt falla/ eñ Nadariñar Rijke þat skule vid magt blijsa/ alleina. Añars hefde hañ so mart til ordz taka/ Huer hñ lætur vmskiera sig/ huer hñ færer Fornev z c. Eñ allt þuijkt hlytur burt ad takast/ og öll Gudz Þeinosiugtord verdur i þessu faleñ z folgeñ ad Madur akalle Nafn Drottins/ þad er/ ad Madur bidie fyrer Christum vm Syndaña fyrergiefning/ og þad eilifa lijf/ og þar vppa vent z vænte.

Sud er nu þetta mergur mæls i Radu Petri/ Ad ei sie Postularner Druckner/ helldur þa vtrietle Heilagur Ande þetta Dasemdar verk med þm/ þ^r fy^r fer hñ leingra aframñ z segi^r/ hunen ad Postularn^r sie at þijr are Nad z gæfu komñ/ z segir so/ Jesus af Nazareth/ huern Gud hefr Rogliga med Kraptaverkñ/ Stormerkium og Taknum auglyst ad vera sijn Son/ hñ er af ydur Liskatñ. Þuiad þad hefur suo verid vppa sett og alyctad/ i þui eilijfa Guddomis Rade. Þuiad ecki hefur mz nockru odru mote hialpad ordid Mannlegu Kyne fra þeirre eilijfre hrædeligre Gudz Reide og Daudanñ/ vtã med þessu mote/ ad þesse Eilifa personan/ Gudz Sonur/ yrde sialfur eitt Offur og bitalade fyrer allar Veralldarinnar

Synder. Þesse hñ er (seiger Þetur) vpp aptur risiñ fra Dauda/ ꝛ hefur þssa gafu hins Neilaga Anda sent oss hingat ofañ af Nimnū. At Christur ste Vppriſiñ/ þat bevñsa hñ fyrst af þm 16. Psalme/ so at Gydingar verda at medkieña sialfer/ at sa Psalme hñ talar ecki vm Dauid/ huers Grof a þm Deige var i Jerusalem/ þar fyrer hlytur þesse Psalmur at hlyda alleinasta vppa Christum. Þui næst bevñsar hñ og so/ ad ecki hafe Dauid til Nimna vpp farid/ þ^r fyrer kañ ꝛ ecki helldur sa 20. Psasmur/ vppa nockurn añañ ad hlyda nema vppa vorn Lausnara Jesū Christiñ/ þar so stendur/ Drottiñ sagde til mins Drottiñs/ Sittu til miñar hægre handar ꝛc.

Nu votta bader þesser psalm^r/ at Christr hafe Ordet at Deyia. Sa Sextande psalmur seigir hoslega/ ad hann hafe Nollð/ og stige ofan til Nelvñtis/ ꝛ ad hñ kuñe ad funa so s añar/ ef ad hñ være ecke framar eñ annar Madur. Sa 110. psalme vottar og sliket hid sama/ Þuiad þar Gud hñ bydur honum ad sitia til siñar hægre handar/ þa epterfylger þat þar af/ ad epter Mañdomenum hafi hañ ecki adur setid til Gudz hægre handar/ og ad hñ hafe Drucked af Straumlæknum a veginū/ ꝛ i þarmi kuxle nidur Sockid. Þar fyrer endar S. Þetur þessa predikun og seiger/ Þ er vissulega satt/ þesse Jesus huern þier hafit Krosssest/ kunne ecki i Daudanum nie Nelvñte ad bliſa/ so s allt añat Mañlegt kyn þat hlytur ad bliſa/ helldur hefur hñ slited sig vr Daudanum ꝛ Nelvñte/ med Salu ꝛ Likama/ og hefur sett sig til Gudz hægre handar/ vpp yfer allar stiepnur/ og er so ordiñ ad einū Nerra ꝛ Christi.

Su pridia grein er þesse/ Þa nockrer nu medkieña sig/ ꝛ spyria huad þeir skule giora/ Þa bydur hñ þm ecki forner at færa eda añat putliket/ helldur ad eins/ ad þeir jate sinar Synder/ og idrist þeirra/ og late sidan Skira sig i Nafne Christi/ og True þui/ ad Gud mune vissuliga hans vegna fyrergiefa þeim Syndernar/ So s hñ hefur lofad ꝛ fyrerheitid. Þetta er su eñ Nyia predikun/ hueria Neilagr Ande hefr a Nuita sunu Deigi med sier flutt af Nimnum ofan / fyrer hueria vier alleina Saluholpn^r verdum. Þuiat fyrer Moses predikan gieti vier alldrei nockurn tima Saluholpner ordid.

Þeir bliſu og aller stöduger i Postulanna kenningu.

Nier seiger S. Lucas/ ad þeir Trunudu hafi haft alla hlute sameiginliga/ so s hier epterm skrifad stendur. Eñ vt af sliku epterdæme/ skal ei

giora

giora nettt Bodord/edur Naudsynlega skipan/ad þui einu frateknu/ad huer Kristin Madur hñ er skylldugur ad hialpa sijnum Samkristnum/ af sinne eign/i neydñe. Ecki hafa og helldr Postularner i sörū samkunduū þessa sameign allra hluta/so sem Naudsynlegaū hlut minsett og skickad. añars hefde S. Pall giefed þm Rijku sierlega bifalning þar vm/ Peir i Corintho Borg hefdu og ecke so skickad sier illa/ut ein kom Hungradur añar Druckin/til Kueldmaltijdar Drottins/helldur hefdu þeir latit þat sameiginlegt ollū vera. Itm. skylde aller hluter ollū sameigenleger/huad verdur þa af bifalningu Christi/þar hñ seiger/Giefid z mun ydur aptr giefid verda. Þessar greiner z adrar þuilskar vetta nogliga/ad þr endur skyrdu fara villt/ þeir ed vilia/ad huer Madur skule ganga fra sijnum Eignum/z at aller hluter skulu vera samreignliger einum og sier hverin. Þuiat Euangelium giorer eingua adra skickan a vm Reina stundliga hlute/Eñ suo sem Gud bydur i sijnum Bodordum/at vier skulum hialpa fatækum Mañnum þar med/

Þar hier i tuær reisur verdur talat vm brotning Braudsins/þ vilegia Papistar vppa sitt vana/ad medtaka ecki nema adra Myndina Sacramentisins/nie giefa/og hallda ad Postulañer hafi ecki giefid hier nema añan part Sacramentisins. Þetta er ein Rong meining. Þuiat þott þsse ord(brutu Braudin)meige skilin verda vm neytning Sacramentisins/ so s ad og ecki er olikligt/af odrum greinum s hier ad hnigga/þt hier stendur ad þeir hafi i Musterenu til samans verid / Braudin brotid/med Bæn og Þackargiord ꝛc. Þa er þo þetta almennilegur hattur z eitt malsæke i Hebreskū Tungumale/ad þegar Madur Etur og dreckur med odrum/þ kalla þeir Braud ad briota/Eo sem Esaias seiger/58. Briot þitt braud þeim hungrada /þad er/gief hñ af þijnum Bordi/lat hñ Eta z drecka mz þr. vort Mal hlyder z so/i dagligre Rædu/Mat ad neyta/Mat at giefa/er ecke alleinasta talad vm mat helldr z lijka Dryck/Þuiat huorugueggia taka Mein til sijn/Mat og Dryck. Þar fyrer kuña Papistar ei vt af slijkre grein ad beuijsa/ ad ecki skule Leikmennum giefa nema añan part Sacramentisins Þuiat vissuliga z sañliga hafa Postulañer Sacramentum otdeilt/med þeim hætte sem Herran Christur skickad hefr/eñ ecki odruvijs/huer ed baud ecki allemasta ad eta/helldr og eirnen ad drecka þr af/so s ordin liosliga hlyda/ Takid/eted/ Dreckid aller hier af ꝛc.

Þridiu grein er þad augliost/ad þesse Lærdomr/ad giefa ecke nema añan partin Sacramentisins/hañ er mylega þiskomen/z hefur eckert dæme

peirrar fyrstu Kristne i ondverdu. Og þott það være lofað/ að hafa ecke nema annañ parinn Sacramentis/ Þa er þo Pavans forbod ecki lijdande huar með hñ fyrerbydur að giefa Kristeligre Kirckiu Kaleikin/ það hid sama er Okristeligt/ og fordæmanligt.

III.

Enn eitt merkeligt Dasemdar verk/ huernen að S. Petur hñ lækn-
ar þañ fatæka Mañ/ með einu orde/ sem krept var fra Med-
urlijfe. Þar ma sia/ huað Heilagur Ande hañ verkar sierdeilis.
Einckum þetta/ at hñ upplyser z tendrar hiertun/ með sokn og
fullu trunadar trauste til Gudz giæfku z godgirndar fyrer Herran Jesũ
Christum/ z kiemr þeim til at prijsa Nafn Gudz/ z að jata z vidurkienna
Herrann Christũ fyrer ollum Heimenum/ liosliga ann allz otta og allrar
hrædzlu.

Eñ er Petur sa það/ andsuarade hñ Folkinu etc.

Tuo parta hefur þesse Predikun. Fyrst kienner Petur þm/ z medkiennir
að ecke hafe hañ giort þetta Kraptaverk/ heldur Herrans Jesus huern
þeir hofdu Krossfest/ Og lijka so sem hñ gierde fyrr/ þa anninner hañ þa
jafnframe með/ um þeirra Synd/ að þeir hafe Gud sialfann Krossfest/
Suo að hñ fae tilefne/ að kienna þm/ huernen þeir meige lauser verda vid
þeirra Synder.

I odrum parte þessarar predikanar/ huggar hañ þa/ Med þui þeir
hafe þetta ovitande giort/ að þeir skule Snua sier/ z giora Idran/ það
er/ Medtaka Jesum fyrer þañ sanna Messiam/ og sar añ Gudz Son/ og
Trua sig að fa fyregiefning Syndañ fyrer hñs Dauda z Pijnu. Upp
a það/ seiger hñ/ að endurhfgunar Timen kome. Þviat huer hñ truer ei
a Christum/ hñ mun a hinum sijdasta deige/ þa hañ kiemur fyrer Gudz
Dom fa þungañ og hrædeligañ doms Biskurd. Eñ þeir Retturnudu þr
munu endurlifgun fa/ z eilifa huggun odlast. I þeñañ mata hlyder nu
allur Lærdomur um Syndañ fyrergiefning og þ eilifa lijfed/ ecke uppa
eiginlegt rettlæte/ eda uppa Logmal nie god verken/ so s Papistar kienna.
God verk eigum vier að fremia með allre kostgiæfne/ Eñ þar fyrer fæũ
vier ecki eilifa Salubialp/ heldr allemasta fyrer Daudañ og Upprijsna
Herrans Jesu Christi/ að vier tokum hañ til ver með Truñe/ og huggũ
oss vid hana. Slijk er predikun hins Helga Anda/ eñ ecki mz odru mote/
So sem vier heyrum hier af hinum Heilaga Petro. Epter þessa huggũ

seiur

sekur S. Petur fram ein vitnisburd vt af Mose/vm Nerran Christum/ vppa pad/ad med pui/ Mosses skalkur vissar Gydingum/ ad einum odra Spamanne/ad peir skule pa pess heldur/og snarar medtaka Euangelij og Trua pui.

Pier erud Spamanana og saltmalans Vorn etc.

I nidurlaginu amiñer hñ pa/ad med pui Gydingarner hafou sierdeilis z einkum fyrerheited/pa skule peir medtaka þ hid sama. Og vilegg mis og lioslega/ þ fyrerheit vm Sæde Abrahams/ Ad Jesus Sonr Gudz sie par fyrer vppuakiur/of Dauda/at hñ skule Bleza pa/pad er/Frelsa pa fra allre Synd og fyrerdæmingu. Nuad hid sama pa skiedur/ pegar Madur medtekur petta Sæded med Trunne/og hefur par af sijna glede og huggun/i allre Neyd og motgange. En huer hann ecke Truer a petta Sæded/ hñs verk og giorder/ quersu fagrar og heilagar sem pær eru/ pat er allt saman fyrer Gude fordæmañigt/ puiad fyrer vtan Christum/er eingiñ Blezan og eingiñ Syndana fyrergiefuing.

IIII.

Enn fagurlig Histeria/i huerre ed sia ma/at lyka z Heilagur Ande/hñ giorer pa Rettrundu hugbraustu/ og riemur peim til ad vidurkienna Nerra Jesum. Sud hefur sa hin vonde Ande par puert i mot sijna verkan med peim Ogudligu/og vppuckia pa i mote Gude og hñs Orde/ so per offsækia pat/ En port peir vite og siae/ at pad er ein Guddoms kraptur/ en ecke Manna verk. Og einkanliga er hi merkiada/ su fagra merkeliga Jatning S. Peturs/vt af Jesu Christo/ hueria Nennurin ecki heldur kann nu a pessum Deigi ad lyda/ ad hann nefner Christum pan Hornstein/huer ed vppbygging Kristelegr Kirkiu saman heldur/ og yfer huerium hann er grundasstud. Puiat par er ecke Heilsa i nockrum odrum/ pat er og ecki annad Nafn Monnum giefid/i huerju vier skulum Saluhelpner verda. Par fyrer/huort sem pat er/Log maliid/ Mose/ edur huad helst Madur kann vpp ad hugsa/ pa hialpar og stodar pad po allz ecktrt til Saluhialpar. Nafnid Jesu Christi/ þ hialpar alleinasta/ peg vier Trum/ad hñ hafe vppa sig teked vorar Synder/ og fyrer pær borgad og bitalad/z forlykt oss vid Gud/ Og vier bidium og ætlum hñ par med/ad hñ ville hialpa oss.

En sem peir sau stodugleik Peters og Johañes.

S. Lucas/ hann vtmalar miog vel med Lit og einkiesse bæde Ordzins ofsoknar Meñ/ z þess Jatara. Ofsoknarañer þeir astunda/ ad ecki skule fyrer nockrum Mañe talad verda vm þetta Nafn Jesu. Suo kunna og Postularner ecki annad/ en ad tala þat þeir hafa sied z heyrt/ z þeir vita/ ad Gud hefur þad þeim boded og skipad. Þetta sama er þad sem þrætu z osamþycke giorer i Neimeñū/ so s a þessum Deige eru lios Dæme til.

Og sem þesser voru lauser latner et c.

Þetta er ein agiætlig bæn/ i huerre þeir bidia/ ad Gud hñ vilie gieta sinum Riettruudum/ ad þeir mættu med allre eivoid frambera Orded/ z lata ongua ofsokn skielfa sig þar fra. Slika Bæn vill Gud giarnan heyra/ so sem hñ bænheyrde/ Postulaña / og vegsama sitt ord. Hier vid skulū vier hugga oss/ þviat ef vier standum fast a Jatningu Guds ords/ þa er ecke langt ofsoknar ad bida.

V.

Hier eitt stormerke/ vm Añaniam og hans Kuinu/ þau detta bæde nidur Daud/ þa Petr talar vid þau/ z straffar þau vegna þra Syndar/ z c. Vt af þssare Jatteikn er augliosiega merkiāda/ suo s af sleirum odrum Dasemdar verkum/ ad Neilagur Ande hñ er med Petro. Þetta straff kom yfer Añaniam og hans Kunnu fyrer þetta hid sama/ ad þau meintu ad Petr z Postularner være eins og adr Meñ/ til ad pretta þa. Þetta kallast ad freista Neilar Anda/ og tiuga ad hñ/ en þetta refsingar straff þad audsyner/ ad Neilagur Ande verdur ecki prettadur.

Hier er og þetta merkianda s S. Petr seiger/ þu matter vel bihalda þijnum Akre/ þa þu atter hñ/ z þa hñ var seldur var hñ i þijnu valldi? Hier af er liost/ ad þo Lærisueinaner ættu ecke neitt sialfer/ helldur være þeim allt sameigiñlegt/ þa skiede þetta þo æn naudugar/ og þeir sem þ gierdu/ þeir gierdu þad af loslugū vilia. Þeir sem þad villdu giera þm var þad ecke bañad. Þeir sem þad ecki gierdu/ þeim var þad ei boded nie skipad. Þar fyrer giora þr Tuiskiærar ecke eyter Postulana Damū/ ad þeir naudga Mañum þar til/ og halldo þad Rangt/ ad hafa nockut eiginligt.

Þa stod vpp Kieñemanna hofdinginn/ og aller þeir.

Þetta er ein huggunarsamlig Historia/ og lærer oss/ ad Gud hañ vill

sann

sañlega vernda z vardueita þa sem medkiena hans Ord/þott ad þeir hlio fe nockud ad lijda þ" fyrer. Nier stendur z eñ merkileg vidurkeñing Petri vt af Christo Jesu/Ad Gud hafe vpphafit hann til eins Hofdingia og Frelsara/ad giefa Israel idran og fyrergiefning Skudanna. Þetta er eins skilianda z fyrr Ad fyrer vtan Christñ er þar eingiñ Synda fyrergiefning/z ecki vtan Gudz reide/þott madr hafi bædi Mosen/Logmalit/ og all god verk.

Eñ þeir geingu glader fra Radsins augsyn.

Þetta epterdæme eiga aller Kristner meñ vandliga at merkia/þegar þar kiemr/ad Neimuriñ lastar oss offæker/Vegna Gudz Ordz/ og oriett giorer/þa eigũ vier ecki ad reidast þar vid/ecki klaga þ/Helldur gledias þar vid med Postulenum/ ad vier hofum verid verduger/ ad lijda nockra sman vegna Jesu Christi Nafns.

VI.

Enn ein Nisloria/i huerre ad sia man/ad misspyckia hefur vppkom ed a mzal þeirra rettrumdu/i þui ad þr hefdu alla hluti sameig inlega/so at Postularnir sialf" klaga sig þar vm/at þr forhin drist fra Bænaakalle z predikunar Embættenu. Og þar fyr" setta þeir til adra Meñ/þeir ed þetta embætte skulu vtretta. Þetta epter dæme skylde med reitu apturhallda þm Endiskijrarũ/ad þr bere sig ecke ad þui/ sem Postularner sialfer feingu ecki vtriettad/ og vm sijder hlaut enda at taka/so sem añat omœgulegt vppnæke/eñ þott þat være i fyrstu i godre meiningu vppbyriad.

Og Gudz Ord tok ad vaxa/og Læresueinaña tala.

Nier tekur til lifsagan vt af þm fytsta Þijslar votte heilaga Stephano. Med huerũ Neimuriñ gietur ongua sok fundrd/nema þad Lærdom enum vid kiemur/huern þeir oriettiliga straffa. Slijks doms meiga meñ vænta af þessum Neimi/og skielfast ecki vid þat/þott Neimureñ lasti og fordæme þañ saña og hreina lærdom/og hallde hñ fyrer eina Gudlastã. Slykt hlaut Stephanus ad lijda/z med Griote lamdur verda so sem eiñ Gudlastare z spyrialldar Madur. Neimureñ hũ giefur Gudz Postulum ecki oñur laun.

Vier hofũ heyrt hã tala hadungar ord a moti Gude

Þar Stephanus hefr sagt/ad Jesus af Nazareth yrdi stadin nidur-

ȝriotande/og Moses setningum vmbreytande/ȝ c. Pad hefur hȳ talad/ i þa meining/ef þeir villdu ecki meotaka Euangeltum/ȝ Netrann Jesū Christum vidurkieña fyrer þeirra Frelsara/helldr ofsækia eȳ meir Euangeltum/ Þa mundi Gud yfirfalla med siñe Reidi þeirra Land og lyde/ȝ lata eyda og afma þeirra Logmal og setninga/ So sem þ ȝ skiedr. Eȳ slijkar Trulegar og sañar vidvaranir forsmar Netmurinn ecki ad eins/ helldur þa reirder hȳ þ fyrer Gudlastan/ ȝ Gryter hiñ heilaga Stephañ þar fyrer/ med Griote.

VII.

Gud Dyrdarinnar birtist vorum Fodur.

Þessare langre predikun / talar S. Stephan einkum vm tuær greiner. Fyrst skyrer hȳ fra/ad Gud hȳ hafe Gydingum giort allt gott/og teked þa ad sier til eins eigenlegs Folks/ Enn þeir hafe alla tijma verid ohlydner/og illa breytt/ og Spamennena liſland/allt þangad til þeir nu ad lyddstu Krossfestu Gudz Son. Þetta er ein jdranar predikun. Jañare greinir seig hȳ/ad þeir skule ecki halda sȯ miog miked vt af Musterenu eda þeirra fornfæringum og siduenium/ ad Gud hañ mune þar fyrer hlyfa þeim/og straffa ecke þeirra ohlydne og synder. Þviad Gud hafe leingu adur fyrre haft sitt eigid Folk ȝ eina Kristelega Kirkiu/adur eñ þ Tiallobudiñ var i Eydimerkinne vppreist og bygd. Jtñ. Su Tiallobud hafe leinge stadid vnder berum Heimne/ adur eñ þad Salamons Mustere var bygt. Þar fyrer kuñe Gud so ad eiga sier Folk ȝ eina Kristiliga Kirkiu/ þo hȳ hafe huorke þa Tiallobudinne þetta Mustere/helldr lati þad huortueggia nidurbrotaſt ȝ forgiaſt/ fyrer sokum þeirra Synda.

Þetta er ein predikū til jdranar og yfirbotar/ad þeir skule af leggia Stærelæte/ofmetnad ȝ athugaleyse/ Þviad þeir meintu Gud hȳ mynde ei meiga missa Mustered/nie þetta Folk/þar fyrer yrde þr ecki afmad er/so sem S. Stephan hotade þeim. Eȳ einkum er hier merkiande / ad þa ed S. Stephañ talar vm Mosen/þa miñist hȳ a þad fyrirheit/sem hlyder vppa þañ Spamañ/huern Gud mun vppuekia þeim. Viliande þar med/ gefa þeim til kynningar/ ad Moses hafe vijsad þm til Christū Jesum/ad þeir skylldu medtaka hann/Enn hann hafe þeir þo Krossfest

Sem þeir heyrdu þetta skarust þeir i sijnum hiort.

Þetta er ein merkilig ȝ agiætlig Nistoria huernen at stepphanus var

med

mz Steinum gryttur/vegna sinar vidurkienningar. Nier vrskurdar Nollo og Blod so/at Christur atte odruvijs at huxa vm sijna pienara. En mz pui hñ lætr Neimiñ leika pa so vt z liflata pa/pa er at sia/so s hafi hñ gleymt peim med ollu. Enn hier skulu Menn hyggia ad hinum heilaga Stephano/hañ kallar vpp i sijnu Andlate/og segier/Herra Jesu medtak pu min Anda. Med pessum ordū vottar hñ i fyrstu/ad hñ skeyter ecki vm pitta lijf huernen þ til geingur/ hñ skule mz polinmæde lijda þ Gud vpp a leggur/og huad hellst Neimurem kañ ad giora.

I añañ mata vottar hañ/Ad Christur hafe ecki gleymt sier/og þott hñ late nu lemia sig Griote/ þa mune hñ sijna Sal medtaka til eilifrar glede og huijloar. Og medkienner og jatar ad þar er eilift Lijf/huert ed gie fed verdur fyrer Jesum Christum/og hñ veit vel/at þesse Likame/sem so er smanarliga vtleikin hier a Jordu/hñ mun til Dyrdar vppaptur risa. Þar fyrer er hñ sina vegna med godu giede og hefur þa hellsta vmhyggiu hier i Neime/ad peir auma og forblindudu Menn syndga suo sarlega a moti Gude. Þar fyrer bidur hañ ad Gud vilie ecki tilreikna peim pessa Synd/þad er/hañ bidur ad Gud vilie fyrergiefa peim hana/og lata þa koma til vidurkienningar Syndaña/Suo at þeir odlest Nad og mysku/ af Gude. Slijkt epterdæme er vel merkianda/ ad vier kynñ ad bua oss mz soddañ Kristelegum hætte til vors Dauda.

VIII.

Fyrst er hier merkiade/ad Gudhrædder Menn baru harm z trega mikiñ epter Stephanū/Ecke hñs vegna/huern eckert vont skied hafde/helldur var hañ komen til eilifrar glede og Saluhialpr. Nellor hafa peir harmad Samkunduñar vegna/ huerre ad slijkur Madur lærdur og Gudhræddur var harla naudsynlegur.

Þar næst gietr Lucas hier tuysarsinnum pess/ad Saul hafe hafi pocknan a hñs liflate/z þar epter a hafi hñ ofsokt þa enu Kristnu Petta sama vtleggur S. Pall/huar til petta pienar/ 1. Timoth. 1. Þar ed hñ segier so/Þad eru vissuleg sañinde og verdugt dyrmætt Ord/þad Christr Jesus er komen i peñan Heim Synduga Sæluholpna ad giora/ medal huerra eg em hñ fremste/En eg hef þui Myskunsemi hlotid/ vppa þad ad Jesus Christus audsynde a mier fyrstum alla Polinmæde/ peim til epterdæmes/sem a hñ mundu Trua/til eilifs lijfs.

I pridia mata er hier ein fagurleg Nistoria vt af Philippo huernen

hñ hefur predikat Euangelium fyrer peim i Samaria/ z ad Heidingiar medtoku Gudz Ord med Tru og fognude. Eñ Pad ad peir i Samaria voru Skyrd^{r}/ eñ feingu po ecki Heilagā Anda/ fyrr eñ Petur og Jhães peir komu/ og logdu hendur yfer pa/ og badu fyrer peim. Petta skal ei so skilia/ ad Petr hafi alleinasta slijka magt haft/ edur at Philippi Skirn hafe ecke verid fullkomleg Skirn. Heldur er petta eitt agiætt mērkelegt epterdæme/ huert ed oss kiceer/ ad Gud hann vill lata bidia sig vm slijka Nad og gæfu/ og syner pad hier/ ad hañ vill slijka Bæn heyra/ og giarn samlega Helgan Agda giefa þm sem hñ bidia par vm/ so ō Christur hñ seiger/ Luc. 11.

Enn er Simon sa þat/ at heilagur Ande vard giefin

I fiordu grein stendur hier eitt hryggelegt epterdæme vt af Simone Magus/ huer ed tekid hafdi vid Skirn z Tru/ hñ fellur hier i rina hradt liga freistne/ og huxar/ ad þ Embætte og þa magt ō Postularner hafa/ z þñ var af Christo giefin/ vilie hñ inz Fie kaupa / añad hvort ad viña peninga par med sijdan/ eda hafa pad sier sialfum til Noffrackt^{r}. Pessa Synd heldur S. Petur miog stora/ og hotar hñ hardliga pess regna/ Eñ seiger po lijka vel par mz/ at ef hñ idrast og bidur Gud/ þa mune hñ fyrergiefiñ verda pesse Synd.

Enn Eingell Drottins talade vid Philippum.

Hier er fagurleg Historia/ af hverre margt ma læra. Fyrst/ ad alla tijma hefur Gud haft nockra þa Menn a medal Heidinna Pioda / sem hatad hafa Skurgoda dyrkan/ eñ elskad fana Gudz Pionostugiord. Og nær so er talad ad Gud hñ hafe medteked Heidnar Pioder / pad er so ad skilia/ ad hñ vilie ann Logmals z verkana z forpienostu þar Saluhelp nar giora. Pad añad/ Gud hañ leider Meñ til Truariñar fyrer ordit/ og petta ord bydur hñ Mońum ad predika. Jtñ. Gudz ord er Mañlegre skynseme omogulegt ad skilia/ ann Heilags Anda upplysingar. Pad prid ta/ til Endurfædingariñar liggur ecki alleinasta a Andanum/ heldur og so a Vatnenu eda Skirnine/ ellegar hafdi pesse Truade Blalendingur ecke hradat sier sud til Skirnarinnar/ og sud af hiarta girnst hana. Og merk pessa grein vandlega. Pad fiorda/ Slijk Trua a Jesum Christū/ hun giorer hiartad glatt/ ad Madur veit / ad Gud er honum mildur og Nadugur/ So sem S. Lucas seiger hier vm pena Blalendska/ ad hann hafe farid gladr sijna leid. Puiad huer kañ ad vera hryggur/ sa sem hefr

Nadugan

Nædugan og liknsaman Gud.

IX.

Hier tekur til Historian af hinum Heilaga Paule/huer ed og so mn sinar forpienostu og godra verka/odladest ad peckia Christum/ ꝛ fieck soddan haleitar gafur. Oss til epterdæmis/ad vier ecke oruilnost po ad vorar Synder sie storar/ helldur bidiū vm Nad og Myskun i Nafne Christi/og vitum pad fyrer visst / ad pad er oefad sem S. Pall seiger stalfur/1. Tim. th 1. Petta Lios af Nimne hefr ecki verid ein Elding/eda Reidarprumu leiptran/sem vm hā leiptradi. Helldr eitt Dyrdligt Lios/i hūiu Herrā Christr hefr latid Paulū sia sig/ so s hā stalfur sidar meir vottar.

Hier er fyrst merkianda eitt fagurlegt huggunar Traust/ad Herrañ Christur/ po hañ late sijna Kristna lyda ofsokn/ pa gleymer hañ peim ecki/so sem Nollde og Blode aualt piker/helldr lydur hā stalfur med pm/ so sem hā seiger til Paulū/ Pui ofsæker pu mig/ ꝛ. Hier epterfylger pad/ ad med pui peir Tyrannar ecki alleinasta hata og ofsækia oss Fatækar Manneskiur helldur Herrañ Christum stalfan/pa mun hann vissulega Frelsa sijna. So sem hañ hotar hier peim ofsoknarum. Ef ad þr vilia ei lata af ofsoknūe/ pa skulo peir spirna a mote Broddinum/ og skada sig stalfa og meida.

Næst pessare huggun er hier eiñ merkeligur lærdomur/ad Drottinn/ huer ed Paulum af Nimnū ofan skielfer/hā villdi ecki predika fyrir hm/ huad hā skylde giora/ Helldr vissar hm til Damaschum. Puiad hā vill/ at predikunar Embættid/hier a Jordu/sie ecki midr aktat/eñ so s talade pad hā stalfur af Nimnum ofan. Merk petta i mot peim Villuondum/ Sem fyrerlyta Predikunar Embætted og Sacramenten / Og fara med Andagipter.

I pridiu grein er pesse Historia i allann mata eitt lofligt epterdæme Kristelegrar jdranar/og Rettelegrar yferbotar. Og petta hid fyrsta/ Ad Madur jate og vidurkienne sijna Synd / og par fyrer skielfer Christur Paulum/af Nimnum ofan/ad hā ecki skule fara afraī i sijnū Syndū/ helldur lata af peim. Nuad hellst ad Madur med otta og hræddu seigi/ so sem S. Pall/Herra huad villtu ad eg skule giora? Pad er/Madur skal trua Euangelio/ ꝛ vona vppa syndaña fyrergiefning fyrer Christū/ sem oss er lofad og fyrerheited i Skirnīe/og par næst medtecka Christi

Nafn ꝛ þa Nad sem oss hefur veist/fyrer huerium Mañe/ꝛ koma oðrū til sluꝁrar Jatningar ꝛ vidurkiēingar. Þetta er ꝛ kallast Kristiligt liferne/Og nær þad so skiedur/þa mun ecke langt ad bīda epter ofsoknum Krosse og motgange. Þa med seinsta lærū vier ad bidia Gud/ꝛ veita hñ hlydne/ꝛ þokum oss i Truñe vppa Gudz fyrerheit/ad Gud hñ vilie vera oss nalægur/ꝛ Myskunsamliga vardueita oss fyr' Diofluñ ꝛ Neiminū.

Þad skiede og/þa Petur ferdadest vm kring etc.

Tuær Nistoriur standa hier/ Petur lęknar Ananiam huer ed 8. Ar hafde siukur verid/ꝛ vppreiser Tabea af Dauda. Þesse dasemdar verk/ꝛ oñur þuilik/eru visser ꝛ sañer Vitnisburder/ad Gud hñ hefur pockna a predikun Euangelij/Og þad/ad þesse Lærdomur/hñ er sa sañe Lærdomur/hū ed oss lofar og fyrerheiter Syndaña fyrergiefningu ꝛ allre Nad i Nafne Jesu Christi. Þar fyrer leggur S. Lucas þetta til/Ad marger hafe ordid Truader a Drottiñ. Þuiad fyrer þ hid sama hefur Gud latid þesse Dasemdar verk skie ꝛ verda.

X.

Enn sa madur neckur var i Cesaria etc.

Er ein merkelig Nistoria/huersu ad Heidingiar feingu Heilagann Anda/fyrer predikun vt af Jesu Christo/og vidu Skyrder i Nafne Christi. Eñ med þui at Postulanum sialfum þotte þta nisg forheyrt/þo Opinberar Gud þetta med tuefu moti. Fyrst Cornelio fyrer Engeleñ/þar næst Petro i eirne Syn.

Epterdæme Cornelij pryda og skryda Papistar mog/og halda þar vt af/at verkiñ god forþiene mikid/og sie Gude þægelig. Nier telū vier ei i mot/Eñ þad er ecki vor Tru/ at vier kuñum med vorum godū verkum at forþiena eda fa Syndaña fyrirgeifning. Þurat i þessare Nistoriu ma augliosiega sia/ ef Madur er ecki med ollu blindr/ad huersu Fromur sīn Cornelius hann er/ skule hann nockra von fa ad eiga til Himerikis/þa hlytur hann ad heyra Petrum/og verda Skyrdur af hñ. Nu er so hatt ad bædi Ordinu og Skirneñ/at an truar eru þau oss til einskis gagns.

Enn med þui ad Petr predikar fyrer Cornelio/ꝛ veiter hñ Skirn/leggiādi eckert til godra verka/þa er vt af þessu augliosiegt/at Cornelius hefur ecke fyrer sinn eiginleg verk/Nelldur fyrer Truna a Christum med teked Gudz Nad ꝛ Heilagann Anda. So sem Petur seiger hier sialfur/

Ad

Ad aller Spameñ bere vitne þar vm/ad fyrer Nafned Christi(enn ecke fyrer vor verk eda forþienustu)skule aller fa Syndaña fyrer giefning/þr sem a hñ trua.

Ja/segia Papistar/þo seig' Eingell af Himnū so at Bæn Cornelij sie alheyrd/og hñs Almosse sie i minne settar fyrer Gude ꝛc. Ner hofū vier ecki a mote/helldur mzkiennum vier/ad Gud hñ hefur þocknan a þm sem hñ ottast ꝛ hñs vilia giora/Og þ' i mot mislyka hñ þeir/sem lifa daglatanlega i sijnum Synduin. Og þad meir er/Vier segium/ad huar helsst ad ecki er Rettilig sdran/þar er eingiñ betran lifnadarins/þar kañ og ecke ad vera neitt Tru/nie fyrergiefning Syndañar. Enn vt af þessu ollu fylger ecki epter/ad vier fyrer vor god verk bdumst Syndaña fyrergiefning og eilift lijf. Helldur er þad so sem S. Pall seiger/Til Eph. i sdrū Cap./Vt af Nadinne eru þier Sæluholpner ordner/fyrer truna/og þad hid sama ecke af ydur til/Gudz gæfa er þat/ecki vt af verkum/so ad eingen hrose sier. Þessir ord eru sud lios og skyr/ad/ huer hann vill ecki vijsvitandi fara villt/hñ sier vel huer ar sie innminnur a mille truarinnar ꝛ godra verkaña/a milli Christi ꝛ vorrar forþienostu.

Truen a Christum hun bdlast Syndaña fyrergiefning/ꝛ þat eilifa lijfed. Þuiad Christur hefur alleina bijalad fyrer vorar Synder/og med sinum Dauda þad eilifa lijf oss forþient. Þetta saum vier alleinasta mz Trune til vor medteked/þad er/Vier heyrum þad i Euangelio ꝛ Trū þui/þad er/vier hyggium oss þar vid/ og vonum ad vier munum stijkrar hans Þ.jnu niotandi verda/so ad Gud hann mune medtaka oss fyrer sijn Børn/ꝛ alsta ecke vorar Synder/helldur forlata þær ꝛ fyrergiefa. Nu' ed slijk Trua hun er/þar ꝛ eiñen Heilagz Ande/ꝛ þ' epterfylgia ꝛ eiñen Rett god verk/Þau sem Gude vel þocknast. Þui næst/Af þui ad Gud hardlega þa bydur ytre siosse Kristeligt lyferne/ þa straffar hñ hardlega þa sem honū ecki hlyda/Eñ þeir sem eru hñ hlydner/þenn launar hñ/so sem vier hofum nog dæme medal Heideña Maña/. ad morgū merkelegū Mannum hefur Gud giefed stora Lucku og Sigursælld. Eñ a medal þss arg-er, ei Cornelij reikn inde. Þuiad med þui hñ lifde i bland Gydinga ꝛ heyrde Gudz Ord/og lifde epter þui/þa hefur hñ vitad Gudz vilia/ꝛ hefr hafe girnd til ad vera Gude hlydin/og bedid Gud þñ Rad. Slijkt hefur Gudi vel lykad/og hñ hefur verid stadfastur i tru. Bæn/ad hann mætti komast til Christi vidurkiennigar/og hefur feingit Helgañ Anda/og er ordinn Sæluholpin. Stor þ hid sama/stunda þu ad giora Gudz vilia/

Bid hñ vm Nad og Myſkun/pa mun hñ veita þier þad ſama ſem hañ veitti Cornelio.

XI.

Og er þad heyrdu Poſtularner/og Brædurner.

ER ein Hiſtoria / huerſu Poſtulanner z þeir adrer Læreſueinar hneyxſloduduſt a þui/ad Petur hafe geinged jnn til Heidinna Maña/og predikat fyrer þeim. Þuiat þeir voru eñ nu i þeirre meiningu/ad Gyding˙ſkylldu hafa nockra Fordilld fram yfer Heidnar Þioder/med þuiad þeir voru Gudz Folk/og hofdu hñs Logmal z þa rettu Gudz Þionoſtugiord. Sliſkt er eitt viſſulegt merke z Teikn þar til/ad þott þeir hofdu medteked Heilagā Anda/þa eru þeir þo ſamt meñ/ þeir ed villaſt kunna. Þuiad þeſſe er ſu hæſta Hofudgrein/hueria Mañleg Skynſeme kañ eie ad ſkilia/Ad hia Gudi er eckert mañgreinar alit(ſo ſ. Petur ſeiger)helldur þa bydur hñ fram ſijna Nad z Myſkun/ almeñeliga ollum Moñum/liſka þeim ſem meñ halda overduga/ ſuo ſ. hinñ odrū/ſ. mun hallda fyrer Gudz Folk.

Send þu meñ vt til Joppen/og lat kalla Simon.

I þſſū Capitula er þ ſierdeilis merkianda/ad Petr ſeig˙at Eingillinn hafe ſagt til Corneliū/ Þad Petr munde ſeigia hñ þau ord/fyr˙huer hñ ſkylldi Saluhialpligur verda og allt hñs Hus. Þeſſi grein vottar berlega og lioſlega/ad Cornelius hefde ecke ordid Sæluholpinn fyrer allar ſinar Bæner og allar ſijnar Olmeſur/ef at hñ hefdi ecki heyrt þa predikun vt af Jeſu Chriſto og Truad heñe. Nier vt af epterfylger augliosliga/ Ad vier allemaſta fyrer truna a Ordit Jeſu Chriſti/verdū Saluholpn˙/eñ eie fyrer vor eiginlig verk.

A þeim Dögum komu Spameñ fra Jeruſalem.

Þat er eitt merkelegt epterdæme/ at þr enu Kriſtnu eiga at ſia aum a ſijnum med Brædrum/og giarna hialpa þm pegar hallære edur oñur neyd er fyrir hondū/liſka ſo ſem þeir Griſku hialpudu hier þeim Fatæku Gydingum. Og þetta er ſa Rettelege og Kriſtelege hattur/ Med huerium Chriſtur hñ vill ad aller hluter ſkule ſameiginnliger vera/ a medal allra Kriſtinna maña/ad huer og eiñ hialpe odrū i neydiñe.

XII.

er ein

ER ein fagurleg ꝛ huggnarsāleg Nisiorta / hu" af vier lærū/ad þo Gud hñ late ofsokn koma yf" sīna/so s hi" skiedi/at Jacobus var liflatiñ af Herode/þa audsyner þo Gud sīna hialp/ꝛhugg ar sīna Kristiliga Kirkiu/ꝛ frels" hana dasamliga/ꝛ mꝫ omog uligum hætte. Þuiad huer Trude þui ad Petur munde sleppa vr hendū hins griña Herodis?. Þo skiede þad/ Eflaust fyrer aluarlegar Bæner añara Kristiña mana/so s Lucas liosliga seiger/ad sofnuduriñ hafi bed it oaflatnaliga til Gudz fyrer hm̄.

Til slykrar Dasamligrar hialpar hefur Gud sīna heilaga Eingla/ huerier ad þeim Kristnu/eru sierdeilis skickader/til at taka vara a þeim/ hialpa þm og vardveita þa fyrer olucku/so sem þar stendr 34. Psalme/ Eingill Drottins Reiser sīnar herbudur i kringum þann sem hñ ottast. Og 91. /Hñ hefur bodit sīnū Englū vm þig/at þr skule vardveita þig a ollum þīnum vegum.

I añañ mata er þetta epterdæme miog huggunarlegt/i mote ofsokn ar Mañū Gudz Ordz/ ad Gud slær Herodem med eiñe hradeligre plæ- gu/og lætur Madka vaxa i hans Hollde/ þeir ed hañ eta og drepa. Þañ eñ fa optast Gudz Ordz oviner og Euangelij ofsoknarar eiñ hryggelega enda/so sem dæme mꝛ sia til a ætt Mañum Herodis. Sa fyrsti Herodis Ascalonita ofsokte Christum og liet Drepa þau saklausu Børn. Þar fyrer straffade Gud hñ mꝫ einu faheyrdu Krankdæme/so sem Eusebeus vttar. Hans Sonur Herodes Antipas lyfliet Johannem Baptista/hann vard af Ladi rekinn/og af Romverium i vilegd hneftur til Leons Borg ar i franka Ryke. Þesse Herodes vm huern hier stendur skrifad/ huer ed Jacobum: lyfliet hañ var Brodur Son Herodes Antipas/ Rykte ecke ne ma sio ar/ og fieck eiñ hryggiligann og hradiligann dauda Dag/so sem Sancte Lucas hier seiger. Vm slyka hryggeliga afgongu attu Kongar ꝛ Hofdingiar vel ad huxa/og standa ecki moti Euangelio/ofsakia þ eie/ helldr medtaka þ mꝫ otta ꝛ litelæti/ꝛ packa Gudi fyrer þad/Ella munu Gud finna þa a sīnum tyma.

XIII.

HEr tekur til Nistorian hins heilaga Pals/huad hañ hefur ad hafst og vtrietti a medal Heidiña Pioda fyrer Euangelij pre- dikun. Þuiad hann ꝛ Barnabas voru sierdeilis þar til skickat er/ad þeir skylldi predika Euangeliū mꝛal Heidiña Pioda. Og

so sem adur er optliga sagt/ þa er þetta vissulegt merke og bsvissing/ ad Gud vilie høndla vid oss/ eckt epter vorum verkum og forpienostu/ heldur epter sine Nad og Myskunseme/ z oss Sæluholpna ad giora/ alleinasta fyr verdskulldā Christi. Þuiad huerñe kñ Serginars z adrer fleire Neid ingiat til sliskrar Gudz Nadar ad koniast/ ef ad Gud villde epter verkunū vid oss høndla?

Eñ þar Sancte Pall gisrer blindañ þañ galldra Mañ/ þat er sier deilis Jarteikn/ huar med Gud hefur viliad heidur veita sijnu Euang./ og þann Tofra Mann ad skōm giora fyrer Nienienum. So sem hann enn nu Optsinis opinberliga straffar Gudz Ordz forsmanara og/ Ofsoknara.

Þa stod Pall vpp / og benti til hliodz med hendenni.

Nier predikar S. Pall fagurliga/ huersu ad Christr sa s Dauds vakt fyrer heitū sie komiñ i peñañ Heim/ Madr ordinn af Johañe Baptista bodadur/ af Sydingū Krossfestr/ z a þridia Deigi vpp vaktur af dauda. þetta allt bsvissar S. Pall vt af Ritninguñe/ z Syndaña fyr giefuing/ fyrer Christum. Og aminner þar med/ ad menn fyrerlyte ecki sliska Nad heldur medtakr hana med þackargiord. Og einkañliga tru þesse ord vel merkiande þar hann seiger/ Ydur verdur kodur Syndaña fyrergiefuing fyrer Jesū Christū/ af ollu þui huerju þier gatud ecke cettlater ordner fyrer Moysis Logmal/ Eñ huer hñ Truer a peñā sa er rettlatur. Nier stendur liosliga/ ad Madurinn kann ecke fyrer Logmaled rettlatur ad verda/ heldur alleinasta fyrer Truna a Christum. Þesse predikun huer olydanleg fyrer Heimenum/ þar fyrer verda þeir S. Pall z Barnabas ofsokn at lida.

XIII.

Og þad skiede i Jconia etc.

Hier seigr fra þui/ huad Pal z Barnabam hefr skied i Jconia Listra z Derbē/ sem er/ at Diofullinn liet þa vantruudu Gyding a koma vpphlaupe af Stad/ so ad S. Pall vard Grioteleminn. Sliks mat Madur vænta/ ef hañ vill rettelega predika Gudz Ord/ þuiad Diofullinn heldur fast a Afguda Dyrkanine og forblindar Mannana hiertu so þeir skulē ecke lata af heñe. Þar af koma/ osamþyckiur og ofsoknir enn ecke af Euangelio/ Heldur af þui ad menn eru suo

eru so hreckvisser og forblindader / ad peir vilia þ ei medtaka/og lata af sinne Afguda Dyrkan.

Og Madur nockur i Listra sat Fotahrumur.

I Listra giorer fyrst S. Pall eitt stort Dæsemdar verk/a þm hallta Mañe. Par næst hefur hñ eina merkeliga predikun/i giegn peirra skurgoda Dyrkan/at Meñ skule lata af henne/og vegsama Gud og akalla hñ/hũ at sina Nad syner i þui at hñ giefr Dogg z frioſsama tijma oll um Krimenum. Og eſtauſt hefur S. Pall ecke lated sier nægia ad tala hier vñ med þessum ordum/Helldur hefur hñ z visselega lagt þad til/at Gud hafi myklu meir z framar syni sijna Nad z Myskũ vid oss i þui/ ad hñ gaf oss sinn Son/og liet hñ Deyia fyrer vorar Synder. Nuer hlutr ad er hitt vissasta merke og Teikn/Gudz Fodurlegrar Nadar z gioſsku vid oss auma Synduga Menn.

Nier er z eitt merkilegt epterdæmi/at eingiñ skal leita sinnar eiginligrar vegsemdar og valldz med predikunar Embætte Gudz Ordz/ helldur þyſar mñ þar til/ad peir giefe Gudi alleinasta Dyrdina.

Inidurlagenu er hr eiñ nytsamligr lærdomr/at Paulus z Barnabas predika ecki alleinasta Gudz Ord/helldr vitia peir aptur safnadarins/z koma þangad aptur sem peir fyrr voru ossokter/ og hugga Bradurnar og aminna þa. Þuiad med þui ad Euangelium i þessum Heime kañ ecki vera an ossoknar/þa er naudsyn ad aminña þa enu Kristnu opt z osialld añ/so sem S. Pall giorer hier/ad fyrer margar harmkuælingar hlytur Madur ad ganga i Gudz Ryke.

XV.

Og peir nockrer seni ofañkomu af Judea.

Er ein merkilig Historia i þſſũ Capitula/hueria olyktan Postularner hafa giort vpp a þa spurning/s sumer Meñ kiendu/ Ad þad vare ecki nog til Saluhialpar ad Trua a Christum / Menn yrde og ad medtaka vmskurnar Skyrn og Moses Logmal. Nier vrskurda Postularner fyrst/epter Rædum S. Peturs/ad meñ skule ecke leggia Mohses Logmal vppa a Heidna Menn/ med þui ad Gud hann hefur giefit Heidnum Mønñ Heilagañ Anda fyrer Euangelij predikan. Og tuær merkeligar greiner setur S. Petur hier fram. Su fyrre er þesse/ad fyrer Truna a Jesum Christum verde hiortun hrein/

Þad er/þau fa Syndaſta fyrergiefning og þad eilifa Riettlæted. Su
onnur/Ad þad ſie ad freiſta Gudz ef þeir vilia leggia Logmalſins Ok
vpp a Men̄/huert eingiſt Madr hefur gietad bored/og ecke þeir heilogu
Fedur. Þad er/ſo miked ſagt/Logmaled aklagar og ſkulldar alla Menn/
Eingum hefur Logmaled nockurn tima vppfyllt. Þar fyrer/huer hann
vill eige mztaka Chriſtum fyrer paſi einka arnadar man̄/helldur huxar
ſier Saluhialpligum ad verda fyrer Logmaled og ſijn eiginleg verk/haſi
ſkiedur rietk þo han̄ fare til Helvytis. Þuiat Gudz ſkulu men̄ eie freiſta/
z ei mz s drū hætti Saluhialpar leita/ eſi hū ſialfr hefr til ſett z ſkickat.
Einkū s er/ad hū vill fyrer ſijns Sonar Dauda hialpa oſſ fra ſyndunū/
og til þſſ eilifa lyfſins

Epter þad þeir þögnudu etc.

Þui næſt alyckta Poſtularn' epter radū Jacobs/Ad mz þui Moyſes
er Leſtin i ollum Skolum z Samkundum/þa ſkulu Men̄ fordaſt Skur-
goda Forner/ Saurlyfi ſialfdautt z Blod/vegna hneyxlūar. Skurgoda
forner/ giefa til efne til Skurgoda Dyrkunar. Frillulyfe er fyrerboded
adur i ſtietta bodordi. Poſtularner leggia z þat til/at men̄ ſkule ecki eta
af þui s ad ſialfdautt er/ edur ecke er af Blode hreinſad/Ecki þar fyrer/
ad þad ſie Synd ad eta þad(ſo ſem þad vier og ecki fordunſt þad pen̄a
Dag)helldur nied þui ad Moyſes var Leſin̄ i Skolum/z Gydingar for
deduſt vandlega hid Kafnada z Bloded epter ſijnum gomlū vanda/ at
þar af ei ſkylde koma oſamþycke a mille Gydinga og Heidingia/Þuiat
mz þui ad þeir huerutueggiu voru lider og Limer eins Nafudz og biuggu
til ſamans/þa vrdu optſiiis huorer ad eta og Drecka med odrum. Suo
hefr nu þeſſe ſickā Gudz verid alleinaſta til ſampickis a mille Gydinga
og Heidingia. Eſi̇ med þui ad nu þarf ecki ſuoddaſi oſampycke ad ottaſt/
þa er þſſe ſickā fallin/þuiad a mzal Heidingia er eigin̄ þorf a heñe ſo s
a medal Gydinga var i þū tima.

Eñ epter nockra Daga ſagdi Pall til Barnabam.

Hier ſeiger huerſie Pall z Barnabas verda oſamþycker ſijn a milli.
Pall vill ecki hafa Marcum i peirra foruneyte/af þui hann hafdi vikit
fra peim i Pamphilia. Eſi̇ Barnabas vilde hafa han̄ mz/þui han̄ var
Syſtурſonur hans/ ſo ſem þar ſtendar Coloſſ. 4. Suo ſiaum vier ad opt
kaſi̇ miſlynde ad koma til a mzal Heilagra Manna/þar ed huerutueggiu
hafa þo goda meining. Þuiad Pall hefur ſtora aluoru i fraſie / enn

Barnabas

Barnabas fer ad med hægd og godsemd.

XVI.

Enn er hann kom til Derben ec c.

Fyrst er hier ein miog nytsamleg Historia/at Pall vmskier Timotheum/ecke fyrer þann skuld/ ad hañ verdi ecki med odru moti Sæluholpinn/helldur giorer hann þad Gydingum til gagns z i Kiærleika vid þa/so ad þeir skule ei hneyxla sig. Þuiad Fader hans var Grisk̃r Madur. Þuiad med Kristilegu frelse skal Madur suo fara/ad hann gleymne ecki Kiærleikanum þar mz/Lyka so sem adur fyrre fyrerboed var Heidingium Bloded og þad Kafnada vegna Kristelegs Kiærleika z sampyckis/Nuad þo Gud hafdi alleinasta fyrerboded Gydingum.

Su Syn sem hiñ heilage Pall sa er z vel merkiande/at eiñ Madur vr Macedonia bad hann og sagde / Far þu i Macedonia og hialpa oss. Þuiad þtta er ett vissulegt merki/ad skule oss aumum Mañum hialpad verda fra Syndiñi og Daudanum til þss eilifa lyfsins/þo hlytur þad at skie fyrer predikan Heilax Euangelij/i hueriu Gudz giæska vid oss/og vel giorningar vors liufa Lausnara Jesu Christi oss til handa / verdur oss kient og predikad og framboded. Hier heyrer og þad til sem hier stendur vm þa i Lydia/at Gud vilde opna vor hiorta fyrer siñ Heilaga Anda/so ad vier hofū goda gixtne a þui huad oss predikad verdur.

Eñ þad skiede þa vier geigū til Bæinar/ad Stulka.

I þessare Historiu eru margar greiner/og allar vel merkiaude/Fyrst þ/at Diofullin er eiñ spasagnar Ande/og seiger opt fyrer oordna hluti. Þad añad at sliꝯkre fyrersogn skal eingiñ treua/ Þuiad ef meñ mætte aun Syndar slyka Spasagnar meñ ad spyrna/þa hafde S. Pall ecki þñar spasagnar Anda otreked af þessare Stulku. Þad prikia/ad S. Pall vill ecki lyda Diofuleñ þott hann satt seige. Þuiad hñ veit ad sa hiñ vonde Ande/hann seiger þar fyrer stundum satt/ ad hann kuñe þa epter a þess helldur at leida meñ i Lygar og sviꝯkia þa. Þad fiorda/Þegar Heimureñ lydur nockurt Tion a eignum og audæfum/þa lætur hann Euangelium fara/ og vill ecki hafa þ/ so sem hi[illegible] ma sia a Herrum þssarar Stulku. Fimta/Nuer ed Euangelium predikar/ hann hlytur ofsokn at lyda. Enn allu þessu kañ Gud so ad snua/ad þad piene til Gudz Dyrdar og meñ

til Sæluhialpar. Þuiad hefde Paulus ecki Fiatradur verid þa hefde Myrkua Stofu Meistarinn ecke Truadur ordit med øllum sijnum. Þar fyrer er þetta eitt huggunarsamlegt epterdæme / ad hañ med vndarlegum hætte/ s er fyrer eiñ Jardskialfta kiemur so langt/ad hñ spyr at huad hã skule giøra/ so ad hñ verde Saluholpenn. Nier skallttu huggleida/ad S. Pall kieñer honum eckirt annad vtan ad trua æ Christũ/og predika hñ Euangelium/ og Skyrer hañ. Þuiad god verkinn ad giøra/ þad heyer ei þar til/at vier verdum fyrer þau Sælholpner/helldur at vier veitũ Gudi Hlydne þar med/og prũfum hann Matth: 5. So ad vier hefũ ecki eina vonda Samuisku.

Þad sydasta sem vier skulum hier hugleida/þat er þetta/At S. Pall vill ecki fara a laun vr Myrkuastofuñe/helldur vill hñ ad þeir sie opinn berlega leidder þadañ/ til eins vitnisburdar ad hñ z hans fylgiarar hefde oriett skied. Þuiad Kristner Meñ eiga at forsuara sijna æru z gott rykte huar þr kuña/so ad lærdomureñ verde ei þar fyrer lastadr.

XVII.

Þessum Capitula eru priar Historiur/Sem er huad S. Paull hefr giort predikat z lidit i Tessalonica i Berroe/z i Athenas. Og er vel merkianda/ at a medal Gydinga vpphefur hañ sijna predikun med Spadomum og fyrersognum vt af Christo / At þesse Jesus hñ sie Christus/og hñ hafe Ordid epter Ritninguñe ad lyda Dauda og Pijnu/og af Dauda vpp aptr ad Risa. Eñ i Atheno Borg a medal Heidingia / vppbyriar hann sijna predikun med aminningum til Idranar z yferbotar/straffar þeirra Afguda Dyrkonn/og kieñer þeim/ ad su einasta retta og sanna Gudz Þionusta sie þesse/ad Trua a Jesum Christũ/sa ed Veralldar Kringluna skal Dæma i Riettlæti/Þad er/alla þa sem æ hann Trua/giører hann riettlata og Syndlausa. Lyka so sem S. Pall hefur nu adra predikun fyrer Gydingum/z adra fyrer Heidingium/ So sier Mañ/ad med sijnum hætte bregdur huerium hier vid. Gydingar fyllast af ofund og ædslum/og vilia ecke hafa þennann Krossfesta Jesum/Gefa Paule skuld at hañ sie eiñ vpphlaups Madur/og afvega leide og ville Menn. Enn Heidingiar hallda Euangelium fyrer spott/ og hlæa þar ad þui/ ad Paulus hann vill koma Mønnonum til ad Trua Vpprisu framlidinna. Enn hier ma sia/huersu fast sem þad Drofullñ helldur Mannanna hiørtu/þa opnar þo Gud Niortun nockra Manna

hiær

fyrer ordit/so ad Þr mzkaka Þ z trua þui.

Og nockrer meñ hielldu mz honũ og vrdu Truader.

Þesse predikun s Pall hafde i Attena er miog Meistarlega samsett. Þar stendur i Griskum Sagnabokum/ad eitt sinn vard suoddan hallæri i Atteno Borg/ad Meñ otu Lysnklæde/ad sedia peirra hungur nied. Eñ med þui ad heidingiar voru otrud hneygder til Skurgoda Dyrkunar/peg ar þm illa gieck/z i slykre halldære villde engiñ Gudz pionusta hialpa/ þa stendur skrifad/ad peir hafe vppbygt eitt Nytt Alltare/og þessa yfer skrift sett þar vpp yfer/Gud minn Esie/Europe z Affrice/Þeim okienda og framanda Gud. Meinande so/ ef ad nockur stadar i odrum stad være nockr Gud/ sa sem hialpa kyñe/af huertum peir ecki vissi/þann eñ sama villdu Þr z eiñen heidra z fa hñs hialp i siñe neyd.

Vt af slykre yferskrift tekur S. Pall til efne til siñar predikunar/og seiger/Þier medkiennid ad þar sie eiñ Gud huer ad ydur er okiendur. Eñ hann same ersa/vm huern eg tala z predika/huern ad þier ecki pecked/ Eñ adur enn hann Vtskyrer/huer þesse Gud er/ þa straffar hann fyrst peirra Skurgoda Dyrkan og seiger/Gud er eiñ Skapare og Herra yfer ollum hlutum. Þar fyrer er þad stor Heimska/Ad Menn hallda Gull Silfur Steina og Krist fyrer Gudi/huad af mannũ verdur Smidat/og Menn veita þessum hlutum pionustu/So sem þier giored. Nu vill Gud fyrergiefa ydur þetta huad þier hafid giort/ þuiad þier hafed giort þat af Vuitzku/Og hñ bydur ydur/ad þier skulud Trua a sinn Son Jesum Christum.

XVIII.

Þier seiger huad S. Pall hefr giort i Corintho Borg/og huernin honum hefur þar geinged/at þott alla tijma sie nockrer Þr Meñ sem or ord medtaka/ þa eru peir þo fleire sem þar standa a mote/og þad ofsækia. Þar fyrer skulu Gudz Ordz pienarar þussu venjast/og huxa ecke peir mune hafa goda Daga þar vt Af. Þess betre meining sem Madur hefur vm adra/og þess vandlegar sem madur Kostgiæfer ad kienna og vnderuisa odrum/ Þess meire Opacklætis/hatturs/ofundar ofsoknar skal Madur þar fyrer vænta. Hier vpp at meiga aller ordsins Pienarar sig reida/z ottast þad ecke/heldur hallda afram med allre Kostgiæfne/z hugga sig vid þau ord/sem hier verdur sagd vid S. Pal i Syn/Ottast þu ecke heldur tala þu og þeig ecki/ Þuiat eg er

med þier/ z eingiñ skal þier a nockr stianda þier til skada. Sliðkt er alleinasta talad vid S. Pal/ Enn þo ecki alleinasta hans vegna/ Heldur vpp a þ ad aller adrer fromer predikarar skulu taka þar af glede z huggun. Þar S. Pall Rakar sitt Nefud i Kenchria / Þar vm stendur scirna Skrifad.

Eñ þar kom eiñ Gydingur til Ephes: Apollo at nafni

Vm peñañ Apollo og Skyrn Johañes verdur talad i epterfylgiande Capitula.

XIX.

Hier er ein sierleg Historia/ ad þeir i Ephesos Borg/ sem adur voru Skyrder med Skyrn Johañes þr verda hier z so skyrder af S. Pale. Af sliðku er ad sia/ so sem at være nockur mismunr a mille Skyrnar Johañis og Christi. Itm. Suo sem Skyrn Johannis hafde ecki stodad til fyrergiefningar Syndanna. Og þetta epterdæme hafa þeir Endurskyrarar fyrer sier/ Ad þr Skyra Meñ vpp aptur.

Hier er fyrst hugleidanda huert þar er mismunr a mille Skyrn Johannis og Postulaña. Hier vm er adur fyrre noglega talad/ ad þar er eingiñ greinar munur a milli/ Johañis hefur so vel Skyrt vppa Christiñ til Syndaña fyrergiefningar/ þa sem þeran giordu/ so sem Postularner. Þuiat Johañes er ecki Predikare þss hins gaula Testamentis/ heldur hins Nyia. So kallar z S. Marcus med liosum ordū Johañis Skyrn/ eina þranar Skyrn/ til fyrergiefningar Syndaña. Eñ þesse er mismunur ad ems hier/ ad Johañis skyrdi vpp a Christiñ/ hū ed koma mūde og sig opinbera skylde. Eñ Postularner þr Skyrdu vppa Christiñ edr i Nafne Christi/ huer ed nu var komiñ i sitt Embætte/ og þar epter a bitalade fyrer Heimsins Synder/ er Daeñ og af Dauda vpp Risen. Eins sem vier nu Skyrum vpp a Christum huer ad fyrer løngū komeñ er / Daeñ og vpprisiñ. Sliðkur mismunur a tīmanū vmbreiter ei Skyrninne/ þegar Menn eru Skyrd^ i Nafne Jesu Christi / a huerium tīma Sem þad skiedur.

Af þessare vnderwisan epterfylger nu/ huar fyrer Paulus hefr Skyrt þessa/ sem adur var med Johannis Skyrn Skyrder / Med þui þar er eingin mismunur a mille Johañis og Christi Skyrnar? Hier skalltu so til suara/ At þetta er ei þar fyrer skied so sem at hafe Johañis haft eina ofullkom

ofullkomlega Skírn/fyrer hueria peir hafa ei feinget Syndãa fyrergiefnung sem Trudu hans predikun. Þuiad so sem adur er sagt / þó hefur Johañis Skírt til Syndana fyrergiefningar / Og þad er visi ad þeir sem Andast hafa epter slíka Skírn/z ecki lifdu so leinge/þangat til at Christur baud Postulunum sijna Skírn/ Þeir enu somu hafa vissulega feingid Syndãa fyrergiefning/fyrer Skírn Johãis/zeru Saluhelpnar ordner/vegna truarinnar a þañ Christũ skema skylde.

Eñ med þui ad Johañis/hann skírde nu til Christum huer ed koma skylde epter hañ/ eñ Postularner peir Skírdu i Nafne Christi/ huer ed fyrer longu komiñ var/zhuer ed bot zbtaling hafde giert fyrer Synder nar mz sijnum Dauda a Krossinum/ og fra Daudum vpp aptur Risek. Þetta er sokiñ/huar fyrer ad peir sem af Johañe voru Skírder/ vpp a þañ tilkomanda Christum/ad þr vrdu ad lata Skíra sig af Postulunũ i Nafne Christi/huer ed þa þegar komeñ var/z sig hafde nu alla reidu Fornfart. So er nu Skírnen vppa bædar sijdur jafn. Þuiad eins sem Postularner Skírdu vppa Christũ/so Skírde z Johañis vppa Christũ/ z fyrerhiet i siñe Skírn fyrer Christum fyrergiefningu Syndana/ ellũ þm s Trua a hñ/so s a þ Lambet Gudz huert ed Veralldarinnar synder burt taka munde.

Eñ Johannes/af þui hñ vppkyriade sitt predikunar Embætte fyrr eñ Christur/þa Skírer hñ vppa þ hid sama s Christe atte ad fullkomna. Eñ Postularner hofdu þa bñfalning at Skíra vppa Christum/huer ed alla reidu hafde alla hlute vtriett og fullkomnad/huad helst til mannsins Saluhialpar Naudsynligt var. Slíka Postulana Skírn/hefur eingñ þorad ad forackta/vnder þa grein/so sem hañ vilde bliſa alleinasta vid Skírn Johannis. þuiad slíkt hafde verid eins/ suo sem hafe hann ecke truad ad Christur vare kominn og sig stalfann Offrad fyrer Nauasins Synder.

I aña mata fylgde þessare Postulana Skírn ein sierleg Nad s er/ ad peir sem Skírder vrdu/peim var giefeñ Heilagur Ande synelega/ og margar adrar Dasemlegar gæfur. Þetta fylgde ecki Skírn Johañes/ Eñ þo samt hefur Johañes þad fyrer spad/þa ed hñ sagde Joh. 1. Eg Skíre mz Vatne/Efi sa er komeñ a medal ydar/sem þier peckit ecki/hã er sa sem epter mig mun koma z e. þuiad slíkt Dyrd hefur til heyrt Herranum Christo alleina/til eins vitnisburdar/ad vier skulum vita/ad hañ er sa sem oss hefur forþient þañ Heilaga Anda/z huers vegna ad Feder

 ũ hñ

eñ hñ vill oss Heilagañ Anda giefa. Af slijkre Dyrdlegre Dasemd vissu peir i Epheso eckert / par fyrer lietu þr Skijrast af hinū Heilaga Pale/ Ecki so sem at Johañis Skijrn hefde verid Rong edur oriett/ helldur vpp a pad/ ad peir par med medkiendu/ ad Christur / vppa huern peir voru Skijrder/ hañ hefde nu alla reidu endad sitt Offur/ z peim syndaña fyrer giefning vtoegat. Og til vissulegs vitnisburdar hier vm/ pa feingu peir z Heilagan Anda/ so s adrer þr s Skijrder voru i slijkre tru.

Par fyrer ma petta ei heita meire Endurskijrn/ suo sem ad hefde S. Pall par fyrer Skijrt pa/ ad peir være ecki adr rettiliga Skijrder. Puiat par þr lietu sig Skijra mz Johañes Skijrn/ vppa Christum sa ed koma skyllde/ þ gierdu peir retteliga. Enn po lijka vel vrdu peir ad lata Skijra sig vppa Christum/ huer ed komenn er/ og buenn er at Endurleysa Mann ligt kyn/ z at peir medtaka openberliga/ vitnisburd hins Heilaga Anda/ Par fyrer kuña peir Anabaptiste med pessare Historiu ecke ad forsuara sina villu/ peir sem ad Skijra Meñ vpp aptur/ af þui ad peir halida pa fyrstu Skijrnena ranga vera/ og til einkis. Huer suo gierer/ hañ helldur Gud osañinda Mann i synū fyrerheitum. Þuiad huer þann slijkt Gudz fyrerheit i Barna Skijrninne helldur fyrer sañleikañ/ hañ lætur sier par med nægia/ og lætur ecki Skijra sig vpp aptur/ Suo sem blinda villufar ande Folk gierer og huar med pad marga Meñ viller og afuega leider.

Hann gieck jñ i Samkundu Hused.

I pessum paragrapho ero tuær greiner. Fyrst pesse ad S. Pall hñ Bannfærer pa forherttu/ ogpa sem ad vondslega toludu vm Gudz Ord fyrer odrum Monnū/ og slijtur pa fra sier z vill ecki ad peir skule fram ar meir heyra sijna predikun. Þuiad opinberlegar Gudlastaner a eingiñ Madur ad lijda/ allra sijst Gudz Ordz Pienarar.

Pad añad at peir enu siuku fa heilbrigde/ z vonder Andar fara vt af Moñū/ alleina af þui ad peir komu vid S. Palls Klæde. Slijkañ krapt hofdu Klædeñ ecki i sialfu sier/ suo sem papistar par fyrer saman safna Helgedomū framlidiña/ og tilbidia pa/ Helldur hefur Gud hier mz viliad stadfesta lærdom S. Pals/ og sitt Heilaga Euangeliū/ ad þ sama sie ein soñ og Rett predikun/ og Gude vel pægelig. Par fyrer eiga Meñ ongua vegfemd nie Bæna akall ad veita pessum Klædum nie hallda pau betre eñ soñ Klæde/ helldur trua Euangelio z medtaka S. Palls lærdom. Eñ hier til hafa papistar ecki pa Helgadoma/ helldr til Afguda Dyrkunar.

Enn

Eñ nockrer freistudu vt af vmhleypings Judum.

Þetta er ein merckilig Nistoria/i huerre sia mæ/ ad Diofulliñ lætur ecki yfir viña sig med ordum/so sem þeir papistar halda/ad Meñ kunne vt ad reka hann/ skielfa edur hræda med særingar ordum/med Krossum/ Teiknum/med vigdu Vatne og sallte/med Kluckna hliodum. ꝛc. Nellde huer hañ vill nockud viña af Diofslinum/þat hlytur allcinasta skie fyrer Truna a Jesum Christum. Þuiad huad hialpa þau merkiligu ord þessu Gydingum/þar þeir seigia til Diofslaña/Vier særum ydur fyrer Jesum huern Paulus predikar/Ja ad soñu Diofulliñ spottar þa ecki ad eins ꝛ seiger/Jesum þecke eg og so Paul/eñ huerier eru þier? Nelldur þa slær hñ þa þar ad auk og særer þa/so ad þeir verda ad hlaupa vndañ/ so sem opt hefur vid bored og skied þa særingar Meñ i þaua dominum. Þuiat huer hñ er ecki Fromur og Riettruadur/hñ drysse sig ecki þar med Diofulliñ/ og huxe hñ ecki ad hñ mune fa nockurn sigur a hñ/ huxe hñ helldr vñ þ ad Diofulliñ mune verda hñ yfersterkare/og ef hañ giorer ei jdran/þa mune hñ fyrerkoma hñ fyrer lyf ꝛ sæl.

Þar komu og marger sem Truader voru ordner.

Þetta er ein merkelig Jatning rettrar Truar/ad þeir Ryku Tofra meñ breña þær Bækur s verdr voru sex hundrud Gyllena/Þuiat ef hñ hefde geymt þær/edr sellt þær odrum Mesium/þa hefde adrer hneyxlast a þñ og lært illt af þeim. Þar fyrer var þad best ad brenna þær/Nuad hid sama Menn skulu og so gisra vid allar hneyxlunarsamlegar Bækur Likneske og adra hlute þa s Meñ hneyxla sig a.

Eñ i þañ tyma hopst ei litell Vpphlastur.

Nier seiger huersu ad þar reis vpphlaup vpp i giegn Þæle/af þui ad nockrer þeir sem auñing hofdu af skurgoda Dyrkaninne/ þeir ottast ad minka mune þeirra auminngur og grode/ ef ad Menn medtæke Lærdom hins Heilaga Palls.

Eins geingur þad eñ nu til a vorum Dogum/ef at paueñ hñs Byst upar Mukar ꝛ prestar/ottudust ecki þat at myncka munde þeirra magt og Metord/þytekter og Rykedæmde/þa munde þeir ecki huxa storligt vm huad huer predikade eda Tryde. Eñ med þui ad þeir ero stadder i soddañ astrydu/ og sia/huersu ad Diofulliñ syner þeim Kongarykiñ Heimsins/ og Tiesiodu/og helldur eñ þeir vilie þtta missa/þa falla þeir fyrre framm

og til bidia hañ. Ef eiñ Rietkristiñ Madur hañ giorer pad ecki/ helldur vijsar hann Dioflinum fra sier/ z helldur sig vid Gudz Ord/ s par stendr Matthei 4.

XX.

Enn einn Puottdag et e.

Hier stendur fyrst eitt mikid Dasemdar verk/ at S. Pall lijfgar aptur pad Ungmeñe/ sem fiell nidur vm priu Lopt/ z Daudur var vpptekiñ/ Petta er vijsulegt merke at Christr huern Pall predikade/ hann er eiñ Herra yfer Daudanum/ og Euangelij er sijk ein Rieñig/ at fyrer hãa skulum vier hafa lijfid/ ef at vier Trujm put/ og Nolldum pad fyrer sannindi/ sem oss verdur fyrer Christum lofad og til sagt.

I fra Mileto sende hann t til Ephesum.

I añare grein stendur hier ein aloarleg z merkelig aminíng til Olld unganna/ hueria Pall liet epter vera i Asia. I Pessare aminningu setur hañ peim fyrst fyrer sialfs sijns epter dæme/ huernen hann hafi kient og vnder vijsad peim trulega med allu lijtelæte / Med morgum Tarum og freistingum/ og huerse hann hafe boded peim Gudz Ord/ ad peir skylcu giora Idran/ og trua a Herrañ Christum. Puiat i pessu tueimur greinu er allur Euangelsk lærdomr falin z folgin. Pui næst seiger hñ peim fra/ huernen sier sialfum mune ganga/ z huerse pat hñ mun fangadur verda z fiotradur til Jerusalem/ z frankuæmda z enda so sitt kall z Embætte med glede og fognude. Og aminer þa þar fyrer/ med pui hañ mun ecki vpp fra peim tijma til peirra verda komande/ þa skule þr hafa hñs epter dæme sier fyrer Augum/ og huxa þar epter/ og hafa goda giætne a sier sialfum og Kristeligum sofnude sem hia peim er/ Puiad Diofullin mun ei hallda kyrru fyrer/ helldr mun hñ koma vpp med Villur z Rangann lærdom peirra i mille. Og hñ setur hier fram eitt sierligt aluarligt Ord/ þar hñ seiger/ hafid gat a Hiordinne yfer hueria Heilagr Ande hefur sett ydur/ hueria Gudz Sonur hefr vtuegad med sijnu eigin Blode. Pessa aminíng eiga aller predikarar z Salusorgarar vel z vandliga ad merkia og epter ad huxa.

Eñ mz pui su eñ leideliga agirne giorer mestañ skada Gudz Heilaga Euangelio/ ecki alleinasta hneyxlunarinar vegna/ helldur pess vegna ad

meñ

Meñ þeigia opt yfer Saklleikanum vegna Fiar ǽ peninga ǽ auiñings/ og predika þad sem Monum vel pocknaſt/ Þar fyrer ſetur S. Pall þm̃ fyrer ſialfs ſijns epterdæme hier i nidurlæge ſijns Mals og ſetger/ Þier vited ſialfer/ eg hefi ei giort ydur nein Þyngſl/ helldur hef eg erfidad med m̃num Hendum/ Þuiad ſælla er ad giefa heldur eñ þiggia. Þar fyrer þa ſkal engin taka predikunar Embætte vpp a ſig/ vpp a þa meining/ ad hñ vilie audga ſig/ ǽ fa mikiñ Rꝛkdom ǽ heidur/ ſo ſem Paueñ gierer og hñs ſelſkapur/ huar af øll olucka er jñ komiñ i Gudz Kriſtne.

XXI.

Yrſt er hꝛ eitt merkeligt epterdæme vm hreyſte ǽ ſtodugleik S. Palls/ ad hann vill helldur lijda huad ſem ad hendum kiemur/ helldur eñ þad hann yfergiefe Euangelium/ ſuo ſem hañ ſeiger hier/ Eg em reidubueñ/ ecki alleinaſta ad lata mig binda/ helldur og ſuo ad Deyia til Jeruſalem/ vegna Nafniſins Jeſu Chriſti. Sliſkt hiarta og ſliſkann hug ættu þeir aller Gudz Ordz þienarar ad hafa/ Elligar kunna þeir ecke ad ſtandaſt/ þegar Ofſokninn og Freiſtinginn kiemur.

Þa þeir høfdu þad heyrt vegsømudu þeir Gud.

Þetta er eins og þad/ huar vm̃ ſkirfad ſtendur i fim̃tanda Capitula. Þuiad Poſtularner ſeigia ecke ad Paulus hafe rangt kient/ i þui ad hñ liet vmſkurnar Skyrnina og adra Moyſes ſetninga nidurfalla a medal Heidinna þioda/ Helldur med þui hñ var nu til Jeruſalem/ þar ed Logmaled var eñ nu halldit/ þa vilia þr ad hñ ſkule giora nockud fram̃ yfer ſkylduna/ og vijkia i nockru/ vegna Gydinga/ vppa þ ad eingiñ ſteyte ſig a hm̃. Hier vt af hrosar S. Pall ſier ſialfr/ oſſ til epterdæmis 1. Cor. 9. Þott eg ſie (ſeiger hñ) frials fyr huerium̃ Mañe/ þa hef eg þo giort mig ſialfan̄ ad huers Mans Þion/ Gydingum em eg orden ſo ſem Gydingr/ vpp a þad eg ſigre Gydinga. Og þeim ſem vnder Logmalino eru/ þ er/ þeir ſem þa meining høfou/ ad þeir yrde ad halda Logmaled/ þm̃ em eg ordiñ ſo ſem vnder Logmalinu/ ſo ad eg viñe þa s̄ vnder Logmalino ero.

Þar fyrer leggia Poſtularner þetta til/ Þeim truudum ſem ero vt af Heidingiū høfum vier tilſkrifad/ ad þeir ſkule eckirt halda af þeſſu. Sy ſem þr villdu ſagt hafa/ Giored þetta Gydingum til gedþeckne/ Heiding ta vilium vier ecki hier med þyngia/ ad þeir ſkule halda Logmaled/ heldur huad þeir halda af þui/ ſo ſem ad er vm̃ þad Kafnada/ og Blod/ þad

hallda þeir Gydingum til gedheckne/so ad þeir stygge þa ecki þar med. Enn þat sem ahrærer heite og hofud racksiur/ les þar vm i fiordu Bok Moyses i Sietta Cap:

Eñ sem þeir stó Dagar voru lidner:

Hier tekur Historian til /huernen ad Gydingar grijpa Pal/og draga hñ vt af Musterinu/og slæ hñ/og þeir hefde hañ snarliga lijflated/ef at yfer Hofdinginn hefde ecke suo snart komed og tekid hann fra þeim/Og giætt hanns.

XXII.

Þier Meñ goder Brædur og Fedur.

ER ein Historia/i huerre S.Pall skyrer fra/ med huerium hætte hñ sie vm vendur til Christū/ þar hñ var þo adur hiñ grimmaste ouinur hñs/og hñs Kristiligrar Kirkiu/ Nuar vm þu Les ædur fyrr 9. Capi. Eñ þetta er ein merckilig grein/ ad huerre vier skulum vel hyggia/þar Añanias suo talar til Paulum/ Rijs vpp/og lat Skijra þig/z af þuo þinar Synder/z akalla Nafn Drottins.S. Pall var alla Nædu snueñ/z ordeñ eiñ añar Madur/Hañ vidurkiende sijnar Synder/z idradest þeirra/z hiellt Herrā Jesum fyrer siñ Drottñ/z baud sig til ad giora þat sem Drottñ villdi vpp a hñ setia.Þo med þui at hā var eñ nu ecki Skijrdur/þa seiger Annanias/ad hñs synder ligge eñ nu a hm̄/Eñ ef hñ vill verda laus af þeim/ þa hliota þar fyrer þa heilogu skijrn af hm̄ af þuegnar ad verda.

Hier af skal nu huer Madur læra / huad vegligañ Thesaur z Dyrgrip vier hofū i Heilagre Skijrn/ og huer Not og huert gagn vier hofū af hesse.Skynsemeñ acktar þetta verk ad lulu/þt þtta er eiñ mieg sletz og lijtils verdz hlutur. Eñ huersu ad heilagur Ande virder þetta mikils/ þad mæ hier sia og merkia.Þuiad hier stendur liosiega/ ad fyrer vathnz hadet edur Vatnzskijrnina/þa verdum vier af þueguer og hreinsader af vorum Syndū/so at vier þadañ i fra þurfum rukis vid til vorrar Salu hialpar vtañ ad akalla Nafned Drottins/þad er/Daga z Natur Gud ad bidia/ad hñ hallde oss i sijkre Gudz kyñingu/zvardueite oss Myskunsamlega i Freistingunum/og leide oss fyrer sijn Heilaga Anda a þm retta veige.Þuiad med þui ad Añanias bydur hm̄/ad hñ skule Nafnid Drottins akalla/ þa er þar af augliost/ad sijkt Bæna akall skule ecke skie til

forgefins/

forgiefins/helldur mun Gud Bænheyra oss/ og veiter oss huad vier biðiū vegna sijns Sonar vors liufa Lausnara Jesu Christi.

XXIII.

CR ein fagarlig Nistoria/ huersu ad Gud opinber" rada giørder peirra Ogudlegu i giegn Paulo/og hindrar þær. Ollum peim til huggunar sem i nockrū hafka eru stadder vegna Gudz ordz. Þuiad hier maa sia ad hañ vill hafa vmhyggiu fyrer peim/ Og vera þrra verndare z frelsa þa/huersu olijklegt ſ þ þiker fyrer mañligre skynseme.

Eñ suo miked sem ahrærer Kiennemaña Nøfoingiā Añanian/huer ed skipade ad slaa Þol/Eñ Pall Bøluar hm/ og assakar sig sijdā/ad hñ hafe ecke vitad/ad hñ var kieñemaña Nøfoinge. Þetta er eitt agiætlegt epterdæme/ad Madur skal vandlega giæta ad sijnu/ og vakta sig ad hñ giefe ecke nockrum Mañe neina hneyxlan. Þuiad Pall visse vel ad þsse var Kieñemaña Nøfoinge/Eñ med þui hañ sa/at peir sneru hñs ordum til hins Vonda/ so sem ad forsmade hñ þ Valdz af Gude var skickad/ Þa vill hñ med sine assakan sijka hneyxlan afsnijda/þar hñ seiger/Eg vissa þad ecki z c. Añars so miked sem þetta efne ahrærer/þa giørde hñ Rett. Þuiad hm bar/so s einū Postula ad straffa huers mans ranglæte. Nu ma þui at Kieñemāa Nøfoingiñ hielt so fastliga fraм Løgmalinu/ þa giørde Pall rett i þui/ad hñ straffar hñ/og hotar hm Gudz Reide/af þui ad hñ hafde skipad ad sla hñ/adur eñ þ hñs mal var rañsakat huad bañad var i Løgmalenu.

XXIIII.

FYrst er hier ad sia/ad S. Pall verdur hier aklagadur/so sem kiñ Styrialldar vpphlaups Madur/ z Euangelij predikan kallast hier villudomur. Vid slijk brygdyrde skal engiñ Kristiñ madur sier bregda. Þesse Heimur breyter ecki audru vijse vid oss/helldur eñ hñ breyte vid peñañ heilaga og Dyrliga mañ S. Pall. S. Pall hñ samañ hnytter hier stuttlega allt sitt lijf z framferde/z suo allra Maña/huad og huijlykt þ skal vera/Sem er/ ad vier truñ alleina/huad vm Christum stendur skrifad/i Moyses Løgmale og hia Spamoñonū. Þar næst ad vier skulū vænka þg vona Vppriſunar framlidinna maña. Þ þridia maata ad Madur søke sig so/ad hñ allzstadar og i ollum hlutū kunne at hafa eina goda Samuitsku/bæde fyrer Gude vg so Mønum. Eñ

huernen at þeim heilaga Pale hefur vegnad og geinged i sijdu heilsugiserne og framferde/ z huad hann hefr ordid ad lida/ þ vtoyssar liosliga hans Lyfssaga.

Nockrum Dögum þar epter kom Fielex.

I Nidurlaginu er hier eitt sijnt epterdæme af Landz Stiornaran um Fielice / huer ed þessa þria Lostu hefur med sier. Fyrst skielfist hann vid Euangelij predikun/ z vill helldur vita þar eckirt af/ enn þad hun giore sier punga sainvitsku þar med. Þui næst er hann agiarn/ og vonar ad hann mune nockurt gagn og grædur fa vt af malefnum Pals. I Þridia mata hendalr hun rangliga vid Paulum/ z i mote ollum rette/ ad hun helldur hun so leinge i Fiotrum/ i villd z vinnatta vid Gydinga. Þesser þrir lester eru mieg Almeneleger i Neinenu/ z enu hellstu freistingar/ huar mz Diofullin steyter þssa Niems Stiornendur/ at þeir skeyta ecki vm Gudz Ord/ þeir eru agiarner/ og hegda so sijnu embætti/ at þeir misse ecki Veralldar inar vinattu. I þessu greinu skal huer Kristin Madur vakta sig vel og vandliga.

XXV.

Þa Festus var nu i Land komen etc

Þessum Cap. er ecki neitt sierlegt/ nema þad/ ad S. Pall hann Skytr sier fyrer Keisara. Þetta giorer hun ecki alleinasta sier til Frelsis/ þuiad hun hafde nogar greiner þar til ad hun kiæme ecki aptur til Jerusalem. Helldur af þui ad hun hafde adur feingid bysfalning i eine Syn/ ad hann skylldi i Rom bera vitne vm Thristum og predika/ lyka suo sem hun hafde giort til Jerusulem. Af þessu epterdæme siaum vier og so einen/ at einn Kristinn Madur ma neyta Veralldligra laga og Rettinda. Þuiad Euangelion hefur ecki par ad giora vid Veralldlega setninga/ og eingin Veralldlig log/ Helldur lætur þad alla laga setninga vera kyrra/ so framt s þeir eru ei a mote Natturune og skynsem ene/ og lærer og vnderuysar hiortun Manna/ huad þeir skulu trua vm Syndana fyrergiefning z þad okomna lyf. Þar fyrer fer Pauen villt/ hans Mukar/ endurskyrarar / z aller adrer þuilyker/ þr ed vt af Euagelio eckirt anat giora en þre sidsme.

XXVI.

Pall rettr fram hendena.

Er ein

Er ein merkeleg Ordræda/i huerre S. Pall audsyner i fyrstu/ fyrer huersu Sok ad Gydingar voru honum so gramer einkum fyrer þa grein/ad hñ helldur so fast a þeirre von vm þa hlute Sem Gud hefur fyrerheitid/z Spameñerner hafa fyreispad/ ad hñ True og predike/ad Jesus af Nazareth sie Messias/ fyrer huern Gud hefur lofad og fyrerheited fyrergiefningu Syndanna og eilifu lyfe.

I aññañ mata avyssar hñ/ad til slykrar truar og vonar sie hñ komiñ/ fyrer eina opinberan af Nimnū ofañ hu^vm adr talad er i hmū niundaz tuttugasta z fyrsta Cap.

I pridia lage seiger hñ fra/huad hñ hefur ydrū prekidad/ þa hñ var Truadur ordinn. Sem er fyrst/at giora jdran z yferbot/þad er/vidurkienna sijnar Synder/ og lata sier þær illar pikia. I aññann mata ad þeir snue sier til Gudz/ þad er/ medtake Christum/ og vænta sier allz godz af Gude fy^r hñ/z true z vone so vpp a Syndaña fy^r giefnig z þ eilifa lyfit fyrer Christum. I pridia mata ad þeir giore verduga z rietta auxtu Jdranarinar/Þad er/ad þr hlyde Gude/og hafe eina goda Samvitsku/ þuiad þetta ero þær sierlegustu greinar Kristelegs lærdoms. Soddañ Lios/ seiger S. Pall/skal fyrer Christum veitast ecki alleinasta Gydingum/ helldur og suo Heidnum þiodum / vppa þad ad Christur hann sie suo bæde Lios Gydinga z Heidingia/og ad aller verdi Salvhialpliger fyrer truna a hñ.

I Nidurlage Capitulans ma sia/huad hin Heilage Pall hefur mein ad med þessare predikun/og huer hñs astundan hefur verid/sñ er/ad hñ giarna vilde leida Agrippañ Kong til Truarinar. So sem hñ miog vin giarnlega og af hiarta oskar þess/ad þr være so sem hñ er/ad frateknum hñs Bøndum. Af þessu var S. Pale metre girnd/eñ þat hñ laus yrde vr sijnum Fiotrum.

XXVII.

Historian þesse vtyssar / huernen S. Pale hefur geinged sijn Sigling/og huersu ad Gud gaf ødrum luf hans vegna. Enn sierdeilis er hier merkianda/suo sem adur fyrre skrifad stendur vm S. Petrū/ad Gud huggar sijna Heilaga /amiñer/vernd^ og varoueiter þa fyrer sijna heilaga Eingla. Huer hñ vill soddañ hialpz verndañ fa og odlast/hñ hlytur ad lifa i Gudz otta/og þiona honum/so sem Paulus seigist hier giora. Eñ huer hñ lifer i Syndsyum/ottast ecki

Gud/bÿfalar sig ecki Gude/sa parf ecke sliÿkrar verndunar at vona/helld ur ma hÿ̃ þ ottast a hueriu Auga bragde/ꝛ hrædour vera fyrer Diofliñ og allre olucku.

XXVIII.

HJer standa nockur Dasemdar verk/ huer Gud hefur giort fy̆r S. Paulum/einkū til þess ad þeir sem hia honum voru/skylldu Komast til Christi kyñingar ꝛ sañrar Truar/so sem ad eflaust er/ad þesse Vnderhofdinge hÿ̃ er sañlega ordinn Riettruadur/ og par fyrer hefi hÿ̃ hondlad so milldeliga vid Paulum.

Eÿ̃ par S. Pall fyrst samañ kallar Gydinga i Rom. og afsakar sig vm þ/ad hÿ̃ hefi appellerad fyrer Keisarañ/ Sliÿkt er skied vt af sierlegre Gudz bifalningo. Þuiad Gydingum atte alla tijma fyrst at bodast Gudz Riske/so sem rettum Erfingium sliÿkra fyrerheita. Eÿ̃ þa þeir villdu ecki medtaka þad/þa hafde S. Pall Sok og efne/ad snua sier til Heidinna Pioda/eÿ̃ lata þa blindu ꝛ forherto Gydinga fara sÿ̃ veg.

Þañeÿ̃ mattu nu sia i þessare merkelegre Bok/huerse ad aller vitnisburder/allar predikaner/og oll epterdæme luta hier ad/ og koma i þeñan eÿ̃ Stad nidur/Ad alleinasta fyrer Truna a Jesum Christum hliotum vier ad medtaka Syndaña fyrergiefning og þad eilifa lÿfed. Þar fyrer/ huer hÿ̃ vill sliÿkt odlast niz sijnum eiginlegum godum verkum og forpien ustu(so sem Gydingarner)honum mun þad bregdast. Gud giefe oss sijna Nad/ad so Dyrdlegar predikaner/ꝛ sliÿk merkelig epterdæme fære auort med oss/ Og ad vier fyrer saña Tru kyñum ad hugga oss vid Dauda og Vpprisu vors liufa Lausnara Jesu Christi/ꝛ verda so eilifliga Saluhoplpner fyrer hÿ̃.

Formale Yfer Pistelenn.

Til Romanos.

SEXTA er eiñ Lærdoms pistill/i huerium S. Pall talar vm þær sierlegostu hofudgreinÿ Kristeligs Lærdoms huad epter añad/ Huad fyrlærdom og Kieñing at Euangeltum sie/Og huersu at Madur alleinasta fyrer Truna a Jesum Christum/verde Saluhoplpiñ/eÿ̃ ecki fyrer Verkeñ/J.ñ. huad Syndiñ er/ J.ñ huad Nadiñ er/

J.ñ.

Jtm̃ og huar til Logmalid sie giefed/og put pad predikast/ Og ad Saluhialpin veitist ecki epter verdskulldan verkaña/helldur fyrer Gudz Nad. Puiad Gud vtuelur ei neiti epter hans tiluerkan edur forpienan/helldur epter Nadinne. Nuer ed sijka Nad vill nu ecki medtaka / Nelldur vill treysta vppa sijna eigiñ forpienustu/a peim einū sama hefr Gud ongua pocknan.

Ad Lyckstudum pessum sierligustum greinum Kristilegs Lærdoms/pa sefur hañ fram huernen eins rietts Kristins Mans lifnade og framferde skule hattad vera / puiad huar sem ad er Truen a Jesum Christum/ par er og so einen Heilagur Ande/hañ leider sijdan Mañana hiortu/til allrar hlydne vid Gud/so ad þr lifa Gudliga z sidsamlega/og eru onguñ Mañe til hneyxlunar.

I.

Pall þion Jesu Christi

NOderskriftiñ er petta/so ad meñ vite/huer ad sie Meist are pessa Lærdoms sem so hliodar. Hier skyrer S. Pall Liosliga fra/at hñ sie þ̃ til kallaðr z Vtleseñ z skickaðr/ Ad hñ skule predika m mzal Heidiña þioda pad sama Euangelij vt af Jesu Christo Gudz Syne / s̄ mðr var fyrerheitid hia Spamønnoñ/vpp m pad ad Heidnar þioder skule Trua pessare predikun/og verda suo Saluholpner. Petta stodar ei allcinasta par til/af þui ad S. Pall hefur soddañ bifalning/ þa skulum vier Trua honum og medtaka hans lærdom/ Nelldur ad vier vitum huad predikunar Embætte er/ og lærum ad peckia pad/ og huersu Dyrdlegur Fiesiodur þ er/med þui ad þ pienar oss til Saluhialpariñar/ so s̄ S. Pall seiger hier epter a eñ Liosliga.

Fyrst giöre eg ad sönnu packer minum Gude et c.

Vpphaf pessa Lærdoms samhliodar vel vid þær greinar s̄ epterfylgia. Eg heyre(seiger hñ fyrst)at ydar Tru vtberst/þar fyrer packa eg Gudi/ og bid fyrer ydur/eg oska mier opt pess/ad eg mætte vera hia ydur/z predika Euangelij fyrer ydur/z tala vid ydur vm þ. Puiad slijks em eg suo vel skylldur ydur lijka so sem Gydingum.

Puiat eg skamast mijn ecki vm Euangelium Christi

Strax epter slíkt vpphaf tekur til og seiger/huad Euangeliū er fyrer sinn lærdom/Einkum sem er/eiñ soddañ Lærdomur/fyrer huern Gud hñ Kroptugliga verkar/pad ad huer sem par a Truer/hñ verdur Saluholp inn. Puiad i Euangelio lærū vier/huernen vier verdū fyrer Gude rettlat er/sem er fyrer Truna a Jesum Christum. Vt af slíkre Tru veit eingenn Madur ad seigia/ Menn verda pad ad læra alleinasta vt af Euangelio.

Puiad Gudz Reide af Himnum opinberast yfer allt Ranglæte

Adur eñ pad S. Pall kiemur til peirrar sterligustu høfudgreinar/ ad Meñ verde Saluhialpliger alleinasta fyrer Truna a Jesum Christū/ pa audsyner hñ hier vdur og bíuisar med sønum greinū/ad aller Menn eru Synduger/og purfe pess vid ad Gud ste þm Myskunsamur og fyrergiefe peim Syndernar. Vm pa Heidnu er petta hægt ad bíuissa/pui þr sialfer giefa sig seka hier vt i med sijnū marghattudū Skurgoda dyrkan um. Puiad med pui allar Skiepnur votta/pad og vitna/ad par er einn Gud til/ sem þær hefur Skapad/z peim stiornar/og styrer z vid Magt helldur/pa kañ Mañlig skynsemi sialf par vt af ad Dæma/ad huer hñ vill slíkañ Gud vegsama og gofga/hñ same skal ecki Skiepnunū heidur veita so s Gudi. Puiat slíkt er Gudi vanæra/at setia Skiepnuna vpp yfer Skaparañ/þar hñ er þo yfer ollū skiepnū.

Soddan skurgoda Synder eru straffadar ordnar med odrum stærre z hrædeligre Syndum/so sem S. Pall vpp telur hier/So at vt af pessu er augliost/ad heidner meñ eru peir eno allra stærstu Syndarar vegna þrra skurgoda Dyrkaar. Og ef ad su hin hædsta Gudz pionustu gisrd heidiña mañna er so hrædelig Synd/huad er pa halldande af þm hinū odrū opinberligū lostū z glæpū?

Oz sierdeiles er hier hugleidanda/ ad Gud hñ plagar ad straffa eina Synd mz añare. Þar fyrer skulū vier lifa i Gudz otta/og fordast Syndnar/eñ ef vier kuñum ad falla þa rijsum jafnsnart vpp aptur og bidium Gud vm Nad.

II.

Fyrer þui kantu ecke O Madur ad Assaka þig et(.

Suo

Sv miked sem ahrærer pad ytra liferne og framferde pa er par greinar munur Maña a mille. Pviad ecki hafa aller Heidner Meñ soddañ vanart haft/eda soddā Synder giort/ Nockrer af peim hafa lifad sidsamliga og ærliga. Eñ suoddañ sidferne og vtvortis heidarlig breytne sodar hn ecki(seiger S. Pall)fyrer Gudi/ Med pui ad peirra hiarta er eins blindat z eins illt/so sem hiña añara/ og peir eru fuller med eina somu skurgoda Dyrkan. Par fyrer anmñer hñ pessa hina somu/ad dramba sig ecki vpp yfer hinum odrum/ eour dama pa/heldur ad þr bue sialfa sig til sdranar/ betre siñ lifnad og bidie Gud vm Nad. Pviad Gudz Domur mun vissulega yfirkoma/pa munu allar Synder straffadar verda/ bæde Gydinga og suo Heidinna Pioda/ Eñ peir munu allrasta verda holpner/ peir s ad Trua ad Syndernar eru peim fyrergiefnar fyrer Jesum Christum/ hærr sem peir eru Gydingar edur Heidingiar.

Eñ sia pu kallast Gydingur etc.

Lyka so siñ S. Pall hefur nu til pessa auytad Heidnar Pioder fyrer peirra Skurgoda dyrkan/og liotlegt liferne/og sakt peim ef ad þar vilia fa eilifa Saluhialp/pa hlyta Syndernar þm fyrergiefnar at verda fyr Trunna a Jesum Christum. Eins lyka pa asakar hañ nu Gydinga/ og seiger ad peir sie z eñen Synduger/mz pui at pott peir hafe Logmalid/ pa hallde þr h po ei. Par mz pott peir sie vmskornir a Nollidenu/pa eru peir po Oumskornir i hiartanu og ohreinir.

Sidast ad seigia/par eru bæde Gydingar/og Heidingiar/huerier mz odrum/aller samann vnder Gudz Reidi/ og eru sekir og skylduger eilyfs Dauda/par hialpar huerke Logmal ei vmskurn/ecki nockur añar hlutur sem pu kant vpp ad hugsa/ Petta hiolpar allrasta/ ad Menn True a Jesu Christum/ad hñ hafe bored vorar Synder/og ad vegna hñs allrasta vilie Gud vera oss Myskunsamur z Nædugur. Pessa Malsgrein tekur S. Pall sier fyrer hendr i epterfylgiandi Capitula/Og vtleggur hana liosleg.

III.

Huad hefur pa Gydingur til pess at hann sie fremre

Af pviat S. Pall hefr giort pa jafna bædi Gydinga z Heidingia fyrer Gudz Dome/eñ par er po ecki lytil greinar munur þrra a mille/ par fyrer pa hlytur hañ ad koma vid peñan greinar

mun/

mun/og seiger so/ J þessu eru Gydingar ædre en Heidnar þioder/ad þr siner ero i Heiminū þ Folk/hueriu Gud fyrerhiet þui Blezada Sædinu/ og gaf þui sitt Ord. En þetta stodʳ þm eckert fyrer Gude/og fyrer þtta lætur Gud þeirra Synder ecki Drefstar/ Þar fyrer eru þeir fyrer Gude eins lika so sm Heidnar þioder/þo ad þeir hafe þessa storu fordillð fyrer heiminum.

Huad berum vier þa af þeim.

Nier endar S. Pall sina Rædu ad aller Men so vel Gydingar sem Heidingiar ann nockurs Maungreinar alits/ t þott ad Gydīgar hafe bædi Logmal og Vmskurdar Skirn/þa sie þeir þo aller Synduger/og þetta bijnssar S. Pall med liosligum greinum heilagrar Ritningar. Og ef at soddā greiner/so s S. Pall kroptugliga bijnssar giora stalfa Gydīgana Syne ad Syndugum Monum/ þa munu sannlega Heidingiar ecki kunna at assaka sig vm Syndernʳ/þr ed huorki hafa Gudz ord/nie retta Gudz þionostu giord.

Med þessum Nætte opinberast nu Gudz Reide af Himnū ofan fyrer Euangelium/yfer allt Ogudligt athæfe Manna so sem S. Pall hefr adur sagt i fyrsta Cap. Vppa þ ad eingin Madur hrose sier/edur hallde sig Rettlatan/og sie Dhræddur vm sig/Helldur lifelæike sig fyrer Gude/ og leite þss rettlætis huert ed kiemr fyrer Trua a Jesū Christū.

En nu er an Logmalsins studnings þat Rettlatt opinberad sem etc.

Petta er sa Nofudgreinin vors Kristiligs lærdoms/hueria S. Pall hefur sierdeilis teked sier fyrer hendur vm ad tala i þessum pistle/Ad huer sem hellst laus og kuttur vill verda vid sinar Synder/hn sams skal trua Euangelio/i hueriu vier lærum þad/ad Gudz Sonur er Daen fyrer oss/ og hn hefr leyst oss fra Syndsonum/huer hn nu truer þessare predikun/t verdur Skirdur/hn verdur Sauluholpi/so s S. Pall noaliga og liosliga vottar med þessum ordum/ Vier verdum(seiger hann)ann verdskulldadir Rettlater fyrer Gudz Nad/fyrer þa Endurlausn/s ordin er fyrer Jesū Christum/huern Gud hefur sett til eins forlikunar Manns/fyrʳ Truna i hans Blode. Nuer hn vill nu hrosa sier(seiger S. Pall) han hrose sier ei af Logmalnu/ ecki helldur af sinum verkum. Þutad Logmaled giorer oss ad Syndabrotz Mosium/af þui ad vier giorum þad ecki sem oss er i

Logmalinu

Logmalinu skipad at giora, Helldur hrosi hñ sier alleinasta vt af Trune a Jesū Christū. Þuiad fyrer hāa odlunst vier fyrergiefning Syndana/ so s S. Pall liosliga seiger/ vier holdū þ madureñ verdi rettlati an Logmalsins verka.

Þetta er su sierlegasta hofudgrein og Mergur Mals/ þad S. Pall hefur sier fyrer hendur teked at bijvijsa/ sem er/ ad vier verdum an Logmalsins Riettlater. Og þetta sañar hñ mz merkeligre grein. Ef at (seigr hñ) Logmaled stodade þar til/ ad vier yrdū fyre þad riettlatir fyrer Gude/ þa giæte eingin heidin madr ordid Saluholpin/ þui þeir hafa ecki Logmal/ og þad er þm ecki vppa lagt. Nu er þ augliost vt af heilagre Ritningu/ ad heidnar Þioder heyra til Gudz Rijke/ Þar vt af epterfylger þat vissu liga/ ad þar er eñ huer añar hlutr helldur eñ Logmaled/ fyrer huern vier verdum Gudz Folk/ Riettlater og Saluholpner / Enn þetta er Truenn a Jesū Christū/ fyrer hana verda bæde Gydingar og Heidingiar Saluholpner.

Huad/ onytum vier þa Logmaled fyrer Truna/.

Þad er spurning. Ef ad Logmaled Riettlæter ecki/ til huers gagns er þade Naud hefum vier þa þess þaurfr Latum þad med ollu burttakast. Hier til suarar S. Pall/ og seiger/ Þesse Lærdomur vt af Trune stodar oss þar til/ ad oss verde Syndernar fyrergiefnar/ og ad Heilagur Ande veitist oss fyrer Jesum Christum/ Þesse Andi hñ vmbreyter voru hiarta/ so ad þad verdr viliugt og lostugt/ til at veita Gude þa hlydne/ sem Logmaled heimter. Nu er ed nu er ei lærdomr vt af Trune/ þar er ecki Heilagr Ande/ þar er z ei mogulegt ad Madur gieti synt og veitt Gudi þa Rettu hlydne. Þar þuert a mote/ huar hellst ad Truenn er og Heilagur Ande/ þar tokum vier til ad giera Logmalit. Ef hñ hued vier gietum ecki giort z vppfyllt / Þad sama er oss kuitt giefed fyrer Christum Jesum vorn Lausnara.

IIII.

Hingad til hefr S. Pall talad vm tuær greier/ þa fyrre/ at aller Menn sie Synduger so vel Gydingar sem heidingiar/ og þetta Nid sama hefur hñ bijvijssad vt af Ritninguñe suo ad ecki verdr a mote Mælt. Þad añad/ Ef ad vier vilium verda lausser og liduger vid vorar Synder/ þa hlytur þad at skie alleinasta fyrer Trunar a Christū eda a fyrerheit vt af Jesu Christo. Þessa adra grein tekur hñ

ſier nu fyrer Hendur i þeſſū Cap. ꝛ vill hñ byrjſa.

Huad ſeigium vier þa af Fǫdur vorum Abraham.

Fyrſtu ſtadfeſting ſijns Mals tekur S. Pall vt af Ritninguñe vm Abraham. Þuiad þo Abraham medtake vmſkurdar Skyrnina/og þo hñ veitte Gude mykla hlydne i þui/at hñ villdi Offra hñ ſiñ Son Jſaach/ þa ſeigir þo Ritningium ecki/ad hñ ſie rietttlatur ordinn fyrer Gude fyrer þſſa hlydne/edur þa vmſkurnar Skurn. Helldur ſeiger hun/ad hñ ſie rettlatur ordiñ alleinaſta fyrer Truna/Þuiad ſo ſeiger Ritningi/Abraham Trude Gude/og þ er hñ til riettlætis reiknad. Vt af þſſu er augliſt/ad vier verdū fyrer Truna rettlater fyrer Gude.

Epter þui moti ſem Dauiſd ſeigir/at Saluhialpē.

Nier ad ſtyda þetta Ordkorned /til ad Reikna/þui huar helſt ſem þ nockur forſkulldar eitt huad med verkunum / þeim er Madur ſkylldugur vm launeñ. Eñ huar ecki er verdſkulldanen/helldur Nadeñ/þar verdur rettlæted til reiknat Mañenum og Myſkunſemiñ veitt. Suo ſem ſa. 32. Pſalmur ſeiger / Sæll er ſa Madur huerium Gud til reiknar ecki ſijna Synd. Þeſſi grein vottar hoſtiga/ad aller Meñ eru Syndug^{r}/Og at þr ein^{r} verde lauſer ꝛ lidugir af Syndvoñ ꝛ Saluhalpu^{r}/huerū ſyndern^{r} verda ecki til reiknadar. Nu kañ þetta ecki ad ſkie/ vtan alleinaſta fyrer Nad og Myſkun Gudz/hueria Nad og Myſkun vier gietū ei til vor mz teked sdru vijs eñ med Trune.

Nu þeſſi forſalld/ſnertur hun alleinaſta vmſkurnia

Hingad til hefur S. Pall bijrjſad/ ad Trueñ giore Meñ alleinaſta riettlata. Nu tekur hñ til/og bijrjſar/ad vmſkurdar Skyrniñ rettlæti ei. Þuiad Abraham(ſeiger hñ)hafde þañ vitnisburd/ad hñ ſie rettlatr/adr eñ þad hñ v^{r} vmſkoreñ/og medur eñ hñ Fornfærde Jſaach Eñ ef þu villt ſpyria/Huar til ſkal þa Vmſkurnin? Nuad ſiodar hun./ Þar til ſuarar S. Pall/og ſeiger/ad hun ſie eitt Jncigle þeſſ Rettlætis ſem kemed er af Trune/þad er/Vmſkurnin er eitt Sacramentū / edr augſyneligr vitnisburdur/ad Gud hefur vt af ſkierre Nad tekid Abraham ad ſier/ꝛ ad hñ vilie vardueita hñ og vernda/ſuo ſem þañ/huer ad nu er Rettlatur ordin fyrer Truna. Nu þo ad Gydingar hafe alleina þeſſa vmſkurn ꝛ hroſt ſi^{r} af þuiat þr eru Abrahams Syner/þa eru þr þo ein^{r} ſañ^{r} Abrahams Synir/ſem ſo Trua ſem hñ hude/þott ad þeir ſie ecki Vmſkornir/Suo

ſem

sín Abraham var þa ecki Vmskoreín/ er hín fieck fyrerheitid/ at hín skylde verda Fader margra Þioda.

Þui fyrerheitid/ þad hañ skillde Veralldarinnar Erfinge verda et c.

Eins so sem hín bjoddsade hier adur/ad vmskurnin giore ecki rettlata/ Sud bjoddsar hín hier/ad Logmaled giore og ecki Mesi riettlata. Þuiad Abraham hafde peñā vitnisburd/ad hín være rettlatur þa þegar ad Logmalid var ecki/helldr var þad longu seinna giefid. I añare grein er þetta eigitlegt Embætti Logmalsins/ad þad afrekur reide/ Þad er/ þad gierer Samvinskuñor hraddar z skielfdar/ Þuiad þad ber vitnisburd i mote oss/ ad vier erum Logbiota Mesi/ og Ohlyduger. Þar fyrer kañ þad ecki ad giora Mañ rettlatañ/ eda fyrergefa Syndenir. Þuiad til Syndaña fyrergiefningar heyrer ecki Logmalid/ helldur ad Madur True vppa þ fyrerheit vt af Jesu Gudz Syne.

Fyrer þessi saker hlytur riettlatit vt af trune at koma

S. Pall tuñtekur hier sina bjoddsing/ z leggur hier til eina merkiliga grein. Ef ad fyrerheitid skal sidugt bliefa allu sade/ þa hlytur Gud ad hondla vid oss epter sinne Nad og Myskun/ Añars yrde fyrerheitid onytt/ ef ad hín villde hondla vid oss epter vorum verkum og vorre verdskulldan. Nu kañ Madr ecki ad medtaka fyrerheitid odru vijs helldr eñ mz trune. Þesse Arguñta og bjoddsingar kuka i aunguañ mata ad bregdast/ Enn huer þau vill retteliga skilia hín hlytur vel z vandlega hier vm ad hugsa/ Papistar vita ecki eín Dropa hier af.

Og hín Trude vppa von/ þar eingin von var a.

Epter þad ad S. Pall hefur noglega bunnsad/ at madurin verdi rettlatur fyrer Truna a Christ/ eins lyka so ſ Abraham er rettlatr: or diſ. Þa skyrer hín nu fra þui framvegis/ hvad Truen er/ z huerne Abraham hefur Truad/ einkum sem er/ Ad Truen sie ecki adnat eñ at hallda þ fyrsatt/ og efa þad i aunguan mata/ sem Gud hefur lofat oss og tilsagt oss i sinnu Orde. Þuiad Truen og ordit þat ma huerke añars missa. Huer hín suo Truer Gudz fyrerheiti/ sa hedrar Gud rettiliga/ og veitter Gude þa ædstu Gudz þionesto giord/ ſ hín ma veitast.

Eñ þad er ecki einasta skrisad sirer hins saker.

Hier giorer S. Pall enda a sinni Rædu z segier/Vier hliotum eins at verda retilatur fyrer Truna/so sem Abraham/Þuiad þetta er ecki hans vegna skrifad/heldur vorra vegna. Sñ ad Trua(þad er so sem S. Pall vtleggur hier sialfur)ad Trua a Gud/og ad hafa glede og huggun þar af/ad Gud hefr vppuakid Jesũ fra Daudum/huer ed vt er giefin vegna vorra Synda/z vpp er vakin oss til rettlætis. Þetta hid sama veit Diofulliñ og eñen/eñ hñ Truer þui ecki/hñ hefur aungua huggun i þessum Lausnarãũ i giegn sinũ Syndũ. Þ^r fyrer stodar ongũ þott hñ vite þtta/ hñ hlytr ad trua þui.

V.

Af þui vier erum nu rettlater fyrer Truna.

EÞTer þad ad S. Pall hefur nu biuñsad/ad vier hliotum ad verda Rettlater fyrer Truna/eñ ecki fyrer verkin nie Løgmalit/ Þa fer hñ nu leingra aframm/og skyrer fra/huad slyk trua hun verke med oss/sem er þetta/ad vier hofum Frid hia Gude/Þat er/vier vonũ og væntũ oss allz godz af Gude/z erũ osklcifder og ohrædder fyrer hñs stranga Rettlætis Dome z/vitum ad hñ er oss mysksunsamur/ og bidjum epter þeirre Okominne Dyrd/ sem Christur hefur forþient oss og vtuegad.

Þar fyrer þo ad Kristner Menn verde ad lida Krosz motgang/og ofsokner hier i Heimi/þa eru þeir þo glader og mz godu giede/vegna þrar vonar sem þeir alla reidu hafa vm þa til komandi Dyrd. Þuiat Hetlagur Ande hann fræder og styrker so þeirra hiortu/ad þeir vita erfad/ad Gud Elskar þa/ Þott hann late þa liggia vnder Lykamlegum Krosse og motgange.

Þuiad Gudz Kiærleike er vt helltur i vor hiörtu.

Þad er so mikid sagt/Vier vitum Sañlega og fullkomliga/ ad Gud hñ elskar oss. Af hueriu vitum vier þad? Af þssu/Christus hñ er Daenn fyrer oss/þa vier erum nu Synduger. Nuer vilde nu þa ecki hafa þa tru til Christum/ad hñ mune vardueita oss fyr^r Reideñe og hialpa oss/ epter þui ad vier erum nu Rettlater ordner/og af Syndonum hreinsader fyrer hans Blod./ Þar fyrer lat Kross og motgang liggia sem Þyngst a/og vera sem mestañ/þa er þetta þo vyst og Obrigdult/ ad Gud hann elskar oss vegna Christi/og hann mun oss Saluholpna giora. Þar fyrer hofũ vier

vier i aullū hlutū/i liufu z leidu frid hia Gude/z erum af hiarta glader.

Fyrer þui/lijka sem Syndinn er fyrer einn mann komenn et cc.

Þesse partr Capitulans allt vt til enda/ er ecki annad en ein Predikun vt af Dauda vors liufa Lausnara Jesu Christi/ og huad hann hafe þar mz vtrett z verkad/ Vt af hueriū Dauda þetta Trunadar traust kiemr/ z sa friduriñ vm hún Pall postule hefur hingad til talad. Nier til þienr z þetta/ ad S. Pall feter so agiætliga huert a mote odru Christum og Adam / Naadena og Syndina.

I. Eins Manns Synd hefr alla Menn Synduga giort/og Daudanū vnderorpna. Med hueriu n oie skylde þa Gudz Nad og gæfa ei veitast nogliga morgum monnum fyrer Christū.

II. Straff z refsing er yfer alla menn komen af einne Synd. En Nadi frelsar fra morgū Syndū til rettlætis.

III. Fyrer eins manns Synd er fyrerdæmingin komen. So er og fyrer eins mans rettlæte komen rettlæting lyfsins yfer alla Menn.

Þessar greiner eru vel og vandliga merkianda. Þuiad hier vt af biusast obrigdanliga/ad vort rettlæte kann ecki ad vera sialfs vor eigiñlig verk. Þuiad rettlæting er eckert annad/helldur en Riettlætid Christi/at hann gaf sig vnder Logmalit/og i stadinn Daudann/fyrer þetta alleinasta fall vier og odlunst lyfed/ So sem S. Pall seiger/Fyrer eins hlydne verda þr marger Rettlater.

Enn Logmalet er þo jafnframt jnnkomit.

Hier fellur til ein Spurning/vm hueria adur var ahrært/Ef ad hlydnin Christi alleina rettlætur/til huers er þa Logmalid/. Til þessarar Spurningar suarar S. Pall/og seiger/Logmaled eykur Syndina/og giorer hana meire og megtugre. Enn bæde Syndinne og suo Logmalino verdur hamlad fyrer Naadina/huer ed oss Riettlata giorer til eilifs lyfs/ fyrer Truna a Jesum Christum.

VI.

Huad eigum vier hier til ad seigia.

Þngad til hefur S. Pall kient oss/huerneg veir eigum Rettlater ad verda fyrer Truna a Jesum Christum / og ad þesse Tru vppucke i oss eina goda Samuitsku/z hiartās Trunadar

trauſt til Gudz/ Þuiad þetta er ein oumrædilig Gudz Naad/ad hafa gaf ſā eingietiñ Son i Daudañ fyrer oſſ. Eñ af þui at þeſſe Spurning ſtell til/huar til Logmaled vært gieſt:/. Og hñ ſuarade/at Syndin yrdi meiri og ſterkare þar fyrer/ So ſkiedur z þar vt af ad Naadiñ verdur þſſ meire og miektugre. Þa kiemur hier nu framm ein onur ſpurning/ huert Madur ſkule þa Syndga mz þui at Naadinn verdur meire þar fyrer: Þeſſ vegna tekur nu S. Þall til ad tala vm ytra lifferne og framferde þeirra ſem Truna hafa/og kiener þm/at þeir ſkule fordaſt Syndina/og giora god verkin/fyrer tueggia greina ſaker.

Fyrſt þar fyrer/ad þeir ero i Chriſti Dauda Skyrder/z Dauder fra Syndine. J añañ mata af þui ad Chriſt hñ er vppuakiñ fra Daudū/ þar fyrer þa eige þeir ad ganga i einu Nyu lyfe z framferde ſo ſ nytar Skiepnur.

Fyrer þui lated ecki Syndina Drottna i ſdrum.

Epter ſlykann Lærdom kiemur ein ammaning/ad vier ecki ſkulum lata Syndina Drottna yfer oſſ/nie Draga oſſ. Mz þeſſum ordum ætlſ^r S. Þall vitſulega/ad þeir heilugu þad er/þeir ſem trua a Jeſū Chriſtum/ og eru nu Rettlot^r ordn^r fyr^r Truna/þeir hafe eñ nu Synd med ſialfū ſier/hūat er ei ydtulaus/heldr er hun jafnliga at/z kiemr þm til ohlydne vid Gud.

Þ^r fyrer gior^r S. Þall hier þeſſa amin^ing/ad vi^r ſkulum ecke lata Syndena Drottña i oſſ/z draga oſſ epter ſijnum vilia/ Heldr eigum vi^r ad ſtanda i mot heñe/ſo ſ emū fanga/ hū ad ei er fram^r meir Herra yfer oſſ/ſuo ſem adr v^r hun/heldr med þui ad vi^r erum leyſt^r og frelſt^r fra Logmalinu og Syndunne/og erum nu vnd^r Naadiñe/ þa er nu Syndin vor Þræll ordiñ/ſo ad hun a ad hlyda oſſ/eñ vier ecki heñt. Enn hi^r ligar Magt a ad vier Berunſt og Strydum karlmañlega/og hofum Taum a Syndiñe/ſo ſem a odrum olmum Heſte/huertum ei verdur ſtyrt/nema þt eins ad meñ leggie hñ Bitil og Beiſl i Muñ. Eñ med þui ad meſtur fiolde Maña gieter ecki ad ſier/z lifer i athugaleyſe/z vill ecki lata neitt hlut i mote ſier þ^r fyrer kiemr þad ad vier ſiaum ad ſuo marger eru ſynd ariñ^r þræl^r/og þeir munu z ſo fa þau laun/vm huer S. Þall talar hier og ſeiger/Laun Syndariñ^r er Daudiñ.

Huernen þa/ſkulum vier þui Synder driſſgia/ at

Þetta er ein merkelig Lærdoms vnderuiſſing. Þuiad Mañlig ſkynſemi hneygi

hnexlar sig miog a þui/Ad þa hun heyrer ad Menn/ sie vnder Nadinne/ enn ecki vnder Logmalinu/þa skilur og vnderstendur hun þat so/at þat sie ad vera vnder Nadinne/ad giora huad hellst huern Mann lyster. En S. Pall vtleggur þetta odru vijs/og seiger/At þad sie ad vera vnder Naadinne/ad vera ecki leingur vnder Syndinne. Nuer ed nu Syndgar/ z vill ecki standa i mot Syndinne/sa hinn same giefur sig fra Nadinne/aptur vnd' Syndina/og verdur sp þion og Prœll Syndarinnar. Þar fyrer mun hann fa og odlast laun og kaup Syndarinnar/sem er Daudinn.

VII.

Lika eins sem S. Pall i næsta fyrerfarandi Cap. vtlagdi/huad þad sie ad vera vnder Nadinne. So vtskyrer hann nu i þessu Cap. huad þad sie ad vera ecki vnder Logmalinu/Sem er/þad er ecke ert annad/enn ad vera vnder Jesu Christo/Þad er/ vnder hans Nad. Þar fyr' skulum vier nu hier epter ganga i einum Nyium lifnadi Andans/og hallda oss til vors Lausnara og eignar Manns Jesu Christi huerium vier erum i Trune samteygder og trulofader.

Huad skulu vier þa framar seigia/ er Logmalit synd

Nier kiemur S. Pall fram vid Nyia Disputationem edr Spurning vm Logmaled/huad þad er z huad þad verkar. Þuiad med þui ad hann sagde/ad su Syndsamliga girnd hreyfde sier fyre Logmaled þa liggur a ad hann tale þad liosara/huernen þad skule skiliast/ Sem er/þad skal ecki so skilia ad Logmalet sie vont i sialfu sier/Heldr/ med þui vier erum jller/ þa kann Logmaled hia oss vondum Mønnum eckert annat at giora/heldur enn þad ad lata i ljose vora slæma jllsku og hreckuisse/og straffa hana. Þar eperfylger þad/nær ed vier siaum og vidurkiennum vora Synd fyrer Logmaled/ þa høfum vier Ouinattu a Gude/og hotum hans Doma/Og verdum suo Synduger meir og meir. Þetta verkar og vtretter Syndin i oss fyrer Logmalid.

Er þa þad sem gott er mier ad Dauda ordid.

Þetta er ein miog merkelig amiining. Logmalid(seiger hann) er Riett z gott/og þo verkar þad i oss ecki vtan Olucku/ecki af sier til/heldur af þui ad vier erum Vonder. Þad skiedur suo. Logmalid er andlegt/Þad er/þat krefur og vill hafa eitt hreint hiarta/og ein lostugann Anda/og þat lætur sier ecki nægia þau ytre verkin. Enn vier erum holdliger/ Þad er/vier

gietum ecki veitt Logmalinu so fulla og fullkomlega hlydne af hiarta/so sem vier attum ad veita.

Nuad kiemr þa þar af? Eckert annad vtan ein vond Samuitska/hùia Logmalit fyrr og sijd klagar og akiærer vm þan þrra ohreinligleika/ z saurgan. Eñ huernen vilium vier þa kuitter og lauser verda fra slykre Logmalsins aklogun? Med onguo moti odru vtan fyrer vorn lufa Lausnara Jesum Christum/fyrer huern vier hofu feingid Rad/þat er/fyrer gietning Syndanna/Og gæfu/þad er/Heilagann Anda/Og verdum so lauser og kuitter vid Synd og Logmal/suo sem audur er Lofliga/audsynt.

VIII.

So er nu engiñ Fyrerdæming a þeim sem ero.

HVAT af þessum fyrerfarande biuñsingum/Alyckiar nu S. Pall/So sem hann giorde fyrr i þeim fimta Capitula/ Ad eckert sie Fyrerdæmañlegt a þeim sem eru i Jesu Christo. Nuar fyrer? Þuiad þo Syndeñ sie eñ nu i þeim/þa er hun þo fyrergietenn fyrer Christū/huern Gud giorde þ^r fyrer ad Synd/edur ad Syndaforn/Vpp a þad/ad med þui vier getum ecki vppfyllt Logmalit/ad slyk synd yrde fyrer hana fordæmd z burt tekiñ/z ad vier fyrer hans verdskulldan yrdū Riettlater.

Nier eru þessar ij Mals greiner vel merkiande. Su fyrre/ Ad omøgulegt var Logmalinu/ad koma edur hialpa oss til rettlætis. Þui so? Þuiat þ kreinkaðist fyr^r Holldit/þ er vor Nattura er fyrer syndina so spillt z fordiorfut/at hun gietur ei fullnægiu giort Logmalinu.

Su anñur/Christr hañ er sa alleinasta/huer ed Syndina burt tekur/og oss Riettlata gior^r fyrer sina forþienustu og vrrdskulldā. þ^r vt af epter fylger þad auglioslīga/ad vier huorke fyre Logmaled nie verkiñ kuñum ad verda Rettlater og Saluhølpner/ helldur alleinasta fyrer Truna a Jesū Christum. Nier heimtist nu af oss(seiger S. Pall)ad vier gengum ecki epter Holldinu/ helldur epter Andanum. Þuiad huer epter Holldenu vill ganga/hañ mun deyia. Eñ huer hañ gengur i Andanū(þad er)huer hann Truer a Christum/og Deyder Holldsins girnder fyrer Andann/z helldur sier i hlidne Gudz/og mz godre Samuisku/sa mun eilyflega lifa. Þuiad med þui ad Gudz Ande hañ er i oss/þa mun Gud og so lifga aptur vora daudliga Lykame.

Þar

Par fyrer erum vier ei kiæer Brædur nu holldsins.

Af pui ad S. Pall hefur nu endad hier sijna Rædu vm Truna a Jesum Christum/pa fester hann hier vid eina merkeliga amiñing/ eins alijka og hñ giørde fyrr i sietta Capitula/ At vier skulum standa i mote Holldinu og Syndiñe/og ganga framm epter Andanum/ og lijka i hlydne Gudz og med godre Samviskv. Og petta hid sama fyrer tuær greiner. Fyrst/ ef ad vier giørum ei petta pa hliotum vier med Dauda straffader ad verda. I añañ mata/Med puiad vier høfum nu Gudz Anda/ z erum nu ordner Gudz Børn/pa er ecki añad hæfelegt/ eñ at vier sieum vorum Nemneska Fodur/so sem from Børn. Petta er ein mikil z stor huggun/ huer ed mz otta akke ad giora oss veluiliuga z lostuga til ad hlyda Gude/ Puiad fyrst vier erum Gudz Børn / pa munum vier og suo verda Gudz Erfingiar/og samarfar Christi ef ad vier añars lijdū med hñ.

Puiad eg helld at motlæting pessara tijma.

I stuttu Male yfer ad fara(seiger S. Pall)ef ad vier vilium verda Erfingiar Gudz/og samarfar Christi/og vpphefiast med hñ til Dyrdar iñar/pa hliotum vier og so ad lijda med hñ. Par fyrer huggar hñ nu oss framveigis. Fyrst/seiger hañ/ad motlæte edur Pijna pessara tijma sie ei verd þrrar tilkomande Dyrdar/sñ vid oss skal opiñber verda/epter huerri Dyrd allar Skiepnur bijda/og vorn eigiñ Anda jafnliga langar. I añā mata pa høfum vier i motgangtnum hialparan pañ Netlaga Anda/hñ vorum Veykleika/hñ bidur fyrer oss hñ andvarpkr med oss/og hñ framme stendur fyrer Gude vorra vegna.

I pridia mata/vitum vier/at aller hluter/sie pad Kross/pijna motgangur/pad hlytur ad verda oss ad godu. Puiad fyrer Kross og motgang verdū vier lijka Gudz Sonar Mynd/Og so sem vier lijktunst hñ i Kross inū/so munum vier z einen verda hñ lijker i Dyrdiñe.

Ad sijdustu endar hañ petta og seiger/Med pui ad Gud hefur giefed oss sin Son/ pa er ecki moguligt ad hañ hafe hatur a oss/eda ad nockur hlutur a Himne eda Jordu meige giora oss Skada. Par fyrer meigum vier vera glader og med godū huga i allskyns Neyd og motgange/ puiad meñ hliota ad lida/so s par stendur i 44. Psalme.

Petta er nu sa fyrre partur pessa Pistils / at fyrer Truna a Jesum Christum verdum vier alleinasta Rettlaler(pat er)vier verdum Frelsader fra Syndinne Daudanum og Logmalinu/ og faum og odlunst Netlagā

Anda. Þar fyrer eigū vier af ganga i Endurnyungu lifsdagana/ z kefia og deyda Nolldsins girnder.

IX.

Hier tekur S. Pall fier fyrer hendur eina Nyia Disputationem edur Kreñing/ huer ad fie su retta Kristne/ og Gudz Folk/ Jtñ þad Neidingiar þeir skulu og eñeñ koma til Euangelū / Og Verda Gudz Børn og hans Erfingiar. Þuiad þetta fiurlade Gydingana ecki alyti/ ad þeir heyrdu Postulana predika þad og Nosa þui/ ad Messias være alla reidu komeñ/ og þeir hefdu ecki ad eins eingū Not þar af/ helldur greck þeim Dag fra Degi verr og verr. Þar fyrer sogdu þeir so/ Ad añad huert være Messias ecki komenn/ eda Gudz fyrer heit være onytt z ei satt/ þt huer not hefū vier af þessū Messias/ og huad stodar hñ oss/ sogdu þeir.

Hier til suarar S. Pall og seiger/ Gudz Folk kallast ecki sa hiñ mikle Nopur og Mannfiolde/ sem ad komeñ er fra Abraham epter Nolldinu/ Nelldr þr sem af Gude ero vtualder/ þr s Euangelio Trua og heilagañ Anda odlast fyrer Christum. Þuiad Jsmael var Sonur Abrahams/ Eñ þar af hefur hañ ongua fordilld fyrer Gude. Þuiad þeir eru ecki Gudz Børn (seiger S. Pall) þeir sem eper Nolldinu eru Børn/ Nelldur þeir sem eru syner Fyrerheitnsins/ Þeir verda fyrer Sæde Reiknader. Hier sier þu liosliga/ Ad su Nolldliga fæding hun stodar z hialpar eckert fyrer Gudi.

I sama mæta þar epter a/ vtualde Gud Jacob/ enn vilde ecki hafa Esau/ þa þegar þeir voru nu bæder i Modur life/ og hefdu hueke giort illt nie gott. Þetta er ad sønu visst merki og obrigdult spieredome/ at Lögmaled og verkaña heilagleike stodar og hialpar eckert fyrer Gude/ og hñ alyti þad ecki/ Nelldur er þetta allt komed vnder Naadinne og Myskunsemeñe. Og þetta er nu and suar vppa greinda Spurning/ Gydingar ero ecki Gudz Folk/ og ecki su Retta Kristelega Kirkia/ med þui ad þeir trua ecki/ helldur vilia þeir verda Saluhialpliger fyrer sijn eigeñleg verk/ so s S. Pall sijdar meir liosleg a seiger.

Huad eigum vier hier til at seigia/ er Gud þa rang.

Vt af þessu epterdome sem S. Pall framsette vm Jacob og Esau/ þar af kiemur þesse Spurning/ Huernen kiemur þad til/ ad Gud vtualde annann þeira en icke hann/ þar hañ hefde þo matt hann vtuelia/. Er

Gud

Gud þa ranglatur/ad hñ hafe þocknan a odrū eñ ecki a odrū adur eñ þ þeir voru i Heimeñ borner.

Nu seiger S. Pall/Helldur kieñer Gud oss med sliſku epterdæme/ad þad er allt komed vnder hñs Nad z Myskun/eñ ecki vnder/vorum verkū nie vorre verdskulldañ/þessu villdo Gydingar ecki trua/þar fyrer fiello þr suo hrædelega.

Þu seiger þa til mijn/Huerta skulld hñ giefur oss þa

Hier fellur til ein oñz Spurning/Ef þat geingur so til/ þa er þad ei vor skulld þo ad vi' fordæmumſt/helldur Gudz/Þui þad er allt vnder hñs vilia komed/være hñs vilie añar/þa geinge þ odru vijs til

Þesse Spurning er ein rieit Disfulig huxun/og hñs jñblæſtur/huer ed Mañe kiemz til at huxa þad at Gude sie jlla vid oss/og ad hñ vilie ekt vña oss eilifs lifs og Saluhialpar/So sem Ewa huxade i Paradijs af aeggian Disfulsins.

Þar fyrer auſtar S.Þ all og straffar þa sem soddañ huxaner hafa/ z seiger/Eñ þo ad Gud breyti vid oss epter þui sem hñ lykar/huad hefur þu aumur Madur og Besall þar vm ad tala/. Þui þu hlytur þad ad vidurkieña/ ad med þui sumer Meñ verda fyrerdæmder/ þa skiedur þad vt af Riettre Gudz Reide/þui þeir eru ecki añars betra Makliger. Þar i mot/ad Gud gierer nockra Saluhiolpna/Þad skiedur ecki vt af þeirra verdskulldā/helldz alleiasiavt af Nadie/ad Gud hñ vill so lata sia rijkdom sinñar Dyrdar og Myskunar.

I soddañ mata geingur þad til med Gydinga z Heidingia.Gydīgar vilia ecki þiggia Nadina/þar fyrer lætur Gud þa fara/og tekur ad sier Heidnar Þioder/ so sem þeir Esaias og Osias hafa fyrerspad/ og 180. Þsalmur seiger/at Christur sie sa stein / huerū vppbyggingia: Meſter ker burtkesudu/Þad er/þeir vilia hañ ecki medtaka/helldur sneyta þeir sig a hñ.Þui skiedur þ.Af þui ad Gud vill høndla vid oss fyrer Christū/ epter Nadiñe/ Nu forsma þeir Nadina/ og reka hana fra sier/og vilia ad Gud skule høndla vid þa epter sijnum verkum og þeirra verdskulldann. Hier fyrer verda þeir til Skañar/þuiat fyrer verkū Logmalsins verdur alldrei nockur Madur Riettlatur. Þannenn samhliod' þesse Lærdomur vnog vel med þeim enum fyrra. Þuiad so sem hñ hefur ædur kient/ ad Madur hliote riettlatur ad verda alleinesta fyrer Truna/so kienner hañ og hier/at Gydingarner sem ecki Trua/helldur vilia/at Gud høndle vid

þa epter Logmalenu/ z þeirra eiginligū verkū/ þeir hliota fyrerdœmder ad verda.

Eñ kuñe so ad skie ad ein hú fae þa freisting vt af þessare spurningu/ ad hñ huxar med sier/ huert ad Gud mun hafa fyrerhugad hñ/ og tilreitt hañ ad hañ skule verda eitt Reidiñar Kier og til skamar/ edur hafe Gud hugad hñ til Myskunar og Dyrdar. Sa hinn same snue sier jafnsnartt til þeirrar huggunar/ vm hueria S. Pall hefur fyrri talat i hinum fimta og atkunda Cap. Þuiad med þui ad Gud hefur giefed siñ Son/ og hann same er Daeñ fyrer oss/ og vier erum Skyrder i hanns Dauda/ og erum kallader til Truariñar fyrer Euangeliū/ Nuernen gietum vier þa vered efasæer vm Gudz godañ og giœskufullan vilia. Þuiad ei hefur hañ kallad oss til slykrar Nadar til þss ad hñ vilie fordœma oss/ so sm Christur seiger sialfur Joh. 2. So hefur Gud Neimiñ elskat/ ad hañ gaf siñ eingietinn Son/ vpp a þad/ at aller þeir sem a hann trua verda ecki fyrerdœmder/ helldr ad þeir hafe eilift lyf. Nuer hñ mz þssu mote lærer ad peckia Gudz vilia i Drottne vorum Jesu Christo/ sa enn same gietur ecki haft soddann mistraust a Gude so s ad villdi hñ ecki vña honum eilifrar Saluhialp"/ Annars være Christur ecki dain/ og añars være hñ ecki til slykrar kynin gar kalladur. Eñ med þui þu ert þar til kalladur/ þa hallttu þier þar fast vid og stødugliga/ Gud mun þier ecke bregdast nie hans elskulige Sonur Jesus Christus. Þuiad hñ er þar fyrer komeñ/ at hñ vill Saluholpna giora þa enu Syndugu / Og leida aptur þann glatada Saudinn til Hiardariñar.

X.

Kiærer Brœdur sañarlega er þad osk mins hiarta.

Sv Jneñ þesse heyrer til þeim næsta fyrerfarandi Capitula/ i huerre S. Pall vill giefa til kynningar/ huer ad sie eiginlig søk og efne/ hu" fyrer Gydingar þeir eru af fallner/ sem er/ at þeir Huxudu sier vpp ad Reisa sitt eiginlegt Rettlœte/ Og eru so ecki vndergiefner ordner þui Rettlœte sem fyrer Gude duger/ z hallda þo samt ad þeir vilie med þessum hœtte Saluhialpliger verda. Med þui þo ad þar er einginn vegur til rettlœttis og Saluhialpar vtan þesse einn/ ad medtaka Euangelium/ og Trua a Jesum Christum. Enn med þui ad Gydingar vilia ei giora þetta/ þar fyrer hliota þeir ad glatast i sinum Syndum.

Moyses

Moyses Skrifar vm pad riettlæte/ sem kiemur af Lögmalinu.

Nier seiger S. Pall huer ad sie greinar munur a mille Logmalsins og Euangelii. Logmaled/ Seiger hañ/ Kieñer oss huad vier skulum giora/ og huer pad giorer sa mun lifa. Eñ hia oss er bresturinn/ vier gietū pad ecki fullkomlega giort/ par fyrer verdur eingiñ Madur fyrer Logmaled Rietfæatur. Eñ Euangelium pad kieñer oss/ huernen ad Christur hañ er fra Daudum Vppriſiñ og til Himna vpp fariñ. Huer ed setur sitt trauſt og sijna tru vppa Christum/ og kann ad hugga sig vid hans Dauda og Vppriſu/ sa er Riettlatur. Nū parf ecki ad spyria/ Huernen vilium vier vppſtiga i Himnaen. Sokū er þsse/ Nū veit ad Christur er vppfariñ til Himna/ og pangad mun hū leida oss. Nū parf og ecki ad seigia/ huernen viltum vier nidr stiga i Helvijte. Pad er/ Huergiñ viliū vier stiga t yfer viña Daudañ og vmsnygia Helvijte/. Huiad hañ veit ad Christur hefur allt petta giort og vtrielt vorra vegna. Suo ad ecktert vantar nu a vorū Rettlæte/ vtañ þat ad vier hølldum oss fast vid petta ordit edur slika ord sins Predikum / og latum pad ecki missast vr vorum Muñe fyrer nockra afueytan/ ecki vr voru hiarta fyrer nockurs Konar Vantru. Huiad huer sem Iatar og vidurkieñer Jesum med Muñeñum/ ad hū sie Drottiñ/ og Truer i sijnu hiarta ad Gud hafe vppvaked hū af Dauda / sa hū same verdur rettlatur og Saluholpiñ.

Ef ad Papiſtar villdu pessa greiñ vandliga Skoda og yfervega/ Pa munde peir ecki vera oss so granner/ og ecki fordæma oss fyrer villu Menn og Kiettara/ pott ad vier kieñum/ ad god verdiñ giore Mañ ecki Saluholpiñ/ helldur Trueñ alleina/ Huiad petta hid sama vottar S. Pall med hosum greinum Heilagrar Ritningar/ huer a hū Truer sa mun ecki til skaīnar verda/ Esa. 28. Jtm./ Huer ed akallar Nafn Drottins/ sa skal Saluholpiñ verda/ Joel. 2.

Nu seiger S. Pall ad til Truariñ og Bœnaakallsins pa heyre ordit edur Predikuneñ, Huiad huernen gietur Madur an Gudz Ordz vitad/ huad hū a at Trua/ Edur huern hū a ad tilbidia/ ef at vier heyrdum pat ecki i Gudz Orde/. Eñ med pui ad Gydingar vijkia sier fra Gudz Orde/ og vilia ecke medtaka pad/ par fyrer er pad suo sem petta er fyrerspad af Spamañenum Esaias 53. Cap.

Eñ eg seige hefur Jsrael ei pekt pat.

Þesse litla greintiñ hun heyrer til þeirre alycktunar grein þeirrar fyrre Disputatio vm Gydingana. Suo sem hañ vilde segia/ Nuad þarf hier margt vm ad tala/ mijnu Folke Gydingunum geingur so sem longu adur er fyrersagt z spad/ Med þui þeir vilia ecki medtaka ordid/ helldur mæla þui a mote/ Þa hlytur Gud ad vtvelia sier eitt annad Folk/ Sem Ordid medtekur med audmiuku/ Og Þacklatu Hiarta/ Og Truer og verdur Saluholpit

XI.

So seige eg nu huert hefur Gud þa sitt Folk fra Sier rekit etc.

Hier endar S. Pall sijna Rædu/ og seiger/ Þott ad Gydingar sie af fallner fra Euangelio/ þa hliota Menn þo ad Iafa og vidur kienna/ ad hann hefur ecki sitt Folk fra sier reked. Þuiad eg em z so einn Gydingur/ og em til Nadarinnar komē fyre Truna a Jesū Christum. Ef ad Gydingar villdu nu fylgia mijnu epterdæme/ z Trua/ þa munde þeir og so finna Nad hia Gude. Og huer veit huerse marger þr eru auk mijn? Þuiad Kristileg Kirkia verdr ecki sien nie talinn hid ytra. Elias hugde ad hañ være einn epter af ollum þeim sem sier hielldu til þess sama Gudz/ z ad aller Menn være skurgoda Dyrkara i Israel nema hann einn. En hann fieck þad andsuar/ ad Gud hafde epter latid sier sio Þusyund Manna sem ecki hofdu beygt sijn hnie fyrer Baal/ þ er/ þr sem ecki voru skurgoda Dyrkendur.

Huad er nu þa/ þad Israel epter leitade þat hefur hann ecki ödlast.

Snogt ad segia (seiger S. Pall)/ Þad er ecke komed vnder vorum vkum/ helldr vnder Gudz vtvalningo/ En þesse vtvalnig/ hun stemur vt af skærre Nad Gudz og Myskunsemne/ so sem adur er sagt. Og þesse Nad hun er suo sem adur er sagt i sinta Capitula almennelig/ Og heyrer til huerium Manne. Þar fyrer vill Gud onguañ Mañ vilyrda/ nie fra sier j burt kasta/ nema þeim s þessa Nad vill ecki piggia.

So seige eg nu/ hafa þeir þar fyrer rekit sig a.

S. Pall villdi giarna mykia þessa hneyxlan/ at Gydingar eru miog so fallner þar fyrer seiger hañ/ Þad er Soddañ fall og Nrasan/ ad þar er nockud

nockud gott af komid. Pui þa Gydingar forsmadu Gudz Naud/þa hefr Gud bodid hana fraм Neidnum moнum/ þeir ero suo komner hier til/og ero ordner Gudz folk.

Enn þo nockrer af Kristunum sie afbrotner etc.

Þetta er ein anunning til Neidiна Þioda/ ad þær skule ecki hneyxla sig a hrosunar falle Gydinga/og vera ei drambsamar nie athugalaus-ar/og einkum at þær forsmae ei Gydinga. Þviat ef Gud hefur latid þa falla/þa kaн hн ad reisa þa upp aptur. Þar þuert a mot/hafe hн upp-reist Neidnar þioder/þa kaн hн vel ad lata þær falla aptur/ef þær ver-da drambsamar.

Eg vil ecki dislia fyrer ydur goder brædur þennaн leindan dom etc.

Hier i nidur læginu huggar S. Pall Gydinga/ad Gud hafe þui lat id þa falla/og luckt þa i vantruне/ uppa þad ad haн myskune sig yfer þa aptur/og sie þeim nadigr/so sem vier siaum ad marger af þeim taka nu vid Kristne a þessum dogum/ og verda rietttruader.

O hvilik dipt audæfanna.

Þetta er ein sidasta mals ending. Gudz Rad z hans verk ero dasam lig og furdulig/huer ad sliskan vijsdom sins heilaga Ordz opinberar fa-frodum z smæstugium/eн hylur þ fyrer þeim hygnu. Slikt skal enginn madur ransaka nie epterleita/þviat vier saum þad alldre hendlad / þar rer skulum vier treua Euangelio einfalldliga/og hallda oss fastliga vid þa Gudz Rad og myskun sem oss er veitt fyrer Jesum Christum. Og er nu þetta sa annar partur þessa Pistils.

XII.

Eptir þ ad S. Pall hн hefur lokid ad tala vm Truna/ z huer-nen weн kuне ad fa og odlast Syndaна fyrergefning/þa tekr haн nu hier til ad tala vm þa adra grein Christeligs lærdoms/ og segir fra huernen ad þeir eno Kristnu sem fyrer Truna ero rietttruader ordner/skulu lifa hid ytra/og hueria hegdan og breytne þr skulu hafa/og i huerium godum verkum þeir skule sig joka.

Þennaн lærdom setur hн fyrst fra sia stuttu male/og segir ad Krist her Meн eigi ad Offra sijna Lykame/ Þad er/þeir skule ecke lata Synd

ina hafa sin Taum/ z ecki giefa vondum girndū Rum til Syndarinar/ helldur halda sier j Gudz Otta/ og nidur kefia z Deyda vondar girnder. Petta kallar S. Pall ad fa eitt nytt Niarta/ og nytt sine edur hugskot/ og ad reyna huad eirn godur pægeligur og fullkomligur Gudz vilie sie.

Puiad eg seige fyrer þa Nad sem mier er giesin.

Pessu næst sundur lidar hañ betur peñan Lærdom/ og vtskyrer huad epter añad. Nuer sin Lykama Rietteliga Fornærer/ hann same er ecke Metnadarsamur / hañ helldur ecke mikid vt af sier/ hañ fyrerlytur ecke adra/ helldur bliður hann vid sitt kall og Embætte/ og Pionar husrinum mañe par sine. Nier ma sia skyrlega huer misnunur ad er/ a mille Neidinga manna Lærdoms/ og Postulaña Lærdoms/ pegar huerutneggiu kieña vt af godum verkum. Postularner tala vm pau verk/ sem ecke ad eins synast Kostulig hid ytra/ helldur pau sin Vaxa og framkoma/ vt af eirnu godu og hreinu Niarta/ og mest eru j mote vorre med Faddre Syndum spilltre Natturu og vondre tilhneygingu.

Nu finum vier pad med oss ad vier erum aller af Natturune til Drambsamer/ r giarner vpp a æru og met ord/ Nier vill S. Pall ad vier skulum halla oss fra pessu/ og hafa eitt Endurnyiad sine og Hugskot/ og audmykia oss. I sama mata erū vier z so af Natturune til eigin giarner og stundum sialfs vortt gagn. Og po eirn Nialpe odrum/ pa skiedur þ optast fyrer þa grein/ ad Men vona sier par Not af aptur. En S. Pall seiger/ huer hñ giefur/ sa giefe med einfolldu Niarta. Par fyr vill S. Pall ad Men sie athuga samer og ahyggiu fuller huer i sinu Kalle/ og huad huer a ad gisra/ og giore ecke Myslunar verkin med nockrum ovilia edur leida.

Einkañliga þa erum vier af vorre Natturu til Nefndargiarner og vilium giarna Nefna vor sialfer. Nier heyrer og til eitt Nytt sine/ ad vier giefum Nefndina j Gudz Nendur/ og huxum ecki vm/ huad adrer hafa giort og forpient vid oss/ helldur huxum vm Naungans Naudsyn og Nialpum honum Naudstoddum. Slyk verk og onnur fleire puilyk/ pegar pau skie vt af Trune/ pau er ei añad helldur en lifande Forner/ þar ed Gude vel pocknast/ so sem S. Pall seiger hier.

XIII.

Huer Madur sie Valldsstiornine vndergiesin et c.

Hlydnin

Hlydnē vid Veralldligt vald hū er ꝛ so eiñē eitt gott vk/ꝛ Gudi þæg eligt Offr/ Þuiad þ͠v mꝫ þion͠v madr ei alleinasta Valldstiorn͠v moñum/ heldr Gudi/hū ed Valldzstiornina hefr jñskickat/til þss at agi ꝛ sidsemi vid magt halldist/og ad hamlad verdi ollum vondum hlutum.

Þesse lærdomr sk kieña ꝛ vnderuñssa Valldzmm/at þr lære at vita at þrra embætte er Gudz embætte/so at þr stūdi þss betr sitt kall/ꝛ bidie Gud vm vīsdom ꝛ hreyste ꝛ framgang i þrra kalle ꝛ embætte. Heidn ñi bioda ꝛ so þssa hlydni/eñ þr sia ei leingra afrañ eñ so s skynsemē kieñ͠v þm/at hlydnē hū er til margra godra hluta nytsāltg/eñ ohlydne er miog skadsā-lig/ꝛ af heñe keimr opt olucka. Eñ S. Pall hñ rister diupara mꝫ þeñan lærdo m/ hñ alīr ei alleinasta þñan skada ꝛ nytsme s þ͠v af kiemr/heldr kemr hñ vid sāvisku/at mꝫ þt Valldstiornē er Gudz pienare/þa syndga þr j mote Gude mꝫ ohlydne/þr s ad ohlydug͠r ero valldligre valldstiorn-þ͠v fyr͠r amiñ͠r hñ/at eingē late sier pūgt þikia at giefa skatta ꝛ skyldr/ þt þtta pien͠v allt til at halda vid magt veralldlegre Valldstiorn/ so ad vonder m verde straffad͠r/ eñ Fromer og goder m verde verndad͠r. Nier til eiga aller ad hialpa/ei alleinasta med Fie og skattgiallde/ heldr ad meñ veite yfervalldinu heidr og virding/og ottist þ ꝛ giore eckert þui a mote.

Verid onguōm skyllduger nema þad ad þier et c.

Epter þñan lærdom framsetr S. Pall eina adra amiñing/hū ed bædi Valldstiornar meñena ꝛ þa enu vndergiefnu ahrærer ꝛ skulldbindur/At vier Kristner meñ skulum elska huer añan/huerre stiett kalle edr embætte sm huer hñ er. Nuer hñ giæter ad þessare skipun/ sa mun ecki Syndga j mote Gudz Bodorde/ Þuiad Kiærleikurin er Logmalsins uppfylling.

Og med þui ad vier vitum slīkt/ einkum þa stund/

Þetta er ein amiñing mꝫ hūre S. Pall end͠v sijna Rædu/ Mꝫ þt vier erū komn͠r til Gudz kyñing͠v fy͠r hñs Ord/og hafū sdlast hñs Nad/þa skl vi͠nu hi͠r epter gāga j lifsinu sidsamlega/ꝛ vakta oss fy͠r ollu þui s hneyxlūarsālegt er/ꝛ af hūiu vi͠r meigū skamast vor/bæde fy͠r Gude ꝛ so mañū. Þetta kallast at jklædast Nerranū Jesu Christo/alīka so s odru Klæde/hūt madr ber opinberliga ꝛ hū madr sier. Ni͠r til heyr͠r ꝛ þ ad S. Pall amiñer hier j nidrlagiu ad m skle ei ofuel vackta siñ Līkāa/vi͠r eigū at lifa sparliga ꝛ hoflega/so at vi͠r follū ei j nockra lausūg nie vellystig͠v

XIIII.

Eñ þañ sem breyskur er j Truñe et ct

Sanete Pall hefr j fyr᷑ farāde Cap. stuttliga samā būdid Krisse legā lærdom/s̄ er i Kiarleiksins bodord. Nu er þtta hin sierlegasta grein Kiærleiksins/ ad vier styggiū ei þa hinu veyku edur hneyxlū þa j þm hlutū s̄ ad m̄ meiga an vera. Slyka amiñig hefr hiñ Heilage Pall Postule þui framsett/at su v᷑ morg fœda s̄ Gyding̈ var fyrerbodid ad eta j Logmalinu/ z þr atu hana ei/eñ Heidingi᷑ forduduſt þ ei ad eta. Nu nr þat ad bœde Gydingar z Heidingiar hefdu medtekid Christū/z þr hlutu ad vera z bua til samās hūier nr odrū/þa var naudsyn/at Heidingiar hielldu nockurn mata hier nr/so at þr veittu ecke neina hneyxlan nie stygd þeim truudu Gydingum an sakar.

Þar fyrer framsetur S. Pall hier þssar þriar Regle. Fyrsta er su/at menn skule ei vtkasta þeim sem veyker eru j Truñe.

Þa adra/Ad menn skule ei villa samuiskuñar. Þa þridiu/Ad j þessum ytre hlutū þa skule eingiñ añañ dœma/edr hallda hñ fyrer Okristiñ. Og setr sok til sierhūrar þssarar greinar. Dœma skal madur ecki/þt Gud er Domareñ/j hñs embœtte eigū vier ei ad falla. Þm enū veyka skulu m̄ ei vtkasta/Þuiad Gud kann ad reisa hñ vpp aptur hū ad nr vllu er falliñ. Sāuiskūar sklu m̄ ei villa/Þuiat Christr er fyrer þœr Dœ̄. Og amiñer so/ad m̄ skle fordast all᷑ hneyxlāer/þui þ er j mote Kiærleikanū z þ᷑ af kiemr sundrsllð z osamþycke/ þar þo ad Gudz Ryke er Riettlœte Fridr z føguudur i Heilogum Anda.

Slyk amisting er þsañ Tag z so þarflig/Þuiat menn leggia þ miog treglega af/s̄ þr hafa langa tūma allt hier til viduāist. Og þo samt sem adr skulu þr ei so fast hallda a sijnū gamla vanda/at þr dœme þ᷑ fyrer hina adra/z hallde þa rangliga giora/at þr breyta ei epter þm. Snøgt at seigia/Ef at vi᷑ elskū hū añañ jñbyrdis/þa mūdi eingiñ añañ dœma/ Nelldr munde hū alūta añars veykleika/z hallda hm̄ hñs bresi til goda.

XV.

Eñ vier sem styrkuer erum etc.

Þetta er eiñ merkelegr z naudsynlegr Lærdomur/ad þr s̄ ero Lærder/ Styrkuer/z fullvisser vppa sijn efne/at þr hafi giætne a hinū odrū/s̄ at eru breysker z veyker z hafi polimœde vid þa/z vmlyde þa/Þuiad þsse Olucka er miog almeñelig/at þr s̄ hafa visku z skilning edr adr᷑ merkiligar gaſr fram yfer adra/ þa metna þr sig þ᷑ af/z sleyta ei vm adra/ Nelldur fyrirlyta þa. Fyrer þssu skulu þier vacka ydur seiger S. Pall

og

z staed til ad þier giored ei so, Hafid ongua gedpeckte a ydr sialfū/verdit ecki dræbsæer/þt þ^v af koma hneyxlæer z osæþycki. Lyfid a epterdæmi vors Herra Jesu Christi, hūnē þier mættud giora adra betre. Christr hiellt ei mikid af sialfū sier/helldr so s skrifat stendr af hm j þm LXIX. Psal. þ^v ed so stendr/Þeirra smæer s þig smadu fiellu yfer mig/þ er/m hielldu mig ems so s m plaga at hallda þū maū s last^v Gud/ hūn aller m ford ast z hallda hū fyrer þū vrsta maū/hia hūtū engī lucka kaū ad finnast/ So sem vier staum j Gudzspiallinu/ þa þeir sogdu/þesse gudlastar.

Og vill nu S. Pall so mikit sagt hafa/Verid ei stergoder/Þionid ydrū Naūga til betrūar/Og pott heimr giefi ydr jll laū fy^s þ/þa vitid at eins hefr þ geingit Christo/z slykt er þar fyrer skrifad/ad þ skal vera ydr til huggūar. Og hier setr S. Pall fram ena merkelega malsgrein/Nu^v til vier skm hafa heilaga Ritnig/z hu^v til vier skm lesa hna/s er/ad vier lærū ad vera polinmoder/z ad hugga oss vid þ okomna mz von eilyfra god ra hluta/Þuiat þtta er jnnehalld heilagr^v Ritnig^v z þ^v mz fer hū/at hū vys^v oss vr þssu aūa fallvallta lyfi til eins anars betra lyfs. Þ^v fy^s giefr S. Pall hi^s Gudi þ nafn/at hn kall^v hn Gud polinmædin^v z huggūarīar.

Cn Gud polinmædcar og huggunarinnar giefi ydur.

Nier endar S. Pall þā lærdom vt af kiærleikanū/z oskar at Gud vilie vardueita þa j sālyndi/z giæta þrra fyrer allre hneyxlā z allri drambsēt hug^v. Nier minnist hn en nu aptr a epterdæme vors liufa Lausnara Jesu Christi. Mztaked hū anan jnbyrdis seiger hn/lyka so s Christr hefr mz ekid ydr Heidigia/Gude til dyrd^v/at þier sklud lofa Gud/fy^s hns Nad z mykla Myskū. Hn seiger/Sydingunū var Christr fyrerheitin z þr blinder Heidn m z Skurgoda dyrkendr/erut þo hluttakarar ordn slykrar Nad^v. Þ^v fyrer lyka so s þier hafid Nad feingit so verid z Naduger vid adra/forsmaed onguan/þioned hūtū mane/vppa þ at Gud verde prysadr j ollu. Þtta ero þier Heidigi^v skylduger at giora fyre Gude. Merk hi^s at þ^v s j gāla Testamtiu stendr skrifat vm kallā Heidinna þioda/þ^v er z so avysad vm Gudz Nad z Myskūsee/ad Gud vilie oss Saluholpna giora ecki fyrer Logmalit og ecki fyrer vor eigimlig verk/so sem S. Pall seiger hier/Ad heidnar þioder skule prysa Gud fyrer Myskunsemina.

Enn eg eni fulluiss j þui Brædur minner etc.

Þesse ord heyra til nidrlagi Þistilsins/at þr eno Krisinu j Romaborg/ sklu mzkaka þegnan lærdom af hmū heilaga Pale/so s af þm mane hū

ed sierdeilis kall hefr/til at boda z predika Euangeliū fyrer heidnū monnū.

Enn eg beide ydur Brædur minner etc.

Merk hier at S. Pall girnest hier at þr enu Kristnu sīle bidia fyrer honum/ad Gud vilie vardueita hā/ so ad hann meige framkuæma sijna Reisu luckusamlega. Þar fyrer skulum vier ecki sijnkum fyrerbonum trettruadra manna gleyma j vorum aliggiande naudsynium.

XVI.

enn eg aminne ydur goder Brædur etc.

Eyter þ at hā hefr bedid at heilsa nockrū mz Nafne/þa aminner hā þa alla/at þr stādi stoduger i þssū lærdome/z vackte sig vel fyrer ollū odrū keninguū. Þuiat Diofulliñ hā hatr bæde Ordit z allt samlynde mzal Kristiña manna/ þar fyrer vpp æfer hā z vekur hann hina og adra villu Anda til ad forfalsa Gudz ord/ og ad vpp vekia osamþyckie j Kristelegre Kirkiu/Nier fyrer meiga menn vackta sig og ørugger standa Diosinum j mote.

Summaria Yfer Pistilinn til Corinthheos.

I. Cap.

Setta er eiñ lærdoms Pistill/eñ ecki vm Syndana fyrer gieſning z vm rietttlætid/so s hiñ til Romuerja/Helldur talar hā vm adra hlute/vm hūia þorf z naudsyn er/at menn fae eina liosa vndervīsan. Sem er/ ad menn vackte sig fyrer osamþycke z raungum lærdome / Ad menn lifde ecki opinberligar hneyxlaner/ Ad menn life til samans j godum Kiærleika/z hafe ecki þrættaner sijn a mille. Itm vm Niuskapar banded/Vm Skurgoda Forner/Vm Kusilldmaltīd Drottins/ Vm gæfur heilags Anda/z huernen madur skal rettelega mz þær fara/Vm Vppriſu framlidina z c. so sem j þessum Pistle sia ma huad epter annat.

Þacker giore eg minum Gude stuglega etc.

Þetta er jngangur z vpphaf til epterfylgiande lærdoms /so sem S. Pall naliga j ollum sijnum Pistlum plagar ad giora / ad hann packar fyrst Gude/fyrer þad/ad hans ord he fur ecki an auaxtar Predikat verid Enn sierdeilis og einkum er hier merkiande þesse hin agiæta og mykla

huggun

huggun/par hañ seiger/ Jesus Christus hañ mun stadfesta ydur allt til enda/so ad þier sieud ostrassanleger a þeim Degie vors Drottins Jesu Christi/þuiad Gud er Trur etc. Med þessum ordū ahrærer S. Pall Kristiña mañna freistingar og motgang/ þeir eru optsinnis hrædder þat fyrer ad þeir munu ecke støduger blyfa. Þuiad vier siaum epterdæme margra merkelegra Maña/huorsu auduelldliga þeir hafa falled. Efū S. Pall hañ huggar þa hier so sem hū giorer til Romueria j attunda/ Christur situr til hægre Handar Gudz/ vppa þad ad hann stødugliga hallde og stadfeste sijna Kristne/allt til æfeloka/ so ad hun verde Salu. holpinn.

Enn eg beide ydur Brædur mijner fyrer Nafn Drottins vors Jesu Christi

Þetta er su hin fyrsta grein vm huorta S. Pall talar i þessum pistle/ ad vier skulum vera samhuga i Lærdominum/ og vakta oss fyrer tuidrægne og allre villu. Þuiad vier høfum(seiger hañ) aller ecki vtann eirn Christum/huor ad er vort Høfud/hañ er fyrer oss alla Daeñ/ aller erū vier skyrder j hañs Nafne/þar fyrer skal eingiñ lata sier pickia ad hañ sie betre efi hiñ añar.

Þuiad Christur sendi mig eij til ad Skijra etc.

Nier kiemur S. Pall vid sokena/ huar af þad kiemur/at osamþycke z rangar kieñingar vppkoma a medal Kristiña mañna. Þuiad ef ad meñ være lystelater/ og stundudu ecki epter høfum hlutum/ þa være þeir vel samlynder. Enn jafnsnart sem þeir lata sier pikia ad þeir hafe nockud fraū yfer adra/þa vill eiñ vera ødrum betre og lærdare/ þar af kiemur þad ad þeir verda sundurlynder sijn a mille/ og huor fyrerlytur añañ.

Nier seiger S. Pall/ Lyka suo sem ad þad hæfer ecki ad vier sieum sundurlynder/med þui ad vier høfum aller ecki vtañ eitt Høfud/so somer ecke hellder ad vier sieum metnadarsamer. Þuiad vor ædste Fiestodur þad gledeliga Euangelium/þad er fyrer Heimenum rein heimska/ og ein forsmad og fyrerlitlig Predikun. Veroldeñ hefur vijsa og hyggna meñ/ þeir vilia ecki trua nema þui sem ad samhliodar skynseminne/ Efi med slykre visku fara þeir Dioflinum i valld. Kristner meñ þeir eru halldner heimsker z fauisser/þuiad þeir trua þui sem onguañ neiginn kiemr samañ vid Nolldlega skynsemi. Efi fyrer soddañ fauisku fara þeir j Nimerike.

Þar

Par fyrer vakted ydur fyrer slijkre Veralldar visku/vor Gud og Drottin vill ecke hafa slijka menn j sijnu Rijke/ Par eru ecke marger Vollduger/ vijser og edla borner kallader/helldur huad heimskulegt er fyrer Heimenum pad pocknast Gude/ad hann giore pa hyggnu til skamar.

So ad eckert Hollt mætte sier fyrer hans augsyn hrosa etc.

Petta er ender Mals. Gud vill ongua hrosan lijda/ nema pa eina ad vier lærum ad hrosa oss vt af Jesu Christo/pad hann alleina sie vor speke/ vort riettlæte/ oor helgun og Endurlausn. Vor speke er hann/puiad fyrer hann/lærum vier ad peckia Gud riettelega/ ad hann sie milldur og myskunsamur/petta er su hædsta speke. Vortt riettlæte er hann/puiad fyrer hans Dauda a Krossinum erum vier lauser z liduger ordner vid vorar Synder. Vor helgun er hann/puiad fyrer sitt Heilaga Anda geymer hann oss fyrer Syndunum/og kiyr oss fram til Heilagrar hlydne/z riettra godra verka. Vor endurlausn er hann/puiad hann vill eilijflega vardueita og frelsa oss fra Dioflinum og Daudanum/og giora oss Sæluholpna. Af pessu(seiger S. Pall) skulu pier ydur hrosa/og pa hrose pier ecke ydur sialfu/ helldur ydar myskunsomum Fodur a Himnum/ og medkiened/ef ad pier mistud slijka Natt/pa være pier tynder og glatader med alla ydar visku z allan helgedom. Petta heiter riettelega ad lofa z prijsa Gud/og sig sialfan ad audmykia. Slijkt giora peir ecke sem latast pikiast vijser/og vpp koma med rangan Lærdom/og vilia vera odrum Lærdare og betre.

II. Cap.

Og eg goder Brædur pa eg kom til ydar etc.

Hier setur S. Pall fram sitt erged epterdome/alijka so sem hann sagde adur/ad Euangelium vær ein einfolld z faunsflig predikun. So seiger hann z hier. Pier hafed ongua speke af mier heyrt oll mijn visku var sa hinn Krossfeste Christur. Enn po hafe pier af einfalldligre-slijkre predikun pad fornumed/ ad Gudz Ande og hans kraptur vær par med. Nier vpp a skal ydar tru sig forlata/enn ecke vpp a mannliga speke.

Enn par vier rædum vm/pad er po speke.

Nugad til hefur S. Pall kient/ ad Euangelium sie ein sliett og einfold/

vkd/og fauisslig predikun fyrer þessum Heime/Þar fyrer/þeir sem þssa Predikun hafa rettelega/þeir skulu ecke lata sier þikia ad þeir sie vysser/ þeir skulu ecke vera metnadarsamer/ og vppbyria so tuidrægne og osam-þyke. Nu fer hñ fram betur/ z skyrer fra/huort gagn þesse heimskufulla predikun hun giore oss/ z seiger/Nun er su allra hasta viska og speke/hia huerre allrar Veralldarinnar speke er allz eckert ad reikna/ huerssu mikel og merkelig sem hun kañ ad vera/Þuiad hun er falluollt z forgeingilig. Eñ þesse speken blyfur eilyflega/og kiesser oss huad Gud vill giora vid oss fyrer Christum/ og huad hañ vilie giora af oss epter þetta Lyf. Vt af þessu veit Heimurin eckert/en vier vitum þ/Þuiad Gudz Ande hñ kiesser oss þad. Huad Madurenn huxar/og huad i hans Hiarta er/þ kañ Disfullen skalfur ecke ad vita/ nema honum sie þad avyssad med þui ytra at-hæfe manzins/Gud veit þad alleina/ og Andin manzins edur Hiartad. Suo og/huad Gud er/og huad hañ vilie af oss giora/ þad veit engenn madur/nema hans Ande. Þar fyrer þui ad Heimurenn hefur ecke þenann Anda/þa helldur hañ allt þetta fyrer heimsku og fauisku. Eñ vier hros-um oss hier af med rietta/og hølldum þetta fyrer þa hinu hæstu speke/og þañ Dyrmxta Fiesiod/vier sem medteked hofum hans Anda.

III.

Og eg goder Brædur matte ei tala vid ydur et c.

Hier vtskyr S. Pall aptur til þeirrar fyrstu greinar/so sem hñ villde sagt hafa/ Eg ætte ad seigia ydur nockud vt af slykum andlegum hlutum/ þuiad þetta heyrer andlegum til/ Eñ þier erud eñ nu holldliger/mz þui at þier hafed agg z þrætur ydar a mille. Og setur hier fram suo eina grein/hvar fyrer þeir skule ecke suo giora. Eg og Apollo(seiger hañ) Af huerium þesse þrata er risen/ vid erum ad eins Þienarar. Þar fyrer skulu þier ei hrosa ydur af ockur/ helldur vt af Nafdinu/og vorum Herra Jesu Christo/ Þuiad an hans kañ eingin af oss nockud ad giora.

Eñ ef nockur bygger vppa þenā Grunduoll Gull/

Þad Sancte Pall talar hier vm Gull/ Silfur/ Gimsteina/ Trie/ Hey/ Stra/ þad hlyder bæde vppa Lærdomen og so lifnadinn/ hia Krist-num mannum/huerier ed þañ rietta Grunduoll Christum hafa. Þuiad þo Basilius Hieronymus Bernhardus/ z fleire adrer/ hafe ecki afnetad Christo/ þo hafa þeir/ þo latid klaustra lifnad sier i gied falla/ og hafa

hallded þad fyrer eirn kostuligañ sterligañ hlut/ þetta var eirn brestur z breck j lifnadenum. Sømuleides þott ad Cyprianus hañ afneitade ecke Christo/þa er þat þo ein mesta villa sem hann hafde/ad hañ skyrde þa vpp aptur sem adur voru skyrder af villumoñum.

Þetta(seiger S. Pall)og añad þuilykt skal ecke skada þa/ef ad þeir ad eins blyfa vid Christum þañ rietta Grunduoll. Þo mun ei Elldeñ bresta/fyrer huern ad sykur þeirra lifnadur z Lærdomur verdur reyndr/ so ad þetta mun ecki standast nie vara. Þad skiedur j samuiskuñe/og fyrer Gudz Dome/i Krosse og motgange sem Gud vpp a meñ leggur j þessu Heime. Aller slyker giorningar og verk og suoddañ meinigar/ þær falla nidur og verda ad ongus og huerfa i burt/ og Niortun hliota alleinasta ad hallda epter þeirre sañarligre einka huggū/sem ad er Christur/ huer alleina er vort riettlæte/helgun Sañleikur z endurlausn. Nier med kuña þau ad blyfa stadføst/og reyna ad allt añad er forgiefens og til einkis.

Vite þier eckt ad þier erud Guds Mustere og þad Guds Ande etc.

Þetta ahrærer þa v'llumeñ. Þier erut(seiger hñ) Mustere Gudz hñ a ad bua yfer ydur/af honum eige þier ad hrosa ydur/eñ ecki af nockrum Mañe. Nuer hñ vill nu medtaka meñina/eñ vtreka Gud/ þañ eñ sama mun Gud visselega straffa.

Tæle engeñ stalsañ sig etc.

Nier endar S. Pall þssa rædu/z bindur þad allt samañ j einu orde/ og seiger/ Allt er ydart/eñ þier erud Christz. Þar fyrer skulu þier ecke hrosa ydur j nockru odru/vtañ j Jesu Christo.

IIII.

Nier tekur S. Pall aptur til sama Mals/ þar hñ hafde adur talad vm sig og Apollo/og seiger so/vid erū ei vtañ Þienarar/ og Radzmeñ/og høfum þañ eñ sama Gud og Drottiñ sm þier hafed/hñ mun Dæma/huert ad vid høfū truliga stadit j ockru Embætte/edur ei. Þar fyrer gillder mig eins huert þier hallded miked edr lyted vt af mier/sykur ydar domur eykur huorke nie vanar fyrer mier neitt. Eñ þegar þar kiemur/ ad Drotteñ mun Dæma/þa gillder þad fyrer alvoru/og þa mun eg fa þañ rietta Lofstyr/ ef ad eg hefe trulega staded j minu Embætte/so sem eg vona til.

Eñ

Eñ petta goder Brædur hefe eg mynad vppa stalfann mig etc.

Hier endar Sancte Pall pañ fyrsta part hssa Pistels/ad peir skulu vakta sig fyrer drambseme/og engeñ skule hallda meir af sier eñ odrum. Vier Postularner(seiger hñ) vier kuñum ecke ad hrosa oss/ Puiad huad hellst vier hofum/pad hofum vier ecke af oss sialfum til/Nuernen kiemr pa pad til/ad pier erut so sadder og ryker og hrosed ydur/og erut suo oppbolgner?. Ja/seiger hañ/pad sem eñ er meira/Oss Postulunum geingr so sem peim allra sydustu og lægstu/ par er ecki vtañ angist og Neyd/ motgangur og Olucka/ suo og helldur Heimuriñ oss fyrer hrak pessarar Veralldar. Eñ pier vilied vera Nerrar og hafa haleitt alit/ Og mz pssñ hætte kallsar hañ og darar pa j Corinthoborg.

Petta skrifa eg ei/vppa pad eg hneyxle ydur etc.

S. Pall er ottablandeñ ad hañ hafe nockud hardlega skrifad peim til j Corintho par fyrer myker hañ nu Maled/og seiger/Eg elska ydur/ Puiad pier erud mijner Syner/Eg em ydar Fader. Par af kiemur pad ad eg anneñe ydur so alvarlega/ ad pier skulud epterfylgia mijnu epterdæme/og hroka ydur ecke vpp/vppvekia ecke osamphyckiur og tuidrægne j Lærdomenum. J nidurlaginu setur hañ hier fraṁ eina merkeliga Malsgrein/Ryke Gudz er ecke faled j ordenu/ helldur j Krapte/pad er/Nuar Gudz Ande er og hañs Ord/par Endurnyiast Mañaña hiortu/ suo ad pau/leite ecke siñar lofyrdar/Helldur ero pau poliñmod i motganginū/ og hafa sijna huggun af Gudz Orde.

V.

Almeñelegt Rykte er etc.

Sv vñur greimñ er petta vm hueria S. Pall Nøndlar z hand tierar j pessum Pistle/ Ad peir skule fordast Noraner/ og hafa ongua sidblendne og eckirt samlag med pa Norunar meñ/ sem hallda sig ad vera Kristna/og eta huerke nie Drecka med þm. Pui næst talar hann vm eitt sierlegt tilferle/ pad sem skied hafde j Corintho/ad eiñ læ med siñe Stiupmodr/peñañ sama ofurselur S. Pall Andskotanum/j Nafne Jesu/Ecke peirrar meiningar/ad hñ skule verda fordæmdur/helldur at hñ skule lijda straff af Diosinum a sinū Lykama/ vegna sijkrar Syndar. Vppa pad ad hñ vidurkienne sijna Synd/og laie

af hefne/og komest aptur til Naadarinnar/og ad adrer skeyte sig a soddann epterdæme/og fremie ecke soddañ hneyxlaner.

Ydar hrosan er ei god. Vite þier ei at lifsted Surdeig

Þetta er ein merkelig aminning/ad þeir skule ecke lyda hia sier Frillulyfes menn/ helldur þa skulu þeir bannfæra þa/ ef þeir vilia ecke lata af og betra sinn lifnad. Þuiad lyfa so sem eitt Surdeig (segier hann) syrer allt Deiged/So spilla og slyk Dæme/og gioera mikla hneyxlan: ef þeim er ei hamlad. Þar fyrer hanneled j tyma/ at lated Surdeiged ecke koma j blond vid ydur/helldur skulu þier halda hier þa Paskalambsins reglu. Þegar Gydingar atu Paskalambed þa vrdu þeir ecke alleinasta ad eta Osyrit Braud Atta Daga j samt/ helldur vrdu þeir vandlega ad ad giæta/ og vthreinsa allt Surdeig vr sinnū Nusum. Vier Kristner menn hæfum eitt betra Paskalamb/þar fyrer skulum vier burt kasta þui gamla Surdeige Syndarennar/ Þetta vort Paskalamb vill Syndena j onguann mata lyda. Þuiad med þui Christur hann er þar fyrer Dæñ/ og til þess/ad vier skylldum lauser verda vid Syndernar/ þar fyre þa eigū vier vaglatanliga hier epter ad vackta oss fyrer Syndunum.

VI.

Huernen dirfest nockur af ydur etc.

Hin Þridia grein og partur þessa Pistels er þetta/ i hverium S. Pall avitar þa Kristnu j Corintho/ ad þegar þar kom nockur tuidrægni edr kiæru mal þeirra a mille/ þa leitudu þeir sijns rietter og klogudu sig fyrer Heidnu yfer vallde. Og gefur þeim hier med ad skilia/ad þeir skulu sijn a mille jnbyrdes lyda og semia þeirra agreiningma/og hlaupa ecke fyrer Heidna Menn. Þuiad þetta gioerer Kristnum Monnum eitt vondt rykte/ ad þeir gioera orett til hver odrum eins og Heidingiar/ þar þeir ætti þo med sijnu godu frammferde og gudlegum lifnade gioera Euangelio eitt gott rykte a medal Heidenna þioda.

Þar er sennelega fullkomligt brot j bland ydur etc.

Meining S. Pals er ecke/ ad loga þrætur fe orettelegar og Kristnu sinn fyrerbodnar. Þuiat Euangelium latr Veralldlega Valldstiornr laga rietta kyrra vera/ þuiad þad er Gudz skickan/ Roma. 13. Helldur meinar S. Pall hier þann part/ sem med sijnum laugendum gefur odrum sek æ

efne

efne til klogunar/ so ad hann verdur Lagana ad leita/ þeßan straffar S. Pall og seiger/ Þu sukur þin Brodur/ og giorer honum skada/ og kiemz hñ þar mz til ad klaga sijna Sok. Slykt kallast ei Kristelega ad lifa/ og Gud hann mun þetta þunglega straffa/ þviad einn Kristin madur hñ skal ongum oriett giora/ helldur lijda/ hñ skal ecke sukia ein annan/ helldr lijda sialfur skada et c. Þetta er su hin rietta meining þessa Textans. Ecke fyrerbydur hann laga og riettar ad leita/ helldur fyrerbydur hñ oriett ad giora nockrum Mañe so sem hñ seiger/ Þiofar/ agiarner/ Ræningiar og adrer þess hattar/ þeir munu ecke Erfa Gudz Ryke.

Allt leifist mier enn ecke batar þat mig allt

Soer ad sia/ so sem ad S. Pall hñ meine med þessum Ordum þann annan parteñ/ huertum oriett er skied/ og þar fyrer hlytur med logum sitt aptur ad sækia. Þviad hier skiedur þad opinberis/ ad menn fara ofhardlega fram Logunum/ z vilia ongua vægd syna. So sem villde hñ seigia/ Þar þu sæker þitt med logum/ þad er ecke rangliga giort j sialfu sier. Enn þo skaltu huxa vñ ad stilla þad med hofe. Þu matt ecki vera suo hardbrægur/ so sem ad vilier þu onguan hlutin tilgiefa/ Þid deiled ecki vtann vñ Fie og Peninga/ z stundliga hlute/ huad allt þu hlytur epter at skilia hier a Jordune/ Þar fyrer skaltu ecki vera so hardur og strangur vid þin samkristen Medbrodur et c. Og þañen hnyger þesse Lærdomr ad þeim sem skadan hefur lided z misgiortt er vid/ at hñ sie ecki ofgrimr nie strangur vid sin Naunga.

Lijkamen ad sönu ei Frillulifnadenum helldur Drottne et c.

Nier vikur S. Pall aptur til þeirrar annarar hofudgreinar/ ad med þviad hann gat Norunar og frillulifes Mana/ þa anmñer hñ þa nu alvarlega/ ad þeir skule fordast slijka lostu z Synder. Vorer Lijkamer/ seiger hñ/ eru Lider og Limer Christi/ huerium veitast mun sa heidur/ sem Jesu Christo hefur veittur verid/ ad þeir skulu vpp aptur vekiast af Dauda. Huar fyrer vilie þier þa taka ydar Lijkame fra Christo/ og futpia þa soddan Tyrdarsamlegre vegsemd/ z giora Skiæku lime þar af? Snogt ad seigia/ ef þu samlagar þig Norune þa ertu fraskilin Gude. Enn ef þu helldur þier vid Gud þa ertu einn Ande med honum. Þviat Heilagur Ande/ huern þier hafed af Gude/ er j ydur/ og ydrer Lijkamer

eru hans Mestere og Buskadur. Item ydrer Lykamer heyra ecke ydur til/ helldur Christo/ hañ hefur pa Dyru verde keypt/ Par fyrer skulu pier ei taka pa fra honum.

VII.

Vm pa adra hlute er pier Skrifudud mier til/

EN petta er su fiorda hofudgrein og Articulus/ huar vpp a pesse Pistell hlodar/ sem er vm Niuskaparbandz stiett og Jomfrur lifnad. Niuskaparbandzstiett/ seig hañ/ er ein sorgfull stiett/ Par fyre huer sñ gietur lifad j hreinlyfe an Niuskapar/ sa gioter rietta ad hann Gipter sig ecki/ Puiad hañ getngur margrar ahyggiu og motgangs a miss/ sem ad hañ añars hlytur j hiuskapar bandenu ad bera. Eñ huer ecke gietur lifad j hreinlyfe/ fyrer vtañ Niuskap/ sa skal gipta sig. Synande par med/ ad Gud hefur sett og skickad Niuskapar banded/ so sem eina lækning j mote frillulyfe.

Par fyre vill hañ/ ad pott Nioneñ skiliest/ og hallde sig huert fra odru vm stundar sakier/ med beggia peirra vilia/ ad pau sie pess hæfelegre til bæna akalls/ pa skulu pau koma po samañ aptur. Sokena setur hann hier framñ/ Vppa pad/ ad Andskoteñ freiste ydar ei vegna ydar ostodugleika. Pad er/ Nuer hñ kañ ecki ad lifa hreinferduglega an Niuskapar/ honñ er sa ostodugleike medfæddur/ Par fyrer skulu peir neita Niuskap so sem eirnrar gudlegrar lækningar/ so at Diofulleñ fae ecke sok efne ad freista hans og draga hñ j Synd/ suo sem sia ma nogleg dæme peirra sem ei ero gipter.

Eñ peim sem gipter ero seiger ei eg/ helldur Drottin.

Meining S. Pals er pesse/ ad Nioneñ skule ecke skilia vtan þ verde fyrer Nordom edur frillulyfe. Eñ ef nockur skilur sig/ pa blyfe hñ ogipt edur forlykest vid sina eigeñ Kuinu.

Hinum odrum seige eg/ enn ecke Drottinn et c.

Nier giefr S. Pall rad vt/ huernen fara skal ef at añad huert Niona er heided/ pa skulu pau ecke par fyre skilia/ Puiad eñ Kristeñ madur hñ ma vel bua an Syndar til samas vid eina Okristna konu. Puiad Niuskapar sambanded er og riett a medal Neideña pioda. Enn ef pad hid okristna Niona skilur sig burt/ pa skal þm sem Kristeñ er ecki fyrerboded verda at gipta sig aptur/ po er mitt rad seiger S. Pall/ ad pier flyted ydr

ecke

ecke ofmiog/ þuiad þad kañ ad skie ad þad Kiona sem Kristed er kuñe kristid ad verda/ þa kuñe þier ad koma til samans aptur.

Huer og eirn epter þui sem Drottenn hefur hann kallad et c.

Vt af þessu tilferle/ vm̃ huert S. Pall nu strax talade/ þa giorer hañ eina almeñelega reglu/ og seiger/ So sem þad huer og eiñ er kallad̃ i Drottne/ so bliufe hñ. Þuiad Euangelium lætur Landz log z Borgarra riett vera so sem þau ero adur/ so mikit sem þa ytre vm̃geingni ahrærer/ og raskar þui ei. Eiñ Þrall kañ so vel ad vera Kristeñ so sem herrañ/ Eiñ frials madur so vel sem Nertekiñ/ eiñ ogiptur so vel sem giptur/ Eiñ Dom̃skoreñ/ so sem sa ed Vm̃skoreñ er/ Yferbodareñ so vel/ so sem sa hiñ vndergiefne et c. Þessar stiettir giora þig ecki ad Kristnum Mañe/ þær hindra og ei helldr þijna tru. Og eingiñ skal þessum stiettum vm̃breyta/ j þa meining/ so sm̃ kuñe hñ ei ad vera Kristiñ madur þar jafnframt med.

Enn af Meytunū hef eg eckirt Bodord Drottins.

Mergur og meining þessa Textans er þetta/ Huer ed þarnast kañ Niuskapar bandsins/ og kañ at lifa hreinliga/ hñ giorer miog vel/ ad hñ gipter sig ecki. Sokin er þesse/ þuiad tijmeñ er þungur og haskasamlegr/ a huerium Mañ kañ betur vr ad Rada/ ef hañ er einsamall/ helldur eñ þad ef hañ er bundiñ vid Konu og Børn og Niuskapar lag/ þuiad þess hattar hafa Lijkamlig harmkuæle/ og motgang/ hueriu eg villdi garna(seiger S. Pall) af ydur liekta. Þetta atkuæde skyllde mañ vel merkia j giegn vorum Papistum Mukum og Nunnum/ þeir ed þar fyrer sueria af sier Niuskapeñ/ vppa þad ad þeir mætte þess helldur verda Saluhialpliger. Eñ huxa ecki vm þad adur fyrre/ huert ad þeir gieta æn Niuskap ar hreinferdugliga lifad. Eñ med þui ad þeir forsma þessa lækning/ huer ia Gud hefur skipad og tilskickad vegna mañligs breyskleika/ þui freista þeir Gudz/ og þar fyrer falla þeir i skamligar Synder/ so sem huørium manne er vel kunnugt.

Þad seige eg ydur goder bradur/ ad tijmen er et c.

Þetta er ein almeñelig amining. Ad mz þui ecke hafa aller þa gæfu ad lifa j hreinlijfe æn Niuskapar bandz/ þa skulu þeir sem gipter eru/ og allskyns hafa ad giora j Heimenum/ hallda sier vid Gudz Ord/ og lata þad alldrei ganga fra sijnum Augum/ og hafa ecke huxun og ahyggiu

alleinasta

alleinasta vm̃ þad sem stundlegt er/so sem Herrañ Christur seiger i fyrre epterlikingu vt af Sædinu/Ad sumt fiell a medal þyrna/ og þegar þad rañ vpp/þa vxu þornern' vpp med/ z kiæfdu þad nidr/Og þetta vtleggr Herrañ Christur so/Ad þad sie þeir sem af sorgar ahyggiu rikdome og vel lystingum þessa Lifs fara/og kafna nidur/ z bera aunguañ Auxt.

Enn eg villda þad þier værud vtann ahyggiu ef s.

Hier leggur S. Paall þar greiner saman̄/ huar fyrer hañ radleggur þui ad lifa ann Niuskapar/s̄ ann Nuskap' gieta hreinferdugliga lifad/s̄ er/ Ad hiuskap' bædid þ færer mykla sorg z ahyggiu med sier/huert ed hinder Gudz Pionustu giord. Eñ hier med kuña Papistar j aunguañ mata ad forsuara sin̄ liotañ Klaustra lifnad. Sokin̄ er þesse/ Þuiad S. Paall hañ talar vm̃ þa/sem hreinferdugliga gieta lifad ann Niuskaparins/Eñ vm hina adra sem ecke hafa þa gæfu/og ecki lifa hreinferdugliga vtañ Niuskapar/þa giorer hañ þessa alyktanar grein almeñeliga yferalla/ z seiger/ad huer z ein̄ skule hafa sina eigin̄ Kuñu/vegna saurlifes. Jtm̃ betra sie ad giptast/en̄ ad lyda girndar bruna.

Og fyrer þessa sama grein/leggur S. Paall þetta hier til/Eg vil ecki leggia suoru hier med fyrer ydur/ Þad er suo miked/ Eg helld miked af þui ad lifa ogiptur z ann Niuskapar/Eñ þar fyrer skal eingin̄ yfergiefa Niuskapar bandz stiettina/huer ed ecki kañ ad lifa hreinferdugliga ann heñar. Sokin̄ er þesse/Nu̇ mun falla i Syndina og Diofulsins sneru/ so sem men̄ sia a Papistunum/ Og þad skiedur þa rietteliga/ med þui ad Pauenn fyrerbydur allum sinum andlegum Nionabanded/ þar þeir þo ecki aller gieta hreinferdugliga lifad.

Eñ þo er hun sælle ef hun blifur sin̄ mitt Rad er til

S. Paall hañ brukr' þetta ordkorned sælle/so sem men̄ plaga almeñlega ad tala/og so sem hann hefur adur skalfur noglega vtlagt sina meining/ ad fyrer vtan Niuskapar bandid sie min̄e sorg og ahyggia og min̄e astrida/ helldur eñ j Niusaparbandz stietteñe/þar fyrer meige Kristner men̄ betur vakta Gudz Ord sitt kall og Embætte. So meinar hañ og eins̄ þar hañ seiger/Nuer hañ gipter ecke sina Dottr hañ giorer betur/þat er/hañ gier' heñe meire hugsld/helldur eñ þad hun yrde ad hafa/ef hun hlytur ad sia fyrer Nuse z Bornum. Og hun kañ so betur ad vackta Gudz Sofnud/ bæna akallid/og Naungans neyd/ z c. þetta er su rietta mening þessara orda.

Cap.

VIII.

Enn vm þad sem Skurgodum offrast etc.

Sjmta grein þessa Pistils hlyder vppa Skurgoda forner/Nuett ad Kristnum Mønum leyfest ad neyta þar af edur ecki? Þviat i øllum stodum høfdu Heidnar þioder lært þetta af Sydingum ad þeir hielldu Fornfæringar fyrer Gudz þionustu giørd/og slatrudu Kuikfie i sijnum Kirkium/ z fornfærdu sumt/eñ sumt atu þeir/ z voru glader þar vid med giesta bodum. Og af þui af Heidingiar og Kristner Menn biuggu i þañ tijma til samans/og þo ad þeir høfdu ecki eins truar brøgd/ þa hiellou þeir þo eitt/ Selldu og Keyptu Atu og Drucku til samans/so sem S. Pall adur j fimta Capitula lofade þeim Kristnu. Nu skiede þad opt /ad Heidner menn budu til sijn þeim Kristnu/þa Heidingiar hiellou sijnar sierlegar Natijder. Nier neyttu sumer þeir enu Kristnu sijna frijheita/og geingu jñ til Heidiña maña jñ j þeirra Kirkiur/ z fordudust ecke ad eta af þui fem Skurgodum var offrad. Þviad so fem S. Pall hier seiger/ Þeir høfdu þañ skilning/ og visst ad Skurgod var ecke par/þar fyrer atu þeir þad suo sem adra almennelega fædu/ þetta lijkade S. Pale ecke vel/ei þar fyrer/so sem ad være þetta oriett j sialfu sier/ Nelldur ad menn skylldu neyta kristelegs frelsis med høfe z skynseme/ So ad adrer skylldu ei steyta sig þar a/ Þviad adrer þeir enu Kristnu/ sem veyktruader voru/og ecki høfdu soddañ forstand z skilning/þeir breyttu þar epter/ samneyttu med hinum audrum/ og hiellou þad þo fyrer skurgoda forn/og giordu þad med þungri samuisku. Þessum vill S. Pall ad menn skule vægia og hlijfa/og seiger.

Vñ þa fædslu sem Skurgodū er offrud vitū vier. Ja/ finliga vitat. Huad verkar þu og huad vtrietter þu þar med/ ad þu veitst ad skurgoded z skurgoda offred sie ei par? Eckirt añad eñ þu hneyxlar þiñ Brodr/þar fyrer er þad j slijku efne ein skadsamleg viska. Nier skalltu merkia þessa Malsgrein/ad Christur hñ sie Gud/ Einn er Drotteñ Jesus Christus/ fyrer huerium aller hluter eru. Eñ þar ed hañ seiger/Og vier fyrer hañ/ þar giører hñ greinar mun a mille Kristiña mañna og añara mañna. Þvi ad Kristner menn eru ecke alleinasta Skapader af Christo/ hellour eru þeir og eiñeñ fyrer hañ leyster og Frelsader fra Synd/ Diesie og eilijfū Dauda/þar fyrer er tilheyreligt/ad þeir nefne og prijse Christum/ fyrer sijn Herra og Drotteñ.

IX.

Þessum Capitula giorer S. Pall ecke añad helldur eñ þad hñ auiſsar og audſyner/Ad hñ/ſo sem eirn sierlegur Postule/ og suo sem sa ed hefur myklar og sierlegar gæfur/haũ hafe frýheit og magt til ad giora marga hlute/Og sierdeilis seiger hñ ad honn meige vel heimta þau verdlaun/sem honum ber ad hafa fyre sitt omak/z predikunar Embætte. Eñ eg huxa ecke(seiger hñ)vm þad huad eg hefe magt til af giera/helldur vppa þ huad odrum m̃m ma vera til betrun/ og Euangelio til framgangs/ Ef ad eg kann ad forbetra nockurn þa giore eg mier mein/og bryt af mínum vilia huar eg kann/hñ til goda/ og lat giarnsamlega af mínu frelse. Suo skylldu þier og eirneñ giora/ þa mundu þier fa skordur reistar vid morgum hneyxlunum

Enn eg tala þetta epter mannligre siduenju et c.

Hier hefur þu einn liosann vitnisburd/ ad þeir enu Kristnu þeir ero skyllduger ad veita Kirkiu þienurunum sitt vpphelde/og ad Kirkiuþienararner þeir meiga vel heimta laun fyrer sijna þionustu. Þuiad hier stendur þ liosliga/ ad Drotteñ hafe so bỹfalad/ Ad þeir sem Euangeliũ boda/þeir skulu af Euangelio vpphellde hafa.

Vite þier ecke ad þeir sem til malsins hlaupa et c.

Hier matte vera vpphaf hins niunda Capitula. Epter þad ad S. Pall hefur nu sett þm̃ i Corintho sialfs sins eptirdæme/þa anm̃er hñ þa ad epter fylgia þui enu sama / og sia ecke þessum Lærdome j Vnd. Þuiad hier er ecke(seiger haũ)neitt gaman a ferdum/ Þar heyrer stor ad hyggia og aluara til ad næ þessu huosse. Og alyka geingur þad til med þañ Kristna/so sem þad skiedur j Bardage edr vedhlaupe/huar ed mañ hlytur auallt afram ad hallda/og lata ecke skielfa sig nie villa/ Annars bleyppur madur forgiefens og naer þui ecki. Þar fyrer deyde eg mín Lyste ama z tem haũ/eg neyte ecke mína frýheita allzstadr huar eg mætte vel/ Eg sporna vid og helld mier fra morgum hlutum/so ad eg hneyxle ongu añ/helldur ad huer madur mætte vppbyggiast og betrast af mier.

X.

Eg vil ecke dylia fyrer ydur Brædur et c.

Enn

Ætta heyrer til fyrerfaranda amiñingu/hueria S. Pall framsette i nidurlage hins nyunda Capitula/ Nu seiger hann framar meir/Nuer ed aunguañ Taum vill a sier hafa/ helldur giora alla tijma allt pad sem hañ ma siñar Personu vegna/og ecke vill skeyta vm mina adra/sa hiñ same mū oppbyria margar hneyxlaner og mun vera straffs verdur og rakur/puiad siae pier(seiger hann) huetmeñ vorum Forfedrum hefur geinged. Peir voru mikler merkeliger Meñ/og hofdu sied stor og Dyrdleg dasemdar verk/Po fiellu peir aller j soddañ hneyxlaner/so ad peir vrdu aller nidur slegner j Eydemorkiñe/og par komu ecke jñ j fyrerheitna landed/af ollum peim Mañfiolda/nema tueir einer meñ. Par fyrer liggur makt a/ad huer giate ad sier. Nafe petta skied pa/Pad kañ og so eiñeñ ad skie ydur et c. Par fyrer verid ecke ofunsser/lisdi huer añañ/og vægie huer til fyrer odrum/eingeñ forackte nie hneyxle añañ.

So sem vid Vitringa tala eg ekc.

Nier endar S. Pall sijna rædu viñ skurgoda Fornernar/ og er petta sunna edur mergur Mals/ad peir skulu ecki eta pad/pegar Heidner meñ siae/ad peir hafe vidbiod par vid/og fae tilefne par af ad efast vm sijn heidin truarbrogd/og lata par af/ z giefa sig til Euangelium. Eñ endrar nær/ pegar meñ tala ecke viñ pad/helldur er pad framsett so sem vñur Fœda/ pa meiga Meñ eta par af/ Puiad par er eingeñ Fœda fyrerbodiñ/ pad er Gudz skiepna/huerrar mañ skal neyta/med packargiord.

S. Pall hañ setur hier fram eina merkelega og stadfasta byuijsing/ Vier i vorum Kirkiū(seiger hañ)pegar vier briotum Braudit/pa verdū vier par/med eiñ Lijkame med Christe/ Og pa vier Dreckum af peim Blezada Kaleik/pa verdum vier eitt Blod med honum. Puiad vier med tokū med ollu Lijkama z Blod Christi. So var z i Gydinga Logmaliu/ peir sem atu af Fornunum peir vrdu hluttakarar Alltarisins / og peir heyrdu par til. Par fyrer pa hlytur pad og einshattar ad vera viñ skurgoda forminar. Pær verda Diofienum Offradrar/par fyre huer hū etur nu af pīm/hañ hefur hlutskipte og samneyte med Diofienum.

Merk hier peñañ vitnisburd vt af Kuelldmaltijd Drottins. Sa Blez anar Kaleikur huern vier Blezum/er hū ecke samnautn Christi Blodz? Og Brauded huert vier briotum er þ ecke samnautn Christi Likama?

Þuiad þetta orded communicatio sammeyke er eckert annad/en þad/ad Lyk-
ame og Blod Christi veitest oss og giefst/ suo ad vier neytum þess/ þa ad
vier etum af þessu Braude og Dreckum af þessum Kaleik. Nuad þurfte
S. Pall ad setta þesse ord/ef ad Kuolldmaltijd Drottens være ecke vtan
Braud z Vijn/suo sem Sacramentistar hallda. So er þad augliost/ ad
Paulus talar ei vm Andligan Lykama Christi/þar hann er vort hofud/en
vier hans Limer/fyrer truna a hann/Þuiat þessa berging Lykama og Bloðz
inz Christi faum vier ecke ad eins af þui ad vier truum a Christum/heldr
af þui ad vier etum Brauded og Dreckum af Kaleiknum,

Nier leyfast sannlega aller hluter ec c.

Vppa þessa fyrerfarãde rædu mætte einhuer suara z seigia/ huar er þa
vort frelse/. Nuad spiller þad Kiote og Braude/þo menn misbruke þad til
skurgoda forna/. Eg vil eta þ so sem annad almeñelegt Kiot og Braud/
þuiad eg veit ad skurgod er ecke par. Nier til suarar S. Pall/Satt er
þad/ þier leyfest þad. En þu hlytr ad huxa ecke alleinasta vm þad huad
þier leyfest/og huad þu matt giora/Heldur att þu ad huxa vm þad/hue
ett þad verdur hinum ødrum til betrunar edur ecke. Þar fyrer/þa þu etr
nu med nockrum Heidnum manne af hans skurgoda forn/og hann segier þier
ad þad sie skurgoda offur/Nuad hid sama hann seiger þier þar fyr/ ad hann
huxar ad þin trua mũ ei vel gieta lided. Og ef þu etur nu samt þar af/
þa hneyxlar þu hann/z hann fær þar af þa huxun/ad þott ad hann sie ei Krist-
inn/þa hafi hann þo eina rietta z sanna truar breytni. En ef þu etur ecke þar
af/þa vnderstendur hann/ad þu hefur andstygd a slijkri skurgoda Fædu/og
þar med kann hann ad fa tilefne/ad lata af sinne skurgoda Dyrkan. Suo
heyrer nu þetta forbod/ og hlyder ecke vppa Fædsluna/ heldur er þetta
meiningin/ad onguũskule hneyxlun giord verda þar med. Þuiat so mik
ed sem ad Fædsluna ahrærer/ þa meigũ vier neyta allz þess sem Gud hefr
Skapad med packargiord/ og giora oss enguo samviss u þar af. En af
þui ad ecke eru allra Manna samviskur eins Lærdar og eins sterkar/ þa
skal Madur hoflega neyta slyks Frelsis/ suo sem S. Pall seiger hier j
nidurlaginu.

En þad vil eg ad þier vitid ec c.

XI.

Þetta er hin sietta grein þessa Pistils/og hlyder vppa goda sickan j

Eef-

Sofnudinum mille Manns og Kuinu/Sem er/ ad Madurin skal giora sijna bæn og spa fyrer med beru Hofdi/z Kringskornu Hare/eá Kuinan skal bidiast fyrer med skyldu Hofde edur skautudu. Slyka Sickan tekur S. Pall ecki allemasta vr af sidueniu Gydinga/heldur og so Naturune. Putad pad er liott(seiger hún) fyrer Konuna ad hafa stutt Har og vera berhofud/eá ad skauta sier og hafa sijtt Har/ pad prýder hana/ og fer hene vel. S. Pall leggur hier til eina adra grein/og seiger/Ad hafa fall dad Hofud/þ er eitt merke og teikn par til ad madr sie ecke frials/ heldr ad hann hafe eín Herra yfer sier. Nu med pui ad madurin er Kuinunnar Herra/pa skal hún ecki hafa a sijnu Hofde/ eá Konan skal hafa a pui. Eá þo blýfr þesse imsmunur(seiger hún/allemasta hier a Jordune/Fyr Gude gillder ein tru Kuna jafnt sem truadur Karlmadur. Eá þo samt skal þesse sickan halldast vegna sidsemdar/ Putad osidseme hneyxlar ecki ad eins meñena/heldur hafa og so Einglarner andstygd a hene.

Enn petta hlyt eg ad bioda et c.

Petta er sa siounde partur Pistilsins / vm Kuolldmaltijd Drottens/ Putad peir j Corintho hofdu oskickanlega breytne par vt j. Pegar peir komu til samans/ad halda Kuolldmaltijd Drottins/pa voru peir osamlynder sijn a mille/so sem adur er vmtalad. Par nast bar huer med sier j Kirkiunasiñ Mat z Dryck. Par gieck pad otafnt til/eirn hafde kræsing ar nogar/annar litfoe vid lyted edur eckirt / og attu þo aller vm sijder ad ganga til Kuolldmaltijdar Drottins. Petta vill S. Pall ecke hafa nie lyda. Adur fyrre straffade hún þa fyrer peirra sundurlynde/Eá hier bydr hún peim/ad nær peir vilia neyta Kuolldmaltijdar Drottins/þa skulu þr lata sijnar Fadslur epter verda heima/ og aungua ofneytslu vppkyria j Kristeleger Kirkiu.

Put þat huad eg hefe af Drottne medtekid et c.

Hier seiger hún fra/huerium ad Drotteñ hefur jnsett/halldid og skipad ad halda sijna Kuolldmaltijd. Eg/seiger hann/hefe medteked þ af Drottne/og ydur giefed. Eá huar hefur Pauen pad medteked/ ad hún edru vijs veiter Sacramentum eá S. Pall/. An efa/alemasta af Drofinum/suo sem annad fleira/hann hefur honum skipad/ad vmbreyta Herrans Christi Testamente og hans semasta vi'ta/og sundur slyta so Sacramentum.

Merk hier vandliga þessar greinder j mot peim Sacramentistum sem fastlega halda a sinne villu/ ad j Kuolldmaltijdinne sie ecke Lykame og

Blod Jesu Christi/helldur alleinasta Braud z Vijn/ Þuiad ef ad vær
suo/huar fyrer seiger þa S. Pall/ Nuer overdugur etur af þessu Braude
og Dreckur af þessum Kaleik/sa er sekur j Nollde og Blode Drottins/
Jtm̃/huer ouerdugr etur og Dreckur/sa etur z Dreckr sier Dom/ mz þui
hñ gisrde ecke greinarmun a Drottins Lykama. Þessar greinner ero klar-
ar og liosar/ ad j Kuolldmaltijdiñe sie ecke sliett Braud og Vijn/ helldur
Lykame og Blod Christi/huer hañ lætur odru vijs telia vm fyrer sier/sa
giefe ongum skuld nema sialfum sier og siñe forvitne/Þuiad Christur og
hans Postular hafa noglega vid varad oss/med þui ad þeir hafa so klar
liga og med liosum ordum þar vm̃ talad.

Þuiad sooft sem þier hergit af þessu Braude etc.

Nier tieñer S. Pall/ huerneñ mæñ eige rietteliga ad neyta Kuolld-
maltijdar Drottins/ sem er/ Menn eiga ad boda þar jafnframűt Dauda
Drottens. Þad er/ Meñ skulu hugleida ad Christur hñ hefur giefed siñ
Lykama vt fyrer oss/og sijnu Blode vthellt fyrer oss/ til fyrergiefningar
Syndaña/og hugga sig so fyrer Daudañ Christi/j giegn Syndunum z
Daudanum. Vt af þessu epter fylger/ad vier hofum ongua þorf a Þa-
uans Messu offre/til ad affma vorar Synder. Þuiad Christr hefr sialfr
siñ Lykama z sitt Blod þar til offrad og i Forn fært/ z þar liggur makt
in a/ ad vier med riettre tru tokum þad til vor / og huggum oss þar vid.
Þetta er ad reyna sialfañ sig rietteleg a/ At þu ransaker þitt hiarta/hvat
þu villt giarna verda laus og lidugur fra þijnum Syndum/ og huert þu
hefur fulkomligt trunadartraust a þui/ad Christr sie fyrer þijnar Syn-
der Daiñ/ z at hñ hafe fullnadarbot og bitaling fyrer þar giort. Ef þu
finnur þetta med þier / og þu neyter Kuolldmaltijdarinnar med riettri
Tru/ þad er/þu truer ad Christi Lykame og hañs Blod sie fyrer þijnar
Synder vtgiefid og vthellt/og ad hñs Lykame og Blod verde þier þar nu
framgiefed j Braude og Vine/ so ad þu hafer eckirt tilefne til ad efa þ/
ad þesse Lykame og Blod Christi er nu þitt eiged/og heyre þier til/so ad
þu skuler neyta þar af þier til eilijfs lijfs/þa medtekur þu Christi Lyk-
ama verdugleg a og þier til Saluhialpar. Eñ med þui ad þesse Kuolld-
maltijd er af vorum liufa Lausnara Jesu Christo so jñsett til Syndaña
fyrergiefningar/ Þa epterfylger þad/ ad vier eigum ad vackta oss fyrer
Syndunum/og fara ecke afrañ i þeim/ heldr betra vorn Syndsamlig-
anm lifnad.

þar

Par fyrer eru marger Siuker og veykliger ek c.

Peir Corinthÿ skickudu sier ecki so til Kuolldmaltÿdar Drottins/hell dur hielldu peir hana fyrer eina slietta Ceremoniu og Pionustu giord/ So sem eñ nu peñañ Dag giora Sacramñtistar/peir hallda z trua pui/ ad t pessu Sacramñte sie ecke meira/vtañ sliett Braud z Vijn/ par fyrer var par eingtiñ gudrækne med. Pessa ogudrækne/seiger S. Pall/ hefur Gud straffad med margvÿslegu Krankdæme og añarre Olucku. Par fyrer anmñer hñ pa/ad peir skulu betra sig og dæma sig sialfer/pa purfe vor Drottiñ pad ecki ad giora/ huer ed suoddañ Synder straffar/ og par med knyr hañ oss til yferbotar/Añars betrudum vier oss alldrei og yrdum fordæmder.

Einkum merk hier pessa Malsgrein/Nær vier dæmunst/pa verdum vier af Drottne typtader/Vppa pad/at vier verdum ecki fordæmder med pessare Verølld/puiat hier siaum vier/ad Gude geingur ecke jllt til pess po ad hñ legge Kross og adra olucku vppa pa enu Kristnu/ helldur skiedr pad peim til hins besta.

XII

Og af peim andlegum giöfum ek c.

Hin attunda grein edur partur pessa Pistils er pesse/og er petta ein fagurlig anmñing/ad Kristner meñ dreisse sig ecki af sijnū gøfum/helldur peir pione huer audrum par med. Puiad par fyre hefur Gud ecke giefed einum allar pær gøfur/helldr einū sierhuorium eina sierliga gøfu vppa pad ad eiñ skule ødrum par med piona/og par i mot hiñ añar med packlæte pa Pionustu piggia.

Pessa anmñing vppbyriar S. Pall mtog lystelega vel/ pier vorud heidner/seiger hñ/og geingud burt til Mallausta skurgoda. Eñ nu bolue pier skurgodunum/og nefnid Jesum eiñ Drotteñ. Pesse er hin rietta/ stærsta og ædsta gafa Heilax Anda/vt af huerri pier skulut mest z hellst gledia ydur. Ninar adrar gøfurnar hueriar hellst sem pær ero/huert pær eru meire edur miñr/ pær eru ei giefnar ydur ydar sialfs personu vegna/ suo ad pier skulud hafa pær ydur til Lofdyrdar/edur neckurar hrosunar/ helldur til pess ad pier skulud piona par med ødrum. Puiad lÿka so sem marger Limer eru a Lÿkamanum/z ætÿd er huer Limur ødrū til gangs/ og huer Limur pionar ødrum/So vtskipter Heilagur Ande sijnum adskil

ianligum

tanligann gæfum med morgum/og margvíſſliga/vppa þad ad æſid ſkuli eiñ ødrum þiona/eñ ecke ad eiñ ſkule añañ þar med nidur þryckia/og ſig ſialfañ vppheſia.

XIII.

Þo ad eg tale Tungur manãña og Einglãña etc.

Þer er eirn naudſynligur Lærdomur/ ad Kriſtner Menn ſkule ecki ſtæra ſig af ſijnum gæfum/helldur hafa þær til Naungans nytſemdar og kiærleika. Þuiad i kiæleikanum/ſeiger hñ/er allt falid og folged. Lijfa ſo ſem Chriſtur hroſar kiærleikanum i Gudſpiallenu/þar hñ ſeiger/Þad añad Bodord er þeſſu lijkt. Þu ſkallt elſka þiñ Naunga ſo ſem ſialfañ þig.

Þeñañ Capitula ſetta Papiſtar fram i mote Lærdome Truariñar. Eñ S. Pall talar alleina hier vm þ/med þui ad ſo miked liggur a kiærleikanum/þa ſkule eingeñ hafa ſijnar gæfur ſier til eigiñ gagns og lofdyrdar/kiærleikanū i mote. Eñ hueriñ ad meñ ſkule fa Syndaña fyrergiefning/þ kieñer S. Pall ecki hier. Þuiad þtta meigum vier ræda hier vt af/eñ ecke annad/Ad ef mogulegt være ad Mañeſkian kyñe ad hafa fullkomeñ kiærleika/ og hefde ecke Syndanna fyrergiefning/hueria vier alleina fyrer Truna ødlumſt/ þa hialpar kiærleikurenn hñ alls eckert. Eñ Kiærleikañ þrijſar S. Pall med þreñu mote.

I. Ad þær hæſtu gæfur og ædſtu/ ef ad kiærleikuriñ er þar ecke med/ þa ſie þær til einkis/ helldur þm til fordiorfunar ſem ad ecki brukar þær til kiærleikans.

II. Ad kiærleikuriñ hñ vppfylle all Gudz Bodord/þau ſm Naungann ahræra.

III. Ad kiærleikinn vare eilijfliga/ þa hinar adrar gæfurnar ſem er Trueñ/voneñ Spadomur etc. Þeim liñer. Þar fyre aminner hann þa Corinthéos/Lated ydur ecke þikia ſuo vænt vm ydar gæfur/ſtaed til ad kiærleikureñ ſie þar med/og ad þier gleymid honum ecke.

Þuiad vorer mijſmunir eru halfverk etc.

S. Pall ſagde/at ſkynſemiñi munde liña. Eñ hueriñ hñ vilie lata ſkilia þeſſe ſijn ord/þad leggur hñ hier vt/og ſeiger/Vorer vismunir eru halfverk(þad er/ſu ſkynſeme og kynning/ſem vier høfum a Gude hier i Heime hun er hardla lijtel/Eins ſo ſem Barna huxaner og ræda giordñ eins gamals z hyggins

Mañs.

Maūs. Slijkre lijtillre kyning z vismunum mun liña/z par mun konia og epter fylgia/ad vier munum þeckia Gud fullkomliga. Þesse kyñingin hun er þad eilijfa lijfed.

XIII

Epter fylgid kiærleikanum etc.

Sier tekur S. Pall sier fyrer hendur/ ad tala vm þær gaafur sier hueriar/af huertum þeir Corinthij stærdu sig z drombudu vt af/og kieser þenn/ huerneñ þeir skule fara med sijnar gaafur Naunganum til betrunar og epter kiærleikanum. Nier ad auk var art og Nattura þeirra Greiska/ad þeir gaafu sig til Lærdoms jdkunar og Bokiegra lista/meir enn adrar Þioder/og þar fyrer hafa þeir hafft suo miog marga og merkeliga lærda menn. Þar fyrer med þui ad nockrer af þeim hofdu medteked med truñe soddañ Neilar Anda gaafur/ ad þeir kuña safnsnogt ad skilia og tala okuñig Tungu mal/þad þotte þeim vænt vm sijkt/z stærdu sig þar af. Þetta fyrerbyder S. Pall hier/ og seiger/Ad tala Tungur/þad er eins mikil gaafa/En ad vtleggia Neilaga Ritning suo ad adrer forbetrist þar af/ þad hid sama er hun stærre gaafan. Þar fyrer vill hañ ad þeir skule ecke tala añarligum Tungum j Sofnudinum/nema þui ad eins ad vtleggingin folge þar med. Enn þo samt hefur Paueñ jsilett soddañ sutuirding i Kristelega Kirkiu/og latid þar hlioda okuñigt Tungu mal/huar af eingiñ hefur forbetrad sig. Þar þo aller hluter eiga ad skie til forbetrunar.

Eñ þessare vtlegging skipter S. Pall j fiorar greiner. Þuiad allar kieñingar j Kristeligre Kirkiu/eru añad huort ein opinberan/med huerre þeir vtleggia Spamanna Ritningarnar/ huer þeirra Meining hefur verid.

Elligar lærer hañ vidurkieñing/þad er/vt af Truñe/huersu Gud hñ vill vera Nadugur vegna Christi/og fyrergiefa Syndernar/z giora oss Saluholpna vt af sijñe Nad og Myskun.

Ellegar er þad Spadomur vm Kristiliga Kirkiu/huerneñ hune skal ganga/og huerneñ hun mune glede og huggun finña. Slijkur Spadomur finst og j vtleggingu Spamaña/suo sem S. Pall hefur adur talad/Ad allt þetta hafe hendt Kristeliga kirkiu vnder Logmalinu/til einkar fyrer myndunar/og sie skrifad oss til aminningar/yfer huerna þessa Nems ende er komiñ.

Ellegar er þad kiesing/ huerneſ madur ſkule lifa an hneyxlunar z ſynda/ z jdka ſig j rettre hlydni vid Gud. Þesſe meining (seiger S. Pall) ſkal alla tijma vera a þui sem med Tungum er talat/ ellegar skal madr eckert j Soſnudinum med Tungum tala.

Eñ þa þu Blessar j Andanum et c.

Þetta hefnr kañ skie so til geingid so sem þa vier lesum Collecto/ edr so sem þa Gud baud fyrer Mosen/ ad Aron z hñs Syner skylldu Bleza folkid/ so sem þar stendur j fiordu Bok Moyses j sietta Cap. Slijkt/ seiger S. Pall/ skal ecki skie med Tungum/ helldur j einu skilianligu mæle/ So ad soſnudurin skilie huad þ er/ og ad hñ kuñe ad seigia Amñ þar til.

Nier staum vier huersu rangliga Paueñ hefr giort ad hñ hefr skipat ad hafa j Latinu mæle alleina alla Gudz þionustugiord j Kirkiuñe/ bæde Skirnina z so Drottinliga Kuelldmaltijd med øllum ødrū opinberligū Bønum. Þetta hefur hñ giort þui Romuerska sætinu til heidurs z vpp hafningar. Og þtta lijkar hñ miog illa/ ad meñ hafa heilaga Ritning j ødrum Tungumalum. Þuiad hñ merker vel/ ad med þui meñ finna þar jñe/ eckirt vt af hans rangri Gudz þionustu giord og Truar brøgdū/ þa mune hñ koma j forsman og fyrerlitning/ Suo sem ad skied er (Gude sie lof).

Eñ hier skalltu z so þ merkia/ ad S. Pall kallar þad ad tala j Anda/ þegar þules edur talar nockud i þui Tungumale/ sem enginn skilur nema þu eitt samall. Eñ med Noddu ad tala/ þ kallar hñ ad tala suo/ ad adrer meñ meige skilia þ/ z betra sig þar af/ þar madur seiger meininga og vnderstoduna.

Goder brædur verid ecki Børn i skilningínum.

Þetta er eitt merkiligt argumñtū/ a causa finali/ vt af þm atta z tutt ugasta Cap. Esaie. Tungurn" eru þar fyre giefnar/ ad huer madr skule sia þesse teikn/ og ad adr" skule þar med til Truariñar ladader verda og lockader/ þar fyrer skulu meñ Tungnanna neyta a medal þrra vantruudu/ ad leida þa þar med til Gudz kynningar. Enn i hia þeim Truudu skulu meñ hafa Spadoma edur vtleggingar.

Þott nu allur Soſnuduriñ kiæme til samans etc.

Þad er eitt añad Argumñtū. Ef ad meñ fara ecke med Tungumaliñ so sem til heyrer/ þa verdur þad enguum mañe til betrunar/ og ecke þm

vaņ-

vantruudu/So sem ad ef þu villder predika Norrœnu fyrer einum Eing ilskum. Eñ Spadomurin forbetrar allz stadar þar sem Meñ skilia hañ/ bade truada og vantruada.

Huersu a þad þa ad fara goder Bradur ec c.

Hier giorer S. Pall skickan/ hueria þeir skulu halldа/ Sem er/ ad þeir skulu hafa hof a þui ad tala med Tungum/ og avallt lata folgia þar mz Spadom edur vtlegging. Þessa vtlegging skal sa hafa sem Nad og skilning hefur þar til/ og þe: til er kalladur/ hiner adrer skulu hlyda til og dæma þar vm/ þo so at ef Andin opinberar einhuerium nockut/ þa skal Madur og heyra þañ eñ sama/ Vppa þad ad ein god skickan verde halldin. Eñ suoddann Embætte hafa ad eins Karlmeñ eñ ecke Kuiñur. Putad Predikunar Embætti/ þad heyrer Karlmañenum til/ suo sem ad þeim sem ad er hofud og stiornare Konuñar. Konuñe hlyder þad ecke til/ huer ed mañenum skal vndergiefen vera.

XV.

Þunde partar þessa Pistils er vm Vppriſu Framſidiña mañа Putad peñañ lærdom medtoku þeir Griſku treglega/ putad þr voru Veralldar viſku meñ/ og villdu ecke nemu trua framar/ eñ so sem ad þr kuñu þad med siñe skynseme ad grípa. Jgegn þessum seiger S. Pall/ ad þetta sie ein hellſta grein Kriſtelegrar truar/ huer heñe afneitar/ hañ fer a miſſ vid allañ sañañ Lærdom. Suo sie og Christur sied af morgum epter þad hñ var af Dauda Vppriſiñ. Og eg stalfur hefe sied hñ seiger S. Pall. Og þetta lætr S. Pall vera Fundañtum og Grunduoll til sinnar kienningar/ ad Christur sie af Dauda vppriſiñ/ og tekur þar af epter folgiande Lærdom.

Eñ fyrſt ad Christur verdur so Predikadur ec c.

Suma/ Ef at Christur er vppriſiñ af Dauda/ þa er vppriſañ Framſidiña eingeñ skroksaga. Eñ þar þuerit j mot/ Huer hñ helldr vppriſuna ad vera osannindi/ hann helldur og vort Euangelium ad vera eina Lyge Predikun/ hñs tru er forgiefins z til einkis/ hñ bliſur j sijnum Syndum/ hñ er fortapodur/ og hñ hlytur ad trua ad aller þeir sieu fortapader sem j sliſkre tru eru burt Daud°. Putad huar til (seiger hñ) skal vor trua/ ef vppriſañ er ecke? Putad hier a Jordu og fyrer Neimenum hofum vier eingin not af vorre tru/ hellour hliotum vier ad gialda heñar. Allt þetta er hrædelegt ad heyra/ þar fyrer land ecke villa ydur so ad þier trud ecke

Eñ nu er Christur vpp aptur risinn

Vt af pui fyrra Arguñto gierer S. Pall eitt añad/ z ſeiger. Med pui ad pat er vyſt/ ad Christr er vpprisiñ fra Daudum/ pa epter fylger pat/ ad peir ſiñ a hñ trua/ peir munu z vppriſa. Pytat huerneñ ma pat ſkie/ ad med pui Adam var ſak og eſne huar fyrer aller Deyia/ Ad Christur ſkule ecke fyrer ſitt liſ og ſitt Riettlæte liſga alla pa ſem a hñ trua.

Pa hann ofurgiefid riſkid Gude Faudur et c.

Petta er einfalldligur ſkilningur peſſara orda. Pa ed Christur hefur alla ſijna ouine lagt ſier vnder fœtz/ Diofulin/ Daudan/ Syndina/ alla pa ogudlegu og vantruudu/ og pa hñ hefur vppvakid ſijna riettruada aff Dauda. Pa hefur hañ fullkomnad allt ſitt Embætte/ og pa epter fylger eckert añad/ eñ pad ad Gudz Riſke pad mun vara eilyſlega. Vpp padan hefur Christur ecke meir vt ad rietta.

Eñ honum byrtar ad Riſkia par til hann leggur alla Ouine et c.

Pad pridia Arguñtum er vt af peim Nidradaſta z tiunda Pſalme tekid/ par Heilagur Ande Spar fyrer/ ad Christur ſkule leggia ſier til fotſkarar alla ſijna ouine. Nu er Daudin eiñ hñs ouinur/ Par fyre hlyte hñ og ſo Daudan vnder ſijna fotſkor ad leggia/ pad er/ yfer vina hañ z taka fra honum allt hñs valld/ Pad mun pa ſkie/ pegar ed hñ vppuekur pa ſem a hñ trua/ til eilyſs liſs.

Huad giöra peir ellegar ſem Skiſtaſt yfer Framlidnum et c.

Meñ halda ad Þr enu Kriſtnu hafe i fyrſtuñe ſkiſrder verid vpp yfir Grofum peirra Framlidnu huar med peir hafa til kyñingar giefed/ ad peir ſem Skiſrder ero/ þo Þr deye pa munu Þr þo vpp aptur riſa. Petta er Þ fiorda Arguñtum.

Huar fyrer erū vier þa allar ſtunder i Haſkaſemd.

Vier Kriſtner meñ hofum giolld af vorre Tru i peſſum Heime/ Par fyrer hlytum Vppriſan peirra hinu Framlidnu ad ſkie/ og eitt annad liſ epter ad koma/ huar ed vier nidtum vorrar truar. Petta er eitt miog nierk elegt Arguñtum.

Nu

Nu matte einhuer seigia/ Huernen munu þeir framlidnu vppriſſa ek c.

Epter þad ad S. Pall hefur nu ſtadfaſtliga bñuſſad/ ad þar hlytur ad ſkie Vppriſañ framlidiña fyrer Chriſtum. þa fer hñ nu fram a leid/ ſamſſar huernen ſlik vppriſa ſkule ſkie/ og ſetur fram nockur epterdæmi af Skiepnunnm. Eitt Sædiskorn (ſeiger hñ) hlytur ad deyia j Jordu añe/ og fuuna/ adur eñ þat ber avoxt. So eins geingur þad til vm vora Liſkame/ þegar þeir eru Dauder z viſnader/ þa mun Gud lifga þa aptr.

Þad þu ſaer er ecke ſa Liſkame ſem verda ſkal ek c.

Vier Kriſtner meñ truum/ ad þeſſe ſame Liſkame niz Nollde og Blodi mune vppriſſa/ huern vier nu hofum. Nier vm hofñ vier eirn fullkomligañ vitnisburd af S. Pale/ þ^er hñ ſeiger/ ad þeſſe ſame Liſkãe ſkule a þm Deige vera vor ſañur Liſkame/ eñ þo odru vijs eñ nu er hañ. Þuiad nu er hann forgeingelegur/ eñ þa mun hañ verda oforgeingelegur/ Nu er hñ veſſall og veykur/ eñ þa mun hñ vera ſtyrkur z Dyrdlegur. Nu er þad Naturlegur Liſkame/ huer ed hlytur at eta og Drecka og ſofa ek c. Eñ þa mun hñ vreda einn andlegur Liſkami/ huer ed ecke hefur þorf a ſliku Naturligum verkum/ eñ bliſfur þo eilifflega.

Allt holld er ei liſka hattad holld ek c.

Nier auſſar S. Pall/ ad þar mun verda mismunur añars Neims af medal þeirra Neilogu/ ſo ſem ad hier a Jorduñe er mismunur verkanna og Embættaña. Eñ ſliku gremar munur hañ mun ecke vppvekia neitt hatur nie ofund vtualdra a mille/ þui hñ hefur adur ſagt/ ad Gud munde verda allt j ollum.

Hofum vier nu Kiottligañ Liſkama.

Nier med vill S. Pall eckert añad meina hafa/ eñ þad/ ad vier hlioti af ad leggia þeñan Daudlega Liſkama/ adur eñ vier komum til ſliku raar veglegrar Dyrdar. So ſem hañ ſialfur vtleggur ſijn ord/ Nollde og Blodi kañ ecki ad erfa Eudz Riike. Og vill þar med giora Daudañ liettari og ogriñaſt þeim enum Kriſtna maſe.

Siaed ad eg ſeige ydur leyndann Dom ek c.

Med þui ad S. Pall hefur ſagt/ ad Meñ hliote adur ad Deyia/ eñ þad þeir vppriſſe til þeſſ eilifa liffims/ þa ſetr hñ hier fram nockud ſierligt/

ligt/ z seiger/ Marger Kristner menn munu lifande vera pegar sa seinasste Dagur kiemur/ og munu peir ecke Deyia Lykamlegum Dauda/ heldur munu peir a einu augabragde vmskipteliger verda/ pegar Gudz Endurs rodd hliodar og peir enu Daudu verda vppvakter. Enn huernen pessare vmskiptingu verdur hattad/ pad kunnum vier ecki med vorre skynseme ad grypa/ vier girnumst og ecki pad ad vita. Vier trettum oss epter Gudz Orde/ huertt ed suo seiger/ ad Christur munne forklara vora faseingeliga Lykame/ suo ad peir liker verde hans forklarudum Lykama/ epter peirre verkan/ huar med hann kann sier alla hlute vndergiefna ad giora.

Enn pa pad hid forgeingelega skrijdest hinu etc.

Hier endar S. Pall sina rædu/ og seiger ad vt af vppriju Framlidina hafe Esaias fyrer Spad j 25. Cap. og vijda annarstadar/ ad Daudinn skule sigradur verda fyrer Christum/ og Syndenn skule afmast/ og Logmaled burt verda tekid. Pann sigr (seiger hann) hefr Gud giefed oss allenna fyrer Jesum Christum/ og vier hofum hann nu hier j Heime j Ordinu og j Trune/ Enn j odrum Heime munum vier fa haan og odlast i Raun og sannleika.

XVI.

Enn af peirre studning etc.

Hier ma sia/ ad S. Pall hefur so tilskickad/ ad pegar Kristner Menn koma til samans a Sunnudøgum edur Puottdøgum/ ad huer z einn skylde pa giefa nockud/ epter pui sem hann var rykur til/ hm Fatæku Kristnu j Jerusalem til vpphellds/ sin pa lidu offokn og hallære.

Vaked/ og standed j Trune bered ydur etc.

Hier standa cin prju fagurleg og merkelig ord. Ad vaka/ pad hlyder par vppa/ ad Madur skal ecke vera ohræddur og athuga laus. J Trune ad standa/ pad er/ ad hallda sig fastliga vid Gudz Ord. Karlmannlegur z styrkur ad vera/ pad er/ at vera oskelfour og hraustur j ofsoknu/ Krossenu/ og odrum motgange. So ad S. Pall hann bindur hier j fam ordum par ædstu fiotar Manndygder sem einn Kristenn madur skal hafa/ sem er/ ad ottast Gud/ ad trua Gude/ ad vera Polinnmodur/ og at elska Naungann/ J pessum fiorum hlutum er falid og folgid Kristelegt framferde.

Formale

Formale Yfer þañ annann Pistil S. Pals
til Corintheos.

Fiorar greiner hefur S. Pall hier med hønd j þessum Pistle/ J fyrstu segier hann fra/huernen Gud hefur huggad hñ i sijnum motganga/og hucrnenn ad adrer skulu hugga sig j Krossenum/ sem er fyrer ord Nadariñar/og fyrer von eilijfs lijfs/epter þtta lided lijf. Hñ bydur þeim z so ad taka aptur til Nadar þañ hjñ bersynduga/huern hañ hafde adur bañfært 1. Cor. 8. Og samañ jafnar Lögmalenu og Euangelio/huad Dyrdarsamligt og huggunarsamligt ord þ Euangeltñ er/fyrer huert vier ødlunst Syndaña fyrergiefning.

J fimta Capitula epter fylger añar partur/i huerium hñ Nækuæmliga amiñer til jdranar z Kristiligs framferdis.

J attunda og niunda Capitula/amiñer hañ þa ad giefa nockud þñ fatæku Kristnu j Jerusalem/z legg: þar til margar merkiligar greiner.

J tiunda Capitula og allt vt til enda/giører hñ viduorum og amiñing j giegn þeim Fals Prediköru/z hæler sijñe kallañ z sijnu Embætte/ og segier fra huad hñ hefur fyrer Euangelium vt riett og af stad komid/ Yppa þad ad þeir. Corintheij skylldu þess hellde og fastligar standa æ hñs Lærdome/z lata ecke leida nie skielfa sig þar i fra.

I. Cap.

Þuiad vier vilium ecke dylia fyrer ydur kiærer Brædur etc.

I Fyrsta Capitula segier S. Pall fra/huijlijka neyd z haska hñ hafde lided j Asia/og allt þetta fyrer sakleyse/ Þuiad hñ hafde ecke ødru vijs hegdad sier/ eñ so sem þa hñ var j Corintho. Hier er nockrar þungar greiner og merkelegar/vm Kross og motgang og adrar offsokner/ad huerium vel er giætanda.

1. Gud hñ lætur þa enu Kristnu koma opt j stora neyd og angist/ecke af þui ad þeir hafe þad alla tijma forþienad/ edur so sem ad være Gude illa vid þa/ Helldur vpp a þad/ad þeir skule læra ad treysta ecke vpp a sialfa sig/helldur vppa lifanda Gud/huer ed Dauda vppvekur. Þuiad hier reynum vier þad/ef ad Gud hialpar ecke/þa er þad vtgiort med ossmotgang vegna Gudz Euangelij/So fa og þeir og so rijkugilga huggañ

2. Lijka so sem Kristner menn hliota margañ hasku at lijda/z margañ

fyrer

fyrer Christum/Þuiad bædi lætur Gud Krossen og motgangen koma/z hiñ hialpar og frelsar og lika einen þar af. Þar fyrer skulu menn ei falla j mistraust j eymdinne og motgangenum/ heldur vona og væntа Gudligrar hialpar/ Þad kallast ad heidra Gud 1. Pet. 4.

3. Þesse huggun og hialp/ hun vtuegast fyrer bæner annara Kristinna manna/Einnen vppa þ/ ad þar epter skule koma þess meire packargiord af sielfum ein einum.

4. Gud hiñ giefur huggun z veiter oss hialp/ Vppa þad ad vier kunnum þar epter a ad huggu hina adra sem vid þurfa.

5. Þesse hialp og þesse huggun hun lætur sig j liose/ þegar madr liet sig þolinmodlega/ Þuiad Gud vill ecki yfergiefa þa/sem at vppa hiñs hialp vona. Þar j mot þeir sem ecke væntа Gudlegrar hialpar/ heldur vilia hialpa sialfum sier mz sinum verkum/ eliigar ero opolinmoder j motgangenum/ þa lætur hiñ j motgangenum saint vera og hialpar þeim ecki.

Og vppa þuilikan truskap peinkta eg ad koma et c.

Hier afsakar S. Pall sig ad hañ kom ecke til Corintheos so sem hañ hafde lofad j fyrra sendebriefe/ Og seiger/ad þad hafe ecke komed til af lausinne/ Sud hafe ecki viliad ad þad skylde skie ad hissu sinne. Enn þar fyrer skulu vier ecki hugsa/ ad nockur efasemd sie j þeim Lærdome/ sem hiñ hefur j Nafne Jesu Christi Predikat z þm fyrerheitid/ þ sie so visselega/ og þad skule þeir ecki efa.

II.

Sancte Pall setur hier fram adra sok/ huar fyrer hañ hafe ecke komed til peirra/og seiger ad hañ hafe þar fyrer ecke komed/ at hann hefde giort þa hryggua/ og hardlega hondlad vid þa vegna þess glæpa Manns/sem sijna Stiupmodur hafde leiged. Þesse glæpur/seiger hañ/ gieck mier mieg til Hiarta/og la punglega a mier/ þar fyrer skrifade eg ydur suo snarpliga til. Enn þo ecke peirrar meiningar/ edur vppa þad/ad eg vilde hryggia ydur. Og annñer þa nu þar fyrer/ad med þui þeir hafa so aluarlega hondlad vid hañ vesalingenn hiñ/ þa skule þeir nu taka hiñ aptur til Nadar/z fyrergiefa honum hiñs Synd. Og setur hier eina merkiliga sok.

Vppa þad vier verdum eij tælder af Andskotanum!

Meining S. Pals er þesse/ hañ hafde bodit ad kañfara þañ glæp ma-

mañ/Ecki vppa þ ad hñ skylde j þui bañe blýfa/helldur medkiena sijna Synd/og jdrast heñar af hiarta/og lata af heñe/ z verda Saluholpeñ. hier nia giæta ad(seiger hañ)ad Diofullin fae hier onguañ abata af/ z leide pañ auma mañ til oruilnun/so sem ad pesse Synd være ofyrergiefanlig. Mote slykre Diofuls freistne vill S. Pall ad meñ skule skordur reisa/og medtaka pañ auma mañ aptur til Nadar/so ad hñ ervilnist ei þuiad allar straffaner/amtiñingar/ bañ edur forbod a medal Kristenna maña þa skal skie til þess/ad þad verde moñum til Saluhiaplar.

Eñ þa eg kom til Troada ad Predika et c.

Hier tekur S. Pall ad tala vm sitt Predikunar Embætte/ ad þad hafe godan framgang/og ad hñ giore mikeñ godan avoxt þar med. Og hñ giefur Euangelio hier eitt miog fugurligt z agiætt Nafn/ og kallar þad eirn Sætleiks jlm Gudz kyñingar. Þuiad fyrer vtan Euangelium z an Christz/kañ eingin madur Gud ad peckia/Og er þo slyk kyñing/ hier i þessu Veralldar Lýfe/ein hardla lýtil kynning hia peirre sem vier munum hafa i þui okomna lýfeny/so sem ædur er sagt 1. Cor. 13.

Eñ petta tuent verk ar Euangelium. Þad fyrsta/ad peir sem þar a trua/peir verda Saluhialpleger. Þad añad/ Peir sem ecki trua þar a/ peim er Euangelium eiñ vitnisburdur yfer þa til peirra fyrerdæmingar/ So sem Christur seiger Johañ. 3. Petta er Domuriñ/ ad Lioset kom j Heimeñ/og meñerner elskudu meir Myrkren eñ Lioslð. Huertueggia lýkar Gude vel/ad peir truudu niote sinnar truar og ad peir vantrudu giallde sinar vantruar.

III.

AF þui S. Pall tok til ad tala vm Euangeliñ/og vm sitt Predikunar Embætte/þa blyfur hñ vid þ sama j þessñ Capitula/ og seiger fra/huerneñ hann hefur til reitt þa Corinthos med slykre Predikun/so ad peir eru komner til Gudz kyñingar/þui ad Ande lifanda Gudz/ hñ er hia slykre Predikun/þar fyter hlytur hun avoxt ad færa.

Eñ þar hañ helldur so miked vt af predikunar Embætte hins Nyia Testamtisins/z hrosar þui/þad giorer hñ vegna peirra fals Postula/ sem alla tima hielldu fram Moysis Logmale. Nañ jafnar hier merkelega samann Logmalenu og Euangelio/og setur huertt a mote odru. J Logmalsins predikun(seiger hñ)er ecke Gudz Ande/þar fyrer er þad eiñ

ker Bokstafe huer ad bliſſur a Steinteflunũ/og a Bokfellenu/eñ kieme ecke jñ i Niartad. Eñ Embætte hins nyia Teſtamẽtis edr Euangelium/ pad er eiñ ſoddañ Lærdomur/ ad par er Gudz Ande hia og med/ huer ed Niortun ahrærer/oppvekur/og lyfgar pau. Item Logmaled er ſa Lærdomur/huerium liña ſkal/Eñ Euangeliũ pad varer ad eilyfu. Logmalit bodar og Predikar fyterdæmingina/ pad er/ Pad kienner huerſu ad Gud Drottiñ hũ vill straffa Syndina med eilyfum Dauda. Eñ Euangelium perdikar riettlætid/pad er/Syndaña fyrergiefning.

Ad vyſſu pad enn er meira/Logmaled kañ eingin madur ad ſkilia nie uppfylla/nema ſuo ſie ad Gudz Ande ſie j Niartanu fyrer Euangelium. Enn huar peſſe ſame Ande er ecki/ par kann eingeñ ad horfa j Meyſis Andlit nie lyda pad/vtann par ſie ein hulda fyrer. Snegt ad ſeigia/ S. Pall ſeiger ad Euangelium ſie ſoddañ eñ Lærdomur / an huers eingins madur kuñe Gud ad peckia. Eñ huer hñ truer peſſum lærdome/hñ peck er Gud/og hñ verdur eilyflega ſaluhelpiñ. Sa hiñ ſame hañ porer ad ſia Moyſen vnd augũ/Ja/hñ porer z ad lyta Gud ſialfañ/Pviat hñ veit þ viſſulega ad Gud er honũ Nadugur og Myſkunſamur fyrer Jeſum Chriſtum.

IIII.

Huar fyrer ad medañ vier hofũ nu ſoddañ Embætte

Eſſi Embætte hef eg ſeigt S. Pall/þui fylge eg fram truliga/ og par fylger avoxtur epter. Enn hia huerium pad aunguann avext færer/þa hinu ſonu forblindar Diofulliñ

Vier hofum penuañ Theſaur j jardligum kerum

Hier vyſkur S. Pall til hinnar fyrre vidu/og ſeiger fra/huernenn ad honum gange j ſinu Predikunar Embætte/ſem er/ad hñ hlyte par fyr ad lyda margt yllt. Eñ hañ huggar ſialfañ ſig og ſeiger/Nuer hañ lyder med Chriſto/eg deyr med honum/hñ mun og med honum lifande verda. Petta ord gioret hñs hug hrauſtann/at hañ ſkeyter huerke vm Kroſſ nie motgang/helldur tekur hñ trulega vara a ſinu Embætte z kalle.

Hugleid hier ad S. Pall kallar Herran Chriſtum hier Gudz mynd/ þuiad par med vill hñ giefa til kyninger/ad Chriſtus hñ ſie Gude lykur ſollum hlutũ/ añars matte hñ ei Gudz eigin mynd kallaſt. Item merk

og

z þessar huggunr greiner. Vier verdum safnaꝺ j Dauda fellder Jesus vegna/so ad eiñeñ lyf Jesu opinbert verde a vorum daudligum Lykama. Jtñ sa sem Herraꝺ Christur hefur vppvakid/hñ num oss vppvekia fyrer Jesū. Jtñ vor hormung sem er stundlig og lett hun vtregar og afrekar mykla Dyrd/oss til handa/vier sem ecki alytum hid synneliga helldur pad osynneliga.

V.

Pui vier vitum et c.

GRN blyfur. S. Pall vid pa huggun/ sem ad kiemur vt af von eilyfs lyfs/ J hueriu vier munum hafa anniad lyf/og hia Gude vera/og seiger/ad Gud hafe giort oss fulluissa vppa pessa von/ j pui ad hñ hefr giefed oss sin pant/sem er paꝺ Heilaga Anda i vor Hiortu/So ad vier peckium nu Gud/og huggum oss i hñs Nad/z kollum til hñs vm hialp og Syndaña fyrergiefning fyrer Christum/og vonum vppa pad eilyfa lyf. Nuar ed þita skiedur/par er Heilagr Ande. Par i mot er pad og vyst/at huar heilagur Ande ei er/par pecker Madr Gud ecki/helldur er hñ hræddur vid hñ/og akallar hñ ecki/ og er skielfdr og efasamur vegna sina Synda.

Eñ par hñ seiger/Oss forleinger ad vier mœtum yferklœdaſt/suo ad vier finnunst klœdder eñ ei nackter. Pesse ord vtleggur Chrysostomus riettelega. Ad a hinū sijdasta Deige munu nockrer finnaſt/ peir sem ad ecki eru klœdder/helldur eru peir nackter/ Pat er/peir munu ecki verda Saluhialpliger helldr fyredœmder/Af pui ad peir hafa ecki hegdad sier epter Gudz vilia og hñs Orde. Eñ vier erum nz godum huga/seiger S. Pall/og vm um pad/ad so leinge sem vier byggiū j pessū Lykama/pa erum vier j fiarlœgd fra Drottne(pat er)hier i pessum Heime hofum vier ecki vora Saluhialp nie pad rietta lyfid/vier hofum pad j Truñe og j Ordinu eñ ecki j riettre raun(pad er)so sem S. Johñes seiger 1. Joh. 3. Pad er ecke eñ nu opinbert ordid/huad vier verda munum.

Fyrer pui kostgiœfum vier og eiñeñ et c.

Epter pessa huggan setur S. Pall framm eina agiœtliga amiñing/til idranar yferbotar og Heilags framferdis/ad vier skulum so ganga framm hier j Heime/ad vier pocknunst Gude/Ellegar munum vier verda straffader a hinum sijdasta Dome/vegna vorrar ohlydne.

Þuiad vier vitum þad Drottiñ eigum vier ad ekkast.

Gud vill ad meñ ottist sig. Til slyks amiñum vier med godu/ suo sem Gude er kuñigt/ z þier Chrointheñ vited þad eñeñ/ og þier meigid hrosa ydur þar af. Og þo ad þier steud af nuer hardliga strafader z avyttader/ þa er þad ecki skied af hatre/ so sem þad synest/ heldur af þui vier vilium ydr gott af hiarta/ z villdū giarna ydar Saluhialpa. Til huers tueggia þuingar oss Kiærleikinn Christi / ad vier villdum giarna þiona Christo trulega/ og leida meñena til riettrar idranar.

Af þui vier höfdum þad þar fyrer/ fyrst ad einn.

Christur er daniñ fyrer oss/ þui er þad tilheyreligt z riett/ ad vier lifū hñ til þocknunar og þionustu/ og fordunst Syndernar.

Þar fyrer kiennum vier nu hier epter önguan ept er Holldenu et c.

Þeir eno Christnu ero j Christo/ fyrer Skirnina z Andañ ordner nyar Skepnur/ Þar fyre mun og epterfylgia eilyst lyf/ so sem ad Christur hñ er nu i einu nyiu lyfe/ og lifer nu ecke so sem adur hier a Jordu.

Þetta talar S. Þall med myrckum ordum/ Þad vier hefdum peckt Christum epter Holldenu/ þa peckium vier hañ þo nu ecke meir/ þad er/ Hñ lifer nu i einu odru lyfe/ huert þad ecki er Jardneskt/ So skulum vier ecki lyfa meir j þui gamla lyferne og framferde/ heldr hreinsa þad gamla Synda surdeig burt/ og vppbyria eitt nytt Lyf. Þuiad þad hid gamla er umlided/ Allt er þad nytt orded suo sem Esaias segir 43. Capit. Þar fyrer hafur ecki Kristnum monnum þat gamla og Syndsamliga lyferne og framferde leingur ad hafa.

Enn allt er þad af Gude/ huer ed oss forlyfte vid sialfann sig et c.

Þad er/ fyrer oss sialfa og af verum kreptum til kunnum vier styrk ei ad vtrietta/ Nedrid er mieg vr mata fordiarfad/ Enn Andeñ gierer þad huern vier hofum fyrer Christum/ huer ed oss hefr fyrst forlyft vid Gud/ og þar nest hefur hñ lagt þetta Embætte vppa oss/ at vier skylldum predika þessa forlyku.

Suo erum vier nu sendeboder af Christz alfu et c.

Sia þu hvad frabærliga og fagurliga ad S. Páll kiemur aptur til sinnar fyrre rædu/ og segist hafa þetta kall og Embætte af Christe/og bidur þa ad þeir vilie lata sætta sig vid Gud/Þad er/Ad þeir vilie trua Syndasa fyrergefningu/og hallda sier hier epter fra Syndunū. Merk hier þessa mallsgrein. Gud hefur giort hann ad Synd fyrer oss /Þad er/ Gud giorde hann fekan allra Synda/ad hann skylde lýda Dauda og Þiónu fyrer þar et c. Vppa þat vier yrdum þad rietlæte sem fyre Gude duger. Þad er/vppa þat at Christz rietlæte skylde reiknast oss til rietlætis fyr er Gude.

VI.

Enn vier aminnum ydur sem medhialpara etc.

Sancte Páll blýsr enn nu vid þa aminning/ til þranar z gudligs farmferdis. Nu er/ segier hann/ sa stette Nadarinnar týme/ þar fyrer latid hann ecki hia lýda an avaxtar/og latid ecki soddann Nad vera onyta/so sem Þ/hun hlytur ydur til onytes og einskis ad vera/ ef ad þier gangid fram j ydar gomlu Syndsamlegu athæfe/og betred ydur ecke.

Latum oss þui giefa ongua hyndran et c.

Fyrer Syndsamlegt og vondzlegt framferde lastast og hyndrast vorte Embætte/huert Gud vill þo halldit sie j hæstum Neidre/þat fyrer vaktid ydur fyrer Syndunum.

J mikillre þolinmæde/j harmkuælum et c.

Hier vpp telur S.Páll Kristiligar dygder/og segier hvorjkyns eitt Kristeligt lýferne og framferde sie. Audsynid ydur alla tyma segier hann/ svo sem tiett Kristna menn j mikillre þolinmæde. Harmkuælum hormungum et c.

J vidurkienningu/edur visku et c.

Þad er med predikun og kienningu / Þviad predikun Euangelij er sia rietta viska og kynning/ Þviad an þess vitum vier eckert af Gude/ z þeck lum mykla sizdur hans vilia.

Fyrer Vegsemd og Vandsemd et c.

Kristner menn verda opt ad lýda smann og vanæru/svo sem ad ecki nu an þessum Dege kallast þeir Villumenn/En þo skiedur oriett.

Drageð ecki oked med Vandtruudum/ et c.

Það er/ Heidingiar og þeir enu Kristnu eru olýkér Menn/Þar fyrer skal z þeirra lýf z framferde olýkt vera. Nuar fyrer vilie þier þa liggia j Syndunū lýka sua sem Heidingiar liggia j þeim? Hegded ydur so sem Kristnum Monnum hæfer/eñ slytid ydur fra hiuum ödrum/ Komid ei vid þad ohreina/ellegar verde þier og so ohreiner.

VII.

A medan þier höfum nu þuilýk fyrerheit etc.

Hier gierer S. Pall eiñ enda a sīne þranar amīningu/z sekur þeim Corintheis sig sialfan til eins epterdæmis/ Hendlid mig (seiger hann) Það er/gixted ad mier/fylged minu eprerdæme/ gixted so sem eg gire.

Þetta seige eg ecki ydur til fordæmingar etc.

Med þui ad S. Pall hafde sagt/Aungum giordum vier meln/ongū giordum vier skada etc. Og hann seiger þeir Corinthei skule suo breyta/ Þa hliodar þetta so sem ad hafe þeir ecke so giert/helldur þar þuert a mote breytt. Þetta vill hann ecki ad þeir skule so skilia/þar fyrer seiger hann/ Eg hefe adur sagt/ þad þier erud j minu Hiarta/ þad er/ Eg helld ad þier Deyid og lifid med oss/þad er/ad þier sieut Dauder mz Christo fyrer eina Rietta þran/og ad þier lifed med Christo j einu nyiu lýfe/þad er/ Eg helld ydur fyrer riett Kristna/eñ ecki fyrer vantruada/huerier ed enn nu lifa j sijnum Syndum.

Og hier tekr S. Pall eitt tilefne af/at hann lofar þa Corinthios næsta miog/einkum fyrer þetta ad þeir hegdudu sier so Kristeliga j þeirra op̄inberligre hneyxlan/ j giegn þeim sem sijna Stiupmodur hafde til eckta tekid.

Þuiad gudlig hryggdan verkar Þran til hialprædis

Merkium vel þessa malsgrein/ Þt hun þienar þar til/ad vier lærum huar til ad bann og forbod skal hafa j Kristeligre Kirkiu/ sem er/til þess/ Ad þeir enu Syndugu neydist til ad giora þran/og þata sijnar Synder/ og lata af þeim/og ödlast so aptur Gudz Nad og Myskun. Eñ huernen ad Þaueñ med sijnum Officialis hefur/ Þssare Reglu epter fylgt/þat er monnum ecki okunnigt.

VIII

Hingat

Hingad til hefur S. Pall talad vm fiora hlute. Fyrst huersu
pad hann hefur ordid ad lijda margt z miked. Enn alla tijma hafe
hann po feingid huggun/og gudliga hiastod/Puiad motgangur
z Dyrd/Daude z lijf pau hliota til samās ad vera. Par næst
amiñer hann/at peir skule taka aptur til Nadar pā auma glæpa mann/sem
jdran hafde giort. Med pui ad Euangelium er ein Nad" predikun/huer
ed huggar og Syndāna fyrergefning bodar/og giefur heilagan Anda z
eilijft lijf/ollum peim sem pad medtaka (pad er/peir sem jdran giora og
trua Syndāna fyrergefningu. Par til amiñer hann/j fiorda mata/til jd-
ranar/ad vier forum ecke a miss soddan Nadar/fyrer vort Syndsamlegt
lijferne og vondt framferde.

Eg kunngiöre ydur kiærer Brædur þa Gudz Nad.

Hier setur hann fyrst fram epterdæme peirra Kristnu j Macedonia/og
segier ad peir hafe rijkuglega og rijslega hialp veitt peim Fatæku Krist-
nu sem voru j Jerusalem/og par lidu mykla neyd Fatækt og ossokn. Og
aminner þa Corintheos/ad peir skule peirra epterdæme fylgia/og giora
eins Lijka sem peir/Og hier finnur hann til merkiligar greiner.

1. Christur var Rijkur/ og er ordin fatækur vorra vegna/Nuar fyrer
vilium vier þa vera so hardbriostader/ og hialpa ecki peim fatæku naud-
stoddu Kristnum Mönnum.

2. Pier hafed sialfer fyrer einu Aare frambodid pessa hialp og pnaust
studning/par fyrer fer pat ecki vel fyrer ydur/ ef pier vilied nu eckert til
giora j rauninne.

3. Enginn parf meira ad giefa/en so sem hann ma vel parfnast/hialpe
ad eins af pui sem hann er afgangs/par pad kallar S. Pall hier jofnud/
ad huar Kristner mann lijda Neyd/ad peir sem meir hafa en peir parfa/
peir hialpe þa peim fatæku/suo verdur pad jafnt/suo ad hueruger hafa
neinn brest. Sa sem eckert hefur hann er giefed/huer ofmykid hefur/ hann
giefe odrum/þa geingur pad jafnt og Kristeliga til.

Enn Gude sie þacker sem slijka fyrerhiggju hefur

Allt til enda Capitulans giorer S. Pall eckert annad/vtan pad/ ad
hann audsyner og vottar/ad peir sem skickader eru saman at safna pessare
peninga studningo/peir sie fromer menn/og peir munu trulega og dygge-
lega fara med peirra Almosu. Par fyrer meige huer Madur ohræddur
trua peim ad hialpa til slijkrar studningar.

Cap.

IX.

Þuiad af þessare Næringar biörg et c.

EG hefe allz skadar hælt ydur/ seiger hñ/ ad þier mundud giarnsamliga og Rikugliga giefa/ Nallded þessum Lofstyr/ og latid mig ecki verda ad skialara.

Eñ eg hefe alited þat fyrer naudsijn ad amtña

Ydar Almusa skal vera ein Blessañ eñ ecki ein agirnd/ þad er/ þier skulud giefa Rikugliga og giarnsamliga/ þa vill Gud giefa ydur aptur a mot giarna og suo rikugliga. Ad vissu/ Gud hñ vill bitala ydur slijkre Almosu med andligre Blezañ/ so sem 112. Psalmur seiger/ Nañ hefur vtskipt og giefed Fatækum/ hñs rietdlæte bliifur ad eilijfu.

Þuiad su Næringar stod þessarar biargar et c.

Gud verdur lofadur z prijsadur ef ad þier giefed rijflega. Nu er huer madur skylldugur ad styrkia til gudligrar Lofoyrdar z heidurs/ þad besta hñ kañ/ Þuiad þad hefur sa milde og Myskunsame Gud vel forþienad vid oss/ at vier skulum giarnsamliga hialpa og styrkia til hñs lofoyrdar. Þar fyrer eru þeir Menn miog blinder og vesaler/ sem vegna agirndar sinnar eckirt Nidlpa til Gudz Dyrdar j slijku efne/ og ecki vilia Nialpa Fatækum Mañum. Stalfer hafa þeir ecki þa Nad/ ad lofa Gud fyrer sijna velgiorninga/ Og sodrum vilia þeir ecki hialpa þar til. Þuiad ef þr hialpudu þm enū Fatæku/ þa mundu þeir enu somu lofa Gud/ z packa honum þar fyrer.

X.

Enn eg Pall beide ydur et c.

HJer tekur S. Pall til ad tala j mot þeim fals Postulum/ þeir sem j Chrintho toludu illa vm hañ/ og forsmadu hañ/ suo sem ad talade hñ skort j sijnum briefum/ eñ i riette raun være hann eckirt. Þuiad Grisker voru vaner vid mykla malsnilld. Eñ S. Pall var j sijnum predikunum miog einfalldur z audskiliande/ so sñ ad er vmtalad/ hiellt eckert vt af siñe speke/ suo sem þeir Nofmodugu plaga ad giora/ Nelldur sette hñ fram Euangelij lærdom einfalldliga z skilianliga/ so ad huer Madur matte þad vnderstanda og skilia. Þar fyrer forsmadu hñ nockrer j Corintho borg.

Enn

Enn þier skulud ecki hafa þessa meining vm mig/seiger S. Pall/. Þuiad mier er Euangelium Christi tiltruad/fyrer þui hlytur Diofullin sialfur ad vinna/huert sem hann vill edur ei/auk helldur menerner/þeir sem þad ecki medtaka/ eda alla tala þar vm/suo sem þier skulud fa ad reyna/ þa eg kiem til ydar/ ad eg skal rettiliga straffa þessa Þuættings Men. Þuiad ef sa er nockur/sem ad hann þorer ad kalla sig Kristin/hann skal vita ad eg em einn af þeim/Og hyer vt j em eg sierliga Kristin/af þui ad eg hefe fyrer Gudz Rad so vijdt z breitt vtbored vm Heimin Euangelium/ vt af Jesu Christo. Þetta skylldu þeir skrafmen giora epter mier/z hrosa sier þa epter m:

Þuiad vier dyrfunst ecki ad reikna oss edur telia medal þeirra et ct.

Summa z meiningin er þitta/Nuar vm eg mier hrosa(seig' S. Pall) þad hef eg med verke bijvijsad/Niner adrer hrosa sier vt af annars arsidc/ Þad er/Þeir hafa ecki flutt Euangelium til ydar/en eg hefe haft þad til ydar/z eg vil med Gudz Nialp einnin koma þui vijdar.

XI.

En huer sier hrosar sa hrose sier j Drottne et c.

Med þui þeir fals Postular/sem Pal forsmadu/hrosudu sier so storliga/þa vill S. Pall z so einen hrosa sier. Ecki sinar Persony vegna/helldur vegna Euangelij/huert hann hefur fyrstur flutt i Achaiam/So ad þ verde ecki forsmad. Þar fyrer/seiger hann/Þad ma reiknast mier fyrer heimsku/at eg hrosa mier/En þat skiedr ydur til goda/ so ad þier latid ei þa hiegoma þuættara sperra so Munen vpp a ydur. Ef ad þeir villdu riettelega hrosa sier/þa ætti þeir ad hrosa sier af þui/ad þeir hafe predikad Jesum/ og ad Menn hafe fyrer þeira predikun/medtekid Heilagann Anda. Nu Ef þeir predika Euangelium/ Þa hliote þier og so ad giefa mier vitnisburd/ad eg hefi og so slikt giort og eg hef giort þad fyrr enn þeir/Huermin meiga þeir þa hrosa sier þar af/og fyrerlijta mig? Þetta er nu su fyrsta hrosan S. Pals/ad hann hafe haft Euangelium til Corintho/og ad þeir hafe fyrer þad sama heilagan Anda medtekid.

Og þott eg sie fafrodur j malinu et c.

Saannende eru þad (seiger hann) eg hæle ecki minne kunnattu/ suo sem hiner adrer/ Eg mætte vel giora þad/ Þuiad (Gude sie lof) eg þecke Gud ꝛ hans Son Christum. En j predikunar Embættenu em eg þar fyrer einfallder og fafrodur/ so ad þier mættud skilia þad og vnderstanda þad þui betur. Hiner adrer predika so med sinne list og mælsku/ ad enginn skilur þar stor ligt af/ og enginn kann ad betrast þar af.

Þuiad eg hefe kunngiört ydur þetta Euangelium fyrer eckirt etc.

Hier er ad sia/ so sem ad hann þr fals Postular virt j eina vonda mein ing/ fyrer S. Pale/ at hann predikade Euangelium fyre þeim j Corintho/ og tok enginn laun af þeim þar fyrer. Þuiad þetta er Heimsins vanart ꝛ Nattura/ ad huad vel er giort/ þad virder hann til hins verra. So hefur þad skied S. Þal. Nuad? (Suo hafa þeir sagt/ Ef ad S. Pall være eirn godur predikare/ þa være hann kaup og laun giefed. En hann treyster ecke sialfum sier/ hann er gladur vid þ/ ad hann fær nockra þa sem honum vilia hlyda/ Og ef hann formætte þat/ þa mundi hann giefa mönum peninga þar til/ soddann predikare er hann ꝛ c. En S. Pall hann hrosar þui/ at hann hafe fyrer eckirt predikad Euangelium þeim j Corintho. Þetta skylldu þr þuætt arar/ seiger hann/ giora epter mier/ og hrosa sier og so eirnenn lijka þar af/ en þad lata þeir blijfa/ þa þeir reyta og flæa ydur og prælka ydur. Þetta hefe eg ecke giort/ þo hrosa þeir sier ad þeir sie mier lijker. Þeir meiga latast vera so/ eins og Diofullinn hann læst vera ein Eingell/ hann vmsnyr sier til liosins Eingils. En visslliga þa eru þeir Fals postular/ ꝛ suikfam leiger erfidis menn/ þeir ed ecke leita Gudz Dyrdar ꝛ ydrar Saluhialp/ Heldur leita þeir sinnar eigin nytsemdar.

En eg seige nu enn aptur/ þad enginn meine þad eg sie favijs etc.

Þar S. Pall talar so opt/ ad hann tale so sem favijs/ þar med stingur hann þa Fals postula/ þeir sem ad vthropudu hann ad vera fafrodann ꝛ heim skann. Sem hann villde seigia/ Nu vel/ eg hlyt ad vera heimskur ꝛ fafrodur/ Þa hlydid mier so sem odrum Heimskum/ Ydur er vel vid þa heimsku/ og meigid þa vel lijda/ Þui þier erud vijser/ og þier gieted lided þa sem ydur giora allt jllt.

I hueriu hellst sem ßad nockur er diarfur etc.

Nv tekur hñ nu til ad hrosa sier rietteliga. Fyrst hefur hñ hrosad sier af ßui/at peir j Corintho hafe medtekit Euangelium af honum. I añan mata ad peir hafe ßad fyrer eckirt medtekit. Nu hrosar hañ sier j pridia mata/vt af sijnu mykllu erfide/Armædu/z freistingum. So sem villde hñ sagt hafa/ydrer predikarar sem so hrosa sier hia ydr/ßr hafa goda daga og verda rijker og feiter af Euangelio. Enn ef ad peir stæde rietteliga j sijnu predikunar Embætte/so sem eg/ßa munde peim ganga eins z miv Neimuriñ munde launa peim eins og mier. Nier sier ßu huer laun Neimuriñ plagar ad giefa sönum Gudz Ordz predikurum fyrer peirra dyggeliga ßionustu z ahyggiu z omak/sem er/alla olucku og meingiørder.

Eñ ßar S. Pall seigist siñ siñum feinged hafa siørutygiu slog einu miña/ßad er skied epter sidueniu/Logmalsins. SSuiat j simtu Bok Moysis 25. Cap. bydur Gud/ad ecki skuli nockrum meir giefa eñ priatygu z nyiu slog/so ad Madureñ fordiarfest ecke.

Huer verdur so hneyxladur ad eg stikna ecke etc.

SSat er/ßat angrar mig af hiarta/ßegar eg sie ad nockur hneyxlast.

XII.

SSo ad hrosuneñ sie mier ecki nytsamleg etc.

Ydrda hrosan hins heilaga Pals/er vt af ßeim storu Opinberingum. Chrysostomus seiger j vtleggingu yfer ßsse ord(allt j hiñ pridia Nimeñ)ad heilog Nitning kalle ßñ fyrsta Nimiñ Loptid j hueriu Fuglarner fliuga. SSañ añan festingar Nimiñ/ßar jñe ad eru Sol og Stiornur og adrar Planetur. SSañ pridia/ßar Gud hañ er/og hañs Einglar. Eñ ßo ad Gud sie j øllum stodum/og Niniñeñ er hñs Sæte/og Jørdiñ hñs Fotskør.

Eñ eg sporna vid ßui/ßar fyrer/ad eingiñ etc.

Sia/hiner adrer hrosa sier til ßess/at adrer skule hallda mikit af ßm. So vill nu S. Pall fyrer ßessa sømu grein ecke hrosa sier framar/ßui ad hñ oftast ad meñ mune hallda meira af honum/eñ so sem tilheyrelegt er. Og lætur ßar fyrer af ad tala meir vm ßessar dyrdlegar Opinberingar/og sniger fra/hueria neyd og plægu hñ hafi a sijnu Lykama af Diofulinum. Nuert ßetta hefur verit Lykamlegz siukdomur/so sem Chrysostomus

meinar/edr hafi þetta vered andlig freistíng/eda huad þat hafe verid/þ læt eg hia liggia. Enn suo sem hún sialfur seigr/þa hefur þetta eflaust vered ein mykil angist/plæga og pijna z skielfing/med huerium Diofulliñ hefur hún sleiged.

Lat þier nægia mijna Nad et c.

Lærdu hier fyrst ad Gud hún vitiar opt sína Neilagra med hardligum Krossburd vppa Lykamañ. Þar næst/Þott ad þeir bidie þad af sier/þa bænheyrer Gud þa þo eckj avallt og alla tijma. J þridia mata/ad þetta er ecki neitt illt merke z teikn/so sem væri Gude illa til þrra/og þar fyrer villde hún ei hialpa þeim. Þetta er j aunguañ mata hans meining/hellder er þetta meiningiñ/Ad Gud vill j þñ mata sijna sín krapt j þeim breyskleika. Þa ed Neimuriñ og Diofullinn/ og þeir enu Neilogu sialfer ætla omøguligt ad vera ad þeir nune þad gietad þolad og lidid / þa helldur Gud þeim vid/og styrker þa med sijnum krapte/so ad þeir þola þat vt/z linast ecki. Þar fyrer seiger S. Pall/Eg em med godu giede j mijnū veykleika. Sokiñ er þesse/Þuiad eg vett þad Gud hañ hefur þar af tilefne/ad sijna sín styrkleika a mer. Þar fyrer nær eg em veykur / þa em eg og sterkur.

Eg em Fifl ordiñ af þeirre hrosan et c.

Nier endar S. Pall þetta mal vm Fals postulana. Huad þarf eg at hrosa mer? (seiger hañ) Ef þier villdud giora þad/þa mætte þier sialfer bera mier vitnisburd vm mitt postula Embætte/huad Gud hún hefur fyre mijna predikun verkad j bland ydr/ Engiñ gietur mier skuld giefid/vtañ þad eg hefi predikad fyrer ecki þar/og eg hefi ei giørt ydur nein þyngsl. Enn eg vona ad þesse misgiørningur mune fyrgiefast. Og þañen kallsar hún þa Corinthos/eñ þo hæfisliga. Þui næst hælder hún sijnum samerfidismeñū ad cingiñ stor añad a þeim eñ þ þeir sieu dyggver og Truer/ Þar hiner adrer Fals predikarar leite ecke vtañ sialfs þeirra lofdyrdar og vegsemdar.

XIII.

Þier tekur S. Pall ad enda sitt sende brief/og amtiser þa Corinthos/ad þau sier geder og fromer/ og giete sijn fyrer ollum hueyxlunum. Enn ef nockur lifer j Syndunum/ þeim hotar hún alvarligre strossun/þo seiger hún/so sem adur fyrre/ad hún vilie

allt þetta giora þeim til betrunar/eſi ecki til fordiærfunar.

Nema þad ſie ſo ad þier ſieud Onytſamliger et c.

Suñia og meining er þetta/Eg hefi predikat fyrer ydur/og eg hefe ei verid onytſamlegur/þad er/Mijn predikun hefur avøxt giort j ydur/þad Chriſtur hñ er med ydur/og þier eiged nu ad lifa honum j nyiumi lifnade og framferde. Og vm þetta bid eg Gud/at hñ vilie vardueita ydur fyrer øllu illu/og ſo Syndunum. Ecke vppa þad ad vier ſkulum ſynaſt dugan leger/þad er ecke mier til hroſunar/heldr ydar vegna/ad þier verdid Sa luhialpliger. þo þeir Fals poſtular hallde mig Onytſamligann.

Nad vors Drottins Jeſu Chriſti et c.

Þetta er ein miog agiætlig Blezan. Nadin Chriſti er Syndaña fyre giefning/z ein god Samuiſka. Kiærleika Gudz kallar hañ/ad þeir ſkuli vera ſtadfaſter j Niertunnm j ſlijkre Tru/og ſie fulluiſſer þar vppa/ ad Gud hñ elſkar þa/og vill frelſa þa og Saluholpna giora fyrer Chriſtū. Veiting heilags Anda kallar hñ/ad Gud vilie ſtiorna þeim med ſijnum Anda/ vardueita þa fyrer Syndiñe/og hugga þa j øllum freiſtingum z aſtrijdu. Þad hid ſama giefe oſſ og veite Gud Fader allrar Ngdar og Myſkunnar/fyrer ſinn heilaga Anda/vegna vors liufa Lauſnara Jeſu Chriſti Amen.

Suñaria yfer S. Pals Piſtil
til Galatas

Þetta er eiñ merkelegur Piſtill j huerium S. Pall hond lar z tractierar þar fierleguſtu hofud greinar Kriſtiligs Lærdoms/alijka ſo ſem j Piſtlinum til Romueria/ Þad vier faum og odlumſt fyrergiefning Syndanna/og þad eilijfa lijfid/alleinaſta fyrer Truna a Jeſum Chriſtū. Þeſſe Articulus og grein verdur hier liosliga z ſkyrliga vtlogd/og vm talad/af þui ad S. Pall ſeiger hier berliga/ad Lømaled hialpe allz eckert til Syndaña fyregiefningar nie eilijfs lijfs. So ad þad ar þeſſar greiner ſtanda hier lioſlega.

Su fyrre/Ad Truñ a Jeſū Chriſtū hun odlaſt aleinaſta Syndaña fyrergiefning og þad eilijfa lijfid. Nin øñur/ad Logmaled ſie vtgiort/At

þad stodi ecki ad eins parid/til Syndaña fyrergiefningar og eilýfs lýfs/ helldur þa sie eingiñ þorf a þui framar meir/þad sie hallded. So at þeir sem trua a Christum/þa skal Mañ ecke þuinga til vmskurdar Skýrnariñar/og til ad halda Þuottdaga/edr añad þad sem vppa Gydingana var lagt/og þeim var streingeliga býfalad. Í nidrlaginu kieñer hñ z so vm Kristeligt lýferne og framferde.

I. Cap.

Mig vndrar þad þier lietut so snart et c.

EN þetta er sumra og jnne halld þessa Pistils/ad þeir Galate hafa jlla giort z orietteliga/ad þeir trudu þeim predikurum sín ødru výs predikudu Euangelium/eñ suo sem S. Pall/Þad er/ þeir sem ecki vissu alleinasta til Truariñar a Christum/helldur og suo til Løgmalsins verka/z so høfdu talad vm fyre Kristnum monñ/ Ad ef þeir villdu verda Saluhialpliger/ þa yrdu þeir ad lata vmskiera sig z halldа sig so sem Gydingar. Huer ed so predikar med þessum hætte (seiger S. Pall/Og þo þad sie Eingill ofan af Himnum/ þa skulu þier ecke truahñ/helldur sie hñ bøluadur.

Predika eg þad nu mønum edur Gude til þionustu.

Þad er/Eg legg hier a hardañ Dom/Eñ eg hlyt ad giøra þat/Þui ad eg hlyt ad leita Gudz dyrdar/og hñs vilia/eñ ecke huad Mønum vel likar edur þocknast.

Eg kunngiöre ydur kiærer Brædur et c.

Hier seiger S. Pall Sokena sijns Doms og atkuædis/j giegn þeim Gals predikurum. Þuiad eg veit/ seiger hñ/huert ad er þad rietta Euangelium/Eg hefe ecke medtekid þad af Mønum suo sem þeir / helldur af Herranum Jesu Christo sialfum. Og tekur so til ad seigia fra/ huernen hñ sie komeñ til Christz kyñingar/og huad hñ hafi vtriett fyrer predikun Euangelij vm heila þria tolf manude/adr eñ hñ sa nockurn Postulaña.

II.

Sijdan epter fiortan Ar et c.

EG for vpp til Jerusalem/seiger hñ/ epter fiortan ar/ og hafde tal vid postulana/ Suo ad eg hlype eiki forgiefins / edur hefde hlauped. Þad er / Eg hefe vm þessa sømu grein tal haft

vid

vid Postulana/huert ad peir enu heidnu sem sneruſt til Christum/skylldu puingaſt til Logmalsins/og hia peim ried eg so mykiu/ad Titus/sa sem pa var med mier/og af Heidingium var/hñ purfte ecke ad lata vmskiera sig. Huad masa pa pesser Fals predikarar/seiger S. Pall/peir sem eru ad eins ecki vtañ Læresueinar Postulanna. Petta hafa peir ecki lært af postulunum/so sem peir Falskliga hrosa sier af.

Puiad pa ed nockrer falsker Brædur et c.

I Jerusalem/seiger hñ/ vard mier arœs giord vegna pessarar sømu greinar/suo ad nockrer sœtu vm mig / og villdu vita huernen eg hegdade mier vid Titum. Eñ eg bleif j allañ mata vid pat frelse/sem vier hofū j Jesu Christo/og af pui hefur mier eingiñ komid.

Enn af peim sem alltid hofdu et c.

Petta er hiñar sømu meiningar z hid fyrra/ At postularner þr hafa lated sier pocknaſt S. Pals kieſing/og tied sig hid vingiarnlegaſta bæde vid hañ og Barnabam/ suo sem vid trua samerfidendur j Euangelio/og boded pm̃/ ad peir skylldu framueigis so predika a medal Heidiña pioda.

Enn pa Petur kom til Antiochiam et c.

S. Pall seiger hier fra huad sig hefur hendt vid Petur poſtula/pa peir voru j Antiochia/ad bæde hñ og Petr hafi so halldid sig hia Heidnū mønum/ad peir fordududuſt ecki ad Eta mz peim. Eñ so bar til pa nockrer Gydingar komu fra Jerusalem til Antiochia/ pa hafi Petur fordaſt ad giøa pad leingur. Eñ eg talade til hñs opinberliga par vm/ seiger S. pall/og sagde/ Pu ert gydingr/par fyrer hafder pu rietta sok huar fyrer ad pu hiellder þig suo sem Gydingur/eñ pad hefur pu ecke giort/helldur hefur pu etid og Druckid med Heidnum Mønum. Hnad nytt vppbyriar pu nu/. Ad pu fordar þier pui/liſka so sem være pad Synd/ Og giefur so Heidnum mønum tilefne/sem ecki eru skylldugir ad halda Logmaled/ad peir skule halda pad/og lifa og hegda sier suo sem Gydingar/. Petta er lioſt og obrigdult Argumeñtum/ ad ecki skal nockrum Mañe naudga til Logmalsins

Pott ad vier sieum af Natturu Gydingar et c.

Pad er añat Argumñtum. Vier Gydingar truum a Christum/og mz løsum hañ/og vœntum oſſ Saluhialpar fyrer hñ. Pat er eitt vijſt teikn/ ad vier verdū ei Saluhialpliger fyr' Logmaled. Puiad huad þyrftū vier

ellegar

vid Truarinar a Christum/. Nuar fyrer skylldum vier þa naudga Heidnum mønum tit Løgmalsins/ef vier skalfer truum ecke oss ad verda Saluholpna fyrer þad.

Þuiad fyrer Løgmalsins verk verdur eckirt Hollt riettlatt etc.

Nier tekur disputattan til riettliga. Þuiad S. Pall/ hñ samañ bindr sitt Argumentum og endar þad hier/ Med þui/ seiger hñ/ vier Gydingar latum oss ecki nægia Løgmalid/ helldur medtokum vier Christum/ z hñs Euangelium/ þa epterfylger þar vt af/ at fyrer Løgmalid verdur eingin Madr riettlatr. Nuar fyrer skulū vier þa neyda Heidnar þioder til Løgmalsins/.

Eñ skylldum vier/ huerier epter leitum fyrer et e.

Sa sem vill leggia Løgmalid vppa þa er a Christum trua/ hñ med kienner þat/ ad peir sem trua a Christū hafe ecki enn nu fullkomligt riettlæte/ helldur breste þa enn nu nockud. Þad hid sama hetter ad giora Christum enn Synda pienara/ huer ed pyndur hefur verid/ Enn fyrer þessa sina pynu hafi hñ þo ecke fullkomlega bitalad fyrer Syndernar. Þad sie langt fra/ seiger S. Pall/ þar fyrer skal ecki neina þuingun giora þeim Kristnu med Løgmalenu.

Þui ef eg bygge þad vpp aptur huad eg hefe et c.

Løgmaled bydur z skipar þeim lifundu enn ecki penn Daudu/ Nu enn vier Kristner menn Dauder med Christo þar fyrer hefur Lagmalid ongvañ riett til vor og aungua Makt yfer oss/ Helldur lifer Christur j oss/ z hann frelsar oss fra Løgmalenu/ fyrer sialfs sins Løgmal/ þad er fyrer Syndaña fyrergiefning. Nuer hñ vill þessare Syndaña fyrergiefnmgu fra sier kasta/ og þad nidurbriota aptur sem Christur hefur vppbygt/ hñ sama ma giefa sig vnder Løgmalid/ z lata sier ei nægia Truna a Christū. Eñ vr° vilū þad ecki giora/ Vier erū Dauder fyrer Løgmaled/ þad er/ Gud hefur giefid oss fyrer Christum eitt añad Ord j stadinn Moysis Løgmals/ þad bydur oss ad trua a Christum/ og vænta Syndaña fyrergiefningar z eilifs lifs fyrer hñ. J slykū Nadarinar Løgmale vilū vier lifa/ z þar jñe blasa/ og lata Moysis Løgmol fara sin veg/ huert ad oss lætur vera Synduga so sem þad finnur oss. Eñ fyrer Christum hefū vier Syndaña fyrergiefning/ huer ed oss eliskade/ og sig sialfa hefur vtgiefid

fyrer

fyrer oss.

Pui ef fyrer Lögmaled kiemur Riettlæted et c.

Petta er pad hellsta og hæsta Argumentum/ Gudz Son hñ vard ad Deyia vegna vorra Synda. Par af hlytur epter at fylgia pad/ad mz aunguo odru mote/ edur odrū hætte matte oss hialp veita fra Syndunū vtañ fyrer hñs Dauda. puiat huad hefde verid þorf ad giefa j Daudañ eina slīka Dyrdlæta z haleita form/ Gudz Son stalfañ/ef at vier hefdum matt fa adra Nialp ad frelsast fra Syndunum. Par fyrer er bæde Lögmalid/og god verkin edur huad añat nefnast ma/pad er allt samañ oflīted og Onytt/ad meñ kuña par fyrer ad fa Syndaña fyrergiefning og komast til Nadar. Nuernen pīna peir aumer Meñ sig pa(seiger S. Pall)ad peir fara eñ nu med Lögmaled/pegar peir predika vt af pui eliīfa lyfe og Syndaña fyrergiefningu.

Nier er tīme/at vier giefum suar peim Papistū/huerier ed jafnframmt Truñe setia god verkiñ/og peirra eiginliga ferpienustu. Aker hafa peir pessa mening/z sierdeilis þr enu lærdustu/pegʳ þsse Argumta S. Pals eru framīsett fyrer pa/pa seigia þr so/ad S. Pall tale hier ecke vm god verk/ helldur vm Lögmalsins verk/ Suo sem ad er vmskurdar Skyrnen/ Sabbatz helgiñ/z adrar puliīkar Ceremoniur/ So sīm S. Pall hier ad fyrre/gat Vmskurnariñar med Tito/z hier epter verdur aptr vm talat. Par fyrer sie meining S. Pals ecki/ad skilia god verkin/edur pau Tīu Bodord fra Truñe/hñ fraskilur alleinasta(seigia peir)þar Ceremonr/ z þa ytre Moysis setninga/ peir sem nidur eru fallner/z ecke eru nu meir hallder/Eñ Tīu Bodordeñ edur verkiñ god fraskilr hñ ecke/ Par fyrer liggur Makt a peim til riettlætisins.

Til slīkra motmæla greina skal sa læra ad giefa andsuar/ sem ecke betur veit/S. Pals ord eru ber og augliosleg/ad fyrer Lögmalsins verk verde eckirt Hollt riettlatt. Item ef ad riettlætid kiemur af Lögmalenu/ þa er Christur forgiefing Daenn . Nu er vīst ad Lögmalsins verk/og Lögmal kallast ecki ad eins vmskurnen/ Sabbatz Daguriñ/og añad pui līkt/ Helldur allt Lögmalid/og oll Lögmalsins verk/mz hueriu nafne sīm pau heita/sierdeilis pau ædstu verkin Lögmalsins/sīm er pau Tīu Boddinn.

Pessa mening styrker og stadfester petta hid sama Argumtum/ vīs huert vier nu rædum/Ef ad Gudz Son hñ hlaut ad bitala fyrer Synd-

ernar

ernar einsamall med sinū Dauda/ z Nialpa oss til þess eilifa lifsins/ þa giora þad ecki vor eiginlig verk/ Ellegar ef þau giora þad/ þa er Christur forgiefins Dæñ. Og huernen sem Papistar lata/ þa blifur þetta Argumentum stodugt og oraskanligt.

Í þridia mæta þa kañ eingiñ nogliga at vndra sig a blindleika Papistañа/ þa þeir seigia so/ Þær Ceremoniur riettlæta ei/ edur/ þær hialpa ecki til fyrergiefningar Syndañа/ Eñ god verkin og Tiu Bodordin þau stoda þar til. Þad er so mikid sagt/ so sem ad audueldara være ad halda þau tiu Bodordiñ/ helldr eñ þær Ceremoniur z Kirkiu þionustu giorder. Nuer er so blindr ad hñ sier eiki þad/ at hægra var at lata vmskiera sig/ halda Þuottdagiñ/ Eta ecki Suina kiot/ og añad fleira þuilikt/ helldur eñ þad er ad halda Gudz Tiu Bodord? Þui huar finr þu nockurn þañ Mañ sem halde þad fimta og sietta Bodordid/ so sīñ Christur bydur ad halda þad Matth. 5. Eg vil nu ecki tala vm þa fyrsku tobluna/ hueria vier ei ad eins ecki høllum fullkomliga/ helldur þa kuūñ vie ei ad skilia hana/ an hins Heilaga Anda.

Þar fyrer er þeir Papistar galder/ ad þeir vissa Fatækum Mønnum þañ veg til riettlætisins/ og til Himerikis/ sem þeim er Omøguligt ad komast. Þuiad fyrer þad hid sama/ ad þau Tiu Bodord eru vppa oss løgd/ og vier gætum þau ecke hallded/ þar fyrer þa er Christur Madur ordiñ/ og a Krossinum Dæñ/ og hefur giefed oss eitt añad Logmal/ so sīñ S. Pall seiger hier/ huert oss er ecki omøguligt/ so sem Bodordiñ/ helldur vel møguligt. Þad er Euangelium/ og su predikun vt af Syndañа fyrergiefningu fyrer Christum/ ad vier Truum honū/ og treystum vppa hñs Dauda/ og fullnadar bot fyrer Syndernar/ z verdum suo fyrer Truna a Christum/ Born og Erfingiar þess eilifa lifsins.

III.

Þier skynsemdar lausu Galate etc.

Fyrer þui meigum vær vel so seigia til þeirra Papista/ sem S. Pall seigr til þeirra Galatas/ o þier skynsemdar lauser Papistar/ Nuer hefur tofrad ydr/ þad þier hlyddud ecki Sannleikanū/ Enn lat þa fara/ og packa þu Gude fyrer sitt Lios/ og sanna kyssing hñs Guddomlega Sañleika/ sem hñ hefur þier giefid.

Huort hafe þier medtekit Andañ fyrer verk Løg etc.

þier

Þier hafed med tekid Heilagañ Anda fyrer Euangeliũ/eñ ecki fyrer Løgmaled seiger S. Pall. Þar fyrer er Euangelium ein ædre og betre Predikun/huer hana hefur sa þarf ecke Løgmalsins vid.

Liſka so sem Abraham trude Gude et c.

Nier bꝛyvisar S. Pall med Ritninguñe/ad Trueñ giore meñ riettlæ-ta/eñ ei Løgmaled. Þuad af Abraham stendur skrifad/Abraham trude Gude og þad var honum reikuad til riettlætis/ Þad er/ Þar fyrer hielt Gud hañ riettlatañ/ad hañ trude Gudz fyrerheite. Ef at Abrahams Børn vilia nu Erfa þad fyrerheit/þa epter fylger þad ad þau hlioda ad trua/ ellegar verda þau ei riettlat nockurn tꝛma.

Eñ Ritningiñ hefur þetta adur til forna fyrersied

Þetta er añar vitnisburdr/vr Ritninguñe/Gene. 12. Heidnar þiod-er skulu Blezaſt fyrer Abrahams sæde. Nu ero allar þioder ovmſkornar/ og hafa ecke Løgmaled/ Þar fyrer þa stodar þeim Løgmalid ecke þar til sliſkrar Blezanar.

Þui so marger sem vid Løgmalsins verkin fast etc.

Þetta er þridie vitnisburdur vr Ritninguñe/Løgmaled færer yfer oss ecke vtañ bøluan/ Þar fyrer kañ þad ecki ad stoda til Blezanarinnar/ helldur hindrar þad Blezanina og Nadina. Nuar fyrer vilia Menn þa leggia soddañ Olucka yfer þa sem ero j Christo ꝛ Nadiñe.

Eñ þad ad fyrer Løgmalid verde eingiñ riettlatur fyrer Gude et c.

Þetta er ein merkelig og oraſkanlig biuñſing/ Løgmalid og Truenn eru huert a mot odru/Løgmaled heimter ad oss huad vier skulum giora. Eñ Trueñ giefur oss þad/og fyrergiefur oss þad sem vier giordum ei/eñ attũ þo ad giora med riettu. Nu seiger Ritningiñ mꝛ lioſũ ordũ/at sa hiñ riettlate skule lifa af siñe Tru Abacuch. 2.

Þar fyrer kiemur ei liſnid fyrer verkiñ edur fyrer løgmalid. Þar stendr ad vissu so skrifad/Sa Madur sem þad giorer/ hañ skal lifa fyrer þat. Eñ huar finñur þu þañ Mañ sem þad giore? Þar fyrer bliſfur bøluaniñ yfer þeim øllum/Og fra þssare bøluañ kiemſt eingiñ madur/nema fyrer Truna a Jesum Christum.

Eñ Christur hefur leyſt oss fra Bøluan Løgmalsins

Christur hefur frelsad oss fra løgmalsins Bøluan/par med ad hann gaf sig vnder Boluan Løgmalsins/ z er Daeñ a Krossinū/huer Daude ad var Boluadr z andstyggeligur. Par fyrer skal eingiñ madur leggia pssa Bøluã vpp aptur a pa sem eru j Christo Jesu/peir eru ordner lauss er vid hana/ peir eru i Gudz Nad og Vinskap/ og hafa medteked fyr erheit Andans fyrer Truna a Christum.

Merk hier j mot peim blindu Papistum/ad S. pall/pegar hñ talar vm Truna/pa meinar hñ ecke pad/ad Madur veit eitt edur añad vt af Christo/helldur talar hañ vm pa Tru/ pad ad Madur hefur huggun i Herranū Christo/z hñ hefur von og Trunadar traust til Gudz/ at Gud mune sig lata Riota Christi/og vera sier Myskunsomur/ og taka i burt Reidina og Boluanina/suo ad vier sieum hañs elskulig Born. Petta er su rietta Trueñ vm hueria S. Pall talar/sem er/Nun er ecke alleinasta ein kyssing a Gude/helldr vissuligt trunadar traust til Gudz Myskunar/ fyrer verdskulldañ Herrans Christi.

Kiærer Brædur/Eg vil tala epter mañlegū plagsid

Blezuniñ er fyrheitiñ fyrer Abrahams Sæde/sñ er/Herrañ Christur/adur eñ pat Løgmalid var vtgiefit/Par fyrer kuña Meñ ecki fyrer Løgmalit at komast til sliktar Blezunar/Fyr' Truna a Christū kuña Meñ ad komast par til/hun er pad sem fyrerheitid kañ at gripa/verkiñ kuña ecki at gripa pad. S. Pall þackyklur hier z so eina adra bæn̄ing/ og seiger. Petta fyrerheit hlyder alleinasta vppa eitt Sæde/Herrañ Jesū Christum/ Par fyrer/ lyka suo sem petta fyrerheit var vtgefid fiorum Hundrodum og Priatiu Arum fyrr/eñ Løgmalid/So og pa Løgmalid var nu giefid/pa var þori þtta fyrerheit eitt fyrir/ eñ pad Sæded kom/ vppa huert fyrerheitet hlydde/sem var Christur. Par fyrer/huer hñ hefr Christum hñ hefur bæde Blezanina og fyrerheitit/ og þarf ei Løgmalsins þ' til. Petta er ein sterk bæn̄ing.

Þui/ef arfleyfden yrde fyrer Lögmalid afrekud etc.

Blezuninn er skenkur og gæfa/eñ ecki nein forþienusta/ Þar fyrer kañ Madur ecki ad forþiena hana med Løgmalenu/Med Trueñ gietur madur hana odlast. Þvitad gios og forþienusta er huert a mote odru.

Huar til skal þa Lögmaled etc.

Nytsad til hefur S. Pall bæn̄sad ertt̄gliga/ad Trueñ a Christū hun

hun veite oss fullkomligt riettlæte z eilyft lyf/eñ Logmaled stode þar eckert til. Þar fyrer liggur nu nandsyn a framueigis/ad med þui Logmaled hialpar ecke þar til Riettlætisins/og til eilyfs lyfs/ad hann seige fra/huar fyrer Gud hafe þa Logmaled giefid? Þad seiger S. Pall hier/ ad þad sie komit vegna Syndaña. Þad ma skilia med tueñu mote. Fyrst/at þod hamle Syndine/og sie so sem typtunar Meistare/suo sem hañ seiger hier seirna meir. Þar næst/Ad þad opinbere Syndena/vppa þ ad hiort um verde skielfd og hrædd fyrer Logmaled / og leite ad Nadinne. Þesse seirne greiniñ er hier meining S. Pals.

Og er til sett af Englinum et c.

Þad S. Pall seiger hier/þad Logmalid sie skickad af Englinum/z þar hafe þo erdid ad vera eirn Medalgaungu madur/a millum Eingil sins og Folksins. Þetta pienar fyrst þar til/ad vita mismun a mille Logmalsins/huert ed fyrer Englana var giefid / og a mille peirrar Nadar predikunar Euangelij/hueria Gudz Son framber sialfr/ so sem Pistillin til Hebreos vm talar. Þui næst pienar þetta og þar til/ad Meñ siae/ ad lyka eins sem þa Gud gaf Gydingum Logmalid/þa voru peir þo samt Synduger epter sem adr og þordu ecke ad ganga fram fyrer Gud/helldr vrdupeir ad hafa eiñ Medalgaungu mañ/til ad ganga a mille peirra z Eingilsins. Badar þessar meiningar og vmstædur hlyda miog vel til þss erar Disputasio/ad Euangelium sie ædra og betra eñ Logmaled.

Huernen þa/. Er Logmalid j giegn Gudz fyrerheite

S. Pall sagde adr/ad Logmalit være til þess ad opinbera Syndina. Nu ef fyrerheitid stodar til riettlætisins/þa er so ad sia/so sem Logmalit og fyrerheitit være huert a mote odru/eins z Syndin z riettlæted er huert odru j mote. Þad afseiger S. Pall. Vier Meñ erum eckert añat(seiger hann)vtan Syndarar/og oss liggur mikit a þessum Lerdome/so ad vier lærum/ad peckia oss riettelliga/Þetta a Logmalid ad giora/hvt ed alla meñ skelykur vnder Syndine. Og þetta gierer Logmalit þar fyrer/z til þss/ad vier skulum þui helldur leita Nadariñar af allu hiarta/og medtaka fyrerheitit/z verda so fyrer Truna a Christum frialser vid Syndernar/og eilyfliga Saluholpner.

Þviad adur eñ Trueñ kom vardueittunst vier vnder

Þetta er eirnrar vndirskodu og hin fyrra greiniñ/Þar þat/ad S.

Páll færer þessa rædu j eina epterlíking/ms huerre hñ kiesier oss ad vita Embætre Logmalsins/ z huar til ad þad sie nytsamligt. Eitt Barn hefr þørf a tyftunar Meistara/ Þuiat Natturuñe er so hattad/ ef madur liete þad med frelse z sialfrædе vppalast/ þa vill þar eckirt gott af verda. So er og hattad Logmalinu. Vier erum Syndarar / sliſt hlytur Logmalid at kieña oss/ og leida oss fra þui eno vonda/ Elligar hotar þat oss eilifum Dauda. Þar verdum madur glader z feigeñ vid Gudz Nad z Euangeliñ. Og þa vier hofum nu þ huertueggia/ þa þurfum vier ei leingr Typtu meistarans vid. Þuiad vier vitum sialfer vel huad vier eigum ad giora/ eins lika so sem eirn fullordiñ madur/ hañ þarf ecki framar meir Typtu meistarans vid/ hañ kañ sialfur ad styra sier og sia fyrer sijnu rade.

Þuiad þier erud aller Gudz Børn fyrer Truna a Jesum Christum et c.

Þetta er su hofud greinen/ huer ed allt slær nidr j gruñ. Fyrer Truna a Christum verdum vier Gudz Børn og hñs erfingiar/ Þuiad þar oppa erum vier skirder. Ef ad vier erum nu hñs Børn z Erfingiar/ huar kañ þa Logmalid framar eda nockud añat betra ad giefa oss/ eñ þad sem vier madur alla Reidu hofum fyrer Truna a Christū. Þar fyrer burt mz þad Logmal/ Vier kuñum ecki fyrer þ ad verda Gudz Børn/ nie helldur hñs Erfingiar. Og vt af þessu jnnfærer S. Páll enn nu fleire greiner og biuſſingar.

IIII.

Enn eg seige so leinge sem Erfinginn et c.

Ein fagurlig epterliking er þetta / og audskilianlig. Christur/ seiger hñ er þar fyrer madur ordiñ/ z Logmalenu vndergiefiñ/ oppa þat/ hñ giorde oss lausa vid Logmalid. Þar fyrer/ huer hñ vill Logmaled leggia oppa þa sem a Christū Trua/ hñ giører ecki olykt/ so sem þa eiñ er komeñ til fulls Alldurs/ z þarf ecki leingur for myndara/ edur Fiarhalldz mañs vid/ þa vill þo Fiarhalldsmaduriñ hall da hñs Goze/ og hafa hñ leinggr vnder sijnu Valde. Omagar verda ad hafa Fiarhalldz meñ/ fullordner meñ þurfa hñs ecki vid. So skulu meñ og lata þa vera j fride fyrer Logmalinu/ huerier ed trua a Christum/ og þeir sem heilagañ Anda hafa medtekit fyrer Truna.

Kiærer Brædur þier hafid mier eckirt mein giort.

Sancti

Sancte Pall avíssar hier/huersu kiærsñ þeir Galate hafa haft hañ/ og þetta giører hñ þar fyrer/ad þeir sknlu merkta/ad þeir sem nu kieña þeim añad eñ hñ kiende/þeir hafa þa astundañ at eins/at þeir kome S. Pale i ouilld hia þeim/eñ jñpreyngia sialfum sier.

Seiged mer þier sem vnder Logmalinu vilied vera.

Jsmael og Jsaac voru bader natturliger syner Abrahams/ af hans Hollde og Blode gietner/og med þui ad Jsmael var sa hiñ Frumgietne þa heyrde honum med riettu til/eprer Gudz Logmale/ad hafa Frumgietningar riett og Neidur/og erfa þ fyrerheit/ sem skied var til Abrahams hñs Fodr/fyrre eñ hñs Broder Jsaac. huad hamlade/. Petta hamlade/ ad j Jsaac er þtta sæde kallat Abrahams/eñ ecki j Jsmael. Af þui(segir S. Pall) ad Jsmael er epter Holldenu fæddur/enn Jsaac epter fyrer heitenu.

Lyka suo sem ad Jsaac fyrerheitissins Sonur hañ blyfur erfingiñ/eñ Jsmael og Ambatteñ eru rekin vt/z erfa ecki/So geingur þat til a þssu Deige eñ nu/vid þa sem trua/þr blyfa Gudz erfingiar/og eru fyrerheitissins Børn eins z Jsaac. Eñ þeir sm fara mz verkin z mz Logmalid/ þeir eru prælar/huerier ed Saluhialpina ecki erfa/þo ad þeir fae hier a Jordu noglig z stundlig laun z giæde.

Jn Suma/Fyrer Truna a Christum verdū vier Børn og erfingiar Gudz/eñ ecki fyrer Logmalet/og ecki fyrer nockur god verk edur forþien usku. Eñ þar S. Pall seiger/Ad su hin frialsa sie vor Moder/þar med meinar hñ þad hid sama sem hañ hefur adur sagt/ ad Christur hafi þa endurleyst sem vnder Logmalenu voru.

Enn lyka sem i þann tyma/at sa epter Holldinu

Alla tyma fyrr og syd ero tueñar Kirkiur. Su hin fyrre og hin saña er þad sem truer Gudz fyreheite/z mztekur Euangeliū/ z fyrer Christū vonar og vænter vppa Syndaña fyrergiefning og þad eilyfa lyfid. Nin auñur er fals Kirkian/ hun vonar ad hun mune fa Syndaña fyrergiefning og eilyft lyf fyrer verkinn og Logmaled. Þesse fals Kirkia hun er bædi mikil og mektug/og þar fyrer ofsaker hun þa riettu Kirkiu/huer at veyk er og lytil/Eñ þessa huggun hefur hun/ ad þegar ad Arsinum skal skipta a hinum sydasta Deige/þa hlytr þesse hin myckla og falska Kirkia ad fara snaud og tomhent j burt/eins z Agar med sjnū syne Jsmael/ eñ hin fær og odlast þad eilyfa lyf.

So

V.

Suo standid nu j þui frelse et c.

Hier endar S. Pall alla þessa rædu/ Hñ kallar Løgmaled eitt þrældomz ok/vt af hueriu Christr hefur oss frelsad. Og giører nu eina aminíng/ ad þeir skule ecki lata nockurn mann taka þttá frelsi fra sier/elligar sie þat vtgiort vm þa/Þr hafi eckert hlutskipte med Christo/z vnder Bøluaniñe hliote þeir at bliſa. Diofullñ hefur(seiger hñ)skickad foddañ Lærendur a medal ydar/Hafed gaat a þui ad þeir fae ei yfervalld/Þeir munu þungañ Dom berandi verda.

Enn eg kiærer Brædur/Ef eg Predika vmskurnina

S. Pall setur hier framñ eina sona biuyſing/Eg villde vel(seig'hñ) predika þetta sama fyrer ydur ef þ være riett/Eñ med þui þad er rangt/ þad predika eg þar a møte/og þar fyrer hlyt eg margt ad lyda. Sa sem hañ villde so seigia/Eg merki vel huer þrra fals predikara meining sie/ þeir ed so vill i ydur/Þeir vilia eckert lyda/ þeir leita epter villd og Vinattu manna/og ad hafa goda Daga. Añars ef þeir villdu predika so sem eg/ þa mundu þeir og so eiñeñ Sañleiksins vegna verda nockud ad lyda/ so sem eg lyd.

Eñ þier kiærer Brædur/erud til frelsisins kallader.

Hier tekur til sa añar Lærdomur þessa pistils. Af þui vier erum fyrer Christum/seiger hñ/leyster z frelsader fra bøluan løgmalsins z Syndiñe/ Þa eigum vier med allre kostgiæfne ad vackta oss fyrer Syndinne og fordast hana/og lifa epter Gudz villa/j eiñe godre samuisku. Og þetta er ein Naudsynlig z þarflig aminíng. Þuiad þegar þad verdr predikat/ ad vier sieum frialser/þa er ecki þad meiningenn/ ad vier skulum meiga giøra huad hellst huer vill/helldur þat/at vier erū þar fyrer vt af Diofulsins vallde frelsader/z fra Løgmalsins Boluā/fra Syndumū z Daudanum liduger/ordner og Gudz Børn/vppa þad ad Diafulliñ z Syndiñ skule nu ecki leingur stiorna oss/helldur eigum vier ad standa þeim a møte/og epterfylgia Gudz orde z hñs vilia. Nu skipter S. Pall þessare aminíngu vm Kristelegt lyferne/ j tuo parta edur greiner.

Su fyrre er þesse/Ad vier skulū piona huer ødrum fyrer Kiærleikañ. Nin añur er þesse/ Þuiad Nolld og Blod breyter epter siñe Art og Natturu/ huad þeim er a mot/þad fordast þau/eñ huad þm er med og jndællt þar

sækir

sækia þau jafnan epter. Þar fyrer vill motgangur og neyd koma/ Holldid mun giefa sig fram/og vilia rada. Eñ Krossfestid/seiger Postulinn/ Holldid med sijnum girndum/og til hneygingum/ það er/ fylgid ei Hollduinu epter/nidur kefied z Deyded soddañ girnder z ct. Til huers/. Þuiad/ huer sem þeim epterfylger/ hñ mun ecki erfa Gudz Ryki.

VI.

Eñ ef madur verdur j ein huerium glæp hindradur

Nu audsynleg og gagnlig er þesse bijfalning/ ad Meñ skule hafa Poliñmæde vid þa Kristnu sem veyker ero/og engium vpphefie sig af sijnu riettlæte/skilninge/edligar odrum gafum.

Farit ei viller vega/Gudlætur ei at sier hæda

Þetta er ender z nidurlag aminningar. Nuer hñ vill ecki lifa rettiferd ugliga/hañ mun fa giollð fyrer sijnar gierder. Niner adrer sem ad lifa og hegda sier epter Gudz orde/þeir munu þess nidtande verda.

Giæd huad mörg ord eg skrifade ydur ect.

Nier j nidurlagino stingur hñ þa Fals postula/z varar þa Galatas vid þeim/og seiger/Allt huad þeir giora/ þad giora þeir sier sialfum til lofdyrdar og eigiñligrar nytsemdar/vm añara Maña Saluhialp huxa þeir ecke. Þetta giore eg ecki/seiger S. Pall/Eg predika klarlega/z eg villda ollum vel. Eñ þau laun sem Heimurium giefur mier hier fyrer/ er ofsokn/allz hattar hormung/og hiartans sorg. Af þessu ma eg vel hrosa mier/eñ ecki af odru. Eñ sokiñ/huar fyrer heimuriñ launar mier so/hun er þesse. Eg Krossfeste Heimiñ/med mijnum strossunum og amikingum/ z hñ Krossfester mig aptur/Þad er. Hñ pocknast mier ecki. Og eg pocknast honum ecke heldur/Þar fyrer hlyt eg þetta ad lijda /Og þetta eru þær Beiniarnar Christi sem eg ber a mijnum Lijkama.

Þuiad j Christo Jesu duger huerke Vmskurn nie Yferhud ect.

Nier giefur S. Pall eina Reglu/vt af huerre þad rietta og sanna Euangelium ma þeckiast/sem er/ad þad er eirn soddañ Lærdomur/ huer ad ecki giorer vm skipte nie breytne a þui ytra lijferne Mañaña/ heldur vmbreyter þad hiartanu Mañsins/z giorer so sem eina nyia mañeskiu. Eñ þr villu Andar/þeir giora eckert añad/eñ ad þeir giore nockud sier-

legt og nytt i þui ytra lýferne og framferde Mañana/Suo sem ad Paulus heilagleike er/hñ er komeñ j Mat z Dryck/Klæda breytne/ verkū/ fostum z c. Eñ Niartad er þo samt eins og þad var adur. Þetta heiter ecki ad endurnyia Mañeñ/ helldur ad eins þau ytre verkin/ Fyrer þetta og aññad þuilýkt komunst vier allderei j Nemerýke nie til þess eilýfa lýfs.

Formale yfer S. Pals Pistil til Ephesios.

Þetta er og so eiñ fagur og merkeligur Pistill/i huerium S. Pall hñ hrosar Euangelio niog/og helldur mýkir vt af kallan Kristiña Mañа/og giorer eina amīning/ ad meñ skule blýfa þar vid / z lifa Kristeliga og Gudeliga epter slýkre Dyrdarfamlegre kallan. Þurad huer hñ lifer j Syndunum/z sier vill ecke breyta epter Gudz orde/hñ er stalfur sok z efne til siñar fyrerdæmingar. Eñ einkañliga vpp hefur z prýsar S. Pall þa Gudz Nad/ad Heidnar þioder þar eru kall adar til slýkra andlegra og Nimneskra Audæfa.

I. Cap.

Blezadur sie Gud og Fader etc.

Fyrst packar S. Pall Gude/so sīm hñ optar giorer j sinum Pistlum/Eñ hier packar hñ sierliga med fogurligum og haleitum ordum/fyrer þa Oumrædeliga z Dyrdliga Nad Gudz/þad hñ hefr leitt oss fyrer Christum til sañrar Gudz kyñingar/ z giefid oss þad heilaga Euangelium/og avýsar þar jafnframt/ huad mýkenn z dyrdligan Fiesiod vier hofum feinged fyrer Herrañ Jesum Christum.

Gud hefur (seiger hñ/ Blezad oss andlega med Nimneskum andæfū/ Þad er/ Boluan z straff Syndarinnar er j burt tekid z þar j stadin hofū vier feinged eiñ dyrmætan Dyrgrip. Þuiad fyrer Trunа a Christū verdum vier Gudz Born.

Nuadañ kiemur þad? Þuiad Christur hñ hefur frelsad oss og endurleyst fyrer sitt Blod/og vmgeinged oss og vtuegat Syndaña fyrergiefnig og opinberad oss þeñañ leyndañ Dom vm Gudz vilia/sem er/ad Gud vilde vegna Christz vera oss Myskunsamur/ giora oss riettlata og Sakuhelpna/so ad þ er allt samañ vtriett z afrekad fyrer Herrañ Jesum Christū

Nann

Naſ̃ er ſa ſem oſſ hefur vtuegad peſſaſ̃ Dyrdliga Arf/ z par epter a hef
ur haſ̃ framlated pennaſ̃ gledeliga og Saluga bodſkap/ad Gud ſie oſſ
Nadigur/og ad hñ vilie giefa oſſ paſ̃ Neilaga Anda z pad eilyſa lyſit.

Par fyrer eg eiñeñ/epter pui eg hefe heyrt et c.

Epter peſſa packargiord framſetur S. Pall eina merkeliga bœn/i
hüre hñ bidur Gud vm pria hlute/vegna peirra Epheſios borgarmaña/
Fyrſt ad Gud vilie giefa peim Anda vyſdoms z opinberunar/So ad þr
meige rietteliga peckia og vita Gudz vilia/ad hñ elſke þa fyrer Chriſtū.
Þad aſiad/ad peir mætte peckia/huer og eirn ſijna kallaſ̃/ad Gud vilie
j þui okomna lyſi giora þa at erfingiū hñs Dyrdarſamlega Ryſkis. Þat
pridia/Ad peir mætte peckia kraft Gudz/huer ad ei alleinaſka vppuackte
Chriſtū af Dauda/og ſette haſ̃ eirn Nerra/yfir allar Skiepnur/helldur
þad/ ad hñ vilie og ſo eirnen vernda og vardveita oſſ j ſama mata fyrer
Neinenum/Syndiſie Diofſinum og Daudaſ̃um.

Þetta þrent er ſa riette og ſa allra ſtœdſte Fieſiodur Dyrgripur og
Tieſaur Kriſtinna maña/huar af peir meiga hugga ſig j ollum peirra
aliggiande naudſynium/ſem er/Ad Gude ſie ecki illa til vor/helldur elſk
ar hñ oſſ/Þat bivyſſar hñ og ſyner med ſijnum elſkuliga Syne/huern hñ
ſkeinkte oſſ og gaf til eins eilyſs medalgaungu maſ̃s.Þui nœſt/ ad haſ̃
vilie hugga oſſ j allre vorre olucku.Og þad pridia/Ad Gud hefur þann
krapt og paſ̃ matt/ad hñ kann ad frelſa oſſ mitt vr Daudanum og allre
Olucku/fyrer Chriſtum/ huer ad ſitur til Gudz Fodurs hœgre Nandar/
og ſijna Kriſtna vill ecki nie kann ad yfergiefa.

II.

Og eiñiñ ydur ſamlifsgade hñ et c.

Sancte Pall hann fraſ̃ ſetur hier ſialfra peirra epterdœme j
Epheſo. Gudz krapt hafe þier(ſeiger hñ)fundid z formerkt/ſo
vel ſo ſem eg og adrer/Þuiad þier vitid/huerſu faſtlega af Di-
ofulliñ hiellt ydr/og þier fylgdud honū fuſliga epter. Eñ Gud
huer ad audigur er af Myſkun/ hann hefur nu fyrer ſijna myklu elſku/
ſlitid ydur fra hñ / og fett ydur fyrer Chriſtum til Lyſſins/ og tilreitt til
Nimneſkrar vmgeingne.

Þar fyrer verid þeſſ miñuger et c.

Þeſſe grein hlyder ſierdeilis vppa oſſ Neidnar þioder/Vier ſiñ vorum

an Christz/ Vtlendingar/ z vorum ei af Israels Ætt. Þar hofum vier þess meir ad þacka Christo/ ad hann hefur fyrer sijna Nad og Myskun oss forlijkt og eirnen vid Gud/ og hefur giort eina Kristeliga kirkiu af Heidingum og Gydingum (Suo ad vier heidingiar sem adur vorum þo langt fra Gude/ vier erum ordner nu nalæger/ lijka suo sem Gydingar þeir sem nalæger voru/ Þuiat bæde Gydingar z Heidingiar hafa nu j einn Anda fyrer Christum ein tilgang til Fodursins.

Suoero þier nu ecki meir Gester og framande etc.

Hier tekur hann enn aptur/ huer not vier hofum af Herranum Christo z hans heilaga Euangelio. Þar eru j þessum tueimur fyrstu Capitulum margar merkilegar og huggunarfamligar greinir/ Þar fyrer attu þeir enu Kristnu einkanliga ad elska þenann Pistil/ og opt og ofalldann hann ad lesa.

III.

Huar fyrer eg Pall Bandinge etc.

Hier minner S. Pall/ so sem hann og giorde j nasta fyrerfarande Capitula/ a þad sierliga Nad og oseigianlega Nad og Myskunsemi Gudz/ ad hann hefr latid Heidnar þiod komast til Gudz kynningar/ og til Rikissins Christi/ og honum (Pale) bifalad/ helldur enn odrum Postulunum/ ad predika Euangelium fyrer Heidnum þiodum. Slijka Nad (seiger hann) furdar Englana sialfa a Himnum. Þar fyrer/ þo ad eg hliote ad lyda margar Hernmingar og Naskasemder hier fyrer/ þa gefid ydur ecki ad þui/ Giored helldur Gude þacker fyrer sodann yfergnæfanlega og oseigianliga Nad.

Þar fyrer beige eg mijn Knie etc.

Hier tekur S. Pall aptur til þeirrar Bænar/ sem hann giorde j fyrsta Capt. Nema þad/ ad hann jnnelykur hier j einu orde/ at Christur bue j oss/ og ad vier fyrer Kærleikann verdum honum jngrodner og jnplantader/ og byggium so einsliga j Christo og j hans Nad.

En ecke talar hann hier um þann Kærleika/ sem vier elskum huer annann jnnbyrdis med/ Heldur um þann Kærleika sem vor krasse Lausnare Jesus Christur hefur hoft til vor. Nuar hellst ad þesse Kærleikinn er rietteliga j Manns hiarta/ so ad hann veit fyrer visst ad Gudz Son elskar hann/ þar er engann veg a ferdum/ seiger S. Pall/ huersu mikil og stor Vstrida

Mot-

Motgangz z olucka sín uppa kañ ad koma. Og ad peckia so Kiærleikann Christi til vor/ pad er su rietta Root og sañur Grundvollur/ huer ed oss heldur stodugum/ so ad engrñ Vindur nie stormur meinsemda edur motgangs kann oss vñ koll ad slaa me kasta.

Pesse elskañ Christi til vor er su rietta Breidd/ Lengd/ Dypt z hæd/ Pad er/ hun er omælanleg og endanlig/ og uppfyller oss med allre Gudz nægd/ pat er/ med allskyns Nad/ so/ ad vier urulnunst ecki j Syndunum/ og erum ecki opolinmoder i Kuosliñe. In suña/ mitt j Daudanum staum vier og hofum vier lifsid/ pegar petta trunadar trausttid er brugt j vorum Hiortum/ ad Jesus Christus hann elske oss. Par fyrer gietur Gude ecki verid illa vid oss/ heldur kætur hñ oss mota sijns Sonar Christi.

IIII.

So aminñe eg ydur eg Bandinge j Drottne et c.

Hier tekur S. Pall til ad aminña. Ad nz pui vier erum kenner til slykrar haleitrar Nadar/ pa skulum vier sia oss vel fyrer/ ad vier missum ecki pessa Nad fyrer fokum vors lifernis / Helldr ad vier skulñ lifa Gudrækelega. Fyrst setur hañ fram og talar sierdeilis vñ pria mañkostu sierkegustu/ huerra vier Kristner menn hliotñ ad hafa/ ef ad vier vilñ lifa Gudrækelega og sampyckeliga vor a mille.

Nñ fyrste er Lystelæte/ Pviad/ med pui ad margar merkeligar Gudz gafur eru veittar og giefnar peim enu Kristnu/ z ef ad Lystelæist er ecke/ pa hroka peir sier upp sem par hafa/ viliandi ei ad eins vera nockud sier ligt fraña yfer adra/ heldur fyrerlyta peir z forsma adra par fyrer.

Nñ annar er Hogværd/ Ad Meñ sie ecki reidegiarner/ Stranger og o polinmoder/ oske og giore onguom illt/ eg ecki sijnum ouinum.

Nñ pridie er polinmæde/ Ad Madur hlyde nockud/ z vñbere veykleika peirra breyskn/ peir sem ecki eru so styrkaer sem vier katunst vera . Nuar ed pesser Mañkostier eru/ par hlyfur Rietkristeligt sampycke / huert ed par fyrer skal vera hia Kristnum mønum/ pt peir eru allir einn Lykame/ og hafa eiñ Gud/ einn Christum/ einn Anda/ eina Skijrn/ eitt Ord/ eina Tru/ og eina Von z c.

Enn einum sierhuerium vorum er giefinn Nad.

A medal Christiña maña ero margbattadar gafr/ Par eru peim af Herranum Christo giefnar par fyrer/ at huer skule piena odrñ par mz. Eñ sierdeilis ero pessar haleitu gafr par fyrer giefnar/ ad Christi Lyk-

ame vpp

ame vppbyggist/pad er/at Kristelig Kirkia z Gudz Ryke aukist z eflist/ Par til skulu menn hafa allar þær gafur/enn ecki til eiginlegrar Dyrdar edur Drambseme

Enn merk hier/ad hann til leggur þssar Nielar Anda gafur Neranum Christo/ ad hann hafi þær af Gudi medteked fyrer sijna vppstigning til Nimna/vt ad skipta peim a mzal Kristinna manna. Par fyrer/huar hellst þu sier ad eru fromer predikarar/sijner Kristner menn/og Kristilig verk z Mannkoster/þa mattu vita vissuliga/at Heilagur Ande hann er par/huert alit sem pad hefur fyrer Neimenum. Og af þessu reynum vier/ad Christur situr til hægre Handur Gudz/og fyrer sinn Anda vppbyriar hann slykt hia oss.

Og fullgiördur madur verdum ec.

Par S. Pall hann seiger/at vier skulum verda einn fullgiordur madur/ j mælingu fullkomins alldurs Christi/þa er þtta hans meining hid einfalldigasta/Vier skulum ecki vera Barndomleger nie bernsker / helldur hafa riettan skilning a Kristiligum lærdome. Þuiat fyrer einu Barne er hægt vm adtala/og pad ad pretta/enn einn skynsamur madur lætur ecki pretta sig z c. Par fyrer skulu peir enu Kristnu vera vel Grunduallader i Gudz orde/ so ad peir late ecki veyfa sier fierhuern rangann lærdom.

Suo seige eg nu og vitna j Drottne ec.

S. Pall fer nu leingra fram med sijna aminning/og seiger huernenn ad vier skulum nu framar meir hegda oss j einu Kristeligu Gudligu lyferne/huad vier skulum giora/og huad vier skulum fordast.

Lated ongua slæma rædu framfara af ydrum munne.

Vonda rædu kallar hann onytsamligann þuætting/af hueriu einginn forbetrar sig nie kann nockud gott ad læra. So sem Christr Matth. 7. seigr/ af þui vonda Trienu sem ouguan godann auxt færer. Enn merk hier einkum þar hann seiger/ad Heilagur Ande verde þar af hryggr og bystur/ og hafi eina sierliga mispocknan þar a/ þegar Menn hafa hneyxlunarsamliga rædu/og tala illa.

V.

Ed ollu er þesse Capitule liettur og audvelldligur/z skyrer fra hnad ad eitt Kristelegt lyferne og framferde sie/ j hueriu Kristner Menn eiga sig ad jdka. Enn sierdeilis er þesse malsgrein hier vel merk

merkiande/ Eingiñ Ohreiñ/ Frillulifis Madur/og Agiarn/hefur arf j Ryke Christz og Gudz. Enn Gud Betre og nœde/ Nygg ad huersu faer peir eru sem slijk Ord hallda sønn vera/ og par fyrer vilia fordast petta punga og hrœdeliga Doms atkuœde. Flester af Mønum ganga so fraм/ ad peir hallda þtta ord fyrer hiegoma. Par fyrer liggr stor magt a peirre aniñingu sem j Textanum epter fylger.

Vakna þu sem Sefur/ og riss vpp af Dauda et c.

J pessare malsgrein hefur S. Pall miog fagurliga og merkeliga til samans dregid alla Euangelit lœrdom/ sem er/ At þar verde kiend og predikud jdran z fyrergiefning Syndaña/ j Christi Nafne.

Þier meñelskid sdar hussfreyiur lijka so sem Christur elskade Sofnudinn et c.

Petta er ein fagurlig og merkelig grein/ vm þa Christeliga Kirkiu/ ad Christr hñ sie fyrer hana daiñ/ z ad hun hafe feingid Syndaña fyrergiefning fyrer skijtnina. Nier hefur þu eirn Nerligañ vitnisburd vm þa Neilegu Niuskaparbandzstiett/ hueria peir ohreinu Papiskar vanuirda/ z hallda hana eina glotunar stiett. Enn pesse Synd forbetrar sig hier j heime so sem vier siaum a ohreinligu lijferne Papistanna/ og sijdar meir sia munum eilijslega/ epter hliodañ peirrar greinar sem so hliodar/ Eingi Frillulijfis madur hefur arstoku j Ryke Gudz.

VI.

Þier Børn verid hlijsdug ijsdar Forelldrum et c.

ÞAD er/ Verid ecki allenasta ad yfervaipe/ z fyrer Augunñ vnder giefñ og hlydiñ ydrñ forelldrñ/ ad þier giored epter peirra vilia/ og lijdit peirra aminingar z alogur (þuiad petta giora og so heidin Børn ærlig) heldur skulu þier giora petta j Drottne/ Þad er Gude ydrum Skapara til þionusta z Dyrdar/ huer ed ydur hefur soddan hlydne boded og skipad i sijnu Orde/ og hana af ydur heimter z hafa vill. Suo ad ydar hlydne/ hun sie ecki allenasta ein vtuortes virding Forelldrunum veitt edr heidr/ med vingiarnligum ordum/ hegdunum/ Nialp og hiastod/ Heldur ad þad sie af Niarta/ og af Rietteligre æst og elsku/ þar med i Gudz Otta og j soddañ Tru/ ad Gud Fader vors liufa Lausnara Jesu Christi hafe þar eina sierliga þocknan a-

Ef ad þier breytid hier epter (seiger S. Pall) z giorid þetta/þa munu þier fa laun hier fyrer og eiñeñ j þessu lijfe. Nuad fyrer laun? Lucku og farsæld z langa lijfdaga. Þetta talar eingiñ Kongr eigiñ Keisare/heldr sialf Guddomleg Maiestat huer ed ei kañ ad luga heldr mun hñ halda sijn ord eilijfliga. Nuad er godu lijfi hier a Jordu elskuligra z Dyrdmætara? Giefur Madur ecki allt þad hñ a til þess ad hialpa og halda sijnu Lijfi/þo ei sie nema vm stundar saker? Nu talar Gud ei einfalldliga vm lijfid/heldr vm eitt luckusamligt z langiætt Lif-Nuer Eyrun hefur/kiæri Børn/sa heyre. Eñ huer ecki vill heyra/hañ ma vænta hins añars/sem er allrar olucku/Plagu z haskasiñdar/þar mz stundligs Dauda a hueriu augabragde/og añars Neims eilijfs Dauda og fyrerdæmingar.

Og þier Fedur skulid ei eigna ydur Børn til reide.

Þad er/verid ecki hardrader og ódudarsamer vid þau/so þau fae ecke sok og efne þar af ad hata ydur/þuiad þad er hin stærsta Synd/Verid þar fyrer ecke til efne þar til.

Helldur alit þau vpp med aga og vmuöndun et c.

Þad er/ siaed fyrst til ad þau hafi sitt Likamligt vpphelldr/Klædi og fæde epter þorfum. Og ecki alleinasta þad/helldur og suo eirnen at þau Lære nockud/ ef þau eru añars þar til dugañlig og skickañlig/vppa þat ad þau mætte med tijdiñe standa j sijnu kalle og Embætte/og vera odrum Mañnum til þionustu/j andligre stiett edur Veralldlegri. Elligar ad þau sie halldrñ til añars einhuers/huar vt af þau kuña ad hafa sijna biorg med æru z c. Þui næst huxid z einkum þar vppa/ad þau lære at þekkia vilia Gudz fyrer hñs heilaga Ord/Ad Gud hñ vilie þau ohlydiñ Børn sem forsma hans Ord/og Forellrana aga/straffa med allskyns Pijnu z plagum/hier stundlega/eñ añars Neims med eilijfligum Dauda z fyrerdæmingu. Þar þuert a mot þau fromu z Gudhræddu Børn/ sñ at elska hñs ord og hafa þad j heidre/og lifa sidsamliga riettferdugliga og Gud rækeliga i Neimi þessum/þau vill hñ vardveita fyrer allri olucku/verndar þau og vardueita/og giefa þeim farsæligañ og luckusamligañ afgang/ og þad eilijfa lijfid z saluhialp. Þetta er fa rætte age vm huern S. Pall hier talar.

Og þier Husbændurner giörid þeim sliskt hid sama

Þad er/Verid ecki hardrader z grimer vid ydart þionustu Folk/verit

vingiarnliger / giefid peim god ord/ og hegdit ydur vid pad/ suo sem vid Kristna Menn/peir sem ad hafa pann enn sama Gud/og Herran Christum til endurlausnar sem pier hafid. Puiad a dogum S. Pals pa voru prælar vm allt Romueria ríke. Par fyrer breyttu heidner Menn miog hardliga vid pa/og hielldu pa so sem annad bufie. Slykt skal ei vera seiger S. Pall hia Kristnum monnum.

Ad sidustu minner Brædur styrkist j Drottne etc.

Petta er enn miog næsta naudsynlegur Lærdomur og vnderuisun/ ad peir enu Kristnu skule Brynia sig og vtbua fyrer Dioflium/ huer ed vm pa situr oaflatanliga/Vppa pad/ad hann kunne koma peim vr Gudz Nad/ j Synder/oruilnan og adra olucku. Par fyrer skulu peir j fyrstu hallda sier fast vid Gudz ord og hans fyrerheit/huert ad er sa riette Sannleikur inn/og ei kann ad bregdast. Puiad so sem Gudz ord lofar og til seiger Synd anna fyrergiefning/og Frid af Gude/so skiedur pad vissulega. Par fyrer liggur ollum magt par a/ad vier hølldum oss par vid mz stødugre Tru/ Pa mun Diofullinn med sinum elldligum Skeytum/pad er/ med peim pyngstu og haskasamligustu freistingum/ecke kuna ad giora oss nockurn skada. Pui næst stodar Gudz ord og so par til/ ad vier verium oss par mz og stydium j mot Syndinne/suo sem med odru Suerde/suo ad Diofullinn drage oss ecki z felle i Synder og glæpe/suo sem hann giorer Heimenum. Enn hier krefur porf og naudsyn/ ad vier sieum vakande enn ecki athuga lauser/og ad vier sieum støduger og stadfaster j Bæna akallinu/pa mun Kristnum monnum vel ganga.

Formale yfer S. Pals Pistil til Philepenses.

Sancte Pall aminer pa Philepenses fyrst til sampyckis/ og Kristiligrar Gudligrar vmgengne. Par næst varar hann pa vid Fals predikurum/og bidur pa vera støduga j ordinu og j Truni/og ad peir lati ei leggia Logmaled a sig. J nidurlaginu packar hann peim fyrer peirra giafu og skenking.

I. Cap.

Eg packa minum Gude et c.

Fyrst giører S. Pall Gude packer/ fyrer þa Nad/ ad Euangelii um hafde fært mikinn og godan Auext hia þeim Philipenses. Þui næst bidr hñ ad Gud vilie eñ nu lata þa ryckare verda j sinne kynningu/ og vardueita þa j Gudrækeligu framferde.

Eñ þad lat eg ydur vita kiærer Bræder et c.

S. Pall tekur hier til ad segia fra/ huernen sier geingur/ ad hañ sie fanginn j Romaborg vegna Euangelij/ og ad þetta sama Fangelse/ þad þiene þo þar til / ad Nafnid Herrans Christi verde eñ nu opinberara. Þuiad fyrst (seiger hñ) styrkiast vorer Brædur þar vid/ ad þeir predika þess diarfligar/ med þui ad eg lijd soddann Fangelsi suo poltunmodliga og giarnsamliga/ Gudz Euangelio til heidurs z Dyrdar.

J añan mata giefur mitt fangelsi minnum Quinum sok z efne til/ at þeir tala margt og mikid vm minna kienning/ og huxa sier ad spilla minni malefnum þar med. Eñ med þui hinu sama tilstyrkia þeir og hialpa þar til / suo ad þeir semædur hafa ei þar heyrt þar af þeir læra ad þeckia Nafnid Christi. Þar fyrer bidfala eg allt þetta Gude/ mier gange epter þui sem hñ vill/ Alleinasta ad þad mætte skie heilagu Euangelio til Dyrdar/ Og þo at eg hliote hier fyrer Lijfid ad missa/ þa veit eg þo samt/ at Christur hañ er mitt lijf og mijn vppriss.

Gangid nu sem verdugt er Euangelio Christi.

Hier ætte ad taka til annar Capitule/ Þuiad hier vppbyriar S. Pall þañ Lærdom/ vm huern hañ hefur sierdeilis viliad tala j þessum Pistle. Fyrst aminner hann þa Philipenses ad þeir sie samhuga/ og at þeir sie stadfaster vid Euangelium. Þuiat huar helst sem þat osampycke og sund urlynde kiemur vpp j Kristelegre Kirkiu þar er ecki alleinasta Kiærleikin vikolnadur/ helldur missa men þar eirnin Gudz ord og þañ hreina Euangelij Lærdom.

II.

Huer eg eirn sie so sinnadur et c.

Añ setur þeim epterdæme Christi/ ad þeir skule læra þar af ad vera lytelatir/ og stæra sig ecki af nockru gofum/ helldur hafa þær allar Naunganum til gagns og nytsemdar/ lijka so sem at

vor Drottiñ Jesus Christus hñ hefur giort/ huer ed ecki hiellt pad fyrer Rœn edur Nerfang/pad hann var Gude lykur/pad er/Hann hiellt ecke pessare Dyrd alleinasta fyrer sig sialfañ / hann hefur giefed oss aumum Syndugum Mœñum par af z c. Puiad j Strydinu geingur pat so til/ Ad huad hellst sem huer Rœner edur fær/pui bydhelldur hañ sialfur/vilie einhuer añar hafa nockud/so ma hañ sialfur vtuega sier pad. So hefur vor liufe Lausnare Jesus Christus(seiger hañ)ecki giort vid oss. Nañ er eilyfur Sonur Gudz.Eñ vier vorũ reidistar Born. Eñ huad giorer hñ? Nañ tekur oss ad sier/og verdr Madur/ein Aum Fatœk skiepna/Og pat sem eñ er meira/ hañ lœtur sitt Lyf med einum andstyggeligum Dauda/ vppa pad ad hann giorde oss hluttakara sijns Guddoms/ og pess eilyfa lyfsins/par fyrer pa breytum so huer vid añañ jũbyrdis.

Eñ hier skalltu merkia pñ haleita vitnisburd S. Pals/sem hñ talar vm Christum/Ad hñ sie Gude lykur.Par fyrer hlytur hañ at vera allt j ollum hlutum ad eilyfu/og hafa alla hlute huad hellst Gud hefur og hñ hefur/ellegar vœre hñ ecke Gude lykr.Eñ par S. Pall seiger/Gud hefr giefed honum eitt Nafn yfer ollum nofnum/Par med meinar hñ eckert añad/vtañ pa Dyrd/ j huerre Christus er epter siñe Mañdomligre natt uru/sem er/ad Maduriñ Jesus Christus/ huer ed vort Nolld og Blod a sig tok/hñ er nu eirn Nerra yfer ollum hlutum. Og petta er riettur skilningur og meining pessara Orda.

Lyfa so minner kiærustu/sem pier hafed alla etc.

S. Pall hafde giort eina aminning/ ad peir skyllde vera lyfelater og samhuga sijn a mille/og giera eckirt med prœtu/edur sier sialfum til lofe dyrdar. Nu kiemur petta huorutueggia par vt af/ ad Madur er athuga laus/og huxar/Pat hefur ongua Neyd/allt er j godañ mata. Par fyrer seiger hñ hier/Verkid ydar Saluhialp med vgg og otta/pad er/Vaktid ydar fyrer vggaleysi og metnade/huar vt af kiemur allt illt/og par fyre missa meñ sina Saluhialp.

Giorid alla hlute an Mœglunar etc.

Mœglun er eckert añad eñ opolitñmœde/pegar illa geingur/Nun skal ecki vere hia Kristnum Mœñum/ puiat peir vita epter huertu peir hafa ad vona/epter pad stundlega lyf. Par fyrer pa skal helldur vera Bœn z akall j stadiñ pessarar Mœglunar/z ad su Bœn verde j Truñe/ad madr efe pad ecki. Puiad su Bœn sñ skiedur med efasemd/hun er eingiñ Bœn/

hun sdlasi z eckirt af Gudi.

Ad þier bliſſed vid liſſins Ord nier til hroſinnar.

Þesse litla grein heyr' til amiñinguñe/ Giored þetta (seiger hñ) miña vegna/ ad þier sieud samhuga og liſtelater/ Þa kañ eg ad hrosa mier af ydur/ ad mitt omak hefur til godz komid ydar a mille/ Og þeſſ giarnsamlegar vil eg Deyia/ Añars hefde mig angrad þat ef ad þier halldid ydur okristeliga/ med prattunum og añarre hiegomlegre Dyrd.

Nier leiſt naudsynligt þad eg sende til ydar et c.

I nidurlage þessa Pistils stendur so/ ad þeir Philipenses hafe sent Epophroditum j Rom til Pals/ ad færa honum þa gæfu sm̃ þeir høfdu giefid honum til naudþurftar. A þessare sømu reisu vard Epophrodus Krankur. Þar fyrer hefur S. Pall verid miog hugsiukur fyrer honum/ med þui hañ hafde þeñañ Krankleika feingid hñs vegna.

III.

Giefed giætur ad Hundunum et c.

EJN auñur amiñing er þetta/ j mott þeim fals Postulñ/ At þeir Philipenses siae sig vel vm kring fyrer þeim/ og late þa ei telia vm̃ fyrer sier/ so ad þeir late Vm̃skiera sig eda take yfer sig adra Logmalsins seiminga / med þui ad þeir trua a Christum. Þui þar fyrer giefur S. Pall sliķum predikurum eitt nytt Nafn/ og kallar þa ecki Vmskierara/ helldur sundurskierara/ Þuiad þeir sundurskiera og fra sniſda Truna og hiortun fra Christo/ med soddañ følskum lærdome/ og þad trauſt sem meñ skulu hafa a Daudamum z forþienustu Christi/ þad hid sama setia þeir vppa Verkin Logmalsins.

S. Paũ setur hier fram̃ sialfs sijns epterdæme og seiger / Þui vilia þesser vonder meñ plaga ydur med þeirre Vmskurn? Eg em sialfur eñ Gydingur fædr/ og Vmskoreñ a attundo Deige/ z eg hefe halldid mig ostraffanligañ epter Logmalinu. Eñ eg hefi bade Vmskurnina/ Logmalid/ og huad hellst þ er añad/ allt eitt med odru fara latid/ og halldid nier til Herrans Christũ/ og treyst vppa hñs riettlæte/ so ad eg feinge ad þeckia hñ og krapt hñs vppriſu. Þuiad þar fyrer alleina/ eñ fyrer eckirt añad huert helldur þad er logmal edur vm̃skurn/ vitũ vier vtsſuliga til fans/ at Gud vill vera þeim Syndugu liknsamur/ z vppvekia oss of Dauda/ vier sem þecktum sameign hans pijnu/ og þar fyrer hefum þa huggan/ ad ef

vier

vier lýdum med Christo/þa munum vier og so lifa med hönum. Þetta er su hin rietta viska/hueria aller Kristner Menn eiga ad stunda. Eg hefi ecke enn nu(seig' S. Pall)fullært þat/eg er enn nu ad læra þad/So skulu þ' og eirnenn giora/þier hafid nog ad giora ad læra þad/þar fyre er eingiñ þorf ad menn plage ydur med Logmalinu.

Og ef þier skulud nockut annad hallda/ þa latit Gud

Þetta er ein naudsynlig og Kristelig Regla/ Ad menn skule ecki med laka nockurn lærdom/nema þui ad eins/at Gud hafi hönum Opinberat/Og ad su Opinberan kome yfer eins/og samhliode þeim Lærdomenum vt af Trunne a Herranum Jesum Christum. Efi huar hellst at slýk Opinberan samhliodar ecki vid þennan Lærdom/ þa skulu Menn ecki hallda þat fyrer Gudz Opinberaner/helldur fyre Diofulsins missyningar/jafnuel þott ad þeir sem þar af hrosa sie so mikils hattar/ ad þeir kunne Dauda vpp ad vekia.

Hefde Menn j Pauadomenum giæt ad slýkum Lærdome/ þa hefdu þau Diofuls teikn ecke suo mikinn skada giort j alla stade sem skiede j þeim Pilagrims ferdum/Aheitum/Likneskium/ z sierdeilis j þui Messu offre/ Þuiad med þui ad Trunadar traust eiginligra verka vard stadfest med soddan Jardteiknum/þa matte huer madur vita/ad þad var i mote þessu Truariñar Lærdome a Jesum Christum.

Fylged mier epter kiærer Brædur etc.

S. Pall nefner þa fals postula ouine Krossins Christi/ Þuiad þeir predikudu Vnsskurdar Skýrnena fyrer þann skuld/ad þeir mættu hallda vinattu Gydinga/og þyrftu ecki neitt ad lýda vegna Euangelij. Enn S. Pall predikade so/ad Menn feinge Syndana fyrergufning og þad eilifa lýfid allenasta fyrer Truna a Christum/an nockurs til studnings Log malsins verka og Vmskurnarinn. Þar fyrer satu Gydingar jafnan vm lýf Pals/og ofsoktu hann huar hellst þeir kunu.

IIII.

Allur þesse Capitule er audvelldur ad skilia/ J fyrsta parte amiñer hann þa/so sem fyrr til Kristeligs lýfernis z frammferdis. Þar nast packar hann þeim Philipenses fyrer þeirra Hialp og studning/og seiger ad þeir sie þeir enu fyrstu/ sem honum hafi nockurt veitt epter reikningskapnum jnntektar og vtlata/Þat er/ þeir sem

þad hafa þeckt/huersu truliga hañ hefur þionad þeim med sijnu predik-
unar Embætte/og hañ þar fyrer ryckugliga launat hm̃/ Ecki alleinasta
þa hñ var hia þeim/helldur þa hafe þeir sendt hm̃ þad hñ þurfte vid/
añars stadar. Slijku epterdæme hrosar S. Pall/Og vier reynum þad a
þessum Dogum ad þat er hrosunar vert/Þuiat þeir ero allsaer fem rietti
liga huxa vm̃ slijkañ velgiorning/og þacklater eru vid þa sem ad predik
unar Embættit hafa j Kristeligre Kirkiu.

Sumarta Yfer S. Pals Pistil til Colocenses. Formale.

Þessum pistle kieñer S. Pall þria hlute/Fyrst/huersu Dyrmæt
añ og agiætañ Fiesiod ad Gud hñ hefur skeinkt oss fyrer sitt hei
laga Euangeliũ/At vier verdum frialser fra Diofulsins valde
z Syndunũ/og erfingar Gudz Rijkis. Þat añad/Ad vier skulũ
bliufa stadfaster vid þñañ Lærdom/og lata ecki vikia oss þar fra/huerke
fyrer Logmaled nie noekra Mañna setninga. Þad þridia/Ad vier skulum
hafa eitt Kristelegt og Gudlegt framferde.

I. Cap.

Vier þockum Gude og Fodur et c.

Sancte Pall prijsar fyrst Tru og Kiærleika þeirra Kristnu/til
Colocenses. Þar næst bidur hñ fyrer þeim/lijka so sem ad: fyrr
fyrer þeim i Epheso/z oskar þeim fiogra hluta, Fyrst/ad þeir
vaxe og þroist j Kynningu Christi og Gudz Nadar. Añad/Ad
þeir sie auaxtarsamer med godum verkũ/z biuijse sijna Tru. Þad þridia
Ad Gud vilie styrkia þa/vppa þ ad þeir mz allre poliñmæde z langlundar
giede kuñe ad bera Krossiñ z motgãgin. Fiorda ad þr giore Gude þacker
fyrer slijka Nad/sm̃ þeir hafa feinged. Þar næst tekur S. Pall til fram
ad setia med fogrum merkeligum Ordum/ huad Tyrdligañ Fiesiod vier
hofum feingit fyrer vorn Drottiñ Jesũ Christũ/ huer ed oss hefur skap-
felliga giort til samfielags heilagra i Liosinu.

Sa sem ad er eigiñ mynd osyneligs Guds et c.

Sierdeilis er hier merkianda/med huerium ordum S. Pall talar vm̃
Nerrañ Jesum Christum. Nam kallar hañ eigiñmynd osyneligs Gudz/

Frum

Frumburd allra skiepna/pad er/adur eñ nockur Skiepna var . Nuar vt af epterfylger/at Christur kañ ecki at vera nockr Skiepna/ helldur sañr eilyfur Gud/og allrar skiepnu Skapare/so sem S. Pall seiger/Ad fyrer hñ sie skapad allt/pad sem a Nimnum og a Jordu̇ñe er/Og ad pad sie j honum Skapad/Pad er/ad aller hluter skule vidurkieña og prysa hañ fyrer siñ Drottiñ. So og hofum vier þau not af Nerranum Christo/ad vier erum fyrer hñ skapader/ og verdum fyrer hñ verndader. Eñ þo niotū vier hñs meir j þui/ad hann er ordiñ hofud Lykamans edur Kristeligrar kirku/ Þat er/hñ er Madur ordiñ/og hefur fyrer sitt Blod a Krossinum Frid giort/r er fra Daudum vppriseñ/So at hñ vppvekie oss af Dauda til eilyfs lyfs.

Og ydur þier sem fordum Daga vorud framande

Þetta hid sama heyrer r til Dyrdar Gudz Nadar/ad Heidnar þiod þær eru kalladar til ad odlast suo Dyrdlegañ Fiesiod/hueriar ecki hofdu adur Gudz ord/og lifdu i vondum verkum.

Eg gled mig j minum Harmkuælingum et c.

Þar S. Pall talar vm sinar Harmkuælingar/pad hefr þessa meining/ hañ nefnde adur Christum Hofud sijns Lykama/sem er Kristelig Kirkia. Nu med þui ad Christur sem er Hofudid/hñ hlaut ad lyda/ og koma so til Dyrdariñar. So hlytur og ad lyda Lykameñ epter Hofdinu/so siñ þad stendur og j odrum stad/ Læresueirniñ. er ecke yfer sijnum Meistara/ nie þienareñ yfer sijnum Nerra r c. Eñ hñ kallar Harmkœule Kristiña Manna Nerrans Christi þiñu/ Þar fyrer ad þeir lyda vegna Nerrans Christi og hañs Ordz. Þar fyrer seiger S. pall/Eg vppfylle a minu Nollde/ þad sem vantar a þiñuna Christi/þuiad þar fyrer lyd eg/ad eg predike ydr Heidingium Euangelium/ellegar mundu Sydmgar ecki sitia so vm mitt Lyf

II.

Eg vil ydur vtka laka et c.

Hier tekr til amñingiñ (sa añar partur þessa pistils) ad þeir sie stadfaster j þessum Lærdome/r jdki sig þar vti/og hafe ostund añ alleinasta þar a/ad þeir þecke Christum rietteliga/r hirde ecki vm añañ lærdom/huersu fagr sem hñ synist fyrer skynsemi sie. Þuiad huer hñ þecker Christum/sa hefur alla hlute. Þuiad j honū

eru

eru aller hluter/fyrer hñ hofum vier alla hlute.

Eñ tuetr eru peir hluter/huerra S. Pall gietur hier/ fyrer huerium peir skule vakta sig vel og vandliga: Sa fyrste er Philosophia / pad er Mañlig skynsemdar viska/huer ad ecki hefur Gudz ord/eñ vill po margt vita vt af Gude. Suo sem mog var alment a medal peirra Griska/ ad peir totludu margt vm Gud hñs veru z hñs vilia/eñ hofdu po ecki Gudz ord/vt af huerju vier alleinasta kunnum ad koma til hañs kyñingar/ og peckia hñs vilia. Eñ j odrum hlutum/par su Philosophia talar ecki vm Gud/helldur vm goda sidu Bokligar lister/z adra hlute j Natturuñe/ pa er hun ecki skadsamleg/helldur eirn merkeligur z Kostuligur lærdomur/ huers meñ meiga ecki missa/helldur eñ añara Skiepna/z par vm talar S. Pall ecki hier.

Pad añad er Logmalid. Puiad(suo sem adur er opt sagt) par voru marger Falspostular/huerier ed predikudu og so ciñiñ vt af Christo/Eñ fylgdu po fastliga fram/ ad Menn yrde ad lata Vmskiera sig/ halda Sabbatz dagiñ /og giora sñur Logmalsins verk. Pessa tuo hlute sriger S. Pall latid ecke villa ydur/Pier hafid Christū z hñs Heilaga Euangelium par jñe hafi pier eiñ suoddañ Dyrmætañ Fiesiod/ ad pier verdid Saluhialpliger ef ad pier truid/puiad Þ er kraptur Gudz z c. Rom. 1. Petta kañ ecki Logmaled ad veita ydur/helldur giorer pad par puert a mote/ Myklu sydur munu pier pad fa fyrer Veralldarinñar visdom. Par fyrer latid Holldliga skynseme og Logmaled fara sinn veg/ og blæfed vid Euãgeliū/ fyrer pad hafe pier pa sañu Vmskurn/ecki holldsins/ helldur hiartans/ad Syndernar eru ydr fyrergiefnar/z par fyrer kañ Logamlit ecki nu framar meir ad binda ydur edur fordæma.

Enn einkañliga varar S. Pall pa fyrer peim hræsnorum/sem ad fagurt og skijnande liferne fœrdu/ suo sem vœre peir ecki Menn helldur Englar. Pesser/seiger hañ/hallda sier ei vid Hofudid Christū/pad er/ peir trua og treysta vppa stalfs stjns heilagleik/eñ ecki a Christum. Par fyrer vaktid ydur fyrer peim/z latid pa ecki sujkia ydur/vorer Mukar z Klaustra Meñ/ peir sem halldner vera villdu peir allra heilogustu/ peir eru hier med sijnum eigiñ lit og audkieñe riettiliga vppmalader/huer sjñ pa vill peckia/hñ hyggi hier at.

Merk og pær greiner/ sem S. Pall framsetur hier eirnen med. Su fyrsta/ Vier kristner Menn erum Dauder med Christo j Skijrniñe/ og erum j honum fyrer Truna Vppriseg. Par fyrer skulum vier ecki lata

Heimeff

Heimeñ sukkta oss/ so ad vier lifū epter Heimsins hætte. Pad adrad/ Logmalid pad var ecke vtañ eins skugge peirra hluta sem epter skyddu koma/ Par fyrer med pui ad Soleñ er nu komeñ og pad rietta Lioslid/ pa eigum vier ecke ad lata peñan skugga fiotra sig nie hindra. Snogt ad seigia/ S. Pals meining er pesse/ Ad huer hñ hefur Christum/ sa er eins Herra bæde yfer Logmalinu og øllum hlutū.

III.

Hier epter folger sa pridie partr pessa pistils/ sem er ein amiñing til Kristiligs og Gudligs lifernis og framferdis. Og S. Pall hñ fram fetur hier pad sama Argumentum z biodsing/ sem hñ hafde i pistlinū til Romueria z Corinthios/ Kristner m/ seiger hñ/ peir eru fyrer skyrnina Dauder fra heimenū z Syndiñe/ Par fyrer eiga peir ei ad lifa so sem pesse Heimur lifer/ helldur forstaast allar Synder/ og hafa astundan a øllu godu.

IIII.

Ydar ræda skal vera liuflig og med sallte Kriddut

Enn pad er/ hyrlig og blisd/ ad Meñ heyre giarna til ydar/ suo ad peir fae par huggan af/ Og med Sallte kryddud/ at hun sie ecki beisk/ helldur pione hūtriū mañe til nockrar betrunar. Biliande par med giefa ad skilia/ ad Kristner Meñ peir skule alla tijma z jafnañ tala vm Gudz ord/ Pad ero pau rietta Kryddiñ/ sem alla ræda giora vel smackande/ og huerium Mañe er til betrunar. Nier j mot hefur Heimurin peñan plagsid/ ad hañ leitar ad liuflegre ræda/ eñ pat er po onytsamlegar rædur/ sem aunguañ godañ auþxt færa af sier.

Upp a pad pier standid fullkomner/ og ect.

Pad er/ ad pier sieud klarer og hreiner j Truñe/ og ryker og auduger j Kiærleikanum z godum verkum/ Ameñ.

Sumaria Yfer I. S. Pals Pistil til Tessaloni etc.

Forniale.

Sancte Pall prisar z hæler Tru peirra Tessalonicenses/ z þrra kiærleika j ofsoknine. Og afsakar sig/ huar fyrer hñ hefur ecki sialfur til peirra komed/ og huggad pa j peirra hormungum.

Þui næst aminner hñ þa a eina heilaga og Gudrækeliga hegdañ og lyfærne. Framvegis vyssar hñ þeim a/ huernen þeir skule hugga sig med til komune Christi/og med oppriſu Framlidina/þegar so kañ til ad kera ad þeirra goder astuner j burt Dyta. Og af þui hañ minnist hins sijdasta Dags/huersu hñ mune euarliga ꝛ skyndelega yfer koma/þa aminner hñ þa/ad þeir sie vakande/og bidie Gud/ og jafni sig j Ordinu/og Truñe.

I. Cap.

Vier þøckum Gude alla tijma ec c.

S. Pall vppbyriar þeñan pistil(suo sem skeire adra) med þakargiord til Gudz/ꝛ prysar þa Tessalonicenſes mykelega/ ad þeir sie stadfaster j Truñe/og kostgiæfner j Kiærleikanum/ og polimoder j Nærukvælunū/og hallde sier vid þa von/huer ad er Christur sialfur. Þuiad þetta prent eru þar sierligaſtu Kristnnar maña dygder og mañkoſter.

Til ad þiona lifanda og sañarligum Gude ec c.

S. Pall giefur Gude þeñan titil/ad hñ kallar hñ lifanda og sañan Gud/Af þui ad hñ vill þar mz avysa/ad Heidna maña Guder sie eckert og hiegome/þar fyrer er þad til einskis/og eins sansuriding ad þiona þm. Ein Herrans Christi(segir hñ)niotum vier þar til/ad hñ frelsar oss fra tilkomande Reide. Þuiad a hinū sijdasta Deige mun Gudz Reide ꝛ hñs Domur ganga yfer Diskuliñ opinberliga/og þa ogudeligu Veralld. Eñ þeir einu Kristnu þurfa þa ecki ad vera hræder / Þuiad þeir eru leyster og frelsader fra þessare Reide / fyrer Christum/ huer ed Dtalat hefur og borgad fyrer þeirra Synder.

II

Af þui þier vitid vorn ingang til ydar ec c.

Þessum Capitula er eckert añad/vtañ ad S. Pall hañ avyssar huernen hñ hafi skickad sier hia þeim j Tessalonia/bæde i Lærdome ꝛ lifande. Ecke allenaſta oss til epterdamis/ad vier skulu læra huernen eñ Gudz ordz þienare skal sier hegda/hølldur ꝛ so ehruer þeim Tessalonicenſes til aminningar og vidvorunar/ ad þeir skule vakta sig vid þeim sannadrunar monnum/sem elska Agirne / og vilia lata hallda miked vt af sier. Þuiat hvar aker agirnd ꝛ Drambsemi/þar kañ

Gudz

Gudz Ordz predikun ecki rietteliga ad bliſa.

Nu minniſt og a offsokn peirra Theſſalonicenſes/hueria peir hofou lid vegna Euangelij/og hotar himum hrædelega/huerier ed styrkia til pess ar offoknar/ z seiger peir pecknist ecki Gude/ og peir ste ollum monnum a mote/suo ad peir uppfylle sijnar Synder / og ad su sijdaſta Grimd og Reide kome yfer pa.

Eñ vier kiærer Brædur mz pui oss hefur gifiat verit

S. Pall afsakar sig/ ad hañ hefur ecki komit aptur til Theſſalonicenſes/ad finna pa og hugga pa j peirra harmkuælingum / Puiad hañ hafi hindradur verid.

III.

So ad eingiñ ydar skielfist j pessum hörmungum

Hier er sierdeilis merkianda/pad sem S. Pall talar vm ofsokn og hormungar / ad peir enu Kristnu ste setter til pess ad lijda harmkuæle og motgang. So sem hñ seiger j odrum stad/Aller peir sem Gudrækeliga vilia lifa j Christo Jesu/ peir hliota ofsokner ad lijda. Par fyrer liggur storliga magt a/ at peir hallde sier stadfastliga vid Gudz ord/so sem S. Pall seiger hier/at hañ hafi pess vegna sendt Timotheum til peirra.

Pesse malsgrein er mieg huggunarleg. Puiad med pui pñ enu Kristnu skal so ganga hier j Heime/pa skula peir ecki lata Kross og motgang og Harmkuælingar skielfa sig/ helldr skule peir hallda pad fyrer ett viss uligt tiekn og merki/ad pegar peim geingur illa/pa er Gud peim nalægr og peir eru Gudz Born/ ellegar liete Diofulliñ og Heimurin pa vera j Fride.

IIII.

Puiad pad er Guds vilie ydar Helgan etc.

Hier er ein ominning til eins Gudrækeligs z Kristiligs lifernis/ Ad peir skule fordaſt frillulifie / og eingen giore odrum skada fyrer agirnd/huer syne odrum kiærleika/og at sierhuer orke sier atuinnu med sijnum hondum/j fride.

Vier vilium ecki dilia fyrer ydur vm pa sem sofa.

Nier minniſt S. Pall a ett sierlegt efne / sem er / huernen peir enu

Kristinu skulu hugga sig/þegar þeir missa Fødur eda Modur / eda adra astuine/ Þa skulu þeir ecki huxa suo sem Heidnar þioder giøra / þa þar missa nockurn / þa huxa þær þad ad þeir munie med øllu vera vtgiørder tynder og tapader. Helldur skule þeir enu Kristinu þad vita/ ad þeir skule finnast aptur/og lifa til samans epter þetta/ j einu mykllu betra lyfi/ad eilyfu. Þuiad lyfa so sem Christur er fra Daudum vpprisinn/ So eiga all er Kristner Menn vpp ad rysa. Og þad gillder ad einu/huer fyrir Andast edur seirna. Slyst von hun myker ecki ad eins vorn Kross og harmkuælingar/af þeirra Dauda sem framlidner eru/ helldur gieter hun oss Daudá lettbæran og hægann/viet sem epter lifum.

V.

Ær ein aminning/Med þui sa hinn sijdaste Dagur mun skyndiliga yfer koma/þa eigum vier ad vaka/ þad er / Vier eigum ecki ad þyngia vor Hiortu med ahyggiu og sierfum þessarar Veralldar/nie vera ohræddder og athugalauser vm oss/ helldur vera med Bæna akalle/og hafa eina goda samvisku/ og jdka oss jafnan j Trune og voninne a Herran Christum. Sierdeilis er hier merkianda þesse hugganarsamlega malsgrein. Gud hefur ecki sett oss til Reidinnar/ helldur at erfa þa eilyfu saluhialp/fyrer vorn Drotinn Jesum Christ/huer fyrer oss er Dacnn. Þat veite og gefi oss Gud øllum saman Amen.

Sumaria yfer II. S. Pals Pistil til Tessaloni.

MED þui S. Pall hafde skrifat j fyrra pistle/at Doms dagur munde koma bradliga/og ovarliga/og hann ammte þa/ ad þeir skylde vaka og vera ecki athugalauser/ þa meintu þeir Tessalonicenses/at þeir munde lifa þann seinasta Dag. En S. Pall Epacr þeim fyrer ad þar sie enn nu langt til þess Dags/Og avisar þeim huad adur skule skie og tilganga vm Antachristinn.

I. Cap.

I Fyrsta Capitula heldr S. Pall mikid vt af Tru og Kierleika þeirra Tessalonicenses/ z vt af þeirra stedugleika vnder Krossum / og huggar þa med Dyrdarsamlegare til komu Herrans Christi/i huerre vier munum fa og edlast hylld og glede/ enn

voter

vorer oviner og ofsoknar meſt eitſſa glotun z fordierfun. Slyka huggun eiga aller Kriſtner meſt ad hafa/ecki alleinaſta af peim ſeinaſta Deige/ helldur vt af ſijnū Dauda/ad pad er ecki neirn Daude/ helldr ein hyſld/ edur so ſem Ritningin ad orde kuedr/eiſt hægur ſuefn/Par ed Andſtoſſiñ/ Neimuriñ/z vort eigid Nolld latur eſſj peſſu lyfe huerke hafa hyſld nie Nader/a medañ vier erum hier.

II.

Puiad hñ kiemur ecki nema at ſo ſie et c.

Petta er eiñ Spadomur vm̃ hñ ſeinaſta Dag/at hñ mune ei koma/ nema Antachriſturiñ kome adur/huer ed affall Truarſkiar giorer j Kriſt niñe/og Dirfiſt at vmbreyta Gudz orde/z hñs pionuſtugiord/z at giora ſkickaner epter ſijnum vilia j mote Gudz byfalningu/ z pui ſem Chriſtr hefur ſkickad. Nñ mun ſitia i Gudz Muſtere/pad er/Nñ mun hafa mik id yfer vallð j Kriſtelegre Kirkiu.

Slyk ſuguirding (ſeiger S.Pall) mun burt takaſt fyrer pad nockud ſem adur hlytur burt tekid ad verda. Peſſe Ord eru þung ad ſkilia. Peir Lærdu hafa vtpytt pau vppa þad Romuerſka Riked/ pad hlytur adur ad falla/Eñ pegar pad er ſtedt pa mun Antachriſturiñ reſa ſig og vpp koma. Petta ſamhlyodar ecki ſſla med Niſtorunum. Puiad þa þat Romuerſka Riked var nidurbroted/ þa kom vpp bæde Pauen og Macumeth/ huerier bæder eru an allsefa ſa riette Antachriſturiñ.

Adrer vtleggia petta yfer pañ heilaga Anda/ z ſaña og rietta Gudz ordz þienara/ peir ſem Gudz Orde framfylgia med aullu kappe og allvæ ru. Pegʳ peir eru j burtu/ þa pegar mun Antachriſturiñ yfer falla Kriſtelega Kirkiu med magt og vallde/ og Diofulliñ mun kroptuglega hialpa hñ/med lygeligum kroptum/teiknum z ſtormerkium. Epter þat mun Chriſtur koma af Nimnum ofann og frelſa ſijna kriſtna / eñ fyrerdoma Diofulliñ og alla Ogudliga Meñ. Enn fierdeilis er hier merkianda/ ad ſlyka hørmung og neyd verkar Verolldiñ ſier ſialf. Puiad hun hefur for ſmad Gudz ord og ecki medteked pad.

III.

Pridie Capituli er ein amiñing til Gudliges og Kriſteligs lyfernis/z ad Meñ ſkule fordaſt þa ſem ad lifa j hneyxlunarſamligum lifnade / og ad huer og eirn leite ſiñar atuinu ærliga/ og ad eingiñ ſkule ganga idiu-

laus. Þo setur S. Paull hier eirn mata/sem ahrærer þa sem j hneyxlunar samligum lifnade liggia/ad menn skule ecki hallda þa so fem ouine/heldr amiña þa so sem brædur. Þuiad mz þui þeir er ei Fiandmenn Gudz ordz/ þott þeir ligge j hneyxlunū/þa ma þad til bera ad þetta forbetresi fyre daglega heyrn Gudlegs Ordz og þeir snue fra hinu vonda. Slik von er ecke hia þeim sem ossækia Gudz ord/og þ vilia ecki heyra. Þa enu somu skal huer Kristin Madur hallda fyrer Ouine.

Einkañlega er þesse Oskr hier merkiande/sem hñ seiger/Og Drottin greide ydar hiortu til Gudz kærleika/ og til polinmæde Christi/þad er/ Vier skulum eflaust vona/ad Gud hñ elskar oss/og skulum so bua oss til at lyda Krossin polinmodliga med Christo.

Sumarta Yfer I. S. Pals Pistil til Timotheum.

I. Kap.

Timotheum amiñer S. Paull/ad hañ hallde fast a þeim rietta Lærdome. Þuiat þtta er þ sierligasta Embætte eins Byskups/ ad hñ kieñe riettelega. Nu er sa riette lærdomur j þessu fálin ẽ folgen/ad Men hafi eitt hreint Hiarta/goda Samuisku/fálo lausa Tru/og elske sin Naunga. Nuer hañ alystur þessar greiner j sinne Kieningu/og kieñer mosium þetta/sa kieñer riettiliga. Þar j moti breytti þeir/vm hueria S. Paull talar hier/þeir sem so predikudu/at men skylldu hallda Moysis Logmal og setninga/og lata Vniskicka sig/ef þeir villdu añars Saluholpner verda. Til þessa(seiger S. Paull)er ecki þorf a Logmalsins predikun/a medal Kristina manna/þuiad Logmaled er ecke giefid Riettlatum/ helldur Ranglatum og ohlydnum/so ad þeir lære ad þekia sijnar Synder/ Gudz Reide og straff Syndaña/og late af þeim. Þegar Logmaled hefr þetta giort og vtrietted/þa hefur þat giort sijna skylldu/og þa skal ecki annad predikast helldur en Euangelium/suo at þau hrelldu Hiortu fae aptur huggun. So sem S. Paull setur hier fram sialfs sijns eptirdæme/ad hñ hafi verid Gudlastare/Ofsoknare/En hñ hafi nyskñ veitt verid/odrum Syndugum Monnum til eptirdæmis/ vppa þad þeir hafi huggun af Gudz Nad/og þruilnisi ecki.

Merk hier þa merkeligu malsgrein/Þat er visslig sanninde/og eitt þyrmætt Ord/þat Jesus Christus hañ er kominn i Heimen/þa Syndugu

Salu

Saluholpna ad giora ꝛ c. Ef þar S. Pall seigʳ/ at hñ hafi þa Hymene og Alexandromi Andstotanum giefid/ þad er ecki adad/ en hñ hefur þa opinberliga fra snidit Kristelegre Kirkiu/ so sem adra Okristna/ og hotad þeim Gudz Reide/ huer ed þa skylde straffa i salu og lyfe a sinum tyma/ ef ad þeir giordo ecki Idrar.

II.

Fyrstu amiñer S. Pall ad Menn skule bidia til Gudz fyrer allra Monnum/ Sierdeilis fyrer yfervalldz Monnum/ ad menn mætte fyrer þeirra Embætte hafa Frid/ og vik reida Euangelium enn vydar. Vm soddañ Bæna akall og fyrerbon talar S. Pall og seiger/ ad þad sie gott ꝛ Gude vel þægeligt/ huer ed vill ad aller menn hialpist/ og Saluhialpliger verde. Þytad til Sañleiksins vidurkiennings ad koma/ þad kallar hñ ad verda holpin.

Þytad þar er eirn Gud og eirn Medalgangare/

Þessa malsgrein skalltu vandliga merkia/ suo ad þu vanhridrer ecke Gud/ og hallder hñ fyrer rikt griñdar Mañ/ huer ad ecke vill vña oss Saluhialparñar/ Þytad veere Gud so sñadur vid oss/ þa hefde hñ ecke giefid oss sin elskoligañ Son til Medalgaungu Mañs og Frelsara/ huer ed sig hefur vtgiefid til Endurlausnar fyrer alla Menn.

So vil eg nu þad ad menn bidie j öllum stödum etc.

Heilagar hendur kallar hñ þar sem ecki ero med syndunū saurgadar. Þar a mot kallar hñ saurugar Hendr/ med hverju ad menn giora Orett/ fremia Okur/ Saurlyfe/ og adrar Synder. Þytad huer hñ vill bidia/ sa stiae vel til ad hañ hafi eina goda samuisku/ flyie og fordist Syndernar. Jafnañ mata skal hñs Bæn vera a rettre trv/ Þad er/ i þolinmode/ ad hñ sie ecki opolinmodur vnder Krosse og motgange. Ef ad bidia an efunar/ þad kallar hann ad bidia j riettre Tru/ og efa ecki ad Gud mune Bænheyra hñ fyrer Christum. So sem Herrañ Christur sialfur amiñer oss til soddañ Truar/ ꝛ seiger/ Sañliga Sañliga segge eg ydr/ huad þier bidied Fodurin vm j minu nafne/ þad mun hñ giefa ydr. Snægt ad seigia. Til eirnrar rettrar Bænar heyrer/ Trueñ/ Þolinmodin/ og ein god Samuiska.

Eins hid sama Konuñar etc.

Hier amiñ S. Pall þar riett mundu Kuiknr/ ad þær skule ecki hafa

ofmikid

ofmikid Skraut edur Skart i sijnum Klædaburdi/ Jtm at þær skule vera hlydnar sijnum monū. J nidurlage malsins bindr S. Pall titt hueriu/ ein Kuinna skal sticka sier/ ef ad hun vill verda Saluhólpin. Fyrst skal hun blijfa i Trunne/ Pad er/ hun skal setia allt sitt traust vpp a Gudz Nad fyrer Jesū Christū/ og trua visseliga ad Gud vilie vera heñe Nadugur fyrer Jesum Christum/ og fyrergiefa heñe Syndernar.

J adan mata skal hun blijfa j Kiærleikanū/ Pad er/ hun skal þiona sinum Naunga huar med hun kañ/ So sem at Kuesfolk þat er sierdeilis til þess skickad/ ad vmgangast med Børn og Heimafolk z adnat þuilijst/ so ad a huerre stundu og augabragdi/ hafa þær tilefne at idka sig i Kiærleikanum/ ag vackta sig fyrer apolliunijde/ reide og odrū Syndū.

J þridia mata skal hun blijfa i Helgan z hreinferdugu lyferne/ Þat er/ hun skal fordast Lausung og allar Synder. Nuar hellst ad nockur Kuinna hegdar sier suo/ þa þarf hun ecki at leita epter odrū betri verkū/ Sie hun i Hiuskaparbands stieit/ og elur Børn/ þa er hun i sinu rietta kalle/ og rigiñligu verklage/ sem Gud hefur vppa hana lagt/ Og ef hun helldur sier j Kiærleikanū og hreinferdinu/ þa er eingin nepd fyrer Nøndum/ hun er þa Barn eilijfrar Saluhialpar/ og erfinge eilijfs lijfs fyrer Jesum Christum.

Pessa grein merk vandliga/ þui heilogu Hiuskaparbandi til heidurs. Ef þær klaustra Nunur hefdu suoddañ grein vpp a sin Klaustra lifnad ad þær skylldu fyrer hañ Saluholpnar verda/ huersu stolltar mundu þær þa verda? En þær forsma Hiuskaparbandid/ z halda meir af sinū Klaustra lifnade/ þar hier stendur þo so/ Ad Kuinnan verdi fyrer Barnburd Saluholpnar/ ef þær blijfa j Trune/ j Kiærleikanum/ z Helgunine/ Þad er/ Ef þær setia sitt traust a Christum/ og audsyna Kiærleikann j sinu Embætte/ Børnum og Heimafolke/ og odrum sem þær vmgangast med/ og halda sig Hreinferdugliga og ærliga/ Þad er/ ad þær vakte sig fyrer audrum Mønum.

III.

S. Pall talar hier sierdeilis vm Byskupa og Gudz ordz þienara/ huilijkr menn þeir sie/ hueria vmgeingne z framferde þeir eiga ad hafa/ og huernen þeir skuli sticka sier i slijku Embætte. Nu stendur hier a nijal annara Orda. Firn Byskup/ somuleidis huer adar ordsins þienare/ hann skal vera eiñar Kuñu eigin Madur. Nuer Andskotin hefur þa radlagt

Þauan

Þanannm/ad hñ fyrerbydur þessum Þersenñ Hiuskaparband/sñ þiena skulu Kristeligre Kirkiu: Og þuinga þa med sijnu bañe og forbode/so ad þeir hliota ad frema eñ hneyxlunar samligañ z skamligañ lifnad/med þui þeir þora ecki ad giptast/eñ geta þo ei lifad j hreinlife? Þar fyrer medtaka Papistar ecki þessa bifalning/ad Heilagr Ande hñ giefur hier ordsins þienorum eigiñ Kuñur/og leyfer fyrer muñ S. Pals/Eñ vorer ordsins þienarar þeir giæte hier vel ad/ og veme sijnar Kuñur til Gudz dyrdar/ og polinmæde/og til allrar sidsemdar/Uppa þad ad Euangeliñ og þeirra Embætte fae eckert vaktal þar af.

Stolpe og Grunduallañ Sañleiksins etc.

S.Pall kallar Kristeliga Kirkiu hier Sañleiksins Stolpa z Grund uoll/af þui ad hun helldur sier alleinasta vid Gudz ord/og þetta Ordid/ huert ad er allemasta j Kristiligre kirkiu/þad er sa einkañlige ofalluallti Sannleikur. Þetta Dyrdlega Nafn og þeñañ Titul tekur Paueñ fra Gudz orde/og leggur þad til sierligum Personum/sem er hñ stalfur med sijnñ Cardinalñ/ Byskupñ/ Prelatum/ z ollum odrum Embættismoññ/ so sem kuñe þeir ecki ad villast. True þui huer ed vill.

Vnotmælañliga mikill er leyndur Domur etc.

S.Pall kallar Lærdomeñ vt af Christo edr Euãgelium/ eiñ leyndañ Dom/j hueriu Euangelio vier lærum þeñañ leyndañ Dom/huern eingiñ Madur kañ ad vita vt af sier stalfum. Sem er/ad Ordid/ þad er/ Gudz Son/hañ er ordiñ holld/ og Heilagur Ande ber honum vitnisburd/ bæde med dasemdar verkunum/og hid jñra j Mariña Niortum/Og þad þeir Heilogu Englar hafa gledi og fagnud af sliqkre Nad/so sem S. Petur seiger/og Heimuriñ heyrer þessa predikun/og mzlekur hana/z truer þui ad Gudz Son hñ sie komeñ af Himnñ ofañ/hñ sie fra Davidñ upprisiñ/ til himens Upphigeñ/og til Dyrdariñar Uppnumneñ/ og sitte til hægre Handar Gudz/þangad til ad hñs ieitter atruendur koma eiñiñ þangat. Þetta er eigñligur z riettur skilningr þessar malsgreinar/huer at sijnst mioz þang og vanskiliande.

IIII.

SAncte Pall spæer hier fyrer vm þa sijdustu tijma/ a huerium Antachristurinñ mun rijkia j Kristeligre Kirkiu/ og aminner þar fyrer Kristna menñ/ad þeir siae sig vel vm kring/so ad þr verdi ecki villier og afuega leidder. Hann talar hier vm þa sijdustu

tijd/A huerre vier hofum lifad og voerr Forellrar langa æfi. Par munu nockrer (seiger hñ) vijkia af Truñe/pad er/ Peir munu missa pat trunad ar trausted a Christum og hañs Dauda og vppriſu/og vijſa mañum ut añan veg. Pesser (seiger S. Pall) eru suikſamleger Andar/og Diefuls lærdomur/huerru ollu Diefullinn mun vtſpyia j Heimenum fyrer ſijna Pienara. Vm ſlijka predikara talar S. Pall enn meir/ og seiger peir ſie Lygemælendur/pad er/peir predike ecki Gudz ord/hellour ſie allur peirra Lærdome og lifnadur ecki vtan Hræſnaraſkapur/huer ad yferbragde ſyn iſt fagur og forkoſtulegur/En pad sem meſt er vert pad vantar/ sem er/ ad Gud hefur petta huorke bodid nie bifalat.

Hier malar S. Pall Pauadomñ ppp/med ſijnum eigiñligum Lit og audkienne/huer ed bæde j Lærdomenum og lifnadenum er eckert añad enn Hræſnara ſkapur og apa leikui/oppdicktadr an Gudz ordz. Par fyrer/ med pui ad ſlijkur Hræſnaraſkapur er j mote Gudz orde/ſuo sem ſagt er/ pa epterfylger/ad pesſer aumer menn peir hafa Brend merke j ſinne ſam uſku/pad er/Peir ſia og vita ad peir giora j mote Gudz orde / po ſamt pocknaſt peim pad/af pui ad peir hafa auiñing par af 7 goda Daga.

En ſierdeilis talar S. Pall hier vm tuo hlute. Pesſer ſkijnande Lyga mælendur/peir munu (seiger hñ) fyrerbioda Hiuſkapar bandet ſo sem aug lioſt er af Pauanum/og hñs andalauſiñ preſtum/ hñ mun 7 fyrerbioda ad neyta ſumrar fædu/ſo sem paueñ ſtreingeliga fyrerbyde ad eta Kiot/ Egg og añan huijtañ Mat (sem peir kolludu/a Friadaga/fyrer poſtula Natijder og añara heilagra Moña Meſſur/og a ødrum feſtu tijmñ 2c. Huer ed ecki vill læra at peckia pauan af pſſu/at hñ er ſa riette motgud 7 Antachriſtus/ ſa hijñ ſame ma hallda hñ ſo haleitañ sem hñ vill/og til bidia hñ/og luta hñ j paurans Nafne/huer ed hñ pad mun launa med Ope og Tañagniſtran ad eilijfu. Nuerju Gud Ninneſtut oſſ fordi.

En ven þig ſialfañ Gudrakiñ etc.

Ad jdka ſig jafnlega j Gudz orde/og Gudlegu lijferne/þ er eirn Dyr legur 7 forkoſtuligur hlutur/7 ſlijka jdkan 7 keſtigiafne vill Gud launa/ bæde med ſtundlegre og andligre Bleſſañ. Pviad petta peir enu Kriſtnu/ ſierdeiles peir ſem med erdid fara/peir hliote ad lijda hier j Heime nogañ Kroſſ og motgang/Pa gierer Gud par po linum a mz ſijne Blezañ/Hañ giefur peim Dagligt Braud/heilbrigdi/ Born 7 oftuame/7 fleiri goda hlute/og pad sem beſt er hier j Heime/þ er ein god ſannvijſka fyrer Jeſu Christum.

V.

Eckiurnar heidra þær sem riettar Eckiur eru etc.

SAncte Pall talar vm þær Eckiur/huerjar vegna elle sinar edur annara forfalla ecki gatu veitt sier vpphellde/ z vidu þar fyrer at hafa sitt hialprædc af almeneligre Olmosu/Og einkanliga bydur S. Pall/ad eingen skule takast þat til su sem yngre er en Sextise ara/þuiat hun vill od þær skule til þess tima sia Gudlega fyr er sijnu Nuse/og endurgialda Forelldrunum þeirra laun z c. Og þo ad nockr sie so gomul/þa vill hun þo ad men skule ecki alleinasto þat a lita/helldur giæta at huerneñ hun hefur adur halldit sig/huert hu hef. hreinferdugliga lifad/ z vottad sijna Tru med godum verkum. Slijk skickan være miog naudsynlig/ad hier være adgiætt/z soddan skickan være giord medal þess þurfanda Olmosu folks/þa være men godfusare til ad gefa Olmosur/og so være eirneñ færre þeir lotu ydiulausu Nasgangs menn z Konur/enn nu eru þær.

Eñ vngar Eckiur varast þu et c.

S.Pall talar vm þær vngu Eckiurnar/at þegar þær gierast lausslat ar/og vilia giptast/þa hafa þær sin Dom/ad þær hafi brotid þa fyrstu Truna. Þesse ord vtleggia þeir Papistar vppa sijn Klaustra heit/þar þeir verda þo ad jata og vidurkieña/ ad j þañ tijma voru huerke Mukar nie Nunur nie Klaustur. Eñ S.Pall talar vm þa Tru edur lofun/ sem þær hofdu lofad Christo/þa þær voru skijrdar / Þuiad vid þa enu somu trulofun samhliodar ecki lausung og lostagirnder. Suo leggur Chrysso-stomus þsse ord vt/z þetta er riettur skilningur z vnderstada þssara orda.

Þeir ölldungar sem vel forstanda et c.

Huernen ad Men skulu heidra froma Gudhræddra Saluforgara/og veita þeim þat sem þeir þurfa til ærligs vpphellds/þad stendr hier skrif ad/Eñ huernen þad geingur til/þar vm er sion sogu rijkare.

Legg ecki bradliga hendur yfer nockurn et c.

S. Pall varar Timotheū vid þui ad leggia bradliga hendr yfer nockurn Mañ/helldur ransaka vel ædur alla hlute/ædur eñ hun skickar nockurn til Ordsins þionustu j Kristilegre Kirkiu/Añars(segier hun/eñ vera ad þu giorer þig hluttakara añarligra Synda. Eñ þetta er þo ei nog-

Sumer Menn kunna vel vm stundar saker ad hylia sin skolk/ Par fyrer haf gat a þm/seiger hñ/huernen þeir hegda sier j Embættinu/þa munu reyna huernen þeim ma trua.

VI.

Kteñ þetta og aminn et c.

S. Pall endar þeñan Pistil/og ammñer Timotheum ad hñ skule vera stadfastur j þeim rietta Lærdome og fordost agirnd/og hafa ett gudlegt framferde z c. Merk hier þa merkelegu malsgrein j moti Agirnd og Ríkedæme. Þeir sem Ríker vilia verda falla j freistne og snöru/z j mart gar fauijligar og skadsamlegar girnder/þar ed M.nñeñum dreckia i fordiarfan z fyrer dæmingu. Nuliꝑ skadsemd ad Ríkdomenum fylge / þad hæyrum vier hier/eñ fæer huxa þar vm.

Eg byd þier fyrer Gude et c.

Hier ammñer S. Pall Timotheum/ad halda Bodordid an fleckñar/ þad er/hañ skule halda hreinañ Lærdom vm Truna og Kiærleikañ/ og lata hañ ecke falsast me spillast.

Ríkum þessarar Veralldar bied þu et c.

Þria hlute leggur S. Pall vppa þa hinu Ríku. Fyrst at þeir sie ecki Drambsamer/nie fyrerlijte adra. Þat añad/ad þr setie sijna von ecki vpp a stundlega hlute/heldur vppa sañañ Gud. Þat þridia/Su Blezan sñ Gud hañ hefur þeim giefid/med hana skulu þeir suo fara/ ad þeir verde Ríker j godum verkum/og ad adrer niote godz þar af. Þessa malsgrein ætte aller Ríker Menn z þeir sem Gud hefur audlegd giefid vpp at skrifa og sier fyrer sioner ad setta/so ad þeir mætte jafnan huxa vm huad Gud heimter af þeim/og lata ecki þessa stundlega hlute suꝑkia sig.

Sumaria yfer II. S. Pals Pistil til Timotheum

I. Cap.

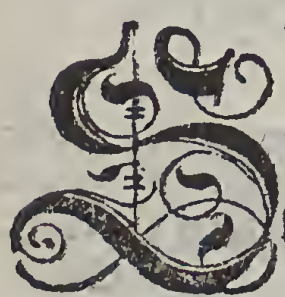

Ancte Pall ammñer Timotheū/so sñ fyrr/Ad hñ hallde fast a þeim rietta og hreina Lærdome/fare vel og audliga med sijnar gæfur / og sie ecki hraddur nie skielfdur fyrer Krosse nie motgange. Nerrañ Christur/seiger hñ/ sem honum hefur tiltruad til so mikils godz/hañ mun a þeim

þeim Deige það allt launa/og Ríkugliga endurgialda fyrer alla hans Ómæku. Og svo er at merkia/suo sem að S. Páll hafe þessa aminning tekid af affalle neckra i Asia/ huar vm hñ talar hier z nefner Phygellñ og Hermogenē/þeir sem adur voru hñs Lærisueinar/eñ fiellu fra Euangelio aptur til Lögmalsins.

II.

Enn og ein aminning/ ad Timotheus villte fyrst truliga standa j sinu kalle z Embætti. Eñ S. Páll hñ leggur hier til cina merkeliga og huggunarsamliga ordsök. Su hin fyrsta/ Eirn Akur uerks Mans/sa sem Dyggeliga erfidar hñ nytur fyrst auaxtar ins. So mun z eirn truhyndur predikare niota sinar truligrar dygdar/suo ad Gud meir auaxta z auka hñs gæfur. Hin sñur/ Christur er vpprisinn fra Daudum/þar halltu þier stadfastliga vid/það er/lat Kross og motgang ecki skielfa þig nie hindra j Þinu embætte/ Christur hefur og eirnen lidid/eñ hñ er vpp aptur risinn fra Daudum/So mun það skie med oss ef vier deyium med honum/þa munum vier og so lifa med honum. J þridia mata setur S. Páll hier fram sitt eigid epterdæme/og seiger/ad hñ lifde z suo eirninn.

Epter slika viduorū fylger ein bifalning/ hueria aller Ordsins þienarar skulu vel merkia/sierdeilis Byskupar z prestar. Fyrst/Ad menn take þa eina til Ordsins þienustu giordar/ sem eru truhynder/ og dugandliger til ad kienna og vnderuisa odrum/ so sem hñ kienner j vpphafe þessa Capi. J annan mata/Ad menn fordisst orda prattaner og onytsamlegar Spurningar. J þridia mata/Ad menn rietteliga j sundurlide Gudz ord/ það er/ ad menn straffe med Lögmalsins predikun/ þau jdrunarlausu og ohradda Hiortu/eñ hugge veykar samuiskur med Euangelio. Enn sierdeilis bydur hñ/at eirn Gudz þienare skal ecki vera þrætesamur/helldur vingiarnlegr vid huern Mann/ad hñ kunne ad vinlisda þa eru vondu/og straffa þa sem motmælasamer eru.

Eñ styrk Grunduallan Gudz stendur stödug et c.

Þetta er eitt miog agiætt huggunar traust/ i mote þeirre hneyxlan/ ad þar sem Euangelium kiennist z predikast/þar falla sumer fra. Slykt skulu menn ecke vndrast seiger S. Páll/ það geingr eins til j Kristelegre Kirkiu/so sem j einu storu Huse/ þar hlyota ad vera margháttud Ker og Verkfære/sum til Neidurs eñ sum til Vanheidurs. Ecki at sydur þecker

Gud sijna/pad er/hñ veit huerier hans eru og hñ hefur vmhyggiu fyrer peim:. Og huer sa fraskilest ranglætinu/sem akallar Nafn Christi/pad er/ Vier skulum af slijku epterdæme læra ad lifa j Gudz otta og fordast Syndern^{r}/ Pat er þ rietta merke/ Puiat/pad er vissuliga satt ef ad vier giorũ þtta/þ er Gud hia oss/ z vill myskunsamliga verunda oss og vard uetta fra ollu jllu.

III.

Enn pad skalltu vita etc.

MED puiad Neimuriñ verdur verre og verre/þa byd: hñ hier/ ad ordsins þienare skule sla sier fra hneyxlunarsonum meñ/ og fordast þa. Og einkanliga hefur S. pall singre stunged a vora Daga/og pauadomiñ/ Puiad nu geingur pad suo til/ad Meñ elska meir Synder eg glæpe/Girnder og Vellystingar/helldur enn Gud siolfan. Yferlit gudlegs framferdis hafa þr/eñ þss krapte afnetta peir. Peir fordast Kross og motgang z gimast goda Daga/par þo krapt tur Gudræknimar formerkist hellst j Krosse og motgange.

Enn þu hefur reynt minn Lærdom etc.

Hier vijsar S. Pall Timotheo sialfs sijns epterdæme/ad hñ vilie stod ugur bliifa j Motgangenum/ og hugga sig vid heilaga Ritning. Puiad hun er pad einka og sanna Lios/epter huerju vier meigũ ganga/og steyta oss eckj a neinum hneyxlunũ/so sem S. Pall faguliga hier seiger. 1. Er Heilog Ritning nitsamlig til lærdoms/At mañ lære at þekkia Gud rietteliga 2. Til vmsendunar/ Ad meñ kuñe ad komast til Syndaña fyrergiefningar. 4. Til ogunar/ at Meñ kuñe ad lifa heilaglega/og hafa ett Gudligt framferde.

IIII.

HJer endar S. Pall sijna amiñing/ad Timotheus skule Trur vera j sijnu kalle z Embætte/Og amiñer eñ nu aptur/at meñ skule vackta sig fyrer peim hneyxlunum sem koma munu a þm sijdustu Dogum vegna fals Kieñofedra og rangra Kieñinga. Merk hier vandliga petta epterdæme huers hñ miñist hier/J mijnu fyrsta forsuare stod eingeñ hia mier/þr yfergafu mig aller/eñ Drettiñ stod hia mier og styrkte mig. Petta er þat rietta prof/af huerju madurñ ma vita/ad Gudz Rad og Heilagur Ande er med honum. Puiad omøgulegt er

er rockre maliesskiu/ad hñ kuñe ad standaſt/ef ad Gud styrker hana ecki fyrer siñ Anda.

Sumaria Yfer S. Pals Pistil til Titum.

I. Kap.

GR ein amiking/at Titus skuli setia Frema leidarliga z larda meñ yfer Kirkiurnar/af þui ad Diofullin hñ hefur sijna predi kara j ollum œttum/ þesſu verda meñ ad hamla og j mote standa med hremu Lærdome/so ad þeir giore ecki skada. Eñ sierdeilis varar hann hier Titum vid œfeñtyrum og Maña Bodordum/ huar meñ verda leidder fra sañleikanum.

II.

enn þu tala suo sem hafer et c.

HEr er ein amiking/huerneñ Titus skule framskytta sina Kenning/so ad þad mœtte verda huerium Mañe til betrunar/ og ad hñ skule stalfur med sijnu eigin epterdæme forstodu veita Kristeligre Kirkiu.

þuiad heilsusamlig Gudz Nad er auglyst ollu. etc.

Hier bindr S. pall allan Kristeligan Lærdom i eitt/ nœsta agiœtliga huerneñ vier odlunst fyrer Christum Syndaña fyrergiefning / og hofu Von eilijfs Lijfs/ Par fyrer eigum vier ad yfergiefa ogudligt athafe/ og fordast veralldligar girnder z bijda epter slijkre von/ med godre samuisku.

III.

Aminn þa ad þeir sie et c.

KRist bydur hañ/ ad þeir enu Kristnu sie hlyduger Veralldlegu yferualldi og vingiarnleger sin a mille huer vid annañ/ z saman tekur i sluttu mole eñ aptur Sumu og Jafnhalld allz Kristeleg Lærdoms/ Ad Gud hafi sendt sin Son vt af skiœrre myskun/ og lofad oss eilyfre Saluhialp i Skijrneñe/ z vtheilt helgum Anda yfer oss/ Uppa þad/ ad vier yrdum Rettlater fyrer Christi Nad / og erfingiar eilijfs lijfs.

Petta

Petta vil eg þu kienner ſtadfaſtliga ec c.

Med þeſſum hætte ſkalltu predika ſeiger hñ / og ſidañ amiña huern Mañ ad þeir koſte kaps a ad vera fordilldarliger og yfergnæfa i godum verkum/ þa hefur þu vel otriett þitt Embætte. Eñ fauſſar Spurningar z añarligar kieſingar fordaſt þu ſo ſem añat hiegomlegt hial ſem at ecki er til nems gagns edur betrunar neinum Mañe.

Einkañlega bydur hñ hier/ ad þegar hñ hefur nockurn amiñt eitt ſiñ edur tuiſuar vm Kriſtteligañ Lærdom/ og ef hñ vill ecki betra ſig/ þa ſkule hañ lata hañ fara og hafa ongua vmgengne med honum vpp fra þui/ Þuiat huar hellſt at tuær edur þriar amiñingar hialpa eckirt/ þat er eitt merke/ ad ſa ſame Madur hñ er ofmiog af Dioflinum feteñ. Þar fyrer ſkulu þeir ſem i Opinberligu predikunar Embætte eru ſkilia ſig vid ſlika meñ/ z amiña huern mañ at fordaſt þa ſo ſem Diofulin ſialfan. Slæker ero a þeſſum Dogum Sacramiñtar/ þier ero nogliga ammter/ eñ þat er forgieſins/ þeir vilia þad ecki heyra/ þar fyrer latñ þa fara ſiñ veg/ þar til ad þeir fa ſiñ Dom.

Sumaria Yfer S. Pals Piſtil til Philimenem

Onesymus var þienare Philimones og hliop fra honum / Nu voru i þañ tima aller þeinar eigiñliger Prælar hia Romverium og þeir eru þeñan Dag hia Tyrkium / og vrdu ad þiona alla ſina Daga. Nu ſñ ad Onesymus kom til Rom/ z heyrde predikun S. pals/ þa tok hañ vid Sidu og vard kriſtiñ. Og vppa þad ad beggia þeirra ſamuſkur yrde ſtiættar/ og ad Philemon liet falla ſina ouild til Onesymemum ſem fra hñ var hlaupiñ/ z at Onesymus til friðar ſtillte ſiñ Herra/ z i ſætt aptur kiæmeſt vid hñ / Þa ſender S. Pall hañ nu aptur til ſins Herra/ og bidur hñ ecki allèinaſta ſo ſem ſiñ Medbroder i Christo/ at hñ ecki ad eins vilie fyrergieſa Onesymus þetta/ og taka hñ til Nadar/ Heldur at hñ vilie ſenda hñ aptur til Rom/ og lata hñ þiona Euangelio. Eg hefe vallð/ ſeiger S. Pall/ ad bioda þier þetta/ Eñ eg vil ad þad verde med þiñ vilia/ Þuiat miz þat at Herrarner z Prælarner/ voru med Verallðligu løgligu bande ſamañ bundner/ þa vill S. Pall þ ſama ecki ſlita.

Sumaria

Sumaria Yfer hin fyrra S. Peturs Pistil.

I. Kap.

Blezadur sie Gud og Fader Drottins vors Jesu.

Fyrst kienner S. Petur hier/huers vier Kristner Menn hafum at vona og vænta fyrer Jesum Christum/sem er/med pui hann er af Dauda vpprisinn/og er nu j einu eilifu lyfi/pa eigum vier pessa sama lyfs ad vona z vænta fyrer hans skuld/og vera fyrr polinmodare/pott vier verdum nockud ad lyda j pessare vondre Verolldu. Puiad par mun epter koma ein osegianleg Dyrd z glede/so sem Spamennerner hafa fyrer Spæd/ og i Euangelio verdur enn liosligar fyrerheitid/ og til sagt.

Par fyrer gyrdid ydar hugskots Lendar et c.

Epter soddann Lærdom og huggun/fylger ein Kristilig og fogur amiss ing/Ad vier skulum lifa i Gudz otta og heilogu lyferne/ og lifa ecki nie liggia leingur i Syndinne/med pui ad vier erum med suo dyru verde fra henne leyster og frelsader/sem er med Blodinu Herrans Christi S. Petur hann hefur hier miog merkelig/fogurlig og haleit Ord/ Par fyrer skulum vier vandliga athuga pau/so ad pau mætte helldur skiliast. Fyrst seiger hann/Peir sinn trua a Christum/peir eru vtualder epter fyrerheite Gudz Fodurs fyrer helgun Andans/til hlydne og adreyfingar Blodsins Jesu Christi. Pat er so mikid sagt/Ad peir enu Kristnu verda fyrer heilagann Anda mz tuenn mote helgadar.

Fyrst par med/ ad peir er adreyfder og stokter med Blodinu Christi/ pad er/Peir hafa fyrer truna a Herra Christ fyrergiefning allra sinna Synda. Petta er su hin fullkomna og rietta helgun/Puiad huar Synd anna fyrergiefning er/ par er eingin Synd framar meir.

I annan mata eru peir helgader til hlydne/Puiad Heilagur Ande hialpar par til/ad Madur getur stadis j mote Syndinne/og veitter Gud i hlydne. Pesse helgun er ofullkomlig/ En samt pocknast hun po Gude/ vegna Truarinnar a Jesum Christum/huer ed pessa hlydni lætur sier lyfa.

Og med pui pier akallid pann Fodurinn et c.

Petta er z so ein merkilig grein/ Ad huer hann vill rietteliga tilbidia

Gud/hñ hlytur ad hafa goda samuisku/og liggia ecki j Syndunum.

II.

Pui leggid nu af alla illsku et c.

Jer amiñer S. Petur fyrst a Gudz Ord/ad vier skulū girnost þar epter/so sem epter þrie riettie fædu/fyrer hueria vier kuñum ad proast og vaxa j ollum godu Gudlegu athæfe z framferde. Þar næst miñest hann þeirrar kallanar j huerre vier erum/At vier erum Kieñemeñ Gudz/og skulum þui færa honum andligar forner/ þær ed Gude vel þocknast fyrer Christum. Viliādi þar med kieña oss/at þegar vier lifum Gudrækelega/og høfum Kristeligt framferde/z hellōū oss epter Gudz orde / ad slykt er su hin retta og besta Gudz þionusta og Offur/sem vier kuñum Gude nockurn tyma ad færa. J bland suoddann amiñinga/setur S. Petur jafnliga lærdomiñ vm Truna/og vorn liufa Lausnara Jesum Christū/fyrer huern vier erum komner til Nadariñ/ z høfum medtekid heilagan Anda/So at nu hiedañ j fra liggur þar oll magtiñ a/ad vier jdkum oss j slykre Nad.

Kiærer Bradur eg beide ydur liska sem framande.

S. Petur setur jafnliga fram þær greiner sem oss eiga ad knyia til Heilags lyfernes og framferdes/ og ad forda st lietor Synder. J fyrsta Capitula sagde hñ/ad vor endurlausn fra Syndunū hefde kostad Herrans Christi Lif og Blod/Þar fyrer þa ætlū vier ad vakta oss hier epter fyrer Syndiñe. Þui næst sagde hñ/ Vier erum endurgreiner fyrer Gudz ord/Þar fyrer er ecki tilheyreligt/at vier skulū ganga fram j þui gamla Surdeige syndsamligs liferns. J þessum odrum Capitula seiger hañ/ Þier erud Kieñemeñ og hofud ett heilagt Embætte/Þar fyrer skal ydart Lif z framferde etnitt heilagt vera. Eins alika grein setr hñ hi' fram. Ef ad þier lifid Gudrækeliga(seiger hñ)þa munu adrer betra sig z taka þar gott epterdæme af.

Verid vndergiefner allre mannligre skickan et c.

Þetta heyrer og til Gudlegu lyferne og framferde/ ad veita hlydne Veralldligu yfervalde/ huert od sett er af Gude/til hegning' þeim sem illa giora/eñ til verndunar þeim sem fromer eru.

Þier þionustu menn verit Herrunum vndergiefner.

Med

Med þui ad S. Petur amiñer Meñ ad vera hlydna Veralldligu vallde/ Nu skiedr þat optsiñis/ at veralldliger Valldzmeñ ganga yfer endemsrck sijns Valldz/ og þuñnga þa enu vndergiefnu ofhart/ Þar fyrer aminner hñ þa Kristnu til poliñmæde/ og ad þeir skule fordast at hefna sijn sialfer/ Þeir skulu hugsa vm Gudz bysalning/ huer ed bydur og skipar at menn skule vera vndergiefner. Til slykrar amiñingar setur hñ epterdæme vors Liufa Lausnara Jesu Christi/ huer ed var saklaus/ þo leid hñ poliñmodlega fyrer vorar Synder. Vid slyka þijnu skule Kristner Meñ ecki adeins ásta hugga sig / helldur og eirnen fylgia þessu epterdæme/ og vera poliñmoder.

III.

Lyska eirneñ skulu Kuiñurnar etc.

EIN ønur aminning er þetta/ hún en ad Nionen eige til samans ad lifa/ sem er/ Ad Kuiñurnar sie Nydnar og Sidsamar/ og at Meñerner sie ecki storsiñader/ helldur hoguærer vid sijnar Kuiñur/ so sem þær ed blauthiartadar eru helldur eñ Karlmeñerner/ og audnelldlegar sturlast helldr eñ þeir. Hier hlytur poliñmæde ad vera/ ad Meñ vñlijde þær med poliñmæde/ suo sem þær ed vera skule medarfar med oss til Gudz Nadar og eilijfs lijfs. Eñ einkañliga er hier merkianda þar hñ seigr ad hin ædsta pryde Kueñaña sie þesse/ Ad þær sie hæglyndr Þad er/ at þær vakte sig fyrer Reide/ z at þær sieu hlydnar sinū Bændū.

I añan mata ad þær setie sijna Von til Gudz/ þad er/ ad þær sie ecki efasamar j Krossenum og Motgangenum/ helldur vone og vænte Gudz hialpar og verndunar med bæn og akalle til Gudz. Og þad er vijst/ ad huar slykar Nusmædur eru/ þar mun aūt vel framfara/ og þar mun og vera Gudz Blezan.

Eñ ad alyckta verid aller samhugader etc.

Þetta er eitt almeñiligt Bodord epter hueriu aller Kristnr Meñ skulu sier hegda/ j hueriu hellst kalle og Embætte sem þeir standa/ Eñ einkū aminner hann/ ad Kristner Menn skulu ecki giefa Skamar ord j mote skamar ordum/ og ei Bolua j mote Boluan/ Þuiad (seiger hañ/ enginn Boluan skal skada þa/ þuiad þeir skulu verda erfingiar Blezanarinnar ef ad þeir lijfa j Gudz hlydne/ og lijda poliñmodlega.

Huer er sa ydur giete grandat ef at þier epter etc.

Nu amiñer hier eñ nu so sem fyrr/ad Meñ sieu Poliñmoder. Eñ pad hñ seiger/ Nradist ecki peirra ognañ/og skielfest ecki/ helldr helgid Gud j ydrum hiortum/ Pad er ecki añad / eñ pegar peir enu Kristnu verda ad lyda/og peim geingur illa/pa skulu peir vera hlyduger Gudz vilia / og ausita Gud ecki med opolinmæde/ huer ed sijka Olucku hefur vppa pa lagt/peim til goda. Med pessu mote helga peir Gud/pat er/peir halda hñ heilagañ/lofa hñ og prisa/suo sem pañ ed alla hluta gieter z verkar til hins besta /par j mot ausita peir Gud og lasta/ sem eru opoliñmoder j ofsokniñe og vnder Krossinum.

J pui hinu sama er hann eirnen i burt geinginn.

Petta er eiñ sierdeilis hlutr/vm huern S. Petur skrifar hier/huilijkr ecki finñst nockurstadar i Skriptiñe. Eñ huad Postuliñ meinar hier med/ pad kuñum vier hier nu ecki algierliga at vita. A pui er eingiñ efe/ suo sem S. Petur seiger hier/ ad Christr hñ hefur epter sitt Andlat/adur eñ hñ vppreis af Dauda/ predikad fyrer nockrum Vndū sem ad j fangielsi voru/og fyrr meir ecki trudu/ a dogum Noa/ pa Orkiñ var smidud. Eñ huernen ad petta hefur tilgeinged/og huerier pesser Andar verid hafi/ og huersu marger/huert pad hafa verid Vngborn ed gamler meñ/ þ munū vier fa ad vita a hinum sijdasta Deige.

Po samt meiga god og gudhradd hiertu/pau sīn ad hafa sijna gledi og fiærstu lyst j Gudz ordē/klarliga jata/at per huggunarsemligu greiner j hinu Gamla og nyia Testamēntinu/sem skrifadar eru med berum og liosum ordum/pat kuña peir ecki nogliga at skilia eg vnderstanda/edr vt ad læra j pessu veraldar lyfe/so sem peir giarnan villdu. Annars hefdi Spamadureñ ecki so kollad/Auui Herra/ gack ecki j Dem vid piñ pienara z c. S. Pall hefde og ecki purft ad klaga sig/ Eg aumur Madur/ Huer mun frelsa mig af pessū Daudliga lyfkama. Pa hefde eg Christr ecki purft ad kreña oss ad bidia/fyrer gief oss verar skulder.

Par fyrer med pui at vier eiū ecki vtañ sofrofs Børn j peim liesusū greinum heilagrar Ritningar/ hueriar Gudz Son hefur med sijnum dyr mata Eide og Dauda opt og tijdum stadfest/ pa vilium vier ecki grunda nikid vppa pessa grein S. Peturs/huer ad er myrk z oskilianlig/vz pui ed petta er vpplyriad allemasta regna þrra enu safrodu. Og vilū vier pui gefa heilegum Anda pañ heidur/ og trua pui ad huad hañ talar þ er visslulega satt/po ad vier kunnum pad ecki ad skilia. Eñ fullkomliga pa

talar

talar hñ ecki vm alla Anda/helldur vm þa menn sem a Dogum Noa voru vantruader/þad er/þeir trudu þui ecki ad Gud munde Reidast suo þungliga/ad hñ munde afma allan Nemiñ med Vatnzflodinu. Þessa meinig huerta S. Petur auisar hliotum vier ad lata oss nægia.

Huert ad oss nu eirneñ hialpliga giörer j Skirneñe

Giæt hier ad þssare merkeligre grein vt af Skírneñe. Vatned (seiger hñ) giorer oss og nu holpna eiñeñ j Skírneñi. En þtta Vatn þ þienar ei itl þess ad þuo þar med lykamañ/Helldur til þess ad vier skulum hafa eina goda samuisku/fyrer þad hid sama/ad Gud hñ hefur sattmal giort vid oss i þessare Skírn/ Ad hñ vilie vera oss Myskunsamur/ z giora oss Saluholpna fyrer Christi. Þessa merkeliga malsgrein misbruka þeir vondzligu endurskírarar til forsuars sijnū ranga lærdome/ Og seigia so/ Skirneñ er eirn sattmale/ vid Gud/ þar fyrer eiga Menn ecki ad Skíra Smabern/ þad hliota ad vera gamler Menn sem til skynsemdar allders eru kommer/þeir sem þeñan sattmala meðtaka og hñ skilia/ ad þeir vilie lifa j eiñre godre samuisku. Enn þetta er ecki meining S. Peturs. Satt er þ/þr sem skírder eru þeir eiga at hallda sier vid eina goda samuisku. En þesse god samuiska er ecki þad rietta Sattmal/vm huert S. Petur hier talar/Helldur kallar hñ þetta Sattmal eiñrar godrar samuisku/ad oss verdur j Skírneñe tilsagt/ad Christur hñ sie fyrer oss Daeñ/og hafi bitalad fyrer vorar Synder. Þar jñe hefum vier eina goda samviisku/ad þott vier sieum aumer Syndarar/z hliotum Dagliga at bidia vm Syndaña fyrergiefning/þa hefum vier þo soddañ traust hia Gude/at hñ vilie vera oss myskunsamur vegna Christz/z ecki tilreikna oss vorar Synder. So ad þtta Sattmal godrar samuisku þat stendr ecki vppa vorū verkū/ so sem þeir tuiskírarar hallda/Helldur vppa verkū og verdskulldan vors liufa Lausnara Jesu Christi/og vppa Nad og myskunseme Gudz/ Þar fyrer er þ eitt stadfast Sattmal/huert at ecki bregdst ad eilýfu/so framarliga sem vier holldū oss þar vid med stødugre tru/so sem ad þesse grein hliodar/Huer ed truer og verdur Skírdur/hñ skal holpiñ verda. Þetta er meining S. Peturs orda.

IIII.

Þuiat kiærleikurinn hilur fiölda Syndanna etc.

Þetta er vnder somu meining talad/so sem þar S. Pall seiger/Kiær-

leikuriñ lýdr alla hlute. Þuiad huar sem Kiærleikuriñ er/þar lætur madr ecki koma sier til reide/ madur hylur þar Syndina/þad er/hñ fyrergiefr hana/og gleymer heñe.

Kisner Kiærustu/ ecki skule þier lata ydur þann Bruna vndra et c.

Hier er ein fogurlig amiñing til poliñmæde j mælgangenum/ og eitt agiætt huggunar trausst/ad þegar vier lýdum vegna Christi/þa skulum vier og aptur fa og odlast eilýfañ fognud fyrer hñ. Enn sierdeilis er hier merkianda þad hñ seiger/Eñ ef nockur lýdur suo sem añar Kristinn/ þa skamiñst hañ sijn eige/eñ dyrke Gud j slýku tilferle/ Þad er/hañ vone stad fastliga þar vppa/ad Gud mune hialpa honum / og late vidurkienning Gudz ecki duñna. Þui þ kallast ad vanheidra Gud/ef ad madr truer þui ecki/ad Gud mune hialpa hñ/epter þui sem hñ hefr lofad/þegar nockud a mote geingur.

Eñ þar hñ seig* j Nidurlaginu/Eñ þeir sem lýda epter Gudz vilia/ þeir skulu hñ sijnar Sæler a hendr fela/ Slýkt er talad j þa meining/ ad vier skulum ecki hafa ahyggiu fyrer vorum Lýkama / edur Eignum/ Helldur lata oss þad nægia/ ad Gud hañ vill varduita vorar Sæler ad eilýfu/ Þar fyrer mun Lýkamiñ a hinum sidasta deige frañ koma og for klaradur verda.

V.

Oldungana sem a medal Ydar eru et c.

Eín amiñing er þetta/huernen ad Byskupar z Kiesemeñ skulu hegda sier i Kristneñe/sem er ad þeir stiorne þeim Vndergiefnu truliga og dyggeliga/og vppbygge og forbetre þa.

Lýska eirnenn huerier vnger erud et c.

Þad er ein agiætlig amiñing/j huerre hñ einkum miniñst Lýtilæteſins/ Ad vier væcktñ oss fyrer Drambſeme/ og sieum odrñ til þienuſtu/j huerru hellſt vier kunnum. Hañ varar oss og so eirneñ vid Diefulſins slægdum/ og bydur oss ad bidia vandliga/og vera vakande/ Þuiad annars mun sa Duinur auduelldliga yferfalla oss þa oss minſt varer.

Sumaria

Sumaria yfer II. S. Peturs Pistil Formale.

I þessum Pistle hefur S. Petur þriar greiner fyrer hendum. I fyrstu aminner hann so sem fyrr til eins Gudligs ꝛ Kristelegs framm ferdis. Þui næst felur hann þeim Kristi lærdom a hendur/ suo sem þann Dyrlegasta Fiesiod / vm huern Lærdom sialfur Fadernn hefur af himnum ofann vottad/ og Spamenner hafa fyrer langre afe/ af heilags Anda jnblæstre þar vm fyrer Spad. Og seiger ad a þuilyku mun stor makt liggia / Þuiad a sidustum timum munu vpp koma falskenefedur/ þeir sem lygar Predika/ ꝛ eiper sinne agiend fara/ ꝛ skammliga og hneyxlunarsamliga munn lifa. I þriola mate aminner hann þa ad þeir skule bua sig til þess hins semasta Dags / og lyfa i Gudz otta / og med godre samunsku/ ꝛ ecki epterfylgia þin Villuendum/ þeir sem vt af hinn sidasta Deige hæd og spott giora.

I. Cap.

Af þui osseru alls hattader hans gudligerkraptar.

Hier tekr S. Petur til ad aminna til gudligs ꝛ Kristeligs framferdis/ ꝛ setur fram eina merkilega ordsok þar til. Vier (seiger hann) sem skyrder erum/ og truum a Jesum Christum/ oss er þui lofad/ ad vier skulum hluttakarar verda Gudlegrar Natturu/ þat er/ ad vier skulum eilyflega lifa ꝛ med Gude Nykia. Þar fyrer leggium allt kapp þar a/ ad vor tru sie ecki hiegomlig nie jdulaus/ Helldr þ/ ad vier jdkum oss j allzkonar Mannydum/ ad vier sieum Forsialer/ Nofsamer/ Polinmoder/ Gudhrædder og vingiarnleger vor a mille/ Þa munu vier hafa vitnisburd vm vort lyferne/ ad vier erum Kristner menn/ en ecki so sem Heidingiar þeir sem lyfa j allskyns Syndum.

Þuiat ei hofum vier þeim dæmafrodum frasognum

Hier tekur hann til ad aminna þa/ ad þeir skule bliufa stadfastlega vid Euangelium/ suo sem vid þann Lærdom/ vm huern Gud sialfur hefur af Himnum ofann a siallmu Tabor vottad/ ad hann hafi pocknan alleinasta a sinnum Syne vorum Herra Jesu Christo. Þesse predikun/ hun er ydur (seiger hann/ og so af Spamannum kodud fyrer Heilagann Anda. Þar fyrer

halldid

halldid ydr fastliga par vid/ z halldid pad so sem eitt Ljos/huert ad skyn i Myrkuñ stad. Putad An pessa ordsins kuñe pier ecki fra villuñe og fra Daudanum frelsader at verda.

II.

Hier varar hñ meñ vid peim fals Kiellefedrum/ þr ed yfergiefa Spadoms ordiñ/ eñ vppbyria munu eirn Lyga Lærdom/ huers vegna peir munu ei purfa nockud at lijda/ heldr munu peir par med otuega sier metord og mikil audæfe/ so sem a Pauadominñ sia ma.

Þui ef Gud hefur ecki þirmt Englunum etc.

Þriu epterdæme setur S. Petur hier fram/ huersu at Gud hñ hefur Nrædeliga hefnt og straffad þa Jdrunar lausu/ Og hotar/ ad pad skule eins ganga peim lyga predikurum/ z ollum peim sem ecki vilia Gudræke liga lifa. Eun sierdeilis er hier merkiande su malsgrein vm þa vondu Engla/ ad peir sie bundner/ og vardveittst so til Domsins.

Þeir halda firer sæ lgiæti dagligar kræsingar etc.

Ber þu samañ Pauadomiñ vid peñañ Texta/ og skoda þu(spyr þu af þm sem betur vita/ huernen pad til geingur i Romaborg/ i Hofgørdu Pabans/ Cardinalaña/ og añara Byskupa/ i peim Megtugu stiktum z Nafdingligum Klaustrum/ Þa muntu finna rieita gloserā og otskrigg yfer peñañ Texta.

Þui first peir eru omflijder saurlnde Veralldariñ ar

J Scñrneñe sañ vier aller fyregiefning Syndaña/ Eñ fyrer falskañ Lærdom z ogudligt liferne falla Meñ par fra. Nu er pad miog hrædeligt sem Petur seiger/ Ad betra være peir hefde ei peckt Veigiñ sañleiksins/ Eñ pad ad peir peckta hñ z snua sier fra þui heilogu Bodorde sem peim ergiefid. Þar fyrer skal huer og eirn Kristiñ Madur hafa goda gixtne a sialfum sier

III.

Hier talar S. Petur vm þa othuga lausu Epicureos/ edur sal gixtinga/ af hueriñ Neimuriñ er nu fullr/ peir ed eckirt halldat af peim seinasta deige/ og ecke trua vppreisu Framtidinna/ heldr hyxa peir/ ad pegar peir Deyia/ þa sie pad vte og endat med peim/ Og lifa par fyrer j athugaleysi z allzkyns sælgixtingum/ so sem

sem ad Bukuriñ leidist. Vid þessu varar S Petur oss og seiger/ad Kristner Meñ skule vackta sig fyrer slyku/Þviad Dagur Drottins hñ mune skiottliga z ouarliga yfirkoma/ þo ad hñ vndañ Dragist nockra stund/ vegna þeirra sem ad eñ nu koma skulu til Euangelij vidurkiennningar/ z Saluhialplig verda eiga. Framar meir bydur hñ/At vier skulum bijda þessa Dags/med heilogu lijferne og Gudraekeligu framferde.

Sumaria Yfer I. Pistil S. Johañis Forniale.

Þesse Pistil hiñs heilaga Johañis og Gudspialla massehanditerar og kieñer allt vt til enda/ þad hid sama sem S. Petur hñ kieñer/ Ad kristner Meñ skule lifa Kristilega og halda sig j Gudligū lifnade/og fordast allar Synder z hneyxlaner/Eñ einkañliga z sierdeilis amiñ er hñ/ad meñ audsyne Kristeligañ kiærleika hver odrū.

I. Cap.

Þad er var af vpphafe etc.

Fyrst setur Gudspialla Maduriñ hier fram eina Definitionem edur vtskyring/ hvad Euangelium er/ Sem er/ Ad þad er eitt Predikun vt af Christo/hver at er þat eilijfa lijfid. Nuer hñ nu truer þessare Predikun/hñ mun hafa þat eilijfa lijf/og hñ mun hafa samfielag med Fodurnum og Synenum/z allre Kristiligre kirku.

Vt af þessare Definitione tekr Gudzspialla Maduriñ eirn lærdom/ og seiger/Ef ad vier hafū samlag vid Gud/ z Gud hñ er ecki j myrkrum/helldr j Lioßinu/þa hlytur þ ad epterfylgia/ad vier hliotū ad ganga j Lioßinu/eñ ecki j myrkrenu/Þad er/Vier hlietum ad hegda voru framferde og lijferne epter Gude og hñs Orde /eñ ecki epter Andskotanum edr syndsamligum girndum/hueriar ad eru Myrkrid.

Ja seiger þu/þo er Syndiñ vorre Natturu so samfæd og medgroeñ/ ad omogulegt er/ad vier gietum alla tijma lifad epter Gudz orde/ suo ad vier fallum ecki stundum j storar Synder/ vegna so veykrar og fordiarfadrar Natturu sem vier hafum. Nier til suarar S. Johañis/og setr hier framm cina agiætligustu huggun / og seiger/ Vier hafum samlag med

Fodurnū og Syninū/ z Blodid Christi pad hreinsar oss af ollum Synd um. Pad er so ad skilia/ Fyrer Truna a Jesum Christum hofū vier fyrer giefning allra vorra Synda/ so at fraimar meir liggur ecki a neinu odru/ vtañ pad ad vier medkiennum oss af hiarta fyr' autna Syndabrotz mēñ/ z ad vier latū Syndina/ huer ad eñ nu er j voru hollde/ ecki drottna j oss/ helldur stondum heñi j mot/ og deydum hana/ og lifum epter Gudz orde.

Eñ ef vier ydurkiennum vorar Synder þa er hñ trur

Merk hier pessa agiætliga malsgrein / Ef ad vier medkiennum vorar Synder þa er Gud trur og Riettlatur/ til ad fyrergiefa Syndernar/ og hreinsa oss af ollu ranglæte. Petta er Suñia og jñehalld allz Kristeligs Lærdoms/ suo sem S. Pall og eirneñ jñelykur þat j einu Orde/ og seiger/ Gud hefur allt jñelukt vnder Syndina/ vppa pad ad hañ Myskunc sig yfer alla. Þar fyr' kallar S. Johñis Gud trufastañ/ ad hñ vill visseliga enda sinn fyrerheit/ Nñ kallar hñ z eirneñ Riettlatañ/ þuiad hñs lofan' og fyrerheit hlyda þar til/ og eru þui vtgiefnar/ ad hañ vill frelsa oss af Syndunum/ fyrer Christum.

Þañeñ hefur þu nu hier/ huad eirn Kristiñ madur hañ er. Af sialfum sier til er hañ eiñ Syndare/ og blyfur einn syndare/ Enn fyrer Truna a Jesum Christum er hañ riettlatur / og an allra Synda/ og þarf einkis framar meir vid/ nema pad ad hñ sporne vid syndiñe/ og legge kapp a ad vera hlydiñ Gude. Þañeñ amiñer S. Johañis j fyrstu allmeñeliga/ ad þeir enu Kristnu skulu vera fromer og riettlater.

II.

Sona korn þetta skrifa eg ydur so ad þier Syngist ei

Enns amiñing er þetta z su hin fyrre/ Syndgast skulū vier ecki/ helldur vackta oss fyrer Syndiñe med allre kostgiæfne. Eñ ef so kañ til ad bera/ ad vi' hofū Syndgast vegna vors ostodugleiks z veykleika/ þa skulum vier ei þar fyrer falla j vruilnan/ helldr hugga oss vid pad/ ad Jesus Christus Gudz Son/ hann er vor Arnadar madur hia Fodurnum/ sa sem ad er forlykuniñ fyrer vorar og allz Heimsins Synder.

Og þar af vitum vier ad vier þeckium hñ.

Huer hñ þecker Christum/ sa geym' hñs Ord/ þuiad hñ elskar Gud. Þar i mot huer hū vardveiter ecki hañs Ord/ og lifer i sinum Syndum

sa þecker

sa þecker ei Christum/ sa helldr hñ ecki fyrer Gudz Son/ad hñ sie vorra vegna Madur ordiñ/Þyndur og vpp aptur risiñ/Añars munde hñ elska Gud vegna so haleitra velgiorniga/z vardueita Christi Ord/ og ganga fram j gudligum Kiærleika/lika so sem Christur hefur geingid.

Kiærer Brædur eg skrifa ydur ecki nytt Bodord.

Nier endar S. Johañis þa almeñeligu amiñing/Eckirt nytt (segier hñ)skrifa eg ydur/þier hafid heyrt þ allt adur/ Eñ þo er þad nytt j þui ad þetta Bodord kañ ecke ad hallda sa hiñ gamle Maduriñ/ þad hlytur ad giora sa hiñ Nyie. So ad þetta ordkorn Nyr hefr hier þa hinu somu merking/sem þad hefur hia S. Þale 2. Corinth. 5. Þad hid gamla er vmlidid/Sia/allt er þad Nytt. og S. Johañis seiger hier/ Myrkred er vmlidid/z þad saña Lios þad skyn. Nuer hñ geingur nu i Liosinu/hñ mũ ecki giefa rum Reidiñe/ so sem sa hiñ gamle Maduriñ er einkũ hefndar giarn/helldur mun hñ lata reidina falla/ z elska siñ naunga z c. Þetta er meining þessarar malsgreinar hid einfalldigasta.

Sonakorn mijn/eg skrifa ydur þad ad idur verde Syndernar firergiefnar et c.

Med þui at S. Johañis hefur sagt ad þad sie gamall Lærdomur eñ ecki neiñ nyr/þa samañ bindur hñ þeñañ lærdom i stuttu male/z seiger/ þetta er sũma og jñehalld Kristeligs Lærdoms/ad Syndernar þær fyrer giefast j Jesu Nafne. Þar fyrer/ þier Fedur/þier sm̃ ecki kuñid leingur hier ad bliſa vegna alldurdoms/ þa skulud bliſa þar vid ad þier þecked Gud/þat er/ Nuggit ydur vid Gudz Nad og Myskunseme fyre Christũ/ þa munu þier alla hlute yferuiña med poliñmæde. Eñ þier æſkumenn j huerium Nolldid er nu hrauſt z sterkt/þier skulud vita ad þier hafid yfer uñed þñ hreckuisa. Þuiad Christur hefr hñ yferuñed/Nu eru þier einn Lyſkãe med Christo/þ^r fy^s munu þr z þssa hñs figurs niotande ỏdo/so at Andskotiñ sk ei fram^r meir hafa makt yfer ydr/þi^s skulud þa hñs Herra/z hñ skal liggia ydur til fota. Þar fyrer latid Diofuliñ ecki rada vid ydur/ so sem hñ rædur vid heimeñ/ Christur hefur hñ med ollu sigrad og fang ad/ halldid ydr vid þeñañ Sigur/þa mun Diofulliñ onguan skada giora ydur nie Nolldid. Og þier smabørn/þier þeckid Føduriñ/þad er/ Þier vitid ad þier erud fyrer Herrann Jesum Christum so langt komner/ ad þier hafid eiñ Fodur a Nimnũ/ z erud Gudz Børn. Bliſid stadfaſtliga

vid þeſſañ Lærdom/og vaktid ydur/ad þier elſkid ecki heimeñ/nie neitt þ ſem j heimenum er/ Þuiad þſſa heims ahyggia. Num hindrar Gudz ord/ ſo þad gietur ecki fært godañ og ſañañ auext/ Maith. 13. Cap.

Sona korn þat er hin ſiſdaſta ſtund etc.

Epter þad ad S. Johañis/ hñ hefur nu Kriſteligañ lærdom fagurliga ſamañ bundid j ſam Ordum/ Þa amiñer hñ nu/ad Meñ ſkule þar vid bliſſa/ z vakta ſig vid fals kieñefedrum/þeir ſem a ſijduſtum tijmum/ Dag fra deige munu meir og meir vppkoma. Eñ hañ kallar þeſſa Fals Predikara Antachriſta/ Þar fyrer ad þeir hafa ecki Truna a Jeſum Chriſtum/z Predika ecki riettelega vt af Jeſu Chriſto. So ſem ſa villu madur Cherintus giorde/ hñ kiende at Chriſtur være ecki ſañur z eilifr Gud. Þaueñ/Eñ þo hñ neyte erki Guddominum Chriſti/þa leyfer hañ þo ei/ad Chriſtr ſkule vera ſa einka veguriñ til Syndaña fyrergiefninga r og þeſſ eilifa liſſins. Slijker fals Lærendur(ſeiger S. Johañis)eru vtgeingner fra oſſ/eins z þa Illgreſe þad vex a medal Hueitis. Sem þr kuña ecki leinge nidre ad liggia/þeir verda ad lata ſig j Lioſi/ſo ad Meñ vite ad þeir heyra oſſ ei til.

Og þier hafed Smurningina af þeim etc.

So ſem Poſtuliñ ſagdi madur fyrr j fyrſta Capitula/ Vier hofū ſam fielag/Eins vill hñ og hier ſagt hafa/ Þier hafit þañ hin ſama Anda/ ſem eg hefe/huern þier hafid medtekid fyrer ordid Truariñar/ Hañ mun kieña ydr/ og amiña ydur/ad fordaſt lygarnar/z ad bliſſa vid ſañleikañ Þar fyrer liggur ei a morgum amiñingum.

Þad er ſa Antachriſtur ſem Fodduriñ og Sonenn neitar etc.

Cerintus ſa villu madur neitar ecke Feduriñ/z ecki ſagde hñ ad þar være eingiñ Gud. Eñ af þui hñ hielt Chriſtum ei fyrer ſañañ z eilifañ Gudz Son/þa ſeiger Johañes/ad hañ hafi eg ſo eiñeñ afneitad Fodurnum. Eins er hattad a þeſſum deige Tyrkium z Gydingum/þeir halda onguañ Gud/og vita eckrt af Gude/med þuiad þeir medtaka ecki Chriſtum/ſo ſem ſañañ Gudz Son/ og einka Medalgangara a milli Gudz og Mañaña.

Fyrſt þier vitet hñ er riettrijs etc.

Hier

Hier tekur S. Johannes aptur til þessa Lærdoms vt af godum verkum/ og þar fyrer ætte 3. Cap. hier vpp ad byriast. Þuiad þetta Argumentū handtierar hann j þridia Capitula: Gud (seiger hū) er Riettlatr. Nuer hū nu er af Gude fæddur/hū mun z rietteliga giora. Þar j mot þeir sīn rangt giora/og j Syndunum liggia/þeir eru ecki Gudz Børn / helldur Diofulsins Børn.

III.

Giæd huilīskann Kiærleika etc.

Seinasta Argumento sagde Johañes/Nuer hū er af Gude fædr hū giorer riettuīsina/ og fordast ranglætit. Hier tekur hañ nu þad sama ord sier fyrer hendur/og seiger/ huad þad er/ad vera Fæddur af Gudt/sem er/ad vera Gudz Barn. Og dregr þar vt af þessa meining sem fyrr/Ef at vier erum Gudz Børn/þa hliotum vi" ad vera hreiner/lyta so sem hū er/En huer hū er ohreinn/ sa er ecke Gudz Barn helldur Dieulsins. Itm/ Med þui ad Christur hū er komen til ad taka burt af oss verar Synder/Þa hæfer þat/at þeir sem eru i Christo/ hafe ongua Synd/helldur ad þeir sie hreiner og ann Synda/þuiat Gudz sæde blīfur hia þeim.

Hier skulum vier gixta ad þessu litla orde / SYND / Þuiad S. Johañes hū talar hier vm soddañ Synd/hueria Menn vilia ecki þeckia/ ecki af heñe lata/og ecke vm fyrergiefning bidia/helldur fara afram þ" j idrunar lausum lifnade. Slīka Synd fremia rietttrūstner Menn ecki/ Þuiad þo at þeir falle stundum vt af Mannligum veykleika j storar og suuirdeligar Synder/Þa lata þeir þo aminna sig fyrer Gudz ord/Jata z vidurkiena sīnar Synder/z bidia fyrergiefningar fyrer Christum/eru ei ohrædder nie athugalauser/helldr hrædast Gud/og vona þo vppa hū Nad z Myskun/sem oss er veitt j Christo Jesu. Og j þeñan mata verda þeir ad Nyiu lauser og liduger vid Syndernar fyrer Truna/og taka sig þīf vandlegar j vakt/ad þeir liae ecke Syndīne taum/suo sem Neimurīn z Diofulsins Børn giora/sem ecki skeyta vm Gudz ord/og giera allt þ sem þa lyster. So kañtu nu rietteliga ad skilia þessa malsgrein/sem S. Johañes seiger/Nuer hū er fæddur af Gude sa fremur ecki Syndina/ þt hūs sæd blīfur j honum/og hañ gietur ecki syndgast/ þui hū er af Gude fæddur. Med þessum hætte vtleggr hū sialfur Syndina hier epter a sīd" uerr j hinum sydasta Capitula.

Huer hann er ecki riettuijs sa er ecki af Gudi etc.

Nier vijkur S. Johañis sijne rædu fra genere ad speciem/og aminner einkum til Kristelegs kiærleika. Nuer hann er af Gude fæddur og giører riett hñ elskar sijn Brodur. Lijka so fem peir sem ecki eru af Gude fædder/ peir enu somu hata Brædurnar/Eins z Cain hatade Abel/og Heimur iñ hatar oss Kristna Meñ. Eñ so sem at heimureñ blijfr j Daudanum/ af pui ad hñ er an kiærleika/So vita Kristner meñ/at peir ero vr Daud anum komner til Lijfsins/puiad peir elska sijna Brædur.

Af pui peckium vier hans Kiærleika/ad hann etc.

Nier vtskyrer S. Johañes/huad pad er/ ad elska Naungañ/sem er/ ad lata eirneñ sitt Lijf fyrer hñ/Lijka suo sem Christur elskade oss/og gaf sitt lijf vt fyrer oss. Og samañ bindr so sijna rædu hid agiætligasta/Fyrst ad eiñ Kristiñ madur skal lata sitt Lijf fyrer añañ/Pa mun hañ og suo eiñiñ hialpa hñ giarnsamlega med Mat og Dryck Klæde og Fædu/edr huad hm̃ kañ a ad liggia z c. Eñ huer hñ giorer petta ecki/ hañ er ecke Kristiñ/og ecki er Gudz kiærleike i hm̃.

Par af peckium vier pad vier erum af sannleikanum

Niee kieñer S. Johañis huar til at Kristeligur kiærleikur hñ er nytsamur/sem er/Ad Kiærleikuriñ hñ er ein auijsing/at Gudz ord pat færer auoxt j oss/og ad vier sieu rietter og sañer Kristner meñ og onguer hræsnarar/peir ed alleinasta hafa Nafnit/ eñ kraft Gudz ordz hafa peir ecki smackad. Par fyrer seiger hñ/Vier kuñu ad stilla vor hiortu fyrer Gude/ pad er/Vier hofum eina goda samuisku. Puiad hñ fremur Kiærleikañ/ z jokar hñ/hñ veit at hñ hefr giort eitt gott verk/huert Gude er pægiligt/ og a hueriu Gud hefur packnan. Pannenn stilliſt Mansins hiarta/ pad parf ecki ad hrædast so sem peir eru hrædder/sem hafa eina vonda samuisku.

Eñ hiñ heilage Johañis hñ sier ad po ad slijkt sie rietteliga kient/pa er po pesse huggun miog veyk/ puiad vor Kiærleike til Naungans/pott vier fiemium hñ pad frekasta sem vier gietum/pa er hann po samt ofull komligur. Par fyrer lætur hann pessa huggun falla nidur/og setger/Ef ad vier viitum rietteliga stilla vor hiortu/pui kuñum vier ecki med verum Kiærleika til leidar ad koma/puiad hann er allt ofueyr/z huerfur i burt j freistinguñe/helldur pa stiller petta vor hiortu/pegar vier vitum/ z hofum eitt

um eitt sliſkt trauſt til Gudz/at Gud hñ er oss Myſkunsamur fyrer Christum. Petta giorer hiartad rietteliga gladuært i Gudi/ef ad vier bliſsum i hlydne Gudz/og fremium Kiærleiksins verk/ og setium par iafnframt vort trunadar trauſt vppa Gudz giæſku fyrer Christum. I soddan mata kuñum vier rietteliga ad bidia/og huad vier bidium/pat munum vier odlaſt. Puiat pa hindrar oss ecki su hin vonda samuiſka i Bæninne/ Puiat vier hofum Gudz ord/og haufum fyrer Christum ritt orugligt trunadar trauſt til Gudz.

Petta held eg at Þ sie meining hins heilaga Johañis, Og samhliodar petta miog vel peim epterfylgiande ordum/ Vier geymum(seiger hñ) hans Bodord/og giorum huad fyrer hñ pægeligt er. Enn huert er hans Bodord? Ad trua a Nafn Gudz Sonar/og elſkaſt iñbyrdis. Huer hann geymer petta Bodord/hann bliſsur i honum/og hann hefur pann helga Anda. Puiad þo ad sa Kiærleike sie ei allgiordur/ pa er þo Truenn par med/fyrer hueria vier hofum fyrergiefning Syndanna.

IIII.

Trued ecki huerium sem einum Anda etc.

Þeir enu heilogu Postular hafa sied huerſu griñliga Diofullinn hñ hatar pann rietta lærdom/og hefur oll sijn rad i frame/huernen hañ kunne pann rietta lærdom nidur ad pryckia. Par fyrer framsetia peir ei at eins lærdominn so nakuæmlega/so sem S. Johannis hñ giorer i nidurlage hins pridia Capitula/helldur minna peir iafnlega a pad/ad vier ſkulum reyna Andana/huert ad peir eru af Gude/og at vier ſkulum vakta oss vel fyrer fals Kieñefedrum. Og giefr hiñ heilage Johannis hier eirn merkilegann Lærdom/af hueriū Menn ſkulu peckia pa fals Kienne fedur. Nuer Ande/seiger hñ/sem ecki vidurkienner/Þ Jesus Christus sie ei i Holldid komenn/ hann er ecki af Gude. Enn pessa malyſku hefr S. Johañis par fyrer viliad hafa (CHRISTVR ER I HOLLDID KOMENN) ad hñ vill par med giefa til kyñingar/at adur enn hann kom i Holldganina/ pa hafi hann verid ein ønnur og eilijf Vnderſtada/ suo sem Christur seiger Johañ. 8. Adur enn Abraham var em eg. Petta afneitade Cerinthus/og adrer fleire villu menñ/peir sem hielldu Christum ad vera einn sliettan Mañ

I annare grein hefur hñ petta maltæke par fyrer/ ad Menñ ſkule sia huar fyrer og vnder hueria grein/ CHRistur eilijfur Gudz Son/ hefur

Holld

Nolld a sig teked/sem er til þess ad helga allt Nelld/ sem ad j Syndine er og Daudanū/ og med øllu er ohreint og Saurugt/ og ad leysa þad fra Syndinne og Daudanum. Þessa hofudgrein af seiger Þauenn og aller adrer Villuandar/ þeir sem trua ad þeir verde Neilager z Soluholpner fyrer þeirra eigunlig verk og forþienustu godra verka. So ad þesse Lærdomur hañ er miog agiætliga med fam ordum hier saman bundiñ. Nuer ed hñ kieñer so/ad Jesus Christus fæddur af Gude fyrer eiliſo/hann sie Madur ordiñ/til þess ad giora bot og bitalng med sijnum Dauda fyrer allra Maña Synder/z at vier sīñ so truum halldā oss hreinñ hier eptet/ og fordast Syndernar/so hiñ same predekar rietteliga/ og hñ hefur einn riettann Anda. Þuiad ad lifa j Syndunum/þad er so mikid/so sem at Christur være ei komiñ i Nelldid/til at frelsa oss fra Syndunum.

Sona kom þier erud af Gude ec c.

Epter þad hiñ heilage Johannes hefur aminnt / þa hinu Kristnu/ ad blasa vid þann rietta og sanna Lærdom/Þa sier hann vel/ huersu ad Neimurinn mun ofsækia þa/og ad þeir mune verda þess vegna margt at lida. Þar fyrer huggar hann nu hier þa fatæku Kristnu sem pijnder og plagader verda/ad þerr skule vera med godu giede/og hughrausier//og hneyxla sig ecke a þui/þo ad Neimurin vilie ecki heyra Guds Ords uie liōda þad. Latid ydur/seiger hñ/þar med nægia/ad þier vitid/ad med þui þier hafed Gudz ord og heyrid þat giarna/þa erud þier af Gudi/Eñ þo sem þad ei heyra/þeir eru ecki af Gude/helldur af Diofinum.

þier astsamlegir elskum oss innbyrdis ec c.

Nier kiemur S. Johañis aptur til hiñar fyrre amiñingar vm Kiærleikann/ og prijsar hañ miog mikelega. Kiærleikurinn/ seiger hann/ er af Gude/þuiad hann er ei alleinasta giof heilax Anda/Nelldur/ad Gud sialfur hñ er ecki annad enn Kiærleike/so sem hier seinna verdur sagt/miz þui ad hann hefur otgiefed sinn eingietinn Son fyrer oss. Og huer hann hefur Kiærleikann/ sa pecker Gud/þad er/Nann kann ad vita huilikt Hiartans þel Gud hñ hefur/ad ei mun hañ reidast oss/nie straffa vorar Synder/ei hendla grimliga vid oss helldur fyrergiefa oss Synderner my kunsamliga/ z veita z gi.fa oss alla hlute. Þuiat þetta er art og edle Kiærleikans/ huad vier kunnum ecki fyrr ad vita/ nema þui ad eins ad Kiærleikeñ sie medur oss stadfñ.

Nagleid hier þa merkelegu grein. J þui audbiriisi Kiærleike Guds vier

vidur oss/ þat Gud sende sinn eingietinn Son j heiminn/ad vier skylldum fyrer hñ lifa. Þar jñe er Kiærleikurin. Eij þat vier elskum Gud/helldur þad hñ elskade oss/og sende sinn Son til forlykunar fyrer vorar Synder. Þetta kallast ad vtmala Gud sud/ ad vier hliotum ad seigia/ad Gud sie eckert añad en klar Kiærleikr og Nad. Nu fyrst at Gud hefr so mikeliga elskad oss/huad hæfer oss þa at giora? Skulñ virr þa ei elska huer añan jñbyrdis? Þuiad añars kunñum vier eckr ad vita/ huert ad nockur Drope Kristeligs Kiærleika sie j oss/ vtañ vier elskunst so jñbyrdis/ so sñ Myskunsamur Fadereñ hñ hefr elskad oss auma Syndara.

Og vier sauum og vitnum/ þad Fadereñ hefur sent.

Adur fyrre hefr S. Johañis so talat/Ef ad vier elskunst jñbyrdis/ þa blifur Gud j oss/og hñs Kiærleike er fullkomlega j oss. Þetta er rietttalad/ Þuiad æn Gudz Anda hefur engiñ Madur Kiærleikañ. Eñ vppa þat/at engiñ sette rangt traust vppa sinn god verk/ þa snyr S. Johañis sñe rædu vñ/og jñelykur Kiærleikañ j Trusñe/og seiger/ Nuer ed vidurkreñer ad Jesus er Gudz Sonur/j þui blifur Gud/og hñ j Gude. Þetta heitir og er su hin rietta Postuliga art ad kienna/huer at er myklu odru viss eñ so sem Þaueñ Predikar vt af Kiærleikanñ og godum verkum.

Gud er Kiærleikiñ/og huer j Kiærleikanum bliffur.

Hier talar S. Johañs j añare meiningu vm þetta ordid/ Kiærleik/ helldur eñ adur hefur hañ giort/ Þuiad hñ talar hier eckr vm þañ Kiærleika/ med huerium ad vier Meñerner elskum huer añañ/ med huerium Gud hñ elskar oss. Þar fyrer/ þar hñ seiger/ Nuer hñ blifur i Kiærleikanum/ sa blifur j Gude/ Þad er so mikid sagt/ Nuer hñ helldur stadfastliga j sinu Hiarta/ og stodugliga truer/ ad Gud elske oss fyrer sijns Sonar Christi saker/ hñ blifur i Gude.

J þui er Kiærleikurenn fullkomligur hia oss et c.

Og þesse Kiærleikur med hueriñ vier elskunst af Gude/ hñ giorer oss alla hugdiarfa og glada/ so ad vier erum ohrædder fyrer Domsins deigi. Þuiad huer vill hræddast og ottast þñ/ hia huerium hñ vert ad er eitt breñ anda Kiærleiks fullt hiarta? Þuiad liska so sem hñ er (seiger hñ) so eru z eñeñ vr j Heimenum/ þ er/ Vier vitñ ad Gud elskar oss vegna Christi/ þar fyrer elskum vier hann og eñeñ/ og væntum oss alls godz af honum/ Þetta er sa fullkomlige Kiærleikiñ/ huer ed alla hræddu j burt dræfur. J

Þessare meiningu framsetr S. Páll optliga þetta ord/ Kiærleike/ Rom. 5. Guðz kiærleike er vthelltur yfer vor Hiortu/ Það er/ vor Hiertu þau eru full vfs vppa þat/ at Gud hefur oss kiæra. Item i odrum stad/ Med vors husa Lausnara Jesu Christi/ og Guðz kiærleike sie med ydr/ Nu mer er Kiærleike est og elsku Guðz sem hñ hefur til vor. Og þetta er sa fullkomlige Kiærleikeñ z elskañ/ i hia Lucrum vor Kiærleike hier a Jordu/ bæde vid Gud og menn/ er ofullkomlegur.

Latum oss elska hañ/ þui hann hefur elskat oss fyrre.

Þetta er Summa z meirgr malsins/ Ef vilitu elska Gud/ þa elska þin Naunga/ Elska so sem Christr i Guðspiallinu sugrar þm skriptlærda/ ad þad fyrsta og stærsta Bodord sie þetta/ ad elska Gud af ollu hiarta. Það annad sie þessu likt/ ad elska Naungañ so sem sialfañ sig.

V.

Þar af þekkium vier/ at vier elskum Guðz Börn.

Hier atte ad vera vpphaf hins fimta Capitula/ þuiad hier tekr S. Johañes til at enda sin lærdom vm Truna/ og so þa annad ing til Kiærleikans. Þar af (segir hñ) vitum vier ad vier elskum Guðz Born/ ef ad vier elskum Gud / og vardueitum hans Bodrod/ Þat er ad stilia/ þar er Kristuleg kiærleike/ huar ed menn halda og vardueita Guðz Bodord. Nu hefur hañ adur fyrr i þridia Capitula sialfs sins ord vilagt/ huad hñ kallar Guðz Bodord/ einkum sem er Trua a Jesu Christi Nafn/ og þui næst at elska oss jnbyrdis. So sem vilde S. Johañes so hafa talad/ Menn nimme sina og so einen Kiærleika a mz al villumaña/ og þeirra sem ecki ero Kristner/ En þetta er ei sa Kiærleike vm huern eg tala/ huer ed kiemur af Gude og hñ er þægelegur. Þuiat vor Kiærleike hñ er einkum grundualladur vppa Guðz ord/ z vppa Guðz fyrerheit vt af Jesu Christo og vppa rietta tru. Slyk Guðz Bodord (segir S. Jo[illegible]kis) framueigis/ er ei þung. Þuiad þo ad Diofullin og Heimurin stunde epter ad hamla oss fra þeirre meitu Guðz hlydne/ þa gieta þeir þo þad ecki giert/ Þuiad Truin a Jesum Christum hun yfrwinnur og sigrar þad allt samañ og færer med sier fullkomlega fyrergifning Syndanna. Slyk Tru og trunadar traust er vor siguruinning/ mz huerre vier sigrum og yfrwinnum Diefulen/ Daudañ og Syndina.

Þesse er sa sem kiemur med Vatne og Blode etc.

Adur

Adur en pad S. Johannis giorer enda a sinne rædu/ pa vækur hann enn eitt sinn aptur til pess Lærdoms um Truna/huad hun er/og j huerju hun sie folgin/Uppa pad ad hann kenne oss hana fullkomlega at pekkia. Og er petta Summa j stuttu male. Christur er komen med Blode/pad er/Hann er Dæin a Krossenum fyrer vorar Synder/z hefur med sinu Blode fullnad ar bot giort fyrer pær. Par nast er Christur komen med Vatnne/pat er ad skilia/hann hefur innsett pa heilogu Skyrn/fyrer huerja vier edlumst z eignande verdum ad hans Dauda og forpiennustu/so ad vier tokum pad til vor og huggum oss par vid. J pridia mata er hann kominn med Heilogum Anda/pad er/Hann gefur z heilagann Anda/so ad vier kunnum ad hugga oss vid hans Pinu/og vora Skyrn/j giegn Synduine. Daudanum z Diofl unum. Auk alls pessa sem vier hefum af Christo pa er vitnisburdur Gudz Fedurs/sem hann hefur vottat af Himnum ofan/At huer hann truer a Sudz Son/sa skule hafa eilifa lyf/lyka eins sem pa Euangelij Predikum jafnt adann minnir oss um Truna/og huggar oss/ad petta sie sa einka Vegurenn/ til Syndanna fyrergiefningar/ og til pess eilifa lyfsins/ ad trua a Jesum Christum.

Putad petta er sa trausteikne sem vier hofum til hans.

Af pat hofum vier(seiger S. Johannes framueigis) petta traust a Gude/ad huad vier bidium epter hans vilia/pa bæuheyrer hann oss/ Putad huar sem Trueen er/par epterfylger Bæneen/z vier væntum oss alls godz af Gude fyrer Jesum Christum.

Ef einhuer sier sinn Brodur syndgast ect c.

Adur fyrr j pridia Capitula/aminne hann heilage Johannes oss/ ad vier skylldum vakta oss fyrer Synduaum/z sagde/ Ad huer hann være fæddur af Gude sa syndgast ei/Par hann hafde po adur sagt j fyrsta Capitula/ Vier erum aller Synduger/ og huer hann segist ecki hafa Synd/sa sviks sig sialfann. Pessar mallsgreinar eru ad sia so sem være pær huer annare a moti. En S. Johannis/hann vileggur hier sinn ord/ad hann tale nu med sier ligum hætte um Syndina/sem er/ad peir eru Kristnu sieu og so Syndar ar/og m sgiore vid Gud/En peir blifa ecki j Syndeene/heldur lata peir af peene/og betra sig/og bidia um fyrergiefning/Pitta kallast recti Synd til Dauda.

En peir eru ogudligu/peir lata jafnann Predika fyrer sier/peir verda straffader vegna sinna Synda / peir kyra Eidz hetanir z c./ Um peir

skeyta ecki þar vm/heldur fara þeir jafnliga afram j sijnum Syndum/ og eru þar med ohrædder og áthuggalauser/ Jm ad vijsu/ þeir lasta z of sækia Guds ord og saðleikað/ vijs vitande. Þetta er/ seiger S. Johañes/ ein Synd til Dauda/ þar vill Dauðin vissulega epterkoma/ ef ad þeir jd east ecki/ og lata ecki af.

Þar fyre talar S Johannis ecki vm þa sem ouitande ofsækia Saðleikað/ fyrer þeim eiga Menn ad bidia/ ad Gud vilie vmsnua þm ꝛc. Eð fyrer þeim Syndorum sem vijs vitande ofsækia Saðleikað/ fyrer þeim skullu menn ei bidia/ þuiad þar med styrkiast þeir j sinne illsku. So sem ad er/ Fyrer Þauanum og hðs Seliskap skulu menn ecki bidia Gud/ ad þeim vel gange. Þuiad þeir verda þar of þess grunnare vid Guds ord og Kriste lega kirkiu/ so sem lios eru dæme til ad skied hefur a vorum Dogum Eð merk hier þa malsgrein/ huersu ad bæn og fyrirbon fyrer Fatækum synd ugum/ hun skiedur ecki forgiefins. Itm. þad/ ad S. Johañis hð nefner Herrað Jesum Christum saðað Gud.

Sumaria Yfer II. Pistil S. Johañis

EIn amining er þesse Pistill/ eins alika sem hinn fyrre/ Ad vier skulum ganga epter Gudz Bodorum/ Þad er/ halda oss fastliga vid Truna og Orded/ og ad hafa Kærleikað jnbyrdis. A likre aminingu/ seigr hð/ liggur stor magt a vegna þrra villu Perdikara. Eð hð minner oss a/ ad fordast Syndina/ med agiætre malsgrein og seiger/ staed ydur fyrer ad þier glatid ecki þui huad þier hafid verkad/ heldur so/ ad þier medtakid full verdlaun/ huer hð skrikar z blifr ecki j lærdominum Christi/ sa hefur enguað Gud.

Ad sidustu varar hað vid þeim fals Predikurum/ og fyrirbydur at nockur skule heilsa þeim/ Þat er/ ad Menn skule eckert vinattubragd vid þa hafa/ heldur fordast þa/ lika so sem þa ed oss ecki tilheyra/ z vainer eru Herrans Christi. Þuiad huar ed truligar aminingar og kenningar vilia ecki hialpa/ so sem vier stað a þeim Endurskiurð og Sacramtistil þeðað dag/ þeir sem ecki halda að vera j Drottins Kuelldmaltijd eð einfallt Braud z Vijn/ Þar skulu menn ei vidleta fromar meir/ heldr lata þa fara so sem adra villumenn/ þeir sem eckia vilia lata sier sergast. Þuiat Menn vtrietta þar eckert med/ z af vinsamligre handtiran z vm-

geingne

geingne vid þa koma þeir i þa meining/ at menn hallde med þm/ þar fyrer skulu Kristner Menn vackta sig.

Formale yfer þann III. S. Johannis Pistil.

I þessum Pistle prysar S. Johannis Gaium/ ad hann hefur audsynt sig so godmannliga vid Postulanna Læresueina/ veitt þeim Herberge/ og giort þeim allt til goda. En þui næst klagar hann yfer Diotrephes/ huer ed var soknar Prestur j þeim sama stad/ En hann hafde skickad sier illa/ og leitad sinnar lofgyrdar/ og orettelega j bann sett þa enu Rettkristnu. Þessa hormung hafa þeir godu Postular erdid ad sia og lyda / af þeim sem þeir sialfer sett hofdu til Predikunar Embættis. I nidurlaginu aminner hann ad lifa Gudrækeliga/ og varar þa vid Duinunum.

Sumaria yfer Pistilinn til Ebreos.

Formale.

Þesse Pistill sem skrifadur er til Ebreos edur Gydinga/ hann hefr sierdeilis þenann Lærdom j þe ad hallda/ ad Gydingarner skule medtaka Euangelium/ og vidurkiena og medtaka Jesum fyrer þann sanna Messiam/ huer ad sannlega er so rietter Byskup/ huer ed þat rietta og sanna Offr fornfært hefur fyrer Syndernar/ sem er hans eigin Lyk aum a Krossinum fornfærdur/ og ad hann hafi so vppfyllt alla hlute/ huad hellst j þui gamla Testamentinu fyrer myndad var fyrer Kienemannskap inn Arons/ r Mustered og allar þær fornfæringar. Þar fyrer aminner hann Gydingana/ ad lata allt þetta fara / og giefa sig til Christum allena og til hans Ords r med rettre tru/ Lyka eins so sem ad aller heilager fyrr og sijd/ þeir hafa truad a þetta Blezada Sædid/ r er fyrer þa tru hialpliger ordner. Epter þuilika aminning til Truarinnar og Kristkelegs lærdoms/ þa aminner hann j nidurlaginu/ gd menn skulu eitt gott r gudlegt fram ferde hafa.

I. Cap.

Af sem þessa Pistil hefur skrifad/hann tekur strax til þess efnis sín hann vill um tala/Og giorer greín^ mun a milli Lognialsins ℣ Euangelij. Lognialid/segier hann/hefr Gydinga folk medtekid af Gude a Fiallinu Sinai/En þo fyrer þioniustu Eingla gianna. En Euangelium hefur Jesus Christus Gudz Sonur sialfur hingat haft i Heimin. ℣ opinberad/huer ad er Erfinge allra hluta/fyrer huerm Heimurinn er giordur/huer ad er liome Guds Dyrdar/og eiginleg Mynd hans Veru/sa ed allum hlutum uppehelldur/℣ ber þa fyrer kraft sins Ords/huer ed oss hefur fyrer sialfan sig hreinsad af vorum Syndum/og situr til hægre Handar Guds ℣ c.

Þetta eru hatidler ℣ vissuleger vitnisburder/ad Jesus Christus fædst af Maria Meyiu/hann sie sannur eilifur Gudz Sonur/so sem ad hann og fra upphafi framsetz merkilega vitnisburde af hinu gamla Testamentinu.

Af þeim odrum Psalme eru þesse ord auglios/þar Gud hann segir/Þu ert min Sonur/I dag hefe eg alid þig ℣ c. Þetta ordid I DAG/med þui ad Gud talar þad/þa merkir þad einn eilifann Dag/huer ed eckert vpphaf hefur/huer at eilifur er lika so sem Gud hann er eilifur/℣ hefur ei vpphaf/so er og hans Sonur eilifur/og hefur eckert vpphaf/Annars kynne hann ecki ad vera eigin Mynd hans Guddomligrar Veru og vndirstodu. So eru ℣ þau ordin lioslig sem standa i 89. Psalme Dauid/þad er Christur huer Dauid var fyrerheitin/hann mun so nefna mig/Þu ert min Fader/vinn Gud og min Herra sem mier hialpar. Og eg vil giora hann af frumgietnum Syne. Vr þeim 97. Psalme insetr Poustin þesse ord/Til bidied hann aller Guder ℣ Englar. Nu segir Ritningin lioslega/Þu skalt tilbidia Gud þinn Drottin/og hann einum þiona. Fyrst ad Christr skal nu tilbedin verda/sua sem þesse psalmur vottar/þa epterfylger vissulega ad hann er sannur Gud.

En þesse Ord setur Postulin ei forgiefins œdur fram/þa Gud innleider þann frumgietna i Heimen/segier hann/og aller Englar skulu hann tilbidia. Hier med vill hann audsa/ad þesse psalmur tale vm Christin/huer ad Madur er ordinn/og sina Rikis stiorn vpphyred hefur i Heimunum fyrer Euangelium/so sem sa hinn same psalmur segier/Drottin er Kongur fyrer þad sama gledieste Jordin/og fagne Eyiarnar so margar sem þar eru.

Psalm. 45. standa þesse ord. Gud þitt stæle er œ og ad eilifu. Þad er ein Kroptugur vitnisburdur/ad Christur hann sie sannur Gud/þui ad fyrer

vm

vtan Gud er þar einginn hlutur eilijfur/ suo sem 107. Psalme sendur/ þijn ar þriota alldri.

Sa heyleygasti vitnisburdr er vt af þm 110. Psalme/ þar Gud segier/ Set þig til minar hægre handar z c. Nuern vitnisburd Nerran Christur sialfur framsetur i giegn Gydingum Matthei 22. Þviad til Gudz hægre handar ad sitia/ þad kallast ad hafa eins valld og sialfur Gud/ þat er/ ad stiorna og styra yfer ollu hlutu. Somuleidis segier hann/ Gud hefur ecke so talad til nockurs af Englunum / þr sem ad eru þienarar og þienar/ vt sender til þienustu vegna þeirra sem erfa skulu eilifa Saluhialp.

So er nu þetta Summa og innehalld þessa Capitulans/ Jesus Christr hann er yfer ollum Englum. Og nu med þui ad Euangelium þad er fyrer Jesum Christum opinberad/ þar fyrer ætte huer Madur þa predikun ad meytaka med retttre trv.

II.

Þar fyrer byrtar oss ec c.

Þetta samhliodar þetta vid þad sem fyrr er sagt. Ef ad Gudz Sonr hann er ædre en allir Englar/ og Gud hann hefur so fastliga stadfylgt Logmalinu/ hvert ed giefid var fyrer Englana/ suo ad alla tijma kem þar hardlegt z visselegt straff og refsing yfer serhueria Synd. Hvad myklu framar munu Gud þa straffa þetta/ ef ad Menn vilia ecki meytaka Euangelium/ hvert ad ecki er vtgiefid fyrer nockrum Engil/ lyka so sem Logmalid/ heldur er þad opinberad og i Heimrit komid fyrer Gudz Son sialfann/ og med Dyrdligum dasemdar verkum stadfest.

Þad þettar enn nockur j einhuerium stad suo segir sande ec c.

Nier ætte ad taka til sa annar Capitule med riettu. Þviat so sem hann hefur hingat til giort Christum Dyrdlegann og mikinn/ So segier hann nu/ ad þesse hinn same Christur sie storliga nidur lackadur og audmyktur/ og myklu minne hattar ordinn heldur en Englarner eru/ so sem Dauid hefur i hinum 8. Psalme þar vm fyrer spad. Enn þar fyrer/ segier hann/ skulum vier eigi fyrerlijta me fersma Christum/ þviad hann hefur vorra vegna sig so lutelockad og fyrer oss Daudann smackad.

Slijk Predikun z aminning var hardla miog naudsynlig fyrer Gydingana

ingana/þuiad þeir hneyxludu sig storliga a þui Fatækliga z auma yfer itte vors liufa Lausnara Jesú Christi hier i Heime/ og villdu þar fyrer ei medtaka hann fyrer þann rietta forrrheitna Messiam þuiad þeir hofdu alla tijma/ suo sem þeir hafa enn nu a þessum Deige/ þa meiming/ um Messiam/ad hann munde vera Dyrdlegur og volldugur i Heimenum/ huer ad ei munde þijnu nie Dauda lijda/heldur rijkia/ z med valldc vnder sig briota alla sijna Ouine. Enn i þennann mata/seiger pistillin/hefur Gud ecki latid predika i sinu Ordi vt af Messia/ so sem Gydingarner hielldu/ heldur þad ad hann sie Fatæknr og aumur/og Niote margt ad lijda/ og hm sijder ad Deyia smanarlegum Dauda. Þar fyrer skulu Gydingar ei forsma hann vegna sijkrar þijnu og sijks Dauda.

Þuiad þad sæmde þeim huers vegna aller eru.

Hier framsetur hann sok og efne/ Nuar fyrer Christur sie so ijelæck-ur Madur ordin/ z a Krossinum Dain. Ritningin/ seiger hann/kallar hann vorn Broder. Item hun kallar oss Christi Børn Esa. 8. Þar fyre matte hann ecke vera Eingill/ heldur hlaut hann ad verda Madur/og fyrer sinn Dauda Diofulin fuipta sinne magt/huer Diofull Daudans vallo hafde. I annare grein þar fyrer/ad hann yrde Myskunsamur/ Þuiat i þui sem hann var freistadur og leid/ þa kann hann ad hialpa þeim i þui sem þeir freistader verda. Þad er/ Med þui hann hefur sialfur Daudann reynt/ þa veit hann hvad stor hørmung og sær Neyd ad Daudinn er/ og Myskunar sig yfer oss/ z Nialpar oss vr sijkre angist z Neyd til lijfsins.

III.

Huar af þier hetlager Brædur et c.

Hier tuttekur hann aptur sina aminning/ Med þui Christur ei lijfur Gudz Eonur er Madur ordinn/og Dæsi vorra regna/ so ad vier fyrrr hans forn yrdum Saluhialpliger/ Þar fyrer skulu vier ei forsma hans Ord/heldur giarnsamliga hlyda þui/ suo sem sa hinn 95. psalmur aminner oss. Vier skulu og setta oss fyrer sioner eyterdæme Israels Folks/ i hueriu vier staum/ huer su ad þeir sem ei villdu heyra Moysi/ þeir vrdu reffser/og vrdu ad hryria nidur og Deyia i Eydemørku. Nu er Christur myeklu ædre og Dyrdlegre enn Moyses/ Huiad hann er sialfur Herrann yfer sinu Huse/ Þad er/ yfer sinne Kristi legre Kirkiu/ Enn Moyses/ hann e. ecki eitann einn þiennare i Husinu. Þar

fyre

fyrer mun og mykla þyngre refsing koma yfer þa/sem hans Ord forsma og forackta. Ef̃ þessa foracktan kallar hann ad ganga fra lifanda Gude/ Og hotar þui/At huer hann blasfur j þessare Synd/hann mun vm sijder forhertur verda/so sem vier siaum dæme a sialfum Sydingunum/huerier ed venza forsocktunar Gudz ordz forherter og forblindader ero ordner.

IIII.

CApitule þesse hlyder og eiñin vppa greinda amiñing. Þutat liska so sem hann talade margt vm þ ordeð(j Dag) j þeim fyrer faranda Capitula/og giorde þar af amiñing/ad menn skylldu medtaka Gudz ord med Truñe/nær sem hellst þat verdur kient/ So vtleggur hann nu hier þetta litla ordid(hugsio) Þeir sem j Eydemorkiñe voru vantruader(seiger hann)er ecki komner til Gudz husaldar/helldr vrdu þeir nidurslegner i Eydemorkiñe/vegna sinar ohlydne og Synda. Þar fyrer/seiger hann/Vacktid ydur fyrer þeirre vantru/Þutad þar vill eins hrædelig z grimmilig refing epter koma. Nu setr Spamadurin̄ fram̄ j þessu Psalme eiñ annann/Dag/ og hotar hardlega/ad ef vier forherdum vor Hiartu/þa munum vier ecki koma til Gudz husaldar/þad er/til þess eilijfa Lijfsins.

So latum oss nu kapp a leggia sig̃ ad koma til et c.

Hier endar hann nu sina amiñing med þungum ordum. Þetta ordit sem Gudz Sonur hefur oss bodid þad lydur ecki ad þad sie forsmad/seiger hann. Sie sa nockur sem þad vill ecki medtaka med Truñe/z verda sig þar mz j giegn Syndinne/Daudanum z Diefliniñ/sa hann same sundurskier sig a þui/eins so sem a sueggiudu stærpu Sueroe. Mergr z meining þessara orda er eins og Christur seiger Johañis 12. Eg er ecki komin̄ til ad dæma Heimin̄/helldur ad eg giøre hann Saluholpin̄. Huer hann feracktar mig/ og medtekur ecki mijn Ord/sa hann same hefur þann sem hann Dæmer/þat Ord sem eg hefi talad/þad mun dæma hann a Doms deige z c. Enn hullykur Domr þad mun verda/þad otskyrer þesse Pistill/Ad hann mun sundrsnida Niartan/Mergim og Beinin̄/og alla hlute opinbera.

V.

Med þui vier hofum mattugan̄ Byskup et c.

Sv amiñing sem stöd i nidurlage hins fiorda Capitula er næsta miog aluarleg og pungleg/ Par fyrer sier hñ fyrer fram/ad soddan huxaner þær meige koma j Kristins Mans hiarta/ Skule so þungr Gudz Domr koma yfer þa vantruudu/ og vier hlutū aller ad vidurkieña/ ad enginn af oss er fullkomlega truadur / nie gioret alla tíma riett huernen faum vier þa stadist/ þegar Gudz ord þad opinberar alla hluter Til slíkra hugreininga suarar hñ j þessum Capitula/ og setur hier fram miog agiætlega huggan/ og lærer vt af Embætte og kiennemans skap vors liufa Lausnara Jesu Christi/ og seiger / Verum ecki hugsiuker þar vm/ holldum fast a vidurkieñinguñe/ Þad er/ Ofiæktū ecki Euangelium/ stondum ecki a mote þui/ helldur medkiennum þad / og truum þar vppa af hiarta/ Þuiat æn Syndar giefur enginn Madur ver id i þessu lífi. Eñ þar i mot er þetta vor huggū/ Vier hofū eñ Byskup sa sem j allan mata er reyndur/ og þar fyrer kañ hñ vel ad sia annvr at vorum veykleika/ og hñ vill þat giora. Af þui skal enginn Madur vegna þessa veykleika nidur falla lata sijna Tru og traust til hñs/ helldur med Tru og trauste framganga fyrer peñann Nadarstol/ suo ad vier ædlumst Myskun/ og finnum Nad/ þegar oss aliggur/ þad er þegar Domurin til tekr fyrer Gudz ord. Og pañen tekur hñ sier til fne/ at tala vm Embætte og verk vors liufa Lausnara Jesu Christi/ ad sa gamle kieñemans skapr hafi eigi verid nema einn skugge/ til þessa rietta Kieñemans skapar/ sem Christur hefur hast og vtriett.

Þuiad huer Byskup af mōnum kiörin ec c.

Med þui hañ hefur til lagt vorum Herra Jesu Christo Nafn hins hædsta Kieñemañz/ þa kieñer hñ nu j fyrstu/ huert ad sie eiginlegt Embætte þess ædsta Kieñemans. Þui næst / Ad slíkt Embætte er honum af Gude vppa lagt og bifalat/ eñ ei af Maña vtualningu. J þridia mata ad Jesus Christus hñ sie sa sañe hædste Kieñemadur/ og seiger fra huad hñ hefur vtriett med sijnum Kieñemans skap.

Embætte ædsta Kieñemans er þetta/ ad offra gafum og Fornū fyrer Syndernar. Eñ af þui ad ædste Kieñemadur/ er sialfur madr/ eins veykr sem adrer/ Þar fyrer er hñ ecki so hardur og strangur vid þa enu syndugu/ þuiat hñ er sialfur eñ Syndare/ og þegar hñ offrar fyre sedrū/ þa offrar hñ fyre sialfum sier. Nu er Christur eñ Kieñemadr/ so sem fr. 110. Psalm. vottar/ og Gud hñs Fader sialfur hefur hñ til ens Kiennemans skickad/

þar

Þar fyrer vill hñ taka þa hinu Syndugu til sijn. Og þo hñ hafi ongua Synd giort / Þa hefur hann þo bord straff og refsing Syndaña/ Þar fyrer sier hñ aumur a oss/ og vill giarnan hialpa oss. Eñ sitt Kieñemans Embætte hefur hañ vtriett a Krossins galga edur Alltare / þar ed hann fornfærde sig sialfan med ofslogu kalle og Bæn/ z andvarpan til Gudz. Eñ huad er komed epter soddañ Fornfæring? Nuad hefur hñ hier med vt riett? Oss/ seiger hñ/ vier sem hlydum honum/ er hñ ordñ tilefne til eilijfs lijfs. Þad er/ Nñs oss hefur ollum oss vtuegat fyrergiefning Syndaña z þad eilyfa lijfid.

Þar vt af höfdum vier margt ad seigia etc.

Nier auñstar hñ Sydningana vegna þeirra skilnings leysis z vautru ar/ ad þeir vissu ecki eñ nu huad þeirra Kieñemans skapz hafde at þyda/ a huerium þeir hielldu þo suo miog fastliga og forsmadu Euangelium þar fyrer.

VI.

Fyrer þui villum vier þann Lærdom etc.

Epter þad hann hefur nu amint þa/ ad medtaka þad Heilaga Euangelium/ z ad trua/ þa fer hañ nu til og vill giarnsamlega vnderuijsa Sydningum/ ad sa Leuitaña Kieñemane skapur hafi ordid enda taka/ þuiad þad sie ecki sa riette z fullkomlige Kieñe mans skapurin/ og þar fyrer þa hliote hñ at vyrta fyrer þeim saña og ei lijfa Kieñemañe Jesu Christo. Eñ adz eñ þat hñ vppbyrtar þeñañ Lær dom/ þa amñer hañ þa eñ nu miog snarpliga/ ad þeir Sydningar skule vackta sig/ Ad med þui þeir hafa nu heyrt Euangelium vt af Jesu Chri sto/ ad þeir falle ecki fra þui aptur/ Þuiad ef þ skiedur/ þa er þad merke til/ ad Ordid hefur onguañ auoxt fært hia þeim/ og þar fyrer mun Gud þa hrædeliga straffa.

Eins og þegar epter Doggina/ sa sem optsinnis kiemur/ z j sialfre sier er froifsom/ ef ad Jordin er þa samt oduganleg/ og auaxtar laus/ þa er þar boluan nalæg/ af þui hun sær ecki nema þyrsla z þyrna zc. Petta er sañur og eiginnlignr skilningur þessarar Malsgreinar/ Þuiad þessa grein skulñ vier ecki j þa meining vtleggia/ So sem ad vilie Gud ei taka aptur til Nadar þa enu syndugu sem fallner eru / Þui þad er med ollu i mote Euangelio/ Heldur er þetta meinningin/ þeir sem langa tijma heyra

Euangelium / z forbetra sig ecki par af/og ei medtaka pat/helldur æda a mote pui meir og meir / peir enu semu munu ei vmflyia Gudz hefndar straff og Reide.

Puiad liska sem Gud syrerhiet Abraham et c.

Nu setur hier fram Abraham til ens epterdæmis/huer ed fyrer Tru z poliñmæde odlast hefr fyrerheitid. Viliande par med aminña Gydinga Ad ef peir vilia fyrerheitid odlast/pa hlyota peir z so eiñen ad trua Ord inu/og vera poliñmoder. Eñ poliñmædiñ hun vex af Vonñe/huer ad er Ackierid sem vid helldr vorum Salum/ lika so sem Skipe a okyrrū Sio. Pesse von(seiger hñ)hun mun ecki vera til onytes/helldr jñpreynger hun sier til Gudz j Nimeniñ/par ed fyrirreñareñ Christr er jñgeingin/fyrer oss/ pad er/oss til goda/ so ad vier komum a epter/huer ad er sa sanne og eilyfe Kieñemadur/ epter skickan Melchicedech.

Pesse hin seinasta malsgrein er su rietta Propositio / og sierlegasta grein til huerrar allar epterfylgiande Lærdomur hinngur. Puiat petta hid sama tekur Postulinn sier fyrer hendur ad kunngiora/ at Jesus Christus sie alleina sa riette og sanne og ædste Kiennemadur/ Og sa Leuitaña Kieñemans skapur hñ sie ecki vtañ eiñ skugge/og so sem nockur fyrirmynd hñs eilyfa Kieñemans skapar/og par fyrer hafi peirra kieñemans skapr nu eiñ enda. Eñ huer peñan ædsta Kieñemañ Christum hafa vill/suo at hñ verde sattur vid Gud/og odlast fyrirgiefning Syndaña/ Sa hñ same skal medtoka Christum/og lata Moysen fara sīn veg/med ollum sijnum Kieñemans skap/ huer kieñemañs skapur eckirt stodar til Syndaña fyrirgefningar/ og ecki var nema so sem merking z fyrer myndañ pessa eilyfa ædsta Kieñemans Jesu Christi vors Lausnara.

VII.

Eñ pesse Melchicedech et c.

Hier tekur hann sier fyrer hendur ad tala vm pad sem stendur j Psalm. 110. ad Christur nefniſt par eirn Kieñemadur epter skickan Melchicedech/og kunngiarar med skriftinne/ad vm peñan Melchicedech er ecki vtan eitt sinn talad j Ritninguñe / og po so/od huerke er gieted hafe Fedur nie Modur/nie nockra hñs eptirkomenda. Allr.nasta seiger Ritningin af hñ/ad hñ hafe verid Kieñemadur

hins

hins allra hæsta / og hafi Blezad Abraham huer ed ædur hafde Blez-
unna.

Petta allt vtleggur hñ mieg Meistarliga vpp a Herrañ Christum. Melchicedech kallaſt rietlætis Kongur/ huert Nafn ad Herranũ Christo heyrer og hæfer med rietru/ so sem Zacharias kallar hañ rietlatann Kong/huer ed oss auma og synduga rietlata giorer fyrer sijna Pijnu og sñ verduglejka.

Eñ pad Melchicedech er Kongur Salem/ pad samhliedar og eiñem mieg vel/ Putat Salem kallaſt fridur. So tala peir Micheas/ Esaias z Zacharias vm Christum/ Hañ mun kieña Frid a medal heidiña Pioda/ Pad er/ Soddañ Lærdom mun hann flytta j peñañ Heim/ad meñ munu odlaſt par af Fridsem og rolig Niotta/og vera ecki hrædder fyrer Gudz Dome vegna sijña Synda / Puiad peir hafa Syndanna fyrergiefning fyrer Christum. Enn pad ad ecki er gieted huer ad verid hafi Fader eda Moder Melchicedech/ og huersu leinge hañs Kieñemansskapur hefur varad/ Pad merker petta sem Ritningin seiger/ Ad Christur skule hafa einn eilijfann Kieñemansskap/ Par fyrer talar hun eckirt vm endañ a Melchicedechs Kieñemansskap.

Eñ giætid ad huersu mikill ad hñer et c.

Hier vppbyriar hñ malefnid sialft/og biunſar/ad pesser bader Melchicedech og Christur sie ædre z betre Kieñemeñ/eñ peir hiner adrer Løg malsins Kieñemeñ. Su hin fyrsta biunſing er pesse/ Abraham sa ed adur hafde fyrerheitid feingid/hñ giefur tijunder Melchicedech og Melchicedech Blezar hñ. Vt af pessu er augliost ad merkia / ad Melchicedech er ædre og metre eñ Abraham. Hin onnur biunſing er pesse/ Leuitaña Kieñemans skap var so hattad/ad ætijd andadiſt huer epter añañ/ og eñ tok j añars stad. Eſi vm Melchicedech stendur et skrifat/ad nockur hafi kom id j hñs stad/og etnkañliga verdur af Christo j Psalminum fyrersagt/at hñ skule vera Kiennemadur ad eilijfu. Og hier tekur hañ vpp aptur p ad næsta Argumentum ad Abraham hafi giefid Leui tijunder/ huer Leui ad merkte Moyses Kiennemans skap/ puiad Leui var af Abrahams epter komendum.

Put er ad fullkomnan være ordin fyrer Leuitiskann.

Petta er hin sierligaſta og kroptugaſta beunſing. Gud lofar og fyrer hiet sijnu Folke j 110. Psalme/ pa ed sa hñ Leuitiske Kiñemanzskapurin

var j stærstre magt og sijnum bloma/einū odrum Kieñemañe/ huer ad ei skylde Kieñemadur vera epter Arons skickan/helldur epter skickan Melchicedechs. Ef ad sa hiñ Leuitiske Kieñemans skapuriñ hefdi fullnægt/hū þorf var þa a slijku fyterheite?

Þui huar Kiennemans skapurinn vmskiptist etc.

Vt af þessu arguñto dregz hñ eitt añad sem at niog er stadfastligt. Fyrst ad nyr Kieñemans skapur skylde koma sa ed oljkur er Kieñemañs skapnū Leui/ Þa er þar af augljost/ ad þar hlytur at koma annad Logmal og añar lærdomur helldur eñ er Moyses lærdomur. Sokiñ er þesse/ þuiad Kieñemans Embætte er þad at kiefa/ Og fyrst þad ad þar kiemz eiñ nyr Kieñemadur og oljkur sinum forueorum/ þa mun hñ og so koma med eiñ nytañ Lærdom/ Annars er hñ enn Kieñemadur z þeir sem fyrer hñ voru. Eñ þad ad Christur sie eiñ añar Kieñemadur og odruvijs helldr eñ þeir sem i Logmalinu voru/ þad biujjsar hñ ei alleinasta þar med/ ad þar stendur skrifad med liosum ordum/ Nañ skal vera einn Prestur epter skickan Melchicedech/ Helldur biujjsar hñ þad og med þui/ ad Christr er fæddur vt af ætt Juda/ Nuerre ættkuijsl Kieñemans skapuriñ er ei bijfalad adur af Moyse/ helldur ætt Leui.

Og so er þat enn liosligar etc.

Nier setur hñ og so fram eitt merkiligt z omotmælanlegt arguñtum. Þesse Nyie Kieñemaduriñ Christur/ huer ad er annar Kiennemadur og odruvijs eñ so sem þeir Kieñemeñ voru j Moysis Logmale/ hñ hefur þijja bifalningz/ ad hañ skule vera Kieñemadur ad eilijfu. Þar af epterfylger lioslega ad Moysis Kiennemanskapur sie vte og hafe enda/ somuleidis z Logmalid so sem añar ofullkomneñ Lærdomur / þar ed Heilagur ande er ei med/ og j stadinn Logmalsins skule koma ein oñur z betre Predikun/ su sem fullkomlig er/ huer ed ei giore meñena ad syndabrotz mañum/ helldr giorer þa lausa z liduga fra Syndunum.

Og þat hid mykla er ecki an Eidz etc.

Þetta er hin sietta biujjing. Nefnañ Jesus Christur hñ er med einum Eide af Gude skickadur til Kieñemans/ Soddañ Eid hefur Gud ei suar j Leuitaña Kieñemañskap/ Þar fyrer er sa Kieñemañskapur ædre fyrer Gude helldur eñ þesse. Og Christur hefur eitt ædra z Dyrdligra embætte vt ad rietta/ helldur enn Moysis Kiennemenn hefdu.

Og

Og hiner ero marger sem Kiennemenn vrdu etc.

Moyses edur Løgmalsins Kiennemenn Vnduduſt og fiellu fra huer epter annann/ Enn Chriſtur hann er eiliſfur Kiennemadur / par fyrer metgum vier hafa gagn af hans Kiennemanſkap ad eilifu/ſuo ad vier verdum fyrer hann eiliſflega Saluhialpliger. Merk hier Þſſa huggunar ſamlegu malſgrein/Chriſti vor ædſte Kiennemadur hann kann eiliſfliga Saluhiolpna ad giora þa ſem fyrer hann koma til Gudz/Og hann lifer ad eilifu/og bidur fyrer peim z c. O þier aumer og blindu Sophiſtar og Papiſtar/ þier porid þo ſamt ad kalla pad fordæmelegann villedom/ ad vier allenaſta verdum riettlater fyrer Truna a Chriſtū/þar ed Ritningin ſo klarlega og lioſlega talar þar vm.

Þuiad ſliſkann ædſta Kiennemann hafdi eſſ at hafa

Moyſes Kiennemenn voru ſialfer aumer/Veyker/Syndabrotz menn/ og vrdu þar fyrer at færa forner ei allenaſta fyrer odrum mønnū/helldr fyrer ſiolfs Þra Synder. Enn Chriſtur hann er einn Heilagur Kiennemadur/Saklaus Flecklaus/fraſkilin peim enu ſyndugu/og hærre helldr eñ Himnarner/Þar fyrer þarf hann ei ad offra fyrer ſijns ſialfs eiginn Synder/Helldur hefur hann fyrer ſijns Folks Synder eitt ſinn offrad ſig ſialfann. Þeſſe allur Capitule er ein merkeleg og dyrdleg Predikun/ vt af Kennemanſkapnum Chriſti/ad hans Kienemanſkapur ber langt af peirra Moyſis Kiennemanſkap/af hueriū Gydingarner helldu þo ſuo mikid.

VIII.

Hingad til hefur hann biuſfad / ad Chriſtur ſie eirn Kiennemadur/og einn ædre Kiennemadur / helldur enn peir vt af ætt Leut voru/Nu fer hann afram betur / og ſeiger fra huad fyrer Kirkiu edur Muſtiere þſſe kiennemadurinn hafi/þar ed hann vtriett ſitt kiennemans Embætte/og huar til hans Kiennemanſkapur er oſſ nytſamlegur. Hier a Jordu ſeiger hann hefur hann ecki Muſtiere/ hier eru aller hluter oflagder og lytils verder. Enn hann ſitur til hægre Handar Gudz/z ſtiornar ſinne kirkiu/hueria Gud hefz vppbygt z reiſt/ enn einginn madur. So ſem Moyſis ſialfur ſeiger/od hañ hafi ſied eina Tiallobud vppa Fiallinu/epter huerre hañ ſkylde byggia þa Tiallobud hier a Jordu. Enn hier vm verdur ſeinna ſteina ſagt.

Enn

Enn nu hefur hann ædra embette ödlast et c.

Nier seiger hann huar til at Kiennemanz skapur vors liufa Laufnara Jesu Christi sie skickadur/ z setur fram þa agiætu malsgrein Jeremie 31. Sinn gamle kiennemanskapurinn var skickadur til þess ad Folkid skylde halda Gudz Bodord/ Enn ef þat bryter af Gudz Bodordum/ þa skylldi sa Kiennemanskapur ei Nialpa þeim/ og oll Nad skylde þa vtgiord. Nu med þui ad Gydingar hiellou ei þennann skilmala/ þa acktade Gud þa ecki leingur. Enn þesse Kiennemanskapur Christi/ hann er til þess skickadur/ ad Gu[illegible] vilie vera Myskunsamur/ fyrergiefa Syndernar og hreinsa hio[illegible] sijnum Heilaga anda/ leida þau z skiorna þeim/ sa ad þau sie glod og fagnande j Eudlegre hlydne. Þetta ma ad vijsu heita Kennemanskapur/ af huerri þeir enu Syndugu og aumu meiga gledia sig af ollu hiarta.

IX.

Þessum epterfylganda Capitula ber hann samann Kiennemanskapin Christi vid Moysis Kiennemanskap/ og biuijsar j allann mata/ lijka sin fyrr/ Ad þat sie ei vert med Moysis kiennemanzskap/ Christur sie sa hin riette Kiennemadurinn/ huer at offrad hefur og j Forn fært fyrer Syndernar/ ei kua nie Vxa blod/ heldr sialfs sijns eigid Blod.

Þa þetta var nu so tilbued et c.

Nier setur hann fram eitt falligt argumentum. Tialdbudin eda Musteri var sundur greint j tuo parta/ J þann fremra geingu daglega kienemenner og fremdu þar sitt kiennemanligt embætte/ Þetta kalladist hid HEILAGA. En sa adgr parturin kallast ALLRA HELGASTA Þangad matti einginn innganga/ vtann æðste Kiennemadurinn/ þo ecki vtann eitt sinn a ære/ til ad offra fyrer sialfs sijns Synder og Folksins. Med þessu hefur Heilagur ande auijsad/ ad sijkt offur gixte ecki neinn fullkomlegann giort j samuj kiene/ Þuiad ellegar hefde ecki sa æðste Kienemadur offrad epter Ordsins z Fornfæringar almennelegra Presta/ Ellegar þa hann hefde offrad/ þa hefde hann ei offrad opp aptur arliga/ Þar fyrer eru hucrutueggu þessar Fornfæringar ofullkomnar.

Enn Christur er komenn þad hann sie et c.

Nier vtmalar hann Kiennemanns skapin Christi/ og seiger/ ad hann sie

Kienne

Kiennemadur okomenna ꝛ eilyfra audæfa/og vtrietke sinn Kiennemanz skap j einne stærre og fullkomnadre Tiallbud/ Pad er/ei j syndsamligu og Syndum spilltu Nollde/so sem vort er. Puiad hann er einn Kiennemadr an allra Synda/ꝛ Fornfærer ei framāda Blod/helldr stalfs sins eiged Blod/ huar med hann hefur vtgiefid oss eina eilyfa Endurlausn. Merk pessa malsgrein/ Blodit Christi pat hreinsar vorar samuiskur af Daudum verkū til at piona Gude lifanda. Puiad vier fauni ei alleinasta Syndaña fyrergiefning fyrer Christum/helldur og so eiñig Heilagann anda/so at vier verdum riettlater og Saluholpner.

Og par fyrer er hñ einninn medalgonga madur.

Petta litla ord Testamētum tekur hñ hier sier fyre hendur/huert at er hñ sijdaste Mañsins vilie. Slykur vilie er maktarlaus/vtañ Madurin andist. Nu med pui ad petta er eitt nytt Testament vors Herra Jesu Christi/par fyrer hlaut hñ og ad Deyia/ꝛ fyrer sin Dauda ad styrkia ꝛ stadfesta so petta Testamentum.

X.

Puiat Logmalid hefur skugga et c.

Hier samañ jafnar hñ/so s̄ fyrr hin Moysis Fornfæringu/vid Fornfærig vors Herra Jesu Christi/ꝛ biuyssar stadfastlega vr pm̄ 40. Psalme/ad Moysis Fornfæring" sie ofullkomleg"/og Gud hafi ongua pockna a peim/Og pat biuyssar hñ par mz/ af pui ad soddañ fornfæring" vrdu Ar og Dag vpp aptr a nytt ad Fornfærast. Par fyrer seiger Christur berliga j pessum sama Psalme/at Gud hafi ei viliad piggia offraner og gafur og brenneforner og Synda offur pocknist honum ecki. Eñ pad sie honum pægeligt/ad Meñ hafi Eyrun opin og hlydinn/Pad er/ad Meñ veite Gude sijna hlydne. Petta giore eg seiger Christur/og Par fyrer kom eg/suo sem oll Ritningin vottar af mier/at eg alleina eñ eingiñ madur añar giore pin vilia. Pesse hlydnin/ seiger Postulenn/hun var fullkomliga veitt/pa ed Christur offrad hafdi sin eiginn lykama til helgunar fyrer oss. Petta Offur pad er fullkomlegt og pad varer allt til Veralldariñar enda/ suo ad sa sem vill verda Saluholpin sa skal trua ꝛ treysta vppa pssa Fornfæring/ꝛ fyrer hana vanta sier af Gude allrar Nadar og Syndaña fyrergiefningar.

Nier meiga Menn huxa vm pad hneyxlunarsamlega andstyggeliga ꝛ hrædelega Pauans Offur/sem er Messañ/hueria þr Papistar halda

 fyrer

fyrer eitt Offur/bæde fyrer lifondum og Daudum. Eñ þat er ein suiuirding/ Gudlosstun og Niaguda dyrkan/berlega j mote þui einasta Offrinu þess einka eilifa Kieñemans Jesu Christi/ So þ er so berlega opinbert/ ad ei er þørf ad tala þar nærgum orduin vm. Þar fyrer latum vier þad hialida/ Nuer sem ad forlætur sig mz riettre Tru vppa Jesu Christi Offur/hañ verdur Saluholpinn/ Eñ huer hañ heldr sier vid þad Þaua Offur/sa fer til Andskotans/og þad skiedur hañ rietteliga.

Eñ þad vitnar oss einneñ heilagur Ande et c.

Þetta er eitt fagurligt z merkeligt Argumñtū. Jeremias talar j hinū 31. Cap. viñ Offrid Christi z þad Nyia Testamñtum/ Ad Gud hñ vilie ecki framar meir miñast a Syndernar z Rønglætid. Og nu med þui ad Fornfæringarnar þær eru til þess jnnsettar / ad fa fyrer þær og odlast Syndaña fyrergiefning/ Og Christur med sijnu Offre hefur forþient z verdskulldad oss fyrergiefning Syndaña/ Þa epterfylger þad omotmælanlega/ Ad þar er ecki þørf a neinu odru Offre. Þar fyrer skulu Menn lata Moysen fara siñ veg/mz ollum sijnum Offrunum z Gudz þionustu giordum/og alleinasta hallda sig at þessu fullkomliga Offre vors Lausnara Jesu Christi.

Fyrst vier høfum nu þañ tryggleik et c.

Hingad til hefur Postuliñ kient huersu ad Christur hñ er sañlega sa eckte Kieñemadur/og hñs Offur er alleinasta þad rietta og fullkomlega Offur fyrer Syndernar. Þar j mot þa er sa Leuitiske Kiennemans skapurinñ/z Fornfæringar allt samañ ofullkomit/og var ecki vtañ eiñ skugge þessa hins Saña Kieñemans skapar og Offurs Christi. Þui leggur hñ nu hier til eina aluarlega amiñing til Truariñar/ Og Sydingar skule medtaka þañ Kiennemañ og hñs Offur/og vpp a hñ setia sitt traust/og j godre samuisku/Jatnīgu z Von blijfa stadfaster. Eñ huerier þar vilia forsma þetta Offur(huad hñ kallar motproanliga Synd)þeir eru tynd' og tapader. Þuiad huer hñ misser þetta Offrid Christi/hann finur ecki neitt annad Offur/fyrer huert hañ kuñe ad komast til Nadariñar. Vm slijka Synd talar hñ hier einkum / og giefur henne eitt miog hrædeligt Nafn/þuiad hañ seiger/ slijkt heite ad troda Christum vnder fotum / og hallda Blod hñs Testamñtis ohreint/ Ef ad meñ medtaka ecki mz Truñe þetta Offur/ heldur fyrerlijta þad og ossakia þad/so sem giora þeir enu vantruudu Sydingar.

Leggit

Legged j miñe þa hinu fyrre Daga et c.

Þesse greiniñ heyrer z amiñinguñe til. Þier hafit hingat til seiger hñ margt liotd vegna þssarar Truar. Eñ ef þier fallid nu þar fra/þa er þ allt til onytis og einskis.

XI.

Eñ Truann er eitt órugt traust et c.

Nv sem hñ hefr amiñing giort til Truariñar/þa seiger hñ nu huad Trueñ er/sem er/ad vona epter þui sem madur sier ecki/ eñ er þo fyrerheited og lofad j Ordinu. Og hier telur hañ upp mørg epterdæme/huersu ad aller Heilager allt j fra Abel/allt til hingadkomnñar Christi hafi æft og jdkad sig j Truñe. Vtiande hier med amiña Gydinga/ad eñ þo þeir hlioti margt ad lijda vegna Christz/ þa skulu þeir ecki vera lñtil hugader og veyker/helldur vænta med øllum Heilogum þeirrar tilkomande Dyrdar/og hugga sig vid þa Von. Ein merkelig malsgrein er hier/An TRVARINNAR ER Omøgulegt Gude at þocknaft/Þuiat huer hñ vill komaft til Gudz/hñ hlytur at trua ad þar sie eiñ Gud/sa ed kañ og vill endurgialda þeim sem hañs leita.

XII.

Svo z hlyder þisse Capitule vppa fyrerfaranda amiñing/Ad þr sie poliñmoder/og sie oskielfder j Krossinum og motganginum. Þuiad þar Gud hañ hirter sijna Kristna/ þad skiedur þeim til gagns og goda/z þad pienar þeim til Saluhialpar/so ad þad hamle z apturhallde Syndiñe/eñ ad Trueñ aukisi og efleft.

Þesse malsgrein vñ Esau/at hñ hafi ecki fundid rum til jdranar/þo hñ hafi med tarum leitad/hun hefr ecke neina adra meining/eñ þat/Ad þeir sem Syndga/þeir hliota straffs z refsingar ad vænta. So syndgade Esau/ad hñ forsmade siñ Frumburd. Þesse Synd vard so stroffud/ad hñ forsmade Blezanina/z hlaut ad missa hana. Eñ ei er þetta meiningiñ/ ad Gud vilie ecki fyrergiefa Syndernar/ef ad vier leitū Syndaña fyrer gefningar mz sonu Jdranar angre. Eñ þ er þa eñ þo ei nog/ Þar hlytr ad vera iafnframt jdraniñe Trueñ/ad madur vone z vænte sier alls godz til Gudz fyrer Christum.

Þuiad þier erud ei geingner til þess Fialls et c.

Þat er ein fagurleg og merkelig amiñing/ j huerre hñ setur Þ Gamla og nyia Testamentum/ Logmalid og Euangelium huert j mote ødru/ og skyrer fra/ huernen ad Menn hafi skielfder ordid vid hitt hid fyrra/ Enn hier hafi þeir huggun feinged/ z sie kallader til Gudz Nadar og Myskunar. Vppa þad ad med þui vier hofum soddan eina Dyrdliga kallan/ þa skulū vier þss meir kosta kaps a ad halldа oss stadfastlega vid hana.

Siaed til ad þier vndan telieſt ecki et c.

Nier setr hñ framm eiñ vitnisburd Nagei Spamans/ Þar Gud seigr/ Nann vilie eñ nu eitt siñ hræra Nimeñ og Jord/ Þetta er skied þañ tijd Christur Do a Krossinum / og gierde enda a Logmalinu og þui gamla Testamentinu/ þa hrærdist himiñ z Jord/ so sem vier lesum j Þiningar Nistoriuñe Jesu Christi. Eñ Þ var ei vtañ ein fyrermyndañ Þrar riettu hræringar/ þa Euangeliū hliomade vm allañ Neimeñ/ þa ed fyrsta hræra dist Nimeñ og Jord riettelega/ og þa feingu aller hluter adra mynd. Eñ þesse grein hun þienar miog vel til amiñingar/ Med þui Gud seiger/ at hñ vilie eñ nu giora þad eitt siñ/ þa epterfylger þad ad Nimiñ og Jord skule ecki opp fra þui optar hræraſt/ helldur med ollu vmbreytaſt/ og suo tilbuaſt/ ad þau bliſfe eilifliga. Þessa sæla von hofum vier/ Þar fyrer skulum vier halldа oss þar epter/ og þiona Gude med otta og hrædslu mikk og elsku.

XIII.

ENN þesse Capitule hlyder og suo til amiñingariñar/ og hefur marga hluti jnne ad halldа sem þeim Kristnu liggur mackt a ad þeir hygge vel ad.

Jesus Christus / giær og j Dag et c.

Nier amiñer hñ eñ nu vm þañ hreina Lærdom/ og ad þeir vackte sig vid fals lærdome/ og seigir/ Christur er sa einka Veguriñ/ fyrer huern al vier og aller Neilager/ fyrer og epter oss/ eru Saluhialpleger ordner/ og munu Saluholpner verda/ Bliſfit vid Þñañ Lærdom/ z latid ongua samviſku giora ydr med Mat og Dryck z c. Eñ huer hñ vill vardueita Þssa Gydinga setninga/ so sem ad være Þr naudsyn.leger til Saluhialpariñ"/ sa hann same hefur eckirt hlutskipte med Christo. Þad er hñs meining Þar hñ seiger/ Vier hofū eitt Alltare huar af þeir hafa eckirt gagn sem Tiallbudina rækia/ þad er/ þeir sem ad halldа sier vid Logmalid/ so sm

være

være þad naudsynlegt til Saluhialparinnar. Eins og hñ vilde so seigia, Med Logmalinu fae þier ecki hier epter Gude þionad. Skickit ydur nu hiedan af / so ad þier meiged lijda med Christo / z packa Gude fyrer sijnu Nad z Myskun / og þar næst gleymid ei ad giora til goda hueriñ maña / j huern mata þier kuñid / Þad heiter ad þiona Gude reiltteliga.

Um S. Jacobs Pistil og openberan Johañis.

Pistil Jacobi z Opinberañ Johañis hofum vier viliande epter skilid / Þuiat Jacobs Pistill er ecki ad eins j morgum greinum straffanlegur / þar ed hañ vpphefur so hatt god verkiñ j giegn Truñe / Helldur er hñ allur samañ samañflietur Lærdomur af marghattudum greinum / þar ed eckirt kiennur samañ vid añad.

So slaum vier og eiñiñ huad þeir gomlu Kiefefedr Kristniñar hafa fyrer morgum hunderad arum halldid vt af Opinberañ Johañes. Ad eñ þo ad þ sie ein riett og soñ og merkeleg Opinberañ / Þa er þo vtþydingin diñ og myrk / og ecki eñ nu oll framkomeñ / suo sem Meñ meina. Þa meigum vier þess helldur slijkar vtleggingar þarnast / med þui ad hun talar ecki vm Truna z añañ Kristelegañ lærdom / helldur alleinasta vm Historiur z tilburde / sem añat huert framkomn' eru j Kristeligre Kirkiu / edur eñ nu eiga fraṁ ad koma. Hier ma eiñ og sier huer leita sialfur vtþydingar / epter sijnum skilninge. Eñ fulluiss verdr hñ ecki þar af / vtañ suo sie / ed þad samhliode med Historiunum.

Hier endast Sumaria yfer þad Nyia Testaṁtid.

Lof og Dyrd sie Almattigum Gude fyrer Signada Gafu sinna Blezadra Orda.

A M E N.

Pryckt a Nupufelle j Eyiafirde
af Jone Jons syne / Ar epter Gudz burd.

M. D. LXXXIX.

Med þui at slijkt Erfide verdur traudliga suo hand
terad/ad ecki yfersiaest/þa eru hier nockur ord sett/sem meñ hlyta odru
vijs at lesa eñ sett ero/ Nitt añad huad siñast kañ skeira/bidium
vier Gudhræddan Lesara/at lagfæra skalfz z Lesa j malit/
A merker þa fyrre sijdu a Bladinu/ B þa seike

B iij. B. Linea xvij./ Les/þau aluarligu ordiñ
C j. A. Lin. vltima/Les/reffsar þu
D ij. A. Linea xiij. Les giore slijkt ecki af Diofulsins krafte
E iij. A Lin j. Les vidurkieñingiñ
B ij. B. Lin xxij. Les Heidner Meñ.
B iij. A. Lin. viij. Les Heidner vijsinda Meñ.
Þ ij. A.Lin.xvij. Les huerium eg em.
Y iij. B. Lin. xv. Les so binda sig
F f iij. A. Lin. xix. ef þeir hefou
J j. j. A. Lin. j. sie vnder Nadiñe
S s ij.A. Lin. xv. Les huad helijst Gud er
T t j. A. Lin. xiij Les fordast allar Synder
T iij. B. Lin. xiij. Les Thimoteum
Q q. A. Lin. v. Les veitast
R r ij. B, Lin. xvij. Les/hñ hefur latid
Y y iij. B. Lin. 23. Les þuiad huer hañ freinur
Z z iij. A. Lin. 23 Les/helldur med huerium
Þ þ ij. A. Lin. xxx. Les færer ecki
A a a./ j. A Linea v. hañ hefur viurgad oss
A a a:/ iij. A. Lin. x. Les samanfiettadur

hun Euij12

ahiqam Giij21. rykjutried Kiij231. snepsu Piij20. breeka Piij25

uer fredust xiiij23. uer orvdnost Ee6. uier Beriunst Ii. b15.

hundronum Giij17. predikorum Giiij8. predikonum Giiij20. predikarum
Hiij217. predikodu Kiv2. formostu Liij. sierlugestu Liij14. s. nostu
Liij28. pundonum Liij5. borderu uijsostu Mij12 rykostu M213.
sijdostu Nij31. synderum Oij29.

snepsu Piij20.

Orð á ing, accus. ing.

fyrirgefning M12. fornfæringina M19. meining Mij4. fyrirgefning Mij8.
meining Nij. Nij225. Sij31.
fyrirgefning N27. Nij7. Nij211. Pij18. Pij Qij219. Rij25. 31.
refsing Rij6.

Dat. ingu:

spurningu R19.

Dat. ing:

eptirlíkingúe R26.

ing.

þung Mij231.

ing.
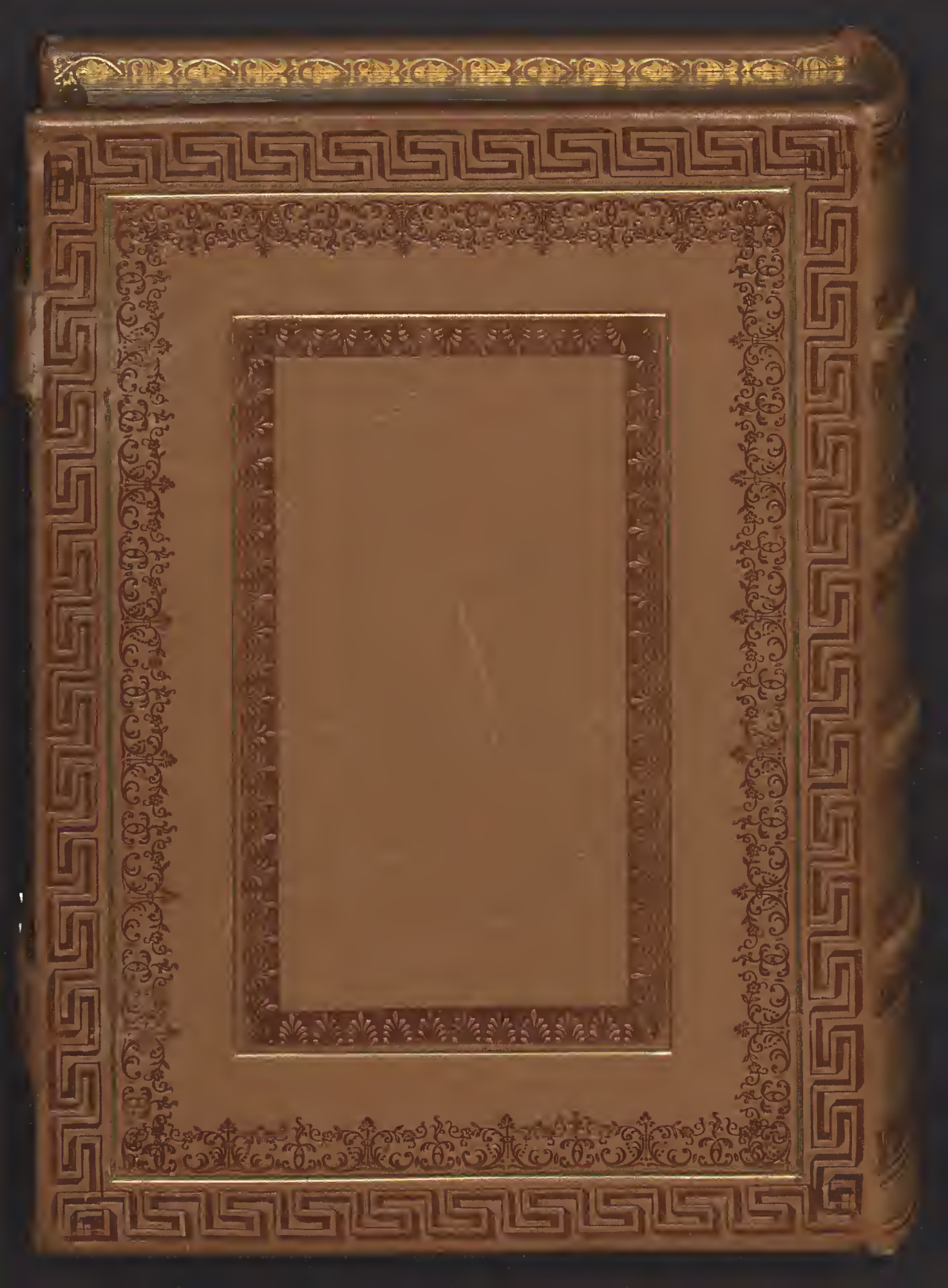
ngað Mij232. hanga Mij28. hanger N16. N23.-